DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA
CRNE GORE

1901

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

o izvršenim revizijama i aktivnostima
Državne revizorske institucije Crne Gore

za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine

DRI broj: 06-035/23-2613/2
Podgorica, 30.10.2023. godine

CRNA GORA

DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine

Podgorica oktobar 2023. godine

SADRŽAJ

	Uvodna riječ	7
1.	**UVOD**	9
2.	**IZVODI IZ IZVRŠENIH REVIZIJA ZA PERIOD OKTOBAR 2022 - OKTOBAR 2023. GODINE**	13
2.1.	**Izvod iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu**	**15**
2.2.	**Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2022. godini**	**37**
2.3.	**Revizije potrošačkih jedinica**	**73**
2.3.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Radio televizija Crne Gore za 2021. godinu	79
2.3.2.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu	91
2.3.3.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za sport i mlade za 2021. godinu	97
2.3.4.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu	103
2.3.5.	Izvod iz Izvještaja o reviziji pravilnosti poslovanja diplomatskih predstavništava Crne Gore u Francuskoj, Rumuniji i Turskoj i konzularnog predstavništva u Turskoj za 2021. godinu	111
2.3.6.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, ranije Uprave za šume Crne Gore za 2021. godinu	121
2.3.7.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Uprave za statistiku za 2021. godinu	139
2.3.8.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu	143
2.3.9.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Zavoda za školstvo za 2022. godinu	163
2.3.10.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Centra za obuku u sudstvu Državnom tužilaštvu za 2022. godinu	171
2.3.11.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Dom starih “Bijelo Polje” za 2022. godinu	183
2.3.12.	Izvod iz Izvještaja o reviziji pravilnosti poslovanja diplomatskih predstavništava Crne Gore u Ujedinjenom kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu, Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i Stalne misije Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama (UN) i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi za 2022. godinu	199
2.3.13.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu	209
2.4.	**Revizija fonda**	**221**
2.4.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu	225
2.5.	**Revizija Instituta**	**245**
2.5.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Instituta za ljekove i medicinska sredstva za 2022. godinu	249
2.6.	**Revizije uspjeha**	**257**
2.6.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji uspjeha "Usješnost sprovođenja politike rodne ravnopravnosti"	261
2.6.2.	Izvod iz Izvještaja o reviziji uspjeha ”Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije”	271
2.6.3.	Izvod iz Izvještaja o reviziji uspjeha “Upravljanje Registrom nepokretnosti državne imovine”	281
2.6.4.	Izvod iz Izvještaja o reviziji uspjeha "Uspješnost angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima"	293
2.6.5.	Izvod iz Izvještaja o reviziji uspjeha “Pripremljenost institucija Crne Gore za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz programa održivog razvoja do 2030. godine“	303
2.7.	**Revizije informacionih sistema (IT revizije)**	**315**
2.7.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Elektronskog servisa e-naručivanje na Portalu e-zdravlje	317
2.7.2.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) – segment Zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem	323
2.8.	**Revizije jedinica lokalne samouprave**	**331**
2.8.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu	335
2.8.2.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu	349

2.9.	**Revizije političkih subjekata**	**359**
2.9.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača ”Miodrag Daka Davidović - Narodni pokret” za 2022. godinu	363
2.9.2.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije socijalista za 2022. godinu	369
2.9.3.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2022. godinu	373
2.9.4.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Građanskog pokreta “URA” za 2022. godinu	379
2.9.5.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2022. godinu	387
2.9.6.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratskog saveza Albanaca za 2022. godinu	391
2.9.7.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja „Pokreta za Pljevlja“ za 2022. godinu	399
2.9.8.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Radničke partije za 2022. godinu	405
2.9.9.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijalista Crne Gore za 2022. godinu	409
2.10.	**Revizije privrednih društava**	**413**
2.10.1.	**Revizije privrednih društava čiji je osnivač država ili u kojima država ima većinsko vlasništvo**	**417**
2.10.1.1.	Izvod iz izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ Budva za 2022. godinu	419
2.10.2.	**Revizije privrednih društava u vlasništvu lokalnih samouprava**	**429**
2.10.2.1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Luka Kotor“ AD Kotor za 2022. godinu	431
2.10.2.2.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Možura“ DOO Bar za 2022. godinu	437
3.	**SISTEMSKE PREPORUKE**	**443**
3.1.1.	Sistemske preporuke iz revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu	445
3.1.2.	Sistemske preporuke iz izvršenih pojedinačnih revizija	449
4.	**KONTROLA REALIZACIJE PREPORUKA**	**459**
4.1.	**Kontrola realizacije preporuka iz revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu**	**463**
4.2.	**Kontrola realizacije preporuka iz pojedinačnih revizija**	**467**
4.2.1.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu	471
4.2.2.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja Nacionalnih Savjeta za 2020. godinu	471
4.2.3.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Fonda za zaštitu i ostavriavnje manjinskih prava za 2020. godinu	472
4.2.4.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2020. godinu	472
4.2.5.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije za 2020. godinu	472
4.2.6	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Tužilaštva za 2020. godinu	473
4.2.7.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finanasijskog izvještaja Ustavnog suda za 2021. godinu	473
4.2.8.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2020. godinu	473
4.2.9.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava za 2021. godinu	474
4.2.10.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2021. godinu	474
4.2.11.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu	474

4.2.12. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta za 2021. godinu – Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja 475
4.2.13. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore za 2021. godinu 475
4.2.14. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu 475
4.2.15. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu 476
4.2.16. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za sport i mlade za 2021. godinu 476
4.2.17. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji informacionih sistema “Efikasnost i ažurnost upravljanja Centralnom kadrovskom evidencijom” 476
4.2.18. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji uspjeha "Efikasnost redovnog i investicionog održavanja državnih puteva” 476
4.2.19. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji uspjeha “Efikasnost upravljanja sistema otpadnih voda” 477
4.2.20. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji informacionih sistema “Efektivnost funkcionisanja aplikacije za evidenciju rezultata PCR testiranja na COVID-19” 479
4.2.21. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji "Konfirmacija troškova zdravstvene zaštite po osnovu Covid-a19" 479
4.2.22. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji uspjeha „Efikasnost korišćenja subvencija za proizvodnju i pružanje usluga u poljoprivredi iz sredstava budžeta“ 479
4.2.23. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji uspjeha "Uspješnost sprovođenja Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke" 480
4.2.24. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Informacionog sistema obrazovanja Crne Gore, oblast IT upravljanje 480
4.2.25. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Informacionog sistema Elektronskog servisa eNaručivanje 480
4.2.26. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijaldemokratske partije Crne Gore za 2020. godinu 480
4.2.27. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Građanskog pokreta URA za 2020. godinu 480
4.2.28. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore za 2020. godinu 481
4.2.29. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2020. godinu 481
4.2.30. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijaldemokrata Crne Gore za 2020. godinu 481
4.2.31. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača “Tivatska akcija” za 2020. godinu 481
4.2.32. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Albanske alternative za 2020. godinu 482
4.2.33. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg Konsolidovanog Finansijskog Izvještaja Grupe birača „Arsenal za Tivat“ za 2020. godinu 482
4.2.34. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2020. godinu 482
4.2.35. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Hrvatske građanske inicijative za 2021. godinu 482
4.2.36. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača “Goran Božović” za 2021. godinu 483
4.2.37. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove demokratske snage FORCA za 2021. godinu 483
4.2.38. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Liberalne partije za 2021. godinu 483
4.2.39. Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Stranke pravde i pomirenja za 2021. godinu 483

4.2.40.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije za 2020. godinu	484
4.2.41.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demos-a za 2021. Godinu	484
4.2.42.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske narodne partije za 2021. godinu	484
4.2.43.	Kontrola realizacije preporuka iz izvještaja o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Prave Crne Gore za 2021. godinu	484
4.3.	**Kontrolne revizije**	**485**
4.3.1.	Izvod iz Izvještaja o kontrolnoj reviziji "13. Jul Plantaže" AD – Podgorica	489
4.3.2.	Izvod iz Izvještaja o kontrolnoj reviziji DOO „Deponija" Podgorica	493
4.3.3.	Izvod iz Izvještaja o kontrolnoj reviziji Opštine Andrijevica	497
5.	**OSTALE AKTIVNOSTI**	**501**
5.1.	Pregovarački proces Crne Gore – Poglavlje XXXII Finansijski nadzor, oblast eksterne revizije	503
5.2.	Saradnja i javnost rada	505
5.3.	Strateška dokumenta Državne revizorske institucije	520
5.4.	Upravljanje ljudskim resursima	524
5.4.1.	Usavršavanje zaposlenih	526
5.5.	Budžet Državne revizorske institucije	530
5.6.	Informacioni sistem Državne revizorske institucije	532
5.7.	Unutrašnja revizija	534

Uvodna riječ

Poštovani građani,

Državna revizorska institucija je ispunila svoje zakonske obaveze kroz revizije i aktivnosti realizovane u prethodnom periodu, a koje su prezentovane u Godišnjem izvještaju Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine.

Intenzivnim radom i zalaganjem svih zaposlenih, Državna revizorska institucija je uspjela ispuniti svoju misiju djelujući u javnom interesu kroz nepristrasno i objektivno sprovođenje revizija.

Državna revizorska institucija je kroz revizije finansijskih izvještaja i usklađenosti poslovanja subjekata dala značajan broj preporuka za otklanjanje nepravilnosti i slabosti u poslovanju subjekata revizije s ciljem unaprjeđenja i efektivnog i efikasnog upravljanja javnim sredstvima. Državna revizorska institucija je ispunila svoju savjetodavnu ulogu kroz sistemske preporuke iz revizija Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore i pojedinačnih finansijskih revizija i revizija usklađenosti, a čija implementacija ima za cilj da riješi ključne sistemske slabosti i izazove s kojima se suočava javni sektor.

Primjenjujući Srednjoročni plan revizija uspjeha, Državna revizorska institucija je posebnu pažnju posvetila temama i oblastima revizije s fokusom na implementaciju ciljeva održivog razvoja iz UN Agende 2030. Državna revizorska institucija je u okviru revizija uspjeha nastojala doprinijeti unaprjeđenju sprovođenja politika rodne ravnopravnosti, upravljanja nepokretnostima državne imovine, pružanja opštinskih usluga građanima u kriznim situacijama, politika zasnivanja radnog odnosa, kao i boljoj pripremljenosti institucija za realizaciju ciljeva održivog razvoja.

Kroz redovnu kontrolu i objavljivanje izvještaja o realizaciji preporuka, Državna revizorska institucija je obezbijedila blagovremeno praćenje implementacije revizorskih preporuka, koje treba da doprinesu većoj odgovornosti subjekata revizije u upravljanju javnim sredstvima.

U godini u kojoj Državna revizorska institucija obilježava 19. godina postojanja, Institucija je takođe ostvarila mjerljive rezultate na ispunjavanju zadatih strateških ciljeva i prioriteta kako na institucionalnom, tako i na međunarodnom planu. Uz ekspertsku podršku INTOSAI Inicijative za razvoj (IDI) i SIGMA-e, Državna revizorska institucija je donijela Strateški plan razvoja za naredni petogodišnji period, koji se fokusira na sprovođenje revizija sa visokim uticajem, povećanje uticaja revizorskih nalaza kroz proaktivnu saradnju sa zainteresovanim stranama, kao i na izgradnji kapaciteta u skladu sa savremenim potrebama i promjenama u društvu.

U cilju ispunjavanja završnog mjerila u okviru pregovaračkog poglavlja XXXII "Finansijski nadzor", Državna revizorska institucija je nastavila da dodatno unaprjeđuje revizorske metodologije shodno međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI), procese strateškog planiranja revizija i praćenja realizacije preporuka. U cilju očuvanja nezavisnosti i samostalnosti rada Institucije, uz podršku Međunarodne inicijative za razvoj (IDI), izvršena je i ocjena navoda o prijetnjama i rizicima po nezavisnost DRI u odnosu na međunarodne principe nezavisnosti vrhovnih revizorskih institucija, kao pravne tekovine Evropske unije.

Državna revizorska institucija je nastavila da sarađuje sa Skupštinom realizujući obaveze definisane Protokolom o saradnji sa Skupštinom i Akcionim planom za ispunjavanje obaveza iz Protokola. U duhu strateškog cilja „Državna revizorska institucija jača uticaj revizije kroz proaktivnu saradnju sa

zainteresovanim stranama“, Institucija je unaprijedila saradnju sa civilnim sektorom, posebno u procesu predlaganja i planiranja revizija za Godišnji plan revizije.

Kroz učešće u radu strukovnih radnih grupa evropske i međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija i uz podršku međunarodnih partnera, Državna revizorska institucija je osnažila revizorske kapacitete kroz razmjenu vještina i iskustava u oblastima od značaja za rad Institucije. Poseban fokus je stavljen na učešću Institucije u sprovođenju većeg broja međunarodnih paralelnih revizija uspjeha sa VRI drugih zemalja i to na teme - „Sopstveni prihodi opština za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije" sa VRI Albanije, Rumunije, Poljske, Turske, Slovačke i Sjeverne Makedonije, „Implementacija Cilja održivog razvoja 5 iz UN Agende 2030 - Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i devojčice“ sa VRI Republike Srbije, Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Uredom za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i Glavnom službom za reviziju javnog sektora i „Upravljanje rijekama – zaštita rijeka od odlaganja komunalnog otpada“ sa Uredom za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Državna revizorska institucija ostaje posvećena stvaranju pozitivnih promjena u društvu kroz davanje relevantnih preporuka za odgovorno i transparentno upravljanje javnim sredstvima u svrhu unaprjeđenja kvaliteta života građana.

PREDSJEDAVAJUĆI SENATOM
Senator
Nikola N. Kovačević

UVOD

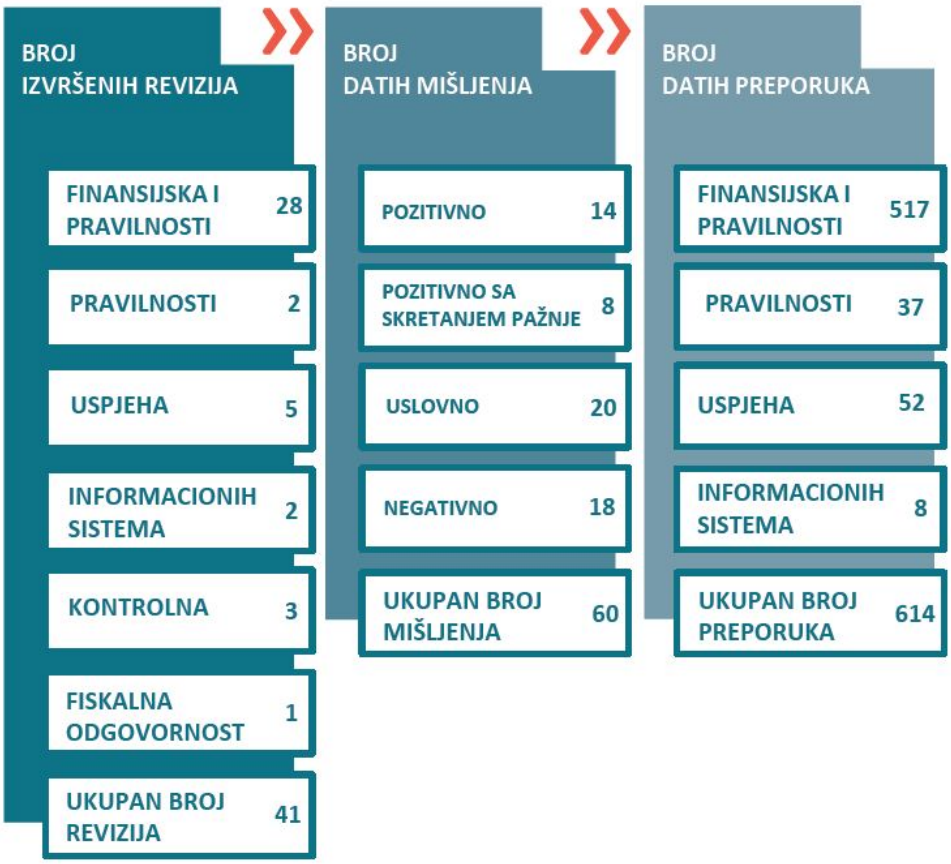
Senat Državne revizorske institucije, na osnovu člana 144 Ustava Crne Gore ("Službeni list CG", br. 01/07 i 38/13), člana 38 a u vezi sa čl.18 i 19 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji ("Službeni list RCG", br. 28/04,27/06,78/06 i "Službeni list CG", br. 17/07,73/10,40/11,31/14 i 70/17) na sjednici održanoj 30. oktobra 2023. godine, donio je

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O IZVRŠENIM REVIZIJAMA I AKTIVNOSTIMA DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE CRNE GORE ZA PERIOD OKTOBAR 2022 - OKTOBAR 2023. GODINE

Ustavom Crne Gore Državna revizorska institucija (u daljem tekstu: Institucija) definisana je kao samostalni i vrhovni organ državne revizije, koji vrši reviziju zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetom i svim finansijskim poslovima subjekata čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine.

Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine (u daljem tekstu: Godišnji izvještaj), predstavlja objedinjenu i sažetu cjelinu svih realizovanih aktivnosti u okviru djelatnosti Institucije u izvještajnom periodu[1], prvenstveno aktivnosti na realizaciji plana revizije.

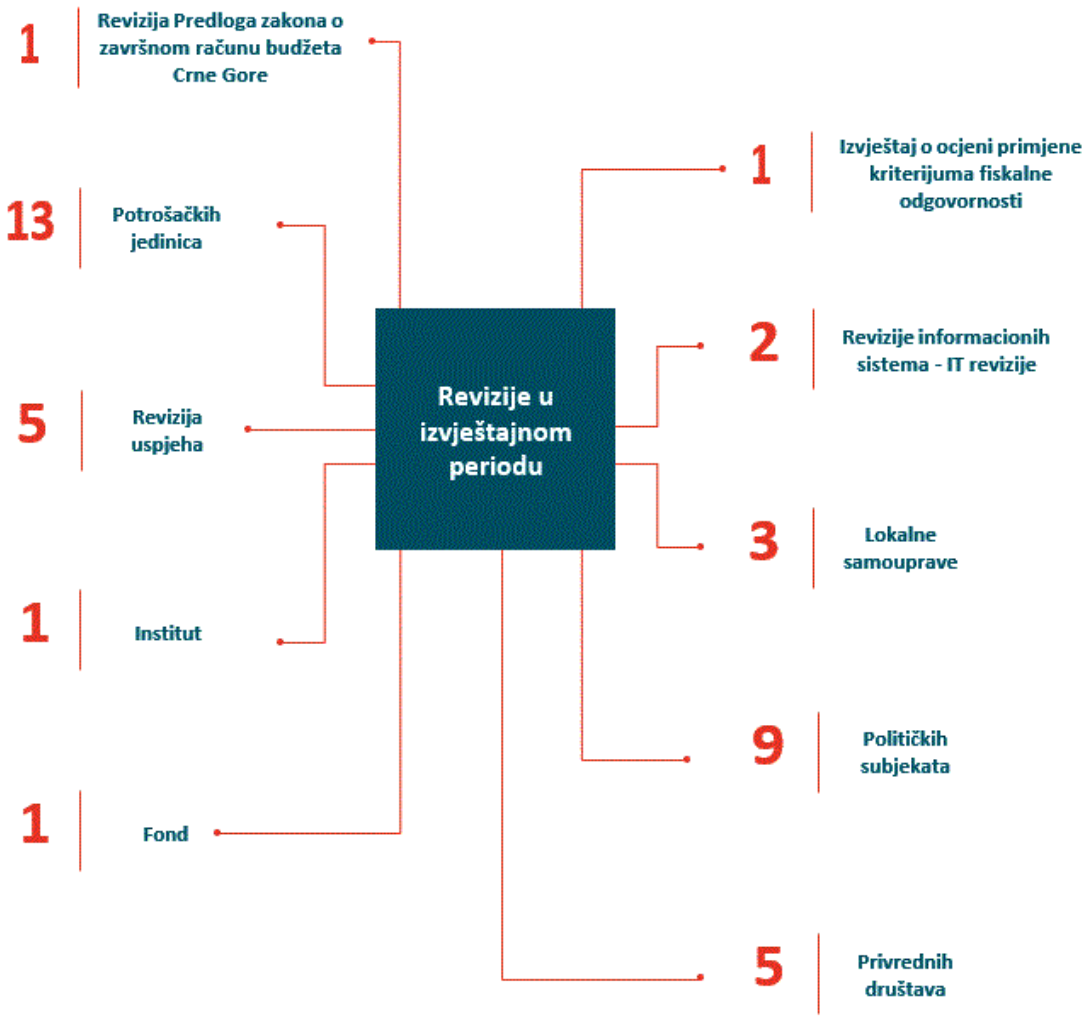
U skladu sa Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji, kroz podnošenje Godišnjeg izvještaja, Institucija daje osvrt na rezultate ostvarene na ispunjavanju njene misije i nadležnosti. S tim u vezi, u izvještajnom periodu izvršena je **41** revizija u kojima je dato ukupno **60** mišljenja i **614** preporuka, kako je prikazano na grafikonu. Poseban dio izvještaja posvećen je aktivnostima na unapređenju rada Institucije kroz saradnju sa zainteresovanim stranama, drugim vrhovnim revizorskim institucijama i međunarodnim organizacijama, realizaciji strateških ciljeva, kao i aktivnosti na jačanju administrativnih kapaciteta.

[1] Izvještajni period obuhvata period oktobar prethodne godine – oktobar tekuće godine

Nastojeći da sistem sagleda kroz više oblasti, Državna revizorska institucija je i u ovom izvještajnom periodu obuhvatila različite subjekte kojima je kroz identifikovane nepravilnosti i date preporuke ukazala na neophodne promjene koje je potrebno učiniti u cilju poboljšanja rada. Posvećena zajedničkom djelovanju unaprjeđenja sistema javnih finansija, Državna revizorska institucija je svoje izvještaje nastavila da dostavlja Skupštini Crne Gore, kao i da ih blagovremeno objavljuje na svojoj internet stranici omogućavajući široj javnosti da se upozna sa rezultatima revizije.
Posebnu pažnju u izvještajnom periodu, Državna revizorska institucija je, osim zakonom obaveznih revizija – revizija Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, revizija političkih subjekata, Izvještaja o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2022. godini, posvetila oblasti zdravstva, bezbjednosti i odbrane, prosvjete i sporta. Revizije privrednih društava i jedinica lokalne samouprave su bile predmet interesovanja Državne revizorske institucije i u ovom izvještajnom periodu.

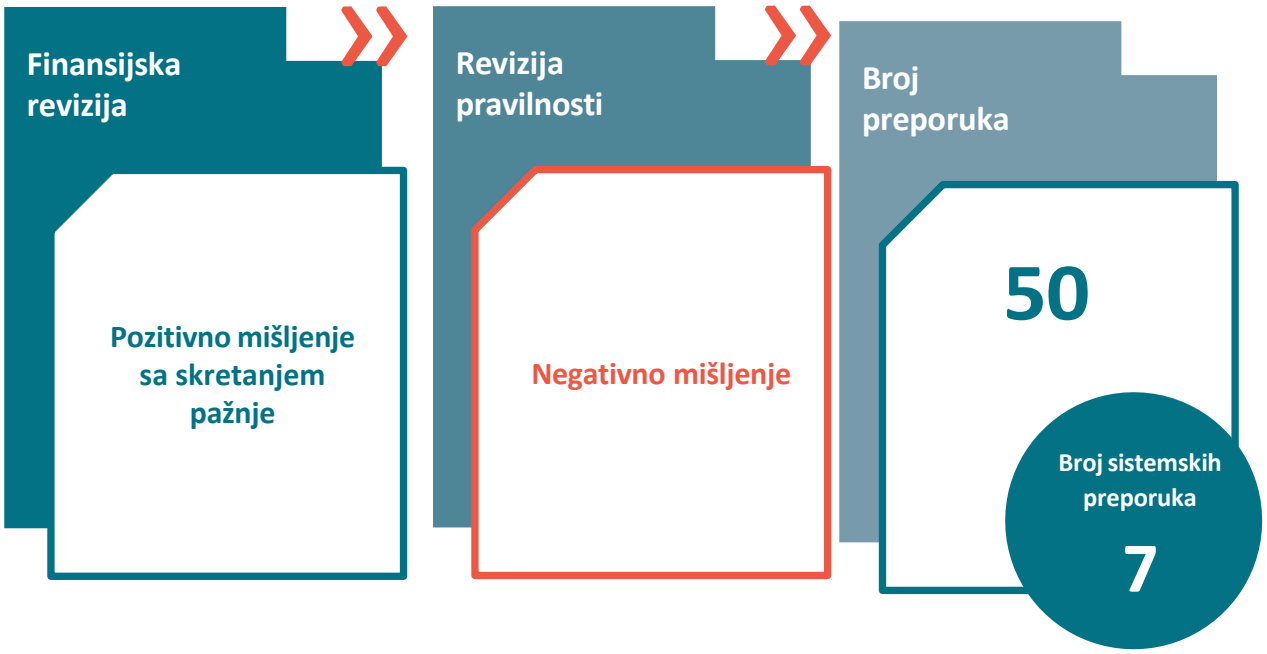
Prikaz revizija izvršenih u izvještajnom periodu dat je u narednom pregledu:

IZVODI
IZ IZVRŠENIH REVIZIJA
ZA PERIOD OKTOBAR 2022 - OKTOBAR 2023. GODINE

REVIZIJA
PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2022. GODINU

Državna revizorska institucija je izvršila reviziju Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu u kojoj je izraženo **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na finansijsku reviziju i **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti. Nepravilnosti utvrđene revizijom imale su za posljedicu **50** preporuka od čega je **7** sistemskog karaktera, kako je prikazano u narednom pregledu:

Finansijskom revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu utvrđeno je da **pogrešna prikazivanja nisu materijalno značajna**. Revizijom su utvrđeni **nedostaci** sadržine informacionog sistema koji podržava Glavnu knjigu trezora u dijelu klasa propisanih Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, kao i da Ministarstvo finansija kroz sistem Glavne knjige trezora **nije u cjelosti** obezbijedilo evidenciju stanja finansijske imovine (klasa 1), kao ni evidenciju obaveza (klasa 2) u skladu sa Pravilnikom.

Utvrđivanje Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu bez Završnog poreskog računa, katastarska evidencija poslovnih prostora na Rimskom trgu, kršenje zakonskih i podzakonskih propisa, kao i činjenica da se još uvijek ne primjenjuje Zakon o državnoj imovini kojim se stvaraju osnovne pretpostavke za primjenu Zakona o računovodstvu u javnom sektoru su opredijelili negativno mišljenje na reviziju pravilnosti.

Revizijom je **posebno ukazano** na rizike koji nastaju kao posljedica stavljanja van zakonske snage odredbi Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti koje se odnose na računovodstvo i završni račun budžeta, a koji nastaju primjenom Zakona o računovodstvu u javnom sektoru. Takođe **je ukazano** i na izmjene metodologije obračuna budžetskog rezultata koje su posljedica izmjena Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kroz godine.

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Vlada Crne Gore – Ministarstvo nadležno za poslove finansija/potrošačke jedinice obuhvaćene Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu
Predmet revizije:	Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Milan Dabović, rukovodilac Kolegijuma Predsjedavajući Senatom Nikola N. Kovačević, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Predsjedniku Crne Gore, Skupštini Crne Gore, Vladi Crne Gore, Ministarstvu finansija.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, koja se završava 31. decembra 2022. godine, utvrđeno je da je Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Na osnovu činjeničnog stanja utvrđeno je da pogrešna prikazivanja pojedinačno ili zbirno nijesu materijalno značajna u odnosu na postavljene kriterijume za finansijsku reviziju, na osnovu čega nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje.**

Osnov za izražavanje pozitivnog mišljenja sa skretanjem pažnje

Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu[1] iskazani iznosi gotovinskog deficita od 250.360.402,65€, negativni bilans transakcija finansiranja od 83.466.684,68€, negativni bilans kapitalnih transakcija u iznosu od 23.177.347,12€, finansirani su umanjenjem gotovine u iznosu od 357.004.434,45€.

Državna revizorska institucija skreće pažnju da je revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu utvrđeno da kod primitaka treba uvećati takse u iznosu od 17.468,50€, uvećati naknade u iznosu od 3.363.594,50€, umanjiti ostale prihode za 3.294.301,61€, umanjiti primitke od otplate kredita u iznosu od 86.761,39€ i uvećati pozajmice i kredite u iznosu od 3.019.394,38€. Na strani izdataka treba umanjiti tekuće izdatke za iznos od 2.261.274,66€, uvećati transfere institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru u iznosu od 13.110.556,15€, umanjiti kapitalne izdatke u iznosu od 10.640.442,92€, umanjiti otplatu obaveza iz prethodnog perioda u iznosu od 173.098,66€ i umanjiti izdatke za nabavku finansijske imovine u iznosu od 35.739,91€. U skladu sa navedenim gotovinski deficit umanjuje se za 51.021,48€ i iznosi 250.309.381,17€. Stanje neizmirenih obaveza umanjuje se za iznos od 88.115,00€ tako da je promjena u dijelu modifikovanog gotovinskog deficita za iznos od 139.136,48€ i isti iznosi 220.127.786,11€. Promjene u korišćenju gotovine iznose 3.019.394,38€ tako da neto promjena depozita iznosi 353.985.040,07€.

Revizijom je utvrđeno da informacioni sistem koji podržava Glavnu knjigu trezora ne sadrži sve klase propisane Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština. Ministarstvo finansija kroz sistem Glavne knjige trezora nije u cjelosti obezbijedilo evidenciju stanja finansijske imovine (klasa 1), kao ni evidenciju obaveza (klasa 2) u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Preporuka F1

- **Ministarstvo finansija treba da obezbijedi punu primjenu Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, kroz informacioni sistem koji podržava Glavnu knjigu trezora.**

[1] Korišćena je metodologija obračuna budžetskog rezultata koja je utvrđena članom 14 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 070/21, 145/21 i 027/23)

Državna revizorska institucija skreće pažnju da je Zakonom o računovodstvu u javnom sektoru[2] propisano da odredbe čl. 62 do 70 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, koje se odnose na računovodstvo i završni račun budžeta prestaju da važe početkom primjene ovog zakona od 01.01.2024. godine, pri čemu napominjemo da nisu ispunjeni preduslovi za primjenu Zakona o računovodstvu u javnom sektoru[3].
Državna revizorska institucija napominje da će u slučaju brisanja odredbi čl. 62 do 70 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i izrade završnog računa budžeta po odredbama Zakona o računovodstvu u javnom sektoru doći do značajnih metodoloških neslaganja između budžetskog deficita koji se procjenjuje godišnjim zakonom o budžetu i deficita koji bi se iskazivao u bilansu uspjeha.[4]

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu utvrđeno je da potrošačke jedinice nijesu u svim materijalno značajnim aspektima uskladile poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima koji regulišu budžetsko poslovanje u Crnoj Gori i u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje**.

Osnov za izražavanje negativnog mišljenja

1. TEKUĆI BUDŽET

Revizijom je utvrđeno da je u 2022. godini sa pozicija transfera za socijalnu zaštitu, koje su mandatornog karaktera, preusmjereno 26.969.069,34€ u korist diskrecionih izdataka.

Preporuka P1

- **Preporučuje se Skupštini Crne Gore da razmotri mogućnost uvođenja norme u godišnjem zakonu o budžetu kojom se zabranjuje preusmjeravanje sredstava sa pozicija transfera za socijalnu zaštitu, koje su mandatornog karaktera i zakonom ustanovljene.**

[2] čl. 52 i 53 Zakona o računovodstvu u javnom sektoru

[3] Nije izvršena procjena vrijednosti imovine države, Ministarstvo finansija nije propisalo kontni plan u cilju evidentiranja poslovnih transakcija, Ministarstvo finansija nije propisalo metodologiju vođenja računovodstva, priznavanje i vrednovanje imovine, obaveza, neto imovine, prihoda, primitaka, rashoda i izdataka itd.

[4] DRI napominje da je izrada godišnjeg zakona o budžetu određena važećim Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti koji u članu 1 propisuje:" Ovim zakonom uređuje se planiranje i izvršenje budžeta, fiskalna odgovornost, pozajmice i garancije i druga pitanja od značaja za budžet Crne Gore". Istovremeno, važećim Zakonom o računovodstvu u javnom sektoru u članu 33 je propisano sljedeće:" na osnovu finansijskih izvještaja Ministarstvo sačinjava nacrt zakona o završnom računu budžeta sa finansijskim izvještajem javnog sektora", a u članu 34 je propisano sljedeće:" Završni račun budžeta sadrži: 1) bilans uspjeha; 2) bilans stanja;3) izvještaj o promjenama neto imovine; 4) izvještaj o novčanim tokovima; i 5) napomene koje predstavljaju dopunu podataka iz završnog računa budžeta. Sagledavajući pomenute odredbe Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Zakona o računovodstvu u javnom sektoru, zaključuje se da će se primjenom ovakvih zakonskih rješenja godišnjim zakonom o budžetu obuhvatati budžetski rezultat samo za centralni nivo, a završnim računom iskazivati rezultat javnog sektora (po definiciji "javni sektor" iz Zakona o računovodstvu u javnom sektoru koja se razlikuje od definicije "javnog sektora" navedene u Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti). Pored ovoga se napominje i to da je važećim Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti u članu 14 propisano da "Budžetski gotovinski suficit, odnosno deficit predstavlja razliku primitaka i izdataka, pri čemu se primici umanjuju za pozajmice, primljene transfere, primitke od prodaje imovine i primitke od povraćaja datih pozajmica i kredita, a izdaci za otplatu glavnice u zemlji i inostranstvu po osnovu duga nastalog uzimanjem kredita ili emitovanjem hartija od vrijednosti, izdatke za kupovinu hartija od vrijednosti i izdatke po osnovu datih pozajmica i kredita, koji predstavljaju transakcije finansiranja.", dok je važećim Zakonom o računovodstvu u javnom sektoru u članu 6 propisano da su suficit i deficit razlika prihoda i rashoda (neto promjena imovine) u bilansu uspjeha.

2. IZVJEŠTAJ O NEIZMIRENIM OBAVEZAMA

Revizijom Konsolidovanog izvještaja o neizmirenim obavezama na 31.12.2022. godine utvrđeno je da su ugovorene obaveze iznad nivoa sredstava odobrenih Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu iznosile 396.647,49€ i to kod: Tužilačkog savjeta po osnovu ugovaranja rada komisija u iznosu od 24.301,75€, Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore u iznosu od 12.131,78€ po osnovu nabavke goriva, Uprave za katastar i državnu imovinu u iznosu od 309.159,45€ po osnovu potrošnje električne energije, Ispitnog centra u iznosu od 15.602,96€ po osnovu ugovora o djelu, Uprave za inspekcijske poslove u iznosu od 21.189,28€ po osnovu servisiranja voznog parka i Ministarstva sporta i mladih u iznosu od 14.262,27€, po osnovu ugovorenih građevinskih radova.

Preporuka P2

- **Potrošačke jedinice su dužne da u skladu sa članom 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, ugovaraju obaveze u granicama utvrđenim godišnjim zakonom o budžetu države.**

3. ZAVRŠNI PORESKI RAČUN

U skladu sa Pravilnikom o poreskom knjigovodstvu, Poreski organ po isteku godine sastavlja završni račun javnih prihoda za prethodnu godinu i isti je dužan da završni poreski račun dostavi Ministarstvu finansija do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu. U postupku revizije Državna revizorska institucija je u više navrata zatražila od Uprave prihoda i carina dostavljanje Završnog poreskog računa kako bi izvršila provjeru tačnosti istog. Imajući u vidu da je Uprava prihoda i carina dostavila tražene podatke 17. jula 2023. godine odnosno nakon isteka rokova, Državna revizorska institucija nije mogla izvršiti kontrolu tj. utvrditi činjenično stanje Završnog poreskog računa za 2022. godinu.

Preporuka P3

- **Uprava prihoda i carina dužna je da sačinjava Završni poreski račun u skladu sa Pravilnikom o poreskom knjigovodstvu i isti dostavi Ministarstvu finansija do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, u skladu sa članom 19 Pravilnika o poreskom knjigovodstvu.**

4. PRIMICI BUDŽETA

Revizijom primitaka budžeta utvrđene su nepravilnosti koje se odnose na prilive preko uplatnog računa 832 gdje prihodne izjave ne sadrže odgovarajuću ekonomsku klasifikaciju prihoda, zbog čega evidencija u Glavnoj knjizi trezora nije usklađena sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština. Isto tako, prilivi naplaćeni preko Glavnog računa državnog trezora, nijesu u svim slučajevima evidentirani u skladu sa odgovarajućom budžetskom klasifikacijom.

- Prilivi koji nijesu evidentirani u skladu sa budžetskom klasifikacijom iznose 17.468,50€ i isti su evidentirani na grupi računa 715 - Ostali prihodi, a trebalo ih je evidentirati na grupu računa 713 - Takse, u skladu sa zakonima i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.
- Prilivi koji nijesu evidentirani u skladu sa budžetskom klasifikacijom iznose 3.363.594,50€ i isti su evidentirani na grupi računa 715 - Ostali prihodi, a trebalo ih je evidentirati na grupu računa 714 - Naknade, u skladu sa zakonima i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.
- Prilivi u iznosu od 86.761,39€ naplaćeni preko Glavnog računa državnog trezora, evidentirani su na grupi računa 731 - Primici od otplate kredita, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 715 - Ostali prihodi, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Preporuka P4

- **Potrošačke jedinice koje ostvaruju prihode treba da u saradnji sa Ministarstvom finansija, a kroz usaglašene radne procedure obezbijede naplatu, evidentiranje i iskazivanje ostvarenih prihoda u skladu sa Naredbom o načinu uplate javnih prihoda, Uputstvom o radu državnog trezora i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Pozajmice i krediti

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo finansija nije evidentiralo povučena sredstva od kredita u iznosu od 3.019.394,38€. Istovremeno, Ministarstvo nije navedeni iznos evidentiralo na klasi 1, što nije u skladu sa članom 9 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Preporuka P5

- **Ministarstvo finansija je dužno da evidentira primitke u skladu sa članom 9 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i za isti iznos uveća stanje sredstava na klasi 1 Glavne knjige trezora.**

5. IZDACI BUDŽETA

5.1. Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

U procesu revizije, utvrđeno je da Fond PIO, Ministarstvo kapitalnih investicija i Uprava za katastar i državnu imovinu nijesu zapošljavali lica sa invaliditetom i nijesu vršili uplate posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa što nije u skladu sa čl. 21 i 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.

Preporuka P6

- **Potrošačke jedinice su dužne da obračunavaju i uplaćuju poseban doprinos za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, shodno čl. 21 i 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.**

U procesu revizije je utvrđeno da su potrošačke jedinice[5] zaključivale ugovore o dopunskom radu koji ne sadrže sve elemente propisane članom 202 Zakona o radu. Revizoru nije dostavljena na uvid evidencija prisutnosti na poslu koja potvrđuje da su lica sa kojima su zaključeni ugovori o dopunskom radu obavljali poslove predviđene ugovorom van radnog vremena, kao ni izvještaji o obavljenom poslu.

Preporuka P7

- **Potrošačke jedinice treba da obezbijede da zaključeni ugovori o dopunskom radu sadrže sve elemente propisane članom 202 stav 2 Zakona o radu, kao i da prije isplate novčane naknade obezbijede dokaz-evidenciju o prisutnosti i izvještaje o obavljenom poslu.**

[5] Fond PIO, Ministarstvo finansija, Uprava za katastar i državnu imovinu i Ministarstvo kapitalnih investicija

Ministarstvo kapitalnih investicija je donijelo odluku o uvođenju prekovremenog rada, ali nije obavijestilo inspekciju o uvođenju istog, dok Uprava za katastar i državnu imovinu nije donosila odluku o uvođenju prekovremenog rada, što nije u skladu sa članom 64 st. 2 i 5 Zakona o radu, kojim je propisano da se prekovremeni rad uvodi pisanom odlukom poslodavca, pri čemu je poslodavac dužan da obavijesti inspekciju rada o uvođenju prekovremenog rada.

Preporuka P8

- **Potrošačke jedinice se dužne da u slučaju potrebe za prekovremenim radom, postupaju u skladu sa članom 64 st. 2 i 5 Zakona o radu kojim je propisano da se prekovremeni rad uvodi pisanom odlukom poslodavca, pri čemu je poslodavac dužan da obavijesti inspekciju rada o uvođenju prekovremenog rada.**

Uprava za katastar i državnu imovinu nije izvršila isplatu poreza i doprinosa za oktobar 2022. godine, za program/isplatnu jedinicu Upravljanje i administracija, kao ni plaćanje posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom za 2022. godinu. Navedeno nije evidentirano kao neizmirena obaveza u Izvještaju o neizmirenim obavezama na dan 31.12.2022. godine.

Preporuka P9

- **Uprava za katastar i državnu imovinu treba da u Izvještaju o neizmirenim obavezama evidentira sve dospjele, a neizmirene obaveze.**

5.2. Zapošljavanje i angažovanje lica po osnovu ugovora

Podaci Ministarstva finansija pokazuju da je broj lica za koja su obračunate zarade, u 2022. godini za 5,37% (2.257 lica) veći u odnosu na 2019. godinu. Državna revizorska institucija napominje da Ministarstvo finansija ne obračunava zarade za prosvjetu, zdravstvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore[6], Crnogorsku akademiju nauka i umjetnosti i Regionalni centar.[7]

Preporuka P10

- **Preporučuje se Ministarstvu finansija da razmotri mogućnost uvođenja potpune centralizacije obračuna i evidencije zarada zaposlenih čije se zarade isplaćuju iz državnog budžeta.**

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo finansija, Uprava za kapitalne projekte i Uprava za katastar i državnu imovinu prilikom isplate naknada po osnovu ugovora o konsultantskim uslugama[8] i ugovora o djelu[9], nijesu obezbijedile dokaz kojim se potvrđuje da je lice izvršilo posao za koji je bilo angažovano.

[6] Ne podrazumijeva obračun zarada u javnim zdravstvenim ustanovama
[7] Podaci za koje Ministarstvo ne obračunava zarade prikazani su na osnovu evidencija korisnika budžeta, što nosi određeni rizik kada je u pitanju potpuna tačnost evidencije
[8] Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma – opširnije u poglavlju „Rashodi za usluge“ i Uprava za kapitalne projekte – opširnije u poglavlju „Kapitalni budžet“
[9] Ministarstvo finansija i Uprava za katastar i državnu imovinu – opširnije u poglavlju “Ostali izdaci” i Uprava za kapitalne projekte – opširnije u poglavlju “Kapitalni budžet”

Preporuka P11

- **Potrošačke jedinice treba da, prije isplate naknade po osnovu zaključenog ugovora, obezbijede dokaz da je lice obavilo posao za koji je angažovano, kako bi se obezbijedilo poštovanje Uputstva o radu državnog trezora (tač. 23 i 25) kojim je, između ostalog, definisano da se zahtjev za plaćanje ovjerava nakon što se utvrdi da je fizičko ili pravno lice izvršilo uslugu ili dostavilo robu.**

U procesu revizije utvrđeno je da su ugovori o djelu kod Ministarstva finansija, Uprave za katastar i državnu imovinu, Uprava prihoda i carina i Uprava za kapitalne projekte uglavnom zaključivani za poslove koji su definisani Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta navedenih organa, pri čemu su lica angažovana i na duži vremenski period (preko šest mjeseci).[10]

Preporuka P12

- **Potrošačke jedinice su dužne da za poslove koji su utvrđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta popunu radnih mjesta vrše u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, a da ugovore o djelu zaključuju isključivo za poslove koji nijesu utvrđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u skladu sa članom 669 Zakona o obligacionim odnosima.**

Uprava za kapitalne projekte je zaključivala ugovore o djelu u kojima nije definisan predmet, odnosno u ugovoru nije naveden zadatak koji je angažovano lice dužno da obavi u toku ugovorenog perioda.

Preporuka P13

- **Uprava za kapitalne projekte treba da prilikom zaključivanja ugovora o djelu definiše predmet ugovora kao osnovni element istog, odnosno zadatak za koji se lice angažuje.**

5.3. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru

U postupku revizije utvrđeno je da Ministarstvo kulture i medija nije postupalo u skladu sa odredbama zaključenih ugovora o sufinansiranju vjerskih zajednica i čl. 80 i 82 Zakona o kulturi, koje se odnose na obavezu praćenje realizacije obaveza iz ugovora u toku cijelog trajanja Projekta. Ministarstvo prosvjete, u postupku revizije, nije prezentiralo dokumentaciju kojom se potvrđuje namjensko korišćenje odobrenih sredstava za finansiranje vjerskih škola, dok Ministarstvo pravde nije blagovremeno vršilo kontrolu namjenskog korišćenja transferisanih sredstava, što nije u skladu sa članom 36 Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica.

Preporuka P14

- **Potrošačke jedinice su dužne da u skladu sa zakonima i zaključenim ugovorima obezbijede kontrolu namjenskog korišćenja sredstava koja dodjeluju putem transfera.**

[10] Ministarstva finansija, Uprava za katastar i državnu imovinu, Uprava prihoda i carina – opširnije u poglavlju "Ostali izdaci" i Uprava za kapitalne projekte – opširnije u poglavlju "Kapitalni budžet"

5.4. Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo finansija nije propisalo jasne kriterijume po kojima su transakcije evidentirane na poziciji 4418 – Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti predstavljene kao transakcije finansiranja, a ne kao kapitalne transakcije ili transfer.

Preporuka P15

- **Potrebno je da se stvore zakonske pretpostavke na osnovu kojih bi Ministarstvo finansija donijelo jasne kriterijume po kojima bi se transakcije kupovine hartija od vrijednosti mogle određivati kao transakcije finansiranja.**

Izvještaj o izdacima budžetskih rezervi - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstvo zdravlja vršili su isplatu sredstava privrednim društvima bez prethodno pribavljenog mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije u ukupnom iznosu od 2.150.000,00€.

Preporuka P16

- **Potrošačke jedinice su dužne da se prilikom pružanja pomoći privrednom društvu pridržavaju čl. 10 i 12 Zakona o kontroli državne pomoći.**

Pravilnik o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve, koji je donijelo Ministarstvo finansija nije usklađen sa članom 43 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Isti je donijet u skladu sa članom 33 Zakona o budžetu koji je prestao da važi donošenjem Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Preporuka P17

- **Ministarstvo finansija dužno je donijeti novi Pravilnik o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve, usklađen sa članom 43 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.**

6. KAPITALNI BUDŽET

Uprava za saobraćaj - Kod četiri projekta za koje su zaključeni ugovori o građenju i koji su bili u procesu realizacije tokom 2022. godine došlo je do prekoračenja definisanih rokova za završetak radova[11], a za koje Uprava za saobraćaj nije zaključila aneks ugovora.

Preporuka P18

- **Uprava za saobraćaj treba da prilikom praćenja realizacije zaključenih ugovora u dijelu prekoračenja ugovorenih rokova izvrši zadržavanje sredstava u iznosu/procentu definisanim ugovorom (penali za docnju) i na taj način obezbijedi poštovanje ugovorenih rokova ili u slučaju da postoje objektivni razlozi zbog kojih izvršilac ne može biti kriv za docnju, zaključi anex ugovora.**

Usljed potrebe za zaključivanjem amandmana, Vlada Crne Gore je Zaključkom[12] zadužila načelnika Odsjeka za građenje i rekonstrukciju državnih puteva Uprave za saobraćaj da potpiše Amandman br.

[11] 1) Izgradnja i rekonstrukcija puta Berane – Kolašin, dionica Lubnice – Jezerine; 2) Rekonstrukcija puta Dinoša – Cijevna Zatrijebačka; 3) Rekonstrukcija puta Vrulja – Mijakovići; 4) Rekonstrukcija puta Rožaje – Špiljani sa sanacijom tunela i mostova
[12] Br. 04-54/2 od 13.01.2022. godine

2 Ugovora o građenju. Uvidom u Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za saobraćaj utvrđeno je da zaduženo lice nema ovlašćenja za zaključivanje ugovora. Ugovor o građenju sa izvođačem radova je, u ime države, zaključilo Ministarstvo kapitalnih investicija odnosno ministar koji prema članu 29 stav 2 Zakona o državnoj upravi predstavlja ministarstvo, upravlja i rukovodi njegovim radom. Shodno članu 8 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, rukovodilac subjekta, radi realizacije poslovnih ciljeva iz nadležnosti subjekta, pojedine poslove i zadatke finansijskog upravljanja i unutrašnjih kontrola može rješenjem prenijeti na rukovodioce organizacionih jedinica ili druge zaposlene u subjektu. Takođe, na osnovu tačke 3 Uputstva o radu državnog trezora ministar je lice postavljeno da rukovodi potrošačkom jedinicom i istovremeno je po službenoj dužnosti glavni službenik za finansije te potrošačke jedinice, dok je tačkom 9 Uputstva propisano da glavni službenik za finansije može, putem pisanog dokumenta, prenijeti na drugog državnog službenika ovlašćenja ili obaveze koje su mu propisane Uputstvom, za šta revizor nije dobio dokaz. Nepoštovanje navedenih tačaka dovodi do povrede nekoliko tačaka Uputstva o radu državnog trezora - poglavlje Finansijske kontrole.

Preporuka P19

- **Preporučuje se da u ime države ugovore i amandmane zaključuju ovlašćena lica u skladu sa Zakonom o državnoj upravi, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uputstvom o radu državnog trezora.**

Uprava za kapitalne projekte – U postupku revizije utvrđeno je da su po osnovu Ugovora o realizaciji programa „Razvojni projekti Prijestonice Cetinje“ izvršene isplate za izdatke koje nemaju karakter kapitalnih projekata u iznosu od 1.720.933,00€.

Preporuka P20

- **Uprava za kapitalne projekte treba da iz sredstava kapitalnog budžeta namijenjenih realizaciji aktivnosti iz ugovora o realizaciji programa zaključenih sa opštinama vrši isključivo isplate koje se odnose na sticanje infrastrukture, građevinskih objekata, zemljišta i opreme od javnog, odnosno opšteg interesa (na državnom i lokalnom nivou), kako je definisano članom 4 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.**

Članom 4 Ugovora o realizaciji programa zaključenih sa opštinama definisano je da će korisnik redovno informisati Upravu (davaoca sredstava) o stepenu realizacije ugovora dostavljanjem pisanog izvještaja do 5-tog u tekućem za prethodni mjesec. Revizijom je utvrđeno da opštine pomenute izvještaje ne dostavljaju ili iste dostavljaju sporadično.

Preporuka P21

- **Uprava za kapitalne projekte je u obavezi da prati aktivnosti na realizaciji projekata koje realizuju/sprovode potpisnici ugovora, te da obezbijedi redovnu dostavu mjesečnih izvještaja o stepenu realizacije ugovora, u skladu sa potpisanim ugovorima, do 5-og u tekućem za prethodni mjesec.**

U pojedinim ugovorima, zaključenim između Uprave za kapitalne projekte i opština za realizaciju programa, naveden je program i potprogram koji će biti realizovan shodno zaključenom ugovoru, ali ne i aktivnost - projekat koji će se realizovati iz sredstava dodijeljenih korisniku.

Preporuka P22

- **Preporučuje se ugovornim stranama, Upravi za kapitalne projekte i opštinama, da pri zaključivanju ugovora za realizaciju programa jasno definišu aktivnosti koje su predmet ugovora i koje će se realizovati iz sredstava dodijeljenih korisniku.**

Dodatni radovi – Revizijom je utvrđeno da je u 2022. godini po osnovu zaključenih ugovora o dodatnim radovima izvršena isplata u iznosu od 2.201.482,52€. Ukupno ugovoreni iznos sredstava za deset aktivnosti za koje je zaključen osnovni ugovor iznosio je 43.602.437,14€. Isti je uvećan po osnovu zaključenih ugovora o dodatnim radovima za iznos od 3.968.248,45€. U toku 2022. godine Uprava nije preduzela radnje iz svoje nadležnosti u cilju pokretanja eventualnih postupaka utvrđivanja odgovornosti.

Preporuka P23

- **Uprava za kapitalne projekte treba da shodno članu 131 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, te zaključenih Ugovora o osiguranju od profesionalne odgovornosti, preduzme radnje u cilju naknade štete prouzrokovane nedostacima nastalim pri izradi projektne dokumentacije.**

Planiranje kapitalnog budžeta - U skladu sa Odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata[13] Vlada je imenovala Komisiju za ocjenjivanje projekata koji se finansiraju iz kapitalnog budžeta države[14]. Predstavnici uprava, koje realizuju projekte kapitalnog budžeta, nisu imenovani u predmetnoj Komisiji.

Preporuka P24

- **Preporučuje se Vladi Crne Gore da, prilikom imenovanja članova Komisije za ocjenjivanje projekata koji se finansiraju iz kapitalnog budžeta države razmotri mogućnost da se za članove Komisije imenuju predstavnici uprava koje, shodno čl. 31 i 38 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, između ostalog vrše poslove koji se odnose na učešće u izradi nacrta kapitalnog budžeta i koje realizuju kapitalni budžet.**

Zaključcima Vlade[15] zadužena je Uprava za saobraćaj da u cilju rekonstrukcije dijela regionalnog puta R-13 Bioče – Mateševo – Kolašin, petlja Mateševo-Mateševo zaključi ugovor o prenosu sredstava sa preduzećem "Monteput" d.o.o. Podgorica i izvrši prenos istih po ispostavljenim situacijama. Na osnovu zaključenog Ugovora o prenosu sredstava i proslijeđenih privremenih situacija izvođača radova koji su dostavljeni Upravi za saobraćaj od strane d.o.o. „Monteput" Podgorica, izvršeno je plaćanje u ukupnom iznosu od 7.033.767,37€ sa grupe računa 441 – Kapitalni izdaci, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, s obzirom da je riječ o transferisanju sredstava, a ne o plaćanju izvođaču radova za realizaciju projekta.
Takođe, Zaključkom Vlade[16] zaduženo je Ministarstvo kapitalnih investicija da sa preduzećem „Monteput" d.o.o. Podgorica zaključi ugovor o prenosu sredstava i izvrši prenos istih po ispostavljenim situacijama za projekat izgradnje TETRA sistema. Revizijom je utvrđeno da je Ministarstvo kapitalnih investicija izvršilo isplatu sredstava sa grupe računa 441 – Kapitalni izdaci u ukupnom iznosu od

[13] "Sl. list CG", br. 057/18 od 10.08.2018, 067/21 od 22.06.2021.g.
[14] Rješenje o razrješenju članova Komisije za ocjenjivanje projekata koji se finansiraju iz kapitalnog budžeta br.04-4020/3 od 01.07.2022. g. i Rješenje o imenovanju članova komisije za ocjenjivanje projekata koji se finansiraju iz kapitalnog budžeta države br.04-4020/4 od 01.07.2022.g.
[15] Br. 07-4140 od 17.09.2020. godine; br. 04-6542/2 od 09.12.2021. godine
[16] Br.04-12 od 13.01.2022. godine

2.822.022,49€ po osnovu Ugovora o prenosu sredstava[17], što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština obzirom da isto predstavlja transfer sredstava.

Preporuka P25

- **Vlada Crne Gore dužna je da se pri donošenju zaključaka kojima se nalažu isplate budžetskih sredstava pridržava Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština kako bi se obezbijedila tačna evidencija izdataka.**

DODATNI AVANSI

Uprava za saobraćaj je, na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore, vršila isplatu dodatnih avansa izvođačima radova i izvršiocima usluga angažovanim na započetim projektima. Tačkom 3 Zaključka Vlade Crne Gore[18] Uprava za saobraćaj je zadužena da omogući dodatno avansno plaćanje izvođačima radova i izvršiocima usluga angažovanim na započetim projektima uz obezbjeđenje bankarske garancije u vrijednosti avansa, u cilju obezbjeđenja likvidnosti izvođača i pružaoca usluga i održavanja kontinuiteta u izvođenju radova. Na osnovu Zaključka, Uprava za saobraćaj je za 8 projekata isplatila dodatne avanse izvođačima radova u ukupnom iznosu od 6.013.696,27€.[19]
Uprava za kapitalne projekte zaključila je sa Glavnim gradom Podgorica Ugovor o realizaciji programa „Izgradnja lokalne infrastrukture“. U postupku revizije utvrđeno je da je izvršena isplata dodatnog avansnog plaćanja izvođaču radova na izgradnji Bulevara Veljka Vlahovića u Podgorici u iznosu od 667.000,00€, shodno Zaključku[20] Vlade Crne Gore.
Za predmetne isplate izvršene od strane Uprava u postupku revizije se nije moglo utvrditi koji su bili kriterijumi za dodjelu avansa, s obzirom da izvođači radova nijesu bili u obavezi i nijesu priložili dokument kojim bi potvrdili ugroženu likvidnost. Takođe, nije se mogao utvrditi osnov ugrožene likvidnosti, kao ni kriterijumi za određivanje visine avansa.
Zaključeni aneksi ugovora kojim je definisana isplata ne sadrže zakonski osnov izmjene osnovnog ugovora, što nije u skladu sa članom 151 Zakona o javnim nabavkama koji propisuje u kojim slučajevima se mogu vršiti izmjene ugovora o javnoj nabavci.

Preporuka P26

- **Vlada Crne Gore je dužna da pri donošenju zaključaka kojima obavezuje potrošačke jedinice da izvrše izmjenu osnovnog ugovora o javnoj nabavci obezbijedi primjenu člana 151 Zakona o javnim nabavkama.**

[17] Ugovor br.01-343/22-9278/1 od 02.08.2022. godine, zaključen između Ministarstva kapitalnih investicija, Uprave za saobraćaj i „Monteput“ d.o.o. Podgorica
[18] br. 07-7826/2 od 08.12.2022. godine
[19] Najmanji iznos avansa bio je 143.094,72€, dok je najveći iznos avansa bio 1.900.000,00€
[20] Zaključkom br. 07-7826/2 od 08.12.2022.g. Vlada je zadužila Upravu za saobraćaj i Upravu za kapitalne projekte da omoguće dodatno avansno plaćanje izvođačima radova i izvršiocima usluga angažovanim na započetim kapitalnim projektima, u skladu sa pozitivnim propisima, uz obezbjeđenje bankarske garancije u vrijednosti avansa, a sve u cilju obezbjeđenja likvidnosti izvođača i pružaoca usluga i održavanja kontinuiteta u izvođenju radova

NEPRAVILNA EVIDENCIJA

U postupku revizije utvrđeno je da potrošačke jedinice nijesu evidentirale transakcije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština i to:

- Ministarstvo odbrane je isplate naknada po osnovu rada na terenu u iznosu od 18.201,50€ evidentiralo na grupi računa 412 – Ostala lična primanja, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 414 – Rashodi za usluge;
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo finansija i socijalnog staranja su isplate koje se odnose na pomoć u podmirenju računa za struju licima koja se nalaze u stanju socijalne potrebe u iznosu od 3.238.277,29€ evidentirali na grupi računa 418 - Subvencije, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 431 - Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru;
- Uprava za katastar i državnu imovinu je isplate po osnovu lizinga za zakup vozila u iznosu od 784.653,06€, evidentirala na grupi računa 441 – Kapitalni izdaci, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 417 – Renta;
- Uprava za katastar i državnu imovinu je isplate koje se odnose na brokerske, klirinške i berzanske provizije u iznosu od 35.739,91€ evidentirala na grupi računa 441 – Kapitalni izdaci, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 414 - Rashodi za usluge.

Preporuka P27

- **Potrošačke jedinice su dužne da transakcije evidentiraju u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Revizijom je utvrđeno da su Zavod za zapošljavanje Crne Gore i Sudski savjet na grupi računa 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda evidentirali izdatke koji ne predstavljaju neizmirene obaveze u ukupnom iznosu od 173.098,66€, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 412 – Ostala lična primanja u iznosu od 10.388,40€, 413 – Rashodi za materijal u iznosu od 129.142,18€, 419 – Ostali izdaci u iznosu od 17.079,08€ i 431 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru u iznosu od 16.489,00€.

Preporuka P28

- **Potrošačke jedinice dužne su da grupu računa 463 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda ne terete sa izdacima čija obaveza plaćanja dospijeva u tekućoj fiskalnoj godini. Iste su dužne da evidentiranje i plaćanje obaveza nastalih u tekućem periodu vrše u skladu sa godišnjim zakonom o budžetu i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

7. JAVNI DUG

U izvještaju o javnom dugu, prikazano je stanje duga po osnovu transfernih zajmova u iznosu od 38.730.760,61€. Uvidom u dobijene konfirmacije od strane Ministarstva finansija, utvrđeno je da se navedeni iznos odnosi na stanje nedospjelog duga na dan 31.12.2022. godine[21], dok stanje dospjelog, a neizmirenog duga opština[22] iznosi 23.293.058,66€ i isti nije prikazan u Izvještaju o javnom dugu na dan 31.12.2022. godine.

[21] Obaveza Ministarstva finansija prema ino-kreditorima.
[22] Dospjela, neizmirena glavnica - obaveza opštine prema MF

Preporuka P29

- **Ministarstvo finansija treba da u nekonsolidovanom izvještaju o javnom dugu prikaže i iznos duga koje opštine imaju prema Ministarstvu finansija, a koji se odnosi na dospjele, a neizmirene obaveze po osnovu transfernih zajmova. Ministarstvo finansija treba da sistematizuje evidenciju potraživanja za otplaćene transferne zajmove na ime lokalnih samouprava i preduzme mjere za njihovu naplatu.**

Izvještavanje lokalnih samouprava: Uvidom u portfolio dugova i dobijene konfirmacije (izvod iz kreditnog registra CBCG), utvrđeno je da postoje odstupanja podataka koji su evidentirani u registru CBCG, od podataka koje u portfoliju dugova evidentiraju opštine, a samim tim i u odnosu na podatke o kojima izvještava Ministarstvo finansija. Naime, utvrđeno je da opštine različito izvještavaju o stanju duga u pogledu dospjele, neizmirene glavnice[23], obaveze po osnovu lizinga[24], duga po osnovu ugovora o izvođenju radova za koji je zaključen ugovor o cesiji[25].

Preporuka P30

- **Preporučuje se Ministarstvu finansija da donese akt kojim će precizno definisati način evidentiranja i izvještavanja o dugu lokalnih samouprava, uz obavezu dostavljanja konfirmacija i propratne dokumentacije koja se odnosi na stanje duga, kako bi se obezbijedilo istovjetno izvještavanje od strane svih lokalnih samouprava, a koje će ujedno doprinijeti da evidentirano stanje duga odgovara stvarnom stanju duga.**

8. DRŽAVNA IMOVINA

U postupku revizije utvrđeno je da je Odluku o usvajanju popisnog elaborata i Odluku o rashodovanju dijela osnovnih sredstava Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma potpisala sekretarka Ministarstva, što nije u skladu sa članom 30 Zakona o državnoj imovini i članom 14 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P31

- **Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma treba da postupa u skladu sa članom 30 Zakona o državnoj imovini i članom 14 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, kojima je propisano da starješina organa odlučuje o prihvatanju izvještaja o izvršenom popisu i o načinu rješavanja razlika na pokretnim stvarima i raspolaganju stvari manje vrijednosti.**

Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih i Uprava za katastar i državnu imovinu nijesu obezbijedili podatke neophodne za centralnu evidenciju o pokretnim i nepokretnim stvarima do kraja februara tekuće za prethodnu godinu, shodno članu 50 Zakona o državnoj imovini, već su podaci Upravi dostavljeni 6, 22. i 31. marta 2023. godine.

[23] Ukoliko postoji iznos dospjele glavnice - jedna opština u stanje duga uključuje iznos nedospjelog duga i iznos dospjele glavnice, dok druga opština u iznos duga ne uključuje iznos dospjele glavnice (GG i BP).
[24] Opština Bijelo Polje nije u stanje duga, uključila iznos duga po osnovu lizinga, dok je opština Berane u ukupni dug uključila dug po osnovu lizinga.
[25] Stanje duga po osnovu ugovora za izvođenje radova, z akoji je zaključen ugovor o ustupanju potraživanja, Opština Nikšić je uključila u stanje duga, dok Opština Danilovgrad isti nije prijavila u portfoliju dugova.
Sto se tiče evidentiranja u Kreditnom registru CBCG, Opština Nikšić nema prijavljen dug po ovom osnovu, dok je za Opštinu Danilovgrad evidentiran u dijelu koji se odnosi na data jemstva.

Preporuka P32

- **Potrošačke jedinice su dužne da podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima dostave organu uprave nadležnom za poslove imovine, do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu, shodno članu 50 Zakona o državnoj imovini.**

Revizijom je utvrđeno da Uprava za katastar i državnu imovinu nije u Rješenju o formiranju Centralne komisije za popis imovine sa stanjem na dan 31.12.2022. godine odredila rok u kojem se popis ima obaviti i rok za dostavu Izvještaja o izvršenom popisu sa popisnim listama, što nije u skladu sa članom 12 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P33

- **Uprava za katastar i državnu imovinu dužna je da u aktu o obrazovanju Komisije odredi rok u kojem će se popis obaviti i rok za dostavu izvještaja o izvršenom popisu sa popisnim listama, shodno članu 12 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.**

Ministarstvo kulture i medija nakon izdvajanja od Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta nije izvršilo vanredni popis imovine, shodno članu 44 Zakona o državnoj imovini, a u vezi sa članom 10 stav 1 i 3 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P34

- **Ministarstvo kulture i medija dužno je da u slučaju statusnih promjena vrši vanredni popis imovine, shodno članu 44 Zakona o državnoj imovini i članu 10 st. 1 i 3 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.**

Uvidom u popisne liste Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i Uprave za katastar i državnu imovinu, utvrđeno je da iste ne odgovaraju formi obrasca PL, propisanog članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, ali da iste sadrže podatke relevantne za popis (konto, inventarni broj, naziv opreme, datum nabavke, stopa amortizacije, nabavna vrijednost, ukupna amortizacija, sadašnja vrijednost).

Preporuka P35

- **Potrošačke jedinice su dužne da popis imovine vrše na propisanim obrascima PL, u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

Uprava za katastar i državnu imovinu je sačinila Izvještaj – Knjigu popis državne imovine za 2022. godinu, koju je aktom br. 01-012/23-10117 od 30.04.2023. godine dostavila Ministarstvu finansija što nije u skladu sa članom 51 Zakona o državnoj imovini.

Preporuka P36

- **Uprava za katastar i državnu imovinu, dužna je da podatke o nepokretnim i pokretnim stvarima u imovini Crne Gore, dostavi Ministarstvu finansija do kraja marta tekuće godine za prethodnu godinu, shodno članu 51 Zakona o državnoj imovini.**

Uprava za katastar i državnu imovinu, nije izvršila procjenu popisanih nepokretnosti u državnoj svojini.

Preporuka P37

- **Uprava za katastar i državnu imovinu, dužna je da izvrši procjenu državne imovine kako bi se utvrdilo tačno stanje imovine u državnom vlasništvu, shodno članu 43 Zakona o državnoj imovini.**

Revizijom je utvrđeno da softver za vođenje jedinstvene evidencije i registra nepokretnosti (ARS) nije stavljen u funkciju.

Preporuka P38

- **Uprava za katastar i državnu imovinu treba da u saradnji sa nadležnim organima preduzme aktivnosti u cilju stavljanja u funkciju softvera za vođenje jedinstvene evidencije i registra nepokretnosti.**

9. JAVNE NABAVKE

Revizijom je utvrđeno da je Uprava prihoda i carina Plan javnih nabavki za 2022. godinu dostavila Ministarstvu finansija 05.05.2022. godine, što nije u skladu sa članom 84 Zakona o javnim nabavkama kojim je propisano da je naručilac dužan da do 31. januara tekuće finansijske godine sačini i dostavi plan javnih nabavki Ministarstvu, radi objavljivanja na ESJN.

Preporuka P39

- **Uprava prihoda i carina je dužna da do 31. januara tekuće finansijske godine sačini i dostavi Ministarstvu finansija plan javnih nabavki radi objavljivanja na elektronski sistem javnih nabavki, shodno članu 84 Zakona o javnim nabavkama.**

10. SISTEM UNUTRAŠNJIH KONTROLA

Revizijom je utvrđeno da potrošačke jedinice[26] nemaju ažurirane interne procedure, dok za određene poslovne procese iste nijesu donesene (npr. dopunski rad, ugovori o djelu, javni dug i dr).

Preporuka P40

- **Potrošačke jedinice treba da za poslovne procese donesu interne procedure odnosno vrše redovno ažuriranje istih, u skladu sa članom 7 stav 1 tačka 6 i članom 17 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo kapitalnih investicija, Uprava za katastar i državnu imovinu, Uprava za inspekcijske poslove i Agencija za zaštitu životne sredine nijesu donijeli plan unaprijeđenja upravljanja i kontrola u skladu sa sadržajem koje propisuje Ministarstvo finansija, što nije u skladu sa članom 11 stav 2 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Uprava za katastar i državnu imovinu i Uprava za inspekcijske poslove nijesu Ministarstvu finansija dostavili Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja kontrola za 2022. godinu do 15. februara 2023. godine, što nije u skladu sa članom 18 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Ministarstvo kapitalnih investicija i Uprava za inspekcijske poslove nijesu imenovali

[26] Fond PIO, Ministarstvo finansija, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspekcijske poslove, Uprava za katastar i državnu imovinu, Uprava prihoda i carina i Uprava za kapitalne projekte

lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare u subjektu, što nije u skladu sa članom 52 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Ministarstvo finansija nema lice imenovano za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima, što nije u skladu sa članom 14 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P41

- **Potrošačke jedinice su dužne da shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru preduzmu sve aktivnosti na uspostavljanju i unapređenju upravljanja i unutrašnjih kontrola.**

U Upravi za inspekcijske poslove i Upravi za kapitalne projekte nijesu popunjena radna mjesta u Odjeljenju za unutrašnju reviziju.

Preporuka P42

- **Potrošačke jedinice su dužne da izvrše popunu sistematizovanih radnih mjesta u Odjeljenju za unutrašnju reviziju, shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima i članu 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

OSTALA PITANJA[27]

Državna revizorska institucija skreće pažnju da je revizijom utvrđeno da poslovni prostori na Rimskom trgu, zgrada Vektre u kojima Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma i Ministarstvo kapitalnih investicija obavljaju svoje poslove, se u katastarskoj evidenciji vode kao imovina privrednog subjekta Vektra Montenegro DOO. U postupku revizije se nije moglo utvrditi koji organ vodi evidenciju navedenog poslovnog prostora zbog čega se Državna revizorska institucija uzdržava od mišljenja po ovom pitanju.

Konačni izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu namijenjen je Skupštini Crne Gore, Vladi Crne Gore, subjektima revizije i zainteresovanoj javnosti.

[27] Član 83 Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti

IZVJEŠTAJ O OCJENI PRIMJENE KRITERIJUMA FISKALNE ODGOVORNOSTI U 2022. GODINI

ANALIZA STRATEGIJE, SMJERNICA I GODIŠNJEG ZAKONA O BUDŽETU

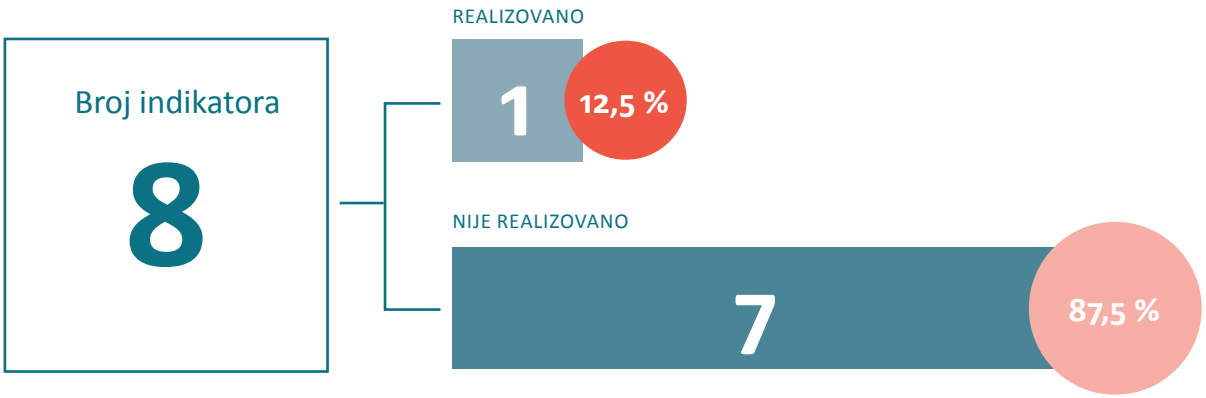
Državna revizorska institucija skreće pažnju da 43. Vlada Crne Gore nije u skladu sa članom 17 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti predložila fiskalnu strategiju Skupštini Crne Gore, što može imati negativne implikacije na strateške pravce djelovanja i utvrđivanja jasnih limita fiskalne potrošnje koje opredjeljuju smjernice fiskalne politike.

Državna revizorska institucija ukazuje da Vlada Crne Gore nije u skladu sa članom 18 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti donijela smjernice fiskalne politike za 2022. godinu, zbog čega se nije mogla izvršiti ocjena fiskalne usklađenosti limita potrošnje navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu (kao i u naknadnim rebalansima) i limita potrošnje navedenih u smjernicama, obavezujućih za fiskalnu 2022. godinu.

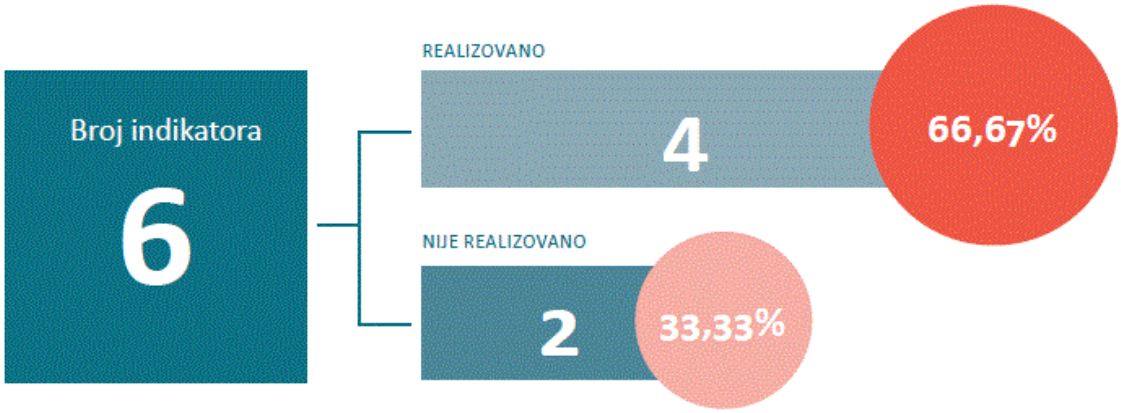
Izdaci iskazani u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu umanjeni za izuzeća iz limita potrošnje iznose 2.147,36 mil. eura, što je za 97,60 mil. eura manje od limita potrošnje utvrđenog Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i na taj način je usklađen utvrđeni limit potrošnje.
Ocjena fiskalne usklađenosti Fiskalne strategije obavezujuće za 2023. godinu i Smjernica obavezujućih za 2023. godinu nije se mogla izvršiti iz razloga što Vlada Crne Gore nije, u skladu sa članom 17 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, predložila fiskalnu strategiju za period trajanja mandata Vlade.
Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu nije usklađen u dijelu obavezujućeg limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine

ANALIZA REALIZACIJE INDIKATORA

Statički indikatori

Dinamički indikatori

FISKALNO PRAVILO ZA ORGANE LOKALNE UPRAVE

Analiza kriterijuma lokalne samouprave u vezi sa ograničenjem deficita, kroz poređenje sa prihodima pokazala je da, u procesu planiranja i izvršenja budžeta za 2022. godinu, kriterijum nije realizovan kod 12 opština.

Državna revizorska institucija je na osnovu člana 88dž Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti[1] i člana 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji[2] izvršila ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2022. godini.

U skladu sa Godišnjim planom revizija Državne revizorske institucije za 2023. godinu (INTERNO br. 06-038/22 - 277 od 26. decembra 2022. godine, br. 06-038/23-22 od 13. februara 2023. godine , br.06-038/23-22/2 od 6. marta 2023. godine i br.06-038/23-22/3 od 10. aprila 2023.godine), nadležni Kolegijum u sastavu dr Milan Dabović, član Senata i rukovodilac Kolegijuma i Zoran Jelić, Senator i član Kolegijuma, je na sjednici održanoj 20.10.2023. godine usvojio **Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2022. godini.**

Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti urađen je u skladu sa Smjernicama za ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti (DRI broj: 4015/17-06-804/2 od 28.04.2017. godine). Podaci korišćeni u Izvještaju su iz: Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu[3], Zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu[4], odluka o usvajanju budžeta i završnih računa budžeta jedinica lokalne samouprave, informacija pribavljenih od strane Ministarstva finansija i jedinica lokalne samouprave i nalaza utvrđenih u postupku revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i u prethodnim godinama. Državna revizorska institucija je koristila podatke objavljene od strane Uprave za statistiku[5], koji se odnose na bruto domaći proizvod, kao i stope rasta BDP-a, po tržišnim i stalnim cijenama.

[1] „Sl. list CG“, br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 070/21, 145/21 i 027/23.
[2] „Sl. list CG“, br. 028/04, 027/06, 078/06, 017/07,073/10, 040/11, 031/14 i 070/17.
[3] “Sl. list CG“, br. 144/21, 055/22 i 109/22.
[4] “Sl. list CG“, br. 152/22.
[5]Preuzeto sa: https://www.monstat.org/uploads/files/BDP/2022/Tab_BDP_2006-2022_crn.xls, Bruto domaći proizvod Crne Gore za period 2006-2022. godinu prema ESA 2010 metodologiji.

NADLEŽNI KOLEGIJUM JE U SKLADU SA NALAZIMA DATIM U IZVJEŠTAJU O OCJENI PRIMJENE KRITERIJUMA FISKALNE ODGOVORNOSTI U 2022. GODINI, USVOJIO SLJEDEĆE:

OCJENE

ANALIZA STRATEGIJE, SMJERNICA I GODIŠNJEG ZAKONA O BUDŽETU

FISKALNA STRATEGIJA

- Državna revizorska institucija skreće pažnju da 43. Vlada Crne Gore **nije** u skladu sa članom 17 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti **predložila** fiskalnu strategiju Skupštini Crne Gore, što može imati negativne implikacije na strateške pravce djelovanja i utvrđivanja jasnih limita fiskalne potrošnje koje opredjeljuju smjernice fiskalne politike.

SMJERNICE FISKALNE POLITIKE

- Državna revizorska institucija ukazuje da Vlada Crne Gore **nije** u skladu sa članom 18 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti donijela smjernice fiskalne politike za 2022. godinu, zbog čega se **nije mogla** izvršiti ocjena fiskalne usklađenosti limita potrošnje navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu (kao i u naknadnim rebalansima) i limita potrošnje navedenih u smjernicama, obavezujućih za fiskalnu 2022. godinu.

GODIŠNJI ZAKON O BUDŽETU I LIMITI POTROŠNJE

- Izdaci iskazani u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu umanjeni za izuzeća iz limita potrošnje iznose 2.147,36 mil. eura, što je za 97,60 mil. eura manje od limita potrošnje utvrđenog Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i na taj način **je usklađen** utvrđeni limit potrošnje.
- Ocjena fiskalne usklađenosti Fiskalne strategije obavezujuće za 2023. godinu i Smjernica obavezujućih za 2023. godinu nije se mogla izvršiti iz razloga što Vlada Crne Gore **nije,** u skladu sa članom 17 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, **predložila** fiskalnu strategiju za period trajanja mandata Vlade.
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu **nije usklađen** u dijelu obavezujućeg limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine.

ANALIZA REALIZACIJE INDIKATORA

Realizacija fiskalnih pravila je kroz sumirane rezultate prikazana u sljedećoj tabeli:

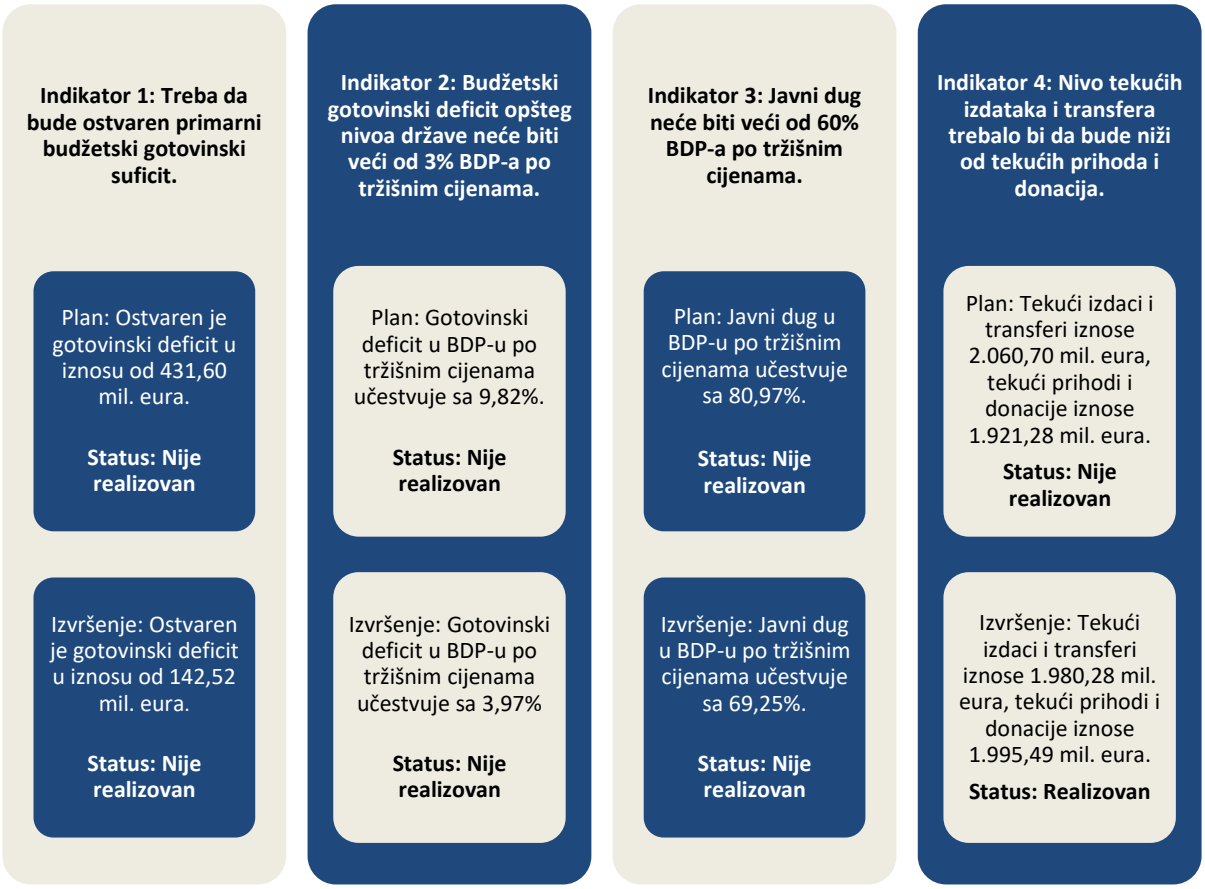
Tabela 1: Stepen realizacije statičkih i dinamičkih indikatora

Opis	Statički indikatori		Stepen realizacije statičkih indikatora	Dinamički indikatori		Stepen realizacije dinamičkih indikatora
	Broj indikatora	Realizovano		Broj indikatora	Realizovano	
Plan za 2022. godinu	**4**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Izvršenje u 2022. godini	**4**	**1**	**25 %**	**-**	**-**	**-**
Plan$_{2022}$ /Izvršenje$_{2022}$	**-**	**-**	**-**	**3**	**3**	**100 %**
Izvršenje$_{2022}$/Izvršenje$_{2021}$	**-**	**-**	**-**	**3**	**1**	**33,33 %**

STATIČKI INDIKATORI

Analizom statičkih indikatora, posmatranih kroz plan i izvršenje, utvrđeno je da je od osam indikatora samo **jedan realizovan**, kako je prikazano u sljedećem grafikonu:

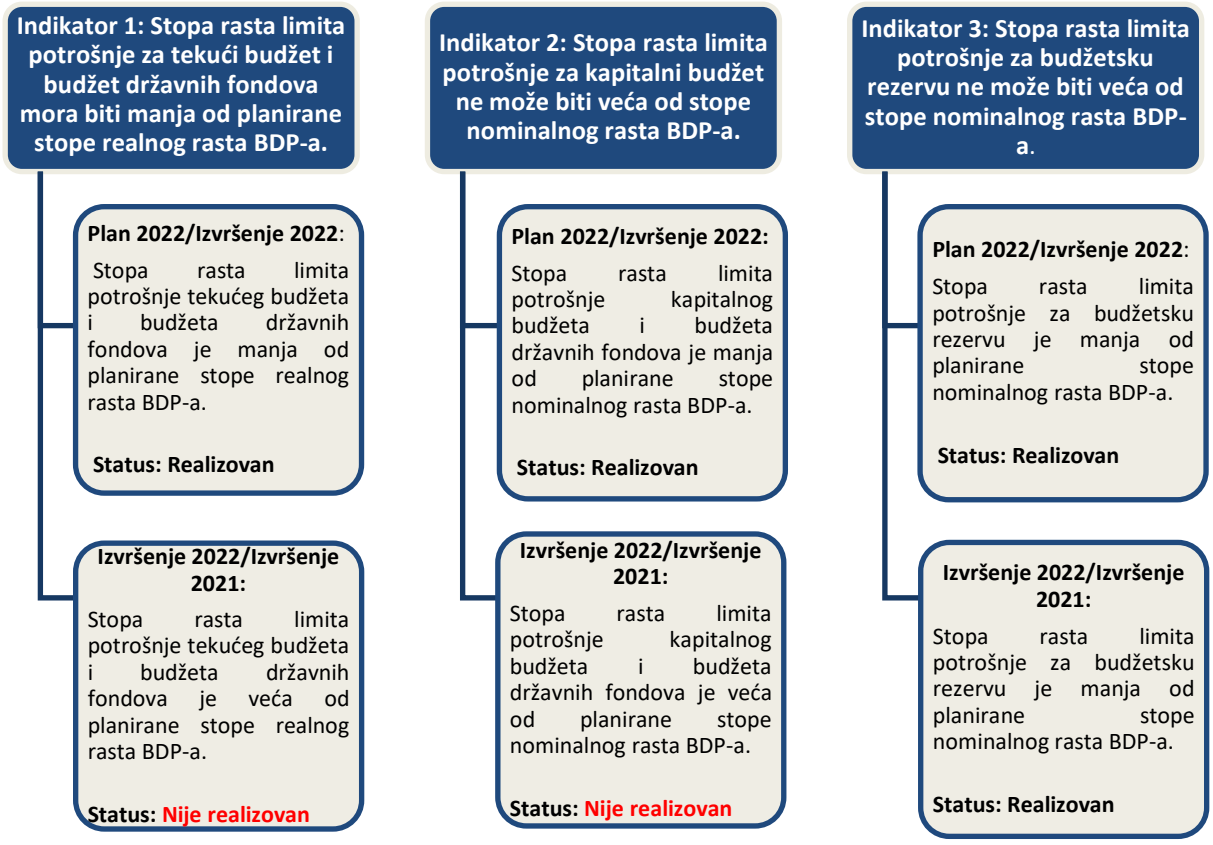
Grafikon 1: Realizacija statičkih indikatora

DINAMIČKI INDIKATORI

Analizom dinamičkih indikatora posmatranih kroz odnos: plan 2022/izvršenje 2022 i kroz odnos izvršenje 2022/izvršenje 2021 utvrđeno je da je od šest indikatora **realizovano četiri**, dok **dva indikatora nijesu realizovana**, kako je prikazano u sljedećem grafikonu:

Grafikon 2: Realizacija dinamičkih indikatora

FISKALNO PRAVILO ZA ORGANE LOKALNE UPRAVE

Analiza kriterijuma lokalne samouprave u vezi sa ograničenjem deficita, kroz poređenje sa prihodima pokazala je da, u procesu planiranja[6] i izvršenja[7] budžeta za 2022. godinu, kriterijum **nije realizovan** kod 12 opština.

[6] U procesu planiranja kriterijum je realizovan kod sljedećih opština: Budva, Pljevlja, Kotor, Bar, Kolašin, Žabljak, Tivat, Plužine, Herceg Novi, Tuzi, Ulcinj i Podgorica, dok kriterijum nije realizovan kod sljedećih opština: Nikšić (prekoračenje 3,02 mil. eura), Andrijevica (prekoračenje 0,21 mil eura), Danilovgrad (prekoračenje 0,94 mil. eura), Berane (prekoračenje 1,68 mil. eura), Mojkovac (prekoračenje 0,36 mil. eura), Plav (prekoračenje 1,32 mil. eura), Rožaje (prekoračenje 2,40 mil. eura), Petnjica (prekoračenje 0,65 mil. eura), Bijelo Polje (prekoračenje 2,65 mil. eura), Cetinje (prekoračenje 5,68 mil. eura), Šavnik (prekoračenje 0,02 mil. eura), Gusinje (prekoračenje 0,28 mil. eura).

[7] U procesu izvršenja kriterijum je realizovan kod sljedećih opština: Budva, Pljevlja, Kotor, Bar, Kolašin, Žabljak, Tivat, Plužine, Herceg Novi, Tuzi, Ulcinj i Podgorica, dok kriterijum nije realizovan kod sljedećih opština: Nikšić (prekoračenje 0,70 mil. eura), Andrijevica (prekoračenje 1 mil. eura), Danilovgrad (prekoračenje 1,21 mil. eura), Berane (prekoračenje 1,23 mil. eura), Mojkovac (prekoračenje 0,36 mil. eura), Plav (prekoračenje 1,42 mil. eura), Rožaje (prekoračenje 1,97 mil. eura), Petnjica (prekoračenje 0,58 mil. eura), Bijelo Polje (prekoračenje 3,26 mil. eura), Cetinje (prekoračenje 4,75 mil. eura), Šavnik (prekoračenje 0,50 mil. eura), i Gusinje (prekoračenje 0,73 mil. eura).

I PRIMJENA KRITERIJUMA FISKALNE ODGOVORNOSTI

Ocjena primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti, u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, sastoji se iz:

1. Ocjene fiskalne usklađenosti - strategija, smjernice i zakon;
2. Ocjene fiskalne usklađenosti - ocjena indikatora.

1. Ocjena fiskalne usklađenosti - strategija, smjernice i godišnji zakon o budžetu

Ocjena fiskalne usklađenosti predstavlja provjeru da li su poštovani zakonom utvrđeni postupci i rokovi u pripremi fiskalne strategije i smjernica fiskalne politike, pri čemu se ispunjenje ovih zakonskih obaveza verifikuje sljedećom kontrolnom listom:

Tabela 2: Kontrolna lista

rb	Naziv postupka	Da li je realizova utvrđeni postupak ili procedura (DA/NE)	Dokaz	Napomena
1.	Da li je Ministarstvo finansija pripremilo i objavilo izvještaj o preliminarnim nivoima budžetskog gotovinskog suficita, odnosno deficita, u roku od 90 dana, od isteka fiskalne godine na svojoj internet stranici?	DA	https://wapi.gov.me/download/4590dbc7-7426-4e17-8733-f1987a79930d?version=1.0	**Objavljeno na internet stranici Ministarstva finansija 31.03.2023.godine.**
2.	Da li je Ministarstvo finansija pripremilo i objavilo izvještaj o preliminarnim nivoima javnog duga i neto zaduženja u roku od 90 dana, od isteka fiskalne godine na svojoj internet stranici?	DA	https://wapi.gov.me/download/4590dbc7-7426-4e17-8733-f1987a79930d?version=1.0	**Objavljeno na internet stranici Ministarstva finansija 31.03.2023.godine.**
3.	Da li je Vlada pripremila predlog fiskalne strategije i dostavila ga na mišljenje Centralnoj banci?	NE		
4.	Da li je Centralna banka dostavila mišljenje na Predlog fiskalne strategije u roku od 30 dana od dana dostavljanja?	Nije primjenjivo		**Uzimajući u obzir da Vlada Crne Gore nije pripremila fiskalnu strategiju za vrijeme trajanja Vlade, CBCG nije mogla dostaviti mišljenje.**
5.	Da li je Vlada uz predlog fiskalne strategije Skupštini dostavila i mišljenje Centralne banke?	NE		
6.	Da li je donešena fiskalna strategija za vrijeme trajanja mandata Vlade?	NE		
7.	Da li su donešene smjernice fiskalne politike?	NE		**Vlada je usvojila Revidirane smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2021–2023. godine[8], koje predstavljaju reviziju Smjernica za 2020-2023. godine, koje su obavezujuće za pripremanje Zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu. Vlada nije donijela posebne smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2021-2024. godinu , koje bi bile obavezujuće za pripremanje budžeta za 2022. godinu.**
8.	Da li donešene smjernice fiskalne politike sadrže: srednjoročne strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike, osnovne makroekonomske i fiskalne pokazatelje i projekcije, limit potrošnje, nivoe bruto zarada i ostalih ličnih primanja, izdatke za penzijsko i invalidsko osiguranje i druge izdatke za socijalnu zaštitu?	NE		**Pogledati komentar pod rednim brojem 7.**
9.	**Da li je Zakon o budžetu Crne Gore za 2022. godinu u skladu sa Smjernicama fiskalne politike za period 2021 - 2024. godina, koje su obavezujuće za 2022. godinu?**	**Nije primjenjivo**		**Vlada Crne Gore nije u skladu sa članom 18 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti donijela smjernice fiskalne politike koje bi bile obavezujuće za pripremanje budžeta za 2022. godinu, zbog čega se nije mogla izvršiti ocjena fiskalne usklađenosti limita potrošnje navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu.**

[8] Revidirane smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2021 – 2023. godine nijesu bazirane na donešenoj Fiskalnoj strategiji za period 2021-2024. godine.

1.1. Ocjena fiskalne usklađenosti – Zakon o budžetu Crne Gore za 2022. godinu[9]

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu planirani su primici u iznosu od 2.110,76 mil. eura, a izdaci u iznosu od 2.495,63 mil. eura.

Limit potrošnje planiran Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu iznosio je 2.068,34 mil. eura[10], prema strukturi koja je prikazana u sljedećoj tabeli:

Tabela 3: Limiti potrošnje planirani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu

Limiti potrošnje	Zakon o budžetu Crne Gore za 2022. godinu
Tekući budžet i budžet državnih fondova	1.762,49
Kapitalni budžet	238,41
Budžetska rezerva	67,44
Limit potrošnje	**2.068,34**

Državna revizorska institucija skreće pažnju da Vlada Crne Gore nije u skladu sa čl. 17 i 18 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti predložila Fiskalnu strategiju za period trajanja mandata vlade, kao ni donijela smjernice fiskalne politike koje bi bile obavezujuće za pripremanje budžeta za 2022. godinu, zbog čega se nije mogla izvršiti ocjena fiskalne usklađenosti Smjernica obavezujućih u 2022. godini sa Fiskalnom strategijom za 2022. godinu, kao ni limita potrošnje navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu (kao i u naknadnim rebalansima) i limita potrošnje navedenih u smjernicama, obavezujućih za fiskalnu 2022. godinu.

1.2. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu – maj 2022[11]

Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu iz maja mjeseca izvršene su izmjene u dijelu planiranih izdataka na način da su uvećani izdaci tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova u iznosu od 0,16 mil. eura, a transakcije finansiranja umanjene za 0,10 mil. eura, dok u dijelu izvornih prihoda nijesu vršene izmjene. Navedene izmjene dovele su do uvećanja limita potrošnje u iznosu od 0,17 mil. eura, koji je iznosio 2.068,52 mil. eura[12].

1.3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu – oktobar 2022[13]

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu iz oktobra mjeseca, u odnosu na rebalans iz maja, izvršene su izmjene i u dijelu prihoda i u dijelu rashoda od kojih su najznačajnije sledeće: planirano je umanjenje prihoda budžeta za 0,19% ili u iznosu od 3,73 mil. eura, uvećanje zaduženja za 164,71% ili za iznos od 280 mil. eura, kao i uvećanje potrošnje za 8,23% ili u iznosu od 181,33 mil. eura, koje se u najvećem dijelu odnosi na transfere. Navedene izmjene rezultirale su uvećanjem limita potrošnje u iznosu od 176,44 mil. eura i isti je iznosio 2.244,96 mil. eura[14].

[9] "Sl. list CG", br. 144/21.

[10] U skladu sa članom 23 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnih izdataka navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga u iznosu od 292,15 mil. eura, izdaci za kamate u iznosu od 92,54 mil. eura, izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti u iznosu od 0,71 mil. eura i 41,87 mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.

[11] "Sl. list CG", br. 55/22.

[12] U skladu sa članom 23 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnih izdataka navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga u iznosu od 292,15 mil. eura, izdaci za kamate u iznosu od 92,54 mil. eura, izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti u iznosu od 0,61 mil. eura i 41,87 mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.

[13] "Sl. list CG", br. 109/22.

[14] U skladu sa članom 23 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnih izdataka navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga u iznosu od 292,15 mil. eura, izdaci za kamate u iznosu od 92,44 mil. eura, izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti u iznosu od 10,61 mil. eura i 46,87 mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.

1.4. Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu

Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu[15] iskazani su primici u iznosu od 2.234,17 mil. eura, ili 6,4% manje u odnosu na plan, a izdaci u iznosu od 2.588,16 mil. eura, ili 3,68% manje u odnosu na planirana sredstva.

Poređenjem **primitaka** iskazanih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu[16] sa primicima planiranim Zakonom o budžetu Crne Gore 2022. godine, utvrđeno je sljedeće:

- **Tekući prihodi** su ostvareni 86,69 mil. eura više od plana;
- **Primici od prodaje imovine** su ostvareni 1,48 mil. eura manje od plana;
- **Primici od otplate kredita** su ostvareni 5,21 mil. eura više od plana;
- **Donacije i transferi** su ostvareni 12,48 mil. eura manje od plana;
- **Primici od pozajmica i kredita** su ostvareni 230,79 mil. eura manje od plana.

Poređenjem **izdataka** iskazanih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, korigovanih od strane Državne revizorske institucije, sa izdacima planiranim Zakonom o budžetu Crne Gore 2022. godine, utvrđeno je sljedeće:

- **Tekući budžet i budžet državnih fondova**[17] je izvršen u iznosu od 26,40 mil. eura manje od plana i to:
  - **Tekući izdaci** izvršeni u iznosu od 892,17 mil. eura ili 36,06 mil. eura manje od plana;
  - **Transferi izvršeni** u iznosu od 1.024,06 mil. eura ili 14,10 mil. eura više od plana;
  - **Kapitalni izdaci** izvršeni u iznosu od 65,83 mil. eura ili 0,75 mil. eura manje od plana;
  - **Otplata obaveza iz prethodnog perioda** izvršena u iznosu od 35,20 mil. eura ili 1,00 mil. eura manje nego što je planirano;
- **Kapitalni budžet** je izvršen u iznosu od 37,55 mil. eura manje od plana;
- **Date pozajmice i krediti** su izvršene u iznosu od 20,45 mil. eura više od plana;
- **Otplata garancija** je izvršena u iznosu od 0,50 mil. eura više od plana,
- **Budžetska rezerva** je izvršena u iznosu od 75,01 mil. eura manje od plana.
- **Izdaci za otplatu glavnice duga** su izvršeni u iznosu od 0,58 mil. eura manje od plana.

Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, budžetski gotovinski deficit iskazan je u iznosu od 250,31 mil. eura[18] ili 202,93 mil. eura manje od plana, kao što je dato u tabeli koja slijedi:

[15] Podaci korigovani za nalaze revizije koje su navedeni u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu – http://www.dri.co.me/

[16] Korigovanih za nalaze revizije.

[17] Napomena: Za poređenje je korišćeno izvršenje 2022. godine iskazano po metodologiji obračuna budžetskog rezultata koja je na snazi od 2023. godine, a koja transakcije pozajmljivanja tretira kao transakcije finansiranja, što nije bio slučaj kod plana kada je pozajmljivanje tretirano kao dio tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova.

[18] Naveden je deficit po metodologiji iskazanoj u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, odnosno po metodologiji koja je na snazi od 2023. godine. Poredeći plan i izvršenje po metodologiji iskazivanja u 2022. godini, ostvareni deficit je manji za 194,76 mil. eura od planiranog.

Tabela 4: Uporedni prikaz Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, korigovanog za nalaze revizije.

Budžet	Ekonomska klasifikacija	Opis	Plan 2022- drugi rebalans	Izvršenje 2022 - metodologija 2022	Izvršenje 2022 - metodologija 2023
		Primici koji ulaze u kalkulaciju budžetkog rezultata	**1.931,03**	**2.010,45**	**1.995,49**
	71	**Tekući prihodi**	**1.874,41**	**1.961,10**	**1.961,10**
	711	Porezi	1.297,60	1.381,13	1.381,13
	712	Doprinosi	478,07	462,80	462,80
	713	Takse	13,38	14,79	14,79
	714	Naknade	54,72	76,11	76,11
	715	Ostali prihodi	30,65	26,27	26,27
	73	**Primici od otplate kredita**	**9,75**	**14,96**	
	74	**Donacije**	**46,87**	**34,39**	**34,39**
		Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budžetskog rezultata	**2.384,26**	**2.268,93**	**2.245,80**
Tekući budžet i budžet državnih fondova			**2.043,66**	**2.040,39**	**2.017,26**
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	560,25	542,48	542,48
	412	Ostala lična primanja	19,02	18,64	18,64
	413	Rashodi za materijal	48,14	37,17	37,17
	414	Rashodi za usluge	51,54	55,13	55,13
	415	Rashodi za tekuće održavanje	28,00	27,31	27,31
	416	Kamate	92,44	91,96	91,96
	417	Renta	11,67	12,82	12,82
	418	Subvencije	66,83	65,19	65,19
	419	Ostali izdaci	50,34	41,48	41,48
	421	Prava iz oblasti socijalne zaštite	144,86	135,30	135,30
	422	Sredstva za tehnološke viškove	30,04	27,72	27,72
	423	Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	495,05	470,08	470,08
	424	Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	14,68	16,74	16,74
	425	Ostala prava iz zdravstvenog osiguranja	13,41	17,44	17,44
	431	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	304,28	340,23	340,23
	432	Ostali transferi	7,64	16,54	16,54
	441	Kapitalni izdaci	66,58	65,83	65,83
	451	Pozajmice i krediti	2,67	23,12	
	463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	36,20	35,20	35,20
Kapitalni budžet			**240,64**	**203,08**	**203,08**
	412	Ostala lična primanja	0,29	0,12	0,12
	414	Rashodi za usluge	14,63	8,42	8,42
	419	Ostali izdaci	14,53	20,70	20,70
	431	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	0,04	9,86	9,86
	441	Kapitalni izdaci	211,10	163,99	163,99
Transakcije finansiranja			**0,00**	**0,50**	**0,50**
	462	Otplata garancija	0,00	0,50	0,50
Budžetska rezerva			**99,97**	**24,96**	**24,96**
	471	Tekuća budžetska rezerva	99,97	24,96	24,96
		Budžetski gotovinski rezultat	**-453,24**	**-258,47**	**-250,31**
		Primarni budžetski gotovinski rezultat	**-360,80**	**-166,52**	**-158,35**
		Modifikovani budžetski rezultat	**-453,24**	**-228,29**	**-220,13**
		Neto promjena stanja obaveza	**0,00**	**-30,18**	**-30,18**
		Obaveze na 31.12.		8,57	8,57
		Obaveze na 01.01.		38,76	38,76
		Izvori finansiranja gotovinskog deficita	**453,24**	**258,47**	**250,31**
		Neto pozajmljivanje			**-8,16**
	73	Primici od otplate kredita			14,96
	451	Pozajmice i krediti			23,12
		Primici od prodaje imovine	**6,00**	**4,52**	**4,52**
	72	Primici od prodaje imovine	6,00	4,52	4,52
		Neto pozajmljivanje	**157,85**	**-72,37**	**-72,37**
	751	Pozajmice i krediti	450,00	219,21	219,21
	461	Otplata glavnice duga	292,15	291,58	291,58
	4418	**Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti (od 2018)**	**10,61**	**27,66**	**27,66**
		Neto povećanje i smanjenje gotovine	**-300,00**	**-353,99**	**-353,99**

Izdaci iskazani u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu umanjeni za izuzeća iz limita potrošnje iznose 2.147,36 mil. eura[19], što je za 97,60 mil. eura manje od limita potrošnje utvrđenog Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu[20] i na taj način **je usklađen** utvrđeni limit potrošnje.

1.5. Ocjena fiskalne usklađenosti – Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu[21] i Smjernice obavezujuće za 2023. godinu

Državna revizorska institucija skreće pažnju da Vlada Crne Gore nije u skladu sa članom 17 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, pripremila fiskalnu strategiju za period trajanja mandata Vlade zbog čega se nije mogla izvršiti ocjena fiskalne usklađenosti Fiskalne strategije obavezujuće za 2023. godinu i Smjernica obavezujućih za 2023. godinu.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu planirani su primici u iznosu od 2.752,65 mil. eura, a izdaci u iznosu od 2.852,65 mil. eura. Priprema i donošenje Zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu se zasniva na limitima potrošnje navedenim u Smjernicima makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine. [22]

Projektovani limit potrošnje prezentiran Smjernicama obavezujućim za 2023. godinu je iznosio 2.228,71 mil. eura, dok je limit potrošnje planiran Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu iznosio 2.380,44 mil. eura[23], prema strukturi koja je prikazana u sljedećoj tabeli:

Tabela 5: Limiti potrošnje navedeni u Smjernicama i planirani limiti definisani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu

Limiti potrošnje	Smjernice obavezujuće za 2023. godinu	Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu
Tekući budžet i budžet državnih fondova	1.960,85	2.137,76
Kapitalni budžet	218,22	203,83
Budžetska rezerva	49,64	38,85
Limit potrošnje	**2.228,71**	**2.380,44**

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu, planiran je limit potrošnje veći od limita definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za 2023. godinu za 151,73 mil. eura. Iz navedenog proizilazi da Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu **nije usklađen** u dijelu obavezujućeg limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine. Poređenje limita potrošnje po vrstama budžeta pokazuje da Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu **nije usklađen** u dijelu limita za tekući budžet i budžet državnih fondova gdje je konstatovano prekoračenje u iznosu od 176,91 mil. eura. Poređenje deficita utvrđenog Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu i projektovanog deficita Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine pokazuje da je Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu planiran budžetski deficit za 43,82 mil. eura **veći** nego što je projektovano Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za 2023. godinu.

[19] U skladu sa članom 23 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnih izdataka navedenih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu – korigovanog za nalaze revizije, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga u iznosu od 291,58 mil. eura, izdaci za kamate u iznosu od 91,96 mil. eura, 28,17 mil. eura izdataka finansiranih iz donacija, 27,66 mil. eura izdataka za kupovinu hartija od vrijednosti, 0,50 mil. eura vrijednosti plaćenih garancija, kao i 0,93 mil. eura iznosa izdataka radi finansiranja štete usljed elementarnih nepogoda.

[20] "Sl. list CG", br. 109/22.

[21] "Sl. list CG", br. 152/22.

[22] Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine preuzete sa: https://wapi.gov.me/download/4a53f44a-1bf3-44c2-8cfd-b7650984a88c?version=1.0

[23] U skladu sa članom 23 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnih izdataka navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga u iznosu od 338,09 mil. eura, izdaci za kamate u iznosu od 109,93 mil. eura, izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti u iznosu od 0,78 mil. eura i 41,38 mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.

2. Ocjena fiskalne usklađenosti – ocjena indikatora

Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti predviđeno je da se ocjena kriterijuma fiskalne odgovornost prati putem statičkih i dinamičkih indikatora:

- **Statički indikatori:**
  - Treba da bude ostvaren primarni budžetski gotovinski suficit;
  - Gotovinski deficit države neće biti veći od 3% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama;
  - Javni dug[24] neće biti veći od 60% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama;
  - Nivo tekućih izdataka i transfera treba da bude niži od tekućih prihoda i donacija.

- **Dinamički indikatori:**
  - Stopa rasta limita potrošnje za tekući budžet i budžet državnih fondova mora biti manja od planirane stope rasta realnog bruto domaćeg proizvoda (ex-ante i ex-post, odnosno prilikom donošenja i prilikom izvršenja budžeta);
  - Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet i budžetsku rezervu ne može biti veća od stope rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda (ex-ante i ex-post, odnosno prilikom donošenja i prilikom izvršenja budžeta).

- **Fiskalno pravilo za organe lokalne uprave**
  - Budžetski deficit organa lokalne uprave u određenoj godini neće biti veći od 10% njenih prihoda u toj godini, osim ukoliko je prekoračenje korišćeno za finansiranje kapitalnih izdataka[25].

Državna revizorska institucija je izvršila ocjenu dinamičkih indikatora stavljajući u odnos limite potrošnje utvrđene Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i limite potrošnje utvrđene Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, kao i izvršenje Budžeta u 2021 i 2022. godini korigovano za nalaze revizije.

Podaci relevantni za ocjenu statičkih i dinamičkih indikatora kao i iskazani statički i dinamički indikatori prezentirani su u narednoj tabeli sa sljedećim parametrima:

- Realizovan indikator, parametar „DA“
- Indikator nije realizovan, parametar „NE

[24] Javni dug utvrđen Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosi i obuhvata dug opšteg nivoa države, tj. centralnog nivoa (državni organi i organi državne uprave, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od javnog interesa koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od države) i lokalnog nivoa (organi opštine, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od lokalnog interesa i koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od opštine).

[25] Državna revizorska institucija koristeći dostavljene podatke od strane Ministarstva finansija, jedinica lokalne samouprave, objavljenih budžeta i završnih računa jedinica lokalne samouprave izvršila je obračun budžetskog rezultata javnog sektora za 2022. godinu.

Tabela 6: Ocjena statičkih i dinamičkih indikatora

r.b.	OPIS	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2021	Izvršenje 2022
1	Gotovinski deficit (-)/suficit(+) opšteg nivoa	-526,33	-235,30	-112,56	-235,30
2	Kamate opšteg nivoa	94,72	92,78	115,00	92,78
3	Primarni gotovinski deficit (1+2) opšteg nivoa	**-431,60**	**-142,52**	**2,44**	**-142,52**
I	**Primarni gotovinski suficit**	**NE**	**NE**	**DA**	**NE**
4	Bruto domaći proizvod po tržišnim cijenama[26]	5.361	5.924	4.955	5.924
5	Učešće gotovinskog deficita u BDP-u po tržišnim cijenama	9,82%	3,97%	2,27%	3,97%
6	Dozvoljeno učešće gotovinskog deficita u BDP-u	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
II	**Gotovinski deficit < 3% BDP-a**	**NE**	**NE**	**DA**	**NE**
7	Javni dug[27]	4.340,72	4.102,21	4.163,02	4.102,21
8	Učešće javnog duga u BDP-u po tržišnim cijenama	80,97%	69,25%	84,01%	69,25%
9	Dozvoljeno učešće javnog duga u BDP-u po tržišnim cijenama	60,00%	60,00%	60,00%	60,00%
III	**Učešće javnog duga u BDP-u po tržišnim cijenama < 60%**	**NE**	**NE**	**NE**	**NE**
10	**Tekući prihodi budžeta i donacije**	**1.921,28**	**1.995,49**	**1.915,89**	**1.995,49**
10.1	Porez na dohodak građana	94,79	83,04	126,86	83,04
10.2	Porez na dobit preduzeća	84,28	90,17	74,71	90,17
10.3	Porez na imovinu	1,48	1,48	2,08	1,48
10.4	Porez na dodatu vrijednost i akcize	1.075,77	1.153,92	940,67	1.153,92
10.5	Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	29,67	40,24	28,30	40,24
10.6	Ostali porezi	11,61	12,28	11,26	12,28
10.7	Doprinosi	478,07	462,80	554,48	462,80
10.8	Takse	13,38	14,79	12,64	14,79
10.9	Naknade	54,72	76,11	52,01	76,11
10.10	Donacije	46,87	34,39	39,88	34,39
10.11	Ostali prihodi	30,65	26,27	73,01	26,27
11	**Tekući izdaci i transferi**	**2.067,70**	**1.980,28**	**1.771,96**	**1.980,28**
IV	**Tekući izdaci i transferi < tekućih prihoda budžeta**	**NE**	**DA**	**DA**	**DA**
12	**Tekući bužet i budžet državnih fondova**	**2.043,66**	**2.017,26**	**1.814,17**	**2.017,26**
12.1	Kamate centralnog nivoa	92,44	91,96	113,18	91,96
12.2	Donacije	41,93	23,49	20,23	23,49
12.3	Ko-finansiranje donacija				
12.4	Matrijalne štete-elementarne nepogode				
13	**Tekući budžet i budžet državnih fondova umanjeni za izuzeća**	**1.909,29**	**1.901,82**	**1.680,77**	**1.901,82**
14	Stopa rasta(ostvarenja) tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća		-0,39%		13,15%
15	Realni BDP	5.142	5.273	4.731	5.273
16	Stopa rasta (ostvarenja) realnog BDP-a		2,53%		6,40%
V	**Stopa rasta tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća < stope rasta realnog BDP-a**		**DA**		**NE**
17	Kapitalni budžet	235,70	198,40	151,59	198,40
18	Budžetska rezerva	99,97	24,02	71,23	24,02
19	Stopa rasta (ostvarenja) kapitalnog budžeta		-15,82%		30,88%
20	Stopa rasta(ostvarenja) budžetske rezerve		-75,97%		-66,27%
21	Stopa rasta (ostvarenja) BDP-a po tržišnim cijenama		10,51%		19,55%
VI	**Stopa rasta (ostvarenja) kapit. budžeta< stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**NE**
VII	**Stopa rasta (ostvarenja) rezervi < stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**DA**

2.1. Statički indikatori

Statički indikatori obuhvataju: ostvarenje primarnog budžetskog gotovinskog suficita, odnos tekućih izdatka i transfera, odnos gotovinskog deficita opšteg nivoa države i javnog duga i bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama.

2.1.1. Primarni budžetski gotovinski suficit/deficit

U procesu planiranja za 2022. godinu predviđeno je ostvarenje deficita opšteg nivoa u iznosu od 526,33 mil. eura. Izdaci za kamate opšteg nivoa države planirani su u iznosu od 94,72 mil. eura i

[26] Podaci o planiranom nominalnom i realnom BDP-u su preuzeti su iz Predloga zakona o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu. Link: https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/567/2929-16824-33-22-3.pdf

[27] Podaci o projektovanom javnom dugu Crne Gore za 2022. godinu su iz Predloga zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu. Link: https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/614/2977-17092-33-22-5.pdf

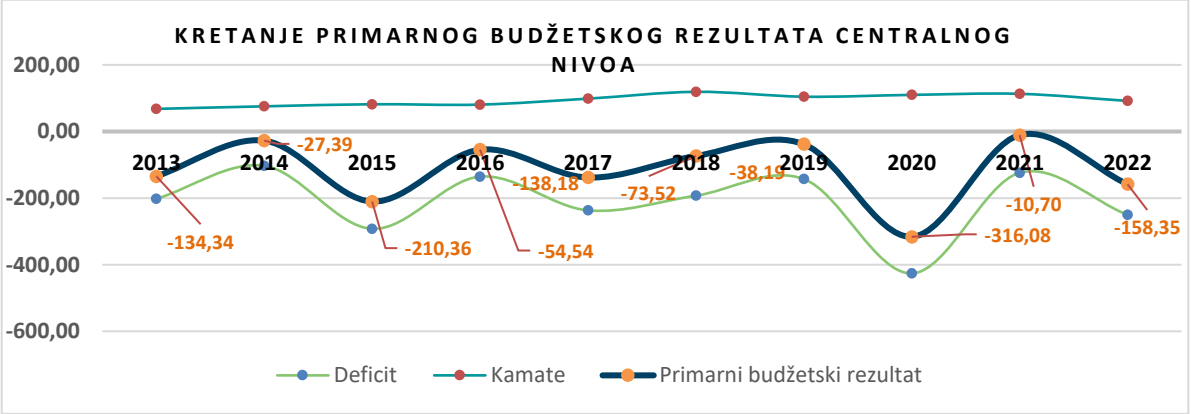
primarni gotovinski budžetski deficit u iznosu od 431,60 mil. eura, tako da kriterijum ostvarenja primarnog gotovinskog budžetskog suficita opšteg nivoa u procesu planiranja **nije realizovan.**

Izvršenje budžeta opšteg nivoa 2022. godine pokazuje da su konsolidovani prihodi ostvareni u iznosu od 2.297,89 mil. eura ili 72,77 mil. eura **više od plana**, a konsolidovana potrošnja opšteg nivoa 2.533,20 mil. eura ili za 218,25 mil. eura **manje od plana**.

Budžetski gotovinski deficit opšteg nivoa u 2022. godini je iznosio 235,30 mil. eura i **manji je** od planiranog budžetskog gotovinskog deficita opšteg nivoa za 291,02 mil. eura. Izdaci za kamate opšteg nivoa su ostvareni u iznosu od 92,78 mil. eura i na taj način se konstatuje ostvarenje primarnog budžetskog deficita opšteg nivoa u 2022. godini u iznosu od 142,52 mil. eura[28], te kriterijum u procesu izvršenja **nije realizovan.**

Primarni gotovinski budžetski deficit centralnog nivoa[29] u periodu od 2013-2022. godine dat je u sljedećem grafičkom pregledu:

Grafikon 3: Kretanje primarnog budžetskog rezultata kao odnosa izdataka za kamate i deficita u periodu od 2013-2022. god

U posmatranom vremenskom periodu, nije ostvaren primarni gotovinski budžetski suficit centralnog nivoa[30], a primarni budžetski deficit se kretao u rasponu od 10,7 mil. eura do 316,08 mil.[31]

2.1.2. Gotovinski deficit manji od 3% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i odlukama o budžetu jedinica lokalne samouprave, planirano je učešće gotovinskog deficita opšteg nivoa u nominalnom BDP-u od 9,82%, tako da **nije realizovan** kriterijum da gotovinski deficit bude manji od 3% BDP-a po tržišnim cijenama. U 2022. godini

[28] Iskazan je gotovinski budžetski deficit po metodologiji koja je na snazi od marta 2023. godine, kao što je iskazan u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu. Korišćenjem metodologije za obračun budžetskog rezultata, koja je bila na snazi u 2022. godini utvrđuje se da je ostvaren gotovinski budžetski deficit opšteg nivoa u iznosu od 248,93 mil. eura, dok je primarni gotovinski budžetski deficit opšteg nivoa iznosio 156,15 mil. eura.

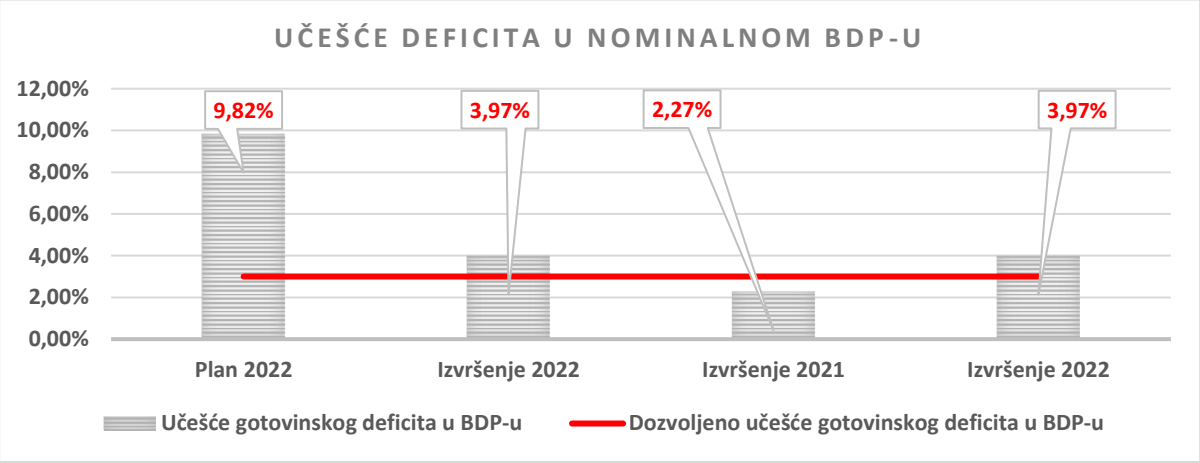
[29] Metodologija obračuna budžetskog gotovinskog rezultata je izmijenjena Zakonom o izmjeni i dopunama zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 055/18) u dijelu isključivanja izdataka za kupovinu hartijaod vrijednosti od 2018. godine, a Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 027/23) promjena je zabilježena i kod isključivanja primitaka od otplate kredita, kao i datih pozajmica označenih kao transakcije finansiranja od 2023. godine, pa podaci koji su vezani za budžetski gotovinski rezultat u periodu od 2013. do 2017. godini ne korespondiraju sa podacima nakon 2017. godine, dok podaci u periodu od 2018. do 2021. godine ne korespondiraju podacima u 2022. godini.

[30] Metodologija obračuna budžetskog gotovinskog rezultata je izmijenjena Zakonom o izmjeni i dopunama zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 055/18) u dijelu isključivanja izdataka za kupovinu hartija od vrijednosti od 2018. godine, a Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 027/23) promjena je zabilježena i kod isključivanja primitaka od otplate kredita, kao i datih pozajmica označenih kao transakcije finansiranja od 2023. godine, pa podaci koji su vezani za budžetski gotovinski rezultat u periodu od 2013. do 2017. godini ne korespondiraju sa podacima nakon 2017. godine, dok podaci u periodu od 2018. do 2021. godine ne korespondiraju podacima u 2022. godini.

[31] Za podatke o planu i izvršenju budžeta centralnog nivoa pogledati tabele u dodatku.

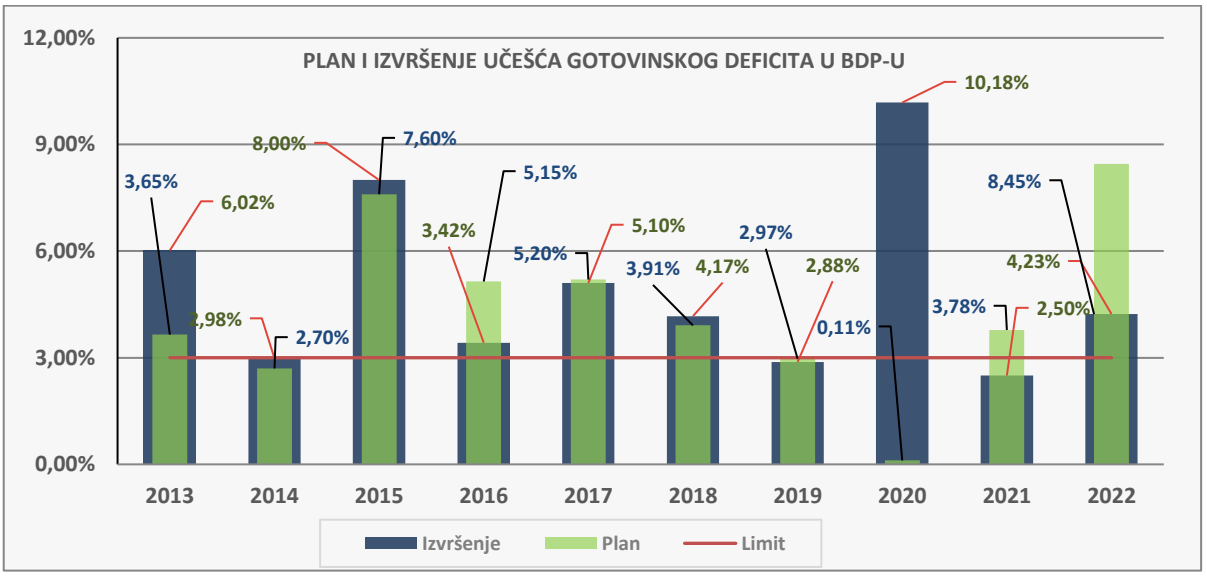
je ostvareno učešće gotovinskog deficita u nominalnom BDP-u od 3,97%[32], pa izvršenjem budžeta u 2022. godini **nije realizovan** kriterijum ostvarenja deficita ispod 3% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama kako je prikazano u sljedećem grafikonu:

Grafikon 4: Učešće gotovinskog deficita opšteg nivoa u BDP-u za 2021. i 2022. godinu

Poređenjem ostvarenog učešća gotovinskog deficita centralnog nivoa u nominalnom BDP-u u 2022. godini sa ostvarenim učešćem gotovinskog deficita centralnog nivoa u nominalnom BDP-u u 2021. godini, konstatuje se **pogoršanje** ovog indikatora. Naime, učešće gotovinskog deficita centralnog nivoa u 2022. godini je iznosilo 4,23%, dok je učešće gotovinskog deficita centralnog nivoa u 2021. godini iznosilo 2,50%, kao što je prikazano u grafikonu 5:

Grafikon 5: Kretanje budžetskog gotovinskog deficita centralnog nivoa u planu i izvršenju u period od 2013 – 2022. godine

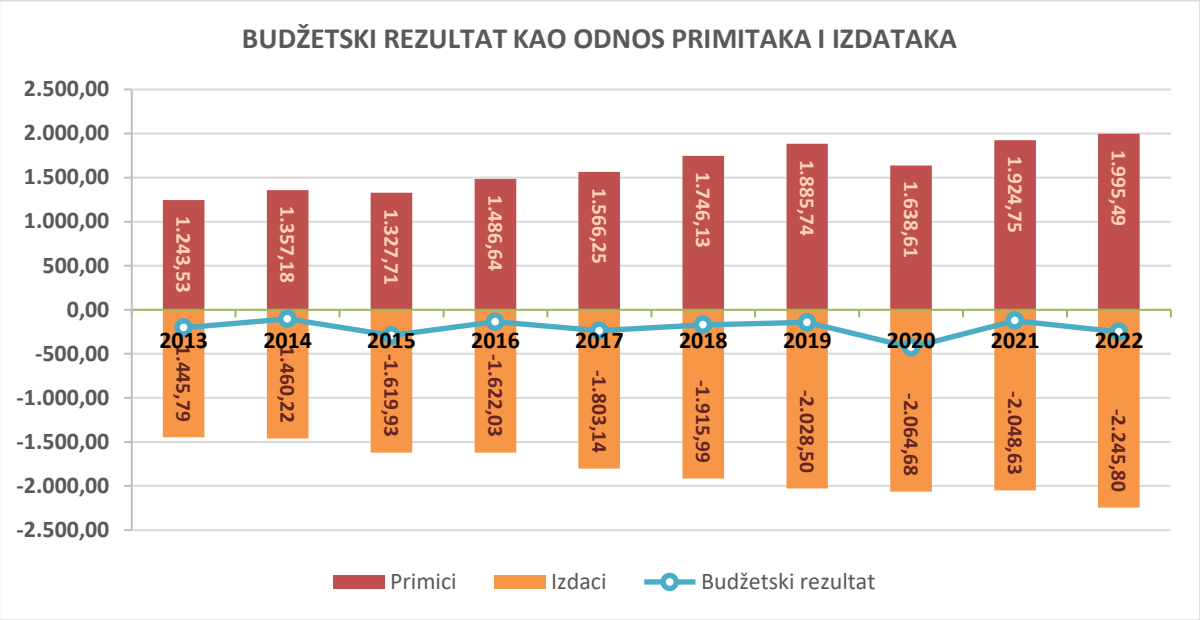
Nominalni prikaz kretanja deficita centralnog nivoa u periodu 2013–2022. godine predstavljen je u grafiku 4, iz kojeg se vidi da je najveći deficit centralnog nivoa[33] ostvaren u fiskalnoj 2020. godini u

[32] Iskazano je učešće budžetskog deficita u nominalnom BDP-u po metodologiji obračuna budžetskog rezultata koja je na snazi od marta 2023. godine, kao što je iskazano u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu. Korišćenjem metodologije za obračun budžetskog rezultata, koja je bila na snazi u 2022. godini utvrđuje se da je ostvareno učešće gotovinskog budžetskog deficita opšteg nivoa u iznosu od 4,20%.

[33] Metodologija obračuna budžetskog gotovinskog rezultata je izmijenjena Zakonom o izmjeni i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odogovornosti ("Sl. list CG", br. 055/18) u dijelu isključivanja izdataka za kupovinu hartija od vrijednosti od 2018. godine, a Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 027/23) promjena je zabilježena i kod isključivanja primitaka od otplate kredita, kao i datih pozajmica označenih kao transakcije finansiranja od 2023. godine, pa podaci koji su vezani za

iznosu od 426,08 mil. eura, dok je ostvareni deficit u 2022. godini iznosio 250,31 mil. eura (4,23% BDP-a). U 2022. godini je planiran deficit u iznosu od 453,24 mil. eura (8,45%).

Grafikon 6: Kretanje budžetskog gotovinskog deficita centralnog nivoa kao odnos primitaka i izdataka u periodu 2013 – 2022. godine

2.1.3. Javni dug manji od 60% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama

Planiranje i izvršenje budžeta, shodno članu 20 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, vrši se u skladu sa kriterijumom da javni dug neće biti veći od 60% BDP-a po tržišnim cijenama.

Nivo javnog duga Crne Gore za 2022. godinu planiran je u iznosu od 4.340,72 mil. eura ili 80,97% BDP-a, tako da u **procesu planiranja nije realizovan** kriterijum propisan članom 20 stav 1 tačka 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Javni dug Crne Gore na dan 31.12.2022. godine iznosio je **4.102,21 mil. eura** i odnosi se na:

- **Državni dug** u iznosu od 4.026,32 mil. eura i isti je manje iskazan u odnosu na državni dug u 2021. godini za 1,56 % kada je iznosio 4.090,26 mil. eura. Državni dug obuhvata:
  - Spoljni dug u iznosu 3.557,56 mil eura[34] i isti je smanjen za 3,55% u odnosu na spoljni državni dug 2021. godine koji je iznosio 3.688,48 mil. eura (smanjenje u iznosu od 130,92 mil. eura).
  - Domaći dug u iznosu od 468,76 mil eura[35] i isti je u odnosu na unutrašnji državni dug na kraju 2021. godine povećan za 16,67% (povećanje u iznosu od 66,98 mil. eura).
- **Dug lokalne samouprave** u iznosu od 75,89 mil. eura i isti je uvećan za 4,29% (uvećanje u iznosu od 3,13 mil. eura) u odnosu na dug u 2021. godini kada je iznosio 72,77 mil. eura.

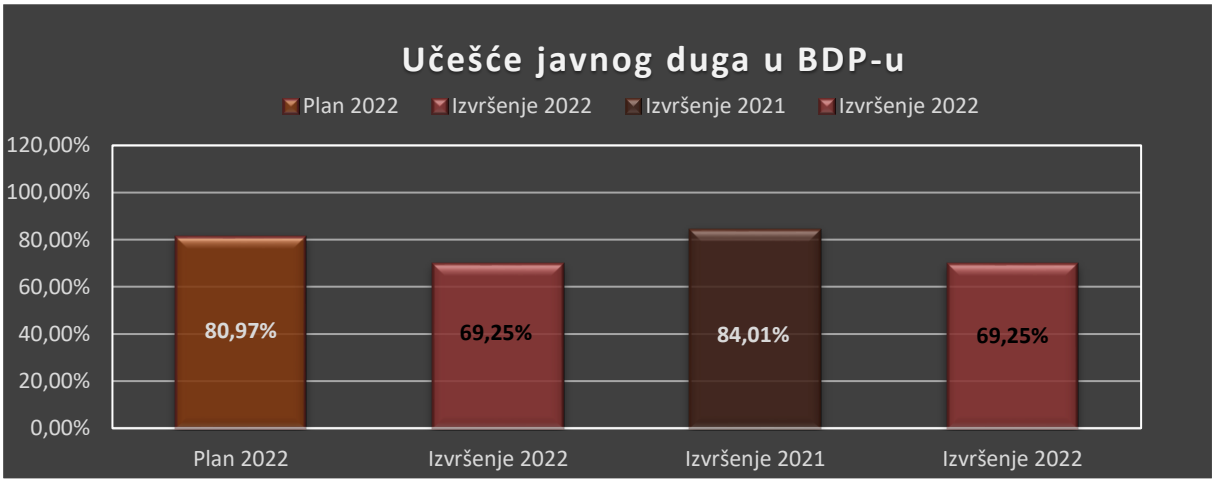
budžetski gotovinski rezultat u periodu od 2013. do 2017. godini ne korespondiraju sa podacima nakon 2017. godine, dok podaci u periodu od 2018. do 2021. godine ne korespondiraju podacima u 2022. godini u dijelu izvršenja.

[34] Spoljni dug obuhvata inostrane krediti u iznosu od 1.807,56 mil. eura i emitovane hartije od vrijednosti na međunarodnom tržištu u iznosu od 1.750,00 mil. eura.

[35] Domaći dug obuhvata kredite kod komercijalnih banaka 156,24 mil. eura, emitovane hartije od vrijednosti 181,44 mil. eura, domaći dug po osnovu obaveza koje proizilaze iz zakonske regulative 93,72 mil. eura i dug pravnih lica i privrednih društava 37,36 mil. eura.

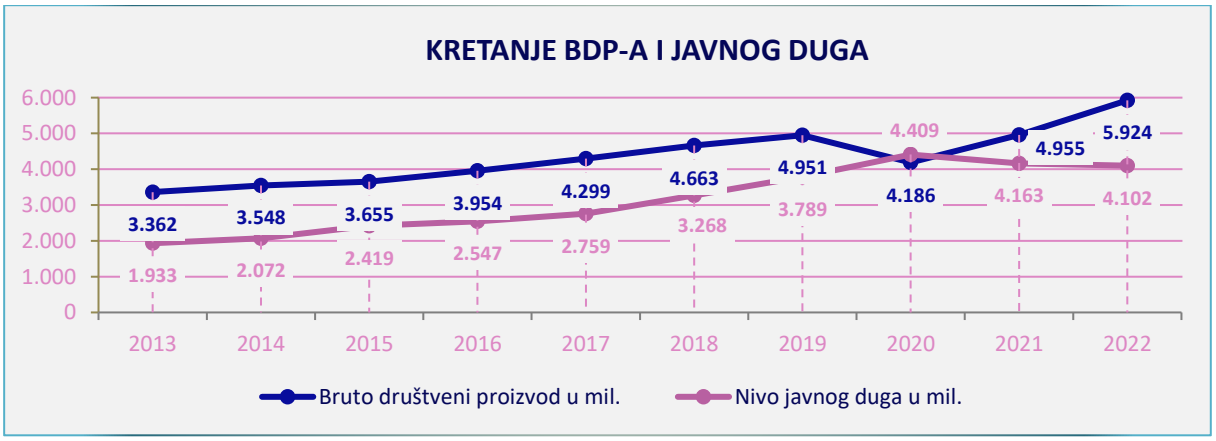
Javni dug Crne Gore u 2022. godini učestvuje u BDP-u u iznosu od 69,25%, tako da **nije realizovan** kriterijum propisan članom 20 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kako je prikazano u narednom grafikonu:

Grafikon 7: Učešće javnog duga Crne Gore u nominalnom BDP-u za 2021. i 2022. godinu

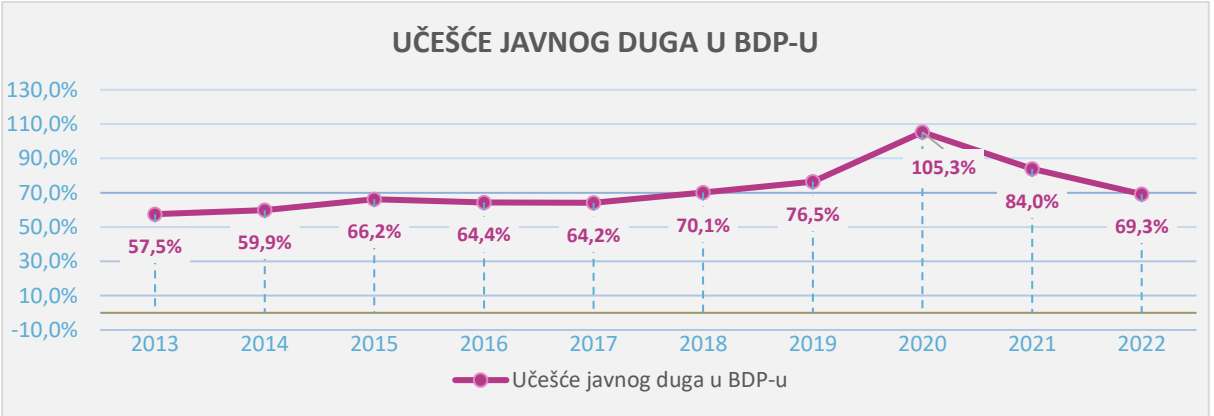
U periodu od 2013. do 2022. godine nivo javnog duga je porastao za 2.169,16 mil. eura, dok je BDP u istom periodu porastao u iznosu od 2.562 mil. eura, kako je prezentirano u sljedećem grafikonu:

Grafikon 8: Kretanje BDP-a i nivoa javnog duga u periodu 2013 - 2022. godine

Učešće javnog duga u BDP-u Crne Gore je u posmatranom periodu poraslo sa 57,50% u 2013. godini na 69,25% u 2022. godini, kako je prezentirano u sljedećem grafikonu:

Grafikon 9: Ostvareno učešće javnog duga u BDP-u u periodu 2013 - 2022. godine

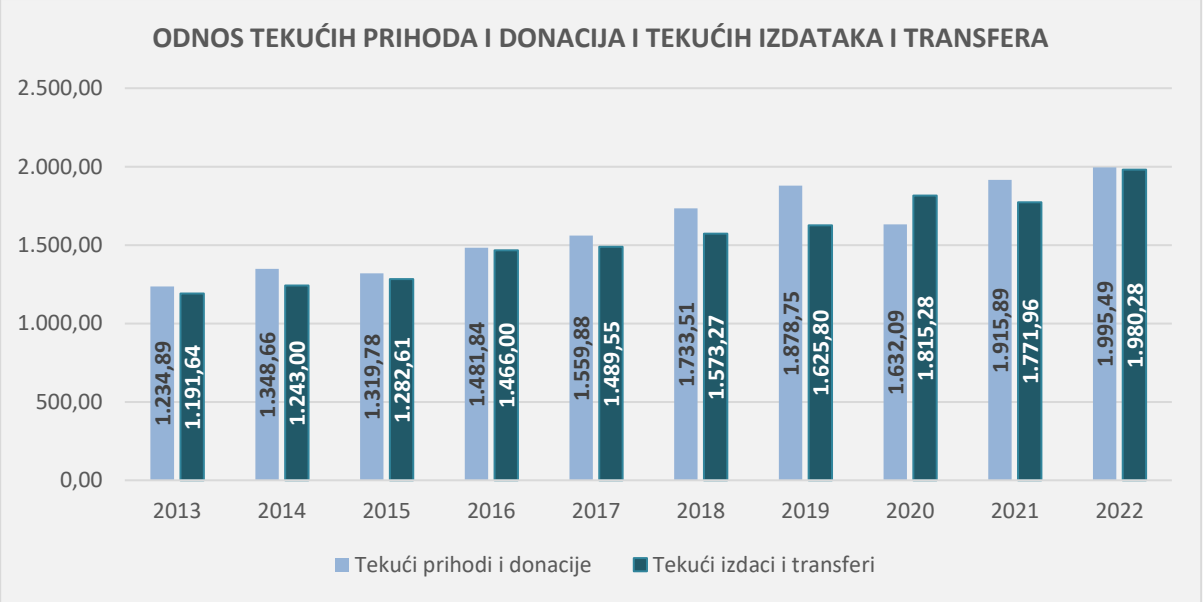
2.1.4. Nivo tekućih izdataka i transfera treba da bude niži od tekućih prihoda i donacija

Fiskalna politika se, shodno članu 19 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, planira i realizuje na način da nivo tekućih izdataka i transfera bude niži od tekućih prihoda i donacija.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, planirani su tekući prihodi i donacije u iznosu od 1.921,28 mil. eura, a tekući izdaci i transferi u iznosu od 2.067,70 mil. eura, tako da u procesu planiranja **nije realizovan kriterijum** iz člana 19 stav 1 tačka 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

U 2022. godini, tekući prihodi i donacije realizovani su u iznosu od 1.995,49 mil. eura i isti su veći za 15,21 mil. eura u odnosu na tekuće izdatke i transfere koji su realizovani u iznosu od 1.980,28 mil. eura pa je u procesu izvršenja realizacije budžeta, **realizovan** kriterijum iz člana 19 stav 1 tačka 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kako je prikazano u sljedećem grafikonu:

Grafikon 10: Odnos izvršenja tekućih prihoda i donacija i tekućih izdataka i transfera u periodu 2013 - 2022. godine

Poređenje ostvarenja tekućih prihoda i donacija u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu, pokazuje povećanje u iznosu od 79,60 mil. eura. Takođe, poređenje izvršenja tekućih izdataka i transfera u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu, pokazuje povećanje u iznosu od 208,32 mil. eura.

2.2. Dinamički indikatori

Dinamički indikatori obuhvataju odnos stope rasta limita potrošnje za tekući budžet i budžete državnih fondova i planirane stope rasta realnog bruto domaćeg proizvoda, kao i odnos stopa rasta kapitalnog budžeta i budžetske rezerve i stope rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda.

Kvantitativna ocjena dinamičkih indikatora prezentirana je u narednoj tabeli:

Tabela 7: Ocjena dinamičkih indikatora

r.b.	OPIS	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2021	Izvršenje 2022
12	**Tekući bužet i budžet državnih fondova**	**2.043,66**	**2.017,26**	**1.814,17**	**2.017,26**
12.1	Kamate centralnog nivoa	92,44	91,96	113,18	91,96
12.2	Donacije	41,93	23,49	20,23	23,49
12.3	Ko-finansiranje donacija				
12.4	Matrijalne štete-elementarne nepogode				
13	**Tekući budžet i budžet državnih fondova umanjeni za izuzeća**	**1.909,29**	**1.901,82**	**1.680,77**	**1.901,82**
14	Stopa rasta(ostvarenja) tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća		-0,39%		13,15%
15	Realni BDP	5.142	5.273	4.731	5.273
16	Stopa rasta (ostvarenja) realnog BDP-a		2,53%		6,40%
V	**Stopa rasta tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća < stope rasta realnog BDP-a**		**DA**		**NE**
17	Kapitalni budžet	235,70	198,40	151,59	198,40
18	Budžetska rezerva	99,97	24,02	71,23	24,02
19	Stopa rasta (ostvarenja) kapitalnog budžeta		-15,82%		30,88%
20	Stopa rasta(ostvarenja) budžetske rezerve		-75,97%		-66,27%
21	Stopa rasta (ostvarenja) BDP-a po tržišnim cijenama		10,51%		19,55%
VI	**Stopa rasta (ostvarenja) kapit. budžeta< stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**NE**
VII	**Stopa rasta (ostvarenja) rezervi < stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**DA**

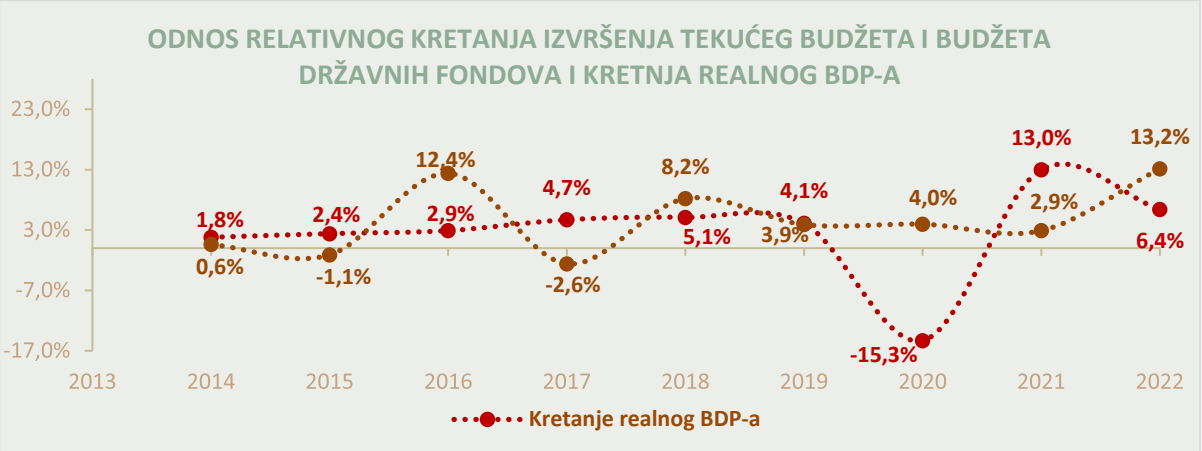
2.2.1. Stopa rasta limita potrošnje za tekući budžet i budžet državnih fondova mora biti manja od planirane stope rasta realnog bruto domaćeg proizvoda

Stopa rasta limita potrošnje za tekući budžet i budžet državnih fondova, shodno članu 22 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, mora biti manja od planirane stope realnog rasta BDP-a.

Ostvarenje realnog BDP-a u 2022. godini je veće za 2,53% od planiranog, a ostvarenje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova je za 0,39% manje od planiranog, tako da **je realizovan** indikator koji zahtijeva da ostvarenje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova treba da bude niže od ostvarenja realnog BDP-a**.**

Izdaci tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova u 2022. godini veći su za 13,15% u odnosu na 2021. godinu, dok rast realnog BDP-a iznosi 6,40%, tako da indikator koji zahtijeva da stopa rasta tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova bude niža od stope rasta realnog BDP-a**, nije realizovan.**

Grafikon 11: Odnos relativnog kretanja izvršenja tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova i kretnja realnog BDP-a u periodu 2014 - 2022. godine

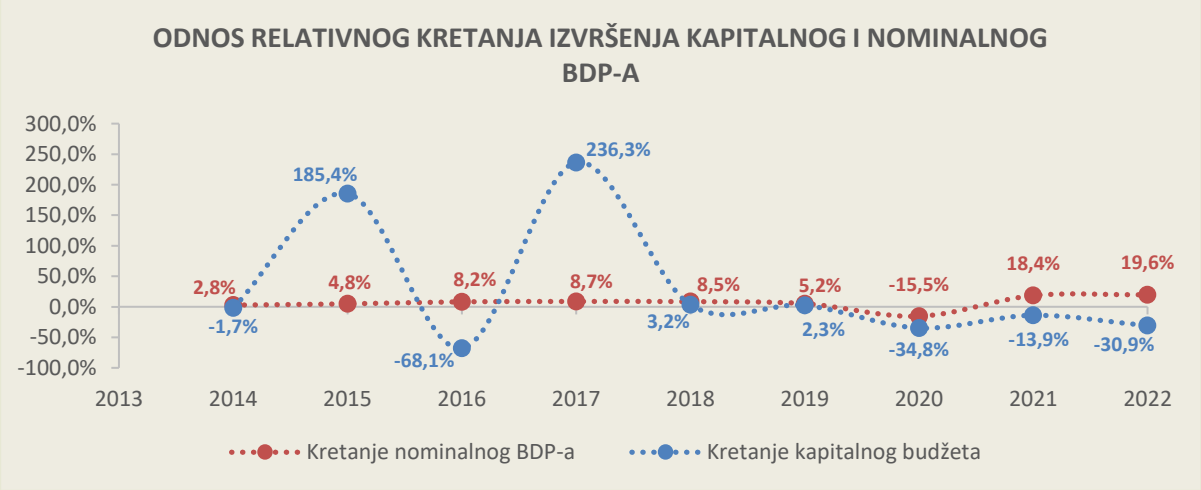
2.2.2. Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet i budžetsku rezervu ne može biti veća od stope rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda

Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet i budžetsku rezervu, shodno članu 22 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, ne može biti veća od stope nominalnog rasta BDP-a.

Ostvarenje kapitalnog budžeta u 2022. godini manje je za 15,82% od planiranog, ostvarenje budžetske rezerve manje je za 75,97% od plana, dok je ostvarenje nominalnog BDP-a za 10,51% veće od plana, tako da su indikatori kojima se zahtijeva manje ostvarenje kapitalnog budžeta i manje ostvarenje budžetske rezerve od ostvarenja nominalnog BDP-a **realizovani.**

U 2022. godini je ostvaren rast izdataka kapitalnog budžeta za 30,88% u odnosu na 2021. godinu, dok je pad izdataka budžetske rezerve iznosio 66,27%, uz istovremeni rast nominalnog BDP-a od 19,55%, što ukazuje da kriterijum rasta izdataka kapitalnog budžeta u okviru rasta nominalnog BDP-a **nije realizovan** dok je kriterijum rasta budžetske rezerve u okviru rasta nominalnog BDP-a **realizovan.**

Grafikon 12: Odnos relativnog kretanja izvršenja kapitalnog i nominalnog bdp-a u periodu 2014 - 2022. godine

2.3. Fiskalno pravilo za organe lokalne uprave

Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti članom 27 stav 1 utvrđuje kriterijum da deficit budžeta opštine u određenoj godini ne može biti veći od 10% njenih prihoda u toj godini, osim ukoliko se radi o prekoračenju radi finansiranja kapitalnih izdataka.

Ocjenjivanje fiskalnog kriterijuma za organe lokalne uprave je vršeno na bazi informacija navedenih u odlukama o završnim računima opština, informacija koje su opštine dostavile Državnoj revizorskoj instituciji i informacija pribavljenih od strane Ministarstva finansija, pri čemu je posmatrano planiranje i izvršenje budžeta opština u 2022. godini.

Podaci relevantni za ocjenu indikatora kao i iskazani indikatori prezentirani su u narednoj tabeli sa sljedećim parametrima:

- Realizovan indikator, parametar „DA“
- Indikator nije realizovan, parametar „NE“

Tabela 8: Ocjena fiskalnog pravila kod organa lokalne samouprave[36]

Učešće gotovinskog deficita u prihodima[1]	Opština	2022. godina	Primici koji ulaze u kalkulaciju	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju	Gotovinski budžetski rezultat	Prekoračenje limita u apsolutnom iznosu	Kapitalni izdaci	Razlika Kapitalni izdaci i Prekoračenje[37]	Da li je realizovan kriterijum
20,67%	BUDVA	Plan	33,97	40,99	**-7,02**	3,63	16,24	12,62	DA
1,95%		Izvršenje	36,34	35,63	**0,71**	-	10,05	-	DA
49,18%	PLJEVLJA	Plan	14,90	23,71	**-8,81**	7,02	10,44	3,42	DA
18,35%		Izvršenje	14,33	17,56	**-3,24**	1,48	5,65	4,17	DA
10,09%	KOTOR	Plan	17,08	18,80	**-1,72**	0,02	6,47	6,45	DA
19,33%		Izvršenje	19,15	15,45	**3,70**	-	3,17	-	DA
5,90%	BAR	Plan	21,18	22,43	**-1,25**	-	9,73	-	DA
21,78%		Izvršenje	24,16	18,89	**5,26**	-	7,95	-	DA
32,64%	KOLAŠIN	Plan	3,32	4,82	**-1,51**	1,05	1,50	0,45	DA
13,43%		Izvršenje	3,60	4,27	**-0,67**	0,17	1,20	1,03	DA
63,02%	ŽABLJAK	Plan	2,33	4,23	**-1,90**	1,60	2,29	0,69	DA
20,88%		Izvršenje	2,31	2,96	**-0,65**	0,34	1,30	0,96	DA
60,17%	TIVAT	Plan	12,33	19,75	**-7,42**	6,19	10,88	4,69	DA
20,92%		Izvršenje	15,88	12,56	**3,32**	-	4,63	-	DA
63,34%	NIKŠIĆ	Plan	13,06	24,30	**-11,25**	9,47	6,45	-3,02	NE
26,32%		Izvršenje	15,41	20,84	**-5,44**	3,37	2,67	-0,70	NE
40,77%	ANDRIJEVICA	Plan	1,77	2,95	**-1,18**	0,89	0,68	-0,21	NE
61,68%		Izvršenje	1,21	2,68	**-1,48**	1,24	0,24	-1,00	NE
54,19%	DANILOVGRAD	Plan	3,05	5,66	**-2,61**	2,13	1,19	-0,94	NE
58,18%		Izvršenje	2,79	5,50	**-2,71**	2,24	1,04	-1,21	NE
39,00%	BERANE	Plan	5,56	9,02	**-3,46**	2,57	0,89	-1,68	NE
26,91%		Izvršenje	5,82	8,38	**-2,55**	1,60	0,38	-1,23	NE
39,15%	MOJKOVAC	Plan	2,13	3,47	**-1,34**	1,00	0,64	-0,36	NE
35,41%		Izvršenje	2,00	3,13	**-1,12**	0,81	0,44	-0,36	NE
74,94%	PLAV	Plan	1,56	3,99	**-2,43**	2,10	0,78	-1,32	NE
70,69%		Izvršenje	1,56	3,91	**-2,36**	2,02	0,60	-1,42	NE
41,73%	PLUŽINE	Plan	4,04	6,11	**-2,06**	1,57	2,82	1,25	DA
6,50%		Izvršenje	4,32	4,67	**-0,35**	-	1,99	-	DA
58,79%	ROŽAJE	Plan	3,16	7,08	**-3,92**	3,25	0,85	-2,40	NE
56,02%		Izvršenje	3,20	7,12	**-3,92**	3,22	1,25	-1,97	NE
87,50%	PETNJICA	Plan	0,50	1,84	**-1,34**	1,19	0,54	-0,65	NE
82,41%		Izvršenje	0,42	1,62	**-1,20**	1,05	0,48	-0,58	NE
51,28%	BIJELO POLJE	Plan	8,60	15,92	**-7,33**	5,90	3,25	-2,65	NE
48,77%		Izvršenje	7,64	14,28	**-6,64**	5,28	2,01	-3,26	NE
200,97%	CETINJE	Plan	3,16	9,52	**-6,36**	6,04	0,36	-5,68	NE
167,98%		Izvršenje	3,15	8,45	**-5,29**	4,98	0,23	-4,75	NE
13,20%	HERCEG NOVI	Plan	19,39	21,95	**-2,56**	0,62	6,50	5,88	DA
8,17%		Izvršenje	22,30	20,48	**1,82**	-	6,61	-	DA
26,87%	TUZI	Plan	5,93	7,93	**-2,00**	1,26	3,73	2,47	DA
42,69%		Izvršenje	4,07	6,47	**-2,39**	1,83	2,57	0,74	DA
80,97%	ŠAVNIK	Plan	1,64	3,77	**-2,14**	1,87	1,86	-0,02	NE
78,75%		Izvršenje	0,84	2,24	**-1,40**	1,22	0,72	-0,50	NE
55,90%	ULCINJ	Plan	6,56	11,45	**-4,89**	4,02	4,05	0,03	DA
18,97%		Izvršenje	8,21	10,21	**-2,00**	0,95	2,49	1,54	DA
52,14%	GUSINJE	Plan	1,23	2,34	**-1,11**	0,90	0,61	-0,28	NE
94,40%		Izvršenje	0,38	1,50	**-1,11**	1,00	0,27	-0,73	NE
39,75%	PODGORICA	Plan	73,40	102,58	**-29,18**	21,84	59,83	37,99	DA
7,55%		Izvršenje	89,94	96,73	**-6,79**	-	54,47	-	DA

[36] Ocjena ovog indikatora se odnosi na gotovinski budžetski rezultat, a ne na modifikovani budžetski rezultat koji koriguje gotovinski rezultat za promjenu neizmirenih obaveza.

[37] Poređenjem metodologije za utvrđivanje budžetskog rezultata koja je bila u primjeni 2022. godine, sa metodologijom koje se primjenjuje od 2023. godine, kada je riječ o opštinama koje ne ispunjavaju fiskalno pravilo za organe lokalne uprave, kod dvije opštine utvrđena je razlika u iznosu prekoračenja i to: Opština Andrijevica (prekoračenje 0,92 mil.eura po metodologiji 2022, odnosno 1 mil.eura po metodologiji 2023) i Prijestonica Cetinje (prekoračenje 4.92 mil.eura po metodologiji 2022, odnosno 4,75 mil.eura po metodologiji 2023).

U procesu planiranja budžeta[38] limit od 10% su prekoračile 23 opštine, pri čemu je kod **12** opština planirano prekoračenje u većem iznosu od planiranih kapitalnih izdataka, odnosno kod istih **nije realizovano** fiskalno pravilo za organe lokalne uprave, što predstavlja pogoršanje u odnosu na 2021. godinu kada je utvrđeno da 11 opština nije realizovalo navedeno fiskalno pravilo.

U procesu izvršenja[39] zakonom postavljeni limit od 10% su prekoračile 20 opština, pri čemu je **12** opština ostvarilo prekoračenje u većem iznosu od ostvarenih kapitalnih izdataka i time **nije realizovalo** fiskalno pravilo organa lokalne uprave, što predstavlja poboljšanje u odnosu na 2021. godinu kada je utvrđeno da 13 opština nije realizovalo navedeno fiskalno pravilo.

[38] U procesu planiranja kriterijum je realizovan kod sljedećih opština: Budva, Pljevlja, Kotor, Bar, Kolašin, Žabljak, Tivat, Plužine, Herceg Novi, Tuzi, Ulcinj i Podgorica, dok kriterijum nije realizovan kod sljedećih opština: Nikšić (prekoračenje 3,02 mil. eura), Andrijevica (prekoračenje 0,21 mil eura), Danilovgrad (prekoračenje 0,94 mil. eura), Berane (prekoračenje 1,68 mil. eura), Mojkovac (prekoračenje 0,36 mil. eura), Plav (prekoračenje 1,32 mil. eura), Rožaje (prekoračenje 2,40 mil. eura), Petnjica (prekoračenje 0,65 mil. eura), Bijelo Polje (prekoračenje 2,65 mil. eura), Cetinje (prekoračenje 5,68 mil. eura), Šavnik (prekoračenje 0,02 mil. eura), Gusinje (prekoračenje 0,28 mil. eura).

[39] U procesu izvršenja kriterijum je realizovan kod sljedećih opština: Budva, Pljevlja, Kotor, Bar, Kolašin, Žabljak, Tivat, Plužine, Herceg Novi, Tuzi, Ulcinj i Podgorica, dok kriterijum nije realizovan kod sljedećih opština: Nikšić (prekoračenje 0,70 mil. eura), Andrijevica (prekoračenje 1 mil. eura), Danilovgrad (prekoračenje 1,21 mil. eura), Berane (prekoračenje 1,23 mil. eura), Mojkovac (prekoračenje 0,36 mil. eura), Plav (prekoračenje 1,42 mil. eura), Rožaje (prekoračenje 1,97 mil. eura), Petnjica (prekoračenje 0,58 mil. eura), Bijelo Polje (prekoračenje 3,26 mil. eura), Cetinje (prekoračenje 4,75 mil. eura), Šavnik (prekoračenje 0,50 mil. eura), i Gusinje (prekoračenje 0,73 mil. eura).

II PRILOG: Izvori korišćenih podataka

Izvori podataka:

1. Bruto domaći proizvod Crne Gore za period 2006-2022. godinu prema ESA 2010 metodologiji – https://www.monstat.org/uploads/files/BDP/2022/Tab_BDP_2006-2022_crn.xls
2. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu - http://www.dri.co.me/1/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=128&lang=sr
3. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu - hhttp://www.dri.co.me/1/doc/Izvje%C5%A1taj%20o%20reviziji%20Predloga%20zakona%20o%20zavr%C5%A1nom%20ra%C4%8Dunu%20bud%C5%BEeta%20Crne%20Gore%20za%202019.%20godinu.pdf
4. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2020. godinu - http://www.dri.co.me/1/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=128&lang=sr
5. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu - http://www.dri.co.me/1/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=128&lang=sr
6. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu - https://dri.co.me/revizija-zavrsnog-racuna-budzeta
7. Odluka o Budžetu Glavnog grada Podgorice za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 046/20).
8. Odluka o Budžetu Glavnog grada Podgorice za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 047/21).
9. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu Glavnog grada Podgorice za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 048/22).
10. Odluka o Budžetu opštine Andrijevica za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 009/21).
11. Odluka o Budžetu opštine Andrijevica za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br 002/22).
12. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Andrijevica za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 061/22).
13. Odluka o Budžetu opštine Bar za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 044/20).
14. Odluka o Budžetu opštine Bar za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 042/21).
15. Odluka o Budžetu opštine Berane za 2021. godinu ("Sl list CG - opštinski propisi", br. 047/20).
16. Odluka o Budžetu opštine Berane za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 047/21).
17. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o o Budžetu opštine Berane za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 054/22).
18. Odluka o Budžetu opštine Bijelo Polje za 2021. godinu ("Sl list CG - opštinski propisi", br. 001/21).
19. Odluka o Budžetu opštine Bijelo Polje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 046/21).
20. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Bijelo Polje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 051/22).
21. Odluka o Budžetu opštine Budva za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 006/21).
22. Odluka o Budžetu opštine Budva za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 020/22).
23. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Budva za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 054/22).
24. Odluka o Budžetu Prijestonice Cetinje za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 045/20).
25. Odluka o Budžetu Prijestonice Cetinje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 012/22).
26. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu Prijestonice Cetinje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 063/22).
27. Odluka o Budžetu opštine Danilovgrad za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 045/20).
28. Odluka o Budžetu opštine Danilovgrad za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 043/21).
29. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Danilovgrad za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 030/22).
30. Odluka o Budžetu opštine Gusinje za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 048/20).
31. Odluka o Budžetu opštine Gusinje za 2022. godinu ("Sl. list Crne Gore - opštinski propisi", br. 003/22).
32. Odluka o Budžetu opštine Herceg Novi za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 046/20).
33. Odluka o Budžetu opštine Herceg Novi za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 046/21).
34. Odluka o o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Herceg Novi za 2020. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 053/22).
35. Odluka o Budžetu opštine Kolašin za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 047/20).
36. Odluka o Budžetu opštine Kolašin za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 047/21).
37. Odluka o Budžetu opštine Kotor za 2021. godinu ("Sl list CG - opštinski propisi", br. 001/21).
38. Odluka o Budžetu opštine Kotor za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 065/22).

39. Odluka o Budžetu opštine Mojkovac za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 048/20).
40. Odluka o Budžetu opštine Mojkovac za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 042/21).
41. Odluka o o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Mojkovac za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 058/22).
42. Odluka o Budžetu opštine Nikšić za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 046/20).
43. Odluka o Budžetu opštine Nikšić za 2022. godinu (Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 45/21)
44. Odluka o Budžetu opštine Petnjica za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 001/21).
45. Odluka o Budžetu opštine Petnjica za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 016/22).
46. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Petnjica za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 055/22).
47. Odluka o Budžetu opštine Plav za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 009/21).
48. Odluka o Budžetu opštine Plav za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 003/22).
49. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Plav za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 053/22).
50. Odluka o Budžetu opštine Pljevlja za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 002/21)
51. Odluka o Budžetu opštine Pljevlja za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 002/22).
52. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Pljevlja za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 053/22).
53. Odluka o Budžetu opštine Plužine za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 044/20)
54. Odluka o Budžetu opštine Plužine za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 044/21).
55. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Plužine za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 050/22).
56. Odluka o Budžetu opštine Rožaje za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 048/20).
57. Odluka o Budžetu opštine Rožaje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 048/21).
58. Odluka o Budžetu opštine Šavnik za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 047/20).
59. Odluka o Budžetu opštine Šavnik za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. . 001/22).
60. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Šavnik za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 059/22).
61. Odluka o Budžetu opštine Tivat za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 001/21).
62. Odluka o Budžetu opštine Tivat za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 013/22).
63. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Tivat za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 061/22).
64. Odluka o Budžetu opštine Ulcinj za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 002/21).
65. Odluka o Budžetu opštine Ulcinj za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 004/22).
66. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Ulcinj za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 039/22).
67. Odluka o Budžetu opštine Žabljak za 2021. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 047/20).
68. Odluka o Budžetu opštine Žabljak za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 002/22).
69. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Žabljak za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 051/22).
70. Odluka o Budžetu opštine Tuzi za 2021. godinu ("Sl. list CG – opštinski propisi", br. 048/20).
71. Odluka o Budžetu opštine Tuzi za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 044/21).
72. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o Budžetu opštine Tuzi za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 047/22).
73. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Berane za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. . 034/23).
74. Odluka o usvajanju Završnog računa Budžeta Opštine Kolašin za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 034/23).
75. Odluka o usvajanju Završnog računa Budžeta Opštine Mojkovac za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 038/23).
76. Odluka o usvajanju Završnog računa Budžeta Opštine Plužine za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. . 033/23).
77. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Rožaje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 031/23).
78. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Žabljak za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 032/23).
79. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Bar za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br.

034/23).
80. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Bijelo Polje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 035/23).
81. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 032/23).
82. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Budva za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 039/23).
83. Odluka o Završnom računu Budžeta Prijestonice Cetinje za 2022. godinu(Sl. list CG - opštinski propisi", br. . 36/23).
84. Osluka o Završnom računu Budžeta Opštine Šavnik za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. br. 034/23).
85. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Gusinje za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 019/23).
86. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Petnjica za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 033/23).
87. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Tivat za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 032/23).
88. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Ulcinj za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 039/23).
89. Odluka o usvajanju Završnog računa Budžeta Opštine Tuzi za 2022. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 031/23).
90. Predlog Odluke o Završnom računu Budžeta Opštine Plav za 2022. godinu.
91. Predlog Odluke o Završnom računu Budžeta Opštine Herceg Novi za 2022. godinu.
92. Predlog Odluke o Završnom računu Budžeta Opštine Kotor za 2022. godinu.
93. Predlog Odluke o Završnom računu Budžeta Opštine Andrijevica za 2022. godinu.
94. Predlog Odluke o Završnom računu Budžeta Opštine Pljevlja za 2022. godinu.
95. Predlog Odluke o Završnom računu Budžeta Opštine Danilovgrad za 2022. godinu.
96. Predlog Odluke o Završnom računu Budžeta Glavnog grada Podgorica za 2022. godinu.
97. Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu – https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/163/2518-14382-33-21-5.pdf
98. Predlog zakona o izmjenama i dopuni zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu - https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/476/2835-16344-33-22-1.pdf
99. Predlog zakona o izmjenama i dopuni zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu - https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/567/2929-16824-33-22-3.pdf
100. Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu - https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/614/2977-17092-33-22-5.pdf
101. Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2022 – 2025. godine - https://wapi.gov.me/download/4590dbc7-7426-4e17-8733-f1987a79930d?version=1.0
102. Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu – („Sl. list CG“ br. 087/18).
103. Zakon o budžetu Crne Gore za 2020. godinu – („Sl. list CG“ br. br. 074/19).
104. Zakon o budžetu Crne Gore za 2021. godinu – (“Sl. list CG“ br. 070/21).
105. Zakon o budžetu Crne Gore za 2022. godinu – (“Sl. list CG“ br. 144/21)
106. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022 godinu – („Sl. list CG“ br. 055/22).
107. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o budžetu Crne Gore za 2022 godinu – („Sl. list CG“ br. 109/22).
108. Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu – („Sl. list CG“ br. 152/22).
109. Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti – („Sl.list CG“ br. br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 070/21, 145/21, i 27/23).

III PRILOG: Tabele sa podacima

Tabela 9: Konsolidovani bilans opšteg nivoa za period 2019-2022. godine

EKONOMSKA KLASIFIKACIJA	OPIS	PLAN 2019 - KONSOLIDOVANO	IZVRŠENJE 2019 - KONSOLIDOVANO	PLAN 2020 - KONSOLIDOVANO	IZVRŠENJE 2020 - KONSOLIDOVANO	PLAN 2021 - KONSOLIDOVANO	IZVRŠENJE 2021 - KONSOLIDOVANO	PLAN 2022 - KONSOLIDOVANO	IZVRŠENJE 2022-KONSOLIDOVANO METODOLOGIJA 2022	IZVRŠENJE 2022-KONSOLIDOVANO METODOLOGIJA 2023
	Primici koji ulaze u kalkulaciju deficita	**2.091,16**	**2.144,63**	**1.897,74**	**1.820,01**	**2.134,83**	**2.194,89**	**2.225,12**	**2.307,59**	**2.297,89**
71	**Tekući prihodi**	**1.996,43**	**2.062,14**	**1.829,92**	**1.758,27**	**2.009,70**	**2.105,93**	**2.112,68**	**2.222,64**	**2.222,64**
711	Porezi	1.249,34	1.309,19	1.178,62	1.092,35	1.237,93	1.343,19	1.448,76	1.558,03	1.558,03
712	Doprinosi	534,21	546,27	492,50	531,02	581,84	554,48	478,07	462,80	462,80
713	Takse	21,44	21,13	15,76	13,35	17,02	16,06	17,47	18,84	18,84
714	Naknade	95,58	97,27	73,45	77,69	94,35	110,03	115,68	145,84	145,84
715	Ostali prihodi	95,87	88,28	69,58	43,86	78,55	82,17	52,71	37,13	37,13
73	**Primici od otplate kredita**	**6,60**	**4,05**	**17,83**	**4,94**	**6,51**	**4,85**	**7,90**	**9,69**	**0,00**
74	**Donacije i primici Egalizacionog fonda**	**88,12**	**78,45**	**50,00**	**56,80**	**118,62**	**84,11**	**104,53**	**75,26**	**75,26**
	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju deficita	**2.282,75**	**2.275,79**	**2.358,65**	**2.320,61**	**2.373,97**	**2.307,45**	**2.751,45**	**2.556,52**	**2.533,20**
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	527,78	524,65	556,19	548,78	581,34	587,25	620,76	599,73	599,73
412	Ostala lična primanja	20,01	19,61	19,79	17,37	16,88	15,50	24,01	23,13	23,13
413	Rashodi za materijal	46,31	42,11	45,10	47,81	41,65	44,57	58,40	46,58	46,58
414	Rashodi za usluge	93,19	87,23	71,10	81,74	71,90	67,91	77,82	73,30	73,30
415	Rashodi za tekuće održavanje	30,32	28,50	33,76	30,68	31,34	28,65	36,02	34,47	34,47
416	Kamate	99,29	107,71	106,41	111,91	115,06	115,00	94,72	92,78	92,78
417	Renta	10,62	10,72	11,93	11,84	11,66	11,08	12,40	12,88	12,88
418	Subvencije	32,70	31,12	41,49	34,88	54,74	50,68	72,12	69,60	69,60
419	Ostali izdaci	54,39	56,40	56,79	54,93	52,08	45,22	72,74	70,01	70,01
42	Transferi za socijalnu zaštitu	559,40	554,43	578,76	559,00	599,91	567,79	698,62	667,65	667,65
43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	271,75	280,20	329,81	333,81	318,24	312,78	381,34	424,57	424,57
441	Kapitalni izdaci (umanjeno za 4418)	434,41	404,49	321,34	313,41	359,21	278,55	429,75	337,86	337,86
451	Pozajmice i krediti	3,76	4,83	3,85	4,26	4,22	41,30	5,36	23,32	0,00
462	Otplata garancija	9,68	38,91	0,00	0,00	3,86	7,71	0,00	0,50	0,50
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	59,75	62,10	45,53	53,24	37,58	62,09	63,57	66,62	66,62
47	Rezerve	29,38	22,79	136,80	116,96	74,31	71,35	103,82	13,51	13,51
	Budžetski gotovinski rezultat	**-191,59**	**-131,16**	**-460,91**	**-500,60**	**-239,14**	**-112,56**	**-526,33**	**-248,93**	**-235,30**
	Primarni budžetski gotovinski rezultat	**-92,31**	**-23,45**	**-354,49**	**-388,70**	**-124,08**	**2,44**	**-431,60**	**-156,15**	**-142,52**
4418	**Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti (od 2018)**	**40,22**	**57,33**	**2,01**	**0,94**	**0,59**	**0,51**	**10,61**	**27,66**	**27,66**
	Izvori finansiranja deficita	**191,59**	**131,16**	**460,91**	**500,60**	**239,14**	**112,56**	**526,33**	**248,93**	**235,30**
	Neto date pozajmice	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**-13,63**
	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,69
	Pozajmice i krediti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23,32
	Primici od prodaje imovine	**20,58**	**10,76**	**20,43**	**19,55**	**23,04**	**12,08**	**27,64**	**22,79**	**22,79**
72	Primici od prodaje imovine	20,58	10,76	20,43	19,55	23,04	12,08	27,64	22,79	22,79
742	**Transferi izuzev primitaka iz Egaliza. Fond**	6,38	1,34	3,37	2,06	1,98	0,95	0,00	1,21	1,21
	Neto pozajmljivanje	**7,23**	**519,02**	**-198,24**	**685,83**	**-283,32**	**-296,04**	**162,02**	**-75,14**	**-75,14**
751	Pozajmice i krediti	397,87	1.043,12	354,09	1.368,86	179,23	175,88	463,59	225,68	225,68
461	Otplata glavnice duga	390,64	524,10	552,33	683,03	462,54	471,92	301,57	300,82	300,82
	Neto povećanje i smanjenje gotovine	**-197,62**	**342,63**	**-637,36**	**205,89**	**-498,03**	**-396,07**	**-347,27**	**-327,73**	**-327,73**

Tabela 10 - Bilans centralnog nivoa za period 2020-2023. godine

EKONOMSKA KLASIFIKACIJA	OPIS	PLAN 2020	PLAN 2020-REBALANS	IZVRŠENJE 2020	PLAN 2021	IZVRŠENJE 2021	PLAN 2022	PLAN 2022 - PRVI REBALANS	PLAN 2022-DRUGI REBALANS	IZVRŠENJE 2022 - METODOLOGIJA 2022	IZVRŠENJE 2022 - METODOLOGIJA 2023	PLAN 2023
	Primici koji ulaze u kalkulaciju budžetkog rezultata	**2.054,36**	**1.704,99**	**1.638,61**	**1.880,21**	**1.924,75**	**1.934,76**	**1.934,76**	**1.931,03**	**2.010,45**	**1.995,49**	**2.147,47**
71	**Tekući prihodi**	**1.992,05**	**1.637,88**	**1.572,97**	**1.806,08**	**1.876,02**	**1.883,14**	**1.883,14**	**1.874,41**	**1.961,10**	**1.961,10**	**2.096,33**
711	Porezi	1.199,13	1.055,44	966,10	1.105,09	1.183,87	1.277,35	1.277,35	1.297,60	1.381,13	1.381,13	1.465,46
712	Doprinosi	569,57	492,50	531,02	581,84	554,48	485,07	485,07	478,07	462,80	462,80	474,76
713	Takse	15,14	12,19	10,64	12,78	12,64	13,38	13,38	13,38	14,79	14,79	14,25
714	Naknade	122,06	24,83	30,97	40,54	52,01	66,70	66,70	54,72	76,11	76,11	41,69
715	Ostali prihodi	86,14	52,93	34,24	65,82	73,01	40,65	40,65	30,65	26,27	26,27	100,18
73	**Primici od otplate kredita**	**17,67**	**17,11**	**6,51**	**9,23**	**8,86**	**9,75**	**9,75**	**9,75**	**14,96**		**9,75**
74	**Donacije**	**44,64**	**50,00**	**59,12**	**64,90**	**39,88**	**41,87**	**41,87**	**46,87**	**34,39**	**34,39**	**41,38**
	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budžetskog rezultata	**2.104,32**	**2.040,88**	**2.064,68**	**2.055,54**	**2.048,63**	**2.202,77**	**2.202,93**	**2.384,26**	**2.268,92**	**2.245,80**	**2.513,78**
	Tekući budžet i budžet državnih fondova	**1.785,86**	**1.741,56**	**1.770,03**	**1.766,27**	**1.814,17**	**1.892,90**	**1.893,06**	**2.043,66**	**2.040,38**	**2.017,26**	**2.267,63**
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	502,77	498,47	499,12	522,95	535,13	545,90	537,69	560,25	542,48	542,48	627,31
412	Ostala lična primanja	16,81	14,84	13,02	12,39	11,33	13,18	18,89	19,02	18,64	18,64	19,55
413	Rashodi za materijal	37,60	35,72	39,92	31,95	35,72	40,95	41,78	48,14	37,17	37,17	53,73
414	Rashodi za usluge	70,39	53,73	68,67	48,10	53,22	46,69	49,13	51,54	55,13	55,13	53,67
415	Rashodi za tekuće održavanje	26,27	26,02	24,36	23,34	21,70	28,12	28,02	28,00	27,31	27,31	35,58
416	Kamate	104,25	103,34	110,00	113,08	113,18	92,54	92,54	92,44	91,96	91,96	109,93
417	Renta	10,83	11,13	11,37	10,88	11,19	11,36	11,71	11,67	12,82	12,82	12,25
418	Subvencije	42,74	39,08	33,22	50,77	47,48	63,28	61,67	66,83	65,19	65,19	60,97
419	Ostali izdaci	48,34	44,45	40,83	41,88	36,26	47,97	48,54	50,34	41,48	41,48	61,34
421	Prava iz oblasti socijalne zaštite	82,38	84,53	80,37	108,44	84,93	137,86	137,86	144,86	135,30	135,30	190,16
422	Sredstva za tehnološke viškove	22,48	20,36	20,10	18,56	23,09	28,84	28,84	30,04	27,72	27,72	28,61
423	Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	442,18	442,18	428,07	445,45	431,01	459,05	459,05	495,05	470,08	470,08	529,75
424	Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	20,00	20,00	20,22	15,30	17,08	14,20	14,20	14,68	16,74	16,74	21,06
425	Ostala prava iz zdravstvenog osiguranja	10,63	10,63	9,81	11,50	11,30	11,80	11,80	13,41	17,44	17,44	15,60
431	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	256,38	256,71	263,20	240,78	239,41	258,30	258,87	304,28	340,23	340,23	343,25
432	Ostali transferi	22,73	20,01	21,59	18,68	18,11	7,76	7,62	7,64	16,54	16,54	9,16
441	Kapitalni izdaci	51,07	42,47	66,70	40,25	59,25	47,26	47,18	66,58	65,83	65,83	68,28
451	Pozajmice i krediti	1,68	1,58	1,61	1,55	39,04	1,47	1,47	2,67	23,12		9,75
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	16,35	16,31	17,85	10,43	25,74	36,35	36,20	36,20	35,20	35,20	27,43
	Kapitalni budžet	**229,96**	**165,69**	**178,24**	**214,19**	**155,52**	**242,43**	**242,43**	**240,64**	**203,08**	**203,08**	**207,30**
412	Ostala lična primanja	0,20	0,10	0,03	0,11	0,10	0,32	0,32	0,29	0,12	0,12	0,10
413	Rashodi za materijal	0,01	0,01	0,13	0,01	0,00	0,04	0,04	0,04	0,00	0,00	0,00
414	Rashodi za usluge	21,05	8,07	6,69	14,65	7,45	16,63	16,63	14,63	8,42	8,42	12,74
415	Rashodi za tekuće održavanje			0,00	0,00							4,52
419	Ostali izdaci	5,21	5,13	8,14	3,53	2,47	12,40	12,40	14,53	20,70	20,70	7,12
431	Transferi instituc., pojed., nevl. i jav. sektoru				0,59	0,59	0,03	0,03	0,04	9,86	9,86	0,02
441	Kapitalni izdaci	203,49	152,38	163,24	195,31	144,92	213,02	213,02	211,10	163,99	163,99	182,79
462	Otplata garancija				3,86	7,71		0,00	0,00	0,50	0,50	0,00
	Budžetska rezerva	**88,50**	**133,63**	**116,41**	**71,21**	**71,23**	**67,44**	**67,44**	**99,97**	**24,96**	**24,96**	**38,85**
471	Tekuća budžetska rezerva	86,00	131,26	114,05	71,21	71,23	67,44	67,44	99,97	24,96	24,96	38,85
472	Stalna budžetska rezerva	2,50	2,37	2,37								
	Budžetski gotovinski rezultat	**-49,96**	**-335,89**	**-426,08**	**-175,33**	**-123,88**	**-268,01**	**-268,17**	**-453,24**	**-258,47**	**-250,31**	**-366,32**
	Primarni budžetski gotovinski rezultat	**54,29**	**-232,55**	**-316,08**	**-62,25**	**-10,70**	**-175,47**	**-175,64**	**-360,80**	**-166,52**	**-158,35**	**-256,39**
	Izvori finansiranja gotovinskog deficita	**49,96**	**335,89**	**426,08**	**175,33**	**123,88**	**268,01**	**268,17**	**-124,45**	**258,47**	**250,31**	**366,32**
	Neto pozajmljivanje (u izvršenju 2022)										**-8,16**	**0,00**
73	Primici od otplate kredita										14,96	
451	Pozajmice i krediti										23,12	
	Primici od prodaje imovine	**6,00**	**6,00**	**8,47**	**6,00**	**4,38**	**6,00**	**6,00**	**6,00**	**4,52**	**4,52**	**6,00**
72	Primici od prodaje imovine	6,00	6,00	8,47	6,00	4,38	6,00	6,00	6,00	4,52	4,52	6,00
	Neto pozajmljivanje	**-439,59**	**-208,10**	**686,32**	**-270,91**	**-276,29**	**-122,15**	**-122,15**	**157,85**	**-72,37**	**-72,37**	**261,10**
751	Pozajmice i krediti	100,00	331,49	1.352,17	165,00	161,31	170,00	170,00	450,00	219,21	219,21	599,18
461	Otplata glavnice duga	539,59	539,59	665,85	435,91	437,60	292,15	292,15	292,15	291,58	291,58	338,09
4418	**Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti (od 2018)**	**1,01**	**2,01**	**0,94**	**0,59**	**0,51**	**0,71**	**0,61**	**10,61**	**27,66**	**27,66**	**0,78**
	Neto povećanje i smanjenje gotovine	**-484,56**	**-540,00**	**267,78**	**-440,83**	**-396,29**	**-384,88**	**-384,94**	**-300,00**	**-353,99**	**-353,99**	**-100,00**

Tabela 11: Bilans lokalnog nivoa 2019 - 2022. godine - konsolidovani bilans lokalnog nivoa

	Primici i izdaci	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2020	Izvršenje 2020	Plan 2021	Izvršenje 2021	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**259,37**	**266,74**	**240,42**	**229,53**	**259,44**	**278,90**	**297,75**	**327,20**	**326,93**
711	Porezi	126,67	136,56	123,19	126,32	132,84	159,50	151,16	177,08	177,08
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	6,12	5,47	3,58	2,72	4,24	3,42	4,10	4,05	4,05
714	Naknade	64,18	64,55	48,62	46,72	53,81	58,19	60,96	69,74	69,74
715	Ostali prihodi	18,42	17,60	16,66	11,01	13,62	11,33	22,52	22,88	22,88
731	Primici od otplate kredita	0,33	0,89	0,72	0,20	1,22	0,39	1,35	0,27	0,00
741	Donacije	7,31	5,07	12,39	7,54	16,89	9,86	19,74	15,25	15,25
742	Transferi Egalizacionog fonda	36,33	36,61	35,28	35,03	36,83	36,22	37,92	37,92	37,92
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**313,82**	**266,01**	**322,97**	**266,69**	**325,68**	**272,14**	**374,60**	**328,31**	**325,49**
41	**Tekući izdaci**	**99,50**	**91,77**	**102,46**	**86,38**	**104,01**	**92,48**	**111,74**	**103,56**	**103,56**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	55,72	51,54	57,72	49,71	58,40	52,12	60,51	57,25	57,25
412	Ostala lična primanja	4,69	4,31	4,85	4,32	4,38	4,07	4,70	4,37	4,37
413	Rashodi za materijal	9,62	8,76	9,37	7,80	9,69	8,86	10,22	9,41	9,41
414	Rashodi za usluge	10,12	8,53	9,30	6,90	9,18	7,25	11,64	10,02	10,02
415	Rashodi za tekuće održavanje	7,19	5,98	7,74	6,31	8,00	6,96	8,02	7,16	7,16
416	Kamate	3,62	3,99	3,07	2,63	2,82	2,72	2,62	2,17	2,17
417	Renta	0,80	0,68	0,80	0,94	0,78	0,66	0,73	0,69	0,69
418	Subvencije	1,89	1,80	2,40	1,77	3,97	3,24	5,29	4,50	4,50
419	Ostali izdaci	5,86	6,18	7,21	5,99	6,79	6,60	8,01	7,99	7,99
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**1,56**	**0,47**	**1,07**	**0,47**	**0,66**	**0,44**	**0,58**	**0,47**	**0,47**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**57,08**	**54,72**	**58,28**	**53,41**	**63,33**	**60,32**	**75,81**	**73,90**	**73,90**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**107,47**	**67,28**	**126,49**	**85,45**	**124,77**	**77,35**	**152,55**	**112,40**	**112,40**
45	**Pozajmice i krediti**	**1,53**	**1,65**	**2,27**	**2,91**	**2,67**	**2,51**	**2,68**	**2,83**	**0,00**
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,24	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	42,06	46,70	29,23	35,54	27,15	36,61	27,39	31,85	31,85
47	**Rezerve**	**4,38**	**3,21**	**3,17**	**2,52**	**3,10**	**2,42**	**3,86**	**3,30**	**3,30**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-54,45**	**0,73**	**-82,54**	**-37,16**	**-66,24**	**6,76**	**-76,84**	**-1,12**	**1,44**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-50,83**	**4,72**	**-79,48**	**-34,53**	**-63,41**	**9,48**	**4,88**	**1,05**	**3,61**
	Neto promjena gotovine	**-28,03**	**21,20**	**-49,69**	**-19,55**	**-29,48**	**21,28**	**-47,27**	**26,25**	**26,25**
	Neto date pozajmice									**-2,56**
73	**Primici od otplate kredita**									**0,27**
451	**Pozajmice i krediti**									**2,83**
72	**Primici od prodaje imovine**	**12,64**	**8,80**	**8,57**	**7,86**	**6,83**	**7,89**	**23,33**	**20,72**	**20,72**
742	Transferi	12,64	8,80	8,57	7,86	6,83	7,89	4,88	7,06	7,06
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-2,29	0,00	0,00
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
75	**Pozajmice i krediti**	**17,09**	**18,01**	**22,60**	**16,73**	**26,71**	**9,94**	**13,59**	**11,65**	**11,65**
461	Otplata duga	18,83	19,36	12,74	18,75	14,23	14,83	12,23	12,05	12,05
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	27,45	28,10	49,71	53,47	29,47	37,61	48,71	54,86	54,86

Tabela 12: Bilans novčanih transakcija po opštinama

	Primici i izdaci	BUDVA				PLJEVLJA				KOTOR			BAR			KOLAŠIN		
		Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**29,81**	**33,97**	**36,34**	**36,34**	**12,33**	**14,90**	**14,34**	**14,33**	**17,08**	**19,18**	**19,15**	**21,18**	**24,16**	**24,16**	**3,32**	**3,60**	**3,60**
711	Porezi	19,55	26,02	27,52	27,52	6,41	6,48	6,90	6,90	9,10	11,50	11,50	12,30	14,99	14,99	1,72	1,70	1,70
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,34	0,20	0,18	0,18	0,06	0,08	0,07	0,07	0,32	0,38	0,38	0,61	0,58	0,58	0,05	0,03	0,03
714	Naknade	6,14	4,55	5,53	5,53	4,69	5,11	4,77	4,77	5,11	3,78	3,78	6,70	7,52	7,52	0,75	1,41	1,41
715	Ostali prihodi	3,70	3,13	3,05	3,05	0,53	2,68	2,24	2,24	2,33	3,03	3,03	0,37	0,62	0,62	0,12	0,26	0,26
731	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,00		0,01	0,01	0,01		0,04	0,03		1,00	0,00		0,00	0,00	
741	Donacije	0,08	0,08	0,07	0,07	0,63	0,55	0,34	0,34	0,20	0,46	0,46	0,20	0,45	0,45	0,69	0,20	0,20
742	Transferi Egalizacionog fonda																	
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**36,56**	**40,99**	**35,63**	**35,63**	**20,46**	**23,71**	**17,56**	**17,56**	**18,80**	**15,45**	**15,45**	**22,43**	**18,89**	**18,89**	**4,82**	**4,27**	**4,27**
41	**Tekući izdaci**	**11,74**	**11,67**	**10,16**	**10,16**	**6,96**	**7,66**	**6,69**	**6,69**	**6,78**	**6,72**	**6,72**	**6,31**	**5,10**	**5,10**	**1,94**	**1,80**	**1,80**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	6,54	6,23	5,77	5,77	2,96	3,22	3,07	3,07	3,33	3,42	3,42	3,57	3,04	3,04	1,14	0,98	0,98
412	Ostala lična primanja	0,85	0,64	0,49	0,49	0,15	0,21	0,23	0,23	0,21	0,21	0,21	0,30	0,25	0,25	0,08	0,11	0,11
413	Rashodi za materijal	0,74	0,75	0,62	0,62	0,54	0,59	0,50	0,50	0,83	0,76	0,76	0,67	0,58	0,58	0,13	0,12	0,12
414	Rashodi za usluge	1,47	1,85	1,40	1,40	0,43	0,40	0,28	0,28	0,45	0,43	0,43	0,67	0,35	0,35	0,10	0,11	0,11
415	Rashodi za tekuće održavanje	1,21	1,37	1,34	1,34	0,82	0,83	0,71	0,71	1,19	1,17	1,17	0,32	0,15	0,15	0,07	0,08	0,08
416	Kamate	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,08	0,08	0,08	0,03	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,17	0,18	0,18
417	Renta	0,18	0,25	0,20	0,20	0,07	0,07	0,07	0,07	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
418	Subvencije	0,00	0,00	0,00	0,00	1,52	1,76	1,49	1,49	0,17	0,17	0,17	0,42	0,37	0,37	0,09	0,07	0,07
419	Ostali izdaci	0,75	0,59	0,34	0,34	0,39	0,49	0,26	0,26	0,57	0,54	0,54	0,37	0,35	0,35	0,15	0,15	0,15
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,03**	**0,03**	**0,03**	**0,06**	**0,06**	**0,06**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**8,66**	**9,12**	**8,77**	**8,77**	**2,70**	**3,19**	**2,93**	**2,93**	**4,87**	**4,90**	**4,90**	**4,73**	**4,64**	**4,64**	**0,90**	**0,85**	**0,85**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**14,25**	**16,24**	**10,05**	**10,05**	**9,37**	**10,44**	**5,65**	**5,65**	**6,47**	**3,17**	**3,17**	**9,73**	**7,95**	**7,95**	**1,50**	**1,20**	**1,20**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1,61	3,67	6,36	6,36	1,32	2,21	2,13	2,13	0,62	0,62	0,62	1,27	0,91	0,91	0,35	0,29	0,29
47	**Rezerve**	**0,30**	**0,30**	**0,29**	**0,29**	**0,12**	**0,20**	**0,16**	**0,16**	**0,07**	**0,03**	**0,03**	**0,37**	**0,26**	**0,26**	**0,07**	**0,07**	**0,07**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-6,75**	**-7,02**	**0,71**	**0,71**	**-8,14**	**-8,81**	**-3,23**	**-3,24**	**-1,72**	**3,73**	**3,70**	**-1,25**	**5,26**	**5,26**	**-1,51**	**-0,67**	**-0,67**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-6,75**	**-7,02**	**0,71**	**0,71**	**-8,06**	**-8,73**	**-3,15**	**-3,16**	**-1,70**	**3,76**	**3,73**	**-1,25**	**5,26**	**5,26**	**-1,33**	**-0,49**	**-0,49**
	Neto promjena gotovine	**-6,15**	**-6,82**	**1,00**	**1,00**	**-4,46**	**-5,25**	**0,26**	**0,26**	**-1,79**	**3,21**	**3,21**	**-1,00**	**4,61**	**4,61**	**-0,60**	**0,34**	**0,34**
	Neto date pozajmice				**0,00**				**0,01**			**0,03**			**0,00**			**0,00**
73	**Primici od otplate kredita**				**0,00**				**0,01**			0,03			**0,00**			**0,00**
451	**Pozajmice i krediti**				**0,00**				**0,00**			**0,00**			**0,00**			**0,00**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,60**	**0,20**	**0,29**	**0,29**	**0,40**	**0,30**	**0,19**	**0,19**	**0,47**	**0,01**	**0,01**	**1,00**	**0,14**	**0,14**	**0,02**	**0,01**	**0,01**
742	Transferi	0,00	0,00	0,00	0,00	3,18	3,17	3,43	3,43	0,00	0,00	0,00	0,05	0,07	0,07	1,30	1,43	1,43
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00	0,00	0,00	3,02	3,02	3,28	3,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,30	1,43	1,43
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,24**	**0,24**	**0,02**	**0,02**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,01**	**0,00**	**0,00**
461	Otplata duga	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15	0,15	0,15	0,15	0,53	0,53	0,53	0,80	0,86	0,86	0,42	0,42	0,42
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	6,15	6,82	6,82	6,82	4,46	5,25	5,25	5,25	1,79	2,35	2,35	2,00	5,51	5,51	0,60	1,49	1,49

	Primici i izdaci	ZABLJAK				TIVAT				NIKŠIĆ				ANDRIJEVICA			
		Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**2,01**	**2,33**	**2,31**	**2,31**	**10,85**	**12,33**	**15,89**	**15,88**	**15,73**	**13,06**	**15,41**	**15,41**	**1,61**	**1,77**	**1,28**	**1,21**
711	Porezi	0,87	0,88	1,11	1,11	7,20	8,46	12,17	12,17	10,44	8,28	10,38	10,38	0,55	0,43	0,46	0,46
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,06	0,05	0,04	0,04	0,29	0,34	0,31	0,31	0,11	0,13	0,18	0,18	0,01	0,01	0,01	0,01
714	Naknade	0,96	1,10	0,95	0,95	2,35	2,50	2,40	2,40	4,23	3,25	3,40	3,40	0,48	0,57	0,36	0,36
715	Ostali prihodi	0,04	0,21	0,15	0,15	0,86	0,88	0,90	0,90	0,56	1,22	1,39	1,39	0,03	0,27	0,16	0,16
731	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,00		0,01	0,01	0,01		0,00	0,00	0,00		0,09	0,09	0,07	
741	Donacije	0,08	0,08	0,06	0,06	0,14	0,14	0,10	0,10	0,40	0,18	0,07	0,07	0,46	0,41	0,21	0,21
742	Transferi Egalizacionog fonda																
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**3,62**	**4,23**	**2,96**	**2,96**	**18,25**	**19,75**	**12,56**	**12,56**	**23,00**	**24,30**	**20,84**	**20,84**	**2,95**	**2,95**	**2,68**	**2,68**
41	**Tekući izdaci**	**1,25**	**1,35**	**1,16**	**1,16**	**5,61**	**5,77**	**5,09**	**5,09**	**11,07**	**10,99**	**10,43**	**10,43**	**1,05**	**1,05**	**1,12**	**1,12**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	0,78	0,74	0,67	0,67	2,87	2,90	2,74	2,74	5,95	5,65	5,53	5,53	0,68	0,68	0,70	0,70
412	Ostala lična primanja	0,05	0,05	0,06	0,06	0,30	0,23	0,15	0,15	0,42	0,55	0,67	0,67	0,06	0,06	0,08	0,08
413	Rashodi za materijal	0,11	0,12	0,11	0,11	0,61	0,62	0,50	0,50	0,96	1,04	0,95	0,95	0,05	0,05	0,04	0,04
414	Rashodi za usluge	0,04	0,04	0,03	0,03	1,07	1,16	0,90	0,90	0,51	0,55	0,56	0,56	0,05	0,05	0,05	0,05
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,02	0,02	0,01	0,01	0,12	0,12	0,11	0,11	1,95	1,89	1,70	1,70	0,13	0,13	0,16	0,16
416	Kamate	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20	0,20	0,20	0,25	0,34	0,00	0,00	0,02	0,02	0,02	0,02
417	Renta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,21	0,20	0,23	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00
418	Subvencije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,67	0,66	0,60	0,60	0,05	0,05	0,05	0,05
419	Ostali izdaci	0,25	0,37	0,27	0,27	0,44	0,54	0,49	0,49	0,15	0,13	0,19	0,19	0,02	0,02	0,02	0,02
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,07**	**0,07**	**0,06**	**0,06**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**0,39**	**0,54**	**0,47**	**0,47**	**2,29**	**2,27**	**2,05**	**2,05**	**4,70**	**5,05**	**5,07**	**5,07**	**1,10**	**1,10**	**1,22**	**1,22**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**1,94**	**2,29**	**1,30**	**1,30**	**9,71**	**10,88**	**4,63**	**4,63**	**4,09**	**6,45**	**2,67**	**2,67**	**0,68**	**0,68**	**0,24**	**0,24**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,10**	**0,00**		**0,01**	**0,01**	**0,00**	
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	0,04	0,04	0,02	0,02	0,48	0,52	0,52	0,52	2,64	1,16	2,12	2,12	0,04	0,04	0,05	0,05
47	**Rezerve**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,16**	**0,31**	**0,27**	**0,27**	**0,44**	**0,48**	**0,50**	**0,50**	**0,07**	**0,07**	**0,06**	**0,06**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-1,62**	**-1,90**	**-0,65**	**-0,65**	**-7,40**	**-7,42**	**3,33**	**3,32**	**-7,27**	**-11,25**	**-5,44**	**-5,44**	**-1,34**	**-1,18**	**-1,41**	**-1,48**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-1,62**	**-1,90**	**-0,65**	**-0,65**	**-7,20**	**-7,22**	**3,53**	**3,52**	**-7,02**	**-10,91**	**-5,43**	**-5,43**	**-1,33**	**-1,16**	**-1,39**	**-1,46**
	Neto promjena gotovine	**-0,58**	**-0,87**	**0,44**	**0,44**	**-7,59**	**-7,59**	**3,16**	**3,16**	**-3,05**	**-6,96**	**-0,55**	**-0,55**	**-0,27**	**-0,09**	**-0,25**	**-0,25**
	Neto date pozajmice				**0,00**				**0,01**				**0,00**				**0,07**
73	**Primici od otplate kredita**				**0,00**				0,01				**0,00**				0,07
451	**Pozajmice i krediti**				**0,00**				0,00				**0,00**				**0,00**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,25**	**0,25**	**0,20**	**0,20**	**0,20**	**0,22**	**0,21**	**0,21**	**0,02**	**0,03**	**0,04**	**0,04**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
742	Transferi	0,79	0,79	0,89	0,89	0,00	0,00	0,00	0,00	4,90	4,96	5,54	5,54	1,13	1,15	1,21	1,21
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,69	0,69	0,82	0,82	0,00	0,00	0,00	0,00	4,90	4,70	5,24	5,24	1,10	1,12	1,19	1,19
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
461	Otplata duga	0,00	0,00	0,00	0,00	0,39	0,39	0,38	0,38	0,70	0,70	0,70	0,70	0,06	0,06	0,06	0,06
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	0,58	0,87	0,87	0,87	7,59	7,59	7,59	7,59	3,05	6,96	6,96	6,96	0,27	0,52	0,52	0,52

	Primici i izdaci	DANILOVGRAD				BERANE				MOJKOVAC				PLAV			
		Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**3,31**	**3,05**	**2,79**	**2,79**	**5,43**	**5,56**	**5,82**	**5,82**	**1,94**	**2,13**	**2,00**	**2,00**	**1,51**	**1,56**	**1,56**	**1,56**
711	Porezi	1,75	1,36	1,62	1,62	3,71	3,31	4,06	4,06	1,53	1,25	1,13	1,13	0,93	0,71	0,73	0,73
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,02	0,02	0,03	0,03	0,07	0,08	0,07	0,07	0,01	0,01	0,01	0,01	0,03	0,03	0,02	0,02
714	Naknade	0,80	0,80	0,65	0,65	1,09	0,90	0,77	0,77	0,33	0,27	0,23	0,23	0,40	0,43	0,42	0,42
715	Ostali prihodi	0,19	0,19	0,07	0,07	0,22	1,02	0,91	0,91	0,06	0,47	0,47	0,47	0,13	0,37	0,38	0,38
731	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,00		0,05	0,05	0,00		0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	
741	Donacije	0,56	0,68	0,43	0,43	0,30	0,20	0,01	0,01	0,01	0,12	0,17	0,17	0,03	0,03	0,00	0,00
742	Transferi Egalizacionog fonda																
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**5,19**	**5,66**	**5,50**	**5,50**	**8,89**	**9,02**	**8,38**	**8,38**	**3,60**	**3,47**	**3,13**	**3,13**	**3,74**	**3,99**	**3,91**	**3,91**
41	**Tekući izdaci**	**2,98**	**2,98**	**2,58**	**2,58**	**3,12**	**2,93**	**2,61**	**2,61**	**1,69**	**1,76**	**1,67**	**1,67**	**1,37**	**1,55**	**1,62**	**1,62**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	1,61	1,62	1,37	1,37	2,27	1,97	1,83	1,83	0,94	0,98	0,99	0,99	1,01	1,17	1,26	1,26
412	Ostala lična primanja	0,10	0,11	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05	0,09	0,08	0,08	0,08	0,04	0,05	0,05	0,05
413	Rashodi za materijal	0,18	0,17	0,16	0,16	0,13	0,11	0,12	0,12	0,16	0,16	0,14	0,14	0,08	0,09	0,09	0,09
414	Rashodi za usluge	0,25	0,25	0,23	0,23	0,22	0,31	0,11	0,11	0,08	0,07	0,06	0,06	0,05	0,04	0,03	0,03
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,36	0,34	0,35	0,35	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,04	0,07	0,09	0,09
416	Kamate	0,04	0,05	0,04	0,04	0,08	0,08	0,08	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05	0,05	0,05	0,05
417	Renta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
418	Subvencije	0,35	0,35	0,28	0,28	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,10	0,07	0,07	0,02	0,02	0,01	0,01
419	Ostali izdaci	0,09	0,10	0,11	0,11	0,19	0,23	0,24	0,24	0,26	0,33	0,32	0,32	0,06	0,06	0,05	0,05
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,02**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,09**	**0,03**	**0,02**	**0,02**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,01**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**0,78**	**0,79**	**0,65**	**0,65**	**3,12**	**3,41**	**3,46**	**3,46**	**0,66**	**0,65**	**0,65**	**0,65**	**0,84**	**1,12**	**1,16**	**1,16**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**0,74**	**1,19**	**1,04**	**1,04**	**1,16**	**0,89**	**0,38**	**0,38**	**0,93**	**0,64**	**0,44**	**0,44**	**0,86**	**0,78**	**0,60**	**0,60**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**	
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	0,58	0,59	1,15	1,15	1,29	1,58	1,69	1,69	0,17	0,33	0,30	0,30	0,62	0,49	0,51	0,51
47	**Rezerve**	**0,11**	**0,11**	**0,08**	**0,08**	**0,19**	**0,21**	**0,25**	**0,25**	**0,06**	**0,06**	**0,04**	**0,04**	**0,04**	**0,04**	**0,02**	**0,02**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-1,88**	**-2,61**	**-2,71**	**-2,71**	**-3,47**	**-3,46**	**-2,55**	**-2,55**	**-1,66**	**-1,34**	**-1,12**	**-1,12**	**-2,23**	**-2,43**	**-2,36**	**-2,36**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-1,84**	**-2,56**	**-2,66**	**-2,66**	**-3,39**	**-3,38**	**-2,48**	**-2,48**	**-1,66**	**-1,34**	**-1,12**	**-1,12**	**-2,18**	**-2,38**	**-2,31**	**-2,31**
	Neto promjena gotovine	**-0,35**	**-0,26**	**-0,06**	**-0,06**	**-0,30**	**-0,55**	**0,47**	**0,47**	**-0,15**	**-0,02**	**0,08**	**0,08**	**-0,68**	**-0,73**	**-0,60**	**-0,60**
	Neto date pozajmice				**0,00**				**0,00**				**0,00**				**0,00**
73	**Primici od otplate kredita**				**0,00**				**0,00**				0,00				0,00
451	**Pozajmice i krediti**				**0,00**				**0,00**				**0,00**				**0,00**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,60**	**0,60**	**0,67**	**0,67**	**0,01**	**0,05**	**0,03**	**0,03**	**0,15**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,02**	**0,02**	**0,01**	**0,01**
742	Transferi	1,87	2,25	2,26	2,26	3,74	3,64	3,87	3,87	1,45	1,40	1,29	1,29	1,57	1,74	1,87	1,87
7426	Transferi Egalizacionog fonda	1,77	1,77	1,86	1,86	3,40	3,30	3,67	3,67	1,30	1,31	1,17	1,17	1,50	1,68	1,78	1,78
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,17**	**0,70**	**0,72**	**0,72**	**0,30**	**0,10**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,12**	**0,10**	**0,10**	**0,10**
461	Otplata duga	1,11	1,19	1,01	1,01	0,88	0,88	0,88	0,88	0,09	0,09	0,09	0,09	0,16	0,16	0,22	0,22
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	0,35	0,26	0,26	0,26	0,30	0,55	0,55	0,55	0,15	0,02	0,02	0,02	0,68	0,73	0,73	0,73

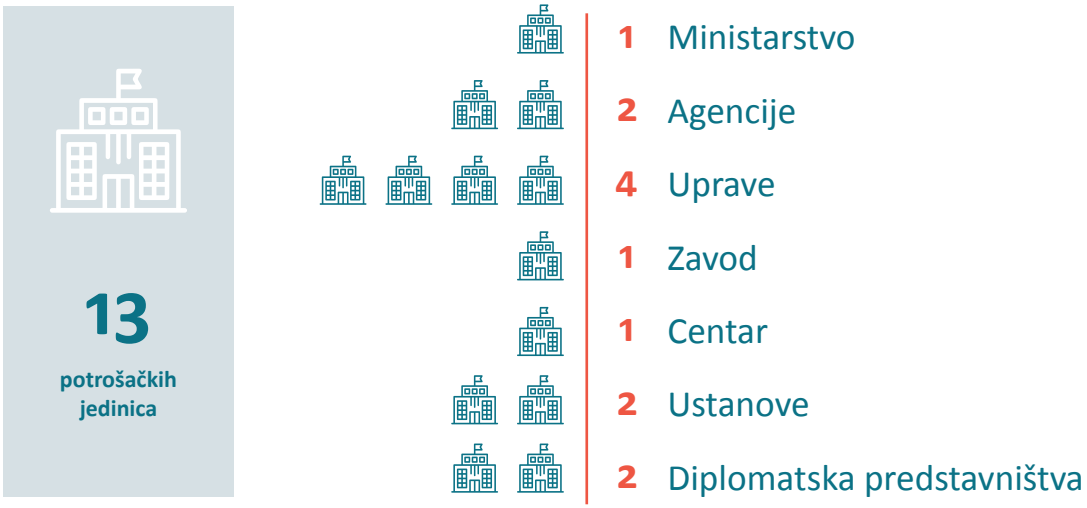
	Primici i izdaci	PLUZINE				ROZAJE			PETNJICA				BIJELO POLJE			
		Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**4,04**	**4,04**	**4,36**	**4,32**	**3,16**	**3,20**	**3,20**	**0,39**	**0,50**	**0,42**	**0,42**	**8,48**	**8,60**	**7,64**	**7,64**
711	Porezi	2,43	2,38	3,13	3,13	1,70	1,58	1,58	0,17	0,17	0,13	0,13	5,69	4,75	4,97	4,97
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,01	0,01	0,01	0,01	0,06	0,05	0,05	0,01	0,01	0,01	0,01	0,08	0,08	0,08	0,08
714	Naknade	0,91	0,91	0,75	0,75	1,32	0,91	0,91	0,18	0,18	0,19	0,19	1,17	0,98	0,94	0,94
715	Ostali prihodi	0,31	0,38	0,15	0,15	0,09	0,67	0,67	0,01	0,12	0,09	0,09	0,29	1,54	1,38	1,38
731	Primici od otplate kredita	0,05	0,05	0,04		0,00	0,00		0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	
741	Donacije	0,34	0,33	0,28	0,28	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,00	0,00	1,25	1,25	0,27	0,27
742	Transferi Egalizacionog fonda															
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**5,80**	**6,11**	**4,67**	**4,67**	**7,08**	**7,12**	**7,12**	**1,66**	**1,84**	**1,62**	**1,62**	**14,62**	**15,92**	**14,28**	**14,28**
41	**Tekući izdaci**	**1,74**	**1,85**	**1,41**	**1,41**	**2,49**	**2,70**	**2,70**	**0,78**	**0,77**	**0,68**	**0,68**	**4,03**	**4,16**	**4,00**	**4,00**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	0,66	0,66	0,49	0,49	1,72	1,71	1,71	0,51	0,50	0,45	0,45	2,65	2,39	2,28	2,28
412	Ostala lična primanja	0,09	0,09	0,07	0,07	0,07	0,05	0,05	0,04	0,04	0,04	0,04	0,10	0,09	0,08	0,08
413	Rashodi za materijal	0,17	0,17	0,16	0,16	0,17	0,17	0,17	0,07	0,07	0,05	0,05	0,42	0,44	0,40	0,40
414	Rashodi za usluge	0,25	0,25	0,10	0,10	0,12	0,07	0,07	0,05	0,05	0,04	0,04	0,18	0,59	0,58	0,58
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,14	0,15	0,10	0,10	0,09	0,09	0,09	0,02	0,02	0,02	0,02	0,09	0,07	0,07	0,07
416	Kamate	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11	0,08	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,28	0,28	0,29	0,29
417	Renta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
418	Subvencije	0,27	0,29	0,26	0,26	0,05	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,07	0,05	0,04	0,04
419	Ostali izdaci	0,16	0,24	0,23	0,23	0,16	0,49	0,49	0,06	0,06	0,05	0,05	0,26	0,26	0,26	0,26
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,07**	**0,07**	**0,06**	**0,06**	**0,02**	**0,00**	**0,00**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,32**	**0,27**	**0,21**	**0,21**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**1,01**	**1,08**	**1,03**	**1,03**	**2,03**	**2,20**	**2,20**	**0,38**	**0,37**	**0,32**	**0,32**	**4,33**	**4,87**	**4,46**	**4,46**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**2,70**	**2,82**	**1,99**	**1,99**	**0,85**	**1,25**	**1,25**	**0,46**	**0,54**	**0,48**	**0,48**	**4,39**	**3,25**	**2,01**	**2,01**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,08**	**0,08**	**0,00**		**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**	
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	0,10	0,10	0,07	0,07	1,59	0,88	0,88	0,00	0,13	0,13	0,13	1,40	3,22	3,54	3,54
47	**Rezerve**	**0,11**	**0,11**	**0,11**	**0,11**	**0,10**	**0,09**	**0,09**	**0,03**	**0,03**	**0,01**	**0,01**	**0,15**	**0,15**	**0,05**	**0,05**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-1,77**	**-2,06**	**-0,31**	**-0,35**	**-3,92**	**-3,92**	**-3,92**	**-1,27**	**-1,34**	**-1,20**	**-1,20**	**-6,14**	**-7,33**	**-6,64**	**-6,64**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-1,77**	**-2,06**	**-0,31**	**-0,35**	**-3,81**	**-3,84**	**-3,84**	**-1,27**	**-1,34**	**-1,20**	**-1,20**	**-5,86**	**-7,05**	**-6,35**	**-6,35**
	Neto promjena gotovine	**-0,90**	**-1,20**	**0,75**	**0,75**	**0,00**	**-0,41**	**-0,41**	**-0,08**	**-0,08**	**-0,07**	**-0,07**	**-1,60**	**-2,54**	**-1,59**	**-1,59**
	Neto date pozajmice				**0,04**			**0,00**				**0,00**				**0,00**
73	**Primici od otplate kredita**				0,04							**0,00**				**0,00**
451	**Pozajmice i krediti**				**0,00**							**0,00**				**0,00**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,60**	**0,05**	**0,05**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,02**	**0,08**	**0,06**	**0,06**
742	Transferi	0,90	0,90	1,10	1,10	3,70	3,94	3,94	1,36	1,27	1,13	1,13	5,50	5,70	5,97	5,97
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,90	0,90	1,10	1,10	3,50	3,79	3,79	1,04	1,04	1,03	1,03	5,50	5,70	5,97	5,97
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,20**	**0,07**	**0,07**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
461	Otplata duga	0,04	0,04	0,04	0,04	0,58	0,54	0,54	0,17	0,00	0,00	0,00	0,98	0,99	0,99	0,99
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	0,90	1,20	1,20	1,20	0,00	0,79	0,79	0,08	0,08	0,08	0,08	1,60	2,54	2,54	2,54

	Primici i izdaci	CETINJE				HERCEG NOVI				TUZI				ŠAVNIK			
		Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**3,10**	**3,16**	**3,15**	**3,15**	**15,39**	**19,39**	**22,30**	**22,30**	**5,60**	**5,93**	**4,07**	**4,07**	**1,49**	**1,64**	**0,84**	**0,84**
711	Porezi	1,92	2,02	2,12	2,12	10,41	14,05	15,96	15,96	1,88	2,70	2,29	2,29	1,13	1,07	0,62	0,62
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,10	0,07	0,06	0,06	0,55	0,55	0,55	0,55	0,03	0,03	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00
714	Naknade	0,35	0,33	0,30	0,30	3,13	3,72	4,12	4,12	1,23	0,58	0,42	0,42	0,05	0,05	0,05	0,05
715	Ostali prihodi	0,63	0,63	0,58	0,58	0,60	0,60	1,09	1,09	0,05	0,21	0,28	0,28	0,01	0,20	0,13	0,13
731	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	
741	Donacije	0,10	0,11	0,08	0,08	0,70	0,47	0,58	0,58	2,42	2,42	1,05	1,05	0,31	0,31	0,03	0,03
742	Transferi Egalizacionog fonda																
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**6,86**	**9,52**	**8,62**	**8,45**	**18,64**	**21,95**	**22,94**	**20,48**	**7,76**	**7,93**	**6,47**	**6,47**	**3,77**	**3,77**	**2,24**	**2,24**
41	**Tekući izdaci**	**3,14**	**4,04**	**3,87**	**3,87**	**5,31**	**5,65**	**5,85**	**5,85**	**2,39**	**2,56**	**2,34**	**2,34**	**1,18**	**1,14**	**0,88**	**0,88**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	1,78	2,24	2,10	2,10	3,36	3,70	3,71	3,71	1,31	1,17	1,10	1,10	0,57	0,54	0,49	0,49
412	Ostala lična primanja	0,08	0,11	0,11	0,11	0,29	0,24	0,23	0,23	0,11	0,12	0,13	0,13	0,04	0,05	0,04	0,04
413	Rashodi za materijal	0,36	0,36	0,34	0,34	0,40	0,46	0,48	0,48	0,10	0,16	0,15	0,15	0,12	0,14	0,09	0,09
414	Rashodi za usluge	0,18	0,27	0,26	0,26	1,04	1,06	1,27	1,27	0,39	0,38	0,31	0,31	0,09	0,08	0,05	0,05
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,21	0,13	0,09	0,09	0,19	0,16	0,12	0,12	0,03	0,03	0,02	0,02	0,04	0,03	0,02	0,02
416	Kamate	0,17	0,16	0,16	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
417	Renta	0,03	0,03	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,06	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00
418	Subvencije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,34	0,54	0,49	0,49	0,23	0,23	0,13	0,13
419	Ostali izdaci	0,34	0,74	0,77	0,77	0,04	0,03	0,03	0,03	0,08	0,10	0,10	0,10	0,09	0,07	0,06	0,06
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,01**	**0,01**	**0,00**	**0,00**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**1,58**	**2,33**	**2,29**	**2,29**	**4,69**	**4,54**	**4,60**	**4,60**	**1,17**	**1,41**	**1,43**	**1,43**	**0,51**	**0,66**	**0,55**	**0,55**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**0,41**	**0,36**	**0,23**	**0,23**	**5,49**	**6,50**	**6,61**	**6,61**	**4,06**	**3,73**	**2,57**	**2,57**	**1,98**	**1,86**	**0,72**	**0,72**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,17**	**0,17**		**1,45**	**2,12**	**2,45**		**0,00**	**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**	
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1,64	2,55	2,00	2,00	1,65	3,13	3,42	3,42	0,03	0,06	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04
47	**Rezerve**	**0,10**	**0,06**	**0,06**	**0,06**	**0,05**	**0,02**	**0,01**	**0,01**	**0,12**	**0,18**	**0,09**	**0,09**	**0,05**	**0,07**	**0,05**	**0,05**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-3,76**	**-6,36**	**-5,47**	**-5,29**	**-3,25**	**-2,56**	**-0,63**	**1,82**	**-2,16**	**-2,00**	**-2,39**	**-2,39**	**-2,28**	**-2,14**	**-1,40**	**-1,40**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-3,59**	**-6,20**	**-5,30**	**-5,13**	**-3,25**	**-2,56**	**-0,63**	**1,82**	**-2,16**	**-2,00**	**-2,39**	**-2,39**	**-2,28**	**-2,14**	**-1,40**	**-1,40**
	Neto promjena gotovine	**0,00**	**0,00**	**0,44**	**0,44**	**-0,15**	**-0,16**	**0,73**	**0,73**	**-0,79**	**-0,60**	**0,18**	**0,18**	**-1,05**	**-0,91**	**-0,41**	**-0,41**
	Neto date pozajmice				**-0,17**				**-2,45**				**0,00**				**0,00**
73	**Primici od otplate kredita**				**0,00**				**0,00**				**0,00**				**0,00**
451	**Pozajmice i krediti**				**0,17**				**2,45**				**0,00**				**0,00**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,03**	**0,05**	**0,05**	**0,05**	**0,50**	**0,12**	**0,02**	**0,02**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
742	Transferi	4,20	4,80	4,82	4,82	0,00	0,00	0,00	0,00	1,51	1,54	1,59	1,59	1,26	1,26	1,02	1,02
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,51	1,51	1,53	1,53	1,00	1,00	0,94	0,94
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,40**	**2,41**	**1,93**	**1,93**	**2,60**	**2,28**	**1,34**	**1,34**	**0,00**	**0,00**	**1,13**	**1,13**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
461	Otplata duga	0,87	0,90	0,90	0,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14	0,14	0,14	0,14	0,03	0,03	0,02	0,02
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	0,00	0,00	0,47	0,47	0,15	0,16	0,16	0,16	0,79	0,60	0,60	0,60	1,05	0,91	0,91	0,91

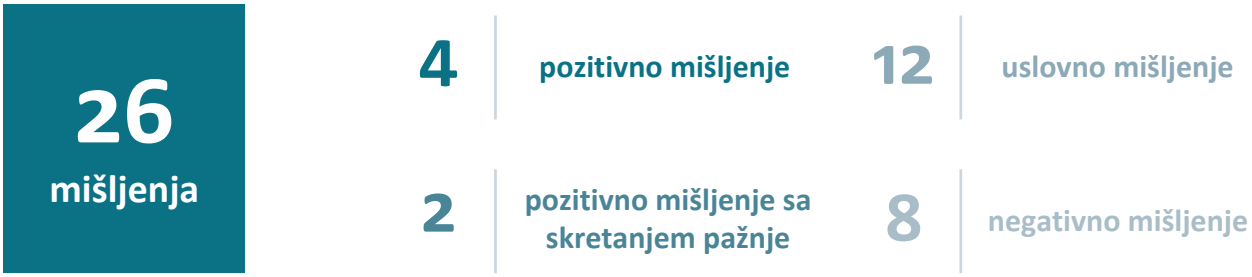
	Primici i izdaci	ULCINJ				GUSINJE			PODGORICA			
		Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023	Plan 2022	Rebalans 2022	Izvršenje 2022	Izvršenje 2022 metodologija 2023
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**7,17**	**6,56**	**8,21**	**8,21**	**1,23**	**0,38**	**0,38**	**70,07**	**73,40**	**90,05**	**89,94**
711	Porezi	4,59	3,61	4,65	4,65	0,71	0,24	0,24	36,54	37,71	47,16	47,16
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,26	0,21	0,23	0,23	0,04	0,01	0,01	1,25	1,13	1,15	1,15
714	Naknade	2,07	2,19	2,72	2,72	0,24	0,04	0,04	16,33	18,43	27,09	27,09
715	Ostali prihodi	0,16	0,54	0,61	0,61	0,04	0,02	0,02	2,34	4,94	4,22	4,22
731	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00		0,12	0,12	0,10	
741	Donacije	0,09	0,01	0,00	0,00	0,21	0,07	0,07	13,50	11,08	10,33	10,33
742	Transferi Egalizacionog fonda											
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**15,21**	**11,45**	**10,41**	**10,21**	**2,34**	**1,50**	**1,50**	**90,36**	**102,58**	**96,73**	**96,73**
41	**Tekući izdaci**	**4,16**	**4,02**	**3,99**	**3,99**	**1,31**	**0,94**	**0,94**	**21,65**	**21,00**	**20,17**	**20,17**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	2,20	2,16	2,06	2,06	0,84	0,54	0,54	12,33	11,38	10,95	10,95
412	Ostala lična primanja	0,23	0,25	0,30	0,30	0,06	0,04	0,04	0,93	0,97	0,84	0,84
413	Rashodi za materijal	0,28	0,29	0,47	0,47	0,11	0,05	0,05	2,47	2,52	2,37	2,37
414	Rashodi za usluge	0,41	0,39	0,34	0,34	0,12	0,16	0,16	2,25	2,39	2,28	2,28
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,21	0,25	0,12	0,12	0,00	0,00	0,00	0,68	0,69	0,61	0,61
416	Kamate	0,10	0,10	0,07	0,07	0,00	0,00	0,00	0,96	0,96	0,89	0,89
417	Renta	0,02	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,12	0,09	0,08	0,08
418	Subvencije	0,14	0,04	0,01	0,01	0,03	0,00	0,00	0,22	0,27	0,26	0,26
419	Ostali izdaci	0,57	0,52	0,61	0,61	0,16	0,15	0,15	1,69	1,74	1,89	1,89
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,01**	**0,01**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**1,56**	**1,67**	**1,62**	**1,62**	**0,37**	**0,28**	**0,28**	**15,91**	**18,75**	**18,35**	**18,35**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**8,37**	**4,05**	**2,49**	**2,49**	**0,61**	**0,27**	**0,27**	**50,11**	**59,83**	**54,47**	**54,47**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,01**	**0,20**	**0,20**		**0,00**	**0,00**		**0,00**	**0,00**	**0,00**	
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1,09	1,30	2,10	2,10	0,01	0,01	0,01	2,14	2,39	2,96	2,96
47	**Rezerve**	**0,01**	**0,21**	**0,01**	**0,01**	**0,03**	**0,00**	**0,00**	**0,55**	**0,60**	**0,79**	**0,79**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-8,04**	**-4,89**	**-2,20**	**-2,00**	**-1,11**	**-1,11**	**-1,11**	**-20,30**	**-29,18**	**-6,69**	**-6,79**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-7,94**	**-4,79**	**-2,13**	**-1,93**	**-1,11**	**-1,11**	**-1,11**	**-19,34**	**-28,22**	**-5,79**	**-5,90**
	Neto promjena gotovine	**0,00**	**-0,92**	**1,78**	**1,78**	**-0,20**	**-0,03**	**-0,03**	**-10,30**	**-8,17**	**12,75**	**12,75**
	Neto date pozajmice				**-0,20**			**0,00**				**0,10**
73	**Primici od otplate kredita**				**0,00**			**0,00**				0,10
451	**Pozajmice i krediti**				**0,20**			**0,00**				**0,00**
72	**Primici od prodaje imovine**	**2,80**	**0,30**	**0,68**	**0,68**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**8,00**	**19,01**	**18,05**	**18,05**
742	Transferi	2,22	2,21	2,60	2,60	0,91	0,94	0,94	0,10	0,10	0,03	0,03
7426	Transferi Egalizacionog fonda	2,20	2,20	2,34	2,34	0,90	0,80	0,80	0,00	0,00	0,00	0,00
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**4,05**	**2,10**	**1,32**	**1,32**	**0,00**	**0,15**	**0,15**	**5,46**	**5,46**	**4,85**	**4,85**
461	Otplata duga	1,04	0,64	0,63	0,63	0,00	0,00	0,00	3,56	3,56	3,50	3,50
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	0,00	0,92	0,92	0,92	0,20	0,12	0,12	10,30	8,17	8,17	8,17

REVIZIJE POTROŠAČKIH JEDINICA

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti **13 (trinaest) potrošačkih jedinica** kako je prikazano narednim tabelarnim pregledom:

Prilikom vršenja finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja potrošačkih jedinica izraženo je **26** mišljenja od čega **4 pozitivnih, 2 pozitivna sa skretanjem pažnje, 12 uslovnih i 8 negativnih** mišljenja na godišnji finansijski izvještaj i usklađenost poslovanja sa zakonima i podzakonskim aktima. U nastavku su dati pregledi izraženih mišljenja u finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja potrošačkih jedinica:

	finansijska revizija	revizija pravilnosti
Ministarstvo unutrašnjih poslova	pozitivno mišljenje	negativno mišljenje
Agencija za nacionalnu bezbjednost	pozitivno mišljenje	uslovno mišljenje
Agencija za investicije Crne Gore	negativno mišljenje	negativno mišljenje
Uprava za sport i mlade	pozitivno mišljenje	uslovno mišljenje
Uprava za statistiku	pozitivno mišljenje	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje
Uprava za izvršenje krivičnih sankcija	uslovno mišljenje	negativno mišljenje
Uprava za šume	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	negativno mišljenje
Zavod za školstvo	uslovno mišljenje	uslovno mišljenje
Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu	uslovno mišljenje	negativno mišljenje
Radio televizija Crne Gore	uslovno mišljenje	uslovno mišljenje
JU Dom starih "Bijelo Polje"	negativno mišljenje	negativno mišljenje
Diplomatska predstavništva u Velikoj Britaniji, Sjevernoj Irskoj i Španiji i Stalne misije u Ženevi		2 uslovna mišljenja
Diplomatska predstavništva u Francuskoj, Rumuniji i Turskoj i konzularno predstavništvo u Turskoj		2 uslovna mišljenja

U finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja potrošačkih jedinica, Državna revizorska institucija je dala ukupno **286 preporuka** i to:

Revizijom potrošačkih jedinica utvrđene su brojne nepravilnosti u oblastima evidencije i plaćanja izdataka, korišćenja budžetskih sredstava, programskog budžeta, plaćanja poreskih obaveza, angažovanja lica po osnovu ugovora, imovine, javnih nabavki, primjene Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama, od kojih su **ključne nepravilnosti** prikazane na sljedećem grafiku:

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA RADIO TELEVIZIJE CRNE GORE ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Radio televizija Crne Gore
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Generalnom direktoru RTCG, Savjetu RTCG, Skupštini Crne Gore i Ministarstvu finansija

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije (br: 01-7042 od 01.11.2022.g.), a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Zoran Jelić (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 16.11.2022. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu, nadležni Kolegijum DRI je stekao razumno uvjerenje da je isti prezentovan na fer i objektivan način, osim za efekte pitanja navedenih u Osnovu za mišljenje.
Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 185.085€, odnosno 1,11% od ukupnih rashoda RTCG koji iznose 16.674.397€. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Radio televizije Crne Gore utvrđene su neusklađenosti pojedinih internih akata sa važećim zakonima, nedostatak internih procedura i neprimjenjivanje postojećih i neusklađenosti poslovanja iste sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Procjena vrijednosti za građevinske objekte i zemljište izvršena je 2010. godine od strane komisije za procjenu nepokretnosti PJ Podgorica, Uprave za nekretnine i 2017. godine procjena od strane nezavisnog procjenjivača (Zgrada RTCG, LN 822 KO Podgorica I, kat.parcela 1328/1; 21.264 m2 zemljišta i zgrada 15.302 m2). Procjena za zemljište LN 7886, KO Podgorica III, izvršena je 2016. godine.
  U knjigovodstvenoj evidenciji postoji oprema za koju nema podataka o vrijednosti (violina Gvarneri i sl.).
  U knjigovodstvenoj evidenciji osnovnih sredstava evidentirana je oprema koja se koristi, a čija je sadašnja vrijednost jednaka 0 (4678 stavki). Nabavna vrijednost za većinu ovih stavki manja je od 300€.

Preporuka F1

- **RTCG treba da izvrši procjenu nematerijalne imovine, nepokretnosti, opreme i umjetničkih djela, u skladu sa MRS 16.**
- **RTCG treba da razvrstavanje sredstava na opremu i sitan inventar vrši u skladu sa računovodstvenim politikama.**

U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj o reviziji RTCG navodi:" RTCG je u postupku javne nabavke za izbor ovlašćenog procjenjivača sa odgovarajućim referencama, koji će izvršiti postupak procjene vrijednosti nematerijalne imovine, nepokretnosti i opreme i umjetničkih djela. Nakon sprovedene digatalizacije i modernizacije proizvodno tehničkih kapaciteta i zamjene opreme, stekli su se uslovi za sprovođenje procjene imovine."

Nalaz

- RTCG ne vodi analitičku evidenciju revalorizacionih rezervi i nije vršila prenos sa revalorizacionih rezervi koje se odnose na opremu (ukupna vrijednost za opremu iznosi 1.535.295,94€) na nerasporedenu dobit iz ranijih godina, za iznos koji odgovara razlici izmedu obračunate amortizacije na revalorizovanom iznosu sredstva i amortizacije zasnovane na prvobitnoj nabavnoj cijeni sredstva (prilikom otuđenja sredstava).

Preporuka F2

- **Preporučuje se RTCG da obezbijedi analitiku revalorizacionih rezervi po konkretnim sredstvima za koja je revalorizaciona rezerva formirana, kako bi bilo moguće postupiti u skladu sa zahtjevima usvojenih računovodstvenih politika.**

U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj o reviziji **RTCG navodi**:" S obzirom da je dio procjene vrijednosti imovine za koju će biti angažovan nezavisni procjenjivač ujedno i utvrđivanje revalorizacionih rezervi Društva po pojedinačnim sredstvima, to će se nakon ispunjavanja uslova i realizacije preporuka pod F1 sa istim rokovima i nosiocima, ispuniti i uslovi za otklanjanje nedostataka iz preporuke F2.

Nalaz

- U Bilansu uspjeha na poziciji 202-Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje prikazani su prihodi od reklama, prihodi od tehničkih usluga, videolinija i reemitovanja TV programa i prihodi od bifea u ukupnom iznosu od 1.479.801€. Navedene prihode je trebalo prikazati na poziciji 201- Prihodi od prodaje.
  U napomenama uz finansijske izvještaje navedeni prihodi su prikazani u napomeni broj 4- Prihodi od prodaje, što ukazuje da su predmetni prihodi u Bilansu uspjeha prikazani na pogrešnoj poziciji usljed tehničke greške.

Preporuka F3

- **Preporučuje se RTCG da ispravi grešku i u Bilansu uspjeha prihode od prodaje prikaže na odgovarajućoj poziciji.**

Nalaz

- Izvještaj menadžmenta ne sadrži finansijske izvještaje (bilanse uspjeha) koji su pripremljeni odvojeno za javnu i komercijalnu djelatnost, što nije u skladu sa Metodologijom za računovodstveno odvajanje javne od komercijalne djelatnosti.
  RTCG nije obezbijedila informaciju o iznosu sredstava koja nijesu utrošena za djelatnost pružanja javnih usluga, pa se ne može utvrditi da li postoji obaveza uplate sredstava na račun budžeta.
  RTCG nije dostavila Godišnji finansijski izvještaj Ministarstvu finansija, što nije u skladu sa Pravilnikom o načinu pripreme, sastavljanja i podnošenja finansijskih izvještaja nezavisnih regulatornih tijela, pravnih lica, akcionarskih društava i društava sa ograničenom odgovornošću u kojima država ili opštine imaju većinski udio u vlasništvu.

Preporuka F4

- **RTCG treba da Godišnji finansijski izvještaj (finansijski iskazi u skladu sa MRS odnosno MSFI) dostavlja Ministarstvu finansija i obezbijedi informaciju o iznosu sredstava iz budžeta koja nijesu utrošena za djelatnost pružanja javnih usluga.**
- **RTCG treba da obezbijedi da Izvještaj menadžmenta sadrži finansijske izvještaje (bilanse uspjeha) koji su pripremljeni odvojeno za javnu i komercijalnu djelatnost.**

Nalaz

- RTCG nije dostavila potvrde da je usaglasila stanje sa svim dobavljačima za period na koji se revizija odnosi.
  RTCG je u toku godine sprovodila usaglašavanje stanja potraživanja za dio potraživanja od kupaca u zemlji, ali nije za kupce u inostranstvu.
  RTCG nije usaglasila stanje obaveza po osnovu poreza i doprinosa sa Upravom prihoda. Uvidom u individualni analitički račun poreskog obveznika kod Uprave prihoda - RTCG, evidentiran je poreski kredit.

Preporuka F5

- **Preporučuje se RTCG da vrši usaglašavanje stanja potraživanja sa dobavljačima i kupcima u inostranstvu, spornih potraživanja kao i evidencije poreza i doprinosa u toku godine u cilju potvrđivanja stanja u poslovnim knjigama, a sve u skladu sa čl. 2 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica.**

Skretanje pažnje

Sastavljanje i podnošenje finansijskih izvještaja za pravna lica u većinskom državnom vlasništvu uređeno je Pravilnikom o načinu pripreme, sastavljanja i podnošenja finansijskih izvještaja nezavisnih regulatornih tijela, pravnih lica, akcionarskih društava i društava sa ograničenom odgovornošću u kojima država ili opštine imaju većinski udio u vlasništvu[1]. Pravilnikom je definisano da se Godišnji finansijski izvještaji dostavljaju **na obrascima propisanim Zakonom o računovodstvu i reviziji** („Sl. list CG“ br. 69/ 05) **koji je prestao da važi.**

RTCG je Nacionalni javni emiter – ustanova i u skladu sa Zakonom o računovodstvu u javnom sektoru ("Sl. list CG", br. 066/19 i 145/21) koji počinje da se primjenjuje od 01.01.2024. godine, je obveznik primjene istog.

Zakonom o nacionalnom javnom emiteru radio i televizija Crne Gore propisano je da je organ državne uprave nadležan za poslove finansija dužan da sredstva iz budžeta usmjerava RTCG mjesečno, **u skladu sa posebnim uputstvom i da Izvještaj o preusmjerenim sredstvima dostavlja uz završni račun budžeta Crne Gore.** DRI se obratila Ministarstvu finansija dopisom[2] kojim je traženo da se dostavi posebno uputstvo u skladu sa kojim organ državne uprave, nadležan za poslove finansija, sredstva usmjerava RTCG mjesečno i Izvještaj o preusmjerenim sredstvima koji je dostavljen uz završni račun budžeta Crne Gore za 2020. godinu.

Do završetka revizije Ministarstvo finansija nije dostavilo traženu dokumentaciju.

[1] "Sl. list CG", br. 012/08, 035/10
[2] broj: 02-035/22-14/17 od 05.05. 2022. g

Revizija pravilnosti

Zaposleni i zarade

Nalaz

- RTCG ima jedinstveni obrazac koji se dostavlja službi finansija za potrebe obračuna zarada i u kojem se navodi broj ostvarenih časova rada po svim osnovama, ali nema usvojenu proceduru za obračun zarada.
  Pravilnik o radnom vremenu i evidentiranju prisustva na radu[3] koji se nalazi na sajtu RTCG nije u primjeni.

Preporuka P1

- **Potrebno je da subjekat revizije donese internu proceduru kojom će se urediti obračun zarada zaposlenih, način evidentiranja, sačinjavanja i dostavljanja izvještaja o ostvarenim časovima rada (redovan rad, prekovremeni rad, noćni rad, rad u dane državnih i vjerskih praznika, dežurstva i dr.), sa jasno utvrđenim ovlašćenjima i odgovornostima svih zaposlenih koji sprovode proceduru.**
- **Potrebno je donijeti Pravilnik o prisutnosti na radu zaposlenih kojim bi se bliže uredila prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u vezi sa radnim vremenom i evidentiranjem prisustva zaposlenih u RTCG.**
- **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi usaglašenost podataka iz elektronske evidencije prisustva na poslu i podataka iz izvještaja za obračun zarada.**

U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj o reviziji RTCG navodi: „U cilju boljeg definisanja ovlašćenja i odgovornosti i unapređenja poslovanja u RTCG je već izrađen nacrt Pravilnika o prisutnosti zaposlenih koji će nakon razmatranja i dostavljanja primjedbi od strane rukvodioca organizacionih jedinica biti dostavljen nadležnom organu na usvajanje.“

Nalaz

- Subjekat revizije nije u skladu sa čl. 29 Kolektivnog ugovora RTCG donio posebni akt kojim bi se uredili uslovi i način ostvarivanja prava na varijabilni dio zarade zaposlenih.
  Rukovodioci organizacionih jedinica nijesu, shodno članu 13 Pravilnika o dijelu zarade po osnovu ostvarenih rezultata u radu u JP RTCG, podnosili prijedloge odluka za isplatu zarade zaposlenog po osnovu ostvarenih rezultata u radu čiji je sastavni dio obrazloženje za isplatu stimulansa po svim osnovama i mjerilima iz člana 9 i 10 istog.

Preporuka P2

- **Potrebno je da subjekat revizije donese, u skladu sa članom 28, Kolektivnog ugovora JP RTCG, posebni akt kojim bi se uredili uslovi i način ostvarivanja prava na varijabilni dio zarade zaposlenih.**
- **Potrebno je rukovodioci organizacionih jedinica shodno članu 13 Pravilnika o dijelu zarade po osnovu ostvarenih rezultata u radu u JP RTCG, podnose predloge odluka za isplatu zarade zaposlenog po osnovu ostvarenih rezultata u radu čiji će sastavni dio biti obrazloženje za isplatu stimulansa po svim osnovama i mjerilima iz člana 9 i 10 istog.**

[3] br. 01-2805 od 26.5.2017. godine

- **Potrebno je da nadležna osoba odluku o uvećanju zarade zaposlenih donosi na osnovu radnog učinka koji se ocjenjuje svakomjesečno i koji predstavlja osnov za donošenje iste, u skladu sa članom 14 stav 3 i 4 Pravilnika o dijelu zarade po osnovu ostvarenih rezultata u radu u JP RTCG.**

U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj o reviziji RTCG navodi: „RTCG je donijela novi akt - Pravilnik kojim je bliže uredila uslove i način ostvarivanja prava na varijabilni dio zarade, dana 02.09.2022 godine."

Sistem unutrašnjih kontrola

Nalaz

- Rukovodilac RTCG nije u skladu sa čl. 7 i 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru donio Plan unapređenja upravljanja i kontrola, čiji je sadržaj propisan Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru[4] i nije preduzeo aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju upravljanja i kontrola. Lice koje je zaduženo za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola imenovano je u februaru 2022. godine.

Preporuka P3

- **Rukovodilac RTCG treba da donese Plan unapređenja upravljanja i kontrola i preduzme aktivnosti na razvoju i sprovođenju sistema upravljanja i kontrola.**

Nalaz

- Procedure, uputstva i drugi akti od značaja za sprovođenje i kontrolu aktivnosti u subjektu, nijesu objedinjeni u Knjizi procedura čime bi se postigao, precizniji uvid i omogućila potpunija dostupnost i upoznavanje zaposlenih sa procedurama i aktivnostima koje se sprovode u organizacionim jedinicama i koje sadrže revizorski trag (uspostavljene kontrole, lica odgovorna za sprovođenje, način i rokove sprovođenja pojedinih procesa i aktivnosti).
  Pravilnici, procedure i uputstva ne pokrivaju sve ključne procese i aktivnosti koje se sprovode u subjektu, a postojeći u većem broju slučajeva nijesu ažurirani u skladu sa propisima na osnovu kojih su donešeni.

Preporuka P4

- **Preporučuje se RTCG da usvoji knjigu procedura, definiše i opiše ključne procese i donese/ažurira procedure koje će sadržati: detaljna uputstva za rad, protok dokumentacije, odgovornosti i ovlašćenja zaposlenih koji su uključeni u proces, korake u donošenju odluka, rokove, rizike i kontrolne mehanizme.**

Nalaz

- Registri rizika ne sadrže sve potrebne elemente i nijesu definisani ciljevi na nivou svih organizacionih jedinica, kako je propisano Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru, Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora.

[4] „Sl. list CG", br. 071/19

Preporuka P5

- **Potrebno je da subjekat revizije definiše ciljeve, koji će biti dostupni rukovodiocima organizacionih jedinica i na osnovu kojih bi rukovodioci organizacionih jedinica mogli identifikovati rizike u značajnim poslovnim procesima i aktivnostima koji su u nadležnosti njihove organizacione jedinice.**
- **Potrebno je registar rizika upodobiti sa elementima datim u Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima[5].**
- **Potrebno je da rukovodioci organizacionih jedinica ažuriraju podregistre u skladu sa definisanim ciljevima Subjekta, u dijelu nadležnosti njihove organizacione jedinice; procijene vjerovatnoću nastanka rizika i njegov uticaj, utvrde način reagovanja na rizike, dokumentuju podatke o rizicima u registru rizika organizacionih jedinica i izvještavaju o rizicima[6];**
- **Potrebno je ažurirati registar rizika RTCG na osnovu ažuriranih podregistara organizacionih jedinica.**

Nalaz

- Subjekat revizije je Pravilnikom o unutrašnjoj ogranizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u RTCG utvrdio organizacionu jedinicu pod nazivom Unutrašnja revizija sa jednim sistematizovanim radnim mjestom, što nije u skladu sa čl. 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru koji propisuje uspostavljanje jedinice za unutrašnju reviziju koja ne može imati manje od tri unutrašnja revizora sa rukovodiocem jedinice za unutrašnju reviziju.
  Rukovodilac RTCG nije u skladu sa zakonskom obavezom utvrdio akcioni plan za sprovođenje preporuka i dostavio ga rukovodiocu jedinice za unutrašnju reviziju u roku od osam dana od dana prijema konačnog revizorskog izvještaja i prijedloga akcionog plana, što za posljedicu ima nesprovođenje 49 (četrdesetdevet) preporuka internog revizora.

Preporuka P6

- **Potrebno je da Subjekat revizije izmijeni Pravilnik o unutrašnjoj ogranizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u JP RTCG, u skladu sa članom 49 stav 6 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**
- **Potrebno je rukovodilac subjekta (Generalni direktor/Savjet RTCG) usvoji izvještaje Internog revizora i utvrdi akcioni plan za sprovođenje preporuka.**

Podaci o kapitalu

Nalaz

- Prema podacima iz CRPS-a osnivač RTCG je Skupština Crne Gore, a upisani kapital 0€.
  Zakonom o nacionalnom javnom emiteru propisano da je Nacionalni javni emiter Radio Crne Gore i Televizija Crne Gore, čiji je osnivač država, kako je navedeno i u Statutu RTCG. Prema poslovnim knjigama vrijednost kapitala je 6.227.097€.

[5] Obrasci registra rizika i podregistara su dati u Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora
[6] Izvještaj o upravljanju rizicima se priprema najmanje jednom godišnje

Preporuka P7

- **RTCG treba da odgovarajuće i ažurirane podatke o osnivaču i kapitalu dostavi CRPS-u.**

Ugovori sa fizičkim licima

Nalaz

- Ugovori o privremenim i povremenim poslovima su zaključivani u toku ili nakon izvršenja ugovorene obaveze.
  Pojedinim ugovorima nijesu jasno i precizno definisane obaveze angažovanih lica.
  RTCG nije donijela plan angažovanja lica po ugovorima, kojim bi se, pored iznosa sredstava, jasno i precizno definisale aktivnosti, poslovi i broj izvršilaca.
  RTCG nije donijela internu proceduru o uslovima i načinu angažovanja, izboru lica, sistemu nadzora i kontrole zaključenih ugovora.

Preporuka P8

- **Preporučuje se RTCG da ugovore zaključuje prije datuma određenog za početak izvršenja obaveze koja je predmet ugovora.**
- **Potrebno je da RTCG, imajući u vidu broj zaključenih ugovora i iznos utrošenih sredstava za ovu namjenu, donese plan angažovanja lica, kojim bi se, pored iznosa sredstava, jasno i precizno definisale aktivnosti, poslovi i broj izvršilaca.**
- **Potrebno je da RTCG donese internu proceduru o uslovima i načinu angažovanja, izboru lica, sistemu nadzora i kontrole zaključenih ugovora.**
- **Potrebno je sačinjavati izvještaje o sprovedenim aktivnostima i poslovima koji su predmet ugovora, kako od strane angažovanih lica tako i od strane nadležnih lica kod kojih su ista angažovana i da se na osnovu istih vrše isplate ugovorene naknade.**

Nalaz

- Prilikom zaključivanja ugovora o dopunskom poslu, utvrđeno je da su ugovori zaključivani retroaktivno, kao i da u jednom slučaju nije jasno i precizno definisana obaveza angažovanog lica. RTCG nije donijela plan kojim bi se precizirali poslovi koji će se realizovati tokom godine kroz zaključene ugovore o dopunskom poslu, broj lica i potrebna finansijska sredstva.

Preporuka P9

- **Potrebno je da RTCG prilikom zaključenja ugovora jasno i precizno definiše obaveze uposlenika, kao i da se isti zaključuju prije datuma određenog za početak izvršenja dogovorene obaveze.**
- **Preporučuje se RTCG da donese plan kojim bi se precizirali poslovi koji će se realizovati tokom godine kroz zaključene ugovore o dopunskom poslu, broj lica i potrebna finansijska sredstva.**

Nabavke

Nalaz

- RTCG nije obezbijedila odgovarajuću dokumentovanu kontrolu realizacije ugovora sa dobavljačima koji su zaključivani na osnovu čl. 14 Zakona o javnim nabavkama kojim se propisuje izuzeće od zakona za sticanje, razvoj, produkciju ili koprodukciju programskog materijala namijenjenog za audiovizuelne medijske usluge ili radijske medijske usluge koje nabavljaju pružaoci audiovizuelnih ili radijskih medijskih usluga i usluge pružanja radiotelevizijskog ili programskog emitovanja koje se ugovaraju sa pružaocima audiovizuelnih ili radio medijskih usluga.

Preporuka P10

- **Preporučuje se RTCG da, za nabavke izuzete od primjene Zakona o javnim nabavkama, donese proceduru kojom će urediti postupak i definisati odgovornosti, posebno u dijelu praćenja realizacije ugovora.**

Popis

Nalaz

- Izvještaj o popisu koji je sačinila Komisija za popis nematerijalnih ulaganja, nekretnine, postrojenja, opreme, motornih vozila, investicija u toku i osnovnih sredstava u pripremi nije u skladu sa čl. 11 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pranog lica[7] jer ne sadrži sve propisane podatke.

Preporuka P11

- **RTCG treba da obezbijedi da se popis vrši u skladu sa odgovarajućim aktima, kao i usaglašavanje podataka iz popisa sa podacima u poslovnim knjigama.**
  Troškovi mobilne telefonije.

Nalaz

- Subjekt revizije nije donio pravilnik o priznavanju troškova mobilne telefonije zaposlenim.

Preporuka P12

- **Preporučuje se RTCG donese pravilnik o priznavanju troškova mobilne telefonije po zaposlenom.**

U skladu sa preporukom **P12** RTCG je donijela i dostavila DRI Pravilnik o priznavanju troškova mobilne telefonije.

[7] "Sl. list CG", br. 037/17.

Usklađivanje akata

Nalaz

- Metodologija za računovodstveno odvajanje javne od komercijalne djelatnosti donesena je na osnovu Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore[8] i Zakona o računovodstvu[9], koji su prestali da važe.
  Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u RTCG (tekstualni dio koji se nalazi na sajtu RTCG) donešen je na osnovu Zakona i Pravilnika koji su u međuvremenu izmijenjeni.
  Akt Kadrovska politika je donešen na osnovu Statuta koji je u međuvremenu mijenjan.
  Odluka o visini novčane naknade za rad u Komisiji za manjine[10] je donešena na osnovu propisa koji su u međuvremenu izmijenjeni.
  Kolektivni ugovor JP RTCG[11] je zaključen na osnovu Granskog kolektivnog ugovora za informativnu, grafičku i izdavačku djelatnost[12] koji je ukinut Odlukom[13] Ustavnog suda, Zakona o radu[14] koji je prestao da važi, kao i izmijenjenog[15] Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru[16].
  Pravilnik o cirkulaciji dokumentacije je donešen na osnovu Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore koji je prestao da važi.

Preporuka P13

- **Potrebno je da RTCG obezbijedi redovno ažuriranje odnosno usklađivanje akata u odnosu na propise na osnovu kojih su doneseni.**

[8] "Sl. list RCG", br.079/08, 045/12, 043/16, 054/16 -zakon prestao da važi 12.08.2020.g.
[9] "Sl. list RCG", br. 052/16
[10] Broj. 01-937 od 27.02.20217.g.
[11] Broj: 01-4085 od 28.06.2019. god.
[12] „Sl. List CG“, br 74/04
[13] „S. List CG“, br. 079/21 od 22.07.2021. godine
[14] „Sl. ListCG“, br. 49/18 ...4/18
[15] „Sl. List CG“, br. 034/19, 130/21 i 146/21 (primjenjivaće se od 1.7.2022. g.)
[16] „Sl. List CG“, br. 016/6,083/16, 021/17, 042/17, 012/18, 039/18, 042/18

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA AGENCIJE ZA NACIONALNU BEZBJEDNOST ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Agencija za nacionalnu bezbjednost
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije, a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu **dr Branislav Radulović** (Senator - Rukovodilac Kolegijuma) i **dr Milan Dabović** (Senator - član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 12.12.2022. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti daje istinit i objektivan prikaz iskazanih primitaka i izdataka u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor.
Za reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 94.582,22€, odnosno 1,38% od ukupnih izdataka Agencije za nacionalnu bezbjednost koji su u kontrolisanoj godini iznosili 6.853.783,76€. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Agencije za nacionalnu bezbjednost utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o državnoj imovini, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini i Uputstvom o radu državnog trezora. Utvrđene neusklađenosti imaju materijalan ali ne i prožimajući efekat[1]. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Nalaz

- U knjigovodstvenoj evidenciji nijesu upisani podaci za sve objekte za koje je prema posjedovnim listovima ANB upisana kao vlasnik odnosno korisnik, što nije u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini kojim je propisano da evidenciju nepokretnih i pokretnih stvari, na kojima svojinska prava i ovlašćenja vrši Crna Gora, a koje služe za obavljanje funkcije državnih organa, vode organi koji te stvari koriste.

Preporuka P1

- **ANB treba da obezbijedi da knjigovodstvena evidencija sadrži podatke za sve nepokretne stvari čiji je vlasnik odnosno korisnik.**

[1] Čl. 78 Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 7/15)

U vezi navedene preporuke ANB u Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj DRI navodi da je usljed neažuriranog upisa prava na nepokretnoj imovini koju koristi i obaveze iz člana 44 Zakona o imovini, inicirala prema Upravi za katastar i imovinu usglašavanje LN koji se vode na Agenciju (akti od 21.01. i 13.09.2021.g.) i inovirani od 07.12.2022. godine, u cilju izdavanja novih posjedovnih listova usaglašenih sa stvarnim stanjem i odredbama koje regulišu ovu materiju, kako bi se nakon toga izvršila nova procjena vrijednosti objekata Agencije, a potom i ažuriranje postojećih evidencija nepokretnih stvari.

Nalaz

- Komisija za popis osnovnih sredstava nije popis vršila na Obrazcu PL, koji je propisan Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini[2] (čl.7). Popis je vršen na listama koje su kreirane iz knjigovodstvenog programa i ne sadrže podatke koje sadrži propisani Obrazac PL, kao što su: cijena, stanje u knjigovodstvenoj evidenciji, stanje po popisu (finansijsko, višak i manjak.
  Državni revizor se nije mogao uvjeriti da je popisna komisija vršila sravnjenje stanja dobijenog popisom sa stanjem iz knjigovodstva na koji način bi utvrdila i eventualne razlike, a što je propisano čl. 7 i 8 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

Preporuka P2

- **ANB treba da popis pokretnih i nepokretnih stvari vrši u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

ANB u Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj DRI navodi da je samoinicijativno prije predmetne kontrole prepoznala potrebu za dodatnim usglašavanjima. Naime prilikom upoređivanja naišli smo na problem usaglašavanja fizički dodijeljenih inventarskih brojeva i inventarskih brojeva u knjigovodstvenim evidencijama, što je posljedica dodjele inventarskih brojeva pri unosu u knjigovodstveni sistem po automatizmu narednog broja umjesto po stvarno fizički dodijeljenim inventarskim brojevima.

Nalaz

- ANB nije državnom revizoru prezentirao dopis upućen Ministarstvu finansija koji se odnosi na dostavljanje godišnjih izvještaja, Godišnji izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke (Obrazac 3), Statistički izvještaj o sprovedenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama (Obrazac 2), za period od 01.01. do 31.12.2021.g. i Izvještaj o realizaciji ugovora o javnim nabavkama (Obrazac 1), kao ni Evidenciju postupaka javnih nabavki i Evidenciju o jednostavnim nabavkama.

Preporuka P3

- **ANB treba da sastavlja izvještaje, shodno članu 2 Pravilnika o obrascima izvještaja u postupcima javih nabavki[3] i da iste dostavlja nadležnom Ministarstvu, u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama kojima je propisano da je naručilac dužan da do 28. februara tekuće godine sačini statistički izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, kao i izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke, za prethodnu godinu i izvještaj dostavi Ministarstvu.**

[2] "Sl. list CG", br. 047/11
[3] "Sl. list br. CG", br.060/20 od 21.06.2020.g.

Preporuka P4

- **ANB treba da obezbijedi evidencije u skladu sa čl. 2 Pravilnika o obrascima evidencija u postupcima javnih nabavki[4].**

ANB u Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj navodi da je Ministarstvu finansija – Direktoratu za politiku javnih nabavki preko Portal elektronskog Sistema javnih nabavki dostavila Izvještaj o sprovedenim postupcima nabavki broj 10-233/22-619/1 od 01.02.2022. godine (sadrži podatke o postupcima javnih nabavki u otvorenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama kao i izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke za period od 01.01.23021. godine do 31.12.2021. godine).
Preporuka se prihvata na način da se osim podnošenja obrazaca u elektronskoj formi u kojima se nalaze istovjetni podaci kao u godišnjem izvještaju koji se nalazi na Portalu ESJN, izvještaji (propisani obrazac 1,2 i 3) dostave i u papirnoj formi Ministarstvu finansija.

Nalaz

- U četiri od pet uzorkovanih postupaka povjerljivih nabavki, subjekt revizije je prilikom definisanja uslova i načina plaćanja definisao avansno plaćanje, što nije u skladu sa tačkom 25 podtačkom „a“ Uputstva o radu državnog trezora[5], kojim je precirano da službenik za ovjeravanje ovjerava zahtjev za plaćanje, ako utvrdi da je fizičko ili pravno lice izvršilo uslugu ili dostavilo robu.

Preporuka P5

- **ANB treba da plaćanja vrši u skladu sa čl. 25 Uputstva o radu državnog trezora.**

ANB u Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj navodi da se u skladu sa Zakonom o ANB realizuju postupci povjerljivih nabavki, gdje se pretežno radi o nabavkama specijalne opreme u kojima su u određenoj mjeri ponuđači, odnosno ugovarači pravna lica koja nemaju sjedište u Crnoj Gori. Obzirom da se radi o opremi koja po svojim karakteristikama nije sveopšta već se radi o namjenskoj proizvodnji obavezan uslov je avansno plaćanje kao vid potvrde da će se oprema nakon proizvodnje preuzeti. Neminovno je da Uputstvo o radu državnog trezora ne prepoznaje vid avansnog plaćanja, te u tom dijelu predlažemo da Agencija uputi inicijativu za razmatranje ovog problema u vidu eventualnih izuzetaka kada je u pitanju avansno plaćanje specijalne opreme.

Skretanje pažnje

Nepokretne i pokretne stvari koje koristi Agencija velikim dijelom čine stvari za posebne namjene. Čl. 28 Zakona o državnoj imovini propisano je da će Vlada posebnim propisom odrediti uslove i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za posebne namjene.[6]

Vlada Crne Gore nije donijela propis kojim se određuju uslovi i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari za posebne namjene koje koristi Agencija za nacionalnu bezbjednost.

[4] “Sl. list CG“, br. 061/20 od 24.06.2020.g.
[5] "Sl. list CG", br. 053/14, 072/15, 069/19, 096/21
[6] Čl. 75 Zakona o državnoj imovini utvrđeno je da će se propisi za sprovođenje zakona iz čl. 28 donijeti u roku od godinu dana (do 28.03.2010. g.).

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA UPRAVE ZA SPORT I MLADE ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Uprava za sport i mlade
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Sastav Kolegijuma:	dr Branislav Radulović, Senator – rukovodilac Kolegijuma g. Nikola N Kovačević, predsjedavajući Senatom – član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Vladi Crne Gore i Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za sport i mlade za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja Ministarstva sporta i mladih (br. 02-038/22-281 od 29.12.2022. g.), a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu **dr Branislav Radulović** (Rukovodilac Kolegijuma) i g. **Nikola N. Kovačević** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 27. 01. 2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za sport i mlade za 2021. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za sport i mlade za 2021. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti **daje istinit i objektivan prikaz iskazanih primitaka i izdataka** u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor.
Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 85.902,81€, odnosno 1,43% od ukupnih izdataka Uprave za sport i mlade koji iznose 6.007.189,55€.
Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Uprave za sport i mlade za 2021. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Uprave za sport i mlade utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o državnoj imovini, Zakonom o nevladinim organizacijama, Opštim kolektivnim ugovorom i Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Utvrđene neusklađenosti imaju materijalan, ali ne i prožimajući efekat[1]. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima Uprave za sport i mlade za 2021. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Danom stupanja na snagu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave[2], 06.05.2022. godine, prestala je da postoji Uprava za sport i mlade, a formirano je Ministarstvo sporta i mladih koje je preuzelo državne službenike i namještenike koji su vršili preuzete poslove, opremu i službenu dokumentaciju Uprave za sport i mlade. Istovremeno vršiocu dužnosti direktora Uprave za sport i mlade prestao je mandate. Shodno navedenom, **preporuke DRI daju se Ministarstvu sporta i mladih**, pravnom sljedbeniku subjekta revizije.

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Projekat „Program za razmjenu i mobilnost mladih“ (NVO Mreža za mlade Crne Gore) finansiran je iz budžeta Uprave za sport i mlade u iznosu od 100.000,00€ na osnovu Zaključka Vlade, što nije u skladu sa čl. 32b Zakona o nevladinim organizacijama koji propisuje da o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u određenoj prioritetnoj oblasti od javnog interesa, odlučuje komisija za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama koju obrazuje organ državne uprave nadležan za tu oblast, na osnovu javnog konkursa.

[1] Čl. 78 Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 7/15)
[2] "Sl. list CG", br. 049/22 od 06.05.2022.

Preporuka P1

- **Ministarstvo sporta i mladih treba da obezbijedi da se finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija, u oblasti za koju je nadležno, vrši u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama.**

Nalaz

- U evidenciji osnovnih sredstava navedeni su podaci za dva prevozna sredstva od ukupno pet sa koliko raspolaže Uprava za mlade i sport, što nije u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini kojim je propisano da evidenciju nepokretnih i pokretnih stvari, na kojima svojinska prava i ovlašćenja vrši Crna Gora, a koje služe za obavljanje funkcije državnih organa, vode organi koji te stvari koriste.

Preporuka P2

- **Ministarstvo sporta i mladih treba da obezbijedi da knjigovodstvena evidencija pokretnih stvari sadrži podatke o svim prevoznim sredstvima koje koristi.[3]**

Nalaz

- Uvidom u podatke za obračun zarada utvrđeno je da je za 70% zaposlenih obuhvaćenih uzorkom izvršeno uvećanje zarade po osnovu minulog rada u većem procentu u odnosu na Opšti kolektivni ugovor kojim je uređeno da se zarada zaposlenog uvećava se za svaku započetu godinu radnog staža do 10 godina 0,5%, od 10-20 godina 0,75% i preko 20 godina 1%.

Preporuka P3

- **Ministarstvo sporta i mladih treba da donese nova rješenja o zaradama sa tačno obračunatim procentom uvećanja zarade na osnovu minulog rada, u skladu sa odredbama Granskog kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa.**

Nalaz

- Subjekt revizije nije Ministarstvu finansija dostavio Godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare i preduzetim mjerama, što nije u skladu sa članom 53 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P4

- **Ministarstvo sporta i mladih je dužno da Ministarstvu finansija dostavi godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare i preduzetim mjerama do 15. februara tekuće za prethodnu godinu.[4]**

[3] Uz Izjašnjenje na Preliminarni izvještaj Ministarstvo je dostavilo tabelarni prikaz osnovnih sredstava za 2021. godinu, sa izvršenim vanrednim propisom imovine dana 01.12.2022. godine, zapisnike o primopredaji putničkih automobile i rješenje o ustupanju na privremeno korišćenje putničkog motornog vozila.

[4] Uz Izjašnjenje na Preliminarni izvještaj Ministarstvo je dostavilo Godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare za 2021. godinu, koji je dostavljen i Ministarstvu finansija.

Nalaz

- U Izvještaju o popisu sredstva koja pripadaju grupi kompjuterska oprema evidentirana su u okviru grupe sa nazivom „Kancelarijski namještaj i oprema“ što nije u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

Preporuka P5

- **Razvrstavanje osnovnih sredstava po grupama treba vršiti u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.**[5]

Nalaz

- Direktor Uprave za stalno korišćenje vozila nije imao pisano ovlašćenje, što nije u skladu sa Internom procedurom za korišćenje službenih vozila (br: 01-10811-402/21-874/5 od 10. juna 2021. godine).

Preporuka P6

- **Potrebno je obezbijediti doslednu primjenu Interne procedure za korišćenje službenih vozila.**

Vladi Crne Gore

Nalaz

- Vlada Crne Gore je odredila vršioca dužnosti direktora Uprave za sport i mlade na način koji nije u skladu sa čl. 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima[6], kojim je propisano da se u slučaju prestanka mandata starješini organa uprave, odnosno službe ili licu koje vrši poslove visokog rukovodnog kadra, može odrediti vršilac dužnosti do imenovanja, odnosno postavljenja u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.
  Naime, Vlada Crne Gore je na prijedlog ministarke prosvjete, nauke, kulture i sporta, odredila vršioca dužnosti direktora Uprave za sport i mlade[7] do imenovanja direktora Uprave, a najduže do 6 mjeseci. Nakon isteka perioda od 6 mjeseci, Vlada Crne Gore je, na prijedlog ministarke, ponovo odredila isto lice za vršioca dužnosti direktora Uprave za sport i mlade, do imenovanja direktora Uprave, a najduže do 6 mjeseci[8].

Preporuka P7

- **Vlada Crne Gore je dužna da dosledno primjenjuje član 61 Zakon o državnim službenicima i namještenicima u pogledu određenja, odnosno postavljenja vršioca dužnosti starješine državnog organa.**

[5] U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj o reviziji Ministarstvo sporta i mladih navodi: „Dopisom br. 01-0871-610/22-1433 od 01.12.2022. godine, kojim je izvršen vanredni popis imovine u Ministarstvu sporta i mladih, a koji je dostavljen Upravi za katastar i državnu imovinu dana 22.12.2022. godine u tabelarnom prikazu osnovnih sredstava za 2021. godinu, izvršeno je razvrstavanje osnovnih sredstava, pod rednim brojem 4 Izvršeno je razvrstavanje vrste osnovnih sredstava pod stavkom „Kompjuterska oprema i štampači“.
[6] „ Sl. list CG“, br. 02/18, 034/19 i 008/21
[7] Rješenje od 23.09.2021. godine, broj 04-4536/2
[8] Rješenje od 31.marta 2022. godine, broj 04-1533/3

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA I PRAVILNOSTI POSLOVANJA AGENCIJE ZA INVESTICIJE CRNE GORE ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Agencija za investicije Crne Gore
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja za 2021. godinu
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Milan Dabović, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja Agencije za investicije Crne Gore (br: 01-035/23-205/22-14/1 od 20. januara 2023. godine, DRI br: 01-035/23-140-11 od 20. januara 2023. godine) i Izjašnjenja Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma (br: 002-401/22-14616/2 od 18.januara 2023. godine, DRI br: 01-035/23-140/2 od 24. januar 2023. godine), a u skladu sa čl. 12 i 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 28/04, 27/06, 78/06, Službeni list Crne Gore", br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14, 70/17), i člana 45 Poslovnika Državne revizorske institucije (“Službeni list Crne Gore”, br.3/15) nadležni Kolegijum u sastavu dr Milan Dabović, član Senata i rukovodilac Kolegijuma i Zoran Jelić, senator i član Kolegijuma, na sjednici održanoj 03.02.2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom utvrđeno je da Godišnji finansijski izvještaj Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu, nije u svim materijalno značajnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **negativno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o državnoj imovini, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Uputstvom o radu državnog trezora, Uputstvom o bližem načinu vršenju popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **negativno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Uvidom u bazu podataka Glavne knjige trezora utvrđeno je da je na ime troškova postupka u 2021. godini uplaćeno 20.400.173,00€, dok je iznos prikazan u softveru Agencije za investicije Crne Gore 23.955.000,00€, što je za 3.554.827,00€ više iznosa evidentiranog u Glavnoj knjizi trezora.

Preporuka F1

- **Agencija za investicije Crne Gore dužna je pridržavati se tačke 36 Uputstva o radu državnog trezora kojom je utvrđeno da je glavni službenik za finansije odgovoran za transfer prihoda i njihov raspored po vrstama u skladu sa budžetskom klasifikacijom u potrošačkoj organizaciji koja je pod njegovom nadležnošću.**

Preporuka F2

- **Agencija za investicije Crne Gore dužna je pridržavati se tačke 37 Uputstva o radu državnog trezora kojom je utvrđeno da je glavni službenik za finansije dužan da obezbijedi čuvanje i tačno i ažurno vođenje evidencije svih prihoda za koje je odgovoran.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Agencija za investicije Crne Gore na grupi računa 412 – Ostala lična primanja evidentirala sredstva u iznosu 6.418,00€ od čega se iznos od 5.608,00€ odnosi na sredstva prenijeta Sindikalnoj organizaciji Agencije za investicije, shodno Sporazumu o obezbjeđivanju finansijske pomoći za sve zaposlene u Agenciji, a iznos od 810,00€ odnosi se na uplatu zaposlenom na osnovu podnijetog zahtjeva za ostvarivanje prava na nadoknadu u slučaju smrti člana uže porodice, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore.

Preporuka F3

- **Preporučuje se Agenciji za investicije Crne Gore da isplate sredstava Sindikalnoj organizaciji Agencije za pomoć zaposlenim, evidentira na poziciji 4315 – transferi političkim partijama, strankama i udruženjima, a da isplate nadoknada zaposlenima po osnovu pomoći evidentira na poziciji 4316-Transferi za jednokratne socijalne pomoći, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- Agencija za investicije Crne Gore u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) nije prikazala neizmirene obaveze po osnovu uplata posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje u iznosu od 626,40€.

Preporuka F4

- **Agencija za investicije Crne Gore dužna je prikazati sve neizmirene obaveze u Izvještaju o neizmirenim obavezama.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Agencija za investicije Crne Gore nije zapošljavala lica sa invaliditetom i nije vršila uplatu posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom za 4 mjeseca, što nije u skladu sa čl. 21 i 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.

Preporuka P1

- **Agencija za investicije Crne Gore je dužna da obračunava i uplaćuje poseban doprinos za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, u skladu sa čl. 21 i 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.**

Nalaz

- Agencija za investicije Crne Gore tokom 2021. godine nije u utvrđenom roku (do 15-og u tekućem za prethodni mjesec) podnosila IOPPD obrasce nadležnom poreskom organu, već sa izvjesnim zakašnjenjem, što nije u skladu sa članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Preporuka P2

- **Agencija za investicije Crne Gore dužna je da izvještaje o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (IOPPD obrasce) podnosi nadležnom poreskom organu do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec, shodno članu 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Agencija za investicije Crne Gore nije podnosila Prijavu podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade odnosno osnovice osiguranja i visine uplaćenog doprinosa za 2021. godinu do 30. aprila tekuće godine za prethodnu godinu, što nije u skladu sa članom 140 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Preporuka P3

- **Agencija za investicije Crne Gore je dužna da podnosi Prijavu podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade odnosno osnovice osiguranja i visine uplaćenog doprinosa za 2021. godinu do 30. aprila tekuće godine za prethodnu godinu, u skladu sa članom 140 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za investicije Crne Gore nije sistematizovano radno mjesto blagajnika. Istovremeno je utvrđeno da jedno lice obavlja poslove načelnice Službe za finansijsko poslovanje i poslove blagajnika, što nije u skladu sa članom 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P4

- **Agencija za investicije Crne Gore treba da Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sistematizuje i popuni radno mjesto za obavljanje poslova blagajnika i izvrši razdvajanje odgovornosti, u skladu sa članom 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uputstvom o radu državnog trezora.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Agencija za investicije Crne Gore nabavke usluga mobilne i fiksne telefonije realizovane u ukupnom iznosu od 10.835,23€, vršila putem direktnog izbora predmeta nabavke određenog ponuđača, što nije u skladu sa Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki.

Preporuka P5

- **Agencija za investicije Crne Gore dužna je da jednostavne nabavke roba i usluga, čija je procijenjena vrijednosti jednaka ili veća od 5.000,00€, a manja od 20.000,00€, sprovodi objavljivanjem zahtjeva za dostavljanje ponuda preko elektronskog sistema javnih nabavki, u skladu sa članom 4 stav 1 Pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki.**

Nalaz

- Agencija za investicije Crne Gore je 10.02.2022. godine obrazovala Komisiju za vođenje evidencije pokretne i nepokretne imovine koja je izvršila popis na dan 31.12.2021. godine i sačinila Tabelarni prikaz osnovnih sredstava za 2021. godinu u formi koja joj je dostavljena od strane Uprave za katastar i državnu imovinu. Agencija je podatke iz evidencije dostavila Upravi za katastar i državnu imovinu 23. marta 2022. godine, što nije u skladu sa Zakonom o državnoj imovini.

Preporuka P6

- **Agencija za investicije Crne Gore treba da imenuje Komisiju za popis pokretnih i nepokretnih stvari prije 31. decembra za godinu za koju se vrši popis i da podatke o izvršenom popisu dostavi Upravi za katastar i državnu imovinu do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu, u skladu sa članom 50 stav 2 Zakona o državnoj imovini.**

Nalaz

- Komisija za popis nepokretnih i pokretnih stvari nije sačinila narativni Izvještaj sa potpunim podacima o izvršenom popisu koji sadrži: stanje stvari, nalaz o utvrđenim razlikama (manjkovi i viškovi), predlog za otpis pojedinih stvari koje su izgubile vrijednost, primjedbe, mišljenja zaposlenih koji rukuju pokretnim stvarima. Ista je sačinila Tabelarni pregled osnovnih sredstava Agencije za investicije Crne Gore na dan 31.12.2021. godine, što nije u skladu sa Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P7

- **Komisija za popis pokretnih i nepokretnih stvari treba da, u skladu sa članom 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, sačini izvještaj o popisu koji sadrži: stanje stvari, nalaz o utvrđenim razlikama (manjkovi i viškovi), predlog za otpis pojedinih stvari koje su izgubile vrijednost, primjedbe, mišljenja zaposlenih koji rukuju pokretnim stvarima**.

Nalaz

- Agencija za investicije Crne Gore u Rješenju o obrazovanju Komisije nije odredila rok u kojem se popis ima obaviti, kao ni rok za dostavljanje izvještaja o izvršenom popisu sa popisnim listama, što nije u skladu Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P8

- **Agencija za investicije Crne Gore treba da aktom o obrazovanju Komisije, odredi rok u kojem se popis ima obaviti kao i rok za dostavljanje izvještaja o izvršenom popisu sa popisnim listama saglasno članu 12 stav 4 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Agencija za investicije Crne Gore nije Upravi za katastar i državnu imovinu dostavila podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima na propisanim obrascima već je dostavila tabelarni pregled osnovnih sredstava, što nije u skladu sa članom 9 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P9

- **Agencija za investicije Crne Gore dužna je da podatke iz svojih evidencija dostavlja Upravi za katastar i državnu imovinu na propisanim obrascima, u skladu sa članom 9 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Komisija za popis pokretnih i nepokretnih stvari nije izvršila popis novčanih sredstava u blagajni i obaveza na dan 31.12.2021. godine.

Preporuka P10

- **Agencija za investicije Crne Gore treba da prilikom vršenja popisa, osim stalne imovine, vrši i popis finansijske imovine i obaveza.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da u evidenciji imovine Agencija za investicije Crne Gore nema procijenjenu vrijednost dva službena vozila i dijela osnovnih sredstava preuzetih od Agencije za promociju stranih investicija. Istovremeno je utvrđeno da dio osnovnih sredstava preuzet od Agencije za promociju stranih investicija, usljed nedostatka dokumentacije nema ni nabavnu ni sadašnju vrijednost na dan 31.12.2021. godine. Agencija je u januaru 2023. godine izvršila procjenu vrijednosti vozila.

Preporuka P11

- **Agencija za investicije Crne Gore treba da izvrši procjenu vrijednosti opreme i kancelarijskog namještaja, u skladu sa članom 11 Uputstva o bližem načinu vršenju popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Na uzorku od 5 projekata sa Liste razvojnih projekata, revizijom je utvrđeno da Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma za jedan projekat nije vršilo provjeru nalaza kontrolora.

Preporuka P12

- **Preporučuje se Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma da u svim projektima sprovodi provjeru nalaza kontrolora razvojnog projekta.**

SISTEMSKE PREPORUKE

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Agencija za investicije Crne Gore i Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma nemaju objedinjenu bazu podataka o realizovanim ulaganjima, niti evidenciju finansijskog uticaja od sprovođenja posebnog programa.

Preporuka SP1

- **U cilju vođenja jedinstvene evidencije o realizovanim ulaganjima obezbijeđenim sprovođenjem posebnog programa, preporučuje se organima nadležnim za pripremu, sprovođenje i nadzor posebnog programa da uspostave objedinjenu bazu podataka koja će sadržati finansijske, evidencione i podatke od ukupnog uticaja za sprovođenje ovog programa.**

Nalaz

- Uvidom u listu razvojnih projekata, utvrđeno je da se određeni projekti realizuju u opštinama koje su na osnovu Pravilnika o utvrđivanju liste stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave[1] neke od najrazvijenijih opština u Crnoj Gori.

Preporuka SP2

- **Preporučuje se nadležnim organima da za realizaciju programa od značaja opredjeljuju razvojne projekte primjereno stepenu razvijenosti jedinica lokalne samouprave u cilju obezbjeđivanja ravnomjernijeg regionalnog razvoja.**

[1] „Sl. List CG“, br. 77/19, 13/20

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI PRAVILNOSTI POSLOVANJA DIPLOMATSKIH PREDSTAVNIŠTAVA CRNE GORE U FRANCUSKOJ, RUMUNIJI I TURSKOJ I KONZULARNOG PREDSTAVNIŠTVA U TURSKOJ ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Ambasada Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu, Ambasada Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu, Ambasada Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari i Konzulat Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Istanbulu, kao i Ministarstvo vanjskih poslova u dijelu aktivnosti koje se odnose na poslovanje navedenih predstavništava
Predmet revizije:	Pravilnost materijalno-finansijskog poslovanja diplomatsko konzularnih predstavništava za 2021. godinu
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji pravilnosti Ambasada Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu, Ambasada Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu, Ambasada Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari i Konzulat Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Istanbulu, kao i Ministarstvo vanjskih poslova u dijelu aktivnosti koje se odnose na poslovanje navedenih predstavništava za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije br.INT 4/6-400/23-13 od 01.02.2023. godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **Zoran Jelić** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 13.02.2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji pravilnosti poslovanja Diplomatskih predstavništava Crne Gore u Francuskoj, Rumuniji i Turskoj i Konzularnog predstavništva u Turskoj za 2021. godinu.**

Predmetnom revizijom je revidirano materijalno finansijsko poslovanje Ambasade Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu, Ambasade Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu, Ambasade Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari i Konzulata Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Istanbulu za 2021. godinu, uključujući i aktivnosti Ministarstva vanjskih poslova koje se odnose na poslovanje navedenih predstavništava. Revizija je vršena u Ministarstvu vanjskih poslova i u navedenim predstavništvima.

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti finansijsko-materijalnog poslovanja revidiranih predstavništava utvrđene su neusklađenosti poslovanja istih sa: Zakonom o javnim nabavkama, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Uredbom o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kao i sa internim aktima Ministarstva kojim je uređeno poslovanje DKP-a (Interno pravilo o finansijsko-materijalnom poslovanju diplomatsko-konzularnih predstavništava Crne Gore i sl). S tim u vezi, a imajući u vidu da slučajevi neusklađenosti imaju materijalni, ali ne i prožimajući karakter, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja revidiranih diplomatsko-konzularnih predstavništava sa propisima.

Revizijom pravilnosti finansijskih i drugih radnji Ministarstva vanjskih poslova koje se odnose na poslovanje revidiranih diplomatsko-konzularnih predstavništava su utvrđene neusklađenosti sa Uredbom o posebnom dodatku na osnovnu zaradu, posebnim naknadama troškova i drugih primanjima za vrijeme rada u diplomatsko konzularnim predstavništvima, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG i budžete opština, kao i sa internim aktima i procedurama Ministarstva. S tim u vezi, a imajući u vidu da slučajevi neusklađenosti imaju materijalni, ali ne i prožimajući karakter, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja Ministarstva vanjskih poslova sa navedenim propisima, u dijelu koji se odnosi na revidirana diplomatsko-konzularna predstavništva.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

REVIDIRANIH PREDSTAVNIŠTAVA

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ambasada Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu i Ambasada Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu ne obezbjeđuju evidenciju obaveza i nijesu shodno članu 5 Internog pravila dostavljale nadležnom Ministarstvu mjesečne izvještaje o neizmirenim obavezama.

Preporuka P1

- **Predstavništvo treba da vrši evidentiranje obaveza i sačinjava mjesečne izvještaje o neizmirenim obavezama u cilju dostavljanja istih nadležnom Ministarstvu shodno članu 5 Internog pravila o finansijsko-materijalnom poslovanju DKP-a Crne Gore.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ambasada Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu i Ambasada Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu ne obezbjeđuju pomoćnu evidenciju blagajničkog poslovanja kroz dnevnik blagajne, već blagajničko poslovanje evidentiraju u mjesečnim dnevnicima prometa.

Preporuka P2

- **Predstavništvo treba da obezbijedi vođenje pomoćne evidencije blagajničkog poslovanja, koja predstavlja osnov za evidentiranje blagajničkih transakcija u dnevnicima prometa.**

Nalaz

- Revidirana predstavništva (u Francuskoj, Rumuniji i Turskoj) nijesu izvršila popis imovine na propisanom obrascu (Obrazcu PL), što nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

Preporuka P3

- **Predstavništvo treba da popisne liste sačinjava na propisanom obrascu (Obrazcu PL), shodno članu 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da izvještaji o popisu Ambasade Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari i Generalnog konzulata Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Istanbulu, ne sadrže popis depozita na računima, gotovine u blagajni i obaveza sa stanjem na dan 31.12.2021. godine, što nije u skladu sa Instrukcijom Ministarstva (br.4/5-400/21-5210 od 10.12.2021. god.). Takođe, utvrđeno je da Izvještaj o popisu Ambasade Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari ne sadrži podatke o vrijednosti osnovnih sredstava, ni podatke o promjeni stanja imovine

vezano za ustupanje i prodaju službenog vozila, kao i da isti nije potpisan od strane članova Komisije za popis, čime bi se potvrdila odgovornost istih za tačnost popisa i izvještaja o popisu, kako je to utvrđeno članom 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P4

- **Predstavništvo treba da osim popisa pokretne i nepokretne imovine izvrši popis gotovine u blagajni, depozita na računu i obaveza sa stanjem na dan 31.12. tekuće godine, kako se to zahtijeva Instrukcijom Ministarstva vanjskih poslova i utvrđeno stanje prezentira u Izvještaju o popisu, kao i da obezbijedi da se Izvještaj o popisu sačinjava u skladu sa odredbama člana 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari o popisu stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Uvidom u Rješenje o formiranju Komisije za popis kod Ambasade Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu, koje je donijeto od strane Ambasadora Predstavništva, utvrđeno je da je za predsjednika komisije imenovan Ambasador Predstavništva, čime nije obezbijeđeno razdvajanje dužnosti, odnosno da lica koja su odgovorna za rukovanje imovinom ne mogu biti članovi komisije za popis.

Preporuka P5

- **Preporučuje se Predstavništvu da prilikom imenovanja članova komisije za popis pokretnih i nepokretnih stvari, obezbijedi razdvajanje dužnosti, kako lica koja su odgovorna za rukovanje imovinom ne bi bila članovi komisije za popis.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je dnevnik ukupnog prometa Ambasade Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu, za mjesec decembar 2021. godine, u svojstvu računopolagača potpisan od strane tehničkog sekretara (lokalno osoblje), što nije u skladu sa članom 3 internog Pravila, kojim je između ostalog, definisano da poslove računopolagača obavlja diplomata, kojeg određuje šef DKP-a. Takođe, Predstavništvo nije vršilo preuzimanje dužnosti između računopolagača uz sačinjavanje zapisnika o primopredaji stanja na računima, što nije u skladu sa članom 7 internog Pravila, kojim je, između ostalog, definisan način primopredaje dokumentacije i stanja na računima DKP-a.

Preporuka P6

- **Predstavništvo treba da obezbijedi da poslove računopolagača obavlja diplomata, kojeg određuje šef DKP-a, kako je to definisano članom 3 Internog pravila o finansijsko-materijalnom poslovanju DKP-a Crne Gore, kao i da se primopredaja dokumentacije i stanja na računima DKP-a, prilikom dolaska/odlaska računopolagača na/sa mandata vrši na način utvrđen članom 7 internog Pravila.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ambasada Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu nije, shodno članu 8 Internog pravila gotovinski naplaćene konzularne prihode mjesečno uplaćivala

na konzularni račun, već je prenos sredstava po osnovu konzularnih prihoda iz konzularne blagajne za više mjeseci izvršila u oktobru mjesecu 2021. godine na žiro račun za redovno poslovanje, dok je u 2022. godini otvorila žiro račun za uplatu konzularnih prihoda.

Preporuka P7

- **Predstavništvo treba da gotovinski naplaćene konzularne prihode uplaćuje na konzularni račun na način kako je to utvrđeno Internim pravilom o finansijko-materijalnom poslovanju diplomatskih predstavništava Crne Gore.**

Nalaz

- Uvidom u konzularne knjige Ambasade Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari, utvrđeni su nedostaci u vođenju istih i to: nijesu sve kolone popunjene traženim podacima, vršene su ručne ispravke precrtavanjem, kao i prepisivanje stranica, redni brojevi su mjesečno otpočinjani, tako da se ne obezbjeđuju zbirni podaci o ukupnom broju predmeta (već se do istih dolazi sabiranjem mjesečnih upisa), dok konzularne knjige Ambasade Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu nijesu mjesečno zaključivane i ovjeravane od strane šefa Predstavništva, što nije u skladu sa internom Instrukcijom Ministarstva vanjskih poslova (od 07. 09.2016. godine).

Preporuka P8

- **Predstavništvo treba da obezbijedi vođenje uredne evidencije o izvršenim konzularnim radnjama, kao i da iste zaključuje mjesečno, uz ovjeravanje od strane šefa Predstavništva, kako se to zahtijeva internom Instrukcijom Ministarstva vanjskih poslova (od 07. 09.2016. godine).**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ambasada Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu, prenos sredstava sa jednog na drugi račun poslovne banke u iznosu od 29.942,25€, evidentirala u poslovnim knjigama kroz uvećanje prihoda i izdataka za isti iznos, iako navedena transakcija nije uticala na povećanje prihoda i izdataka, već samo na promet sredstava na žiro računu.

Preporuka P9

- **Predstavništvo treba da poslovne transakcije koje se odnose na prenos sredstava sa jednog na drugi račun poslovne banke, evidentira u poslovnim knjigama na konto prelazni račun, a ne kroz uvećanje prihoda i izdataka, u cilju pravilnog iskazivanja istih.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ambasada Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu, izdatake za službena putovanja pravdala dokumentacijom o nastalim troškovima na službenom putovanju, pri čemu nijesu prezentirani nalozi za službena putovanja (osim za jedno službeno putovanje), kao ni izvještaji o službenim putovanjima, dok je Ambasada Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu, izdatke za službena putovanja pravdala Nalogom za službeno putovanje, koji ne sadrži sve propisane elemente za obračun troškova, što nije u skladu sa odredbama Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

Preporuka P10

- **Predstavništvo treba da pravdanje izdataka za službena putovanja vrši na osnovu naloga za službena putovanja, koji treba da sadrže sve elemente utvrđene odredbama Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da su revidirana predstavništva (u Francuskoj, Rumuniji i Turskoj) tokom 2021. godine vršila nabavke roba i usluga prihvatanjem faktura, koje nijesu iskazala u Statističkom izvještaju o sprovedenim nabavkama za 2021. godinu, kao i da Ambasada Crne Gore u Rumuniji sa sjedištem u Bukureštu nije shodno odredbama člana 8 Uredbe o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu, dostavila Ministarstvu statistički izvještaj o sprovedenim nabavkama u 2021. godini.

Preporuka P11

- **Predstavništvo treba da u Statističkom izvještaju o sprovedenim nabavkama iskaže sve nabavke koje se odnose na godinu za koju se izvještaj podnosi u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama, kao i da isti dostavlja nadležnom Ministarstvu u roku i na obrascima propisanim članom 8 Uredbe o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da nabavke za potrebe Ambasade Crne Gore u Francuskoj sa sjedištem u Parizu nijesu sprovođene od strane šefa diplomatsko-konzularnog predstavništva ili po njegovom ovlašćenju diplomate, već su iste shodno Izjavi subjekta revizije sprovođene od strane više zaposlenih lica, što nije u skladu sa članom 6 važeće Uredbe, kojim je definisano da nabavke za potrebe predstavništva sprovodi šef diplomatskog-konzularnog predstavništva ili po njegovom ovlašćenju diplomata koji je raspoređen u diplomatsko-konzularnom predstavništvu.

Preporuka P12

- **Predstavništvo treba da obezbijedi da se nabavke za potrebe Predstavništva sprovode u skladu sa članom 6 Uredbe o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu.**

MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA

Nalaz

- Uvidom u Interno pravilo o finansijsko-materijalnom poslovanju DKP-a, br. 04/3-9/33 od 03.08.2018. godine, utvrđeno je da istim nije precizno definisano finansijsko-materijalno poslovanje naročito u dijelu planiranja i izvršenja budžeta, izrade i dostavljanja izvještaja, vođenja pomoćnih evidencija u smislu koje pomoćne evidencije je predstavništvo dužno da vodi (blagajničkog poslovanja, evidencije obaveza, depozita za zakup stanova, evidencije sredstava po osnovu povraćaja PDV-a), kontrole blagajničkog poslovanja od strane šefa predstavništva. Takođe nijesu definisane obaveze Ministarstva u pogledu obavještavanja DKP-a o visini i namjeni odobrenih sredstava godišnjim budžetom.

Preporuka P13

- **Ministarstvo treba da Internim pravilom precizno definiše obaveze diplomatskih predstavništava naročito u dijelu planiranja i izvršenja budžeta, izvještavanja i vođenja pomoćnih evidencija (blagajničkog poslovanja, evidencije obaveza, depozita za zakup stanova i sredstava po osnovu povraćaja PDV-a). Takođe istim treba definisati i obavezu Ministarstva da obavještava predstavništvo o visini i namjeni odobrenih sredstava godišnjim budžetom.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo vanjskih poslova, u okviru Programa u kojem objedinjava finansijsko izvještavanje DKP-a, ne obezbjeđuje evidenciju obaveza na računima klase 2, kako je to propisano Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, već podatke o nezmirenim obavezama diplomatskih predstavništva obezbjeđuje na osnovu prispjelih, a neplaćenih faktura.

Preporuka P14

- **Ministarstvo vanjskih poslova treba da obezbijedi evidenciju svih obaveza na računima klase 2, shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- Ministarstvo vanjskih poslova nije internom Instrukcijom (od 07. 09.2016. godine), bliže uredilo način vođenja konzularnih knjiga, kao ni način izvještavanja u slučaju kada se na konzularni račun, pored uplata prihoda po osnovu obavljanja konzularnih radnji Ambasade, vrši uplata prihoda od strane lica ovlašćenih za obavljanje konzularnih poslova na drugoj teritoriji (počasnih konzula). Takođe, revizijom je utvrđeno da se od strane ovlašćenih lica u predstavništvima ne vrši, na jednobrazan način, evidentiraje izvršenih konzularnih radnji i naplaćenih konzularnih taksi u konzularnim knjigama, kao i da se u slučaju pogrešnih upisa, vrši brisanje ili ispravka korektorom i sl.

Preporuka P15

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da internim aktom bliže uredi način vođenja konzularnih knjiga, kao i način izvještavanja u slučaju kada se na konzularni račun, pored uplata prihoda po osnovu konzularnih radnji Ambasade, vrši uplata prihoda od strane lica ovlašćenih za obavljanje konzularnih poslova na drugoj teritoriji, u cilju precizne evidencije svih konzularnih prihoda na mjesečnom, odnosno godišnjem nivou.**

Preporuka P16

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da sprovede aktivnosti na edukaciji ovlašćenih lica za vođenje konzularnih knjiga u cilju jednoobraznosti vođenja istih.**

Nalaz

- Revizijom su utvrđeni nedostaci u izvještavanju o popisu imovine i obaveza od strane predstavništava (izvještaji o popisu Ambasade Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari i

Generalnog konzulata Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Istanbulu, ne sadrže popis depozita na računima, gotovine u blagajni i obaveza sa stanjem na dan 31.12.2021. godine, iako se to zahtijeva Instrukcijom Ministarstva (br.4/5-400/21-5210 od 10.12.2021. god., dok Izvještaj o popisu Ambasade Crne Gore u Turskoj sa sjedištem u Ankari ne sadrži podatke o vrijednosti osnovnih sredstava, kao ni podatke o promjeni stanja imovine). Ministarstvo vanjskih poslova nije prezentiralo dokaze da je sprovodilo kontrolne aktivnosti u dijelu evidencije imovine i izvještavanja o popisu imovine i obaveza od strane predstavništava.

Preporuka P17

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da pojača aktivnosti u dijelu kontrole evidencije imovine i dostavljenih izvještaja o popisu od strane predstavništva.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo vanjskih poslova prilikom isplate dodatka za izdržavane članove porodice diplomatskog osoblja, tokom boravka istih izvan države prijema, nije obezbijedilo dokaze od strane Predstavništva o dolasku i odlasku izdržavanih članova diplomatskog osoblja iz zemlje prijema (DKP CG u Francuskoj), na osnovu kojih bi se utvrdio vremenski period boravka istih izvan države prijema. Takođe je utvrđeno da je Ministarstvo prekid isplate navedenog dodatka izvršilo prije protoka vremenskog perioda boravka izvan države prijema, što nije u skladu sa članom 25 Uredbe o posebnom dodatku na osnovnu zaradu, posebnim naknadama troškova i drugim primanjima za vrijeme rada u DKP-u.

Preporuka P18

- **Ministarstvo vanjskih poslova treba da zahtijeva od predstavništava dostavu dokaza o dolasku i odlasku izdržavanih članova diplomatskog osoblja iz zemlje prijema u cilju utvrđivanja vremenskog perioda boravka istih izvan države prijema prilikom obračuna i isplate dodatka, kao i da prekid isplate navedenog dodatka vrši tek nakon protoka vremenskog perioda boravka izvan države prijema, kako je to utvrđeno članom 25 Uredbe.**

Nalaz

- Uredbom o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu nije precizno utvrđena procedura sprovođenja postupka nabavki (način pribavljanja ponuda, kriterijumi za izbor najpovoljnije ponude i slično), kao ni obaveza sačinjavanja plana nabavki. Revizijom je utvrđeno da su predstavništva prilikom sprovođenja nabavki, prikupljala ponude, uglavnom putem direktne komunikacije sa ponuđačima, pri čemu nijesu upućivani pisani pozivi za dostavljanje ponuda sa tehničkim specifikacijama, kriterijumima za izbor najpovoljnije ponude i drugim zahtjevima u pogledu izvršenja predmeta nabavke.

Preporuka P19

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da inicira izmjene i dopune Uredbe o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu u dijelu koji se odnosi na sačinjavanje Plana nabavki, procedure sprovođenja postupka nabavki i definisanja kriterijuma za izbor najpovoljnije ponude u cilju stvaranja uslova za prikupljanje odgovarajućih i uporedivih ponuda, a samim tim i veće transparentnosti u sprovođenju nabavki.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da su revidirana predstavništva (u Francuskoj, Rumuniji i Turskoj) tokom 2021. godine vršila nabavke roba i usluga prihvatanjem faktura, koje nijesu iskazala u Statističkom izvještaju o sprovedenim nabavkama za 2021. godinu, pri čemu nijesu prezentirani dokazi da je Ministarstvo vanjskih poslova ukazivalo predstavništvima na eventualne nedostatke u dostavljenim izvještajima o sprovedenim nabavkama.

Preporuka P20

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da pojača aktivnosti u dijelu kontrole evidencija i izvještavanja o sprovedenim nabavkama od strane predstavništva.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo vanjskih poslova prilikom utvrđivanja polazne bruto osnovice za obračun posebnog dodatka nije pravilno primijenilo odredbe člana 7 Uredbe o posebnom dodatku na osnovnu zaradu, posebnim naknadama troškova i drugim primanjima za vrijeme rada u diplomatsko-konzularnom predstavništvu ("Službeni list Crne Gore", br. 006/18), jer nije vršeno usklađivanje u 2020. godini, odnosno, 2019. godini, tj. polazni procenat nije primijenjen na bruto domaći proizvod po stanovniku u CG za godinu koja prethodi godini kad se vrši usklađivanje, prema podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike.

Preporuka 21

- **Ministarstvo vanjskih poslova treba da obračun posebnog dodatka na zaradu zaposlenih za vrijeme rada u diplomatskom i konzularnom predstavništvu Crne Gore u inostranstvu, vrši na način utvrđen odredbama važeće Uredbe.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA I PRAVILNOSTI POSLOVANJA UPRAVE ZA GAZDOVANJE ŠUMAMA I LOVIŠTIMA CRNE GORE, RANIJE UPRAVA ZA ŠUME CRNE GORE ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, ranije Uprava za šume Crne Gore
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja Uprava za šume za 2021. godinu
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Senata DRI
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, Vrhovnom državnom tužilaštvu, Nacionalnom savjetu za borbu protiv korupcije, Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, ranije Uprava za šume Crne Gore za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu odluke broj: 03-035/22-1834/2 od 06. septembra 2022. godine i Godišnjeg plana revizije DRI, izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i usklađenost poslovanja sa zakonima, propisima i drugim aktima. Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore ranije Uprave za šume Crne Gore za 2021. godinu.

Nakon sprovedenih radnji državnih revizora i podnijetih zapisnika, Kolegijum, u sastavu član Senata DRI i rukovodilac Kolegijuma **Zoran Jelić** i član Senata DRI i član Kolegijuma **dr Milan Dabović**, na sjednici održanoj 17. februara 2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Uprave za šume Crne Gore za 2021. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišneg finansijskog izvještaja Uprave za šume za 2021. godinu utvrđeno je da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja, ali da nalazi revizije ukazuju na nesaglasna postupanja subjekta revizije sa zakonskim i podzakonskim aktima i propisima navedenim u kriterijuma za vršenje ove revizije, te u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje.**

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da Uprava za šume Crne Gore nije za 2021. godinu finansijske transakcije i poslovne aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladila sa: Zakonom o šumama (Sl. list Crne Gore“, broj 74/10....; 108/20), Zakonom o koncesijama (Sl. list Crne Gore“, broj 08/09....; 73/19) Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list Crne Gore broj, 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 070/21), Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2021 godinu (“Službeni list Crne Gore” br. 070/21), Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list Crne Gore“ broj 65/01...67/19), Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ((“Sl. list Crne Gore”, br. 075/18), Zakonom o državnim službenicima i namještenicima (“Sl. list Crne Gore broj 02/18...08/21“), Zakonom o javnim nabakama („Sl. list Crne Gore broj 74/19“), Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list Crne Gore broj 013/17 … , 145/21 “), Zakonom o obligacionim odnosima (Sl. list Crne Gore, broj 47/08, 4/11 i 22/17), Zakonom o državnoj imovini (“Sl. list Crne Gore”, br.021/09 i 040/11) i Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini (“Sl. list Crne Gore”, br.13/10), Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžeta opština („Sl. list CG“, br.072/16, 106/20 i 080/21, Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Pravilnikom o sadržaju i načinu izrade programa i planova gazdovanja šumama i načinu obilježavanja granica u šumi ("Službeni list Crne Gore", br. 057/16), Upustvom o radu Državnog trezora (Sl. list Crne Gore, broj 53/14...96/21) i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Polazeći od konstatovanih propusta u revizorskom izvještaju, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje**.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Ulaganja u popravku i održavanje šumskih saobraćajnica i objekata je takvo da je u 2021. godini zahtijevano 10.000,00€, planirano 3.000,00€, a utrošeno 0,00€.

Preporuka F1

- **Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore treba da planirana i zahtijevana sredstva za održavanje i adaptaciju šumskih saobraćajnica i šumskih objekata-mostova koristi za namjenu za koju su planirana i zatražena.**

Nalaz

- Državni revizori su utvrdili nelogičnosti tipa negativnog salda na kontima klase 1 i sl. U postupku revizije je traženo pojašnjenje od odgovornog lica i dobijen je odgovor da se najveći dio spornih salda odnosi na period kada je Uprava za šume funkcionisala kao zasebna potrošačka jedinica i imala sopstveni žiro račun i računovodstvenog nezatvaranja pojedinih konta u glavnoj knjizi.
  Uvidom u finansijske izvještaje Uprave za šume za 2021. godinu, kao i bazu Trezora je utvrđeno da su u finansijskim izvještajima svi primici i izdaci istinito i objektivno iskazani, to je u cilju unaprjeđenja finansijskih evidencija i izvještavanja potrebno da Uprava za gazdovanje šumama i lovištima izvrši usaglašavanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem u svojim poslovnim knjigama na računima za iskazivanje imovine, obaveza i kapitala.

Preporuka F2

- **Uprava treba da izvrši usaglašavanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanje u glavnoj knjizi u cilju istinitog i objektivnog iskazivanja stanja na računima nefinansijske i finansijske imovine, obaveza, kapitala.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Integralni šumarski informacioni sistem Crne Gore još nije u potpunosti u funkciji. Projekat se fazno implementira tokom nekoliko godina, zbog svoje kompleksnosti. Jedan od benefita Šumarskog informacionog sistema je u uspostavljanju boljeg sistema kontrole koji treba da obezbijedi praćenje drveta od žilišta do pilane preko čipovanja stabala. Implementiranjem određenih modula u Šumarski informacioni sistem značajno bi se umanjili troškovi radne snage za doznaku (od 150.000 do 200.000€) kroz uvođenje čipovanja, elektronskog premjera i sl. (Češki model – vršena prezentacija u Upravi) i stvorio osnov za formiranje posebnog odsjeka za praćenje i kontrolu.

Preporuka P1

- **Potrebno je da Uprava u saradnji sa nadležnim Ministarstvom pristupi izmjeni, poboljšanju i nadogradnji postojećeg informacionog sistema, shodno Zakonu o šumama, kroz razvijanje posebnih modula kako bi se obezbijedilo praćenje i kontrola korišćenja, uzgoja i zaštite šuma.**

Nalaz

- Budžet Uprave za šume je u 2021. godini sadržao jedan program sa tri potprograma, koji nemaju određene indikatore učinka ili uspješnosti- indikatori učinka ili uspješnosti nijesu procenti potrošenosti sredstava za izvršenje programa. Programski budžet u pravom smislu treba da sadrži indikatore učinka ili uspješnosti, kojima može da se vidljivo prikaže efikasnost i učinkovitost trošenja državnog novca tj. da se vide kvantifikovani postignuti efekti. Kod Uprave za šume vidi se koliko je planirani i potrošeni budžet za aktivnosti, ali se ne vide jasno efekti ulaganja sredstava za određenu namjenu. Ovo predstavlja simulaciju programskog budžeta.

Preporuka P2

- **Preporučuje se da Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore prilikom planiranja budžeta postupa u skladu sa Odlukom Vlade o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica ("Službeni list Crne Gore", br. 075/17 od 09.11.2017, 117/20 od 07.12.2020) i instrukcijama Ministarstva finansija tako što će prilikom planiranja budžeta za programe i potprograme Uprave određivati i primjenjivati indikatore učinka ili uspješnosti.**

Nalaz

- Pošumljavanje u 2021. godini ostvareno je dijelom Akcijom “21. Mart –svjetski dan šuma“ dijelom putem Javnih nabavki angažovanjem izvođača radova sa sadnim materijalom iz rasadnika Uprave za šume, kao i u sopstvenoj režiji. U 2021. godini ukupno je zasađeno samo 146.005 komada sadnica.

Preporuka P3

- **Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore treba da planira pošumljavanje znatno većih površina i značajnija sredstva** za **pošumljavanje (za proizvodnju sadnica, za radnu snagu za pripremu terena za sađenje, čuvanje i obnavljanje zasada) i da odobrena sredstva upotrebljava namjenski i ekonomično.**

Nalaz

- U 2021. godini u državnim šumama bilo je 72 požara na površini od 2.376,95 ha. U privatnim šumama bilo je 81 požar na površini od 14.725,05 ha. Ukupno je u 2021. godini izgorelo 17.102,00 hektara šumske površine.
  Zadnjih 5 godina izgorelo je 47.541,00 ha šuma ili 475 km2 površine Crne Gore (13.812,00 km^2) ili 3,4% teritorije Crne Gore ili oko 7% teritorije pod šumama. Ovo su pokazatelji ugroženosti prirode i životne sredine Crne Gore od požara koji su u najvećem broju slučajeva posledica nemara i nesavjesnog ponašanja ljudi.

Preporuka P4

- **Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore treba da donese Pravilnik o mjerama i aktivnostima za zaštitu šuma od požara i organizuje službu za zaštitu šuma od požara i da je adekvatno kadrovski popuni (vatrogasci i osmatrači požara) i tehnički opremi (cistijerne, traktori, buldožeri, sjekači i dr.**)

Nalaz

- U skladu sa članom 9 Zakona o šumama način i metodologija vršenja nacionalne inventure šuma utvrđuju se propisom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Konstatuje se da Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede nije donijelo propis o vršenju nacionalne inventure šuma.

Preporuka P5

- **Preporučuje se da Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u skladu sa članom 9 Zakona o šumama donese propis o načinu i metodologiji vršenja nacionalne inventure šuma i inicira nacionalnu inventuru šuma u što skorijem vremenu.**

Preporuka P6

- **Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore treba da uz podršku Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede planira sredstva i intenzivira pripreme za nacionalnu inventuru šuma koja treba da se vrši svakih 10 (deset) godina u skladu sa članom 9 Zakona o šumama.**

Nalaz

- Konstatuje se da informacioni sistem za šume i šumarstvo Crne Gore nije izgrađen, iako je ta obaveza propisana članom 25 Zakona o šumama. Bliža sadržina podataka koji se unose u informacioni sistem i način održavanja i korišćenja informacionog sistema utvrđuje se propisom koji donosi Ministarstvo poljoprivrede, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za informaciono društvo.

Preporuka P7

- **Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede kao Zakonom o šumama (član25) zadužen nosilac posla i Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, treba što prije da intenziviraju aktivnosti na izgradnji Informacionog sistema za šume i šumarstvo Crne Gore u cilju kvalitetnijeg gazdovanja šumama.**

Nalaz

- U periodu 2014-2021. godine, planirana budžetska sredstva za izradu plana gazdovanja šumama su u kontinuitetu manja od potrebnih, što je uzrokovalo kašnjenjem u izradi istih. Trenutno je važnost plana gazdovanja šumama istekla za četrnaest gazdinskih jedinica. Za oko 45% površine Crne Gore planovi gazdovanja šumama nikada nijesu izrađivani i nameće se neophodnost povećanja budžetskih sredstava po ovom osnovu.

Preporuka P8

- **Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore treba da planira potrebna sredstva za izradu planova gazdovanja šumama za četrnaest gazdinskih jedinica kojima je istekla važnost plana gazdovanja šumama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Uprava sačinjavala i podnosila IOPPD obrasce Upravi prihoda i carina CG elektronski u skladu sa članom 47 tačka 2 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list RCG”“ br. 65/01...04/07 i „Sl. list CG”“ br. 86/09, ..., 146/21), s tim što iste nije dostavljala u rokovima preciziranim tačkom 3, član 47 istog Zakona i članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje tj. do 15-og u mjesecu za prethodni obračunski period (mjesec).

Preporuka P9

- **Uprava treba da sačinjava IOPPD obrasce u skladu sa članom 47 tačka 3 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, i iste podnosi nadležnom poreskom organu do 15-tog u mjesecu za prethodni obračunski period shodno članu 47 tačka 3 i članu 5 Pravilnika kako bi izbjegla plaćanje novčanih kazni, pravnog lica i odgovornog lica u pravnom licu, predviđenih članom 53a, tačka 1 i 2 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Nalaz

- Uvidom u pojedinačna rješenja i izdatke isplaćene po ovom osnovu je utvrđeno da su imenovanim licima mjesečno isplaćivane naknade u iznosu od 126,00€ do 190,00€. Revizijom je utvrđeno da na isplaćene naknade nisu plaćene poreske obaveze saglasno članu 5a stav 2, tačka 4 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 065/01, …, 004/07, "Službeni list Crne Gore", br. 086/09, …, 146/21).

Preporuka P10

- **Uprava treba da prilikom isplata troškova odvojenog života od porodice vrši obračun, obustavu i uplatu poreza i prireza na iznose preko 100€ mjesečno saglasno odredbama člana 5a stav 2, tačka 4 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Nalaz

- Utvrđeno je da je subjekat revizije plaćao pojedine račune sa neodgovarajućih budžetskih pozicija.

Preporuka P11

- **Preporučuje se subjektu revizije da izdatke za službena putovanja (dnevnice, naknade putnih troškova, naknade troškova za smještaj i naknade troškova prevoza) obračunava i isplaćuje striktno u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru (shodno članu 5 i članu 7), a da iste evidentira na pripadajućim kontima shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- Plaćanje računa broj 16/2021 od 02. decembra 2021. godine, privrednom društvu IN-TURIST Pljevlja, u iznosu od 300,00€ za potrebe prevoza članova košarkaškog kluba „Pljevlja“ na zvanične utakmice u organizaciji KSCG predstavlja nenamjensku potrošnju jer izdatak ne pripada subjektu revizije i isti nije u funkciji obavljanja djelatnosti potrošačke jedinice.Na osnovu toga nije mogao biti plaćen sa navedene pozicije 4145 – usluge prevoza. Navedeni račun je zaprimljen u 20:13 časova 02. decembra 2021. godine, a zaveden je kod subjekta revizije narednog dana 03. decembra 2021. godine pod brojem 05-430/21-4220/1, dok molba broj:123/21 KK „Pljevlja“ od 03. decembra 2021. godine, za plaćanje iznosa od 300,00€ za potrebe prevoza članova košarkaškog kluba „Pljevlja“ na zvanične utakmice u organizaciji KSCG, nije zavedena od strane subjekta revizije već u gornjem lijevom uglu iste postoji prazan otisak prijemnog štambilja subjekta revizije.

Preporuka P12

- **Preporučuje se subjektu revizije da izdatke koji su po svom karakteru predstavljaju pomoć isplaćuje sa pozicije 431 (Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru), isključivo nakon donošenja odgovarajućeg upravnog akta stariješine organa.**

Nalaz

- Zahtjevom za plaćanje broj 40213012, je plaćen nefiskalni račun br. 18/21 advokata M.J. od 30. decembra 2021. Godine zaveden pod brojem 05-430/22-395/1 od 09. februara 2022. godine na iznos od 1.210,00€.

Preporuka P13

- **Subjekat revizije, kao samostalni organ uprave, dužan je da se pridržava važećih normi iz oblasti poreske i budžetske administracije, što znači da osnov za plaćanje pruženih usluga, radova ili isporučenih dobara, može biti isključivo fiskalni račun.**

Nalaz

- U prilogu Ugovora o konsultanskim uslugama nije dostavljen dokaz o radno – pravnom statusu lica sa kojima su zaključeni ugovori niti dokazi o referencama navedenih lica iz kojih bi se moglo utvrditi da ista lica posjeduju ranija iskustva u pružanju konsultanskih usluga. Ugovori su zaključeni za poslove iz redovne aktivnosti subjekta revizije i za poslove za koje već postoje sistematizovana radna mjesta.

Preporuka P14

- **Potrebno je da subjekt revizije prilikom obračuna i isplate naknada za konsultantske usluge pribavi dokaz o radno-pravnom statusu angažovanog lica i da u skladu sa Zakonom izvrši obračun, obustavu i uplatu poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za socijalno osguranje, kao i da iste iskaže u IOPPD obrascu koji se dostavlja Poreskoj upravi.**

Nalaz

- U postupku revizije finansijske dokumentacije za izdatke za predmetnu poziciju konstatovana je nenamjenska potrošnja za cjelokupni iznos (1.227,28€), prikazan na poziciji 4148 - izdaci za usluge stručnog usavršavanja.

Plaćanje hotelskih računa br. 200, 243, 289, 346, 352, 368 za period avgust-oktobar 2021. godine dobavljaču PDS PREHRANA Hotel „Franca“ u Pljevljima u zbirnom iznosu od 404,00€, za 6 noćenja sa pansionskim doručkom za P. S. i 7 noćenja sa pansionskim doručkom za B. J. ne predstavlja trošak budžetske pozicije 4148 – rashod za usluge stručnog usavršavanja.
Uplata hotelskih računa br. 21-308-000092, 099, 123, 150, 147, 180 za period april-avgust 2021. dobavljaču PDS PREHRANA Hotel „Franca“ u Pljevljima u zbirnom iznosu od 323,28€, za usluge konzumiranja hrane i pića, ne predstavlja trošak budžetske pozicije 4148 – rashod za usluge stručnog usavršavanja.
Fizičkom licu, D. M. je isplaćen iznos od 500€, za kako stoji u obraćanju imenovanog lica, u aktu koji je zaveden pod brojem 05-430/21-4200/1 od 02. decembra 2021. godine, za: „preuzetih 50 primjeraka knjige „Gorostasi crnogorskih šuma“. U prilogu dokumentacije, koja je revizorima stavljena na uvid, ne postoji akt starješine organa kojim se odobrava ovakvo plaćanje, kao ni dokaz (potvrda, priznanica ili sl.) da je zaista navedeno lice predalo navedenu publikaciju subjektu revizije. Nabavka publikacija kao što su knjige - ne predstavlja trošak budžetske pozicije 4148 – rashodi za usluge stručnog usavršavanja.

Preporuka P15

- **Preporučuje se subjektu revizije da izdatke za službena putovanja (dnevnice, naknade putnih troškova, naknade troškova za smještaj i naknade troškova prevoza) obračunava i isplaćuje striktno u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru (shodno članu 5 i članu 7), a da iste evidentira na pripadajuća konta izdataka shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- Isplata troškova za odvojeni život u iznosu od 252,00€ po rješenju br. 04-110/21-4480/1 od 20. decembra 2021. godine za N.M. – raspoređenog na radno mjesto Šef PJ Mojkovac počevši od 05. novembra 2021. godine, kao i isplata troškova za odvojeni život u iznosu od 330,00€ po rješenju br. 04-110/21-4501/1 od 20. decembra 2021. godine za Ž.T. – raspoređenog na radno mjesto – samostalni savjetnik II – za uređivanje, uzgoj, zaštitu, korišćenje i doznaku u PJ Petnjica počevši od 01. oktobra 2021. godine, ne predstavlja trošak budžetske pozicije 4149 – Ostale usluge.
Plaćanje hotelskih računa br. 264, 236 i 244 iz mjeseca maja 2021. dobavljaču PDS PREHRANA Hotel „Franca“ u Pljevljima u zbirnom iznosu od 150,00€, za 5 noćenja sa pansionskim doručkom za B.J. ne predstavlja trošak ove budžetske pozicije.

Preporuka P16

- **Preporučuje se subjektu revizije da izdatke za službena putovanja (dnevnice, naknade putnih troškova, naknade troškova za smještaj i naknade troškova prevoza) obračunava i isplaćuje striktno u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru (shodno članu 5 i članu 7), a da iste evidentira na pripadajućim kontima izdataka shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Preporuka P17

- **Subjektu revizije se preporučuje da izdatke vezane za radno-pravni status zaposlenih, kao sto je naknada troškova za odvojeni život, plaća i evidentira na za to odgovarajućoj poziciji 4122 -Naknada za stanovanje i odvojen život.**

Nalaz

- Konstatuje se da su svi ugovori o djelu zaključeni sa opisom poslova koji spadaju u osnovnu djelatnost poslodavca, (dominantno na poslovima čuvara šuma – lugar, mjesečni iznos naknade – 240€). Radi se o poslovima koji su sistematizovani u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizacijin radnih mjesta Uprave za šume. Državni revizori konstatuju da zaključivanje ugovora o djelu za vršenje poslova iz opisa sistematizovanih radnih mjesta nije u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima kojim je propisano da poslove kojima se ostvaruje Ustavom, zakonom i drugim propisima utvrđena nadležnost tog organa vrše državni službenici, tj. lica koja su zasnovala radni odnos u tom organu. Zakonom je dalje propisano da je državni službenik lice koje u državnom organu vrši informatičke, materijalno-finansijske, računovodstvene i druge poslove administrativne prirode, a da su namještenici lica koja su zasnovala radni odnos u državnom organu radi vršenja pomoćnih i drugih poslova. Ugovor o djelu, kao oblik rada van radnog odnosa, regulisan je Zakonom o obligacionim odnosima, u skladu sa kojim poslodavac može sa određenim licem zaključiti ugovor o djelu, a koji za predmet imaju samostalnu izradu ili opravku određene stvari, samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla.
  Obzirom da se ugovorom o djelu, ne može zasnovati radni odnos, isti se zaključuju radi obavljanja poslova koji su van djelatnosti poslodavca, tj. ne mogu se zaključivati za radna mjesta sistematizovana Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta. Način zasnivanja radnog odnosa u organima državne uprave regulisan je Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.
  U dokumentaciji koja je dostavljena državnim revizorima nije bilo izvještaja o radu ni u jednom od kontrolisanih ugovora, što nije u skladu sa citiranim čl. 669 Zakona o obligacionim odnosima.
  Ovakvo činjenično stanje ima kao posledicu izražavanje rezerve da je obezbijeđena kontrola/nadzor nad izvršenjem poslova; nije obezbijeđeno izvještavanje o obavljenom poslu, a shodno tome ni mogućnost utvrđivanja da li su obavljeni poslovi za koje je zaključen ugovor.
  U postupku revizije je utvrđeno da subjekt revizije angažuje veći broj izvršilaca po ugovorima o djelu puno radno vrijeme i duži vremenski period, čak i po nekoliko godina, pa se može zaključiti da subjekt revizije ne pravi razliku između zapošljavanja i angažovanja lica po ugovoru o djelu. Na osnovu naprijed navedenog se konstatuje da ovakav način angažovanja lica dovodi do negativnih posledica koje se ogledaju u pravnoj i socijalnoj nesigurnosti, što u konačnom može da dovede do sudskog epiloga.
  Revizijom je utvrđeno da kod subjekta revizije, nije uspostavljen adekvatan nadzor i kontrola sprovođenja zaključenih ugovora. Nijesu definisana jedinstvena pravila i procedure u pogledu angažovanja (izbora) lica putem ugovora, visine naknade, trajanja ugovora, izvještavanja o obavljenom poslu, potrebnih stručnih kvalifikacija i sl. tako da nije obezbijeđeno da će se ugovoreni poslovi obaviti na najbolji način i po najboljoj cijeni.

Preporuka P18

- **Potrebno je da Uprava, u skladu sa definisanim potrebama, donese Plan angažovanja lica po ugovorima o djelu, kojim bi se definisale aktivnosti, poslovi, broj izvršilaca i očekivani efekti predmetnih ugovora kao i da se istim obezbijedi izvještavanje o sprovedenim aktivnostima po zaključenim ugovorima kao i nadzor i kontrola. Takođe, potrebno je da Uprava za šume, posebno iz razloga što vrši poslove samostalnog državnog organa, razmotri mogućnost da u komunikaciji sa Ministarstvom finansija reguliše radni status određenog broja lica, pogotovo onih koji su duži vremenski period angažovani po ugovorima o djelu, kako bi u konačnom postupala u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.**

Preporuka P19

- **Prilikom zaključivanja ugovora o djelu subjekat revizije bi trebao da pribavi dokaz o radno – pravnom statusu angažovanih lica i da shodno važećoj zakonskoj regulativi vrši obračun, obustavu i plaćanje poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje. Obračunate i plaćene poreske obaveze potrebno je iskazati u IOPPD obrascima pod posebnim šiframa (47, 48 i 79).**

Preporuka P20

- **Prilikom planiranja budžeta kako Uprave za šume, tako i ostalih državnih organa i organa državne uprave potrebno je da Ministarstvo finansija analizira mogućnost da smanji planirana sredstava na poziciji 4191, a poveća planirana sredstva na poziciji 411 - bruto zarada, čime bi se stvorio osnov za rješavanje pravnog statusa ovih lica.**

Nalaz

- Po osnovu Ugovora o pružanju projektnih usluga na unapređenju IT programa broj 01-430/21-662/1 od 17. februara 2021. godine, Uprava za šume je angažovala M.C. iz Pljevalja (JMB 080997290010), da za potrebe Službe za finansije i Službe za korišćenje šuma – Program evidencije i praćenja realizacije i naplate sredstava po osnovu ogrijeva, maloprodaje i privatnih šuma, obavi projektnu uslugu unapeđenja informacionog programa. Ugovor je zaključen na period od 17. februara 2021. godine do 05. marta 2021. godine. Ugovorena naknada projektantu iznosi 250,00€. Subjekat revizije je na istu obračunao i platio 16,81€ porez na dohodak fizičkih lica i 2,19€ prirez porezu.
  U dokumentaciji prezentovanoj revizoru na uvid, ne postoji izvještaj ili drugi dokaz da je projektni zadatak izvršen.

Preporuka P21

- **Preporučuje se subjektu revizije da izdatke po osnovu ugovora o pružanju projektnih usluga, evidentira na odgovarajući konto (poziciju 4147) shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- Subjekt revizije je nabavku opreme u iznosu od 10.322,30€ platio sa pozicije izrada i održavanju softvera. Plaćeni iznos od 10.322,30€ nije pravilno evidentiran, tj. nije evidentiran na za to odgovarajućoj poziciji.

Preporuka P22

- **Preporučuje se subjektu revizije da izdatke za nabavku kompjuterske opreme, evidentira na odgovarajući konto (poziciju 4415) shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- U postupku revizije je utvrđeno da su sa pozicije kapitalnih izdataka plaćeni izdaci u iznosu od 159.469,83€ na ime angažovanja radne snage za doznaku stabala, gašenje (osmatranje) požara, rad u rasadniku tj. uzgoju, uklanjanju štetočina i sl.

Po ovom osnovu su isplaćene naknade licima u neto iznosu od 149.009,99€, obračunat i plaćen porez na dohodak fizičkih lica u iznosu od 9.139,57€ i prirez porezu 1.320,27€.
Izdaci iskazani u iznosu od 159.469,83€ na ime angažovanja lica shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština ("Službeni list Crne Gore", br. 072/16, …, 080/21 od 23.07.2021) nijesu trebali biti plaćeni sa pozicije 4414, obzirom da se na istoj evidentiraju izdaci za uređenje zemljišta koji se odnose na povećanje upotrebne vrijednosti zemljišta, izgradnju prilaznih puteva, pošumljavanje i sl. Navedene isplate je trebalo vršiti sa pozicije 4191 – izdaci po osnovu isplata ugovora o djelu.

Preporuka P23

- **Uprava treba da isplaćuje naknade po osnovu ugovora o djelu koji treba da budu zaključeni u skladu sa važećom zakonskom regulativom isključivo sa pozicija predviđenih Pravilnikom za tu namjenu.**

Nalaz

- Polazeći od nadležnosti definisanih članom 34 Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 118/20, …, 085/21) navedeni poslovi spadaju u osnovnu nadležnost Uprave, dakle o poslovima koji su morali biti sistematizovani u opisima poslova radnih mjesta iz Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave. Zakonom o državnim službenicima i namještenicima je propisano da poslove kojima se ostvaruje Ustavom, zakonom i drugim propisima utvrđena nadležnost tog organa vrše državni službenici, tj. lica koja su zasnovala radni odnos u tom organu. Zakonom je dalje propisano da je državni službenik lice koje u državnom organu vrši informatičke, materijalno-finansijske, računovodstvene i druge poslove administrativne prirode, a da su namještenici lica koja su zasnovala radni odnos u državnom organu radi vršenja pomoćnih i drugih poslova.

Preporuka P24

- **Poslove iz svoje nadležnosti Uprava treba da vrši angažovanjem državnih službenika i namještenika a izuzetno angažovanjem lica zaključivanjem ugovora o djelu shodno potrebama Obaveza izvršilaca je da dostave izvještaje o sprovedenim aktivnostima po zaključenim ugovorima, i obezbjeđenje nadzora i kontrole. Posebno treba voditi računa da se ugovorima o djelu mogu angažovati lica za obavljanje poslova koji nisu iz opisa poslova državnih službenika i namještenika tj. same Uprave.**

Nalaz

- Uvidom u evidenciju Glavne knjige Trezora utvrđeno je da su sa pozicije 4191 – izdaci po osnovu isplata ugovora o djelu isplaćeni izdaci u iznosu od 225.145,72€. Takođe, revizijom je utvrđeno da su sa pozicije kapitalnih izdataka isplaćeni izdaci u iznosu od 159.469,83€ na ime angažovanja radne snage za doznaku stabala, gašenje (osmatranje) požara, rad u rasadniku tj. uzgoju, uklanjanju štetočina, koji su shodno Pravilniku trebali biti isplaćeni sa pozicije 4191, što ukupno predstavlja izdatak u iznosu od 384.615,55€.

Preporuka P25

- **Shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština izdaci u iznosu od 159.469,83€ na ime angažovanja radne snage za doznaku stabala, gašenje (osmatranje) požara, rad u rasadniku tj. uzgoju, uklanjanju štetočina trebali su biti plaćeni sa pozicije 4191.**

Nalaz

- Državni revizori nijesu dobili na uvid zahtjeve za plaćanje sa pratećom dokumentacijom od subjekta revizije sa obrazloženjem da se ista nalazi kod Ministarstva finansija i da se u Upravi za gazdovanje šumama i lovištima nalazi samo izvod plaćanja iz Državnog trezora. U izvodu plaćanja se za svaku transakciju navode brojevi rješenjâ o izvršenju koja su donijeli javni izvršitelji.
  U Glavnoj knjizi Uprave za šume su knjižena zaduženja u ukupnom iznosu 221.908,88€ sa opisom "sudska rješenja" za svaku transakciju.
  Članom 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu ("Sl. list CG" br. 70/21) propisano je da se sredstva namjenjena isplati prinudnih sudskih rješenja planiraju u budžetu Ministarstva finansija na poziciji 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda, a da će se tokom godine vršiti preusmjeravanje na istu poziciju budžetskog korisnika kod koga je nastao navedeni trošak. Međutim, iako je u bazi Državnog trezora "ZGIGA – Rashodi" i INT III obrascu Uprave za šume evidentirano izvršenje na poziciji 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda u iznosu 221.908,88€, nije vršeno preusmjeravanje sredstava na istu poziciju Uprave za šume.

Preporuke P26

- **Shodno članu 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu ("Sl. list CG" br. 70/21) Vlada CG je trebala da u toku godine izvrši preusmjeravanje sa pozicije 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda u okviru budžeta Ministarstva finansija na istu poziciju u okviru budžeta Uprave za šume.**

Preporuke P27

- **Preporučuje se subjektu revizije da blagovremeno vrši plaćanja po osnovu izvršnih isprava (izvršna sudska presuda, poravnanje i sl.) kako bi se izbjegli troškovi i naknade izvršenja.**

Preporuke P28

- **Shodno članu 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Sl. list CG" br. 75/18) Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore je dužna da uspostavi dokumentovanje svih transakcija i poslova vezanih za aktivnost subjekta.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da većina internih akata Uprave nije upodobljena sa zakonskim propisima koji su na snazi.

Preporuka P29

- **Neophodno je upodobiti postojeća akta sa novim zakonskim propisima, staviti van snage akta koja su prestala da važe shodno novim propisima i koristiti naziv Uprave shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave.**

Nalaz

- Na osnovu Strateškog plana Odjeljenja za unutrašnju reviziju donosi se Godišnji plan Odjeljenja za unutrašnju reviziju a na osnovu Godišnjeg plana Odjeljenja za unutrašnju reviziju donose se pojedinačni planovi. Državnim revizorima nije stavljen na uvid Godišnji plan Odjeljenja za unutrašnju reviziju za 2021. godinu već za 2022. godinu.

U 2021. godini jedinica za unutrašnju reviziju Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede nije izvršila ni jednu unutrašnju reviziju Uprave za šume.
Obzirom da Uprava za šume ima sistematizovana radna mjesta za 440 izvršilaca, popunjeno sa 364 izvršioca na neodređeno vrijeme i jednog službenika u svojstvu vršioca dužnosti direktora, 17 Područnih jedinica i vozni park od 67 službenih vozila, potrebno je da Uprava za šume formira svoju jedinicu za unutrašnju reviziju.

Preporuka P30

- **Preporučuje se da Uprava za šume, shodno članu 49 stav 1 tačka 1 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list Crne Gore“, br.075/18), unutrašnju reviziju u Upravi uspostavi organizovanjem organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru Uprave koja je neposredno odgovorna rukovodiocu subjekta.**

Nalaz

- Uvidom u Knjigu internih procedura Uprave za šume utvrđeno je da Uprava za šume nije donijela Internu procedure o načinu vođenja evidencije pokretne i nepokretne imovine.

Preporuka P31

- **Shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru (“Sl. list CG”, br. 075/18) i članom 6 stav 1 alineja 2 Pravilnika o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrole (“Sl. list CG”, br.37/10) treba donijeti Internu Proceduru o načinu vođenja evidencije pokretne i nepokretne imovine.**

Nalaz

- Direktor Uprave za šume donio je Odluku o obrazovanju Komisije za popis stvari u državnoj imovini sa stanjem na dan 31. decembar 2021. godine broj 05-430/22-133/1 dana 21. januara 2022. godine. U Odluci je navedeno da komisije po Područnim jedinicama izvrše popis stvari u državnoj svojini na dan 31. decembar 2021. godine.

Preporuka P32

- **Odluku o obrazovanju Komisije za popis stvari u državnoj imovini sa stanjem na dan 31. decembar 2021. Godine mora biti donešena prije otpočinjanja popisa imovine i obaveza i to najkasnije do 31. decembra za godinu za koju se vrši popis.**

Preporuka P33

- **Na osnovu člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku (“Sl. list CG”, broj 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17) potrebno je donijeti pojedinačna rješenja za sve članove Centralne popisne komisije i članove komisija po Područnim jedinicama.**

Nalaz

- Samostalni savjetnik I u Službi za računovodstvo i javne nabavke i Samostalni referent u Službi za računovodstvo i javne nabavke nijesu mogle biti članovi Centralne popisne komisije shodno članu 5 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem („Sl. list CG“, br. 34/09).

Preporuka P34

- **Shodno članu 5 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem („Sl list CG", broj 34/09) Komisiju za popis čine lica koja ne rukuju imovinom, odnosno koja nijesu zadužena za imovinu koja se popisuje kao i lica koja ne vode evidenciju imovine.**

Nalaz

- Uprava za šume je dostavila propisane obrasce za popis pokretnih i nepokretnih stvari Upravi za katastar i državnu imovinu dana 18. marta 2022. godine, dopis broj:05-430/22-771/2.

Preporuka P35

- **Preporučuje se Upravi za šume da Upravi za katastar i državnu imovinu blagovremeno tj. do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu dostavi podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima Upravi za katastar i državnu imovinu shodno članu 50 stav 2 Zakona o državnoj imovini („Sl. list CG", br.21/09 i 40/11).**

Nalaz

- Tokom terenskog rada utvrđeno je da nije vršen obračun amortizacije materijalne i nematerijalne imovine na obrascu OA u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika („Sl. list CG", br.32/03).

Preporuka P36

- **Preporučuje se Upravi za šume da obračun amortizacije materijalne i nematerijalne imovine vrši na obrascu OA u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika („Sl. list CG", br.32/03).**

Nalaz

- Interno pravilo o količini goriva za korišćenje službenih vozila Uprave za šume broj:374/2 doneseno je 19. januara 2018. godine.
  Šef Područne jedinice Pljevlja u Upravi za šume nije postupao shodno Uredbi o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, nije popunjavao (Obrazac PN)-Putni nalog za službeno vozilo kao i (Obrazac OK) -Nalog za kontrolu upotrebe službenih i drugih vozila i potrošnje goriva.
  Državnim revizorima tokom terenskog rada nije dostavljeno posebno ovlašćenje sa podacima o vozilu i ko isto zadužuje.

Preporuka P37

- **Preporučuje se da odgovorno lice Uprave za šume upodobi Interno pravilo o količini goriva za korišćenje službenih vozila Uprave za šume 374/7-2 od 19. januara 2018. godine sa novim zakonskim propisima.**

Preporuka P38

- **Shodno članu 6 Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, starješina organa dužan je da odredi lice koje je odgovorno za korišćenje službenog vozila i izda ovlašćenje za korišćenje sa podacima o vozilu i ko zadužuje vozilo.**

Preporuka P39

- **Prilikom korišćenja službenog vozila potrebno je da se izdaju putni nalozi za vozila (Obrazac PN) i nalozi za kontrolu (Obrazac OK) u skladu sa članom 17 Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore.**

Nalaz

- Interno pravilo za korišćenje mobilnih telefona na teret Uprave za šume broj:374/7-0 od 19. januara 2018. godine nije usaglašeno sa važećim zakonskim propisima.
  Državnim revizorima nije stavljena na uvid Odluka o limitu u potrošnji telefonskih impulsa kao ni spisak zaposlenih koji imaju pravo na plaćeni imit u potrošnji telefonskih impulsa potpisan od strane direktora Uprave za šume, koji bi trebao da bude dio Odluke.
  Ugovor sa operaterom o pružanju usluga mobilne telefonije za potrebe Uprave za šume nije stavljen na uvid.Na osnovu člana 74 stav 3 Zakona o javnim nabavkama („Sl. list CG“, br. 74/19), Vlada Crne Gore je, na sjednici od 25. juna 2020. godine, donijela Uredbu o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki („Sl. list Crne Gore“, br. 069/20).Nakon sprovođenja postupka centralizovane javne nabavke Uprava za imovinu zaključuje ugovor o centralizovanoj javnoj nabavci. Uprava za imovinu je dužna da Upravi za šume dostavi primjerak potpisanog ugovora o centralizovanoj javnoj nabavci sa mobilnim operaterom što navedena uprava nije učinila.

Preporuka 40

- **Interno pravilo za korišćenje mobilnih telefona na teret Uprave za šume broj:374/7- 0 od 19. januara 2018. godine, koji je dio Knjige internih procedura, potrebno je inovirati shodno novim zakonskim propisima.**

Preporuka P41

- **Direktor Uprave za šume je dužan da donese Odluku o utvrđivanju limita u potrošnji telefonskih impulsa.**

Preporuka P42

- **Preporučuje se da odgovorno lice sačini spisak zaposlenih Uprave korisnika službenih mobilnih telefona i spisak ostalih zaposlenih korisnika plaćanog limita od strane Uprave za šume, koji je potpisan od strane direktora Uprave za šume.**

Preporuka P43

- **Shodno Uredbu o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki („Sl. list Crne Gore“, br. 069/20), nakon sprovođenja postupka centralizovane javne nabavke Uprava za imovinu treba da zaključi ugovor o centralizovanoj javnoj nabavci i da Upravi za šume dostavi primjerak potpisanog ugovora o centralizovanoj javnoj nabavci sa mobilnim operaterom.**

Preporuka P44

- **Preporučuje se Upravi za šume da Upravi za katastar i državnu imovinu blagovremeno tj. do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu dostavi podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima shodno članu 50 stav 2 Zakona o državnoj imovini („Sl. list CG“, br.21/09 i 40/11).**

Nalaz

- Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore je imenovala službenicu za javne nabavke – samostalnu savjetnicu I koja nema položen stručni ispit za rad na poslovima javnih nabavki.

Preporuka P45

- **Shodno članu 47 Zakona o javnim nabavkama, službenik za javne nabavke mora imati sertifikat o položenom stručnom ispitu za rad na poslovima javnih nabavki ("Sl. list CG", br. 74/2019). Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore je dužna da imenuje službenika za javne nabavke koji ima sertifikat o položenom stručnom ispitu za rad na poslovima javnih nabavki.**

Nalaz

- U tenderskoj dokumentaciji je određena stručno tehnička sposobnost u kojoj se između ostalog traži da ponuđač za servis u Pljevljima mora imati minimum kadrovskih kapaciteta i to: tri auto mehaničara ili mašinska tehničara, jedan autoelektričar ili elektro tehničar, jedan auto limar ili metalo strugar, jedan majstor vulkanizer.
  Minimalni kriterijumi tehničke opremljenosti servisa u gore navedenim centrima su: 1. minimum 1/jedna linija za reglažu vozila 2. minimum 3/tri dizalice-boksa/kanala za rad na vozilima.
  Ponuđači su dužni dostaviti pismenu izjavu da imaju svoju ili organizovanu mrežu auto servisa sa kojim imaju ugovor o poslovno tehničkoj saradnji, u sledećim opštinama u kojima Uprava za šume ima svoje Područne jedinice: 1. Pljevlja 2. Rožaje 3. Berane 4. Nikšić 5. Bijelo Polje 6. Mojkovac ili Kolašin 7. Podgorica 8. Žabljak.
  Navedeni uslovi su važili za sve partije.
  U opisu partija naručilac nije naveo da su za Partiju 3 potrebne usluge auto limara i usluge reglaže vozila. Za Partiju 1 nije navedeno da su potrebne usluge reglaže vozila. Stoga uslov da ponuđač mora imati zaposlenog minimum jednog auto limara i minimum jednu liniju za reglažu vozila nije logički povezan sa opisom Partije 3 niti se uslov minimum jedna linija za reglažu vozila može smatrati opravdanom za Partiju 1. Time je onemogućeno potencijalno učešće i drugih ponuđača za partije 1 i 3 koji bi mogli svojim kapacitetima omogućiti realizaciju potrebne nabavke.

Preporuka P46

- **Subjekat revizije je u obavezi da tendersku dokumentaciju sačini poštujući načelo obezbjeđivanja konkurencije i da se kao kriterijumi stručnih i kadrovskih kapaciteta odrede samo oni koji su realno potrebni za izvršenje ugovora shodno članu 106 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Putem dva postupka jednostavnih nabavki izvršena je nabavka materijala za ogrijev – peleta ukupne vrijednosti 7.244,91€ bez PDV-a, odnosno 8.766,34€ sa PDV-om.

Nabavke su sprovedene direktnim izborom predmeta nabavke određenog ponuđača uz prihvatanje predračuna odnosno računa- otpremnice i to: predračun broj (05) 00100-7 od 21. decembra 2021. godine i račun – otpremnica broj (05) 01152-5 od 28. septembra. 2021. godine.

Preporuka P47

- **Subjekat revizije je dužan da, u skladu sa članovima 1 i 4 Pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki ("Sl. list CG", br. 061/20, 065/20, 071/20,074/20 i 102/20), jednostavne nabavka roba procijenjene vrijednosti od 5.000,00€ do 20.000,00€ (na godišnjem nivou), sprovodi sa objavljivanjem zahtjeva za dostavljanje ponuda na portalu javnih nabavki, odnosno preko elektronskog sistema javnih nabavki.**

Nalaz

- Upravu za gazdovanje šumama i lovištima, shodno članu 53 Zakonu o državnoj imovini („Sl list CG“, broj 21/09 i 40/11) pred sudovima i drugim državnim organima zastupa Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore jer je Uprava za šume organ uprave i nema svojstvo pravnog lica. Uprava za šume često nije u posjedu svih informacija o svim sporovima pokrenutim protiv Uprave a često izostaje dostava presuda.
  Zaštitinik imovinsko pravnih interesa, prilikom podnošenja tužbe tužioca po raznim osnovima protiv subjekta revizije, traži pripremanje odgovora na tužbu i iznošenje činjenično- pravnih navoda subjekta revizije, a kasnije isti pred nadležnim sudovima zastupa interese Uprave za gazdovanje šumama i lovištima.
  Po izjavi odgovornih lica, subjekt revizije nema sve predmetne spise sudskih sporova iz više godina, već se iste nalaze u sudu.

Preporuka P48

- **Preporučuje se subjektu revizije da, u cilju racionalizacije vođenja postupka, uspostavi još tješnjiju saradnju sa Zaštitnikom imovinsko pravnih interesa Crne Gore vezano za vođenje sudskih postupaka, kao i da se uspostavi sveobuhvatnija koorespodencija oko prikupljanja dokaza i dostavljanja spisa predmeta neopdodnih za efikasno vođenje sudskih postupaka.**

Preporuka P49

- **Preporučuje se Upravi da izvši detaljnu analizu efektivnosti vođenja postupaka protiv fizičkih i pravnih lica po svim osnovima i da u cilju racionalizacije sudskih troškova i smanjenja izdataka razmotri mogućnost na alternativno rješavanje sporova sve u cilju skraćenja postupka ako je očigledno da će epilog po utuženju po pravosnažnosti sudske presude ići na štetu subjekta revizije ili dovesti do odugovlačenja postupka koje će stvoriti nesrazmjerne sudske troškove.**

Preporuka P50

- **Subjekt revizije treba da vrši planiranje izdataka za sudske sporove na osnovu realnih projekcija u skladu sa evidencijama o sporovima koji se vode protiv subjekta revizije radi uspostavljanja budžetske ravnoteže kao i da vrši isplatu po pravosnažnim rješenjima u zakonskom roku.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA I PRAVILNOSTI POSLOVANJA UPRAVE ZA STATISTIKU CRNE GORE ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Uprava za statistiku Crne Gore
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja Uprave za statistiku Crne Gore za 2021. godinu.
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Milan Dabović, član Kolegijuma, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore i Ministarstvu finansija.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za statistiku Crne Gore za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja, Izjašnjenja Uprave za statistiku (br: 01-035/23-1926/2 od 05. juna 2023. godine, DRI br: "I" 01-038/23-85/2 od 06. juna 2023. godine), i Izjašnjenja Gordane Radojević (DRI br: "I" 01-038/23-85/4 od 09. juna 2023. godine), a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 28/04, 27/06 i 78/06, Službeni list Crne Gore", br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17), i člana 45 Poslovnika Državne revizorske institucije ("Službeni list Crne Gore", br.3/15) nadležni Kolegijum u sastavu **dr Milan Dabović**, član Senata i rukovodilac Kolegijuma i **Zoran Jelić**, senator i član Kolegijuma, na sjednici održanoj 19.06.2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja uprave za statistiku za 2021. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom utvrđeno je da je Godišnji finansijski izvještaj Uprave za statistiku za 2021. godinu, u svim materijalno značajnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Uprave za statistiku za 2021. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Uprave za statistiku utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na usklađenost poslovanja sa propisima Uprave za statistiku za 2021. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je na dan 29.12.2021. godine izvršen povraćaj neutrošenih blagajničkih sredstava na Glavni račun Državnog trezora ali da Komisija nije izvršila popis novčanih sredstava u blagajni i obaveza na dan 31.12.2021. godine i time konstatovala stanje.

Preporuka P1

- **Uprava za statistiku treba da prilikom vršenja popisa osim stalne imovine vrši i popis finansijske imovine i obaveza.**

Nalaz

- U Izvještaju o popisu je navedeno da je Komisija zbog dotrajalosti, neupotrebljivosti, nemogućnosti odnosno neisplativosti popravke izvršila otpis pokretnih stvari u okviru grupe kompjuterske opreme i kancelarijske opreme u sadašnjoj vrijednosti od 8.411,39€, što nije u skladu sa članom 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini koji propisuje, između ostalog, da izvještaj o popisu sadrži predlog za otpis pojedinih stvari koje su izgubile vrijednost.

Preporuka P2

- **Preporučuje se Upravi za statistiku da otpis imovine vrši u skladu sa čl. 13 i 14 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je rukovodilac subjekta odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola, pomoćnicu direktora u Sektoru statistike poljoprivrede, ribarstva, poslovnih statistika i životne sredine i šumarstva što nije u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P3

- **Uprava za statistiku je dužna da u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru za lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola odredi rukovodioca organizacione jedinice u čijoj nadležnosti je obavljanje opštih poslova i poslova finansija subjekta.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Uprava za statistiku nema:
  - interni akt za vođenje evidencije prisustva, kojim bi se bliže uredila prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u vezi sa radnim vremenom i evidentiranjem prisustva.
  - interni akt kojim se uređuje postupak odobravanja službenih putovanja u zemlji i inostranstvu, obračun troškova u vezi sa tim putovanjima zaposlenih u Upravi i isplati sredstava po navedenom osnovu;
  - interni akt kojim se uređuje raspolaganje imovinom, način prijema, skladištenja i vođenja evidencije o imovini, zaduženje službenika, kao i način prijema i obrade dokumentacije u vezi sa imovinom.

Preporuka P4

- **Preporučuje se Upravi za statistiku da u cilju unaprjeđenja upravljanja i unutrašnjih kontrola donese interne akte u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA UPRAVE ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Uprava za izvršenje krivičnih sankcija
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Ministarstvu pravde, Odboru za ljudska prava i slobode, Upravi prihoda i carina Crne Gore i Vladi Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, (U-KD-br.162/23-3 od 15.06.2023. godine), nadležni Kolegijum u sastavu Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Milan Dabović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj 26.06.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu, prezentovan na fer i objektivan način, osim u dijelu izvještavanja o sopstvenim prihodima subjekta revizije jer isti nije ostvarene primitke u ukupnom iznosu od 43.924,03€, uplatio na žiro račun otvoren za te namjene, niti obavijestio Ministarstvo finansija o ostvarivanju istih, već zadržao u blagajni, čime je i onemogućio evidentiranje navedenih primitaka u okviru konsolidovanog računa trezora i Glavnoj knjizi trezora. Takođe, subjekt revizije nije u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, izvršio evidentiranje i plaćanje izdataka sa odgovarajućih pozicija u ukupnom iznosu od 7.669,53€, dok je isplate naknada po osnovu ugovora o dopunskom radu u ukupnom iznosu od 45.662,29€ izvršio na osnovu nepotpune dokumentacije (bez izvještaja o radu, kao dokazu o izvršenom poslu). Subjekt revizije nije u poslovnim knjigama pravilno evidentirao poslovne transakcije po osnovu ostvarivanja sopstvenih prihoda i plaćanja obaveza prema dobavljačima u ukupnom iznosu od 20.965,22€. S tim u vezi, a imajući u vidu da su navedene nepravilnosti, materijalno značajne u odnosu na utvrđenu materijalnost (101.163,41€), ali nijesu prožimajuće za finansijske izvještaje, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da Uprava za izvršenje krivičnih sankcija nije finansijske transakcije i druge aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladila sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja Uprave za izvršenje krivičnih sankcija sa: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Zakonom o radu, Zakonom o obligacionim odnosima, Zakonom o državnoj imovini, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakonom o porezu na dodatu vrijednost, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, Pravilnikom o kućnom redu u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Pravilnikom o načinu nošenja i rokovima trajanja uniforme službenika obezbjeđenja u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija; Uputstvom o radu Državnog trezora, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Uputstvom o načinu vršena kancelarijskog poslovanja, Odlukom o varijabilnom dijelu zarade, Odlukom o specijalnom dodatku i drugim internim aktima subjekta revizije, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti poslovanja Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije blagovremeno vršio uplatu pazara od sopstvenih prihoda na žiro račun otvoren za te namjene, već je u toku 2022. godine vršio uplatu svega nekoliko puta (8.2.2022, 3.3.2022, 8.4.2022 i 31.12.2022.). Takođe, revizijom je utvrđeno da je stanje novčanih sredstava u blagajni na dan 31.12.2022. godine iznosilo 43.924,03€, pa se konstatuje da UIKS nije sve ostvarene prihode u 2022. godini uplatio na žiro račun otvoren za te namjene, niti obavijestio Ministarstvo finansija o ostvarivanju istih, čime je i onemogućio evidentiranje navedenih prihoda u okviru konsolidovanog računa trezora i Glavnoj knjizi trezora. Članom 41 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, propisano je da se prihodi ostvareni od obavljanja djelatnosti potrošačkih jedinica uplaćuju na bankarske račune.

Preporuka F1

- **Subjekt revizije treba da prihode ostvarene od obavljanja djelatnosti uplaćuje na bankarski račun u skladu sa članom 41 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije nije u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, izvršio evidentiranje i plaćanje izdataka sa odgovarajućih pozicija u ukupnom iznosu od 7.669,53€ (od kojih se iznos od 5.640,42€ odnosi na osiguranje vozila, iznos od 1.568,00€ na nabavku hrane i opreme za službene pse, iznos od 461,11€ na veterinarske usluge).

Preporuka F2

- **Subjekt revizije treba da budžetska sredstva koristi po dinamici, u granicama i za namjene kako je to utvrđeno članom 40 stav 1 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i da evidentiranje i plaćanje izdataka vrši sa odgovarajućih pozicija shodno važećem Pravilniku.**

Nalaz

- Uvidom u Glavnu knjigu subjekta revizije, utvrđeno je da su u istoj evidentirani sopstveni prihodi u ukupnom iznosu od 116.015,55€ (od kojih se dio prihoda u iznosu od 1.100,00€ odnosi na 2020. godinu, a prihodi u iznosu 8.663,20€ na 2021. godinu). Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da su sopstveni prihodi ostvareni u iznosu od 114.812,95€ (uključujući i prihode iz ranijeg perioda), dok UIKS nije u poslovnim knjigama izvršio evidentiranje sopstvenih prihoda po osnovu izdavanja u zakup prodavnice koja se nalazi u okviru UIKS-a za ukupan iznos od 7.250,00€ jer nije izvršio obračun istih, iako je pružao navedene usluge, što je uticalo na umanjenje sopstvenih prihoda po ovom osnovu. Shodno navedenom, konstatuje se da subjekt revizije nije pravilno i tačno evidentirao sopstvene prihode u poslovnim knjigama. Članom 62 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, utvrđeno je, između ostalog, da su budžetski izvršioci odgovorni za pravilno i tačno računovodstvo.

Preporuka F3

- **Subjekt revizije treba da sopstvene prihode tačno evidentira u poslovnim knjigama u godini u kojoj su isti ostvareni, u cilju vođenja pravilnog i tačnog računovodstva, za koje je odgovoran shodno članu 62 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je UIKS u Glavnoj knjizi, na kraju 2022. godine, zbog duplog plaćanja računa, evidentirao pretplate prema tri dobavljača u ukupnom iznosu od 3.952,02€, ali iste nijesu uticale na smanjenje iskazanih obaveza u Izvještaju o neizmirenim obavezama.

Preporuka F4

- **Subjekt revizije treba da tokom godine vrši usaglašavanja obaveza sa dobavljačima, kako ne bi iskazivao pretplate na kraju finansijske godine. Takođe, subjekt revizije treba da nastale pretplate prema dobavljačima evidentira na konto aktivnih vremenskih razgraničenja i da zahtijeva povraćaj više plaćenih sredstava od dobavljača.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je UIKS izvršio plaćanje izdataka u iznosu od 45.662,29€ po osnovu zaključenih ugovora o dopunskom radu, uz koje nije prezentirana dokumentacija koja potvrđuje da je fizičko lice izvršilo uslugu (izvještaji o radu), a na osnovu koje se vrši plaćanje shodno Uputstvu o radu državnog trezora (tačka 25).

Preporuka F5

- **Subjekt revizije treba da plaćanje izdataka po osnovu zaključenih ugovora o dopunskom radu vrši na osnovu potpune dokumentacije shodno Uputstvu o radu državnog trezora (tačka 25).**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije, shodno članu 14 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, uspostavio Registar rizika radi identifikacije, procjene i praćenja događaja, koji mogu negativno uticati na ostvarivanje utvrđenih poslovnih ciljeva subjekta i preduzimanje potrebnih mjera radi smanjenja rizika.
  Takođe subjekt revizije nije, shodno članu 11 Zakona, donio plan unaprijeđenja upravljanja i kontrola kojim se vrši razvoj i sprovođenje upravljanja i kontrola.
  U postupku revizije prezentirane su interne procedure koje je subjekt revizije donosio 2020., 2021. i 2022. godine, po organizacionim jedinicama i segmentima poslovanja UIKS-a, ali iste nijesu kompletirane kao jedinstvena Knjiga internih procedura. Uvidom u interne procedure utvrđeno je da subjekt revizije nema usvojena interna pravila i procedure vezano za sve značajnije poslovne procese i aktivnosti (procedure za odobravanje službenih putovanja, troškove mobilne telefonije, kancelarijsko poslovanje, blagajničko poslovanje, materijalno poslovanje, nabavku i raspolaganje osnovnim sredstvima UIKS-a itd.), kao ni interne procedure vezano za poslovanje sa depozitima pritvorenih i osuđenih lica. Subjekt revizije nema uspostavljenu jedinicu za unutrašnju reviziju, a unutrašnja revizija subjekta revizije, od strane Ministarstva pravde kao organa nadzora, poslednji put je vršena 2019. godine.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije je dužan da, shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, sprovede sve aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola, kao i da utvrdi interna pravila i procedure za sve značajne segmente poslovanja u cilju sprovođenja kontrola.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije tokom 2022. godine, izvršio plaćanje izdataka po osnovu naknada za rad licima lišenih slobode u iznosu od 230.135,09€, sa budžetske pozicije 4133 – Materijal za posebne namjene, koje je i planirao na navedenoj poziciji, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština. Imajući u vidu da se radi o značajnom iznosu isplaćenih sredstava po ovom osnovu, a da važećim Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština nije predviđena posebna budžetska pozicija za navedene izdatke, to je potrebno inicirati izmjene i dopune istog.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da kod nadležnog Ministarstva inicira izmjene i dopune postojećeg Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština u dijelu utvrđivanja posebne budžetske pozicije za izdatke po osnovu naknada za rad licima lišenih slobode, a sve u cilju transparentnijeg izvještavanja o planiranju i trošenju budžetskih sredstava.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da UIKS nije formirao posebne komisije za popis cjelokupne imovine koja se vodi u poslovnim knjigama (nijesu formirane posebne komisije za popis vrijednosti zemljišta, osnovnog stada i višegodišnjih zasada, kao ni popis vrijednosti robe u prodavnici i novčanih sredstava u kantini UIKS-a). U postupku vršenja revizije nijesu prezentirani planovi rada pojedinačnih komisija za popis, iako je Rješenjem o formiranju popisnih komisija utvrđena obaveza sačinjavanja istih.
  Uvidom u rješenja o formiranju popisnih komisija utvrđeno je da je UIKS kao pravni osnov za donošenje istih odredio član 10 Zakona o računovodstvu i član 2, 5 i 11 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, iako je ista trebalo donijeti u skladu sa propisima kojim je bliže uređen način vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini za državne organe, imajući u vidu da je Uprava za izvršenje krivičnih sankcija organ uprave osnovan Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, shodno kojoj Ministarstvo pravde vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću njenog rada i zakonitošću upravnih akata i drugih upravnih aktivnosti.
  UIKS nije prezentirao dokaze o izvršenom popisu vrijednosti novčanih sredstava na žiro računima i gotovine u svim blagajnama (u Izvještaju o popisu Centralne popisne komisije konstatovano je samo stanje Glavne blagajne), stanju potraživanja i obaveza, kao ni zemljišta, osnovnog stada, višegodišnjih zasada, gotovih proizvoda, vrijednosti robe u prodavnici i novčanih sredstava u kantini UIKS-a sa stanjem na 31.12.2022. godine, niti je utvrđeno stanje prezentirano u Izvještaju o popisu. Takođe, UIKS nije obuhvatio popisom imovine za 2022. godinu, novonabavljenu opremu u 2022. godini, kao ni opremu iz donacije.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da u cilju usaglašavanja stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem vrši popis cjelokupne imovine (finansijske i nefinansijske) sa kojom raspolaže, uključujući i obaveze, u skladu sa propisima kojim je bliže uređen način vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini za državne organe.**

Nalaz

- Uvidom u popisne liste utvrđeno je da iste ne sadrže podatke o novčanim vrijednostima imovine na osnovu knjigovodstvenog stanja, već samo naturalne podatke osnovnih sredstava (izuzev popisa Centralnog magacina, Magacina hrane i higijene i Magacina humane apoteke koji sadrže podatke o količini i vrijednosti po knjigama i po popisu), što nije u skladu sa članom 11 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kojim je između ostalog, utvrđeno da se podaci o popisu pokretnih i nepokretnih stvari unose u popisne liste pojedinačno u naturalnim iskazima, na osnovu utvrđenog stvarnog stanja i u novčanim iskazima na osnovu knjigovodstvenog stanja. Takođe, utvrđeno je da su popisne liste pojedinih popisnih komisija djelimično ovjerene potpisima članova komisije, čime nije potvrđena vjerodostojnost istih, što nije u skladu sa članom 11 stav 2 Uredbe.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da popisne komisije sačinjavaju popis u utvrđenim rokovima, kao i da u popisnim listama za svu imovinu unose podatke o istoj na način utvrđen članom 11 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini. Takođe, subjekt revizije treba da obezbijedi vjerodostojnost popisnih lista na način utvrđen članom 11 stav 2 Uredbe.**

Nalaz

- Uvidom u popisne liste utvrđeno je da subjekt revizije nije obezbijedio vršenje popisa imovine na popisanom obrascu (Obrazac PL), što nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, iako iste sadrže elemente predviđene propisanim obrascem. Takođe, subjekt revizije nije prezentirao dokaze da je Komisija za popis dostavila računovodstvu popisne liste u elektronskoj formi (osim u papirnoj), što nije u skladu sa članom 7 stav 2 Uputstva.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da popisne liste sačinjava na propisanom obrascu (Obrascu PL), kao i da obezbijedi dostavljanje istih računovodstvu u papirnoj i elektronskoj formi od strane Komisije, shodno članu 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Uvidom u izvještaje o popisu pojedinačnih komisija za popis, kao i Izvještaj Centralne popisne komisije, utvrđeno je da isti ne sadrže sve podatke utvrđene članom 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, već samo deskriptivne podatke u vezi popisa osnovnih sredstava sa stanjem na 31.12.2022. godine. Takođe, u postupku vršenja revizije nije prezentiran akt o usvajanju izvještaja Centralne

popisne komisije o izvršenom popisu, što nije u skladu sa članom 14 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, kojim je, između ostalog, utvrđeno da starješina organa na osnovu izvještaja Komisije i priloženih popisnih lista odlučuje o prihvatanju izvještaja o popisu.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da se Izvještaj o izvršenom popisu sačinjava u skladu sa odredbama člana 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, kao i usvajanje istog od strane starješine organa na način utvrđen članom 14 Uredbe.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđena neusaglašenost podataka o imovini evidentiranih u okviru Glavne knjige i analitičke evidencije u okviru posebnog programa osnovnih sredstava UIKS-a. Subjekt revizije nije prezentirao potpunu i adekvatnu dokumentaciju na osnovu koje je izvršio evidentiranje pokretne i nepokretne imovine u poslovnim knjigama.
  Uvidom u prezentiranu dokumentaciju (listovi nepokretnosti, popisne liste itd) i podatke evidentirane u poslovnim knjigama, utvrđena je neusaglašenost podataka po iznosu i strukturi o građevinskim objektima UIKS-a, kao i podataka o zemljištu i dijelu opreme UIKS-a. Uvidom u analitičku evidenciju imovine, utvrđeno da je određeni broj objekata evidentiran u poslovnim knjigama sa nabavnom vrijednošću u iznosu od 0,00€, kao i da sadašnja vrijednost pojedinih objekata iznosi 0,00€. Takođe, utvrđeno je da sadašnja vrijednost većeg dijela prevoznih sredstava i ostale opreme na 31.12.2022. godine iznosi 0,00€. Uvidom u popisne liste utvrđeno da je popisom obuhvaćeno 78 objekata, dok je u analitičkoj evidenciji evidentirano 74 građevinskih i infrastrukturnih objekata, kao i da je popisom obuhvaćeno 45 vozila, dok je u analitičkoj evidenciji evidentirano 48 vozila. Subjekt revizije nije u poslovnim knjigama evidentirao opremu iz sredstava donacije (vrijednost dijela opreme iznosi 13.727,49€), kao ni nabavljenu opremu u ukupnom iznosu od 4.034,00€, po fakturama iz decembra mjeseca 2022. godine. Takođe, utvrđena je neusaglašenost podataka iz finansijskog knjigovodstva sa podacima iz materijalnog knjigovodstva.

Preporuka P7

- **Subjekt revizije je dužan da u poslovnim knjigama evidentira svu pokretnu i nepokretnu imovinu na osnovu potpune i adekvatne dokumentacije, shodno članu 44 i članu 48 Zakona o državnoj imovini i članu 3 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kao i da izvrši popis i procjenu vrijednosti zemljišta, građevinskih objekata i osnovnih sredstava koja su u upotrebi, a nemaju vrijednost, u cilju očuvanja vrijednosti istih, te da usaglasi stvarno stanje imovine utvrđeno popisom sa knjigovodstvenim stanjem evidentiranim u poslovnim knjigama. Takođe, subjekt revizije treba da izvrši usaglašavanje podataka evidentiranih u analitičkoj evidenciji osnovnih sredstava sa istim evidentiranim u Glavnoj knjizi, kao i podataka iz finansijskog knjigovodstva sa podacima iz materijalnog knjigovodstva.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije prilikom korišćenja službenih vozila radi obavljanja određenih zadataka nije koristio propisane obrasce shodno članu 17 Uredbe o uslovima I načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore (obrazac:PN) i naloge za kontrolu

upotrebe službenog vozila i potrošnju goriva (obrazac za kontrolu - OK), već je shodno internom aktu za korišćenje službenih vozila i kontrolu upotrebe službenog vozila i potrošnje goriva primjenjivao obrazac putnog naloga za putničko vozilo (PN-3) i za teretno vozilo (PN-2), koji većinom ne sadrže potpis lica koje je zadužilo službeno vozilo i podatke o utrošenom gorivu i mazivu. Subjekt revizije nije prezentirao rješenja direktora kojim se službenik zadužuje sa službenim vozilom, kako je predviđeno članom 7 internog akta, kao ni odluke direktora kojim se vozila za službene potrebe daju na zaduženje organizacionim jedinicama UIKS-a, kako je predviđeno članom 4 internog akta.

Preporuka P8

- **Subjekt revizije treba da izvrši usaglašavanje internog akta sa odredbama člana 17 Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore u dijelu korišćenja propisanih obrazaca (PN I OK), kao i da prilikom korišćenja prevoznih sredstava u službene svrhe, u potpunosti primjenjuje interni akt o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava.**

Nalaz

- Uvidom u obračun amortizacije imovine, utvrđeno je da UIKS nije vršio obračun amortizacije novonabavljene opreme od datuma stavljanja u upotrebu iste, s obzirom da je za opremu nabavljanu tokom revidiranog perioda tekuća amortizacija iznosila 0,00€ (izuzev za 1 stavku). Navedeno nije u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom za javni sektor 17, kojim je, između ostalog definisano da amortizacija sredstava započinje kada ono postane raspoloživo za korišćenje, tj. kada se nalazi na lokaciji i u stanju koje je neophodno da sredstvo funkcioniše na način na koji to predviđa rukovodstvo.

Preporuka P9

- **Subjekt revizije treba da započne amortizaciju sredstava kada ono postane raspoloživo za korišćenje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom za javni sektor (MRS-JS 17).**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije u analitičkoj evidenciji osnovnih sredstava, u okviru kancelarijskog namještaja i opreme evidentirao umjetničke slike ukupne nabavne i ispravke vrijednosti od po 6.389,61€ i sadašnje vrijednosti u iznosu od 0,00€ (iste su u potpunosti otpisane), za koje je vršio obračun amortizacije, što nije u skladu sa članom 2 Pravilnika o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika i članom 13 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa nepokretnih i pokretnih stvari u državnoj svojini.

Preporuka P10

- **Subjekt revizije treba da evidenciju i popis umjetničkih slika vrši u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa nepokretnih i pokretnih stvari u državnoj svojini, odnosno Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije za objekte: "Maloljetnički zatvor", "D" paviljon i "Disciplinsko odjeljenje" koji se nalaze na kat.parceli br.50,, objekat Nova uprava (kat.parcela 54), objekat Poluotvoreno odjeljenje Zatvora za duge kazne (kat.parcela 82) i objekat "F" paviljon Zatvora za duge kazne na kat.parceli 86 površine 23.666,71 m2 nije izvršio uknjižbu u LN 515 KO Grbe. Uvidom u analitičku evidenciju sadašnja vrijednost građevinskih objekata sa stanjem na 31.12.2022. godine koji nijesu upisani u Registar nepokretnosti iznosi 2.617.383,66€.

Preporuka P11

- **Subjekt revizije je dužan da kod nadležnog organa sprovede postupak upisa nepokretnosti u Registar nepokretnosti.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije prilikom stavljanja sitnog inventara u upotrebu isti otpisivao 100%, pri čemu nije prezentirana Odluka o otpisu sitnog inventara.

Preporuka P12

- **Preporučuje se subjektu revizije da, internim aktom utvrdi metodu otpisa sitnog inventara prilikom stavljanja u upotrebu istog, kao i da sprovede odgovarajuća knjiženja u vezi sa istim u poslovnim knjigama.**

Nalaz

- Uvidom u podatke o imovini, koje je UIKS sa stanjem na 31.12.2022. godine, dostavio Upravi za katastar i državnu imovinu, utvrđeno je da UIKS nije organu uprave nadležnom za poslove imovine dostavio podatke o svim pokretnim i nepokretnim stvarima sa kojima raspolaže (nije dostavio podatke o zemljištu, podatke o nabavljenoj i doniranoj opremi koju nije iskazao u svojim evidencijama itd), što nije u skladu sa odredbama člana 50 Zakona o državnoj imovini. Takođe, utvrđeno je da UIKS nije nadležnom organu na propisanim obrascima dostavio podatke iz evidencija pokretnih i nepokretnih stvari, što nije u skladu sa članom 9 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Preporuka P13

- **Subjekat revizije je dužan da, shodno odredbama člana 50 Zakona o državnoj imovini dostavlja organu uprave nadležnom za poslove imovine podatke o svim pokretnim i nepokretnim stvarima sa kojima raspolaže, na obrascima propisanim članom 9 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojine.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije angažovao preko 150 lica po ugovorima o djelu za vršenje poslova koji dominantno spadaju u osnovnu djelatnost UIKS-a i to: poslovi spoljašnjeg i sprovodničkog obezbjeđenja lica i objekata (128 lica), poslovi koji se odnose na stručnu obuku i rad zatvorenika, rad zatvorske prodavnice i depozite lica lišenih slobode, kao i poslove pripreme obroka i podjele hrane licima lišenim slobode (22 lica), poslovi pružanja zdravstvenih

usluga licima lišenih slobode angažovano (22 lica), poslovi koji se odnose na prijem, otpust, matične evidencije i statistike zatvorenika, ostvarivanje saradnje sa sudovima i dr. organima, pripremanje rješenja o otpustu (15 lica).
Uvidom u Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji UIKS-a utvrđeno je da su navedeni poslovi definisani u opisu radnih mjesta: zatvorski policajac, službenik ili referent za tretman zatvorenika, zatvorski instruktor za rad, radnih mjesta medicinskog kadra i sl. Pravilnikom su za obavljanje poslova iz nadležnosti UIKS-a utvrđena radna mjesta za 661. državnog službenika i namještenika, a na dan 31.12.2022. godine je bilo zaposleno 484 izvršilaca, pri čemu nedostaje 26,77% kadra i to pretežno za vršenje poslova za koje su bila angažovana lica po ugovorima o djelu.
Shodno navedenom, konstatuje se da zaključivanje ugovora o djelu za vršenje poslova iz opisa sistematizovanih radnih mjesta nije u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima kojim je propisano da poslove kojima se ostvaruje Ustavom, zakonom i drugim propisima utvrđena nadležnost tog organa vrše državni službenici, tj. lica koja su zasnovala radni odnos u tom organu, pri čemu se popunjavanje slobodnih radnih mjesta shodno članu 38 Zakona pokreće donošenjem odluke o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta, od strane starješine državnog organa, dok je angažovanje lica po ugovorima o djelu, kao oblika rada van radnog odnosa, regulisano odredbama člana 669 Zakona o obligacionim odnosima i isti se ne mogu zaključivati za poslove koji su u opisu sistematizovanih radnih mjesta.
Angažovanje lica po osnovu ugovora o djelu, za vršenje poslova koji spadaju u osnovnu djelatnost subjekta revizije i za koje su Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji utvrđena radna mjesta za rezultat bi mogla imati negativne posledice kako za angažovana lica, tako i za UIKS, ako se ima u vidu obavljanje poslova zbog kojih je ovaj organ i osnovan.

Preporuka P14

- **Subjekt revizije treba da popunjavanje slobodnih radnih mjesta vrši u postupku i na način utvrđen odredbama člana 38 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, a angažovanje lica po ugovorima o djelu u skladu sa odredbama člana 669 Zakona o obligacionim odnosima.**

Preporuka P15

- **Preporučuje se subjektu revizije da u saradnji sa Ministarstvom finansija i drugim nadležnim organima razmotri mogućnosti prevazilaženja problema za potrebom angažovanja lica po ugovorima o djelu za vršenje poslova koji su u opisu sistematizovanih radnih mjesta u cilju iznalaženja rješenja u okviru postojeće zakonske regulative.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da UIKS, kao poslodavac, nije shodno odredbama člana 47 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, do 15. u tekućem za prethodni mjesec nadležnom poreskom organu dostavljao Izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima za period avgust - decembar 2022. godine.

Preporuka P16

- **Subjekt revizije treba da izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD) dostavlja nadležnom organu u rokovima utvrđenim odredbama člana 47 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Nalaz

- Revizijom je na osnovu podataka iz prezentiranih obračuna zarada i rješenja, utvrđeno da subjekt revizije za period januar – maj nije donosio rješenja o utvrđivanju dodatka na osnovnu zaradu po osnovu prekovremenog rada iako je vršio obračun i isplatu istog, što nije u skladu sa odredbama člana 35 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, nije vršeno obavještavanje inspekcije rada o istom, dok je za 96 zaposlenih prekovremeni rad organizovan na način koji nije usklađen sa odredbama člana 64 Zakona o radu jer nije ispoštovan zakonski maksimum od 250 časova na godišnjem nivou.

Preporuka P17

- **Subjekt revizije treba organizaciju prekovremenog rada vrši u skladu sa odredbama člana 64 Zakona o radu.**

Nalaz

- Revizijom je na osnovu podataka iz obračuna zarada i prezentiranih rješenja, utvrđeno da je svakomjesečno, prosječno 118 zaposlenih UIKS-a u periodu od marta do decembra 2022. godine ostvarivalo pravo na varijabilni dio zarade, zbog povećanog obima poslova i dodatnog angažovanja zbog nepopunjenosti radnih mjesta, pri čemu je varijabilni dio zarade utvrđivan u mjesečnim iznosima od 3,44€ do 374,10€, a ne na način utvrđen odredbama člana 5 Odluke o varijabilnom dijelu zarade, kojim je propisano da varijabilni dio zarade zaposlenom za pojedini mjesec iznosi do 50 % prosječne zarade u Crnoj Gori u prethodnoj godini, po podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike i da se može isplaćivati kvartalno ili polugodišnje.

Preporuka P18

- **Subjekt revizije treba da isplatu varijabilnog dijela zarade vrši na način utvrđen Odlukom o varijabilnom dijelu zarade.**

Nalaz

- Subjekt revizije nije prezentirao rješenja o utvrđivanju specijalnog dodatka na zaradu, već mjesečne spiskove zaposlenih koji ostvaruju pravo na specijalni dodatak, što nije u skladu sa odredbama člana 3 Odluke o specijalnom dodatku, kojim je propisano da procenat i visinu specijalnog dodatka utvrđuje i rješenje o specijalnom dodatku donosi lice određeno Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Preporuka P19

- **Subjekt revizije treba da obračun specijalnog dodatka na zaradu vrši na osnovu rješenja donijetim na način utvrđen članom 3 Odluke o specijalnom dodatku.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije prilikom isplate otpremnina zbog odlaska u penziju za 43 lica (1.260,00€ po licu) nije vršio obračun i plaćanje poreskih obaveza na iznose isplaćenih otpremnina iznad 1.000,00€, što nije u skladu sa članom 5a Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica koji je važio u 2022. godini, a kojim je propisano da se porez na dohodak ne plaća na otpremnine kod odlaska u penziju do 1.000€.

Preporuka P20

- **Subjekt revizije je dužan da, shodno odredbama člana 5a Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, obračunava i uplaćuje poreske obaveze na iznos oporezivog dijela naknada koje isplaćuje.**

Nalaz

- Uvidom u ugovore o dopunskom radu, po osnovu kojih je UIKS isplatio naknade u iznosu od 45.662,29€ za 13 lica, utvrđeno je da je istim definisano da lica preuzimaju obavezu da obavljaju dopunski rad u UIKS-u u trajanju od 9 do 20 časova sedmično, pri čemu nije naveden period u kojem će isti biti vršen, dok dva ugovora ne sadrže podatke o radnom vremenu vršenja dopunskog rada, što nije u skladu sa članom 202 Zakona o radu, kojim je utvrđen sadržaj ugovora o dopunskom radu.

Preporuka P21

- **Subjekt revizije treba da zaključuje ugovore o dopunskom radu koji sadrže sve elemente propisane odredbama člana 202 Zakona o radu.**

Nalaz

- Uvidom u sporazume o naknadi štete za neiskorišćeni godišnji odmor zaključene sa tri lica kojima je prestao radni odnos u UIKS-u, po osnovu kojih su izvršene isplate u iznosu od 4.748,94€, utvrđeno je da je visina naknade za neiskorišćeni godišnji odmor određivana shodno dužini neiskorišćenog odmora i zaradi koju je lice ostvarilo u mjesecu koji je prethodio prestanku radnog odnosa, što nije u skladu sa članom 86 Zakona o radu, kojim je propisano da se visina naknade štete određuje, zavisno od dužine neiskorišćenog godišnjeg odmora, prema prosječnoj zaradi koju je zaposleni ostvario kod tog poslodavca za godinu ili dio godine u kojoj je stekao pravo na korišćenje tog godišnjeg odmora.

Preporuka P22

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi zaposlenom ostvarivanje prava na godišnji odmor, a u slučaju nastupanja zakonom propisanih okolnosti za ostvarivanje naknade štete za neiskorišćeni godišnji odmor usled prestanka radnog odnosa zaposlenog, visinu naknade određuje shodno članu 86 Zakona o radu.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije tokom 2022. godine imao otvorena dva žiro računa kod poslovne banke (tekući i devizni), u vezi sa kojim nije obezbijedio evidenciju u poslovnim knjigama, niti je vršio evidentiranje poslovnih transakcija nastalih na navedenim računima. Takođe, revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije preko tekućeg žiro računa pored transakcija vezanih za depozite lica lišenih slobode (uplate naknada za rad lica lišenih slobode, uplate depozita lica lišenih slobode iz blagajni depozita zatvora UIKS-a, isplate iz sredstava depozita lica lišenih slobode dobavljačima prodavnice, usluga štampe i telefonskih usluga koje koriste lica lišena slobode), vršio i ostala plaćanja (plaćanje troškova po osnovu realizacije projekta finansiranog iz sredstava donacije Savjeta Evrope uplaćene UIKS-u 2020. godine). Uvidom u blagajničku dokumentaciju Centralne blagajne depozita lica lišenih slobode, utvrđeno je da je kroz istu u 2022. godini vršen veliki promet gotovine po osnovu uplata i isplata vezanih za depozite lica lišenih slobode.

Preporuka P23

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju o svim žiro računima preko kojih obavlja poslovne transakcije.**

Preporuka P24

- **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju transparentnijeg raspolaganja depozitima lica lišenih slobode, smanji gotovinske uplate i isplate depozita i da poslovanje vezano za depozite lica lišenih slobode vrši preko žiro računa predviđenog samo za te namjene, kao i da obezbijedi posebnu evidenciju o izvršenim transakcijama na istom.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije tokom 2022. godine, preko tekućeg žiro računa vršio plaćanja troškova ugovorenih naknada, reprezentacije, kancelarijskog materijala itd po osnovu realizacije projekta finansiranog iz sredstava donacije Savjeta Evrope uplaćene UIKS-u 2020. godine, koja su uplaćena na devizni račun UIKS-a i prenijeta na tekući žiro račun UIKS-a. Subjekt revizije nije prezentirao odobrenje Ministarstva finansija o uplati sredstava od donatora na devizni račun, što nije u skladu sa tačkom 143 Uputstva o radu državnog trezora, kojom je propisan način primanja sredstava od donatora. Takođe, subjekt revizije nije u poslovnim knjigama vršio evidentiranje poslovnih transakcija nastalih po osnovu potrošnje dobijenih sredstava putem donacije.

Preporuka P25

- **Subjekt revizije treba da primanje sredstava od donatora vrši u skladu sa tačkom 143 Uputstva o radu državnog trezora, kao i da obezbijedi posebnu evidenciju o primljenim sredstvima od donatora i potrošnji istih.**

Nalaz

- Uvidom u uzorkom odabranu blagajničku dokumentaciju koja se odnosi na poslovanje sa depozitima lica lišenih slobode, utvrđeno je da se u okviru pojedinih blagajni, evidentiranje blagajničkih transakcija ne vrši hronološki, odnosno u momentu nastanka istih, već se evidentiranje uplata i/ili isplata u blagajničkom dnevniku vrši nakon protoka perioda od nekoliko dana. Takođe, revizijom je utvrđeno da se u okviru blagajni zatvora, naknade za rad pritvorenih i osuđenih lica, evidentiraju na evidencionim kartonima lica lišenih slobode, a u nekim blagajnama i kroz blagajničku dokumentaciju, prije nego što se novac podigne sa žiro računa, odnosno prije nego što se gotovina po ovom osnovu uplati u blagajnu.

Preporuka P26

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da se naknade pritvorenih i osuđenih lica evidentiraju kroz blagajničku dokumentaciju depozita i evidencione kartone lica u momentu nastanka osnova za evidenciju istih (uplate gotovine po ovom osnovu u blagajnu) u cilju istinitog iskazivanja stanja depozita lica lišenih slobode.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da se prilikom uplata novca u blagajnu depozita lica lišenih slobode, primopredaja novca vršila potpisivanjem naloga blagajne za uplatu od strane blagajnika, kao lica koje je novac preuzelo pri čemu se, osim kod uplata naknada za rad zatvorenika, nije vršilo

potpisivanje od strane lica koje je novac predalo u blagajnu (lica sa prijavnice, lica koje predaju uplate sa pošte itd.), dok u pojedinim blagajnama nijesu prezentirani ni nalozi blagajne za uplatu (oduzimanje novca prilikom prijema pritvorenih lica, preuzimanje novca pristiglog uplatom iz pošte itd.).Takođe je utvrđeno da nalozi blagajne za uplatu, koji se odnose na uplate gotovine od strane trećih lica za pritvorena lica, ne sadrže potpis lica koje je predalo novac, već su isti potpisivani samo od strane blagajnika, dok u pojedinim blagajnama nijesu prezentirani reversi (potvrde) o preuzetom novcu i ličnim stvarima prilikom prijema lica u zatvor.

Preporuka P27

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da sve uplate novca u blagajnama lica lišenih slobode budu dokumentovane blagajničkom dokumentacijom potpisanom, kako od strane lica koja su primila novac, tako i od strane lica koja su predala novac u cilju adekvatnog dokumentovanja primopredaje novca.**

Nalaz

- Uvidom u blagajničku dokumentaciju koja se odnosi na spiskove nabavljene robe iz kantine (zatvorske prodavnice) za potrebe Istražnog zatvora, utvrđeno je da nedostaju potpisi pojedinih pritvorenih lica, pa se konstatuje da subjekt revizije nije obezbijedio dokaze o preuzimanju robe od strane svih pritvorenih lica, a samim tim ni saglasnost istih na isporučenu robu. U postupku revizije nijesu prezentirani zahtjevi navedenih lica za nabavku robe, kao ni računi koji se odnose na navedenu kupovinu iz kantine.

Preporuka P28

- **Subjekt revizije treba da nabavku robe za pritvorena lica iz kantine adekvatno dokumentuje, kao i da obezbijedi dokaze o preuzimanju kupljene robe od strane pritvorenih lica, odnosno o saglasnosti istih na isporučenu robu.**

Nalaz

- Shodno prezentiranoj dokumentaciji blagajne telefonske govornice UIKS-a utvrđeno je da na mjesečnom nivou postoje određena odstupanja-razlike između potrošnje telefonskih usluga koje evidentira program i mjesečnih računa koje ispostavlja dobavljač telefonskih usluga (od 26,92€ do 92,34€ na mjesečnom nivou), odnosno da su računi dobavljača veći u odnosu na mjesečne izvještaje iz programa.

Preporuka P29

- **Subjekt revizije treba da izvrši usaglašavanje stanja potrošnje telefonskih usluga sa dobavljačem za pružanje telefonskih usluga i sprovede aktivnosti na otklanjanju utvrđenih odstupanja, u cilju vođenja tačnih evidencija o potrošnji telefonskih usluga od strane osuđenih lica.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da se evidentiranje i dokumentovanje uplata i isplata depozita pritvorenih i osuđenih lica ne vrši na jednoobrazan način u okviru svih blagajni depozita lica lišenih slobode, pri čemu subjekt revizije nije donio internu proceduru blagajničkog poslovanja u vezi sa istim, niti je drugim internim aktima definisan način vođenja blagajni depozita lica lišenih slobode.

Preporuka P30

- **Subjekt revizije treba da donese internu proceduru blagajničkog poslovanja depozita lica lišenih slobode, u cilju vršenja blagajničkog poslovanja na jednoobrazan način u okviru svih blagajni UIKS-a i uspostavljanja kontrolne funkcije u istim.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da se u okviru blagajne Zatvora za kratke kazne i Zatvora za duge kazne vodi poseban program-softver o poslovanju sa depozitima osuđenih lica, po imenima osuđenih lica, datumu i vrsti uplata i isplata depozita po osuđenom licu, dok navedeni program ne posjeduju blagajne Zatvora u Bijelom Polju i Istražnom zatvoru.

Preporuka P31

- **Preporučuje se subjektu revizije da u svim blagajnama vezanim za depozite lica lišenih slobode obezbijedi poseban program-softver o poslovanju sa depozitima lica lišenih slobode, u cilju efikasnijeg i tačnog evidentiranja uplata i isplata u vezi sa istim.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je UIKS vršio obračun troškova prevoza i obezbjeđenja osuđenih lica na osnovu internog Troškovnika prevoza i obezbjeđenja osuđenih lica od 10.12.2021. godine, kojim je trošak prevoza određen u odnosu na cijenu dizela od 1,25€, koliko je ista iznosila na navedeni datum, iako su cijene goriva tokom 2022. godine bile znatno više u odnosu na cijenu utvrđenu navedenim troškovnikom iz 2021. godine.

Preporuka P32

- **Preporučuje se subjektu revizije da Interni troškovnik, na osnovu kojeg vrši obračun troškova prevoza osuđenih lica prilikom ostvarivanja pogodnosti istih van UIKS-a, ažurira u skladu sa promjenama cijena goriva na tržištu.**

Nalaz

- UIKS je u Glavnoj knjizi iskazao potraživanja na dan 31.12.2022. godine u iznosu od 917.521,21€ (od kojih su potraživanja u iznosu od 902.687,36€ evidentirana po početnom stanju, a odnose se na potraživanja od pravosudnih organa u CG, na ime fakturisanja troškova prevoza osuđenih lica i usluga sprovođenja istih iz ranijeg perioda). UIKS nije prezentirao IOS-e, odnosno konfirmacije o usaglašavanju potraživanja sa kupcima. Takođe, UIKS nije u Glavnoj knjizi evidentirao potraživanja u iznosu od 3.245,00€ od zaposlenih, po osnovu prodaje sopstvenih proizvoda na rate, već su ista evidentirana u okviru pomoćne evidencije potraživanja.

Preporuka P33

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši godišnje usaglašavanje potraživanja sa kupcima, kao i da evidentira potraživanja po svim osnovima i preduzme aktivnosti za naplatu istih, a da u slučaju nenaplativosti ili zastare potraživanja izvrši otpis istih u poslovnim knjigama, na osnovu adekvatne i potpune dokumentacije.**

Nalaz

- Uvidom u mjesečne prijave za obračun PDV-a, koje je subjekt revizije predao Poreskoj upravi za prvih 7 mjeseci 2022. godine, utvrđeno je da su iste sačinjavane za period koji se nije podudarao sa kalendarskim mjesecom, što nije u skladu sa odredbama člana 33 Zakona, kojim je propisano da poreski period obuhvata period od prvog do zadnjeg dana u mjesecu (kalendarski mjesec). UIKS je podnijetim PDV prijavama iskazivao ukupni ulazni PDV sadržan u fakturama, kao ulazni PDV sa pravom na odbitak, što nije u skladu sa odredbama čl.37 i čl. 38 Zakona, kojim je propisano da poreski obveznik koji obavlja dijelom oporezivi, a dijelom oslobođeni promet proizvoda, odnosno usluga ima pravo na odbitak ulaznog PDV samo u dijelu koji se odnosi na oporezivi promet. Takođe, utvrđeno je da su mjesečne prijave za obračun PDV-a za prva dva mjeseca 2022. godine, predate sa zakašnjenjem, što nije u skladu sa odredbama člana 35 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojim je propisano da poreski obveznik PDV prijavu podnosi elektronskim putem nadležnom poreskom organu do 15. dana narednog mjeseca, po isteku poreskog perioda.

Preporuka P34

- **Subjekt revizije je dužan da evidentiranje prometa, obračun i uplatu poreza na dodatu vrijednost, kao i izvještavanje o istom, vrši u skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost.**

Nalaz

- Subjekt revizije nema registar kasu na mjestu prodaje u maloprodajnom objektu u okviru UIKS-a, iako je shodno odredbama člana 4 Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga, kao obveznik fiskalizacije dužan da izda račun korišćenjem fiskalnog servisa. S tim u vezi, konstatuje se da subjekt revizije nije prilikom prodaje sopstvenih proizvoda (jaja, meso itd.) u maloprodajnom objektu u okviru UIKS-a, izdavao račune kupcima, što nije u skladu sa odredbama člana 31 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojim je propisano da je poreski obveznik dužan da za izvršeni promet proizvoda, odnosno usluga izda račun.

Preporuka P35

- **Subjekt revizije treba da korišćenjem fiskalnog servisa, za izvršeni promet proizvoda u maloprodajnom objektu, izdaje račune u skladu sa članom 31 Zakona o porezu na dodatu vrijednost.**

Nalaz

- Subjekt revizije nije prezentirao adekvatnu dokumentaciju o utvrđivanju broja radnih mjesta po poslovima od strane starješine Uprave i rasporedu zatvorenika na ista, kako je to utvrđeno članom 44 Pravilnika o kućnom redu u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija.

Preporuka P36

- **Subjekt revizije treba da donese interni akt o utvrđivanju broja radnih mjesta po vrstama poslova koje zatvorenik obavlja u zatvoru, shodno članu 44 Pravilnika o kućnom redu u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da se obračun naknada za rad lica lišenih slobode vrši od strane instruktora na osnovu broja sati provedenih na radu i težine rada i mjesečnih knjiga zarada, gdje vrše evidentiranje broja radnih sati po licima. U postupku revizije nije prezentiran interni akt o utvrđivanju načina obračuna naknada za rad lica lišenih slobode i iznosu naknade po satu za određenu vrstu posla.

Preporuka P37

- **Subjekt revizije treba da internim aktom definiše način obračuna naknada i iznos naknade po satu za određenu vrstu posla licima lišenih slobode, u cilju tačnog i preciznog obračuna naknada.**

Nalaz

- Uvidom u putne naloge zaposlenih UIKS-u, utvrđeno je da iste u svojstvu nalogodavca službenog putovanja ovjeravaju direktor i/ili rukovodilac organizacione jedinice iz koje je zaposleni kome se službeni put odobrava, pri čemu u postupku revizije nije prezentirano ovlašćenje direktora za određivanje lica koja mogu odobravati službena putovanja zaposlenih, u ime rukovodioca organa, što nije u skladu sa članom 6 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kojim je propisano da prije polaska na službeno putovanje, rukovodilac ili lice koje on ovlasti izdaje zaposlenom nalog za službeno putovanje.
  Takođe, revizijom je utvrđeno da za veći broj putnih naloga nijesu sačinjavani izvještaji sa službenog puta, a dio putnih naloga nije po povratku sa službenih putovanja u zemlji podnošen rukovodiocu ili licu koje on ovlasti u rokovima utvrđenim Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, što nije u skladu sa članom 9 navedene Uredbe, kojim je propisano da je zaposleni dužan da u roku od tri dana, rukovodiocu ili licu koje on ovlasti podnese nalog za službeno putovanje sa obračunom putnih troškova i odgovarajućim dokazima o visini troškova i izvještaj o službenom putovanju.

Preporuka P38

- **Subjekt revizije je dužan da naloge za službena putovanja izdaje u skladu sa članom 6 važeće Uredbe, kao i da plaćanje troškova službenih putovanja, vrši po nalozima za službena putovanja, podnijetim u rokovima utvrđenim članom 9 važeće Uredbe, uz podnošenje izvještaja o službenom putovanju.**

Nalaz

- UIKS nije prezentirao interni akt kojim je utvrđeno ko ostvaruje pravo na korišćenje usluga prolaza kroz tunel i auto-put i za koja službena vozila, već su navedeni izdaci (plaćeni u iznosu od 2.079,00€) pravdani fakturama.

Preporuka P39

- **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko ostvaruje pravo na korišćenje usluge prolaza kroz tunel i auto-putem i za koja službena vozila.**

Nalaz

- Uvidom u uzorkom odabranu dokumentaciju jednostavnih nabavki (10 postupaka), utvrđeno je da je subjekt revizije za nabavku održavanje sistema video nadzora i alarmnih sistema, kao vrstu predmeta odredio usluge, iako u okviru tehničke specifikacije navedenog predmeta nabavke, preovladavaju robe u odnosu na usluge, što nije u skladu sa članom 78 Zakona o javnim nabavkama, kojim je utvrđen način određivanja predmeta nabavke ako predmet nabavke čine dva ili više predmeta (robe, radovi ili usluge).

Preporuka P40

- **Subjekt revizije treba da određuje predmet nabavke u skladu sa članom 78 Zakona o javnim nabavkama ako predmet nabavke čine dva ili više predmeta (robe, radovi ili usluge).**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je realizacija pojedinih ugovora o javnim nabavkama UIKS-a, kod predmeta javnih nabavki koji zahtijevaju sukcesivne isporuke, trajala duže od godinu dana od dana potpisivanja istih, pri čemu ugovorima nije precizno definisan ugovoreni period (definisan rok na period od godinu dana ili do potrošnje ugovorene vrijednosti), iako se Planom javnih nabavki realizacija predmeta javnih nabavki planira sa budžetskih pozicija na kojima su za te namjene opredijeljena sredstva u budžetu za tekuću godinu.

Preporuka P41

- **Preporučuje se subjektu revizije da u ugovorima o javnim nabavkama precizno definiše ugovoreni period, a najduže godinu dana od dana potpisivanja istih u skladu sa godišnjim Planom javnih nabavki.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije kod većine postupaka javnih nabavki (za nabavku hrane, uglja, uniforme, ljekova i sl.), kao jedan od kriterijuma za izbor najpovoljnije ponude, određivan rok isporuke. Subjekt revizije nije prezentirao dokaze o vršenju kontrole poštovanja roka isporuke, odnosno da li su izabrani ponuđači dostavljali robu u ugovorenom roku isporuke, s obzirom da je za pojedine nabavke ugovoreni rok isporuke robe bio 1h od dostavljenog zahtjeva ili 24h od dostavljenog zahtjeva dobavljaču i slično.

Preporuka P42

- **Subjekt revizije treba da prilikom praćenja realizacije ugovora o javnim nabavkama, obezbijedi dokaze o poštovanju roka isporuke od strane ponuđača, s obzirom da je kod većine postupaka javnih nabavki isti određivan kao jedan od kriterijuma za izbor najpovoljnije ponude.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije značajne količine ljekova, sanitetskog materijala i ostale robe, nabavljao jednostavnim nabavkama putem faktura, iako je za navedene nabavke planirao i sproveo otvoreni postupak javne nabavke po partijama.

Preporuka P43

- **Preporučuje se subjektu revizije da prilikom sprovođenja otvorenog postupka javne nabavke za ljekove i sanitetski materijal sačinjava tehničku specifikaciju na osnovu iskustva iz ranijih perioda, sagledavanjem zdravstvenog stanja lica lišenih slobode i sl. kako bi obezbijedio dovoljne količine istih, a nabavke putem faktura za navedeni predmet nabavke sveo isključivo na pojedine slučajeve koji se nijesu mogli predviđeti.**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju vezano za nabavku i korišćenje uniformi službenika obezbjeđenja, utvrđeno je da subjekt revizije tokom 2022. godine nije obezbjeđivao evidenciju o korišćenju i zamjeni dotrajalih uniformi, na osnovu koje bi se utvrdilo poštovanje rokova trajanja iste, koji je utvrđen članom 4 Pravilnika o načinu nošenja i rokovima trajanja uniforme službenika obezbjeđenja, a u skladu sa kojim navedenu nabavku treba planirati. Poštovanje odredbi navedenog Pravilnika, ne može se utvrditi ni na osnovu kartona ličnog zaduženja djelova uniforme, koje subjekt revizije vodi od 2023. godine.

Preporuka P44

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi evidencije o korišćenju i zamjeni dotrajalih uniformi službenika obezbjeđenja, u cilju dosljedne primjene člana 4 Pravilnika o načinu nošenja i rokovima trajanja uniforme službenika obezbjeđenja u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, u skladu sa kojim navedenu nabavku treba planirati.**

Nalaz

- Uvidom u dio upisnika UIKS-a, utvrđeno je da subjekt revizije na početku 2022. godine nije donio Odluku o brojčanom znaku organizacione jedinice kako je to propisano članom 8 Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave. Takođe, upisnici se ne vode po sistemu jedinstvenih klasifikacionih znakova i predmeti se ne klasifikuju u grupama, kako je propisano članom 3 i 4 Uputstva o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja. U pojedinim rubrikama vršena su brisanja korektorom, a ispravka teksta nije vršena na način predviđen članom 53 Uputstva. Upisnici nijesu zaključivani na kraju kalendarske godine (osim jednog), što nije u skladu sa članom 54 važećeg Uputstva.

Preporuka P45

- **Subjekt revizije treba da kancelarijsko poslovanje vrši u skladu sa Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave i Uputstvom o načinu vršena kancelarijskog poslovanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da UIKS nije, u skladu sa važećim propisima, regulisao čuvanje registraturske i arhivske građe UIKS-a, već je u vezi sa istim prezentirao Lista kategorija registraturskog materijala sa rokovima čuvanja dokumentacije Zavoda za izvršenje kazni iz 2004. godine, koju je donio na osnovu člana 13 Zakona o arhivskoj djelatnosti iz 1994. godine.

Preporuka P46

- **Subjekt revizije treba da sačini Listu kategorija registraturske građe i utvrdi rokove čuvanja dokumentacije u skladu sa članom 11 važećeg Zakona o arhivskoj djelatnosti i članom 3 i 4 Pravilnika o sadržaju i načinu izrade liste kategorija registraturske građe i načinu odabiranja i predaje arhivske građe Državnom arhivu.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA ZAVODA ZA ŠKOLSTVO ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Zavod za školstvo
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Ministarstvu prosvjete i skupštinskom Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Zavoda za školstvo za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije, a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu **dr Branislav Radulović** (Senator-Rukovodilac Kolegijuma) i g. **Zoran Jelić** (Senator-član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 18.07.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Zavoda za školstvo za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Zavoda za školstvo za 2022. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti nije u svim materijalnim aspektima, sastavljen u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pogrešna prikazivanja su materijalno značajna, ali nijesu prožimajuća za finansijski izvještaj.
Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 21.259,32€, odnosno 1,68% od ukupnih izdataka Zavoda za školstvo koji iznose 1.265.435,90€.
Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Zavoda za školstvo za 2022. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Zavoda za školstvo utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Zakonom o radu i Pravilnikom o bližim uslovima, načinu i postupku izdavanja i obnavljanja dozvole za rad nastavniku, direktoru i pomoćniku direktora obrazovno - vaspitne ustanove. Zavod za školstvo nije u potpunosti uskladio svoj rad sa sektorskim strateškim dokumentima, odnosno programima za realizaciju istih i nije obezbijedio izvještavanje koje omogućava praćenje stepena realizacije aktivnosti odnosno ciljeva. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima Zavoda za školstvo za 2022. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da su u Izvještaju o novčanim tokovima III prikazani izdaci na način koji nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, i to:
  - Na poziciji 2.3. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, u Izvještaju o novčanim tokovima III, prikazani su izdaci za usluge dječjeg odmarališta-ishrana, prevoz i smještaj učenika, u iznosu od 272.786,12€. Izdatke za izvršene usluge trebalo je u Izvještaju prikazati na poziciji 2.1.4. Rashodi za usluge.
  - Na poziciji 2.1.9 Ostali izdaci, u Izvještaju o novčanim tokovima III, prikazani su izdaci u iznosu od 6.629,40€ koje je Zavod za školstvo uplatio (po osnovu putnih troškova za nastavnike i direktore za dolazak na obuke), javnim ustanovama (školama).

Navedene isplate predstavljaju prenos sredstava bez odgovarajućeg činjenja protivusluge pa ih je trebalo u Izvještaju prikazati na poziciji 2.3. Transferi instutucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru.

Preporuka F1

- **Službenik za ovjeravanje treba da, shodno Uputstvu o radu državnog trezora (tač. 25, podtačka e), ovjeri zahtjev za plaćanje kada utvrdi da je na zahtjevu za plaćanje upisan odgovarajući račun za evidenciju izdataka po ekonomskoj klasifikaciji, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, koji služi da se u glavnoj knjizi trezora (koja je osnov za sastavljanje Izvještaja o novčanim tokovima) obavljeno plaćanje evidentira kao izdatak iz budžeta.**

Revizija pravilnosti

Sprovođenje nadležnosti Zavoda za školstvo

Nalaz

- Uvidom u Program rada i Izvještaj o radu za 2022. godinu Zavoda za školstvo, utvrđeno je da su isti sačinjeni na način koji ne omogućava upoređivanje, odnosno evaulaciju i mjerenje rezultata.
  Programski ciljevi i aktivnosti za realizaciju istih o kojima se izvještava se razlikuju od programskih ciljeva i aktivnosti navedenih u Programu rada. Takođe, u Programu rada i Izvještaju o radu nema indikatora na osnovu kojih se može mjeriti realizacija planiranih aktivnosti, niti u kojoj mjeri su ostvareni ciljevi.

Preporuka P1

- **Preporučuje se Zavodu za školstvo da sačinjava Program i Izvještaj o radu na način koji će omogućiti mjerenje stepena realizacije planiranih aktivnosti, odnosno ciljeva.**

Nalaz

- U dokumentu Rezultati studije PISA 2015. i preporuke za obrazovne politike iz 2019. godine, koji se može smatrati ključnim implementacionim strateškim dokumentom za razvoj kvaliteta osnovnog obrazovanja za period 2019-2021. godine, su date preporuke koje se odnose na Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo i Centar za stručno obrazovanje, Zavod za udžbenike, Ispitni centar i škole, kao i Program za realizaciju preporuka za unapređenje obrazovne politike 2019—2021.
  U Programima rada Zavoda za školstvo za period 2020-2022. godina ne navodi se koje se planirane aktivnosti Zavoda odnose na realizaciju preporuka datih u dokumentu Rezultati studije PISA 2015. i preporuke za obrazovne politike.
  U Izvještajima o radu Zavoda za školstvo za period 2020-2022. godina se ne izvještava o realizaciji preporuka datih u dokumentu Rezultati studije PISA 2015. i preporuke za obrazovne politike, kao ni o stepenu realizacije aktivnosti datih u Programu za realizaciju preporuka za unapređenje obrazovne politike 2019—2021.
  Od osam preporuka datih u dokumentu Rezultati studije PISA 2015. i preporuke za obrazovne politike iz 2019. godine koje su bile predmet revizije, Zavod za školstvo je preduzimao aktivnosti koje se mogu vezati za realizaciju pet preporuka. Za tri preporuke nije utvrđeno da je Zavod preduzimao aktivnosti u cilju realizacije istih.

Preporuka P2

- **Preporučuje se Zavodu za školstvo da program rada uskladi sa postojećim strateškim dokumentima, odnosno operativnim planovima/programima za realizaciju istih.**

Preporuka P3

- **Preporučuje se Zavodu za školstvo da u izvještajima o radu obezbijedi podatke o stepenu realizacije aktivnosti planiranih operativnim planovima/programima za sprovođenje strateških dokumenata.**

U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj Zavod za školstvo navodi: „Ministarstvo prosvjete je nosilac Strategije ili programa za realizaciju preporuka PISA 2015 iz septembra 2019. godine i isto je planiralo budžet, ali sva sredstva nijesu bila obezbijeđena za realizaciju pojedinih aktivnosti. Zavod za školstvo je sve realizovao što je bilo u našoj nadležnosti, osim u periodu korona virusa. Što se tiče programskih ciljeva: Programski cilj 1. Unapređivanje obrazovanja – istraživanje i razvoj (istraživanja, analize, stručna mišljenja); Programski cilj 2. Unapređivanje obrazovanja-savjetovanja, okrugli stolovi; Programski cilj 3. Unapređivanje programa-inoviranje Programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje i Programski cilj 4. Podrška učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama u njihovom razvoju-inkluzivno obrazovanje, većinu aktivnosti koje smo planirali smo realizovali u svim programskim ciljevima, izuzev izrade programa za osnovno obrazovanje i gimnazijsko obrazovanje jer je Ministarstvo prosvjete najavilo izmjenu nastavnog plana koja zahtijeva izmjenu programa prema godinama izučavanja i fondu časova.“

Nalaz

- Licenca (dozvola za rad) je javna isprava kojom se, saglasno zakonu, dokazuje potreban nivo opštih i stručnih kompetencija nastavnika, direktora i pomoćnika direktora za period od pet godina.
  Zavod za školstvo ne vodi evidenciju o izdatim licencama, što nije u skladu sa čl. 15 Pravilnikom o bližim uslovima, načinu i postupku izdavanja i obnavljanja dozvole za rad nastavniku, direktoru i pomoćniku direktora obrazovno - vaspitne ustanove. Državnom revizoru je dostavljena evidencija o izdatim licencama, koja je prema riječima zaposlenih u Zavodu dobijena iz informacionog sistema Ministarstva prosvjete.
  Uvidom u evidenciju o izdatim licencama utvrđeno je da se u istoj nalaze podaci za 12.659 lica. Prema podacima iz evidencije za 1.793 lica je od datuma izdavanja licence proteklo više od 5 godina, a nema podataka o obnavljanju licence. Utvrđeno je da po istom broju rješenja ima više unosa u 1.510 slučajeva (isti broj rješenja za više lica, isti broj rješenja a različiti datumi).

Preporuka P4

- **Preporučuje se Zavodu za školstvo da vodi evidenciju o izdatim licencama kao i da obezbijedi ažurnost podataka.**

U Izjašnjenju[1] na Preliminarni izvještaj Zavod za školstvo navodi: „Zavod za školstvo posjeduje evidenciju o izdatim licencama u Upisniku prvostepenog upravnog postupka, dok nema dozvolu za pristup elektronskoj evidenciji iz informacionog sistema MEIS, čiji je administrator Ministarstvo prosvjete (službenici Zavoda samo unose podatke za izradu licence u sistemu). Elektronsku evidenciju dobijamo po zahtjevu iz Ministarstva prosvjete.“

[1] broj 01/1-035/23-87/6 od 03.07.2023. godine.

Programski budžet

Nalaz

- Od četiri planirana cilja potprograma „Djelatnost Zavoda za školstvo“, Izvještaj o realizaciji programskog budžeta sadrži podatke o realizaciji dva cilja, dok za dva cilja nema podataka.

Preporuka P5

- **Preporučuje se Zavodu za školstvo da u Izvještaju o realizaciji programskog budžeta obezbijedi podatke o stepenu realizacije svih planiranih ciljeva po svim indikatorima.**

U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj Zavod za školstvo navodi: „Zavod za školstvo je dopunio Izvještaj o realizaciji programskog budžeta u dijelu podataka o ciljevima i indikatorima učinaka za aktivnost – Unapređivanje obrazovanja, koji nije bio obuhvaćen prethodnim izvještajem zbog problema u aplikaciji BMIS.“

Ugovori sa fizičkim licima

Nalaz

- Za izdatke po osnovu isplate ugovora o djelu planirano 97.592,00€a isplaćeno je 95.782,32€ ili 98.15%. Sredstva su planirana za potrebe angažovanja trenera za obuku nastavnika i direktora škola, članova mobilnih timova za djecu sa posebnim potrebama, članova komisije za izradu predmetnih programa za gimnazije i osnovne škole i dr.
  Na osnovu uvida u ugovore obuhvaćene uzorkom, revizijom je utvrđeno da je Zavod angažovao tri lica po osnovu ugovora o djelu za poslove za koje je sistematizovano radno mjesto (isplaćen neto iznos od 1.980,00€), **što nije u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima**, kojim je definisan postupak zasnivanja radnog odnosa i popuna radnih mjesta u organima državne uprave.

Preporuka P6

- **Rukovodilac Zavoda za školstvo treba da lica za obavljanje poslova za koje je sistematizovano radno mjesto angažuje u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.**
  Ugovore o djelu treba zaključivati u skladu sa čl. 669 Zakona o obligacionim odnosima i za poslove koji ne spadaju u osnovnu djelatnost poslodavca.

Nalaz

- V.D. direktorica Zavoda za školstvo zaključila je sa fizičkim licem ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova[2] za obavljanje analize za kadrovske potrebe, pripremu odgovora na tužbe/žalbe iz radno pravnih odnosa, izradu kadrovskog plana i dr., što nije u skladu sa čl. 200 Zakona o radu koji propisuje da se ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova zaključuje za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost.

[2] Ugovor br. 01/1-142/22-110/1 od 08.02.2022.g. zaključen na period 14.02.-29.07.2022. g., uz mjesečnu neto naknadu u iznosu od 500,00€.

Prema Službenoj zabilješci[3] koju su sačinili načelnica Službe za opšte poslove i finansije i šef Kancelarije za opšte poslove predmetni ugovor nije sastavljen u Službi za opšte poslove i finansije.
Načelnica Službe za opšte poslove i finansije i šef Kancelarije za opšte poslove su, 18.01.2023. godine, na osnovu službene zabilješke, podnijeli prijavu sumnje na nepravilnost ili prevaru koja se odnosi na v.d. direktoricu Zavoda[4] koja je zaključila predmetni ugovor. Prema Izvještaju o obavještenjima na nepravilnosti i prevare prijava je dostavljena Osnovnom državnom tužilaštvu i Zaštitniku imovinsko pravnih interesa.

Preporuka P7

- **Rukovodilac Zavoda za školstvo treba da prilikom zaključivanja ugovora o o obavljanju privremenih i povremenih poslova postupa u skladu sa čl. 200 Zakona o radu i iste zaključuje za poslove koji koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost.**

Nalaz

- Zavod ne vodi evidenciju o zaključenim ugovorima o djelu, što nije u skladu sa čl. 7 Interne procedure o angažovanju lica po ugovoru o djelu.

Preporuka P8

- **Služba za opšte poslove i finansije treba da vodi evidenciju o zaključenim ugovorima o djelu koja sadrži: ime i prezime angažovanog lica, broj ugovora, iznos sredstava isplaćen (bruto/neto iznos), vremenski period zaključenja ugovora, informacija o vrsti posla, lice zaduženo za kontrolu, broj izvještaja o stepenu realizacije ugovorenih poslova.**

U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj Zavod za školstvo navodi: „Zavod za školstvo je posjedovao i vodio evidenciju ugovora o djelu koja je uništena sajber napadom. U toku 2023. se vodi redovna evidencija.“

[3] br. 04/63-142/22-110/2 od 08.02.2022. godine
[4] v.d. direktorica Biljana Joksimović

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA CENTRA ZA OBUKU U SUDSTVU I DRŽAVNOM TUŽILAŠTVU ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu i Vrhovnom sudu.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, br.01-119/23-4 od 27.07.2023. godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Branislav Radulović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj 28.07.2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu za 2022. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu za 2022. godinu, prezentovan na fer i objektivan način, osim u dijelu izvještavanja o neizmirenim obavezama jer isti nije u Izvještaju o neizmirenim obavezama iskazao obaveze u ukupnom iznosu od 5.987,67€. Takođe, subjekt revizije nije u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, izvršio evidentiranje i plaćanje izdataka sa odgovarajućih pozicija u ukupnom iznosu od 1.400,20€, dok je plaćanje izdataka u ukupnom iznosu od 4.346,44€ izvršio na osnovu nepotpune dokumentacije. S tim u vezi, a imajući u vidu da su navedene nepravilnosti, materijalno značajne u odnosu na utvrđenu materijalnost (8.650,06€ tj. 1,90% ukupnih izdataka Centra koji iznose 455.266,51€), ali nijesu prožimajuće za finansijske izvještaje, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu za 2022. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu nije finansijske transakcije i druge aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu sa: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakonom o državnoj imovini, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Uredbom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, Pravilnikom o kriterijumima za ocjenjivanje polaznika inicijalne obuke, mentora i predavača, Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Uputstvom o načinu vršena kancelarijskog poslovanja i drugim internim aktima subjekta revizije, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti poslovanja Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu za 2022. godnu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar nije u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, izvršio plaćanje izdataka sa odgovarajućih pozicija u ukupnom iznosu od 1.400,20€ i to: izdatke u iznosu od 1.320,20€ sa budžetske pozicije 419-3-Izrada i održavanje softvera i izdatke u iznosu od 80,00€ sa budžetske pozicije 441-5-Izdaci za opremu.

Preporuka F1

- **Subjekt revizije treba da budžetska sredstva koristi po dinamici, u granicama i za namjene kako je to utvrđeno članom 40 stav 1 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i da plaćanje izdataka vrši sa odgovarajućih pozicija shodno važećem Pravilniku.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Centar nije potpuno dokumentovao izdatke u ukupnom iznosu od 4.346,44€ jer nije prezentirao potpunu dokumentacija koja potvrđuje da je nabavljena roba ili izvršena usluga, a na osnovu koje se vrši plaćanje shodno Uputstvu o radu državnog trezora - tačka 25 (izdaci za obnovu internet domena u iznosu od 1.725,80€; izdaci po osnovu nabavke kompjuterske i ostale opreme u ukupnom iznosu od 2.113,14€ i izdaci po osnovu usluga organizacije obuka u iznosu od 507,50€, koji su dokumentovani profakturama dobavljača ili ponudom).

Preporuka F2

- **Subjekt revizije treba da plaćanje izdataka vrši na osnovu potpune dokumentacije shodno Uputstvu o radu državnog trezora (tačka 25).**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar nije u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) iskazao obaveze po fakturama dobavljača od 14.11.2022. godine u ukupnom iznosu od 5.511,87€, po osnovu pružanja usluga organizacije obuka održanih u septembru i oktobru 2022. godine. Takođe, Centar nije u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) iskazao obaveze po osnovu neplaćenog posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom u ukupnom iznosu od 475,80€, koje je iskazao u mjesečnim izvještajima o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD obrascima) za 2022. godinu.

Preporuka F3

- **Subjekt revizije treba da u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) iskaže sve neizmirene obaveze dospjele za plaćanje do kraja godine za koju se podnosi Finansijski izvještaj.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar nije donio plan unaprijeđenja upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa članom 11 Zakona, kojim je propisano da se razvoj i sprovođenje upravljanja i kontrola vrši se na osnovu plana unaprijeđenja upravljanja i kontrola, koji utvrđuje rukovodilac subjekta.
  U postupku revizije prezentirani su Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola i Izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare za 2022. godinu, ali Centar nije prezentirao dokaze da je iste dostavio Ministarstvu finansija, što nije u skladu sa članom 18 i članom 53 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, kojim su propisane obaveze dostavljanja istih nadležnom Ministarstvu. Takođe, Centar nije obezbijedio razdvajanje odgovornosti u dijelu potpisivanja rješenja o utvrđivanju naknade za rad predsjednici Upravnog odbora od decembra 2022. godine i dalje tokom 2023. godine, koja su potpisivana od strane iste, što nije u skladu sa članom 15 Zakona.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije je dužan da donese plan unaprijeđenja upravljanja i kontrola i da Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola i Izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare dostavlja nadležnom organu, kao i da obezbijedi razdvajanje odgovornosti na način predviđen Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

Nalaz

- Uvidom u interna akta Centra sadržanih u Knjizi internih procedura, utvrđeno je da pojedina akta datiraju iz ranijeg perioda i nijesu usaglašena sa sada važećim zakonskim propisima.

Preporuka P2

- **Preporučuje se subjektu revizije da interna akta sadržana u Knjizi internih procedura koja datiraju iz ranijeg perioda, ažurira i uskladi sa važećim zakonskim propisima.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar ne obezbjeđuje vođenje Glavne knjige, već izvještavanje vrši na osnovu podataka iz Glavne knjige Državnog trezora. Takođe je utvrđeno da subjekt revizije ne obezbjeđuje evidenciju obaveza na kontima klase „2“, kako je to utvrđeno članom 4 Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Preporuka P3

- **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi vođenje Glavne knjige u kojoj će evidentirati stalnu imovinu, obaveze, izdatke, primitke, blagajničko poslovanje i sl., u cilju efikasnijeg i preciznijeg izvještavanja o svim poslovnim transakcijama istog, kao i upoređivanja podataka sa Glavnom knjigom Državnog trezora, shodno obavezi predviđenoj Uputstvom o radu Državnog trezora (tačka 95).**

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi evidenciju obaveza na kontima klase "2" shodno članu 4 Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžeta opština.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Centar prilikom obračuna zarada zaposlenih u Centru, za dio radnih mjesta primijenjivao koeficijente složenosti poslova utvrđene članom 22 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, dok je za određena radna mjesta (samostalni referent) primjenjivao koeficijente za obračun osnovne zarade utvrđene Pravilnikom o koeficijentima složenosti poslova za zaposlene u sudu i državnom tužilaštvu raspoređenim na radnim mjestima iz grupe poslova D, u visini od 5,10, bez prethodne saglasnosti Ministarstva finansija o istom, iako je tada važećim Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru za radno mjesto u zvanju Samostalni referent bio utvrđen koeficijent u visini od 4,1. Takođe, Centar je za radna mjesta sa zvanjem načelnik Odjeljenja za inicijalnu obuku, načelnik Odjeljenja za kontinuiranu obuku, načelnik Odjeljenja za opšte poslove i finansije i načelnik Odjeljenja za međunarodnu saradnju, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija, prilikom obračuna zarada primjenjivao koeficijent složenosti poslova u visini od 9,4, pri čemu nije prethodno internim aktom utvrdio navedena zvanja i bliže uredio raspoređivanje istih u grupe poslova, shodno zakonskim i drugim propisima koji se odnose na zarade zaposlenih u javnom sektoru, a na osnovu pribavljene saglasnosti Ministarstva finansija.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da raspoređivanje zvanja u grupe poslova i utvrđivanje koeficijenata složenosti istih, kao i posebnih zvanja, vrši na način utvrđen važećim zakonskim i drugim propisima koji se odnose na zarade zaposlenih u javnom sektoru.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da, Centar nije shodno odredbama člana 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom prilikom mjesečne isplate bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca izvršio uplatu posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, u ukupnom iznosu od 475,80€, koje je iskazao u mjesečnim izvještajima o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD obrascima) za 2022. godinu.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije je dužan da, za svako lice sa invaliditetom koje nije zaposlio u odnosu na ukupan broj zaposlenih, prilikom mjesečne isplate zarada uplati poseban doprinos za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, shodno članu 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.**

Nalaz

- Centar nije prezentirao dokaze da je obavijestio Inspekciju rada o uvođenju prekovremenog rada za februar mjesec 2022. godine, dok obavještenje o uvođenju prekovremenog rada za novembar mjesec 2022. godine nije dostavio nadležnom organu u roku utvrđenom članom 64 Zakona o radu.

Preporuka P7

- **Subjekt revizije treba da organizaciju prekovremenog rada vrši u skladu sa odredbama člana 64 Zakona o radu.**

Nalaz

- Uvidom u obračune zarada i prezentirane evidencije prisutnosti na poslu utvrđeno je da Centar u pojedinim slučajevima obračun zarada zaposlenim vršio za puno radno vrijeme, iako su shodno evidencijama prisustva utvrđena odsustva tokom mjeseca, dok je obračun prekovremenog rada vršio prema broju sati naznačenim u rješenjima, a ne na osnovu evidencija o broju sati provedenih na poslu van redovnog radnog vremena.

Preporuka P8

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi adekvatnu evidenciju o redovnom radnom vremenu i prekovremenom radu sa preciznim podacima o vremenu provedenom na poslu (vrijeme dolaska i vrijeme odlaska sa posla). Navedena evidencija je osnov za utvrđivanje broja sati na osnovu koje se vrši obračun zarade za redovan rad i obračun dodatka na zaradu za prekovremeni rad.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da, Centar nije u rokovima utvrđenim odredbama člana 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje nadležnom poreskom organu dostavljao izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD).

Preporuka P9

- **Subjekt revizije treba da izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD) dostavlja nadležnom organu u rokovima utvrđenim odredbama člana 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Nalaz

- Centar nije prezentirao dokaze da je vršeno ocjenjivanje predavača i mentora od strane članova Programskog odbora za inicijalnu obuku, što nije u skladu sa članom 6 i članom 7 Pravilnika o kriterijumima za ocjenjivanje polaznika inicijalne obuke, mentora i predavača, kojim je definisana obaveza ocjenjivanja mentora i predavača.

Preporuka P10

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi vršenje ocjenjivanja mentora i predavača na način propisan članom 6 i članom 7 Pravilnika o kriterijumima za ocjenjivanje polaznika inicijalne obuke, mentora i predavača.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar nije formirao posebne komisije za popis vrijednosti novčanih sredstava na žiro računima i stanja obaveza na 31.12.2022. godine, niti je prezentirao dokaze o izvršenom popisu vrijednosti novčanih sredstava na žiro računima i obaveza na navedeni datum.

Preporuka P11

- **Subjekt revizije treba da u cilju usaglašavanja stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem vrši popis cjelokupne imovine (finansijske i nefinansijske) sa kojom raspolaže, uključujući i obaveze, u skladu sa propisima kojim je bliže uređen način vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini za državne organe.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Popisna komisija Centra nije sačinila izvještaj o popisu na osnovu popisnih lista, koje su prezentirane u postupku revizije, iako je članom 2 Rješenja o formiranju Popisne komisije, utvrđen rok završetka Izvještaja o izvršenom popisu i dostavljanja istog direktorici Sekretarijata Centra, što nije u skladu sa članom 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari o popisu stvari u državnoj svojini, kojim je utvrđeno da nakon popisa Komisija sačinjava izvještaj o popisu na osnovu popisnih lista koje predaje starješini organa, kao ni članom 14 Uredbe, kojim je, između ostalog, utvrđeno da starješina organa na osnovu izvještaja Komisije i priloženih popisnih lista odlučuje o prihvatanju izvještaja o popisu.

Preporuka P12

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da Komisija za popis imovine sačinjava izvještaj o popisu u roku utvrđenim Rješenjem o formiranju iste, na osnovu popisnih lista, a u skladu sa odredbama člana 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, kao i usvajanje istog od strane starješine organa na način utvrđen članom 14 Uredbe.**

Nalaz

- Uvidom u popisne liste osnovnih sredstava Centra, utvrđeno je da iste ne sadrže sve elemente definisane propisanim obrascem za popis PL- obrazac (ne sadrže potpis članova Komisije za popis i zaduženog lica) i nijesu ovjerene potpisima članova Komisije. Takođe, subjekt revizije nije prezentirao dokaze da je Komisija za popis dostavila računovodstvu popisne liste u papirnoj i elektronskoj formi. Navedene nepravilnosti nijesu u skladu sa članom 6 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kojim je utvrđeno da se popisne liste sačinjavaju u tri istovjetna primjerka koje potpisuju predsjednik, članovi komisije i lice zaduženo za stvari koje se popisuju, a samim tim ni članom 11 stav 2 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini jer potpisima članova Komisije nije potvrđena vjerodostojnost popisnih listi, kao ni članom 7 Uputstva, kojim je utvrđeno da se popis vrši na Obrascu PL i da popisne liste Komisija dostavlja računovodstvu u papirnoj i elektronskoj formi.

Preporuka P13

- **Subjekt revizije treba da popisne liste sačinjava na propisanom obrascu (Obrascu PL), shodno čl. 6 i 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kao i da obezbijedi vjerodostojnost istih na način utvrđen članom 11 stav 2 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini. Takođe, subjekt revizije treba da obezbijedi dostavljanje popisnih listi računovodstvu u papirnoj i elektronskoj formi od strane Komisije, shodno članu 7 stav 2 Uputstva.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar nije vršio obračun amortizacije novonabavljene opreme tokom 2022. godine, od datuma stavljanja u upotrebu iste, iako je ista, shodno Izjavi subjekta revizije, stavljena u upotrebu datumom nabavke, što nije u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom za javni sektor 17, kojim je, između ostalog definisano da amortizacija sredstava započinje kada ono postane raspoloživo za korišćenje, tj. kada se nalazi na lokaciji i u stanju koje je neophodno da sredstvo funkcioniše na način na koji to predviđa rukovodstvo.

Preporuka P14

- **Subjekt revizije treba da započne amortizaciju sredstava kada ono postane raspoloživo za korišćenje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom za javni sektor (MRS-JS 17).**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju u vezi sa imovinom kojom raspolaže Centar, utvrđeno je da Centar nije u analitičkoj evidenciji osnovnih sredstava evidentirao doniranu opremu u 2021. godini od strane Ambasade SAD u Crnoj Gori, ukupne vrijednosti od 90.918,62€, kao ni dio donirane kompjuterske opreme od Ambasade SAD u Crnoj Gori iz 2014. godine, ukupne vrijednosti 1.948,96$, odnosno 1.433,65€ po tada važećem kursu, dok je novonabavljenu opremu u 2022. godini evidentirao u analitičkoj evidenciji osnovnih sredstava u 2023. godini. Centar nije prezentirao dokumentaciju na osnovu koje je izvršio evidentiranje dijela ustupljene imovine od strane Vrhovnog suda u analitičkoj evidenciji osnovnih sredstava Centra, osim za vozilo, a uvidom u analitičku evidenciju osnovnih sredstava Centra i specifikacije donirane opreme čije su vrijednosti izražene u dolarima ($), a koje su evidentirane u analitičkoj evidenciji, utvrđeno je da Centar u pojedinim slučajevima nije na precizan način iskazao preračun vrijednosti opreme iz dolara u euro, uzimajući u obzir zvaničan kurs valuta na dan prijema donirane opreme.

Preporuka P15

- **Subjekt revizije je dužan da u poslovnim knjigama evidentira svu imovinu na osnovu potpune i adekvatne dokumentacije, shodno članu 44 i članu 48 Zakona o državnoj imovini i članu 3 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kao i da usaglasi stvarno stanje imovine utvrđeno popisom sa knjigovodstvenim stanjem evidentiranim u poslovnim knjigama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar raspolaže sa jednim službenim vozilom, koje je istom ustupljeno krajem 2015. godine od strane Vrhovnog suda (nabavna vrijednost vozila iznosila je 18.400,00€). Uvidom u analitičku evidenciju osnovnih sredstava, utvrđeno je da sadašnja vrijednost navedenog vozila iznosi 0,00€, odnosno da je isto u potpunosti amortizovano, iako je u upotrebi.

Preporuka P16

- **Subjekt revizije treba da preispita korisni vijek upotrebe prevoznog sredstva koje je u potpunosti amortizovano i nema sadašnju vrijednost i izvrši procjenu vrijednosti istog, shodno odredbama člana 11 stav 2 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Centar nije prezentirao dokaze da je interni Pravilnik o uslovima i načinu korišćenja službenog vozila (od 2017. godine) dostavio organu državne uprave nadležnom za poslove finansija, kako je to propisano članom 5 Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore. Takođe, Centar nije prezentirao dokaze da je od strane starješine organa do 1. decembra 2021. godine za 2022. godinu utvrđen broj prevoznih sredstava neophodnih za nesmetan rad organa u skladu sa Uredbom i internim aktom o uslovima i načinu korišćenja službenog vozila, kako je to propisano članom 4a Uredbe.
  Uvidom u uzorkom odabranu dokumentaciju o načinu korišćenja službenog vozila (putni nalozi za službeno i drugo vozilo-obrazac PN i nalozi za kontrolu upotrebe službenih i drugih vozila i potrošnju goriva-obrazac OK), utvrđeno je navedeni obrasci ne sadrže sve potrebne podatke, kao i da na kraju mjeseca nije vršeno sravnjivanje naloga, u pređenoj kilometraži i utrošku goriva, kako je to predviđeno internim Pravilnikom.

Preporuka P17

- **Subjekt revizije treba da prilikom korišćenja službenog vozila u potpunosti primjenjuje odredbe Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore i internog Pravilnika o uslovima i načinu korišćenja službenog vozila.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Centar u toku 2022. godine vršio plaćanja izdataka po osnovu goriva, telefonskih usluga i reprezentacije, a nije internim aktom utvrdio ko ostvaruje pravo na korišćenje istih na teret sredstva Centra i do kog limita.

Preporuka P18

- **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko ostvaruje pravo na korišćenje goriva, telefonskih usluga i reprezentacije na teret sredstva Centra, kao i limit za navedene izdatke.**

Nalaz

- U postupku revizije nijesu prezentirani dokazi da je Centar vršio usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima (prezentirani IOS-i za 11 od ukupno 33 dobavljača prema kojim su vršena plaćanja tokom 2022. godine).

Preporuka P19

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši usaglašavanje obaveza sa dobavljačima.**

Nalaz

- Uvidom u naloge za službena putovanja, utvrđeno je da za pojedina službena putovanja nijesu sačinjavani izvještaji sa službenog puta, dok dio naloga nije po povratku sa službenih putovanja u zemlji podnošen rukovodiocu ili licu koje on ovlasti u roku utvrđenim članom 9 Uredbe kojim je propisano da je zaposleni dužan da u roku od tri dana po povratku sa službenog putovanja u zemlji, rukovodiocu ili licu koje on ovlasti podnese nalog za službeno putovanje sa obračunom putnih troškova i odgovarajućim dokazima o visini troškova i izvještaj o službenom putovanju.

Preporuka P20

- **Subjekt revizije treba da prilikom obračuna i plaćanja troškova službenih putovanja, u potpunosti primjenjuje odredbe Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Nalaz

- Centar nije prezentirao dokaze da je vršio kontrolu zaključenih ugovora o javnim nabavkama i sačinjavao izvještaje o realizaciji ugovora, što nije u skladu sa članom 152 Zakona o javnim nabavkama, kojim je utvrđeno da je naručilac dužan da vrši kontrolu izvršavanja zaključenog ugovora o javnim nabavkama i da u roku od 30 dana, od dana realizacije ugovora o javnoj nabavci sačini izvještaj o realizaciji ugovora i isti objavi u ESJN.

Preporuka P21

- **Subjekt revizije je dužan da vrši kontrolu izvršavanja zaključenih ugovora o javnim nabavkama i sačinjava izvještaje o realizaciji ugovora na način utvrđen članom 152 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Centar, ne obezbjeđuje djelovodnik, već upisnike, čiji sadržaj nije u skladu sa obrascima propisanim Uputstvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja, što nije u skladu sa članom 27 i 28 Uputstva kojim je propisano evidentiranje akata u djelovodnik i upisnike. Uvidom u upisnike utvrđeno je da se isti ne vode po sistemu jedinstvenih klasifikacionih znakova, kao i da se predmeti ne klasifikuju u grupama kako je propisano članom 3 i 4 Upustva. Takođe, utvrđeno je da upisnici nijesu zaključivani na kraju kalendarske godine, što nije u skladu sa članom 54 važećeg Uputstva. Centar nije na početku 2022. godine donio Odluku o brojčanom znaku organizacione jedinice, kako je to propisano članom 8 Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave.

Preporuka P22

- **Subjekt revizije treba da kancelarijsko poslovanje vrši u skladu sa Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave i Uputstvom o načinu vršena kancelarijskog poslovanja.**

Preporuka drugom državnom organu

Vrhovnom sudu

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Vrhovni sud nije izabrao novog člana Upravnog odbora iz reda sudija, nakon prestanka funkcije sudije i članstva u Upravnom odboru, zamjeniku predsjednika Upravnog odbora u 2022. godini zbog odlaska u starosnu penziju, što nije u skladu sa članom 16 stav 3 Zakona o Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, kojim je propisano da organ koji je izabrao člana čije je članstvo u Upravnom odboru prestalo, izabraće novog člana Upravnog odbora, u roku od 30 dana od dana prestanka članstva u Upravnom odboru. Članom 13 stav 1 Zakona o Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu propisano da člana Upravnog odbora iz reda sudija Vrhovnog suda bira - Opšta sjednica Vrhovnog suda.

Preporuka P23

- **Preporučuje se Vrhovnom sudu da shodno odredbama člana 13 i člana 16 Zakona o Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu izabere novog člana Upravnog odbora iz reda sudija.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA JU DOM STARIH "BIJELO POLJE" ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	JU Dom starih "Bijelo Polje"
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj JU Dom starih "Bijelo Polje" za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima.
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore; Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore; Ministarstvu rada i socijalnog staranja; Vrhovnom državnom tužilaštvu i Nacionalnom savjetu za borbu protiv korupcije.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Dom starih "Bijelo Polje" za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja JU Dom starih "Bijelo Polje" br. 02-082-1596/23 od 07.08.2023. godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **Zoran Jelić** - član Kolegijuma na sjednici održanoj 08.09.2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Dom starih "Bijelo Polje" za 2022. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da Godišnji finansijski izvještaj JU Dom starih "Bijelo Polje" za 2022. godinu, nije u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja jer je Ustanova u Izvještaj o neizmirenim obavezama iskazala neizmirene obaveze (95.464,37€) koje se značajno razlikuju u odnosu na iste evidentirane u poslovnim knjigama (369.826,91€, od kojih se veći dio odnosi na obaveze iskazane po početnom stanju koje nijesu dokumentovane -185.334,09€), dok je u Izvještaj o novčanim tokovima iskazala gotovinu na početku perioda u većem iznosu za 10.659,02€ i gotovinu na kraju perioda u većem iznosu za 5.934,29€ u odnosu na istu iskazanu u bankarskim izvodima. Takođe, Ustanova nije vršila evidentiranje transakcija u poslovnim knjigama na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore i budžete opština, dok dio finansijskih transakcija nije evidentirala u poslovnim knjigama, što je uticalo na neusaglašenost podataka Ustanove o stanju depozita na žiro računima evidentiranim u poslovnim knjigama i istim iskazanim u bančinim izvodima. Navedene nepravilnosti predstavljaju materijalno značajnu grešku u odnosu na materijalnost, koja je utvrđena u iznosu od 15.890,33€ (1,73% rashoda iskazanih u Izvještaju o novčanim tokovima, koji iznose 918.516,17€), pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj JU Dom starih "Bijelo Polje" za 2022. godinu

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno je da JU Dom starih "Bijelo Polje" nije finansijske transakcije i druge aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladila sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja JU Dom starih "Bijelo Polje" sa: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o obligacionim odnosima, Zakonom o državnoj imovini (čl.43 i 44), Zakonom o javnim nabavkama (čl.27,87,141,152 i 182), Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Uredbom o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Uputstvom o načinu vršena kancelarijskog poslovanja i drugim internim aktima subjekta revizije, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja JU Dom starih "Bijelo Polje" za 2022. godnu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova evidentiranje transakcija u poslovnim knjigama nije vršila na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore i budžete opština, već Pravilniku koji nije u primjeni.

Preporuka F1

- **Subjekt revizije treba da evidentiranje transakcija u poslovnim knjigama vrši shodno važećem Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđena neusaglašenost podataka Ustanove o stanju depozita na žiro računima evidentiranim u poslovnim knjigama i istim iskazanim u bančinim izvodima, zbog neevidentiranja dijela finansijskih transakcija u poslovnim knjigama (razlika – više evidentirani depoziti na 01.01.2022. godine u iznosu od 17.998,95€ i na dan 31.12.2022. godine u iznosu od 20.123,00€). Takođe, Ustanova je u Izvještaj o novčanim tokovima (Obrazac IV) iskazala gotovinu na početku perioda u većem iznosu za 10.659,02€, dok je gotovinu na kraju perioda iskazala u većem iznosu za 5.934,29€ u odnosu na istu iskazanu u bankarskim izvodima.

Preporuka F2

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama evidentira sve poslovne transakcije koje se odnose na fiskalnu godinu, kao i da u Izvještaju o novčanim tokovima, iskazuje depozite na početku i na kraju perioda u iznosima koji su iskazani u bankarskim izvodima i usaglašeni sa podacima evidentiranim u Glavnoj knjizi.**

Nalaz

- U postupku revizije nije prezentirana dokumentacija o sprovedenim knjiženjima u poslovnim knjigama Ustanove u okviru klase 2 – obaveze, od kojih se veći dio odnosi na obaveze iskazane po početnom stanju u iznosu od 185.334,09€. S tim u vezi, a imajući u vidu značajne neusaglašenosti u podacima o evidentiranim obavezama u poslovnim knjigama i istim iskazanim u Izvještaju o neizmirenim obavezama, DRI izražava rezervu na stanje obaveza iskazano u Izvještaju. Članom 62 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, utvrđeno je, između ostalog, da su budžetski izvršioci odgovorni za pravilno i tačno računovodstvo.

Preporuka F3

- **Subjekt revizije je dužan da poslovne transakcije evidentira u poslovnim knjigama na osnovu vjerodostojne računovodstvene dokumentacije, u cilju vođenja pravilnog i tačnog računovodstva, za koje je odgovoran shodno članu 62 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova u poslovnim knjigama i Izvještaju o novčanim tokovima iskazala primitke i izdatke u većem iznosu za po 20.236,89€ jer je priliv sredstava od Ministarstva rada i socijalnog staranja za lične potrebe korisnika (džeparac), evidentirala kao prihod Ustanove, iako ista pripadaju korisnicima, a isplatu istih korisnicima, odnosno prenos u blagajnu depozita, kao izdatak Ustanove.

Preporuka F4

- **Preporučuje se subjektu revizije da u poslovnim knjigama prilive i odlive sredstava koja pripadaju korisnicima evidentira na konto obaveza prema korisnicima, u cilju pravilnog iskazivanja primitaka i izdataka Ustanove u Izvještaju o novčanim tokovima.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova nije, shodno članu 7 Zakona utvrdila poslovne ciljeve koji doprinose ostvarivanju misije subjekta i nije shodno članu 9 Zakona o unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, utvrdila pokazatelje uspješnosti (indikatore), kao osnovu za izvještavanje o realizaciji utvrđenih ciljeva. Subjekt revizije nije sačinio i dostavio Ministarstvu finansija godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola do 15. februara tekuće za prethodnu godinu, što nije u skladu sa članom 18 Zakona, dok je Izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare za 2022. godinu dostavio nadležnom organu dana 27.04.2023. godine, što nije u skladu sa članom 53 Zakona.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije je dužan da, shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, sprovede sve aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola, kao i da utvrdi interna pravila i procedure za sve značajne segmente poslovanja u cilju sprovođenja kontrola.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova u okviru Glavne knjige na istom računu evidentirala prihode po osnovu pružanja usluga smještaja neposrednim ugovaranjem sa korisnicima (korisnici koji neposredno plaćaju punu cijenu smještaja) i prihode po osnovu pružanja usluga smještaja korisnicima, čije usluge smještaja se naplaćuju od penzija istih, na ime učešća u troškovima smještaja, što onemogućava dobijanje podataka o broju korisnika po navedenim kategorijama i prihodima po osnovu istih.

Preporuka P2

- **Preporučuje se subjektu revizije da u Glavnoj knjizi obezbjedi posebnu evidenciju prihoda ostvarenih po osnovu pružanja usluga smještaja neposrednim ugovaranjem sa korisnicima i prihoda po osnovu pružanja usluga smještaja korisnicima, čije usluge smještaja se naplaćuju od penzija istih.**

Nalaz

- Uvidom u ugovore o smještaju korisnika na direktan zahtjev korisnika, utvrđeno je da samo dio istih sadrži odredbu o plaćanju depozita, kao sredstva obezbjeđenja. Ustanova nije posebnom procedurom utvrdila kriterijume o određivanju obaveze plaćanja depozita od strane korisnika ili oslobađanja od iste. Ustanova je po osnovu ugovora sa 23 korisnika naplatila depozit u iznosu od po 1.800,00€ (u iznosu od šestomjesečne cijene smještaja od 300,00€ mjesečno), iako je za 16 korisnika naknada za smještaj iznosila od 400,00€ do 550,00€.

Preporuka P3

- **Preporučuje se subjektu revizije da internom procedurom definiše kriterijume o određivanju obaveze plaćanja depozita od strane korisnika ili oslobađanja od iste, prilikom zaključivanja ugovora o smještaju korisnika na direktan zahtjev korisnika.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova u poslovnim knjigama ne obezbjeđuje evidenciju potraživanja od korisnika po osnovu pružanja usluga istim, kao ni evidenciju potraživanja od Ministarstva rada i socijalnog staranja, što je bila u obavezi, budući da evidentiranje poslovnih transakcija u poslovnim knjigama vrši na obračunskoj osnovi, a izvještavanje na gotovinskoj osnovi.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja po svim osnovima, budući da računovodstvene evidencije zasniva na obračunskoj osnovi, koja podrazumijeva evidentiranje poslovnih transakcija u momentu nastanka poslovnog događaja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova ne obezbjeđuje analitičku evidenciju osnovnih sredstava, što nije u skladu sa članom 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, kojim je propisano da se posebna evidencija pokretnih i nepokretnih stvari vodi u knjigovodstvu organa koji te stvari koristi na osnovu vjerodostojne knjigovodstvene dokumentacije, u skladu sa propisima o računovodstvu, jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore i opština i razvrstavanju imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da, u skladu sa članom 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, obezbijedi vođenje analitičke evidencije osnovnih sredstava u posebnom računovodstvenom programu. Navedena evidencija je osnov za upoređivanje popisom utvrđenog stanja i utvrđivanje eventualnih razlika (manjkova ili viškova).**

Nalaz

- Ustanova nije prezentirala dokumentaciju o evidentiranju opreme na kontima klase 0 u Glavnoj knjizi, po početnom stanju u iznosu od 188.976,99€, pa DRI izražava rezervu na stanje evidentirane opreme u Glavnoj knjizi Ustanove. Takođe, revizijom je utvrđeno da Ustanova nije u poslovnim knjigama evidentirala građevinski objekat i pripadajuće zemljište u kojem obavlja djelatnost, što nije u skladu sa odredbama člana 44 Zakona o državnoj imovini kojim je propisano da evidenciju nepokretnih i pokretnih stvari javnih službi vode službe koje te stvari koriste.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije je dužan da u poslovnim knjigama evidentira svu nepokretnu i pokretnu imovinu na osnovu potpune i adekvatne dokumentacije, shodno članu 44 Zakona o državnoj imovini.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova nije vršila obračun amortizacije osnovnih sredstava za 2022. godinu, a shodno Izjavi šefa računovodstva Ustanove, obračun amortizacije nije vršen od 2013. godine. Navedeno nije u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom za javni sektor 17, kojim je, između ostalog definisano da amortizacija sredstava započinje kada ono postane raspoloživo za korišćenje, tj. kada se nalazi na lokaciji i u stanju koje je neophodno da sredstvo funkcioniše na način na koji to predviđa rukovodstvo, kao ni Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, kojim je definisan način razvrstavanja materijalne i nematerijalne imovine i metode za utvrđivanje amortizacije materijalne i nematerijalne imovine.

Preporuka P7

- **Subjekt revizije treba da vrši obračun amortizacije osnovnih sredstava na način definisan Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, a u skladu a Međunarodnim računovodstvenim standardom za javni sektor (MRS-JS 17).**

Nalaz

- Uvidom u rješenja o formiranju popisnih komisija utvrđeno je da je Ustanova kao pravni osnov za donošenje istih odredila Pravilnik o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem i član 14 Statuta Doma, iako je ista trebalo donijeti u skladu sa propisima kojim je bliže uređen način vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, imajući u vidu da je subjekt revizije javna ustanova čiji je osnivač država. U postupku vršenja revizije nijesu prezentirani planovi rada pojedinačnih komisija za popis.

Preporuka P8

- **Subjekt revizije treba da u cilju usaglašavanja stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem vrši popis cjelokupne imovine (finansijske i nefinansijske) sa kojom raspolaže, uključujući i obaveze, u skladu sa propisima kojim je bliže uređen način vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini za državne organe.**

Nalaz

- Uvidom u Izvještaj Centralne popisne komisije, utvrđeno je da isti ne sadrži sve podatke utvrđene članom 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini. Takođe, u postupku revizije nije prezentiran akt o usvajanju izvještaja Centralne popisne komisije o izvršenom popisu, što nije u skladu sa članom 14 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, kojim je, između ostalog, utvrđeno da starješina organa na osnovu izvještaja Komisije i priloženih popisnih lista odlučuje o prihvatanju izvještaja o popisu.

Preporuka P9

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da se Izvještaj o izvršenom popisu sačinjava u skladu sa odredbama člana 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, kao i usvajanje istog od strane starješine organa na način utvrđen članom 14 Uredbe.**

Nalaz

- Uvidom u popisne liste utvrđeno je da iste za većinu stavki ne sadrže podatke o novčanim vrijednostima imovine na osnovu knjigovodstvenog stanja, već samo naturalne podatke o osnovnim sredstvima, što nije u skladu sa odredbama člana 11 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kojim je utvrđeno da se podaci o popisu pokretnih i nepokretnih stvari unose u popisne liste pojedinačno u naturalnim iskazima, na osnovu utvrđenog stvarnog stanja i u novčanim iskazima na osnovu knjigovodstvenog stanja. Takođe je da subjekt revizije nije obezbijedio vršenje popisa imovine na popisanom obrascu (Obrazac PL), što nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

Preporuka P10

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da popisne komisije prilikom vršenja popisa u popisnim listama za svu imovinu unose podatke o istoj na način utvrđen članom 11 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini. Takođe, subjekt revizije treba da popisne liste sačinjava na propisanom obrascu (Obrascu PL), u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Uvidom u LN 3541 utvrđeno je da je zgrada na katastarskoj parceli 1933/2 (objekat JU Dom starih Bijelo Polje) upisana sa teretom nedostatka upotrebne dozvole.

Preporuka P11

- **Subjekt revizije je dužan da, shodno odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, preduzme aktivnosti u dijelu pribavljanja upotrebne dozvole za objekat u kojem obavlja djelatnost.**

Nalaz

- Ustanova ne posjeduje precizne podatke o vrijednosti i površini građevinskog objekta i pripadajućeg zemljišta u kojem obavlja djelatnost, a uvidom u dostupne podatake o površini objekta Doma iz prezentirane dokumentacije utvrđene su neusaglašenosti (po ugovoru - 5.100m^2, Listu nepokretnosti - 5.727m^2, dok je na zvaničnom sajtu Doma objavljeno da je površina objekta 6.171,36 m^2), pa je neophodno izvršiti premjer i procjenu vrijednosti istog, shodno odredbama člana 43 Zakona o državnoj imovini.

Preporuka P12

- **Subjekt revizije treba da izvrši procjenu vrijednosti nekretnina, na način propisan odredbama člana 43 Zakona o državnoj imovini.**

Nalaz

- U postupku revizije je utvrđeno da Ustanova, nije organu uprave nadležnom za poslove imovine dostavila podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima sa kojima raspolaže, što nije u skladu sa odredbama člana 50 Zakona o državnoj imovini kojim je bila dužna da, organu uprave nadležnom za poslove imovine, dostavi podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima, do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu, na propisanim obrascima.

Preporuka P13

- **Subjekt revizije je dužan da, shodno odredbama člana 50 Zakona o državnoj imovini dostavlja organu uprave nadležnom za poslove imovine podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima sa kojima raspolaže, na propisanim obrascima.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova nije donijela rasporedna rješenja zaposlenima po važećem Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta iz 2022. godine, iako je članom 18 istog, definisano da se u roku od 30 dana od usvajanja novog Pravilnika izvrši raspored izvršilaca.

Preporuka P14

- **Subjekt revizije treba da donese rasporedna rješenja zaposlenim u Ustanovi shodno važećem Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova svakomjesečno donosila odluke o uvođenju rada dužeg od punog radnog vremena (prekovremeni rad), zbog iznenadnog povećanog obima posla, pri čemu je za 28 zaposlenih prekovremeni rad obračunat od 260 do 480 časova, što je više od propisanog maksimuma od 250 časova na godišnjem nivou iz člana 64 Zakona o radu.

Preporuka P15

- **Subjekt revizije treba da organizuje prekovremeni rad u skladu sa odredbama člana 64 Zakona o radu**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da se prisustvo na radu ne evidentira neposredno od strane zaposlenih, već neposredni rukovodioci organizacionih cjelina (šef kuhinje, glavna medicinska sestra i sl.) sačinjavaju mjesečne specifikacije o zbirnom broju sati provedenom na radu, dnevnom prisustvu zaposlenih, bolovanju i godišnjem odmoru, koje dostavljaju računovodstvenoj službi i iste su osnov su za obračun zarada. Takođe je utvrđeno da specifikacija obezbjeđuje samo zbirni podatak o broju sati prisusutnosti na radu na mjesečnom nivou i o smjenskom radu, pa se računski dolazi do iznosa broja časova redovnog rada, prekovremenog, noćnog i rada u toku praznika, ali specifikacija ne obezbjeđuje podatke o vremenu dolaska na posao i vremenu odlaska sa posla zaposlenih. Subjekt revizije ne posjeduje interni akt kojim je uređena ova oblast.

Preporuka P16

- **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi proceduru evidentiranja prisustva zaposlenih, na način da se obezbijedi da dnevnu evidenciju o dolasku na posao i odlasku sa posla sačinjavaju neposredno zaposleni, kao i da se na osnovu iste od strane šefova organizacionih cjelina sačinjavaju mjesečne specifikacije o prisustvu na radu koja će biti osnov za obračun zarada.**

Nalaz

- Uvidom u Plan rada Ustanove za 2022. godinu, utvrđeno je da ista nije realizovala značajan dio planiranih aktivnosti (rekonstrukcija liftova zgrade, izgradnja teretnog-medicinskog lifta za transport nepokretnih korisnika i rekonstrukcija grijanja - prelazak sa ulja na pelet), koje su bile planirane i 2021. godinu. Takođe, utvrđena je neusaglašenost između Finansijskog plana i Plana rada za 2022. godinu, odnosno odstupanja strukture planiranih troškova od planiranih aktivnosti.

Preporuka P17

- **Preporučuje se subjektu revizije da godišnjim Planom rada vrši realnije planiranje aktivnosti u cilju stvaranja uslova za realizaciju istih.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova u okviru računovodstvenog programa obezbjeđuje posebnu evidenciju transakcija vezanih za redovno poslovanje i transakcija vezanih za projektne aktivnosti, pri čemu program ne omogućava objedinjavanje podataka koji služe za sačinjavanje jedinstvenog finansijskog izvještaja, već se isti sačinjava zbrajanjem podataka iz posebnih finansijskih izvještaja, što značajno može uticati na pojavu greške.

Preporuka P18

- **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi računovodstveni program koji omogućava objedinjavanje podataka o transakcijama iz posebnih evidencija, koji predstavljaju osnov za sačinjavanje jedinstvenog finansijskog izvještaja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova u Glavnoj knjizi, na kraju 2022. godine, evidentirala pretplate i primljene depozite u ukupnom iznosu od 23.047,20€, koje su uticale na smanjenje iskazanih obaveza u Izvještaju o neizmirenim obavezama, pri čemu nije prezentirala dokaze o usaglašavanju većeg dijela obaveza evidentiranih u poslovnim knjigama.

Preporuka P19

- **Subjekt revizije treba da tokom godine vrši usaglašavanja obaveza sa dobavljačima kao i obaveza po drugom osnovu, kako ne bi iskazivao pretplate na kraju finansijske godine. Takođe, subjekt revizije treba da nastale pretplate prema dobavljačima evidentira na konto aktivnih vremenskih razgraničenja i da zahtijeva povraćaj više plaćenih sredstava od dobavljača, kao i da sprovede odgovarajuća knjiženja u poslovnim knjigama po osnovu eventualnih neusaglašenih salda obaveza.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije prilikom korišćenja službenih vozila radi obavljanja određenih zadataka nije koristio propisane obrasce shodno članu 17 Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore (obrazac:PN) i naloge za kontrolu upotrebe službenog vozila i potrošnju goriva (obrazac za kontrolu - OK). U postupku revizije nijesu prezentirani dokazi da Ustanova koristi prevozna sredstva u skladu sa uslovima propisanim Uredbom. Takođe, Ustanova nije internim aktom uredila način korišćenja i upotrebe prevoznih sredstava, zavisno od posebnih potreba i specifičnosti organa, što nije u skladu sa članom 5 Uredbe.

Preporuka P20

- **Subjekt revizije treba da koristi prevozna sredstva u skladu sa odredbama Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, kao i da donese interni akt o načinu korišćenja i upotrebe istih, kako je to propisano Uredbom.**

Nalaz

- Ustanova nije prezentirala dokaze da je putem ESJN aplikacije dostavila nadležnom Ministarstvu statističke izvještaje o javnim nabavkama (polugodišnji i godišnji izvještaj), što nije u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkam kojim su utvrđene obaveze naručioca u vezi sa statističkim izvještavanjem o javnim nabavkama. Uvidom u elektronski sistem javnih nabavki (ESJN), utvrđeno je da je Ustanova tokom 2022. godine, putem ESJN sprovela četiri otvorena postupka javnih nabavki, ukupne vrijednosti 155.819,83€ i tri postupka jednostavnih nabavki ukupne vrijednosti 19.824,96€, koje nije iskazala kroz Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama u ESJN.
  U postupku revizije prezentiran je Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke, koji je Ustanova sačinila na osnovu podataka iz ESJN aplikacije, u kojem su iskazane vrijednosti nabavke, koje ne odgovaraju vrijednostima nabavki iz prezentirane dokumentacije. Ustanova u prezentiranom Izvještaju nije iskazala nabavke po osnovu usluga mobilne telefonije u iznosu od 8.988,53€, usluga fiksne telefonije u iznosu od 644,95€ i konsultantske usluge u iznosu od 3.780,00€, dok je iskazala usluge vezane za zapošljavanje u iznosu od 17.638,86€, koje se shodno članu 14 Zakona izuzete od primjene istog.

Preporuka P21

- **Subjekt revizije treba da u Izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, kao i Izvještaju o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne iskaže sve sprovedene nabavke koje se odnose na godinu za koju se izvještaj podnosi, kao i da statističko izvještavanje o javnim nabavkama vrši u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju u vezi sa sprovedenim otvorenim postupcima javnih nabavki utvrđeno je da je Ustanova prilikom sprovođenja postupka javne nabavke sanitetskog potrošnog materijala putem otvorenog postupka, nije tehničkom specifikacijom utvrdila sve karakteristike predmeta nabavke i zahtjeve u pogledu načina izvršavanja predmeta nabavke, što nije u skladu sa članom 87 Zakona o javnim nabavkama.

Preporuka P22

- **Subjekt revizije treba da prilikom sprovođenja postupka javne nabavke, tehničkom specifikacijom utvrdi sve karakteristike predmeta nabavke i zahtjeve u pogledu načina izvršavanja predmeta nabavke, kako bi istom omogućio jednak pristup svim privrednim subjektima u postupku nabavke bez ograničavanja tržišne konkurencije, kako je definisano članom 87 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova tokom 2022. godine, dijeljenjem predmeta nabavke, vršila nabavke raznih vrsta roba (prehrambreni proizvodi u ukupnom iznosu od 164.482,19€, sanitetski potrošni materijal i ljekovi u ukupnom iznosu od 32.557,29€) sprovođenjem jednostavnih nabavki, direktnim prihvatanjem računa, za čiju nabavku je Planom javnih nabavki za 2022. godinu planirala sprovođenje otvorenog postupka javnih nabavki, što nije u skladu sa članom 27 Zakona o javnim nabavkama, kojim je utvrđeno da naručilac ne smije da vrši podjelu predmeta javne nabavke kojom se izbjegava primjena Zakona.

Preporuka P23

- **Subjekt revizije je dužan da sprovodi nabavke po postupcima propisanim Zakonom o javnim nabavkama i ne smije da vrši podjelu predmeta nabavke kojom se izbjegava primjena istog, kako je to definisano članom 27 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova dio nabavki sredstava higijene, nabavljala jednostavnim nabavkama putem faktura, iako je za navedene nabavke planirala i sprovela otvoreni postupak javne nabavke. Takođe, Ustanova je dio medicinskog potrošnog materijala nabavljala jednostavnim nabavkama putem faktura, a ne od dobavljača sa kojim je zaključila Ugovor o javnoj nabavci, nakon sprovođenja otvorenog postupka javne nabavke.

Preporuka P24

- **Preporučuje se subjektu revizije da prilikom sprovođenja otvorenog postupka javne nabavke sačinjava tehničku specifikaciju na osnovu iskustva iz ranijih perioda, sagledavanjem potreba Ustanove kako bi obezbijedio dovoljne količine istih, a nabavke putem faktura za navedeni predmet nabavke sveo isključivo na pojedine slučajeve koji se nijesu mogli predviđeti.**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju u vezi realizacije ugovora o javnim nabavkama, utvrđeno je da u pojedinim slučajevima cijene i vrste isporučenih proizvoda naznačenih u fakturi, ne odgovaraju prihvaćenoj ponudi i zaključenom ugovoru.
  Ustanova nije prezentirala dokaze da je vršila kontrolu zaključenih ugovora o javnim nabavkama i sačinjavala izvještaje o realizaciji ugovora, što nije u skladu sa članom 152 Zakona o javnim nabavkama, kojim je utvrđeno da je naručilac dužan da vrši kontrolu izvršavanja zaključenog ugovora o javnim nabavkama i da u roku od 30 dana, od dana realizacije ugovora o javnoj nabavci sačini izvještaj o realizaciji ugovora i isti objavi u ESJN.

Preporuka P25

- **Subjekt revizije je dužan da vrši kontrolu izvršavanja zaključenih ugovora o javnim nabavkama i sačinjava izvještaje o realizaciji ugovora na način utvrđen članom 152 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ustanova nije odluke o izboru najpovoljnije ponude za više postupaka javnih nabavki objavila u ESJN u roku od tri dana od dana donošenja, što nije u skladu sa članom 141 Zakona, kao i da je više zaključenih ugovora o javnim nabavkama objavila u ESJN u roku dužem od tri dana od dana dostavljanja zaključenog ugovora, što nije u skladu sa članom 149 Zakona o javnim nabavkama. Navedene nepravilnosti odnosile su se i na period prije i poslije hakerskih napada na mreže državnih organa, zbog kojih ESJN nije bio u funkciji.

Preporuka P26

- **Subjekt revizije je dužan da u skladu sa članom 141 Zakona o javnim nabavkama, odluku o izboru najpovoljnije ponude, objavi u ESJN u roku od tri dana od dana donošenja, kao i da ugovor o javnoj nabavci objavi u ESJN u roku od tri dana od dana dostavljanja zaključenog ugovora, kako je to definisano članom 149 Zakona.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova prilikom sprovođenja otvorenih postupaka javnih nabavki obrazovala komisije za sprovođenje postupka javne nabavke u čijem sastavu nijesu zastupljeni zaposleni iz organizacionih jedinica za čije potrebe se vrši nabavka, a koji posjeduju posebna znanja u vezi sa karakteristikama predmeta nabavke (specifične robe i usluge).

Preporuka P27

- **Preporučuje se subjektu revizije, da prilikom obrazovanja komisija za sprovođenje postupaka javnih nabavki specifičnih roba i usluga, imenuje jednog člana Komisije koji je zaposlen u organizacionoj jedinici za čije potrebe se vrši nabavka, a sve u cilju preciznijeg sačinjavanja tehničkih specifikacija predmeta javne nabavke.**

Nalaz

- Uvidom u dokumentaciju za pravdanje troškova zakupa poslovnog prostora, utvrđeno je da Ugovor o zakupu poslovnog prostora za potrebe Dnevnog centra u Rožajama nije ovjeren od strane nadležnog organa, kako je to propisano članom 639 Zakona o obligacionim odnosima.

Preporuka P28

- **Subjekt revizije treba da ugovore o zakupu poslovnih prostora zaključuje sa zakupodavcima na način utvrđen odredbama čl.639 Zakona o obligacionim odnosima.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ustanova u toku 2022. godine vršila plaćanje izdataka po osnovu goriva, telefonskih usluga i reprezentacije, a nije internim aktom utvrdila ko ostvaruje pravo na korišćenje istih na teret sredstva Ustanove i do kog limita.

Preporuka P29

- **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko ostvaruje pravo na korišćenje goriva, telefonskih usluga i reprezentacije na teret sredstva Ustanove, kao i limit za navedene izdatke.**

Nalaz

- Uvidom u arhivske knjige Ustanove utvrđeno je da subjekt revizije na početku 2022. godine nije donio Odluku o brojčanom znaku organizacione jedinice kako je to propisano članom 8 Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave. Takođe, utvrđeno je da zaključivanje evidencija u istim, nije izvršeno na način predviđen tačkom 54 Uputstva o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja, a u pojedinim knjigama su vršene ispravke pogrešno upisanih unosa putem korektora, što nije u skladu sa članom 53 Uputstva o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja. Ustanova nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja akata.

Preporuka P30

- **Subjekt revizije treba da kancelarijsko poslovanje vrši u skladu sa Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave i Uputstvom o načinu vršena kancelarijskog poslovanja, kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja akata.**

Preporuka drugom organu

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Nalaz

- Uvidom u rješenja o ostvarivanju prava na usluge smještaja u Domu starih „Bijelo Polje“ utvrđeno je da su istim određena učešća nadležnog Ministarstva i Doma starih (kao pružaoca usluga), u pokriću troškova smještaja korisnika, pri čemu nije prezentiran pravni propis na osnovu kojeg je u rješenjima određeno da troškove u razlici do pune cijene koštanja usluga, snosi Dom starih. Shodno navedenom, a imajući u vidu da je u postupku revizije utvrđeno da su korisnici Doma starih „Bijelo Polje“ pretežno lica koja nijesu u mogućnosti da učestvuju u troškovima smještaja, kao i da su u pojedinim slučajevima ukupni troškovi koje snosi nadležno Ministarstvo i korisnik, manji od troškova koje snosi Dom starih, konstatuje se da ovakav način određivanja učešća Doma starih u troškovima smještaja korisnika, za koji nije prezentiran pravni propis, može imati za rezultat negativne posledice na funkcionisanje Doma, koje zbog finansijskih problema mogu dovesti u pitanje kvalitet pruženih usluga korisnicima i ostvarivanje djelatnosti zbog koje je osnovan.

Preporuka P31

- **Ministarstvo rada i socijalnog staranja treba da u koordinaciji sa ustanovama socijalne i dječje zaštite obezbijedi donošenje rješenja o ostvarivanju prava na usluge smještaja korisnika u ustanovama u skladu sa važećim pravnim propisima, kao i da preispita mogućnost povećanja svog učešća u pokriću troškova smještaja korisnika koji nijesu u mogućnosti da samostalno plaćaju usluge, kako bi se obezbijedila adekvatna podrška i resursi za njihovu njegu i zbrinjavanje od strane Doma.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI PRAVILNOSTI POSLOVANJA DIPLOMATSKIH PREDSTAVNIŠTAVA CRNE GORE U UJEDINJENOM KRALJEVSTVU VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE SA SJEDIŠTEM U LONDONU, KRALJEVINI ŠPANIJE SA SJEDIŠTEM U MADRIDU I STALNE MISIJE CRNE GORE PRI UJEDINJENIM NACIJAMA (UN) I DRUGIM MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA SA SJEDIŠTEM U ŽENEVI ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Ambasada Crne Gore u Ujedinjenom kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu, Ambasada Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i Stalna misija Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama (UN) i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi za 2022. godinu, uključujući i aktivnosti Ministarstva vanjskih poslova koje se odnose na poslovanje navedenih predstavništava
Predmet revizije:	Pravilnost materijalno-finansijskog poslovanja Ambasade Crne Gore u Ujedinjenom kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu, Ambasade Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i Stalne misije Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama (UN) i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi za 2022.godinu, uključujući i aktivnosti Ministarstva vanjskih poslova koje se odnose na poslovanje navedenih predstavništava.
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Predsjedniku Crne Gore i Vladi Crne Gore, zbog date preporuke; Odboru za međunarodne odnose i iseljenike.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji pravilnosti Diplomatskih predstavništava Crne Gore u Ujedinjenom kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu, Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i stalne misije Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama (un) i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije br.INT 4/6-400/23-83-3 od 05.10.2023. godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Milan Dabović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 16.10.2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji pravilnosti poslovanja diplomatskih predstavništava Crne Gore u Ujedinjenom kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu, Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i Stalne misije Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama (UN) i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti finansijsko-materijalnog poslovanja revidiranih predstavništava utvrđene su neusklađenosti poslovanja istih sa: Zakonom o javnim nabavkama, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kao i sa internim aktima Ministarstva kojim je uređeno poslovanje DKP-a (Interno pravilo o finansijsko-materijalnom poslovanju diplomatsko-konzularnih predstavništava Crne Gore i sl). S tim u vezi, a imajući u vidu da slučajevi neusklađenosti imaju materijalni, ali ne i prožimajući karakter, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje na usklađenost poslovanja revidiranih diplomatsko-konzularnih predstavništava** sa propisima.

Revizijom pravilnosti finansijskih i drugih radnji Ministarstva vanjskih poslova koje se odnose na poslovanje revidiranih diplomatsko-konzularnih predstavništava su utvrđene neusklađenosti sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Uredbom o posebnom dodatku na osnovnu zaradu, posebnim naknadama troškova i drugih primanjima za vrijeme rada u diplomatsko konzularnim predstavništvima, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG i budžete opština, kao i sa internim aktima i procedurama Ministarstva. S tim u vezi, a imajući u vidu da slučajevi neusklađenosti imaju materijalni, ali ne i prožimajući karakter, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje na usklađenost poslovanja Ministarstva vanjskih poslova** sa navedenim propisima, u dijelu koji se odnosi na revidirana diplomatsko-konzularna predstavništva.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

REVIDIRANIH PREDSTAVNIŠTAVA

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ambasada Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i Stalna misija Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi ne obezbjeđuju evidenciju obaveza i nijesu shodno članu 5 Internog pravila dostavljale nadležnom Ministarstvu mjesečne izvještaje o neizmirenim obavezama.

Preporuka P1

- **Predstavništvo treba da vrši evidentiranje obaveza i sačinjava mjesečne izvještaje o neizmirenim obavezama u cilju dostavljanja istih nadležnom Ministarstvu shodno članu 5 Internog pravila o finansijsko-materijalnom poslovanju DKP-a.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ambasade Crne Gore u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu i Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i Stalna misija Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi nijesu izvršile popis imovine na propisanom obrascu (Obrazcu PL), što nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, dok Ambasada Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu nije izvršila procjenu vrijednosti službenog vozila, koje je u upotrebi, a nema vrijednost, što nije u skladu sa članom 11 Uputstva.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da popisne liste sačinjava na propisanom obrascu (Obrazcu PL), shodno članu 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kao i da izvrši procjenu vrijednosti vozila koje je u upotrebi, a nema vrijednost, u cilju očuvanja vrijednosti istog, u skladu sa članom 11 navedenog Uputstva.**

Nalaz

- Uvidom u Rješenje o formiranju Komisije za popis (kod Ambasade Crne Gore u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu i Ambasade Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu), koje je donijeto od strane otpravnice poslova Predstavništva, utvrđeno je da je za predsjednika Komisije imenovana otpravnica poslova Predstavništva, čime nije obezbijeđeno razdvajanje dužnosti, u smislu da lica koja su odgovorna za rukovanje imovinom Predstavništva ne mogu biti članovi Komisije za popis**.**

Preporuka P3

- **Preporučuje se Predstavništvu da prilikom imenovanja članova Komisije za popis pokretnih i nepokretnih stvari, obezbijedi razdvajanje dužnosti, kako lica koja su odgovorna za rukovanje imovinom ne bi bila članovi Komisije za popis.**

Nalaz

- Uvidom u uzorkom odabranu dokumentaciju o evidenciji imovine za period od 2019., 2020. i 2021. godine (kod Ambasade Crne Gore u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu), utvrđeno je da su vrijednosti osnovnih sredstava u popisu i analitičkoj evidenciji osnovnih sredstava i obrascima sadržanim u Programu Ministarstva vanjskih poslova za osnovna sredstva, evidentirane u britanskoj funti sterling (GBP), izuzev za 2022. godinu koja je evidentirana u valuti euro, pa se konstatuje da su vrijednosti osnovnih sredstava u poslovnim knjigama Ambasade evidentirane kao zbir vrijednosti u različitim valutama.
  Shodno Izjavi ovlašćenog službenika Ministarstva vanjskih poslova, podaci o imovini Ambasade Crne Gore u Londonu dostavljeni su nadležnom organu uprave za poslove imovine za 2022. godinu u vrijednosti iskazanoj u valuti euro, dok su za prethodne tri godine, isti dostavljani nadležnom organu u vrijednosti iskazanoj u valuti britanska funta sterling (GBP), kako su i evidentirani u poslovnim knjigama Predstavništva.

Preporuka P4

- **Predstavništvo treba da u svojim poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju podataka o vrijednosti stalne imovine iskazanoj u istoj valuti (euro), u cilju kompatibilnosti svih evidentiranih podataka o vrijednosti imovine, a koji se, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova, dostavljaju nadležnom organu radi vođenja jedinstvene evidencije državne imovine.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Ambasada Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu angažovanim licima- lokalnom osoblju (tehničkom sekretaru i vozaču) mjesečno plaćala naknade u neto iznosima, dok je nadležnoj instituciji Španije kvartalno plaćala i poreske obaveze na isplaćene naknade, pri čemu nije ugovorima o pružanju usluga zaključenim sa lokalnim osobljem, definisala obavezu plaćanja poreskih obaveza od strane Predstavništva. Ugovorima je definisano plaćanje fiksnog iznosa mjesečne bruto naknade angažovanim licima, kao i da obaveze uplate doprinosa za zdravstveno, penzijsko i invalidsko osiguranje prema nadležnoj instituciji, kao i eventualni porezi na ugovoreni iznos naknade padaju na teret istih.

Preporuka P5

- **Predstavništvo treba da Ugovorima o pružanju usluga koje zaključuje sa lokalnim osobljem, definiše obavezu plaćanja poreskih obaveza od strane Predstavništva, ukoliko se isto obavezuje da pored ugovorenih neto naknada lokalnom osoblju vrši i plaćanje poreskih obaveza.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Stalna misija Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi, uz prethodnu saglasnost Ministarstva vanjskih poslova, izvršila plaćanje troškova službenog puta (dnevnica) licu angažovanom kao lokalno osoblje (vozač) u Misiji. Imajući u vidu da navedeno lice nije zaposleno u Predstavništvu, plaćanje navedenih izdataka nije u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kojom su utvrđeni uslovi, način ostvarivanja i visina naknade troškova zaposlenih u javnom sektoru.

Preporuka P6

- **Predstavništvo treba da troškove službenih putovanja isplaćuje zaposlenim licima koja ostvaruju pravo na isplatu istih u skladu sa odredbama Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da su Ambasade Crne Gore u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu i Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu i Stalna misija Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Ženevi tokom 2022. godine vršili nabavke određenih roba i usluga prihvatanjem faktura, koje nijesu iskazala u Statističkom izvještaju o sprovedenim nabavkama za 2022. godinu.

Preporuka P7

- **Predstavništvo treba da u Statističkom izvještaju o sprovedenim nabavkama iskaže sve nabavke koje se odnose na godinu za koju se izvještaj podnosi u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.**

MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA

Nalaz

- Uvidom u Interno pravilo o finansijsko-materijalnom poslovanju DKP-a, br. 04/3-9/33 od 03.08.2018. godine, utvrđeno je da istim nije precizno definisano finansijsko-materijalno poslovanje naročito u dijelu planiranja i izvršenja budžeta, izrade i dostavljanja izvještaja, vođenja pomoćnih evidencija u smislu koje pomoćne evidencije je predstavništvo dužno da vodi (blagajničkog poslovanja, evidencije obaveza, depozita za zakup stanova, evidencije sredstava po osnovu povraćaja PDV-a), kontrole blagajničkog poslovanja od strane šefa predstavništva. Takođe nijesu definisane obaveze Ministarstva u pogledu obavještavanja DKP-a o visini i namjeni odobrenih sredstava godišnjim budžetom.

Preporuka P8

- **Ministarstvo treba da Internim pravilom precizno definiše obaveze diplomatskih predstavništava naročito u dijelu planiranja i izvršenja budžeta, izvještavanja i vođenja pomoćnih evidencija (blagajničkog poslovanja, evidencije obaveza, depozita za zakup stanova i sredstava po osnovu povraćaja PDV-a). Takođe istim treba definisati i obavezu Ministarstva da obavještava predstavništvo o visini i namjeni odobrenih sredstava godišnjim budžetom.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo vanjskih poslova, u okviru Programa u kojem objedinjava finansijsko izvještavanje DKP-a, ne obezbjeđuje evidenciju obaveza na računima klase 2, kako je to propisano Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, već podatke o nezmirenim obavezama diplomatskih predstavništva obezbjeđuje na osnovu prispjelih, a neplaćenih faktura.

Preporuka P9

- **Ministarstvo vanjskih poslova treba da obezbijedi evidenciju svih obaveza na računima klase 2, shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da tokom 2022. godine Ambasada Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu nije imala imenovanog ambasadora, a poslove šefa predstavništva vršila su lica u zvanju II i I sekretar, kao otpravnici poslova koji su u Predstavništvu istovremeno vršili poslove nalogodavca (zaduženi za odobravanje i kontrolu), računopolagača (zaduženi za vršenje finansijskih poslova Ambasade), kao i poslove evidencija o konzularnim prihodima i vođenje konzularnih knjiga i iste ovjeravali u ulozi lica koje vodi evidencije – vrši obračun konzularnih prihoda i u ulozi lica koje je obračun potvrdilo-verifikovalo, prilikom zaključenja

konzularnih knjiga na kraju mjeseca. Shodno navedenom, konstatuje se da Ministarstvo u Predstavništvu nije obezbijedilo razdvajanje odgovornosti na način kako je to definisano odredbama člana 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P10

- **Ministarstvo vanjskih poslova treba da, u cilju uspostavljanja kontrolnih aktivnosti u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, obezbijedi razdvajanje odgovornosti kojom se sprječava da jedno lice istovremeno bude odgovorno za odobravanje, ovlašćivanje, odnosno izvršenje, evidentiranje ili kontrolu, kako je to definisano odredbama člana 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da su revidirana predstavništva tokom 2022. godine vršila nabavke roba i usluga, koje nijesu iskazala u Statističkom izvještaju o sprovedenim nabavkama za 2022. godinu, pri čemu nijesu prezentirani dokazi da je Ministarstvo vanjskih poslova ukazivalo predstavništvima na eventualne nedostatke u dostavljenim izvještajima o sprovedenim nabavkama.

Preporuka P11

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da pojača aktivnosti u dijelu kontrole evidencija i izvještavanja o sprovedenim nabavkama od strane predstavništva.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Uredbom o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu nije precizno utvrđena procedura sprovođenja postupka nabavki (način pribavljanja ponuda, kriterijumi za izbor najpovoljnije ponude i slično), kao ni obaveza sačinjavanja plana nabavki.

Preporuka P12

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da inicira izmjene i dopune Uredbe o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu u dijelu koji se odnosi na sačinjavanje Plana nabavki, procedure sprovođenja postupka nabavki i definisanja kriterijuma za izbor najpovoljnije ponude u cilju stvaranja uslova za prikupljanje odgovarajućih i uporedivih ponuda, a samim tim i veće transparentnosti u sprovođenju nabavki.**

Nalaz

- Ministarstvo vanjskih poslova nije prezentiralo dokaze da je sprovodilo kontrolne aktivnosti u dijelu dostavljenih podataka o imovini odstrane predstavništava. Shodno Izjavi ovlašćenog službenika Ministarstva vanjskih poslova od 06.07.2023. godine (dostavljenoj putem e-mail-a), podaci o imovini Ambasade Crne Gore u Londonu dostavljeni su nadležnom organu uprave za poslove imovine za 2022. godinu u vrijednosti iskazanoj u valuti euro, dok su za prethodne tri godine, isti dostavljani nadležnom organu u vrijednosti iskazanoj u valuti britanska funta sterling (GBP), kako su i evidentirani u poslovnim knjigama Predstavništva.

Preporuka P13

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da pojača aktivnosti u dijelu kontrole dostavljenih podataka o imovini od strane predstavništava, sa ciljem iskazivanja tačnih podataka o vrijednosti imovine u evidencijama predstavništva i izvještajima koji se dostavljaju nadležnom organu radi vođenja jedinstvene evidencije državne imovine.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo vanjskih poslova, kao poslodavac, nije shodno odredbama člana 47 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, do 15. u tekućem za prethodni mjesec nadležnom poreskom organu dostavljalo Izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima za period avgust - novembar 2022. godine, već sa zakašnjenjem, u januaru 2023. godine. Shodno usmenoj izjavi odgovornog lica, isti nije dostavljan u propisanom roku zbog sajber napada na IT infrastrukturu.

Preporuka P14

- **Subjekt revizije treba da izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD) dostavlja nadležnom organu u rokovima utvrđenim odredbama člana 47 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo vanjskih poslova prilikom utvrđivanja polazne bruto osnovice za obračun posebnog dodatka nije pravilno primijenilo odredbe člana 7 Uredbe o posebnom dodatku na osnovnu zaradu, posebnim naknadama troškova i drugim primanjima za vrijeme rada u diplomatsko-konzularnom predstavništvu ("Službeni list Crne Gore", br. 006/18), jer nije vršeno usklađivanje u 2020. godini, odnosno, 2019. godini, tj. polazni procenat nije primijenjen na bruto domaći proizvod po stanovniku u CG za godinu koja prethodi godini kad se vrši usklađivanje, prema podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike.
  U vezi utvrđene nepravilnosti je od strane odgovornih lica iz Ministarstva vanjskih poslova pojašnjeno da se tokom čitave 2022. godine i prvom polugodištu 2023. godine vršio obračun posebnog dodatka na način koji nije bio usklađen sa odredbama člana 7 navedene Uredbe iz 2018. godine, kao i da je u 2023. godini izvršena izmjena iste u dijelu spornih odredbi člana 7, a izmijenjen je i član 9, tako da će se od dana stupanja na snagu navedenih izmjena (01.07.2023. godine) obračun posebnog dodatka vršiti na pravno valjan način. U periodu vršenja revizije, nijesu prezentirani dokazi u vezi sa primjenom izmijenjenih odredbi Uredbe prilikom obračuna posebnog dodatka na osnovnu zaradu zaposlenog za vrijeme rada u diplomatsko-konzularnom predstavništvu.

Preporuka 15

- **Ministarstvo vanjskih poslova treba da obračun posebnog dodatka na zaradu zaposlenih za vrijeme rada u diplomatskom i konzularnom predstavništvu Crne Gore u inostranstvu, vrši na način utvrđen odredbama važeće Uredbe.**

Preporuka organima nadležnim za postavljenje ambasadora

Predsjednik Crne Gore, Vlada Crne Gore, Ministarstvo vanjskih poslova

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da tokom 2022. godine Ambasada Crne Gore u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu i Ambasada Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu nijesu imale imenovane ambasadore, pri čemu je u Ambasadi Crne Gore u Kraljevini Španije sa sjedištem u Madridu u revidiranom periodu bilo raspoređeno jedno lice-diplomata, koje je ujedno obavljalo poslove predstavljanja i zastupanja interesa Crne Gore u zemlji prijema, finansijske poslove, kao i odobravanje i kontrolu istih.

Preporuka P16

- **Preporučuje se organima nadležnim za postavljenje ambasadora da u što kraćem roku preduzmu aktivnosti postupka postavljenja ambasadora u zemljama prijema u kojim su mjesta ambasadora upražnjena, u cilju obezbjeđenja uslova za nesmetano predstavljanje i zastupanje interesa Crne Gore u istim.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Ministarstvo unutrašnjih poslova
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja Ministarstva unutrašnjih poslova
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za bezbjednost i odbranu i Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije (br. „I“ 01-6008 od 16.10.2023. g.), a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu **dr Branislav Radulović** (Rukovodilac Kolegijuma) i **dr Milan Dabović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 24.10.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu**.

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti daje istinit i objektivan prikaz iskazanih primitaka i izdataka u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor. Za finansijsku reviziju je određena materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 869.244,54€ (0,97% od ukupnih izdataka koji su iznosili 89.612.833,79€). Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na finansijski izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu

Revizijom pravilnosti poslovanja Ministarstva unutrašnjih poslova utvrđene su neusklađenosti koje imaju i materijalan i prožimajući efekat. Neusklađenosti su utvrđene u oblastima upravljanja ljudskim resursima i imovinom, javnih nabavki, unutrašnjim finansijskim kontrolama i upravljanju izdacima za sudske sporove. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Skretanje pažnje

Ne modifikujući izraženo pozitivno mišljenje, DRI skreće pažnju da je u napomenama uz Izvještaj o novčanim tokovima III Ministarstvo prikazalo da je Uprava za katastar i državnu imovinu po osnovu realizovanih javnih nabavki za potrebe Ministarstva i Policije izvršila ukupna plaćanja u iznosu od 4.602.734,20€, što je za 352.578,43€ manje u odnosu na podatke GK Trezora. Prema podacima GK Trezora, Uprava za katastar i državnu imovinu je za potrebe Ministarstva i Policije u toku 2022. godine izvršila plaćanja u ukupnom iznosu od 4.955.312,63€.

Preporuka F1

- **Preporučuje se MUP-u da prije sastavljanja napomena uz finansijski izvještaj vrši usaglašavanje sa podacima GK Trezora.**

Revizija pravilnosti

Strategija upravljanja ljudskim resursima u Upravi policije

Nalaz

- Strategija razvoja policije za period 2016-2020.g. posebnu pažnju posvetila je oblasti upravljanja ljudskim resursima, prioritetno na potrebi unapređenja sistema policijskog obrazovanja i obuka, kao i sistema profesionalnog i karijernog razvoja policijskih službenika. U

Strategiji je istaknuto da je kvalitet strateškog upravljanja ljudskim resursima Uprave policije od primarne važnosti.

- Strategija upravljanja ljudskim resursima u Upravi policije za period 2019-2024. g. je sačinjena u cilju otklanjanja postojećih nedostataka u oblasti upravljanja ljudskim resursima, kao osnova za reformu sistema upravljanja ljudskim resursima. Cilj ovog strateškog dokumenta je da osigura da svi procesi upravljanja ljudskim resursima, počev od prijema, ocjene rada, napredovanja, razvoja karijere, sistema plata i nagrađivanja, profesionalnog razvoja i prestanka radnog odnosa budu zasnovani na sistemu profesionalnih sposobnosti (meritornosti).
- Akcionim planom za 2022. godinu za sprovođenje Strategije upravljanja ljudskim resursima u Upravi policije za postizanje strateškog cilja i predviđenih šest operativnih ciljeva planirana je realizacija ukupno 22 aktivnosti. Prema Prijedlogu izvještaja o realizaciji Akcionog plana (na koji je Generalni sekretarijat Vlade dao uslovno mišljenje) i dostavljene dokumentacije može se zaključiti da je od ukupno dvadesetdvije aktivnosti dvanaest realizovano, tri aktivnosti su djelimično realizovane, dok je nerealizovano sedam aktivnosti.
- Iako je bilo planirano, nije izvršena analiza potrebnih obrazovnih profila u MUP-u /Upravi policije, analiza potreba za obrazovanjem i obukama na osnovu izvještaja o ocjenjivanju, nije izrađen plan obuka na osnovu podataka iz obrasca o ocjenjivanju i nijesu organizovane obuke radi napredovanja u neposredno više zvanje. Takođe, nije donijet Plan aktivnosti za stvaranje uslova za povećanje broja policijskih službenica u Upravi policije za 2022. g. Realizacija ovih aktivnosti bila je planirana i prethodnim akcionim planovima za realizaciju Strategije.

Preporuka P1

- **Preporučuje se Ministarstvu unutrašnjih poslova da u cilju efikasnije realizacije Strategije upravljanja ljudskim resursima u Upravi policije, odnosno planiranih aktivnosti, obezbijedi monitoring i interno izvještavanje o realizaciji aktivnosti u toku perioda na koji se odnosi akcioni plan, kako bi se obezbijedila jasna analiza napretka ka postizanju operativnih odnosno strateških ciljeva.**
- **Interni izvještaji treba da sadrže: informacije o realizaciji aktivnosti prema akcionom planu i učinku na strateške podciljeve i ciljeve i služe kao osnova za donošenje odluka tokom godine i da se sačinjavaju kvartalno ili polugodišnje**.[1]

Raspoređivanje zaposlenih

Nalaz

- Od ukupno 4.830 zaposlenih u MUP-u, njih 1.921 ili 40% je neraspoređeno[2], što nije u skladu sa čl. 24 Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji kojim je utvrđeno da će se raspored policijskih i ostalih službenika i namještenika, izvršiti u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu istog, odnosno do 06.11.2022. godine.
- Ključni razlog što značajan broj zaposlenih nije raspoređen je što rukovodioci organizacionih jedinica ne dostavljaju prijedloge o rasporedu službenika, što nije u skladu sa internim pravilom „Raspoređivanje državnih službenika i namještenika i policijskih službenika MUP-a“. Osim navedenog, na visok broj neraspoređenih službenika utiču i razlozi kao što su žalbe na donešena raspoređna rješenja i neispunjavanje kriterijuma propisanih aktom o sistematizaciji.

[1] U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji, MUP navodi da je obrazovano Koordinaciono tijelo za praćenje, monitoring i realizaciju Strategije upravljanja ljudskim resursima u Upravi policije za period 2019-2024. g., ali nijesu dostavljeni dokazi da je u toku perioda (2022.g.) vršen monitoring i interno izvještavanje.
[2] Prema podacima „Interne kadrovske evidencije“ iz jula 2023. godine.

Preporuka P2

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da preduzme aktivnosti kako bi se izvršio raspored neraspoređenih policijskih i ostalih službenika i namještenika.**
- **Rukovodioci organizacionih jedinica treba da, u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima i donešenom internom procedurom, daju prijedloge za raspored zaposlenih kako bi se donijela rješenja o raspoređivanju zaposlenih u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.**

Kadrovski plan

Nalaz

- Ministarstvo unutrašnjih poslova nije pripremilo Nacrt kadrovskog plana za 2022. godinu, što nije u skladu sa čl. 4 Uredbe o sadržaju, postupku i načinu pripreme i izmjene kadrovskog plana za organe državne uprave i službe Vlade.

Preporuka P3

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da, shodno Uredbi o sadržaju, postupku i načinu pripreme i izmjene kadrovskog plana za organe državne uprave i službe Vlade[3] i Smjernicama za izradu kadrovskog plana[4], sačini Nacrt kadrovskog plana zasnovan na analizi postojećih administrativnih kapaciteta i procjeni potreba za zapošljavanjem u godini za koju se planira budžet i narednoj godini, organizacionih i poslovnih promjena i obima posla, potrebi za povećavanjem ili smanjenjem broja zaposlenih.**
- **U skladu sa Uredbom sačinjeni Nacrt je potrebno dostaviti na saglasnost Ministarstvu finansija, a zatim Upravi za ljudske resurse.**

Evidencija prisustva na radu

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da se u svim organizacionim jedinicama ne vodi evidencija prisustva zaposlenih na radu.
- U Ministarstvu navode da svaki rukovodilac organizacione jedinice ima informaciju o odsustvu zaposlenog za kojeg je nadležan. Služba za obračun zarada, obračun plata za redovan rad vrši tako što od propisanih 174 sati redovnog rada na mjesečnom nivou oduzima sate shodno dostavljenim doznakama od strane zaposlenih.
- Ministarstvo nije obezbijedilo podatke koliki broj od ukupno 1.921 zaposlenog koji nijesu raspoređeni nijesu radno angažovani, odnosno ne dolaze na posao.

Preporuka P4

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da, u skladu sa članom 19 Zakona o radu i donešenim internim procedurama, u svim organizacionim jedinicama vodi dnevnu evidenciju prisustva na radu.**

[3] „Sl. list CG“, br. 050/18 od 20.07.2018.g.
[4] Uprava za kadrove

Personalna evidencija zaposlenih

Nalaz

- Pregledom personalnih dosijea zaposlenih obuhvaćenih uzorkom, utvrđeno je da u određenom broju slučajeva u istim nijesu bila odložena rasporedna rješenja, rješenja o koeficijentima, odluke o dodacima, rješenja o godišnjem odmoru. Jedan broj nedostajućih rješenja nije dostavljen državnom revizoru ni do okončanja revizije.

Preporuka P5

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da izradi internu proceduru o sadržaju, načinu vođenja i čuvanja personalnih dosijea zaposlenih i da izvrši ažuriranje svih personalnih dosijea kao i da dokumentaciju odlaže i čuva u za to propisanoj poslovnoj knjizi – Personalni dosije.**

Staž sa uvećanim trajanjem

Nalaz

- Pravo na ostvarivanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem nije utvrđeno pojedinačnim rješenjima, već se u aplikaciju “Interna kadrovska evidencija” (iz koje se preuzimaju podaci za obračun zarada), unose podaci o radnim mjestima koja su u skladu sa Pravilnikom utvrđena kao radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Preporuka P6

- **Ministarstvo unutrašnih poslova treba da rješenjem o raspoređivanju ili drugim rješenjem utvrdi pravo zaposlenog na staž osiguranja sa uvećanim trajanjem.**

Nalaz

- U Ministarstvu nije vršena revizija odnosno ponovna ocjena postojanja propisanih uslova na osnovu koje se utvrđuje na kojim radnim mjestima (poslovima) prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staža, kao i na kojim radnim mjestima (poslovima) se uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem, što nije u skladu sa čl. 72 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Preporuka P7

- **Ministarstvu unutrašnjih poslova se preporučuje da, u skladu sa članom 72 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju izvrši reviziju odnosno ponovnu ocjenu postojanja propisanih uslova iz člana 70 Zakona na osnovu koje se utvrđuje na kojim radnim mjestima odnosno poslovima prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staža, kao i na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima se uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem.**

Interna kadrovska evidencija

Nalaz

- U Ministarstvu nije donijeta procedura kojom se uređuje unos i kontrola podataka u aplikaciju "Interna kadrovska evidencija" iz koje se preuzimaju podaci za obračun zarada.

Preporuka P8

- **Ministarstvu unutrašnjih poslova se preporučuje da izradi interno pravilo o proceduri unosa i kontrole podataka koje se unose u aplikaciju "Interna kadrovska evidencija".**

Direkcija za ljudske resurse, kadrovske i pravne poslove

Nalaz

- Direkcija za ljudske resurse, kadrovske i pravne poslove je zbog nepopunjenosti sistematizovanih radnih mjesta i konstantnog odliva zaposlenih, kadrovski ograničena. Od ukupno 47 sistematizovanih radnih mjesta popunjeno je 17 ili 36%.

Preporuka P9

- **Preporučuje se Ministarstvu unutrašnjih poslova da, imajući u vidu nepravilnosti utvrđene revizijom i važnost upravljanja ljudskim resursima, kao i obim i složenost poslova, preduzme aktivnosti na jačanju kapaciteta Direkcije za ljudske resurse, kadrovske i pravne poslove.**
- **Jačanje funkcije upravljanja ljudskim resursima u policiji je jedan od šest ciljeva Strategije upravljanja ljudskim resursima u Upravi policije za period 2019-2024. g. Ciljna vrijednost je da jedan službenik obavlja poslove ljudskih resursa za 200 policijskih službenika.**

Zaštita na radu

Nalaz

- Ministarstvo nije vršilo procjenu rizika za radna mjesta, utvrdilo način i mjere za otklanjanje rizika i obezbijedilo njihovo sprovođenje i nije donijelo akt o procjeni rizika, što nije u skladu sa čl. 17 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu.

Preporuka P10

- **Potrebno je da Ministarstvo unutrašnjih poslova donese akt o procjeni rizika, kojim će za sva radna mjesta procijeniti rizike, u skladu sa Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu.**

Varijabilni dodatak

Nalaz

- Ministarstvo unutrašnjih poslova je u decembru 2022. godine isplatilo varijabilni dodatak svim zaposlenim, na osnovu zbirnih rješenja, u kojima se kao kriterijumi navode izuzetni rezultati i kvalitet rada i povećan obim posla, bez detaljnog obrazloženja odnosno opisa konkretnog posla.

Preporuka P11

- **Preporučuje se Ministarstvu unutrašnjih poslova da izradi internu proceduru kojom će se bliže precizirati kriterijumi i način ostvarivanja prava na varijabilni dodatak.**

Izdaci za sudske sporove

Nalaz

- Izdaci evidentirani na računu 4630 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda u ukupnom iznosu od 2.531.761,73€ odnose se na prinudnu naplatu po osnovu izvršnih rješenja javnih izvršitelja koje Ministarstvu finansija dostavlja Centralna banka Crne Gore.
- Revizijom je utvrđeno da MUP nema dokumentaciju (zahtjevi za plaćanje, rješenja o izvršenju i dr.) za 96% izdataka obuhvaćenih uzorkom.
- Navedeno predstavlja ustaljenu praksu koja za posljedicu ima dodatne troškove izvršenja koji se plaćaju iz budžeta i onemogućava sprovođenje finansijske kontrole potrošnje državnog novca na način propisan Uputstvom o radu Državnog trezora.[5]

Preporuka P12

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da, u saradnji sa Ministarstvom finansija i Zaštitnikom imovinsko pravnih odnosa, obezbijedi da se postupa po pravosnažnim i izvršnim odlukama nadležnih sudova i drugih organa i tako izbjegne neekonomično trošenje budžetskih sredstava u postupku prinudne naplate potraživanja i obezbijedi vršenje finansijske kontrole potrošnje državnog novca, na način propisan Uputstvom o radu Državnog trezora.**

- U Izjašnjenu na Preliminarni izvještaj o reviziji MUP navodi da Ministarstvu unutrašnjih poslova Zakonom o budžetu za 2022. godinu na izdatku 463-otplata obaveza, nijesu odobrena a Zahtjevom za budžetskim sredstvima za 2022. godinu, su tražena. Najveći dio presuda se odnosi na utuženja službenika koje je teško predvidjeti do dostavljanja pravosnažnih presuda, već se iste vrše u postupku prinudne naplate posredstvom Državnog trezora na poziciji 4630-otplata obaveza (utuženja većinom policijskih službenika za prethodni period).
- Na izdatku 4630 - otplata obaveza iz prethodnog perioda, evidentiraju se izdaci nastali po osnovu pravosnažnih i izvršnih rješenja. Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije se ne dostavlja dokumentacija po kojoj su vršena plaćanja, već se iznos po osnovu prinudne naplate samo evidentira u budžetu Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije.

Imovina

Nalaz

- Ministarstvo u svojoj knjigovodstvenoj evidenciji ne vodi sve objekte koje koristi, što nije u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini, kojim je propisano da evidenciju nepokretnih i pokretnih stvari, na kojima svojinska prava i ovlašćenja vrši Crna Gora, a koje služe za obavljanje funkcije državnih organa, vode organi koji te stvari koriste.[6]

[5] Tačka 10 i tačke 21 do 29 Uputstva o radu Državnog trezora

[6] U Izjašnjenju na preliminarni izvještaj o reviziji MUP konstatuje da Vlada Crne Gore nije donijela posebni propis kojim se određuju uslovi i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari koje koristi Ministarstvo unutrašnjih poslova, što je obaveza propisana čl. 28 Zakona o državnoj imovini.

Preporuka P13

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da u knjigovodstvenoj evidenciji vodi podatke za sve objekte koje koristi, u skladu sa Zakonom o državnoj imovini.**

Nalaz

- Popisna komisija je konstatovala da postoji neslaganje između baze podataka Uprave za katastar i državnu imovinu sa podacima iz knjigovodstva Ministarstva unutrašnjih poslova. U bazi podataka Uprave za nekretnine ne postoje podaci za objekte koje koristi MUP (GP Cijevna, GP Božaj, GP Vraćenovići, objekat CB Bar - aneks objekta površine 73m2, aneks objekta OB Rožaje, u površini 251m2, kao i rekonstruisani objekat - Hangar aviohelikopterske jedinice u Golubovcima u površini 1500m2).

Preporuka P14

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da, u saradnji sa Upravom za katastar i državnu imovinu, preduzme aktivnosti u cilju evidentiranja Ministarstva kao korisnika objekata u kojima su smještene organizacione jedinice MUP-a i Uprave policije.**

Nalaz

- Na osnovu izvještaja popisnih komisija, i prijedloga mjera Centralne popisne komisije, može se zaključiti da se Interna pravila i procedure o postupku i načinu nabavke, zaduženja, izdavanja i razduženja naoružanja i municije, u manjem broju magacina Uprave policije (iz razloga što nijesu stvoreni tehnički uslovi), nijesu primjenjivala u potpunosti.

Preporuka P15

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da obezbijedi da se, u postupku i načinu nabavke, zaduženja, izdavanja i razduženja naoružanja i municije, u svim magacinima naoružanja, u potpunosti primjenjuju utvrđene procedure.**

Javne nabavke

Nalaz

- Od ukupno planiranih javnih nabavki (15.862.081,23€), sprovedeni su postupci i zaključeni ugovori u vrijednosti od 6.735.117,76€, što čini 42,46% planiranih javnih nabavki.
- Prema obrazloženju subjekta revizije, postupci za nabavku uniformi policijskih službenika, stacionarnih radarskih sistema, kamera za nošenje, nadogradnju postojećeg objekta u Spužu i dr. nijesu realizovani, jer nijesu dostavljeni inicijalni zahtjevi u cilju pokretanja postupaka od nadležnih organizacionih jedinica, a što je predviđenom procedurom kojom je u MUP-u uređeno sprovođenje otvorenog postupka javne nabavke.

Preporuka P16

- **Rukovodioci organizacionih jedinica, na osnovu čijih informacija o potrebama su planirane javne nabavke, treba da blagovremeno dostavljaju inicijalne zahtjeve za pokretanje postupka javne nabavke, kako bi se iste efikasno realizovale.**
- **Preporučuje se Ministarstvu da dopuni internu proceduru na način što će se odrediti odgovorno lice/služba koja će u toku godine pratiti realizaciju Plana javnih nabavki.**

Nalaz

- U Ministarstvu unutrašnjih poslova se, u skladu sa internom procedurom, prati realizacija ugovora o javnim nabavkama i sačinjavaju izvještaji o realizovanim ugovorima. Međutim, u slučajevima kada se ugovori ne realizuju u roku, ne sačinjavaju se izvještaji na osnovu kojih bi se preduzimale odgovarajuće mjere u slučajevima kada je to potrebno.

Preporuka 17

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da internom procedurom definiše način postupanja i odgovornosti zaposlenih koji prate realizaciju ugovora u slučajevima kada se ugovori ne realizuju u roku, kako bi se u slučaju neizvršenja ugovora preduzimale odgovarajuće mjere.**

Unutrašnje finansijske kontrole

Nalaz

- Rukovodilac subjekta revizije nije odredio lice zaduženo za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P18

- **Rukovodilac subjekta revizije treba da odredi lice zaduženo za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola.**

Nalaz

- Rukovodilac subjekta revizije nije utvrdio plan za uspostavljanje/unaprjeđenje finansijskog upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa čl. 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P19

- **Rukovodilac subjekta revizije treba da utvrdi plan za uspostavljanje/unaprjeđenje finansijskog upravljanja i kontrola.**

Nalaz

- Rukovodilac subjekta revizije nije odredio lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare, što nije u skladu sa čl. 52 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektor.

Preporuka P20

- **Rukovodilac subjekta revizije treba da odredi lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare.**

Upravljanje rizicima

Nalaz

- Rukovodilac subjekta revizije nije odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizikom, što nije u skladu sa čl. 14 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Rizici su djelimično procijenjeni. Registar rizika nije ažuriran u 2022. godini.

Preporuka P21

- **Rukovodilac subjekta revizije treba da imenuje osobu odgovornu za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizikom.**
- **Ministarstvo treba da izvrši procjenu rizika na nivou organizacionih jedinica (podregistri) shodno srateškim i operativnim ciljevima i iste objedini u Registru rizika.**

Nalaz

- Uvidom u procijenjene rizike u Registru rizika Ministarstva unutrašnjih poslova[7], utvrđeno je da Direkcija za ljudske resurse, kadrovske i pravne poslove nije identifikovala i procijenila jedan od ključnih rizika za oblast upravljanja ljudskim resursima, a koji se odnosi na raspoređivanje zaposlenih.

Preporuka P22

- **Ministarstvu unutrašnjih poslova - Direkciji za ljudske resurse, kadrovske i pravne poslove se preporučuje da izvrše ažuriranje rizika iz svoje nadležnosti i dostave Licu zaduženom za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizikom, kako bi iste unio u Registar rizika.**

OSTALA PITANJA

- Vlada Crne Gore nije donijela posebni propis kojim se određuju uslovi i način korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari koje koristi Ministarstvo unutrašnjih poslova, što je obaveza propisana čl. 28 Zakona o državnoj imovini.

  Preporučuje se Vladi Crne Gore da donese posebni propis o uslovima i načinu korišćenja nepokretnih i pokretnih stvari koje koristi Ministarstvo unutrašnjih poslova.

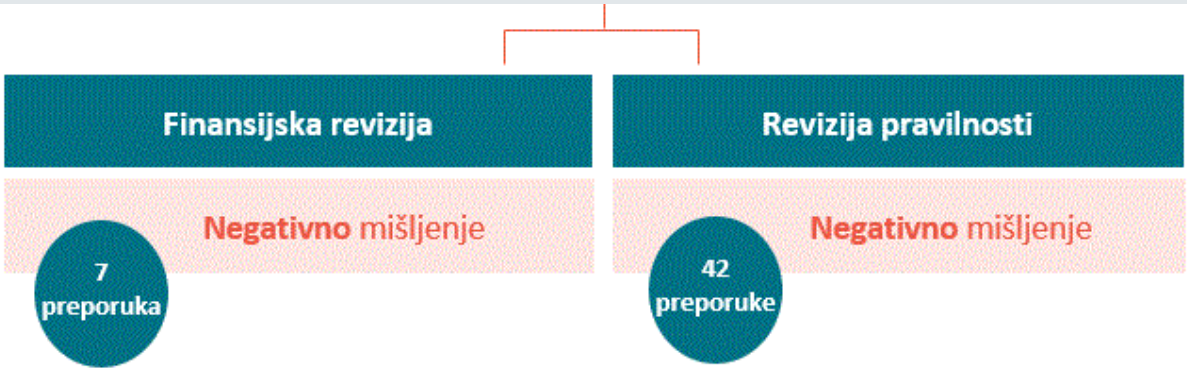
[7] Registar rizika

REVIZIJA FONDOVA

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **1 (jednu)** finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti fondova i to:

Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore izrazila negativno mišljenje na finansijsku reviziju i negativno mišljenje na reviziju pravilnosti i dala 49 preporuka. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja i datih preporuka u finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Fonda:

Na osnovu sprovedene finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Državna revizorska institucija je utvrdila **ključne nepravilnosti** prikazane u narednom pregledu:

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA FONDA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja Fonda za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Milan Dabović - rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Ministru zdravlja u Vladi Crne Gore, direktoru Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, predsjedniku Vlade Crne Gore, predsjednici Skupštine Crne Gore, Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, Vrhovnom državnom tužilaštvu, Nacionalnom savjetu za borbu protiv korupcije, Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa Crne Gore.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu odluke broj: 03-035/22-712/2 od 23.marta 2022. godine i Godišnjeg plana revizije DRI, izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonima, propisima i drugim aktima. Nakon sprovedenih radnji državnih revizora i podnijetih zapisnika, Kolegijum, u sastavu član Senata DRI i rukovodilac Kolegijuma d**r Milan Dabović** i član Senata DRI i član Kolegijuma **Zoran Jelić**, na sjednici održanoj 01. februara 2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišneg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja, ali da nalazi revizije ukazuju na nesaglasna postupanja subjekta revizije sa zakonskim i podzakonskim aktima i propisima navedenim u kriterijumima za vršenje ove revizije, te u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Fonda za 2021. godinu.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da Fond za zdravstveno osiguranje nije finansijske transakcije i poslovne aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladio sa: Zakonom o obaveznom zdravstvenom osiguranju („Sl. list Crne Gore“, broj 06/16...67/19), Statutom Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore („Sl. list Crne Gore“, broj 21/20), Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018), Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list Crne Gore broj, 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 070/21), Zakonom o državnoj imovini (“Sl. list Crne Gore”, br.021/09 i 040/11) i Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini (“Sl. list Crne Gore”, br.13/10), Uputstvom o radu Državnog trezora (Sl. list Crne Gore, broj 53/14...96/21), Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list Crne Gore“ broj 65/01...67/19) te Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Zakona o državnim službenicima i namještenicima (“Sl. list Crne Gore broj 02/18...08/21“), Zakonom o javnim nabakama („Sl. list Crne Gore broj 74/19“), Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave te Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžeta opština („Sl. list CG“, br.072/16, 106/20 i 080/21 i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Polazeći od konstatovanih propusta u revizorskom izvještaju, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje**, polazeći od sljedećeg:

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Utvrđeno je da Fond nije zatvarao poslovne knjige od 01. januara 2019. godine do danas (dakle za 2019, 2020 i 2021. godinu) što nije u skladu sa Uputstvom o radu Državnog trezora (član 94 – 99 Uputstva). Poslovne knjige bi trebalo da budu zatvorene do momenta podnošenja finansijskih izvještaja za prethodnu godinu. Po tvrdnji odgovornih lica iz računovodstva

poslovne knjige za 2019, 2020 i 2021. godinu nisu zatvorene zbog neusaglašavanja potraživanja i obaveza sa JZU koje se dokumentuju potpisivanjem zapisnika Fonda i JZU. Po tvrdnji odgovornih lica poseban problem je sa Kliničkim centrom CG i specijalnim bolnicama koje ne ispostavljaju fakture za izvršene zdravstvene usluge na ugovorom definisan način. U toku vršenja revizije je utvrđeno da nisu zatvorene poslovne knjige za 2019, 2020 i 2021. godinu što dovodi u sumnju istinitost i vjerodostojnost svih računovodstvenih pozicija u glavnoj knjizi za navedeni period i u značajnoj mjeri otežava proces revizije.

Preporuka F1

- **Polazeći od činjenice da je fiskalna godina kalendarska godina, Fond za zdravstveno osiguranje treba da do momenta podnošenja finansijskih izvještaja, zatvori svoje poslovne knjige u cilju usaglašavanja sa podacima iz Glavne knjige trezora saglasno odredbama člana 94 – 99 Uputstva o radu državnog trezora.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da podaci iskazani u INT-u III ne odgovaraju podacima iskazanim u Konsolidovanom izvještaju (obrazac 6) za iznos od 1.709.094€. Ovaj izdatak prema podacima iskazanim u Konsolidovanom izvještaju (obrazac 6) predstavlja povećanje depozita dok su u INT-u III iskazani kao izdatak. Na ovaj način stvara se prostor za diskrecionu potrošnju jer za isti iznos nijesu stornirani izdaci u završnom računu budžeta i iskazani depoziti na klasi 1. Shodno podacima iskazanim u INT-ima JZU najveći iznos sredstava na 31. decembar 2021. godine je iskazan u Kliničkom centru CG u iznosu od 2.475.782,00€, Institut za javno zdravlje 2.433.940€, OB Bar 817.799€, AU Montefarm 816.935€, OB Berane 592.695€, OB Kotor 550.722€ i dr. Najveći iznosi sredstava na računima JZU iz budžetskih izvora koji su neutrošeni u 2021. godini se odnose na: Institut za javno zdravlje 527.487€, ZHMP 382.977€, OB Bar 371.369€ i dr.

Preporuka F2

- **Fond treba da izvrši storniranje zahtjeva za plaćanje kojima su sredstva prenijeta JZU za iznose neutrošenih sredstava shodno stanjima na računima JZU i to po budžetskim pozicijama u tekućoj (izvještajnoj) godini uz evidentiranje istih u narednoj kalendarskoj godini zahtjevima za plaćanje bez prenosa sredstava u cilju istinitog i objektivnog iskazivanja primitaka i izdataka u finansijskim izvještajima.**

Preporuka F3

- **Takođe treba izvršiti evidentiranje stanja sredstava na računima JZU na kontima klase 1 u glavnoj knjizi Državnog trezora.**

Nalaz

- Polazeći od činjenice da je stanje neizmirenih obaveza koje je u 2016. godini iznosilo 7.392.365€ uvećano na 65.748.218€ u 2021. godini, kao i činjenice da je Vlada CG u 2015. godini smanjila neizmirene obaveze Fonda, JZU i Instituta za javno zdravlje u ukupnom iznosu od 36.000.000,00€, državni revizori su mišljenja da je u narednom periodu potrebno izvršiti planiranje budžeta Fonda, JZU i Instituta kroz sveobuhvatnu analizu potreba navedenih subjekata uz podršku Ministarstva finansija.

Preporuka F4

- **Potrebno je da se planiranje budžeta Fonda, javnih zdravstvenih ustanova i Instituta za javno zdravlje izvrši u skladu sa sveobuhvatnom analizom potreba navedenih subjekata uz učešće Ministarstva finansija kako bi se za rezultat dobio realnije planiran budžet za finansiranje zdravstvenih institucija, obzirom da je praksa pokazala da dosadašnji budžeti nisu bili realno planirani.**

Nalaz

- Sopstvene prihode u iznosu od 18.159.345€ i rashode finansirane iz istih u iznosu od 19.058.865€, saglasno članu 41 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, treba iskazati u glavnoj knjizi Državnog trezora na način kako su iskazani konzularni prihodi i odbici Diplomatsko konzularnih predstavništava Ministarstva vanjskih poslova, čime se stvaraju pretpostavke i za kontrolu ovih prihoda i iz njih finansiranih rashoda. Dakle, prihode i rashode JZU treba planirati budžetom na nivou godine nezavisno od izvora finansiranja a mjesečno opredijeljena sredstva JZU do iznosa planiranih umanjiti zavisno od iznosa sopstvenih prihoda ostvarenih u tom mjesecu u JZU. Iskazivanje sopstvenih prihoda u glavnoj knjizi Državnog trezora treba vršiti na osnovu izvještavanja Fonda sačinjenog na osnovu informacija dobijenih od JZU o iznosima ostvarenih prihoda i rashoda.

Preporuka F5

- **Fond zdravstva CG treba da izvrši konsolidaciju sopstvenih prihoda i rashoda finansiranih iz istih.**

Nalaz

- Sa pozicije 4111 su pored izdataka iskazanih u ukupnom iznosu neto zarade iskazani i izdaci isplaćeni na ime otpremnine u iznosu od 12.366,00€. Otpremnine su, shodno donijetim rješenjima, isplaćene u iznosu od 1.236,60€ za 10 lica u iznosu od po 1.236,60€ (14 obračunskih vrijednosti koeficijenta).

Preporuka F6

- **Fond za zdravstveno osiguranje treba da vrši plaćanje izdataka za otpremnine sa pozicije 4125 – otpremnine shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština a ne sa pozicije 4111 – neto zarade.**

Nalaz

- Član 28[1], stav 4 zaključenih ugovora sa JZU glasi: "Ukoliko je iznos ispostavljenih faktura Fondu za pruženu zdravstvenu zaštitu manji od iznosa uplaćenih sredstava, Fond će davaocu zdravstvenih usluga priznati troškove do visine uplaćenih sredstava i taj iznos će posebno evidentirati u knjigovodstvenoj evidenciji na teret rashoda Fonda".Utvrđeno je da uplate Fonda u iznosu od 88.599.103,99€ nijesu opravdane od strane JZU. Ovakva formulacija u tekstu ugovora koji Fond zaključuje sa javnim zdravstvenim ustanovama ostavlja prostor za diskrecionu potrošnju javnih sredstava i omogućava JZU da troše državni novac bez pravdanja odgovarajućom dokumentacijom. Neophodno je u ugovorima definisati da su sve zdravstvene ustanove dužne da pravdaju uplaćena sredstva Fonda u cjelosti i da će se neopravdani iznosi sredstava prenositi u narednu godinu.

[1] Ugovor OB Bar, odnosno član 29 ugovora sa SB Risan. Ugovori su u osnovi tipskog karaktera.

Preporuka F7

- **Potrebno je da Fond izvrši izmjene ugovora sa javnim zdravstvenim ustanovama na način da se istim zdravstvene ustanove obavezuju da vrše pravdanje uplaćenih sredstava Fonda u cjelosti, kao i da se neopravdani iznosi prenose u narednu godinu. Takođe, potrebno je da se u Fondu obezbijedi praćenje pravdanja uplaćenih sredstava po JZU na način da se svaka naredna uplata uslovljava pravdanjem prethodne, odnosno da se ista umanjuje za iznos neopravdanih sredstava, a da se u slučaju utvrđivanja više uplaćenih sredstava na kraju godine isto koristi kao osnov za umanjenje planiranih sredstava za narednu godinu toj JZU.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- U postupku revizije je utvrđeno da je Fond sačinio Izvještaj o konsolidovanoj javnoj potrošnji u zdravstvu za period od 01.01. – 31.12.2021. godine (akt br. 03-3227 od 12. aprila 2022. godine). Izvještaj nije usvojen od strane Upravnog odbora saglasno članu 9, tačka 9 Statuta Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 021/20 od 22. marta 2020). Uz Izjašnjenje subjekta revizije na Preliminarni izvještaj dostavljen je dokaz o predaji finansijskih izvještaja Ministarstvu finansija. Takođe, Fond je uz Izjašnjenje dostavio i:
  - Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine (Obrazac 8) i
  - Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve (Obrascu 9).

Preporuka P1

- **Fond za zdravstveno osiguranje treba da saglasno odredbama člana 5 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave dostavlja Ministarstvu finansija konsolidovane godišnje finansijske izvještaje za javne ustanove do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu, na obrascima 5 i 6, prethodno usvojene od strane Upravnog odbora Fonda saglasno odredbama člana 9 Statuta Fonda za zdravstveno osiguranje ("Službeni list Crne Gore", br. 021/20 od 22.03.2020).**

Nalaz

- Shodno članu 76 stav 1 tačka 7 Zakona o obaveznom zdravstvenon osiguranju (“Službeni list Crne Gore”, broj 06/16, 02/17, 22/17, 13/18, 67/19) koji je važio do 01. januara 2022. godine Upravni odbor Fonda imenuje i razrešava direktora Fonda dok je u članu 98 stav 1 istog Zakona propisano da direktora Fonda imenuje Vlada Crne Gore na predlog ministra zdravlja.

Preporuka P2

- **Preporuka državnih revizora je da se prilikom donošenja zakonskih propisa mora voditi računa da se pojedine pravne stvari ne tretiraju na dva načina u dva posebna člana istog propisa.**

Nalaz

- Pravilnikom o bližim uslovima u pogledu standarda, normativa i načina ostvarivanja primarne zdravstvene zaštite preko izabranog tima doktora ili izabranog doktora (“Službeni list Crne Gore", br. 010/08 od 15.02.2008, 001/12, 064/17, 077/20 od 29.07.2020), propisani su

standardi i normativi potrošnje za primarnu zdravstvenu zaštitu, dok za sekundarnu i tercijalnu zdravstvenu zaštitu nijesu propisani novi standardi i normativi. Ovlašćena lica u Fondu su izjavila da su u ranijem periodu postojali standardi i normativi za sve nivoe zdravstvene zaštite. Novi standardi i normativi za sekundarnu i tercijalnu zdravstvenu zaštitu nijesu doneseni a stari standardi iz ranijeg perioda se ne primjenjuju. Ne poštuje se princip kontinuiteta u primjeni standarda da se stari standardi primjenjuju sve dok se usvoje novi. Ovakvom primjenom standarda je nastao vakum koji omogućava neracionalno ponašanje u trošenju sredstava za zdravstvenu zaštitu na sekundarnom i tercijalnom nivou.

Preporuka P3

- **Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore treba da inicira donošenje i usvajanje standarda i normative medicinskih usluga na primarnom, sekundarnom i tercijalnom nivou, obzirom da spisak usluga koje se pružaju na sekundarnom i tercijalnom nivou zdravstvene zaštite sadrži i usluge koje nijesu obuhvaćene normativima iz 1982. g. odnosno iz 1990. godine.**

Nalaz

- Ukupni godišnji konsolidovani izdaci Fonda i JZU zadnjih pet godina uvećani su za 123.500.938€ (sa 237.575.586€ u 2017. godini na 361.076.524€ u 2021. godini). Prosječno godišnje povećanje troškova javnog zdravstva bilo je 24.700.000€.
  Ukupno prikazano stanje konsolidovanih akumuliranih obaveza Fonda i JZU na dan 31. decembar 2021. godine iznosilo je 65.748.217,85€. Utrošena sredstva Fonda i JZU, tj. stanje konsolidovane javne potrošnje u zdravstvu na kraju 2021. godine iznosi 361.056.527€ (izvršenje u okviru budžetskog limita u iznosu od 324.660.727,00€ + izvršenje iz sopstvenih sredstva JZU u iznosu od 19.058.865€ + neizmirene obaveze Fonda i JZU nastale u 2021. godini u iznosu od 17.336.935€). Obaveze koje terete tekuću godinu a formirane su preko limita utvrđenog godišnjim zakonom o budžetu, bez obzira jesu li ili nijesu dospjele na dan 31. decembar tekuće godine predstavljaju obavezu države koja se mora ispuniti i treba jasno da budu prikazane i precizno obrazložene i izvještajima Fonda i JZU.
  U sistemu javnog zdravstva 2021. godine više je za 30.276.621€ potrošeno od procijenjenih potreba u budžetskom zahtjevu Fonda za 2021. godinu. Ovi podaci govore da uprava Fonda, Budžetskim zahtjevom za 2021. godinu, nije realno procijenila potrebe zdravstva na pojedinim pozicijama (npr. obaveze za ljekove, obaveze za liječenje van sistema javnog zdravstva i obaveze po osnovu refundacije naknada za bolovanje preko 60 dana) pri čemu se moraju istaći uvećani troškovi liječenja izazvanog Korona virusom.

Preporuka P4

- **Preporučuje se da Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore i javne zdravstvene ustanove vrše realno planiranje svojih potreba na osnovu sagledavanja svih neophodnih troškova koji nastaju na osnovu obaveza za ostvarivanje prava osiguranika propisanih zakonima u zdravstvu, vode stalnu kontrolu trošenja u skladu Zakonom o obaveznom zdravstvenom osiguranju, standardima zdravstvene zaštite** i **Pravilnikom o načinu, postupku, sadržaju i mjerama kontrole davaoca zdravstvenih usluga i uzimajući u obzir sve limite javne potrošnje.**

Nalaz

- U cilju efikasnosti i ubrzavanja procesa obrade zahtjeva za refundacije naknada za bolovanja i evidentiranja istih u glavnoj knjizi Fonda potrebno je razmotriti mogućnost izmjene Pravilnika

o načinu ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad ("Službeni list Crne Gore", br. 106/20 od 02.11.2020) – člana 26 u dijelu dostavljanja Potvrda za utvrđivanje osnova za obračun naknade zarade, sa odgovarajućim platnim listama, na način kako je to uređeno Pravilnikom o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite ("Službeni list Crne Gore", br. 043/20, …., 113/21) za refundaciju naknada zarada propisanih istim**.** Naime Pravilnikom o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite je precizirano da se kao osnov za obračun naknade koristi dokaz od poreskog organa o visini izmirene zarade zaposlenom za period propisan Zakonom. Pravilnikom Fonda (član 26, stav 1, tačka 4) je precizirano da podnosioci zahtjeva dostavljaju pod punom krivičnom i materijalnom odgovornošću potvrde za utvrđivanje osnova za obračun naknade zarade, sa odgovarajućim platnim listama. Obzirom da se podaci unijeti u ovim potvrdama koriste za računanje osnova za refundacije (12-to mjesečni prosjek zarade koja prethodi mjesecu u kom je nastupila privremena spriječenost za rad) to je proces evidentiranja u značajnoj mjeri usporen usled kontrola dostavljene dokumentacije od strane zaposlenih u Fondu (samo 2 lica za PJ Podgorica), koje u značajnoj mjeri otežavaju proces rada.

Preporuka P5

- **Potrebno je da Fond za zdravstveno osiguranje razmotri mogućnost da izmijeni Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad da se kao osnov za obračun naknade koristi dokaz od poreskog organa o visini isplaćene zarade zaposlenom kako je to regulisano u Pravilniku o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite, nakon sprovedene analize izdataka.**

Nalaz

- Fond za zdravstveno osiguranje je IOPPD obrasce podnosio sa zakašnjenjem, što nije u skladu sa rokovima propisanim u Zakonu o porezu na dohodak fizičkih lica.

Preporuka P6

- **Fond za zdravstveno osiguranje CG treba da sačinjava IOPPD obrasce u skladu sa članom 47, tačka 3 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, i iste podnosi nadležnom poreskom organu do 15-tog u mjesecu za prethodni obračunski period shodno članu 47 tačka 3 i članu 5 Pravilnika kako bi se izbjeglo plaćanje novčanih kazni, pravnog lica i odgovornog lica u pravnom licu, predviđenih članom 53a, tačka 1 i 2 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Nalaz

- U JZU je u januaru 2021. godine bilo zaposleno 8.798 lica a u decembru 8.699 lica bez Zavoda za transfuziju krvi (ZTK) i Zavoda za hitnu medicinsku pomoć (ZHMP). Uvidom u dostavljene podatke iz strukture sloga za decembar za zaposlene u Zavodima je utvrđeno da su u ZTK bilo zaposleno 126 zaposlenih a u ZHMP 528 zaposlenih. Na osnovu svega navedenog se izvodi zaključak da je u decembru u JZU bilo ukupno zaposleno 9.353 zaposlenih, što je za 555 zaposlenih više nego u januaru 2021. godine.

Preporuka P7

- **Ministarstvo zdravlja treba da izvrši procjenu broja zaposlenih u JZU shodno broju korisnika zdravstvenih usluga koje pokrivaju te JZU i da definiše način njihovog finansiranja u skladu sa utvrđenim potrebama, obzirom da su troškovi bruto zarada i doprinosa na teret zaposlenih u strukturi ukupnih troškova Fonda u 2021. godini iznosili 41,25% i da je utvrđen trend stalnog uvećavanja broja zaposlenih u JZU.**

Nalaz

- Na osnovu podataka prezentiranih u Odluci o rasporedu sredstava Fonda za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu br. 01-7049 od 16. jula 2021. i Odluke o izmjeni Odluke br. 01-7981 od 12. avgusta 2021. godine izdaci za bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca su planirani u iznosu od 118.074.000,01€ a isti su shodno podacima prezentiranim u INT-u III i bazi Državnog trezora realizovani u iznosu od 133.929.927,00€ što je više za 15.855.927,00€. Takođe u INT-u III je iskazano da su planirani izdaci za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca 123.998.247,00€ a da su isti realizovani u iznosu od 133.929.927,00€ što je za 9.931.680,00€ više od planiranih izdataka u INT-u III.

Preporuka P8

- **Fond za zdravstveno osiguranje CG treba da vrši svakomjesečne kontrole obračuna zarada zaposlenih u JZU. Kontrole je potrebno posebno usmjeriti na ugovorene i ostale naknade na način da se uspostave naknadne kontrole obračuna zarada u JZU a da se ekonomski efekti eventualno utvrđenih nepravilnosti u obračunima zarada koriguju u narednim obračunskim periodima.**

Nalaz

- Upoređivanjem podataka iz strukture sloga sa isplaćenim pozicijama su utvrđena određena odstupanja i neiskazivanje isplata u iznosu od 24.587,89€ na poziciji naknada za stanovanje i odvojeni život, 19.821,96€ na poziciji otpremnina i 98.570,09€ na poziciji ostalih naknada.

Preporuka P9

- **Subjekt revizije u saradnji sa Ministarstvom finansija treba da izradi procedure i uputstva za evidentiranje budžetskih izdataka sa pozicija 411 Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca i 412 – Ostale naknade u odgovarajuće kolone iz strukture sloga kako bi se budžetske isplate mogle pratiti u potpunosti. Takođe, potrebno je urediti jednoobraznost strukture sloga obzirom da su uočena odstupanja istih kod IJZ u odnosu na ostale JZU.**

Nalaz

- Državnim revizorima nijesu dostavljeni dokazi o pravdanju prenešenih sredstava za rashode za material. Subjekt revizije je vršio avansna plaćanja roba i usluga i plaćanja po osnovu nefiskalnih računa.

Preporuka P10

- **Subjekt revizije treba da vrši plaćanje roba, radova i usluga po računima koji su izdati u skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost i Pravilnikom o primjeni istog Zakona.**

Nalaz

- Izdaci po osnovu ugovora o djelu su ukupno iskazani u iznosu od 50.692,49€. Obzirom da se ugovorom o djelu, ne može zasnovati radni odnos, isti se zaključuju radi obavljanja poslova koji su van djelatnosti poslodavca, tj. ne mogu se zaključivati za poslove i radne zadatke predviđene Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Način zasnivanja radnog odnosa u organima državne uprave regulisan je Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.
  U dokumentaciji koja je dostavljena na uvid državnim revizorima nije bilo izvještaja o radu ni u jednom od kontrolisanih ugovora, što nije u skladu sa citiranim čl. 669 Zakona o obligacionim odnosima.

Preporuka P11

- **Preporučuje se subjektu revizije da zaključuje ugovore o djelu saglasno važećoj zakonskoj regulativi, uz obavezu izvršilaca da dostave izvještaje o sprovedenim aktivnostima po zaključenim ugovorima, uz obezbjeđenje nadzora i kontrole. Posebno treba voditi računa da se ugovorima o djelu mogu angažovati lica za obavljanje poslova koji nisu iz opisa poslova državnih službenika i namještenika tj. samog Fonda.**

Preporuka P12

- **Preporučuje se da Ministarstvo finansija prilikom planiranja budžeta kako Fonda tako i ostalih državnih organa i organa državne uprave analizira mogućnost smanjenja planiranih sredstava na poziciji 4191 - planirani iznosi (aproprijacije), mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje (varanti/alokacije), ugovaranje obaveza, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na izdatke po osnovu isplata ugovora o djelu a povećanja planiranih sredstava na poziciji 411 - bruto zarada, čime bi se stvorio osnov za rješavanje pravnog statusa ovih lica, dovelo do pravne i socijalne sigurnosti zaposlenih i ispoštovala činjenica da poslove iz nadležnosti organa obavljaju državni službenici i namještenici koji za svoj rad bivaju plaćeni.**

Nalaz

- Područnim jedinicama Fonda za zdravstveno osiguranje na čijoj teritoriji se nalazi prebivalište osiguranika se dostavljaju fakture za izvršene zdravstvene usluge iz tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite po DRG modelu (KCCG i Codra).
  Revizijom PJ Fonda Podgorica je utvrđeno da kontrolu prispjelih faktura vrše lica zadužena za knjiženje istih u područnim jedinicama. Po njihovoj izjavi “dodatnih kontrola pruženih zdravstvenih usluga po ispostavljenim fakturama nema, već se od njihove strane obavještava centrala Fonda da su utvrđeni određeni propusti”. Fakture se dostavljaju u papirnoj i elektronskoj formi a po njihovoj izjavi “nije im poznato da iko vrši njihovo upoređivanje”. Prilikom utvrđivanja propusta u fakturisanju, iste se vraćaju JZU uz dopis s tim što je saopšteno “da se od 2019. godine fakture ne ispravljaju i vraćaju Fondu”.

Preporuka P13

- **Fond za zdravstveno osiguranje, kao i JZU, uz koordinaciju Ministarstva zdravlja, treba da uspostavi kvalitetan sistem internih kontrola sa jasnim ciljevima i smjernicama koji treba da obezbijedi kvalitetno finansijsko izvještavanje JZU i pravdanje finansijskih sredstava JZU sa odgovarajućim sankcijama za neizvršavanje istih.**

Nalaz

- Potrebno je izvršiti detaljne analize sistema finansiranja zdravstvenog sistema obzirom da je utvrđeno da postojeći sistem finansiranja javnih zdravstvenih ustanova ne obezbjeđuje adekvatno pravdanje uplaćenih sredstava Fonda od strane javnih zdravstvenih ustanova. U navedeni proces je neophodno uključiti i Ministarstvo zdravlja kao resorno ministarstvo a sve u cilju poboljšanja pružanja usluga građanima uz povećanje korisnosti upotrebe javnih sredstava i obezbjeđivanje mehanizama kontrole kako od strane Fonda za zadravstveno osiguranje tako i od strane Ministarstva zdravlja. Takođe državni revizori su mišljenja da bi trebalo formirati stručnu službu za kontrolu od strane Ministarstva, Fonda i zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama u koju bi bili uključeni pored zdravstvenih radnika i drugi profil obrazovanja kako bi se kreirao sistem koji bi trebalo da obezbijedi kvalitetan sistem kontrole finansiranja i pružanja zdravstvenih usluga u javnim zdravstvenim ustanovama.

Preporuka P14

- **Fond za zdravstveno osiguranje u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i JZU treba da formira stručnu službu za kontrolu upotrebe budžetskih sredstava u zdravstvene svrhe. Takođe, potrebno je obezbijediti adekvatno pravdanje uplaćenih sredstava javnim zdravstvenim ustanovama u cilju veće finansijske discipline i odgovornosti u potrošnji javnih sredstava.**

Nalaz

- Fond za zdravstveno osiguranje je dostavio Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru (“Sl. list CG”, broj 75/18), Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2021. godinu, broj: 03-2152 dana 09. marta 2022. godine.

Preporuka P15

- **Na osnovu člana 18 stav 5 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru (“Sl. list CG”, broj 75/18), i Pravilnika o sadržaju godišnjeg izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola i načinu izvještavanja (“Sl. list CG”, broj 71/19) Fond treba da Ministarstvu dostavi godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola do 15. februara tekuće za prethodnu godinu.**

Nalaz

- Direktor Fonda za zdravstveno osiguranje je donio Etički kodeks službenika i namještenika Fonda za zdravstveno osiguranje broj: 01-6320 od 03. novembra 2015. godine.

Preporuka P16

- **Fond za zdravstveno osiguranje treba da inovira i uskladi Etički kodeks službenika i namještenika, shodno važećim propisima, obzirom da je postojeći donijet u 2015. godini.**

Nalaz

- Na osnovu člana 13 stav 2 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru (“Sl. list CG”, br. 73/08, 20/11, 30/12, 34/14) i člana 17 Statuta Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore (“Sl. list CG”, br.31/17) direktor Fonda je donio je Rješenje o određivanju lica zaduženog za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima na nivou Fonda za zdravstveno osiguranje Rješenjem broj: 01-739 od 31. januara 2018. godine određena je S. M.

Preporuka P17

- **U Fondu za zdravstveno osiguranje potrebno je donijeti novo rješenje za lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima, shodno važećem Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br.75/18).**

Nalaz

- Fond za zdravstveno osiguranje je dostavio Izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare, broj: 03-2036/1 dana 04. marta 2022. godine.

Preporuka P18

- **Shodno Pravilniku o načinu uspostavljanja Sistema za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare u javnom sektoru ("Sl. list CG", broj 71/19) rukovodilac subjekta treba da dostavi organu uprave nadležnom za finansije godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na prevare, odnosno nepravilnosti i preduzetim mjerama do 15. februara tekuće za prethodnu godinu**.

Nalaz

- Odluka o utvrđivanju limita u potrošnji telefonskih impulsa donesena je shodno Statutu Fonda za zdravstveno osiguranje iz 2005. godine. Odluka nije upodobljena sa Statutom Fonda za zdravstveno osiguranje iz 2020. godine.
  Državnim revizorima je u postupku revizije stavljen na uvid spisak zaposlenih službenika - korisnika službenih mobilnih telefona i spisak ostalih zaposlenih korisnika plaćenog limitom u potrošnji telefonskih impulsa od strane Fonda koji nije potpisan od strane direktora Fonda.
  Takođe nije stavljen na uvid sklopljeni Ugovor sa operaterom o pružanju usluga mobilne telefonije za potrebe Fonda za zdravstveno osiguranje kao i fakture o plaćanju troškova računa korisnika mobilnih telefona.

Preporuka P19

- **Interno pravilo za korišćenje mobilnih telefona na teret Fonda koje je dio Knjige internih procedura potrebno je inovirati shodno važećim zakonskim propisima i donijeti Odluku o utvrđivanju limita u potrošnji telefonskih impulsa shodno Statutu Fonda za zdravstveno osiguranje ("Sl. list Crne Gore", br. 021/20).**

Nalaz

- Odluka o načinu korišćenja i potrošnji goriva prevoznih sredstava Fonda za zdravstveno osiguranje nije dio Pravilnika procedura, jer nije inovirana Knjiga procedura koja sadrži Interno pravilo o korišćenju službenih vozila. Državnim revizorima nije u postupku terenskog rada dostavljeno posebno ovlašćenje sa podacima o vozilu i licu koje isto zadužuje, izdati nalozi za korišćenje službenog vozila radi obavljanja određenog zadatka ili kao mjesečni nalog na obrascu (putni nalog-obrazac PN) kao ni nalozi za kontrolu upotrebe službenog vozila i potrošnju goriva na obrascu za kontrolu OK.

Preporuka P20

- **Potrebno je inovirati postojeći dokument Finansijsko upravljanje i kontrola (FMC) Pravilnika internih procedura koji datira od 17. decembra 2015. godine broj: 01-7370 i uskladiti ga sa važećim zakonskim propisima.**

Preporuka P21

- **Starješina organa ili drugo ovlašćeno lice je dužno da odredi lice koje je odgovorno za korišćenje službenog vozila i sastavi posebno ovlašćenje sa podacima o vozilu i ko isto zadužuje i da izdaje nalog za korišćenje službenog vozila i potrošnju goriva radi obavljanja određenog zadatka ili kao mjesečni nalog na obrascu (putni nalog- obrazac PN), izdaje nalog za kontrolu upotrebe službenog vozila i potrošnju goriva na obrascu za kontrolu OK.**

Nalaz

- Na osnovu člana 47 Zakona o državnoj upravi ("Sl. list CG", br. 078/18), člana 77a Zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju ("Sl. list CG", br. 006/16, 002/17, 022/17, 013/18, 067/19), direktor Fonda za zdravstveno osiguranje je donio Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji stručne službe Fonda za zdravstveno osiguranje, broj 01-4867 dana 18. maja 2021. godine. Ovim Pravilnikom, sistematizovano je Odjeljenje za unutrašnju reviziju. Planirana revizija Godišnjim planom unutrašnje revizije za 2021 - Ugovaranje i praćenje sprovođenja ugovorenih obaveza JZU nije sprovedena.

Preporuka P22

- **Preporučuje se subjektu revizije da, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, u Odjeljenju za unutrašnju reviziju popuni upražnjena radna mjesta i da se realizuju revizije planirane Godišnjim planom unutrašnje revizije.**

Nalaz

- Rukovodilac subjekta dužan je da Ministarstvu finansija dostavi Godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije i izvršenju godišnjeg plana unutrašnje revizije do 15. februara tekuće godine za prethodnu godinu. Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, dostavio je navedeni Izvještaj za 2021. godinu dana 16. februara 2022. godine, broj: 07-1336.

Preporuka P23

- **Shodno članu 29 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br.075/18) potrebno je Godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije i izvršenju godišnjeg plana unutrašnje revizije dostaviti do 15. februara tekuće godine za prethodnu godinu.**

Nalaz

- U Odsjeku za planiranje zdravstvene zaštite i kontrolu sprovođenja ugovora i ostvarivanje prava osiguranih lica sistematizovano je mjesto načelnice i još jedanaest samostalnih savjetnika za kontrolu zdravstvene zaštite i kontrolu izvršenja ugovorenih obaveza, a od toga

broja su upražnjena tri radna mjesta. U Odsjeku za farmaciju i farmakoekonomiju, pored načelnice, sistematizovano je tri radna mjesta, a od toga upražnjeno je jedno mjesto. Takođe, treba naglasiti da je u 2021. godini pored tri zaposlene službenice, koje su na korišćenju roditeljskog odsustva, evidentirano još šest povremenih, dužih i kraćih redovnih bolovanja zaposlenih koja su djelimično uticala da se ne izvrši veći i efikasniji broj kontrola u 2021. godini. Zbog navedenih odsustva s posla kontrolu stomatoloških ambulanti vršila je jedna samostalna savjetnica za kontrolu kao i kod kontrole apoteka gdje je kontrole vršila načelnica.
Takođe, u 2022. godini je doktorica S.M. otišla u penziju, a T.M. je napustila Fond za zdravstveno osiguranje.

Preporuka P24

- **Obzirom da su u 2021. godini u Sektoru za planiranje i kontrolu sprovođenja ugovora davaoca zdravstvenih usluga, evidentna upražnjena radna mjesta, potrebno je popuniti sva radna mjesta koja se odnose na kontrolu sprovođenja ugovora i ostvarivanje prava osiguranih lica kako bi se na što efikasniji način vršila kontrola JZU kao i PZU.**

Nalaz

- Na osnovu čl. 88 i 103 Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Sl. list RCG", broj 39/04 i "Sl. list CG", broj 14/12) i čl. 12 i 53 Statuta Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore Upravni odbor Fonda za zdravstveno osiguranje je, na sjednici od 24. maja 2013. godine, donio Pravilnik o načinu, postupku, sadržaju i mjerama kontrole davaoca zdravstvenih usluga ("Službeni list Crne Gore", br. 024/13 od 31. maja 2013).

Preporuka P25

- **Obzirom da je na snazi novi Zakon o obaveznom zdrastvenom osiguranju (“Sl. list CG”, br. 145/21) potrebno je usaglasiti Pravilnik o načinu, postupku, sadržaju i mjerama kontrole davaoca zdravstvenih usluga ("Službeni list Crne Gore", br. 024/13 od 31.05.2013) sa ovim propisom.**

Nalaz

- Izvještaj o izvršenim kontrolama u zdravstvenim ustanovama u sistemu zdravstva Crne Gore za 2021. godinu je zaveden pod broj: 05-70 dana 12. januara 2022. godine ali nije potpisan od strane odgovornog lica.

Preporuka P26

- **Izvještaj o izvršenim kontrolama u zdravstvenim ustanovama u sistemu zdravstva Crne Gore mora biti potpisan od ostrane ovlašćenog lica.**

Nalaz

- Obaveza dostavljanja saglasnosti Medicinskog odbora za primjenu postupka APT–a je definisana Uputstvom za fakturisanje usluga asistirane reprodukcije (vantjelesne oplodnje) u OB “Danilo I” - Cetinje na Odjeljenju humane reprodukcije br. 01-3384 i br. 3384/1 od 16. maja 2019. godine.

Preporuka P27

- **Kao što je navedeno u dopisu Fonda broj: 01-4660 od 12. maja 2021. godine potrebno je da se dostavi saglasnost Medicinskog odbora za primjenu postupka APT–a za osigurana lica kojima je tokom 2020. godine pružena usluga asistirane reprodukcije.**

Nalaz

- Nakon niza izvršenih kontrola Fond je KCCG dostavio dopis broj: 05-11820 dana 03. decembra 2021. godine vezano za ispostavljanje faktura po dijagnostički srodnim grupama (DRG) od strane KCCG i ukazao na najčešće nepravilnosti i propuste, koje su utvrđene analizom faktura ispostavljenih za deset mjeseci 2021. godine (zaključno sa 25. novembar 2021. godine).

Preporuka P28

- **Potrebno je da se prilikom ispostavljanja računa po DRG KCCG striktno pridržava Pravila DRG šifriranja i sprovodi internu kontrolu kako se ne bi vraćali računi na ispravku.**

Nalaz

- Fond je dopisom broj: 05-3479 od 08. aprila 2021. godine informisao KCCG da su kontrolom ispostavljenih DRG faktura od strane KCCG za dva mjeseca 2021. godine uočene određene nelogičnosti prilikom fakturisanja jednog broja ljekova koji se fakturišu i plaćaju po stvarnom utrošku – DRG.

Preporuka P29

- **Fond za zdravstveno osiguranje treba da uspostavi procedure i kontrolne mehanizme za provjeru ispostavljenih faktura JZU po pitanju vrste usluga i količina fakturisanih ljekova.**

Nalaz

- U periodu 01. januar - 31. decembar 2021. godine obavljene su kontrole elektronski ispostavljenih faktura za ljekove izdate na recept u apotekama koje imaju zaključen ugovor sa Fondom o snadbijevanju osiguranih lica Fonda ljekovima sa liste ljekova, koji se sa liste ljekova finansiraju na teret obaveznog zdravstvenog osiguranja. Obavljene su svakomjesečne kontrole ispostavljenih faktura u elektronskoj formi za apoteke ZUA „Montefarm“ i privatne apoteke. Ispostavljena su knjižna odobrenja od strane privatnih apoteka u iznosu umanjenja 1.216,90€ nakon čega su sprovedena odgovarajuća knjiženja u poslovnim knjigama Fonda.

Preporuka P30

- **Nakon dostavljanja Izvještaja o izvršenim kontrolama JZU neophodno je da stručna služba Fonda prati realizaciju izrečenih preporuka iz Izvještaja.**

Nalaz

- U skladu sa članom 13 stav 1 tačka 12 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru (“Sl. list CG”, br. 73/08, 20/11, 30/12, 34/14) i članom 6 stav 1 alineja 2 Pravilnika o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrole (“Sl. list CG”, broj 37/10), direktor Fonda za zdravstveno osiguranje je donio Internu proceduru o načinu vođenja evidencije pokretne i nepokretne imovine, broj: 01-7370/7 dana 17. decembra 2015. godine.

Preporuka P31

- **Subjekat revizije je dužan da inovira Internu proceduru o načinu vođenja evidencije pokretne i nepokretne imovine shodno važećem Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br.75/18) i Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore", br. 072/16, 106/20, 080/21).**

Nalaz

- Obračun amortizacije imovine nije izvršen na obrascu „OA", već u elektronskoj formi u sklopu popisnih lista sa obračunom amortizacije za godinu 2021. godinu.

Preporuka P32

- **Subjekat revizije treba da vrši obračun amortizacije imovine na obrascu „OA" shodno Pravilniku o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika („Sl. list CG", br. 32/03).**

Nalaz

- Odluka o popisu i obrazovanju komisije za popis imovine i obaveza Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore donesena je 21. januara 2022. godine. Obzirom da popisne komisije popisuju stanje i kretanje materijalne i nematerijalno-finansijske imovine na kraju godine (na dan 31. decembar tekuće godine), navedena Odluka mora biti donesena prije otpočinjanja popisa imovine i obaveza.

Preporuka P33

- **Odluku o popisu imovine i obrazovanju komisija za popis imovine i obaveza Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore mora biti donesena prije otpočinjanja popisa imovine i obaveza i to najkasnije do 31. decembra za godinu za koju se vrši popis.**

Nalaz

- U Odluci o popisu i obrazovanju komisija za popis imovine i obaveza Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore navedeno je da je Centralna popisna komisija bila u obavezi da sastavi Izvještaj (Elaborat) o popisu najkasnije do 31. marta 2022. godine i da ga proslijedi na usvajanje Upravnom odboru Fonda. Obzirom da se podaci o pokretnim i nepokretnim stvarima moraju dostaviti do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu, Izvještaj (Elaborat) o popisu se mora sastaviti i usvojiti ranije kako bi se dostavio u predviđenom roku Upravi za katastar i državnu imovinu.

Preporuka P34

- **Preporučuje se Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore da Centralna komisija blagovremeno sačini Izvještaj (Elaborat) o popisu pokretne i nepokretne imovine i da na usvajanje Upravnom odboru Fonda kako bi podatke dostavili Upravi za katastar i državnu imovinu do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu shodno članu 50 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Sl. list Crne Gore", br. 021/09 i 040/11).**

Nalaz

- Područne jedinice Fonda za zdravstveno osiguranje Tivat, Žabljak, Budva, Herceg Novi, Kolašin, Berane, Petnjica i Ulcinj nijesu dostavile popis Fondu za zdravstveno osiguranje u predviđenom roku do 01. februara 2022. godine.
  Centralnu popisnu komisiju sačinjavaju 4 člana i to, predsjednik i 3 člana komisije za popis od kojih je S. J. samostalna savjetnica i glavni knjigovođa u Odsjeku za računovodstvo.

Preporuka 35

- **Područne filijale Fonda za zdravstveno osiguranje moraju dostaviti obavljene popise u roku koji je preciziran Odlukom o popisu i obrazovanju komisija za popis imovine i obaveza Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore.**

Preporuka 36

- **Centralna popisna komisija mora imati neparan broj članova i članovi komisije ne mogu biti službenici Odsjeka za računovodstvo.**

Nalaz

- Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore nije shodno članu 9 i članu 10 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini ("Sl. list Crne Gore", br. 13/10), dostavio podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima nadležnom organu.

Preporuka 37

- **Subjekat revizije je dužan da, shodno članu 10 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini ("Sl. list Crne Gore", br. 13/10), do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu dostavi podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima organu nadležnom za poslove imovine, radi vođenja registra nepokretnosti odnosno računovodstvene evidencije pokretnih stvari.**

Nalaz

U Odluci o popisu i obrazovanju komisija za popis imovine i obaveza Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, nije navedena obaveza popisa sredstava na računima. U godini za koju se vrši revizija nije bilo gotovinskih isplata iz blagajne.
Uvidom u Elaborat o sprovedenom popisu imovine i obaveza Fonda za zdravstveno osiguranje sa stanjem na dan 31. decembar 2021. godine, državni revizori su tokom terenskog rada utvrdili da nije izvršen popis sredstava na računima. Takođe, nije formirana komisija za popis sredstava na računima.

Preporuka 38

- **Odluka o popisu i obrazovanju komisija za popis imovine i obaveza Fonda za zdrastveno osiguranje Crne Gore treba da sadrži sve zadatke rada popisne komisije. Elaborat o sprovedenom popisu imovine i obaveza Fonda za zdravstveno osiguranje treba da sadrži popis sredstava na računima. Odlukom o popisu i obrazovanju komisija za popis imovine I obaveza Fonda za zdrastveno osiguranja Crne Gore, potrebno je predviđeti formiranje komisije za popis sredstava na računima.obaveza Fonda za zdrastveno osiguranja Crne Gore, potrebno je predviđeti formiranje komisije za popis sredstava na računima.**

Nalaz

- Fond za zdravstveno osiguranje nije adekvatno sproveo postupke javnih nabavki shodno usvojenom Planu javnih nabavki jer je putem jednostavnog postupka javnih nabavki koji su planirani za predmete nabavke u iznosima od preko 5.000,00€ sprovodio postupke kao da su planirane vrijednosti ispod 5.000,00€. Takođe revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije za zakup i aktivaciju „Short koda dijelio predmet javne nabavke što je u suprotnosti sa članom 27 stav 3 Zakona o javnim nabavkama.

Preporuka 39

- **Subjekt revizije je dužan da se pridržava važećih odredbi člana 27 stav 3 Zakona o javnim nabavkama i člana 4, 5, 8a i 12 Pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki.**

Nalaz

- Subjekt revizije nije sačinio statistički izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki za 2021. godinu na obrascima koji predviđaju odredbe Zakona o javnim nabavkama i Pravilnika o obrascima izvještaja o postupcima javnih nabavki.

Preporuka 40

- **Subjekt revizije dužan je da postupa shodno članu 152 stav 2 Zakona o javnim nabavkama i odredbama Pravilnika o obrascima izvještaja o postupcima javnih nabavki i sačini statistički izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki.**

Nalaz

- Centralna banka CG nadležna za vođenje Centralnog registra transakcionih računa u svojoj Odluci nije stvorila pretpostavke definisane u članu 5, stav 1, tačka 7 za označavanje transakcionog računa pojmom “državni bankovni račun”. Navedena tvrdnja je potkrijepljena i dopisom br. 05-1244-6/2021. godine od 02. marta 2021. godine kojim je Centralna banka potvrdila da u Centralnom registru transakcionih računa ne postoji oznaka za državne račune, čime se nedvosmisleno dokazuje da država Crna Gora nema evidenciju državnih računa a time ni stanje sredstava iskazanih na istim.

Preporuka 41

- **Ministarstvo finansija u saradnji sa Centralnom bankom CG treba da obezbijedi pretpostavke za evidentiranje državnog novca na državnim transakcionim računima kroz izmjene Odluke o sadržini Centralnog registra transakcionih računa u članu 5 stav 1 tačka 7 uvođenjem posebne oznake za “državni račun” čime bi se stvorila osnova da se svi žiro računi javnih zdravstvenih ustanova označe kao državni transakcioni računi i izvrši konsolidacija primitaka, izdataka i salda (početnog i krajnjeg) evidentiranih na istim.**

Nalaz

- Državni revizori smatraju da se državni novac svih državnih organa, opština, javnih fondova i JZU mora nalaziti isključivo na državnim računima, shodno odredbama člana 10 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, u kojem je propisano da su potrošačke jedinice budžeta dužne da od Ministarstva finansija zatraže saglasnost za otvaranje bankarskih računa koji,

kako je već istaknuto, obavezno u nazivu moraju imati oznaku "državni". Fond za zdravstveno osiguranje i JZU imaji veliki broj računa otvorenih suprotno zakonskoj regulativi koje trebe ugasiti a realno potreban broj računa registrovati kao državne.

Preporuka P42

- **Preporučuje se da Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore i javne zdravstvene ustanove preispitaju realne potrebe za postojećim velikim brojem računa i podnesu zahtjeve Ministarstvu finansija za saglasnost da raspolažu sa po tri aktivna računa za svaku javnu zdravstvenu ustanovu registrovana kao državni računi – jedan za sredstva iz budžeta, drugi za sopstvene prihode i treći račun kao devizni, a da se svi ostali računi ukinu i pogase po nalogu Ministarstva finansija.**

REVIZIJA INSTITUTA

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **1 (jednu)** finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti instituta i to:

Institut za ljekove i medicinska sredstva

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja fnansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Instituta za ljekove i medicinska sredstva izrazila **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na fnansijsku reviziju i **uslovno mišljenje** na reviziju pravilnosti i dala **14** preporuka. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja i dath preporuka u fnansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Instituta:

Finansijska revizija	Revizija pravilnosti
Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Uslovno mišljenje
1 preporuka	13 preporuka

Na osnovu sprovedene finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Instituta za ljekove i medicinska sredstva, Državna revizorska institucija je utvrdila **ključne nepravilnosti** prikazane u narednom pregledu:

KLJUČNE NEPRAVILNOSTI

- veliki broj neriješenih predmeta iz prethodnih godina po osnovu postupanja po zahtjevima za obnovu dozvole za stavljanje lijeka u promet i izmjene i dopune dozvole za lijek
- nijesu usklađeni koeficijenti zarada zaposlenih sa koeficijentima predviđenim važećim zakonskim i drugim propisima koji se odnose na zarade zaposlenih u javnom sektoru
- vršeno zaključivanje ugovora o djelu za poslove koji pripadaju poslovima redovne djelatnosti
- nepravilnosti u dijelu sprovođenja javnih nabavki i izvještavanja o istim
- neusaglašavanje stanja potraživanja sa svim kupcima
- nije uspostavljena unutrašnja revizija
- vršena knjižna odobrenja i storniranja izlaznih faktura bez precizno definisanih razloga za vršenje istih

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA INSTITUTA ZA LJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Institut za ljekove i medicinska sredstva
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Instituta za ljekove i medicinska sredstva za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore; Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore; Ministarstvu zdravlja i Ministarstvu finansija.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Instituta za ljekove i medicinska sredstva za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja Instituta za ljekove i medicinska sredstva br. 1010/23/15/2-5354 od 01.08.2023. godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **Zoran Jelić** - član Kolegijuma na sjednici održanoj 08.09.2023. godine, usvojio je K**onačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Instituta za ljekove i medicinska sredstva za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Instituta za ljekove i medicinska sredstva za 2022. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje.**

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da Institut za ljekove i medicinska sredstva nije finansijske transakcije i druge aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja Instituta sa: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o ljekovima, Zakonom o radu, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o obligacionim odnosima, Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru, Uputstvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja, pa u skladu sa tim, a imajući u vidu da slučajevi neusklađenosti imaju materijalni, ali ne i prožimajući karakter, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na pravilnost poslovanja Instituta za ljekove i medicinska sredstva za 2022. godinu.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Preporuka F1

- **Preporučuje se da subjekt revizije obezbijedi da se uplata sredstava ostvarenih prilikom prodaje sopstvene imovine, vrši na žiro račun istog, u cilju pravilnog evidentiranja svih transakcija u poslovnim knjigama, kako je to propisano odredbama Zakona o računovodstvu.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno, da Institut nije uspostavio unutrašnju reviziju, odnosno nema organizovanu posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju, niti se unutrašnja revizija obavlja od strane jedinice za unutrašnju reviziju drugog subjekta na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija, što nije u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru.

U postupku revizije nijesu prezentirani dokazi o preduzimanju daljih aktivnosti Instituta na uspostavljanju unutrašnje revizije, osim Zahtjeva Instituta od 15.12.2017. god. upućenog Ministarstvu zdravlja, za povjeravanje poslova unutrašnje revizije Ministarstvu zdravlja, kao i odgovor Ministarstva zdravlja, od 22.03.2018. godine, da će kad to dozvole kapaciteti Ministarstva, sporazumno preuzeti poslove vršenja unutrašnje revizije tadašnje Agencije.
Takođe, uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da su akta vezana za ostvarivanje prava direktorice Instituta (ovlašćenje o upravljanju službenim vozilom, odluke o odobravanju službenog putovanja, odluku o isplati jubilarne nagrade, naloge za službena putovanja, putni nalog za službeno vozilo), potpisivana od strane iste u ime nalogodavca i lica kome se vrši odobravanje odnosno isplata, što nije u skladu sa odredbama člana 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.[1]

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da preduzme aktivnosti na uspostavljanju unutrašnje revizije na način predviđen članom 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i članom 5 Uredbe o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru.**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju koja se odnosi na zapošljavanje, utvrđeno je da za određeni broj lica ustupljenih od strane Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih, radi obavljanja poslova sistematizovanih radnih mjesta u Institutu, nije prezentirana dokumentacija o ispunjavaju uslova za obavljanje poslova tih radnih mjesta propisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Instituta, dok je za dva lica, obzirom na datum sticanja diplome o stepenu kvalifikacije obrazovanja, upitno da li su ispunjavala uslov radnog iskustva u momentu zaključenja ugovora o radu sa Agencijom, a u ugovorima je navedeno da se radi o obuci istih. [2]

Nalaz

- Uvidom u Kolektivni ugovor Instituta, utvrđeno je da je za radna mjesta za koja se kao poseban uslov zahtijeva SSS, utvrđen koeficijent složenosti od 6-10, koji su shodno Zakonu o zaradama zaposlenih u javnom sektoru bili propisani za grupu poslova ekspertski kadar (npr.Viši savjetnik II-koeficijent 6,1) i ekspertsko rukovodni kadar (npr. Načelnik – koeficijent 9,4), za čija radna mjesta se, pored ostalog, zahtijeva VII1 stepen obrazovanja, dok su za pojedina radna mjesta za koja se aktom o sistematizaciji zahtijeva 1 godina radnog iskustva (Stručni saradnik u Laboratoriji, Stručni saradnik – ekspert nivoa III itd), Kolektivnim ugovorom Instituta utvrđeni koeficijenti, koji su shodno Zakonu o zaradama zaposlenih u javnom sektoru predviđeni za određena zvanja visokog rukovodnog kadra.
Takođe je utvrđeno da koeficijenti utvrđeni Kolektivnim ugovorom Instituta osim za direktora, za ostala radna mjesta nijesu fiksno utvrđeni, već su određeni u rasponima i to: npr. za rukovodioca Centra od 16 do 20, stručnog saradnika zavisno od ekspertskog nivoa od 10 do 18 (nivo III, II, I), referenta od 6 do 10 itd. Kolektivnim ugovorom je utvrđeno da se stručni saradnik raspoređuje u ekspertski nivo I-III na predlog rukovodioca, u zavisnosti od određenih kriterijuma (složenosti poslova, postignutih rezultata i samostalnosti u radu, obučenosti,

[1] Subjekt revizije je uz Izjašnjenje na Preliminarni izvještaj dostavio dokaze da je preduzeo dio aktivnosti na otklanjaju utvrđenih nepravilnosti u dijelu uspostavljanja unutrašnje revizije, kao i dokaze da je otklonio nepravilnosti u dijelu obezbjeđenja razdvajanja odgovornosti.
[2] Subjekt revizije je uz Izjašnjenje na Preliminarni izvještaj dostavio dokaze da je u 2023. godini otklonio navedene nepravilnosti, te je iz tog razloga izostavljena preporuka iz Konačnog izvještaja o reviziji.

godina radnog iskustva itd), pri čemu nije definisan način vrednovanja navedenih kriterijuma shodno kojim se vrši određivanje koeficijenata za zaposlene budući da koeficijenti Kolektivnim ugovorom nijesu fiksno utvrđeni, niti je utvrđen postupak i način napredovanja-raspoređivanja unutar grupe koeficijenata, niti napredovanja između grupa - jednog nivoa u drugi.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da, polazeći od zvanja utvrđenih aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i uslova za obavljanje poslova istih, uskladi koeficijente zarada zaposlenih sa koeficijentima predviđenim važećim zakonskim i drugim propisima koji se odnose na zarade zaposlenih u javnom sektoru, a u slučaju utvrđivanja raspona koeficijenata za određena zvanja, utvrdi način vrednovanja kriterijuma po osnovu kojih se vrši raspoređivanje/napredovanje u određenu grupu/podgrupu koeficijenata.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Institut tokom 2022. godine, zaključivao ugovore o djelu sa istim izvršiocima u periodu angažovanja u kontinuitetu i do 12 mjeseci tokom godine, za obavljanje poslova koji se mogu dovesti u vezu sa poslovima osnovne djelatnosti subjekta revizije i koji imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos i/ili poslova sistematizovanih radnih mjesta. Članom 669 Zakona o obligacionim odnosima je propisano da se ugovorom o djelu poslenik (preduzimač, izvođač radova) obavezuje da obavi određeni posao (izrada ili opravka određene stvari ili izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog rada i sl.), a naručilac se obavezuje da mu za to plati naknadu, što znači da navedeni ugovor za predmet ima obavljanje poslova van djelatnosti poslodavca, da ne postoji potreba da se isti obavljaju u kontinuitetu za poslove koji pripadaju poslovima redovne djelatnosti subjekta i za koje bi shodno njihovom opisu trebalo sa licima zasnovati radni odnos zaključivanjem ugovora o radu.
  Subjekt revizije nije prezentirao potvrde o radno pravnom statusu za lica angažovana ugovorima o djelu, pa se nije moglo utvrditi da li je pravilno vršen obračun poreskih obaveza.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da ugovore o djelu zaključuje u skladu sa članom 669 Zakona o obligacionim odnosima, a za obavljanje poslova iz redovne djelatnosti - poslova koji po prirodi i vrsti rada imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos treba da zaključuje ugovore o radu.**

Preporuka P4

- **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

Nalaz

- Pregledom uzorka odabranih predmeta (postupanje po zahtjevima za obnove dozvole za stavljanje lijeka u promet i postupanje po zahtjevima za izmjene i dopune dozvole za lijek-varijacije), utvrđeno je da isti nijesu rješavani u zakonom propisanim rokovima. Revizijom je utvrđeno da su određeni predmeti formirani po zahtjevima iz ranijih godina (2017,2019, 2020 itd), a da su rješenja o obnovi dozvole ili odobravanju varijacije donijeta tek u 2022 ili 2023.

godini ili još uvijek nijesu donijeta, što nije u skladu sa odredbama člana 68, 71 i 72 Zakona o ljekovima, kojim su, između ostalog, propisani rokovi u vezi sa podnošenjem zahtjeva nosilaca dozvole za lijek Institutu i postupanja Instituta po istim. Shodno navedenom, a uzimajući u obzir i zapisnik Upravne inspekcije koja je postupala vezano za problem rješavanja predmeta po zahtjevima za obnovu i varijaciju lijeka, konstatuje se da Institut ima veliki broj neriješenih predmeta po zahtjevima za izdavanje obnova dozvola za lijek i odobravanje varijacija lijeka iz ranijih godina, zbog čega se određeni ljekovi nalaze na tržištu na osnovu dozvola koje su izdate u ranijem periodu, što dovodi u pitanje tačnost informacija koje prate lijek na tržištu.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da u što kraćem roku, postupi po zahtjevima neriješenih predmeta koji se odnose na obnove dozvole za stavljanje lijeka u promet i po zahtjevima za izdavanje izmjene i dopune dozvole za lijek — varijacije iz ranijih godina, po propisanoj zakonskoj proceduri radi smanjenja mogućih posledica nerješavanja navedenih predmeta u zakonom propisanom roku.**

Nalaz

- Institut je u postupku revizije prezentirao ovjerene IOS-e sa određenim brojem kupaca, ali nije prezentirao IOS-e o usaglašavanju stanja potraživanja sa svim kupcima prema kojim je u poslovnim knjigama iskazao potraživanja na kraju godine. Uvidom u poslovne knjige utvrđeno je da je Institut vršio veći broj ispravki na računu potraživanja prema kupcima i računu prihoda od osnovne djelatnosti (knjižna odobrenja i storniranje izlaznih faktura), pri čemu je veći broj istih vršen na osnovu e maila dobijenih od strane zaposlenih zaduženih za predmet, koji ne sadrže detaljna obrazloženja razloga zbog kojih su ista vršena. Internom procedurom Instituta - Proces fakturisanja, utvrđen je sadržaj e mail-a zaposlenih zaduženih za predmet koji je osnov za kreiranje knjižnih odobrenja, dok osnov i postupak poništavanja – storniranja izlaznih faktura nije uređen internim procedurama, već je u toku postupka revizije dato obrazloženje o razlozima poništavanja istih.[3]

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da internom procedurom precizno definiše razloge po osnovu kojih se mogu vršiti knjižna odobrenja (umanjenja evidentiranih prihoda) i storniranja izlaznih faktura i da uredi postupak i način dokumentovanja istih, kao i da vrši usaglašavanje stanja potraživanja sa svim kupcima, u cilju potvrđivanja stanja potraživanja na kraju godine.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Institut ostvario prihode u iznosu od 3.136.894,64€, što je za 1.242.106,64€ ili 39,59%, više u odnosu na planirane prihode.

Preporuka P7

- **Preporučuje se subjektu revizije da realnije planira prihode, a u slučaju ostvarivanja istih u značajno većem ili manjem iznosu od planiranih da izvrši korekciju Finansijskog plana.**

[3] Subjekt revizije je uz Izjašnjenje na Preliminarni izvještaj dostavio dokaze da je preduzeo dio aktivnosti na otklanjaju utvrđenih nepravilnosti (započete su aktivnosti na uređivanju postupka i načina dokumentovanja knjižnnih odobrenja, dok nije internom procedurom precizno definisao razloge vršenja istih).

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Institut ne obezbjeđuje poseban žiro račun za primanje sredstava od donatora za finansiranje projekata i odliv istih po osnovu plaćanja ugovorenih obaveza vezanih za realizaciju projekata. Takođe, Institut ne obezbjeđuje, posebnu evidenciju u poslovnim knjigama o transakcijama nastalim po osnovu potrošnje dobijenih sredstava putem donacija.

Preporuka P8

- **Preporučuje se subjektu revizije da poslovne transakcije vezane za finansiranje projekata (priliv i odliv sredstava od donacija) vrši preko posebnog žiro računa, kao i da u poslovnim knjigama obezbijedi posebnu evidenciju o potrošnji istih, u cilju preciznog i transparentnog izvještavanja o finansiranju i realizaciji projekata.**

Nalaz

- U postupku revizije nijesu prezentirane saglasnosti na Plan i izmjene planova javnih nabavki od strane Upravnog odbora, kao organa upravljanja Institutom, već odluke direktorice o usvajanju istih, koja kao ovlašćeno lice naručioca iste sačinjava.

Preporuka P9

- **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju razdvajanja odgovornosti, obezbijedi da saglasnost na plan javnih nabavki i izmjene plana donosi Upravni odbor Instituta, kao organ upravljanja, budući da plan javnih nabavki sačinjava ovlašćeno lice naručioca.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno, upoređujući analitičku evidenciju dobavljača Instituta i Glavne knjige sa Izvještajem o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke, da subjekt revizije u Izvještaju nije iskazao nabavke: usluga organizacije svečane večere povodom konferencije u iznosu od 9.365,80€, tehničke opremu i organizovanje konferencije u iznosu od 6.380,80€, usluge dizajna portala u iznosu od 4.999,72€, ugostiteljske usluge u iznosu od 4.454,15€, nabavku opreme u iznosu od 6.930,23€ i td.

Preporuka P10

- **Subjekt revizije treba da u Izvještaju o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima /računima za jednostavne nabavke iskaže sve jednostavne nabavke koje se odnose na godinu za koju se izvještaj podnosi u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Revizijom je na osnovu prezentirane dokumentacije utvrđeno, da je Institut vršio nabavke iznad ugovorenih vrijednosti shodno sprovedenim jednostavnim nabavkama preko ESJN za usluge nabavke higijene u iznosu od 2.966,17€. Takođe, Institut je vršio nabavku avio karata od određenog dobavljača u periodu kada je imao zaključen ugovor o pružanju navedenih usluga sa drugim dobavljačem, nakon sprovedene jednostavne nabavke preko ESJN.

Preporuka P11

- **Subjekt revizije treba da vrši realizaciju sprovedenih postupaka javnih nabavki u skladu sa ugovorenim vrijednostima i sa dobavljačima sa kojima ima zaključen ugovor o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je zbir faktura, za određeni broj predmeta javnih nabavki, iznad vrijednosti predviđene prvim vrijednosnim razredom definisanim članom 26 Zakona o javnim nabavkama. Subjekt revizije je preko faktura (čiji pojedinačni iznosi ne prelaze navedeni vrijednosti razred) vršio nabavke: za troškove izrade bine, zakup govornice, zakup LED ekrana, ozvučenje, iznajmljivanje opreme itd. za organizovanje konferencije u iznosu od 23.848,00€, za svečane večere, ketering, nabavku pića i sl. za potrebe konferencije CinMED-a u iznosu od 22.573,00€, flajere, brošure, roll up, punjači sa štampom i sl. za potrebe konferencije u iznosu od 12.350,42€, usluge nabavke računarske opreme u iznosu od 9.197,82€ (sprovedene su jednostavne nabavke preko ESJN u iznosu od 4.766,19€, a preko faktura je nabavljeno 4.431,63€) itd.
  Shodno navedenom se konstatuje da je subjekt revizije vršio razdvajanje predmeta nabavke, što nije u skladu sa članom 27 Zakona o javnim nabavkama.

Preporuka P12

- **Subjekt revizije treba da vrši nabavke roba, radova i usluga po postupcima koji su predviđeni za određeni vrijednosni razred u skladu sa članom 26 i 27 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je u 2022. godini Institut primjenjivao internu proceduru kancelarijskog poslovanja iz 2017. godine, koja nije usklađena sa važećim Uputstvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja.
  Institut ne vrši klasifikaciju predmeta i razvrstavanje podnesaka, odnosno akata prema sadržini materije na način utvrđen članom 4 Uputstva o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja. Uvidom u djelovodnik Instituta utvrđeno je da se u istom upisuju akti hronološkim redom, ali da se u djelovodniku ne vrši evidentiranje akata koji su dio istog predmeta, već da isti dobijaju podbroj kroz DMS sistem. U postupku revizije nije prezentirana odluka o brojčanom znaku organizacione jedinice koju shodno članu 8 Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, određuje starješina organa odnosno lice koje on ovlasti, na početku kalendarske godine.
  Djelovodnik Instituta na kraju 2022. godine nije zaključen, što nije u skladu sa članom 54 Uputstva. Institut nije posebno vodio upisnik za upravne predmete u kojima se upravni postupak pokreće po zahtjevu stranke, već je iste evidentirao u djelovodnik, što nije u skladu sa članom 34 Uputstva.

Preporuka P13

- **Subjekt revizije treba da način vršenja kancelarijskog poslovanja uskladi sa Uputstvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja.**

REVIZIJE USPJEHA

SREDNJOROČNI PLAN REVIZIJE USPJEHA DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE CRNE GORE ZA PERIOD 2020 – 2024. GODINE

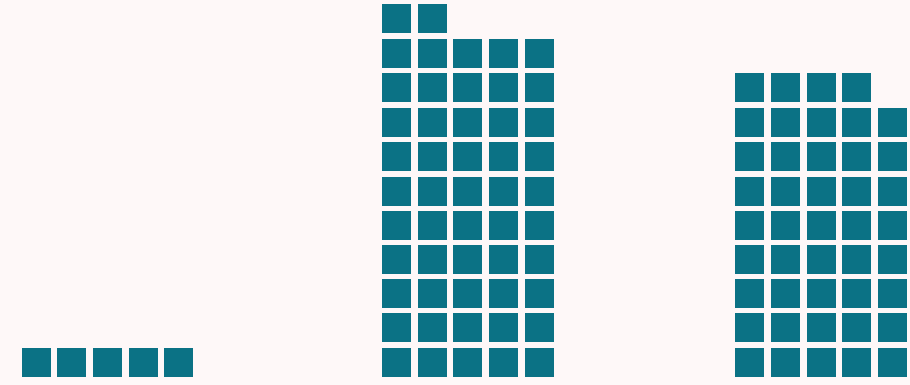

TEME REVIZIJE USPJEHA

Rodna ravnopravnost | Radni odnosi | Državna imovina | Covid 19 | Agenda UN 2030

Broj revizija uspjeha **5**

Broj preporuka **52**

Broj subjekata **44**

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „USPJEŠNOST SPROVOĐENJA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U CRNOJ GORI“

Rodna ravnopravnost je priznata kao osnovno ljudsko pravo od osnivanja Ujedinjenih nacija, a danas je jedna od temeljnih vrijednosti svih demokratskih društava. Rodno osjetljivo zakonodavstvo je centralni dio uvođenja rodnih pitanja u pravni sistem.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja
- Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
- Ministarstvo finansija
- Glavni Grad Podgorica
- Opština Berane

DA LI DRŽAVNI ORGANI PREDUZIMAJU ADEKVATNE MJERE ZA USPOSTAVLJANJE I USPJEŠNO SPROVOĐENJE POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI?

Normativni okvir

Zakon o rodnoj ravnopravnosti nije u dovoljnoj mjeri usaglašen sa potvrđenim međunarodnim ugovorima, opšte prihvaćenim standardima i odredbama relevantnih direktiva Evropske unije.

Institucionalni okvir

Većina nadležnih i drugih državnih organa često nijesu dosljedni ili u dovoljnoj mjeri posvećeni u sprovodjenju svojih zakonskih obaveza u vezi s rodnom ravnopravnošću ili su zaposleni u istim nedovoljno obučeni za sprovođenje rodnih politika.

Rodno budžetiranje

Identifikovani su nedostaci u sprovođenju i izvještavanju programskog (rodnog) budžetiranja.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha “Uspješnost sprovođenja politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori” je usvojen 31.03.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 15 PREPORUKA

Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za rodnu ravnopravnost

Dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine održao raspravu

Nije dostavljen Izvještaj o realizaciji preporuka

OCJENA, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA „USPJEŠNOST SPROVOĐENJA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U CRNOJ GORI"

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo finansija, Glavni grad Podgorica, Opština Berane
Predmet revizije:	Aktivnosti koje su preduzimali nadležni organi u cilju uspostavljanja neophodnih preduslova, sprovođenja, praćenja i izvještavanja o realizaciji politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori.
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori" je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me

OCJENA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije, a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: senator **dr Branislav Radulović** (Rukovodilac Kologijuma) i senator **dr Milan Dabović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 31.03.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori".**

OCJENA

Državna revizorska institucija (DRI) je, nakon sprovedenog postupka revizije uspjeha i utvrđenog činjeničnog stanja, ocijenila da sprovođenje politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori **nije u dovoljnoj mjeri uspješno**.

Važeći normativni okvir podržava i afirmiše rodnu ravnopravnost u Crnoj Gori, i ako još uvijek postoje izazovi u ostvarenju jednakosti u tretiranju i ostvarivanju prava za žene i muškarce. Ustav Crne Gore garantuje jednaka prava za sve građane/ke bez obzira na pol, rasu, vjeru, nacionalnu pripadnost itd. Međunarodni sporazumi o rodnoj ravnopravnosti, uključujući i Konvenciju o sprečavanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) važeći su i obavezujući dokumenti u Crnoj Gori. Zakon o rodnoj ravnopravnosti, kao poseban akt koji uređuje ovu oblast, nije u dovoljnoj mjeri usaglašen sa potvrđenim međunarodnim ugovorima, opšte prihvaćenim standardima i odredbama relevantnih direktiva Evropske unije.

Institucionalno nedostaje odgovarajući cjelovit i koherentan okvir za ostvarivanje i unapređenje rodne ravnopravnosti u praksi, jer većina nadležnih i drugih državnih organa često nijesu dosljedni ili u dovoljnoj mjeri posvećeni u sprovođenju svojih zakonskih obaveza u vezi s rodnom ravnopravnošću ili su zaposleni u istim nedovoljno obučeni za sprovođenje rodnih politika. Stoga mehanizam odgovornosti za postizanje rodne ravnopravnosti pokazuje slabosti i u onim oblastima gdje postoji njegova odgovarajuća normativna uređenost.
Takođe, identifikovani su nedostaci u sprovođenju i izvještavanju programskog (rodnog) budžetiranja, što ukazuju na potrebu unaprjeđenja i preciznog definisanja nadležnosti i odgovornosti za sprovođenje budžetskih programa kod potrošačkih jedinica.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Strateško - pravni okvir politike rodne ravnopravnosti

Zaključak

- Strateško-pravni okvir politike rodne ravnopravnosti je u prethodnom periodu u značajnoj meri unaprijeđen. Sprovedene aktivnosti su konzistentne i podržavaju međunarodnu politiku razvoja i saradnje sa EU (koncept je u skladu sa obavezama politike EU za promovisanje rodne ravnopravnosti i prava žena). Prilikom izrade konsultovane su NVO za ženska prava i zainteresovane strane koje se bave rodnim pitanjima. Izvršena je analiza učinaka prethodnog strateškog dokumenta, kojom su identifikovani uzroci i posljedice i ista počiva na mjerljivim podacima koji ukazuju na probleme. Međutim, sprovođenje politike ravnopravnosti je značajno podriveno odsustvom efikasnog sprovođenja iste u praksi. Identifikovano je neadekvatno uvezivanje analize stanja sa ciljevima i mjerama javne politike kada je u pitanju rodna problematika. Sprovedenom revizijom uočeno je da se postojećim rješenjima Zakona o rodnoj ravnopravnosti ne dostižu međunarodne tekovine ravnopravnosti žena i muškaraca i da isti nije u punoj mjeri usaglašen sa relevantnim zakonodavstvom EU (nalazi na str. 21-36).

Preporuka U1

- **Preporučuje se Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava da inicira izmjene i dopune Zakona o rodnoj ravnopravnosti, na način da se kroz isti definišu mjere politike za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti, uvede obaveza vršenja rodne analize, definišu vrste planskih akata u oblasti rodne ravnopravnosti i izvještavanje o realizaciji istih, jasno definiše institucionalni okvir za ostvarivanje rodne ravnopravnosti, kao i obaveze državnih organa, poslodavaca i drugih socijalnih partnera da integrišu rodnu perspektivu u oblasti u kojoj djeluju.**

Preporuka U2

- **Preporučuje se Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava da donese Pravilnik o izradi i sprovođenju plana upravljanja rizicima od povrede principa rodne ravnopravnosti kojim će se precizirati njegovo određenje i sadržina, obaveza donošenja i sprovođenja, izvještavanje o sprovođenju, odgovornosti.**

Preporuka U3

- **Preporučuje se Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava da donese Pravilnik o vođenju evidencije i izvještavanju o ostvarivanju rodne ravnopravnosti kojim će se bliže urediti vrsta podataka razvrstanih po polu koje evidentiraju državni organi, poslodavci i tijela za rodnu ravnopravnost, radi praćenja stanja u oblasti ostvarivanja rodne ravnopravnosti i izvještavanja o tome. (Evidentiranje podataka neophodno je radi sačinjavanja izveštaja koji, pored propisanog obrasca, sadrže i ocjenu stanja u pogledu ostvarivanja rodne ravnopravnosti u državnom organu, odnosno kod poslodavca.)**

Preporuka U4

- **Preporučuje se Vladi Crne Gore da uspostavi funkcionalnost Savjeta za rodnu ravnopravnost u punom kapacitetu, kako bi se unaprijedile aktivnosti nacionalnih institucionalnih mehanizama za poboljšanje ravnopravnosti žena i rodne ravnopravnosti, koje su ključne za poboljšanje de iure i de facto rodne ravnopravnosti.**

Preporuka U5

- **Preporučuje se Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava da obezbijedi da se mjere iz Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) sprovode predviđenom dinamikom.**

Subjekt revizije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u Izjašnjenju na preliminarni izvještaj (br. 08-035/23-252/2 od 28.02.2023.g) o reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori“ u odnosu na preporuke U1 do U5 navodi:

Spremni smo da razmotrimo konkretne nedostatke postojećih rješenja teksta zakona o rodnoj ravnopravnosti. Isto tako, svjesni smo toga, a o tome govori i Vaša analiza da se primjena međunarodnih standarda i dokumenata može ostvariti samo ako sve politike i zakoni budu imali jasnu rodnu komponentu ugrađene međunarodne zahtjeve i standarde, te kao cjelokupan državni zakonodavni sistem bude djelovao u tom pravcu. Do tih novih zakonskih rješenja, sa svim akterima društva moramo zajedno djelovati na poštovanju pozitivnog zakonodavstva i usvojenih strategija. Na taj način ćemo, sasvim smo sigurni u Odjeljenju za poslove rodne ravnopravnosti, već napraviti značajne pomake na ukidanju rodne diskriminacije, stvaranju ambijenta u kome će svi imati jednake

mogućnosti i spriječiti bujanje antirodnih pokreta. Moramo da napomenemo da bi nakon donošenja novog Zakona o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije kao krovnog antidiskriminacionog zakona, i potreba usaglašavanja svih zakona u dijelu propisivanja antidiskriminacionih normi, bili u obavezi da i Zakon o rodnoj ravnopravnosti usaglašavamo sa istim. Ovo bi značilo da ćemo u 2004. godini najvjerovatnije pokrenuti postupak za izmjene i dopune ovog zakona.

Smatramo da je u cilju primjene normativnog okviira kojim se uređuje rodna ravnopravnost, neophodno da se na pravi način primjenjuje član 3 Zakona o rodnoj ravnopravnosti, koji predstavlja težište svih akcija za orodnjavanje politika i postizanje ravnopravnosti. Prepoznajući ovaj izazov za sve subjekte koji su u obavezi da primjenjuju Zakon o rodnoj ravnopravnosti, cijenimo da podzakonski akt Pravilnik o izradi i sprovođenju plana upravljanja rizicima od povrede principa rodne ravnoopravnosti treba da predstavlja garanciju rodne perspektive i orodnjavanja javnih politika. S obzirom da važeći Zakon o rodnoj ravnopravnosti ne predviđa donošenje podzakonskih akata, ovu preporuku možemo uzeti u razmatranje kada se bude radilo na izmjenama i dopunama ovog zakona. Isto se odnosi i na preporuku U3

U vezi sa preporukom koja se tiče uspostavljanja funkcionalnosti Savjeta za rodnu ravnopravnost u punom kapacitetu, želimo da istaknemo da je i Srednjoročna evaluacija Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2015, koja je urađena u decembru 2022. godine, kao ključnu preporuku, adresiranu na one koji mogu/moraju staviti temu rodne ravnopravnostina na mjesto koje joj pripada, istakla takođe da Vlada Crne Gore treba pitanje rodne ravnopravnosti da postavi visoko na svojoj agendi. S tim u vezi smatramo da treba da se uspostavi funkcionalnost Savjeta za rodnu ravnopravnost, čemu prethodi usvajanje Zakona o Vladi Crne Gore.

Vlada CG je na 34 sjednici održanoj 30. jula 2021. donijela četvrti strateški dokument za rodnu ravnopravnost – Nacionalnu strategiju rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine s Akcionim planom za 2021-2022. godinu. Na istoj sjednici Vlada je usvojila završni izvještaj o sprovođenju prethodnog strateškog dokumenta za rodnu ravnopravnost – Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2017-2021. godine. Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti koordinira procesom izrade nacionalnog strateškog dokumenta za rodnu ranopravnost i pratećeg Akcionog plana i sačinjava godišnje izvještaje o realizaciji ovih dokumenata. Dinamiku realizacije aktivnosti prati Komisija za praćenje sprovođenja Nacionalne strategije za rodnu ravnopravnost, kao tijelo koju čine predstavnici/e relevantnih institucija.

Preporuka U6

- **Preporučuje se subjektima revizije (Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo finansija, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Glavni grad Podgorica i Opština Berane), kao i svim državnim organima koji to nijesu realizovali, da imenuju službenike za posredovanje u slučaju mobinga.**

Zaključak

- Postojanje rodno osetljive statistike, rodno razvrstanih podataka i rodnih indikatora je potrebno za formulisanje, primjenu, nadziranje, evaluaciju i reviziju ciljeva na svim nivoima društvenog djelovanja. Rodno osjetljiva statistika treba da obezbijedi podatke za kreiranje i reviziju politike i programa kako ne bi proizvodile različite efekte na žene i muškarce i obezbijedi pouzdane podatke o stvarnim efektima politika i programa na živote žena i muškaraca. Revizijom je utvrđeno da ne postoji dovoljno napredna i rodno raščlanjena statistika za praćenje stanja u društvu u ovoj oblasti (nalazi na str. 33).

Preporuka U7

- **Preporučuje se Upravi za statistiku (MONSTAT) da unapređuje prikupljanje, obradu i analizu pravovremenih, pouzdanih i uporedivih podataka iskazanih po polu, a naročito putem modernizovanja i usklađivanja metodologija za prikupljanje podataka i redovne razmjene podataka sa nadležnim institucijama.**

Preporuka U8

- **Preporučuje se Ministarstvu finansija da unaprijedi koordinaciju sa Upravom za statistiku i Centralnom bankom radi unapređenja razmjene podataka, kako bi se statistika državnih finansija izradila u skladu sa metodologijama GFSM i ESA 2010, shodno Sporazumu o saradnji u oblasti statistike nacionalnih računa sektora opšte države i sa njom povezanih statistika.**

Rezultati implementiranih programa/projekata u smislu povezivanja cilja projekta sa politikama rodne ravnopravnosti

Zaključak

- Koncept programa/projekata, obuhvaćenih uzorkom vezanih za oblast rodne ravnopravnosti, je konzistentan i u skladu je sa politikom rodne ravnopravnosti. Ishodi projekta su postignuti sa generalno dobrim rezultatom kada je u pitanju podrška ženskom preduzetništvu. Postoje specifične veze između pitanja rodne ravnopravnosti izraženih u projektima i izjava o rodu u nacionalnim i sektorskim politikama. Međutim, kada je u pitanju praćenje uspješnosti realizacije podržanih projekata identifikovani su izazovi koji se odnose na postojeće kadrovske kapacitete i zahtjevnost i obim poslova programskog, finansijskog i rodnog monitoringa, naročito imajući u vidu da ukupni iznos odobrenih sredstava raste iz godine u godinu. Revizijom je utvrđeno da u pojedinim slučajevima svaki operativni cilj nema odgovarajući indikator učinka, te da indikatori učinka nemaju postavljene odgovarajuće polazne i ciljne vrijednosti ili da nisu jasni i mjerljivi (nalazi na str. 42-54).

Preporuka U9

- **Potrebno je da subjekti revizije unaprijede monitoring i evaluaciju projekata/programa na način da indikatori učinka imaju postavljene odgovarajuće polazne i ciljne vrijednosti, te da su jasni i mjerljivi, uz prikupljanje statističkih – rodnih podataka.**

Preporuka U10

- **Potrebno je da Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma obezbijede provjeru da li podnošenje zahtjeva za sredstva podrške za programe/projekte, diskvalifikuje iste iz drugih programa podrške koje omogućava država (kontrola kumulacije državne pomoći).**

Rodno odgovorno budžetiranje

Zaključak

- Rodno budžetiranje nije zaživjelo u praksi, programske smjernice su u pripremi, ciljevi i indikatori su samo kod pojedinih potrošačkih jedinica odgovarajući ili ih uopšte nema. U

Budžetu za 2022. godinu uglavnom nijesu vidljivi adekvatni rodno odgovorni indikatori kojima se mjeri uspješnost realizacije rodno odgovornih programa. Revizijom je utvrđeno da nije izvršena ex-ante rodna analiza budžeta, ni analiza rodnog uticaja. Iako se programsko rodno budžetiranje još ne sprovodi u potpunosti, to nije prepreka za sprovođenje rodne analize u okviru postojeće prakse i načina na koji potrošačke jedinice budžeta planiraju i sprovode budžet (nalazi na str. 60-61).

Preporuka U11

- **Subjekti revizije (Ministarstvo finansija, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma) kao i druge potrošačke jedinice, treba da obezbijede da programski budžet osim ciljeva, aktivnosti i indikatora sadrži i posebnu grupu indikatora i specifičnih ciljeva-targeta vezanih za programe, potprograme i aktivnosti koji se odnose na ranjive grupe u društvu.**

Preporuka U12

- **Subjekti revizije treba da obezbijede vršenje rodne analize izvršenog budžeta i na osnovu iste da sprovode izvještavanje o uticaju programa, potprograma i aktivnosti kako bi se identifikovali mogući rodno nejednaki uticaji i sprovele njihove korekcije.**

Zaključak

- Revizijom je utvrđeno da u subjektima revizije nije uspostavljena adekvatna organizaciona struktura za praćenje programskog budžeta sa jasno definisanim nadležnostima i odgovornostima shodno članu 5 Odluke o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica (nalazi na str. 61-62).

Preporuka U13

- **Potrebno je da subjekti revizije (Ministarstvo finansija, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma), kao i ostale potrošačke jedinice koje to nijesu uradile, preduzmu mjere u cilju unapređenja upravljačke odgovornosti shodno Odluci o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica, na način da uspostave organizacionu strukturu za praćenje programskog budžeta sa jasno definisanim nadležnostima i odgovornostima, da preciziraju korake u postupku, kao i kanale komunikacije i razmjene informacija.**

Preporuka U14

- **Preporučuje se Ministarstvu finansija da razvije metodologiju i procedure na osnovu kojih bi se vršio monitoring i evaluacija programskog (i rodno odgovornog) budžetiranja, u cilju unapređenja praćenja i izvještavanja o efektivnosti programa, programskih aktivnosti ili projekta (na osnovu toga, rukovodioci mogu da razmotre na koji način da koriguju sprovođenje aktivnosti i/ili preraspodijele budžetska sredstva u narednom periodu u cilju ostvarenja boljih rezultata).**

Zaključak

- IT sistem BMIS (Informacioni sistem za planiranje budžeta) nije bio funkcionalan u vrijeme vršenja revizije, u smislu prikazivanja podataka koji imaju rodnu dimenziju. Implementacija aktivnosti na razvoju adekvatne IT podrške kroz razvoj Informacionog sistema za planiranje

budžeta, je važna jer će pružiti adektavno okruženje za programsko budžetiranje i srednjoročni okvir budžeta, kao i odgovarajuće informacije o učinku.

Preporuka U15

- **Preporučuje se Ministarstvu finansija da nadogradi IT isistem (BMIS) kako bi se obezbijedili podaci prema organizacionoj i programskoj klasifikaciji i učinku budžeta u odnosu na rodne indikatore.**

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „SOPSTVENI PRIHODI OPŠTINA U CILJU PRUŽANJA KVALITETNIH USLUGA GRAĐANIMA TOKOM PANDEMIJE“

3 ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE

S obzirom da u trenutku usvajanja Strateškog plana DRI (2018) i Srednjoročnog plana za vršenje revizija uspjeha (2019) nije bilo moguće predvidjeti pandemiju virusa Covid 19, u skladu sa dokumentom – Zajednička pozicija o saradnji, Državna revizorska institucija je prihvatila obavezu vršenja Kooperativne revizije – revizije uspjeha pod nazivom “Revizija sopstvenih prihoda opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije”. Kooperativna revizija – revizija uspjeha je vršena u saradnji sa vrhovnim revizorskim institucijama: Albanije, Sjeverne Makedonije, Poljske, Rumunije, Slovačke i Turske.

Uzimajući u obzir okolnosti izazvane pandemijom COVID - 19, na lokalnom i globalnom nivou, zaključeno je da se kooperativnom revizijom treba fokusirati na pitanje pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije. Saradnja između strana potpisnica realizovana je u formi paralelne revizije.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

Opštine u Crnoj Gori: Andrijevica, Bar, Berane, Bijelom Polju, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novom, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Petnjica, Plav, Pljevlja, Plužine, Podgorica, Rožaje, Tivat, Tuzi, Šavnik, Ulcinj i Žabljak

Da li su sopstveni prihodi opština dovoljni za pružanje kvalitetnih usluga građanima u uslovima pandemije?

Organizacija sistema odgovora na pandemiju Covid-19

Crna Gora još uvijek nije donijela Zakon o kriznom upravljanju koji bi obezbijedio cjelovito i jedinstveno normativno uređenje ove oblasti i taj postupak je u toku.

Finansiranje opština

Uprkos preduzetim aktivnostima opštinskih timova za zaštitu i spašavanje, utvrđeno je da je iznos sopstvenih prihoda lokalnih samouprava u 2020. godini, bio manji za 37.462.896,22€ u odnosu na 2019. godinu i manji za 39.295.263,65€ u odnosu na 2021. godinu, dok su 19 od 24 opštine u Crnoj Gori ispod republičkog prosjeka razvijenosti.

Usluge opština

Sopstveni prihodi opština nijesu bili dovoljni za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Zoran Jelić (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Branislav Radulović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije“ je usvojen 26.04.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 7 PREPORUKA

- Izvještaj o reviziji dostavljen Vladi, Odboru za zdravstvo,rad i socijalno staranje; Zajednici Opština Crne Gore
- Nije dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka
- Nije održana Skupštinska rasprava
- Nije istekao rok za dostavu izvještaja o realizaciji preporuka 31.10.2023.god.

OCJENA, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA „SOPSTVENI PRIHODI OPŠTINA U CILJU PRUŽANJA KVALITETNIH USLUGA GRAĐANIMA TOKOM PANDEMIJE“

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Opštine u Crnoj Gori: Andrijevica, Bar, Berane, Bijelom Polju, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novom, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Petnjica, Plav, Pljevlja, Plužine, Podgorica, Rožaje, Tivat, Tuzi, Šavnik, Ulcinj i Žabljak
Predmet revizije:	Sopstveni prihodi opština kako bi se utvrdilo da li su sopstveni prihodi opština dovoljni za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Vladi Crne Gore, Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore i Zajednici opština Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji uspjeha „Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije“ je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me

OCJENA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i dostavljenih Izjašnjenja opština na Preliminarni izvještaj kooperativne revizije „Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije“ Interno broj: 05-038/23-49 od 04.04.2023. godine, u skladu sa čl. 12 i 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: senator **Zoran Jelić** (Rukovodilac Kolegijuma) i senator **dr Branislav Radulović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanog 26.04.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj kooperativne revizije – revizije uspjeha „Sopstveni prihodi opština za kvalitetno pružanje usluga građanima tokom pandemije”.**

OCJENA

U skladu sa dokumentom – Zajednička pozicija o saradnji – EUROSAI TFMA, Kooperativnom revizijom pod nazivom “Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije” strane koje sarađuju (VRI: Albanije, Sjeverne Makedonije, Poljske, Rumunije, Slovačke, Turske i Crne Gore) saglasile su se da će izvršiti reviziju sopstvenih prihoda opština[1] kako bi utvrdile da li su sopstveni prihodi opština dovoljni kako bi pružili kvalitetne usluge građanima tokom pandemije. Revizija je obuhvatila odabrane aktivnosti opština preduzete radi pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije. Obuhvat revizije je varirao u zavisnosti od mandata pojedinih vrhovnih revizorskih institucija. Sve predviđene oblasti revizije nijesu bile obavezne za sve učesnike VRI, zbog različitog položaja i nadležnosti lokalnih samouprava u pojedinim zemljama.

U svrhu ostvarivanja postavljenog cilja revizije formulisano je glavno revizorsko pitanje:

I. Da li su sopstveni prihodi opština dovoljni za pružanje kvalitetnih usluga građanima u uslovima pandemije?

i revizorska pitanja:

I. Da li institucionalno i funkcionalno uspostavljen sistem upravljanja krizom omogućava opštinama da preduzmu brze i odgovarajuće mjere tokom pandemije?
II. Da li su opštine preduzele odgovarajuće aktivnosti kako bi osigurale finansijsku stabilnost i održivost tokom pandemije?
III. Da li su mjere preduzete od strane opštine tokom pandemije obezbijedile blagovremeno i kvalitetno pružanje usluga građanima?
IV. Da li su lokalne vlasti preduzele mjere za oporavak poslije krize koje utiču na poboljšanje njihovog društveno ekonomskog razvoja?

Revizijom je konstatovano da Crna Gora još uvijek nije donijela Zakon o kriznom upravljanju koji bi obezbijedio cjelovito i jedinstveno normativno uređenje ove oblasti i taj postupak je u toku. U skladu sa Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti predviđeno je da u obezbjeđivanju i sprovođenju zaštite stanovništva od zaraznih bolesti pored ostalih državnih organa učestvuju i organi lokalne uprave. Međutim, s obzirom da je u Crnoj Gori zdravstvo centralizovano na državnom nivou, uloga opština u oblasti kriznog upravljanja u okviru vanrednih situacija u oblasti javnog zdravlja nije primarna i u mnogom je zavisna od hijerarhije/naredbi koje dolaze sa centralnog nivoa. Opštine su preko opštinskih timova za zaštitu i spašavanje tokom 2020. godine imale kontinuirane aktivnosti kroz praćenje, organizovanje i preduzimanje mjera na sprječavanju i širenju korona virusa u skladu sa naredbama i mjerama koje je na osnovu predloga NKT i IZJ donosilo Ministarstvo zdravlja. Opštinski timovi su u borbu protiv suzbijanja virusa COVID 19 uključili sve nadležne ustanove, lokalna komunalna preduzeća i opštinske službe. Opštinske organizacije Crvenog krsta uz pomoć volontera vršile su

[1] Termin opština obuhvata sve jedinice lokalne samouprave: opštine, Glavni Grad i Prijestonicu Cetinje

distribuciju paketa sa osnovnim životnim namirnicama, sredstvima za higijenu i dezinfekciju licima u stanju socijalne potrebe, licima kojima je bilo onemogućeno kretanje i drugim licima kojima je to bilo potrebno. Angažovanje volontera u opštinama je bilo pun pogodak jer su pored iskazane požrtvovanosti u radu znali i gdje se nalazi svako domaćinstvo čime su obezbijedili da potrebna sredstva na najbrži način stignu do građana.

Međutim, uprkos preduzetim aktivnostima opštinskih timova za zaštitu i spašavanje, nakon sprovedenog postupka revizije uspjeha **„**Sopstveni prihodi opština za kvalitetno pružanje usluga građanima tokom pandemije" utvrđeno je da je iznos sopstvenih prihoda lokalnih samouprava u 2020. godini, bio manji za 37.462.896,22€ u odnosu na 2019. godinu i manji za 39.295.263,65€ u odnosu na 2021. godinu, dok su 19 od 24 opštine u Crnoj Gori ispod republičkog prosjeka razvijenosti (CT, BR, DG, NK, ŽB, PŽ, PV, KL, UL, MK, BP, ŠA, TZ, BA, AN, RO, GS, PL, i PT). U skladu sa navedenim, nadležni Kolegijum je na osnovu čl. 53 Uputstva o metodologiji revizije uspjeha ocijenio da **sopstveni prihodi opština nijesu bili dovoljni za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije.**

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Organizacija sistema odgovora na pandemiju Covid-19

Zaključak

- Crna Gora još uvijek nije donijela Zakon o kriznom upravljanju koji bi obezbijedio cjelovito i jedinstveno normativno uređenje ove oblasti. Vlada i odgovorni subjekti su u načelnom odgovorili potrebi za uspostavljanjem multisektorskog koordinacionog mehanizma u odgovoru na pandemiju Covid - 19. Međutim, nedovoljno jasan pravni osnov za formiranje i nadležnosti Nacionalnog koordinacionog tijela, problemi nedovoljne inkluzije i reprezentativnosti u sastavu NKT, jer u istom nije obezbijeđena šira inkluzija predstavnika opština i civilnog društva, ograničili su sposobnost postojećih kontrolnih mehanizama da ostvare svoju punu funkciju i minimiziraju rizik od donošenja pogrešnih odluka.

Preporuka U1

- **Preporučuje se Vladi i nadležnim institucijama da unaprijede zakonski i podzakonski okvir kako bi se eliminisale nejasnoće vezano za formiranje i nadležnosti tijela za koordinaciju i rukovođenje u uslovima pandemije i obezbijedi usklađenost rada svih tijela sa propisima, kao i šira inkluzija svih relevantnih društvenih činilaca čime bi se osigurala bolja koordinacija i funkcionisanje nadležnih organa i smanjio rizik od donošenja pogrešnih odluka.**

Zaključak

- Revizijom je utvrđeno da je sistem zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, kao manje razvijenoj zemlji, ranjiv zbog nedostatka nacionalnih resursa, i na državnom i na lokalnom nivou (Objekti opštinskih službi zaštite i spašavanja u 8 opština su neadekvatni; od ukupnog broja vozila u opštinskim službama zaštite i spašavanja 15% je neispravno; u 5 opština evidentirana je dotrajalost lične zaštitne opreme i dr.).
  Zabrinjava podatak da Jedinica MUP -a za gašenje požara iz vazduha raspolaže sa 3 (tri) aviona za gašenje požara od kojih su dva protivpožarna aviona oštećena prilikom intervencija u novembru 2020. godine i junu 2021. godine, dok sistem radio veza koji je u upotrebi ne zadovoljava standarde u dijelu koji se zahtjeva vazduhoplovnom regulativom. Takođe, budžet Direktorata za zaštitu i spašavanje i svih opštinskih službi zaštite i spašavanja u 2020. godini iznosio je oko 13 miliona na državnom nivou što je ocijenjeno kao nedovoljno. Direktorat za

zaštitu i spašavanje i opštine u Crnoj Gori kroz sistem zaštite i spašavanja uspostavili su bilateralnu i regionalnu saradnju i kroz regionalnu i međunarodnu saradnju i partnerstvo sa državama regiona i EU dobijali i pružali pomoć u kriznim situacijama.

Preporuka U2

- **Preporučuje se Vladi i opštinama da radi jačanja nacionalnih resursa opredjeljuju više sredstava za sistem zaštite i spašavanja i da kroz međunarodnu saradnju i partnerstvo sa državama regiona i EU, koje počivaju na principima solidarnosti i međusobnog pomaganja u kriznim situacijama, obezbijede neophodne resurse za slučaj potrebe operativnog odgovora na sve vrste nesreća.**

Finansiranje opština

Zaključak

- Pandemija je uticala na implementaciju budžeta i likvidnost opština. Iznos sopstvenih prihoda lokalnih samouprava u 2020. godini, manji je za 37.462.896,22€ u odnosu na 2019. godinu i manji za 39.295.263,65€ u odnosu na 2021. godinu. Zabrinjava činjenica da su 19 od 24 opštine u Crnoj Gori ispod republičkog prosjeka razvijenosti, što ukazuje na njihov loš finansijski položaj i zahtijevalo je uspostavljanje procedura finansijskog izjednačavanja preko Egalizacionog fonda za 18 opština dok se za potrebe razvoja Prijestonice Cetinje izdvaja do 1%projektovanog tekućeg budžeta države. Takođe, zabrinjava činjenica da je u prethodnom periodu Skupština Crne Gore donosila propise koji se odnose na umanjenje prihoda i uvećanje rashoda opština (Izmjene Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, donošenje Granskog kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa) bez adekvatne procjene finansijskog uticaja, a da pri tome nije obezbijedila izjašnjenje opština, što nije u skladu sa čl. 13. Zakona o lokalnoj samoupravi. U skladu sa istim članom Zakona, opština može državnom organu davati mišljenja, inicijative i predloge u vezi pitanja koja su iz okvira njene nadležnosti ili su od interesa za lokalnu samoupravu.

Preporuka U3

- **Opštine treba da u pripremi zakona i drugih propisa koji mogu uticati na njihov finansijski položaj, prava i obaveze, proaktivno djeluju i obezbijede Skupštini Crne Gore prije odlučivanja, svoj predlog/mišljenje, u vezi svih pitanja iz okvira nadležnosti opština ili su od interesa za opštine.**

Zaključak

- Najveći dio Opština formirao je poseban segment Corona Info sa ciljem blagovremenog informisanja javnosti. Uspostavljeni su Call centri Opštinskih timova za zaštitu i spašavanje, na način što je aktivirana 24h telefonska linija, gdje su se građani mogli informisati o epidemiološkoj situaciji u opštini i prijavljivati za neophodnu pomoć. Takođe, Opštine su korišćenjem bežičnih mreža i digitalne infrastrukture uspjele da smanje rizike od obolijevanja i nastave rad u bezbijednim uslovima.
  Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta je u okviru projekta „Uči doma“ snimilo časove koji su razvrstani po nivoima obrazovanja, nastavnim predmetima i razredima i isti su emitovani putem televizijskih kanala. Emitovanje snimljenih časova je vršeno i za učenike koji prate nastavu na albanskom jeziku. Sadržaji koji se emituju na TV kanalima objavljeni su i na YouTube kanalu Uči Doma i na portalu www.ucidoma.me. Časovi su se emitovali kontinuirano

od početka epidemije u martu 2020. godine, pa do kraja te školske godine, kao i tokom cijele školske 2020/2021. godine. Projekat "Uči doma" ocjenjen je kao jedan od najpozitivnijih primjera kako se kriza koristi kao prilika.

Preporuka U4

- **Opštine treba da nastave sa upoznavanjem građana sa prednostima digitalizacije usluga i korišćenja istih što omogućava pojednostavljenje postupka, niže troškove za korisnike usluga i rad u bezbjednim uslovima. Takođe, opštine treba da radi podizanja kvaliteta usluga lokalne uprave nastave sa programima digitalnog usavršavanja lokalnih službenika i namještenika.**

Zaključak 5

- Opštine su obezbjeđivale subvencije ili sufinansiranje troškova za potrošnju vode, upotrebu kanalizacije i usluge čistoće za sva lica na evidenciji zavoda za zapošljavanje i korisnike materijalnog obezbjeđenja porodice, kao i dodatne pomoći licima u stanju socijalne potrebe.Opštine su sa pozicije 4316 – Transferi za jednokratne socijalne isplate u 2020 godini obezbijedile isplatu sredstava, najranjivijoj kategoriju lica koja su u stanju socijalne potrebe iznos od 1.381.565,70€. Iako je taj iznos veći od iznosa isplata u 2019. godini za 11,40%, a u 2021. godini uvećan za dodatnih 14,77% na 1.622.839,92€. Na osnovu dostavljene dokumentacije i analize izvršenog ispitivanja javnog mnjenja od strane nezavisne agencije, ocjena je da ta pomoć nije bila dovoljna.

Preporuka U5

- **Opštine u okviru svojih nadležnosti, treba da nastave sa vođenjem odgovorne socijalne politike prema najranjivijim kategorijama stanovništva i da projekte kao što su besplatni udžbenici, naknade za novorođenu djecu, njega starih, rješavanje stambenih potreba i slične mjere u narednom periodu fokusiraju na socijalno ugrožene stanovnike. Takođe, u interakciji sa resornim ministarstvom treba raditi na implementaciji socijalnog kartona.**

Zaključak 6

- Opštinske organizacije Crvenog krsta uz pomoć volontera vršili su distribuciju paketa sa osnovnim životnim namirnicama, sredstvima za higijenu i dezinfekciju licima u stanju socijalne potrebe, licima kojima je bilo onemogućeno kretanje i drugim licima kojima je to bilo potrebno. Angažovanje volontera u opštinama je bilo pun pogodak jer su pored iskazane požrtvovanosti u radu znali i gdje se nalazi svako domaćinstvo čime su obezbijedili da potrebna sredstva na najbrži način stignu do građana. Dio sistema zaštite i spašavanja su i dobrovoljna vatrogasna društva sa dugom tradicijom koja djeluju u Kotoru, Tivtu i Herceg Novom, kao i dobrovoljna vatrogasna društva iz Nikšića.

Preporuka U6

- **Opštine treba da nastave sa jačanjem svijesti svih građana, a naročito mlađe populacije o značaju volonterizma u sistemu zaštite i spašavanja i jačanju kapaciteta dobrovoljnih društava i organizacija slične prirode.**

Planovi za oporavak opština

Zaključak 7

- Opštine nijesu pripremile i donijele akcione planove za oporavak poslije krize, već su pratile smjernice Vlade i Ministarstva finansija uglavnom preferirajući mjere štednje i pomoći građanima i privredi. Na centralnom nivou, Vlada je izradila Platformu ekonomskog oporavka Crne Gore za period 2022 - 2026. godine u kojoj su, između ostalog, prikupljeni i elaborirani podaci o uticaju pandemije COVID - 19 krize po regionima i opštinama u CG.

Preporuka U7

- **Opštine bi na osnovu stečenih iskustava trebale osmisliti i učiniti operativnim planove za oporavak nakon krize koji bi poslužili kao valjana osnova za odgovor na krizu i obezbijedili stabilnost i kontinuitet poslovanja u budućim kriznim situacijama.**

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „UPRAVLJANJE REGISTROM NEPOKRETNOSTI DRŽAVNE IMOVINE“

Državna revizorska institucija je u izvještajima o reviziji uspjeha i izvještajima o reviziji predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore utvrdila niz nepravilnosti koje su se odnosile na uspostavljanje, vođenje i kontrolu evidencije državne imovine, i to:

- da nijesu preduzimane dovoljne organizacione, tehničke i kadrovske mjere kako bi se uspostavila odgovarajuća evidencija imovine koju koriste i sa kojom upravljaju državni organi;
- da evidencija koju vode državni organi nije bila potpuna i nije pružala sve potrebne podatke o državnoj imovini;
- Ministarstvo finansija i Uprava za imovinu nijesu imali uspostavljen funkcionalni program za vođenje jedinstvene evidencije državne imovine;
- postupak razgraničenja državne i opštinske imovine nije bio završen,
- Direkcija za inspekcijski nadzor nad državnom imovinom (MF) nije sprovodila kontrole čiji je predmet evidentiranje državne imovine.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Uprava za katastar i državnu imovinu
- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo kapitalnih investicija
- Uprava za željeznice
- Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove

DA LI JE UPRAVA ZA KATASTAR I DRŽAVNU IMOVINU PREDUZELA ODGOVARAJUĆE AKTIVNOSTI NA USPOSTAVANJU EFIKASNOG OKVIRA ZA VRŠENJE POPISA I EVIDENTIRANJE NEPOKRETNOSTI DRŽAVNE IMOVINE, NA NAČIN KOJI OMOGUĆAVA TAČNOST I POUZDANOST PODATAKA?

Pravni okvir

Postojeći normativni okvir ne predstavlja odgovarajući osnov za uspostavljanje potpunog i jedinstvenog Registra državne imovine. Registar ne sadrži procijenjenju vrijednost nepokretne stvari u momentu evidentiranja.

Uprava za katastar i državnu imovinu nije imala uspostavljen sistem kontrole kvaliteta podataka prilikom prikupljanja, obrade i evidentiranja podataka o nepokretnostima. Ministarstvo finansija, u Informaciji upućenoj Vladi 2019. godine dovelo je u pitanje vjerodostojnost dostavljenih izvještaja Uprave za nekretnine, u dijelu statusa okončanih postupka razgraničenja državne sa opštinskom imovinom. Uprava za nekretnine i njen pravni naslednik Uprava za katastar i državnu imovinu nijesu imali aktom utvrđene granice državne imovine i imovine opština za opštine u kojima je okončan postupak razgraničenja. Integrisani informacioni sistema SAP FI-AA modul nije bio uspostavljen na način predviđen opisom i specifikacijom projekta.

Postupak uspostavljanja i upravljanja Registrom nepokretnosti državne imovine još uvijek nije u dovoljnoj mjeri uspješan.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Upravljanje Registrom nepokretnosti državne imovine“ je usvojen 26.07.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 7 PREPORUKA

Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za ekonomiju,finansije i budžet Skupštine

Dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka

Nije istekao rok za dostavu izvještaja o realizaciji preporuka 26.01.2024. god.

Nije održana Skupštinska rasprava

OCJENA, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA „UPRAVLJANJE REGISTROM NEPOKRETNOSTI DRŽAVNE IMOVINE”

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Uprava za katastar i državnu imovinu, Ministarstvo finansija, Ministarstvo kapitalnih investicija, Uprava za željeznice I Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
Predmet revizije:	Aktivnosti Uprave za katastar i državnu imovinu na uspostavljanju efikasnog okvira za vršenje popisa i evidentiranje nepokretnosti državne imovine.
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji uspjeha „Upravljanje Registrom nepokretnosti državne imovine” je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me

OCJENA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije, a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: senator **dr Branislav Radulović** (Rukovodilac Kologijuma) i senator **dr Milan Dabović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 26.07.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji uspjeha „Upravljanje Registrom nepokretnosti državne imovine".**

OCJENA

Državna revizorska institucija je, nakon sprovedenog postupka revizije uspjeha, utvdila da je Uprava za katastar i državnu imovinu u prvom kvartalu 2023. godine objavila Registar nepokretnosti državne imovine kao javnu elektronsku bazu podataka, u skladu sa obavezom koja je utvrđena Zakonom o državnoj imovini[1] iz 2009. godine. Objavljeni Registar sadrži podatke o dijelu nepokretnosti u svojini i susvojini države Crne Gore, a date su na korišćenje ili raspolaganje budžetskim korisnicima i opštinama.

Objavljivanju Registra nepokretnosti državne imovine prethodio je postupak kompletiranja podataka potrošačkih jedinica o nepokretnostima na centralnom nivou. Službenici Uprave za katastar i državnu imovinu izvršili su obilazak dijela nepokretnosti u vlasništvu države. Način i postupak popisa nepokretnosti, za potrebe objavljenog Registra nepokretnosti, nije sprovođen u skladu sa Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini[2] i Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini[3].

Postupkom revizije je utvrđeno da je Uprava za katastar i državnu imovinu u postupku kompletiranja podataka za objavljeni Registar nepokretnosti imovine potrošačkih jedinica na centralnom nivou u najvećem obimu koristila podatke o nepokretnostima koji su već bili evidentirani u Katastru nepokretnosti. Uvidom u dostavljenu bazu podataka o nepokretnostima u državnoj svojini, koja je na dan 17.02.2023. godine sadržala podatke o 416.912 nepokretnosti državni revizor je utvrdio sa su službenici Uprave za katastar izvršili obilazak 6.347 nepokretnosti ili 1,5% od ukupnog broja evidentiranih nepokretnosti.

Postupkom revizije je utvrđeno da je Uprava za katastar i državnu imovinu za nepokretnosti koje su bile evidentirane u dostavljenoj bazi podataka, kao što su:

- državno zemljište, dobara u opštoj upotrebi i dobara od opšteg interesa koja, između ostalog, obuhvataju šume, voćnjake, pašnjake, njive, livade, javne puteve, nekategorisane puteve, neplodno zemljište, rijeke, potoke itd;
- stambeni prostori i stambene zgrade na teritoriji svih 12 opština obuhvaćenih uzorkom revizije, i to: Andrijevica, Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Petnjica, Podgorica, Tivat i Ulcinj;
- vjerski objekati i spomenici kulture

preuzela postojeće podatke iz Katastra nepokretnosti. Odnosno, da podaci o navedenim nekretninama nijesu evidentirani na osnovu sprovedenog popisa nepokretnih stvari od strane organa u čijoj su nadležnosti[4].

[1] Čl. 46 ("Sl. list CG", br. 021/09 od 20.03.2009, 040/11 od 08.08.2011.)
[2] "Sl. list CG", br. 013/10 od 12.03.2010.
[3] "Sl. list CG", br. 047/11 od 23.09.2011.
[4] čl. 14 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini ("Sl. list CG", br. 047/11).

Uprava za katastar i državnu imovinu, do okončanja postupka revizije, nije imala uspostavljen sistem kontrole kvaliteta podataka prilikom prikupljanja, obrade i evidentiranja podataka o nepokretnostima koje su sastavni dio Registra nepokretnosti državne imovine.

Ministarstvo finansija, u Informaciji upućenoj Vladi 2019. godine[5] dovelo je u pitanje vjerodostojnost dostavljenih izvještaja Uprave za nekretnine, u dijelu statusa okončanih postupka razgraničenja državne sa opštinskom imovinom. Ministarstvo navodi da su utvrđene razlike koje se konstatuju „iz izvještaja u izvještaj" i da „još ima neuređenih imovinskih odnosa u opštinama za koje se u izvještajima Uprave za nekretnine tvrdi da su područne jedinice završile postupak razgraničenja". Uprava za nekretnine i njen pravni naslednik Uprava za katastar i državnu imovinu, do okončanja postupka revizije (jun 2023. godine), nijesu imali aktom utvrđene granice državne imovine i imovine opština za opštine u kojima je okončan postupak razgraničenja.

Integrisani informacioni sistema SAP FI-AA modul, do okončanja postupka revizije (jun 2023. godine), nije bio uspostavljen na način predviđen opisom i specifikacijom projekta, koja je sastavni dio Ugovora o nabaci usluga proširenje SAP sistema – implementacija SAP FI-AA modula i eksterne aplikacije za evidenciju državne imovine.

Revizijom je takodje utvrđeno da postojeći normativni okvir ne predstavlja odgovarajući osnov za uspostavljanje potpunog i jedinstvenog Registra državne imovine, te da Registar ne sadrži procijenjenju vrijednost nepokretne stvari u momentu evidentiranja.[6]

Na bazi navedenog utvrđeno je da postupak uspostavljanja tačnog i sveobuhvatnog Registra nepokretnosti državne imovine, koji treba da omogući efikasno upravljanje državnom imovinom, je još uvijek u ranoj fazi realizacije i nije stvoren normativni okvir koji pruža podršku aktivnostima koje su utvrđene Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2022 – 2026, što je naročito važno u dijelu:

- definisanja modela procjene državne imovine,
- unaprijeđenja funkcionalnosti IT rješenja za upravljanje državnom imovinom i kvaliteta podataka.

Stoga i pored činjenice da je Uprava za katastar i državnu imovinu u prvom kvartalu 2023. godine objavila Registar nepokretnosti državne imovine kao javnu elektronsku bazu podataka, te da je Vlada Crne Gore usvojila Program reforme upravljanja javnim finansijama 2022-2026 u kojem su definisani operativni ciljevi, aktivnosti i vremenski rokovi vezani za uspostavljanje kompletnog registra imovine, na bazi utvrđenog činjeničnog stanja DRI je ocijenila da postupak uspostavljanja i upravljanja Registrom nepokretnosti državne imovine još uvijek nije u dovoljnoj mjeri uspješan.

[5] https://wapi.gov.me/download/a2ab341b-f909-4941-ae1f-ebac6eb72d73?version=1.0
[6] Član 47 Zakona o državnoj imovini ("Sl. list CG", br. 021/09 i 040/11)

ZAKLJUČCI

Zaključak:

- **Postojeći pravni okvir ne predstavlja odgovarajući osnov za vršenje popisa nepokretnosti i uspostavljanje Registra državne imovine**

Nedostatak postojećeg pravnog okvira za uspostavljanje jedinstvenog registra državne imovine-pokretne i nepokretne utvrđen je 2014. godine, kada je Vlada usvojila Akcioni plan za uspostavljanje evidencije državne imovine[7], koji im je utvrđeno da je potrebno pripremiti:

- Prijedlog izmjene i dopune Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popis stvari u državnoj imovini ("Sl.list Crne Gore" br.13/10);
- Prijedlog izmjene i dopune Pravilnika o razvrstavanaju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika ("Sl.list RCG" br.28/02 i 32/03);
- Izmjene i dopune Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština;
- Izmjene i dopune pravilnika o načinu sastavljanja i podnošenja finasijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.
- Katalog šifara za vođenje jedinstvenog šifrarnika za vođenje evidencije pokretne i nepokretne imovine, poštujući princip ekonomske, funkcionalne i organizacijone klasifikacije budžetskih računa.

Leading Investments Consulting DOO je za potrebe klijenta Ministarstva finansija 29.07.2019. godine izradilo „Pravnu analizu u vezi uspostavljanja jedinstveng modela vođenja evidencije državne imovine i upravljanja državnom imovinom“. Zaključak analize bio je da nadležni organi nijesu obezbijedili normativne preduslove za uspostavljanje sistema jedinstvene evidencije državne imovine te da bi u tom pravcu bilo prije svega nužno pristupiti izmjeni sljedećih podzakonskih akata:

- Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini;
- Pravilnika o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika.
- Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.
- Katalog šifara i vođenje jedinstvenog šifrarnika za vođenje evidencije pokretne i nepokretne imovine, koji bi sadržao skup kodova – šifara koji su dodijeljeni za svaku vrstu imovine čija se evidencija vodi, radi kasnijeg daljeg sortiranja, odnosno unošenja u evidenciju. Katalog nije izrađen i objavljen.
- Internih pravila o načinu vršenja popisa i načinu vođenja evidencije državne imovine, kojim bi se definisale obaveze popisne komisije-plan rada, radnje koje ista treba da sprovede, vremenski rokovi itd.
- Internih pravila i uputstava Direkciji za inspekcijski nadzor, kao bi se definisali glavni procesi rada, način planiranja, vršenja inspekcijskog nadzora, obaveze subjekata inspekcijskog nadzora, način izvještavanja i sl.

Postupkom revizije je utvrđeno da je od navedenih akata vršena izmjena Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, koji je utvrđen 2016. godine i to 2020.[8] i

[7] Usvojen zaključkom Vlade broj: 08-426/4 od 6.marta 2014. godine.
[8] Pravilnik o dopunama Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština objavljen 02. novembra 2020. godine („Sl.list br. 106/20).

2021[9]. godine. Ministarstvo finansija je, u periodu vršenja revizije ili 03. marta 2023. godine, donijelo Internu proceduru za postupke inspekcijskog nadzora nad primjenom Zakona o državnoj imovini[10] kojom je definisan određeni obim aktivnosti iz zaključka Pravne analize.
Do okončanja postupka revizije (jun 2023. godine), takođe, nije postojao odgovarajući normativni okvir za sprovođenje aktivnosti utvrđenih Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2022 – 2026, a koji se prioritetno odnosi na uspostavljanje kontrolne funkciju za procjenu kvaliteta snimljenih podataka i utvrđivanje modela utvrđivanja procijenjene vrijednosti nekretnina.

Osim toga, u periodu vršenja revizije Uprava za katastar i državnu imovinu je sprovodila kompletiranje Registra imovine potrošačkih jedinica na centralnom nivou i usklađivanje podataka o nepokretnostima u državnoj svojini i susvojini sa podacima iz Katastra nepokretnosti. Uprava za katastar i državnu imovinu, u periodu vršenja revizije, nije imala utvrđene interne procedure kojima bi bio određen način i postupak prikupljanja podataka o nepokretnostima za potrebe Registra nepokretnosti državne imovine, evidentiranje i kontrola prikupljenih podataka.

Postupkom revizije je utvrđeno da Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove nije utvrdila interne procedure, kojima bi se utvrdio način i postupak vršenja popisa državne imovine kojom raspolaže.

Zaključak:

- **Ministarstvo i organi uprave nijesu sprovodili aktivnosti u okvirima utvrđenih nadležnosti**

Strateška dokumenta, koja se odnose na uspostavljanje jedinstvenog registra državne imovine i koja su usvojena i podržana zaključcima Vlade, od Akcionog plana za uspostavljanje evidencije državne imovine iz 2014. godine do Programa reforme upravljanja javnim finansijama 2022 – 2026 uzimaju u obzir ključne pretpostavke za efikasno uspostavljanje pouzdanog i sveobuhvatnog registra državne imovine.

Postupkom revizije je utvrđeno Ministarstvo finansija i Uprava za nekretnine nijesu sprovodili aktivnosti na uspostavljanju Registra nepokretnosti državne imovine u okvirima utvrđenih nadležnosti i u skladu sa usvojenim aktima i ugovorenim obavezama:

Ministarstvo finansija – u dijelu uspostavljanja odgovarajućeg normativnog okvira u skladu sa Akcionim planom za uspostavljanje evidencije državne imovine iz 2014. godine, zaključcima Vlade i izrađenom „Pravnom analizom u vezi uspostavljanja jedinstveng modela vođenja evidencije državne imovine i upravljanja državnom imovinom“;

Ministarstvo finansija – u dijelu uspostavljanja integrisanog informacionog sistema za jedinstvenu evidenciju državne imovine u skladu sa Ugovorom o nabavci usluga proširenje SAP sistema – implementacija SAP FI-AA modula i eksterne aplikacije za evidenciju državne imovine[11] i ispunjenja ugovorenih obaveza u roku utvrđenim Ugovorom.

Uprava za nekretnine, pravni prethodnik Uprave za katastar i državnu imovinu[12], u skladu sa Zaključkom Vlade[13] iz 2019. godine i zahtjevima Ministarstva finansija iz 2020. godine, koji su se odnosili na obezbjeđivanje informacija potrebnih za pokretanje postupka razgraničenja imovine i

[9] Pravilnik o izmjeni i dopunama Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština objavljen 23. jula 2021. godine („Sl.list br. 80/21).
[10] Broj MF 09-430/23-1019/1 od 03.marta 2023. godine.
[11] Ministarstvo finansija broj: 08-15578/11.
[12] Čl. 2 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list CG", br. 049/22 ...139/22).
[13] Broj: 07-3287 od 12. septembra 2019. godine.

uređenja vlasničkih listova, prema utvrđenim fazama. Obzirom da Uprava za nekretnine nije dostavila odgovor na zahtjev Ministarstva finansija i tražene informacije onemogućen je dalji nastavak aktivnosti u postupku razgraničenja državne imovine od imovine opština, u skladu sa navedenim Zaključkom Vlade.

Zaključak:

- **Neophodno je obezbijediti razmjenu iskustava sa zemljama koje su okončale postupak uspostavljanja javnog registra državne imovine**

Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2022–2026[14] predviđeno je da Uprava za katastar i državnu imovinu, u periodu 2023-2024. godine, obezbijedi obuku službenika za oblast državne imovine u domenu upravljanja registrom imovine, prikupljanje i razmjenu međunarodnih iskustava i najboljih praksi. Za tu namjenu Programom je predviđeno 30.000€ iz sredstava Budžeta. Uprava za katastar i državnu imovinu, do momenta vršenja revizije, nije sprovodila navedene aktivnosti utvrđene Programom.

Odnosno, u postupku uspostavljanja Registra nepokretnosti državne imovine Uprava nije koristila međunarodna iskustva, ekspertska znanja ili prakse zemalja koje su uspostavile javne registre državne imovine.

Korišćenje navedenih iskustava, u ranoj fazi uspostavljanja Registra nepokretnosti državne imovine bi omogućilo primjenu praktičnog znanja i iskustva naročito u dijelu:

- Izmjene zakonodavnog okvira koji treba da podrži buduće procese u postupku uspostavljanja Registra nepokretnosti državne imovine;
- Utvrđivanja internih akata Uprave za katastar i državnu imovinu, kojima bi bio definisan način i postupak prikupljanja i evidentiranja podataka o nepokretnostima od strane službenika Uprave;
- Utvrđivanju modela procjene državne imovine, imajući u vidu da Registar nepokretnosti ne sadrži vrijednost nepokretne stvari u momentu evidentiranja, koja je procijenjena od organa uprave nadležnog za nekretnine ili drugog ovlašćenog organa.[15]
- Načina i postupka kontrole kvaliteta podataka, koji treba obezbijediti u različitim fazama uspostavljanja Registra;
- Unaprijeđenje funkcionalnosti IT rješenja za upravljanje državnom imovinom.

Obzirom na obim aktivnosti koje će biti realizovane u višegodišnjem periodu od strane Ministarstva finansija i Uprave za katastar i državnu imovinu, korišćenje modela tehničke pomoći i saradnje bi moglo da doprinese kvalitetu procesa uspostavljanja sveobuhvatnog i tačnog Registra nepokretnosti državne imovine.

[14] Strana 74-76 Programa.
[15] Član 47 Zakona o državnoj imovini ("Sl. list CG", br. 021/09 i 040/11)

PREPORUKE

Ministarstvo finansija

Vlada Crne Gore usvojila je 2014. godine Akcioni plan za uspostavljanje evidencije državne imovine[16] (za uspostavljanje jedinstvenog registra državne imovine - pokretne i nepokretne imovine) i utvrdila podzakonska akta koja je trebalo inovirati. Zaključak „Pravne analize u vezi uspostavljanja jedinstveng modela vođenja evidencije državne imovine i upravljanja državnom imovinom“, koji je izradio Leading Investments Consulting DOO (za potrebe klijenta Ministarstva finansija) 29.07.2019. godine, bio je da nadležni organi nijesu obezbijedili normativne preduslove za uspostavljanje sistema jedinstvene evidencije državne imovine te da bi u tom pravcu bilo prije svega nužno pristupiti izmjeni podzakonskih akata koji se navode u Pravnoj analizi.
Postupkom predmetne revizije od strane DRI utvrđeno je da je, od pozakonskih akata utvrđenih navedenim Akcionim planom i Pravnom analizon, izvršena samo izmjena Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština[17] (Zaključak broj 1 Izvještaja DRI[18])

Preporuka U1

- **Ministarstvo finansija treba da utvrdi normativni okvir neophodan za uspostavljanje potpunog i jedinstvenog Registra nepokretnosti državne imovine u skladu sa Akcionim planom, zaključcima Vlade i izrađenom pravnom analizom. Utvrđeni normativni okvir treba da omogući realizaciju aktivnosti na uspostavljanju Registra nepokretnosti državne imovine u skladu sa Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2022 – 2026.**

Uprava za katastar i državnu imovinu

Postupkom revizije je utvrđeno da su službenici Uprave za katastar i državnu imovinu vršili obilazak nepokretnosti za potrebe formiranja baze podataka, koja je služla kao osnov za objavljeni Registar nepokretnosti državne imovine. Uprava za katastar i državnu imovinu za tu svrhu utvrdila je Radni nalog[19], koji ujedno predstavlja jedinu utvrđenu internu proceduru u postupku formiranja Registra nepokretnosti državne svojine.
Uprava za katastar i državnu imovinu, u momentu vršenja revizije, nije imala uspostavljen sistem kontrole kvaliteta podataka prilikom prikupljanja, obrade i evidentiranja podataka o nepokretnostima koji su sastavni dio Registra nepokretnosti državne imovine (Nalaz 3.1. Registar nepokretnosti državne imovine[20]).

Preporuka U2

- **Uprava za katastar i državnu imovinu treba da internim procedurama utvrdi način i postupak kompletiranja podataka za potrebe Registra državne imovine, kojima će utvrditi jasan i jedinstven pristup u prikupljanju i evidentiranju podataka o nepokretnostima u državnoj svojini.**

[16] Usvojen zaključkom Vlade broj: 08-426/4 od 6.marta 2014. godine.
[17] "Službeni list Crne Gore", br. 072… 080/21 od 23.07.2021.
[18] Strana 35-36 izještja DRI.
[19] Broj UKDI : 01-012/21-21774/1 od 27.09.2021. godine.
[20] Strana 12-14 i strana 16.

Preporuka U3

- **Uprava za katastar i državnu imovinu treba da internim procedurama utvrdi sistem kontrole kvaliteta prikupljanih i evidentiranih podataka o nepokretnostima u državnoj svojini. Uspostavljanje kontrolne funkcije za procjenu kvaliteta snimljenih podataka utvrđeno je Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2022 – 2026, operativni cilj 3.2.1.- tačka 3.2.1.2. Planirano je kontrolna funkcija bude uspostavljena do 2026. godine.**

Uprava za nekretnine bila u obavezi da, u skladu sa Zaključkom Vlade broj 07-3287 od 12. septembra 2019. godine, na osnovu pribavljenih digitalnih podataka dostavi Ministarstvu finansija spisak katastarskih opština u Crnoj Gori prema utvrđenim fazama. Dostavljanje navedenih podataka od strane Uprave za nekretnine je trebalo da omogući realizaciju aktivnosti na razgraničenju imovine i uređenju vlasničkih listova, za opštine u kojima nije bio okončan postupak razgraničenja državne imovine od imovine opština.
Uprava za nekretnine, ni nakon urgencije Ministarstva finansija od 15. juna 2020. godine nije dostavila tražene podatke, čime je onemogućen nastavak aktivnosti na okončanju postupka razgraničenja državne imovine od imovine opština i dalja realizacija aktivnosti utvrđenih Zaključkom Vlade (Nalaz 3.2.Postupak razgraničenja državne imovine od imovine opština[21]).

Preporuka U4[22]

- **Uprava za katastar i državnu imovinu treba da obezbijedi informacije potrebne za pokretanje postupka razgraničenja imovine i uređenja vlasničkih listova na osnovu dostavljenih digitalnih podataka od strane Ministarstva finansija – Direktorata za imovinsko pravne poslove[23], prema utvrđenim fazama.**

Preporuka U5

- **Uprava za katastar i državnu imovinu treba da nastavi aktivnosti na okončanju postupka razgraničenja državne imovine sa imovinom opština u skladu sa Zaključkom Vlade broj 07-3287 od 12. septembra 2019. godine.**

Ministarstvo finansija je u Informaciji upućenoj Vladi 2019. godine dovelo u pitanje vjerodostojnost dostavljenih izvještaja Uprave za nekretnine, u dijelu statusa okončanih postupka razgraničenja državne sa opštinskom imovinom, a obzirom na utvrđene razlike koje se konstatuju iz izvještaja u izvještaj. U Informaciji se, između ostalog, navodi da još ima neuređenih imovinskih odnosa u opštinama za koje se u izvještajima Uprave za nekretnine tvrdi da su područne jedinice Uprave za nekretnine završile postupak razgraničenja.
Uprava za nekretnine i njen pravni naslednik Uprava za katastar i državnu imovinu, do okončanja postupka revizije ili juna 2023. godine, nijesu imali aktom utvrđene granice državne imovine i imovine opština za opštine u kojima je okončan postupak razgraničenja (Nalaz tačka 3.2. Postupak razgraničenja državne imovine od imovine opština[24]).

[21] Strana 17-18.
[22] Uprava za katastar i državnu imovinu u izjašnjenju na Preliminarni izvještaj (DRI broj: 02-035/23-62/46 od 18.07.2023. godine) navodi: "razgraničenje državne imovine u svim Opštinama je izvršeno na teritoriji gdje postoji planska dokumentacija. U Opštinama gdje ne postoji planska dokumentacija ili se ista ne dostavlja Područnim jedinicama, razgraničenje se ne može sprovesti, već datiraju podaci u katastru nepokretnosti po zadnjem upisu".
[23] Dopis MF broj 07-197311 od 10. februara 2020. godine.
[24] Strana 17-18.

Preporuka U6

- **Preporučuje se Upravi za katastar i državnu imovinu da sporazumno utvrdi granice državne imovine u odnosu na imovinu opština, sa opštinama sa kojima su područne jedinice Uprave okončale postupak razgraničenja.**

Uprava za katastar i državnu imovinu, u periodu vršenja revizije, nije imala potpisane ugovore o korišćenju nepokretne imovine u državnom vlasništvu sa direktnim budžetskim korisnicima, indirektnim budžetskim korisnicima i opštinama, koji u 2022. godini nijesu dostavili izvještaje o popisu imovine u skladu sa članom 50 Zakona o državnoj imovini[25] (Nalaz tačka 3.1. Registar nepokretnosti državne imovine[26]).

Preporuka U7

- **Preporučuje se Upravi za katastar i državnu imovinu da potpiše ugovore o korišćenju nepokretnosti u državnoj svojini sa direktnim budžetskim korisnicima, indirektnim budžetskim korisnicima i opštinama i utvrdi međusobna prava i obaveze.**

[25] "Službeni list Crne Gore", br. 021/09, 040/11.
[26] Strana 16-17.

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „USPJEŠNOST ANGAŽOVANJA FIZIČKIH LICA BEZ ZASNIVANJA RADNOG ODNOSA U DRŽAVNIM ORGANIMA“

Sprovedene revizije od strane DRI u prethodnom periodu, posebno ističući reviziju „Uspješnost upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave”, pokazale su da se značajna sredstva i ne mali broj fizičkih lica angažuje u organima državne uprave, za obavljanje poslova bez zasnivanja radnog odnosa.

Kroz iste utvrđeni su brojni nedostaci prilikom planiranja angažovanja lica bez zasnivanja radnih odnosa, kao i nedostaci u uspostavljanju normativne, organizacione, tehničke i materijalne pretpostavke. Zaključeni ugovori imali su brojne nedostatke sa aspekta određivanja predmeta ugovora, vršenja nadzora nad radom lica i izvještaja o urađenom poslu. Razlozi koji su naveli da se sprovede predmetna revizija između ostalog jeste ugovaranje naknada za obavljanje poslova koja se vrši na netransparentan način, angažovanje lica za obavljanje poslova sistematizovanih radnih mjesta, kao i na poslovima koji predstavljaju osnovnu djelatnosti organa ili su u neposrednoj vezi sa njima i dr.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
- Uprava prihoda i carina
- Agencija za zaštitu životne sredine
- Ministarstvo poljoprivrede,šumarstva i vodoprivrede
- Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

Da li se angažovanjem fizičkih lica, u državnim organima za obavljanje određenih poslova, bez zasnivanja radnog odnosa upravlja na efikasan način, uz postizanje očekivanih rezultata?

Planiranje potreba i postupak angažovanja fizičkih lica

Nedostatak internih procedura i odgovarajućeg praćenja realizacije ugovora ukazuje da postupak angažovanja fizičkih lica nije organizovan na efikasan način.

Subjekti revizije su u periodu obuhvaćenim revizijom (2020-2022) po osnovu ugovora o djelu, kojima su angažovali fizička lica isplatili 4,5 mil €, od čega samo u 2022. godini 2,09 mil €. Nije dostupna informacija o broju angažovanih fizičkih lica i ukupnom iznosu utrošenih sredstava po tom osnovu na državnom nivou.

Ugovori o angažovanju fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa

U izvještajima o radu subjekata revizije nema podataka o efektima izvršenih poslova za koje su angažovali fizička lica bez zasnivanja radnog odnosa, pa se ne može odgovoriti u kojoj mjeri su isti doprinijeli ostvarivanju ciljeva državnih organa. Angažovanje fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima, u periodu obuhvaćeno revizijom, nije vršeno uspješno.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i Zoran Jelić (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Uspješnost angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima“ je usvojen 05.09.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske insitucije www. dri.co.me

IZDATO 9 PREPORUKA

Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje; Odboru za ekonomiju,finansije i budžet; Ministarstvu javne uprave

Dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka

Nije istekao rok za dostavu izvještaja o realizaciji preporuka 05.03.2024. god.

Nije održana Skupštinska rasprava

OCJENA, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA "USPJEŠNOST ANGAŽOVANJA FIZIČKIH LICA BEZ ZASNIVANJA RADNOG ODNOSA U DRŽAVNIM ORGANIMA"

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Uprava prihoda i carina i Agencija za zaštitu životne sredine
Predmet revizije:	Aktivnosti državnih organa koje se preduzimaju u cilju postizanja očekivanih rezultata angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa.
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović - rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odboru za ekonomiju, Finansije i budžet Skupštine Crne Gore, Ministarstvu javne uprave

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji uspjeha „Uspješnost angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima" je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me

OCJENA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije, a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: senator **dr Branislav Radulović** (rukovodilac Kolegijuma) i senator **Zoran Jelić** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 05.09.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji uspjeha „Uspješnost angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima".**

OCJENA

Subjekti revizije (obuhvaćeni uzorkom - Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Uprave prihoda i carina i Agencije za zaštitu životne sredine) su u periodu obuhvaćenim revizijom (2020-2022) po osnovu ugovora o djelu[1] kojima su angažovali fizička lica isplatili 4,5 mil €, od čega samo u 2022. godini 2,09 mil €. Subjekti revizije su po osnovu angažovanja fizičkih lica, osim iz sredstava raspoređenih na računu 4191 – Izdaci po osnovu ugovora o djelu, vršili isplate i sa drugih računa.
Usljed činjenice da se ne vode odgovarajuće evidencije, nije dostupna informacija o broju angažovanih fizičkih lica i ukupnom iznosu utrošenih sredstava po tom osnovu[2] na državnom nivou.

Porast izdataka po osnovu ugovora o djelu kod subjekata revizije[3] koji je praćen: **neadekvatnim planiranjem, netransparentnim izborom angažovanih lica, uz odsustvo nadzora i analize efekata izvršenih poslova,** nesaglasan je sa ciljevima optimizacije javne uprave. Izuzetak predstavljaju ugovori koji su zaključeni sa fizičkim licima nakon sprovedenog postupka javne nabavke (ekspertsko-konsultantske usluge) ili javnog poziva za prijavu kandidata (oglasa). Nedostatak internih procedura i odgovarajućeg praćenja realizacije ugovora ukazuje da postupak angažovanja fizičkih lica **nije organizovan na efikasan način.**

Angažovanje fizičkih lica ugovorom o djelu (ili drugom vrstom ugovora) za obavljanje poslova za koje su sistematizovana radna mjesta, pored činjenice što je u suprotnosti sa Zakonom[4], dodatno otežava upravljanje i optimizaciju radnih procesa unutar organa, omogućava fizičkim licima pristup podacima koji su namijenjeni državnim službenicima i utiče na gubitak institucionalne memorije.

Angažovana lica su vršila poslove iz nadležnosti subjekata revizije ili realizovali projekte koji su doprinijeli ostvarivanju nadležnosti istih. Međutim, u izvještajima o radu subjekata revizije (obuhvaćenih predmetnom revizijom) **nema podataka o efektima izvršenih poslova** za koje su angažovali fizička lica bez zasnivanja radnog odnosa, pa se ne može odgovoriti u kojoj mjeri su isti doprinijeli ostvarivanju ciljeva državnih organa.

Shodno navedenom, a na bazi utvrđenog činjeničnog stanja, Državna revizorska institucija je nakon sprovedene revizije uspjeha, ocijenila da angažovanje fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima, u periodu obuhvaćeno revizijom, **nije vršeno uspješno**[5].

Državna revizorska institucija je na osnovu sprovedene revizije dala preporuke u cilju obezbjeđenja profesionalizacije i depolitizacije javne uprave i unapređenja postupka angažovanja fizičkih lica u državnim organima.

[1] Isplate su vršene iz sredstava raspoređenih na računu 4191-Izdaci po osnovu ugovora o djelu
[2] str 15 -17 predmetnog Izvještaja
[3] U 2022. godini iz sredstava raspoređenih na računu 4191- Izdaci po osnovu ugovora o djelu isplaćeno je 2,09 mil €, što je za 1,09 mil € više nego 2021. godini (ili 109%).
[4] Zakon o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list Crne Gore", br. 002/18).
[5] Čl. 53 Uputstva o metodologiji vršenja revizije uspjeha („Sl. list CG", br. 45/17)

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Planiranje potreba za angažovanjem fizičkih lica

Zaključak

- Subjekti revizije nijesu planirali potrebe za angažovanjem fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa na sistematičan i kvalitetan način.
  Kroz zahtjeve za dodjelu budžetskih sredstava subjekti revizije su planirali finansijska sredstva za angažovanje fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa, međutim, planiranje finansijskih sredstava za potrebe angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa vrši se na bazi iskustva odnosno izvršenja sredstava u ranijem periodu, a ne na osnovu identifikovanih potreba i vrste poslova za koje će se angažovati fizička lica, broja fizičkih lica, načina i dinamike njihovog angažmana i sl.
  Navedeni način planiranja za posljedicu ima da državni organi, više puta u toku godine, putem preusmjeravanja sredstava ili kroz rebalans povećavaju iznos sredstava namijenjenih za angažovanje fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa. (nalazi br. 1-6 iz predmetne revizije DRI, str. 12 -19)

Preporuka U1

- **Preporučuje se subjektima revizije da, na osnovu identifikovanih potreba za angažovanjem fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa, donesu planove i na bazi istih planiranju potrebna finansijska sredstava.**

Zaključak

- Subjekti revizije nijesu uspostavili evidencije ugovora (ili postojeće nijesu potpune i adekvatne) sa fizičkim licima koja se angažuju bez zasnivanja radnog odnosa (ugovora o djelu, ugovora o povremenim i privremenim poslovima, ugovora o dopunskom radu, ugovora o ekspertsko-konsultanskim uslugama i dr.).
  Usljed nedostatka evidencija nije moguće utvrditi tačan broj fizičkih lica koja su angažovana bez zasnivanja radnog odnosa, broj ugovora po vrsti, iznos sredstava koja su isplaćivana fizičkim licima, vremenski period angažovanja i dr., pa zainteresovane strane i same institucije ostaju uskraćene za bitne informacije u vezi angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa. (nalaz br. 7 iz predmetne revizije DRI, str. 19)

Preporuka U2

- **Neophodno je da državni organi uspostave adekvatne evidencije zaključenih ugovora sa fizičkim licima bez zasnivanja radnog odnosa, koje bi pružale neophodne informacije kako o broju angažovanih fizičkih lica, vrsti ugovora koje se zaključivali za obavljanje poslova, iznosu sredstava (bruto-neto iznos) koja su isplaćivana fizičkim licima, vremenskom periodu angažovanja i drugo.**

Postupak angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa

Zaključak

- Subjekti revizije ili nemaju procedure koje uređuju postupak angažovanja fizičkih lica ili postojeće nijesu dovoljno kvalitetne, jer ne definišu način predlaganja i izbora lica koja se angažuju i način i kriterijume za utvrđivanje iznosa naknade. Usljed navedenog, odgovorna

lica[6] u državnim organima koristili su diskreciono pravo da zaključuju ugovore s onim licima koja su oni odabrali (nalazi br. 8-11 iz predmetne revizije DRI str. 20-21)

Preporuka U3

- **Preporučuje se subjektima revizije da donesu i dosljedno primjenjuju u praksi interna pravila/procedure kojima se uređuje postupak angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa. Internim pravilima/procedurama neophodno je definisati poslove na kojima se mogu angažovati fizička lica bez zasnivanja radnog odnosa, način predlaganja i izbora fizičkih lica, način utvrđivanja naknade za angažovana fizička lica, praćenje, način nadzora i kontrole i izvještavanja o obavljenim poslovima.**

Zaključak

- Postojeći način izbora i angažovanja fizičkih lica nije dovoljno transparentan i ne osigurava da će biti izabrana lica sa najboljim kvalifikacijama, znanjem i vještinama i da će njihov rad osigurati najbolju vrijednost za uloženi novac[7]. (nalazi 12-13 iz predmetne revizije DRI, str. 22)

Preporuka U4

- **Preporučuje se subjektima revizije da fizička lica, kad god je to moguće, angažuju kroz postupak javne nabavke ili javnog poziva (oglasa) za prijavu kandidata.**

Ugovori o angažovanju fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa

Zaključak

- Ugovori o angažovanju fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa (posebno ugovori o djelu) imaju nedostatke u formalnom i suštinskom smislu. Ugovorima nijesu definisani sistem nadzora i kontrole i način izvještavanja od strane angažovanih fizičkih lica. Nedostaci su naročito izraženi u dijelu određivanja predmeta ugovora (odnosno djela) koji uglavnom nijesu jasno utvrđeni. Većina zaključenih ugovora sa fizičkim licima suštinski utemeljuje odnos poslodavac-radnik, umjesto odnosa gdje je izvođač djela potpuno samostalan i kod izvođenja djela ne zavisi od naručioca, kao kad su u pitanju ugovori sa fizičkim licima koji se zaključuju po sprovedenom postupku javne nabavke ili javnog poziva (oglašavanje) za prijavu kandidata. Navedeno dodatno otežava praćenje realizacije ugovora, utvrđivanje izvršenog posla, utvrđivanje rezultata i efekata angažmana fizičkih lica i dr. (nalaz 14 iz predmetne revizije DRI, str. 23)

Preporuka U5

- **Neophodno je prilikom zaključivanja ugovora sa fizičkim licima jasno i precizno definisati: predmet ugovora, način praćenja realizacije ugovora, utvrđivanje izvršenog posla, rezultata i efekata angažmana fizičkih lica, kao i definisati sistem nadzora i način izvještavanja od strane angažovanih lica.**

[6] ministri, sekretari, generalni direktori direktorata, direktori u organima.
[7] Ovo se ne odnosi na ugovore sa fizičkim licima koji se zaključuju po sprovedenom postupku javne nabavke ili javnog poziva (oglašavanje) za prijavu kandidata.

Zaključak

- Kao i u prethodno sprovedenim revizijama od strane DRI, tako i u ovoj reviziji se potvrđuje da većina zaključenih ugovora sa fizičkim licima (posebno kada su u pitanju ugovori o djelu i ugovori o ekspertsko-konsultanskim uslugama koji se zaključuju bez sprovedenog postupka javne nabavke ili javnog poziva (oglašavanje) za prijavu kandidata) se odnosi na vršenje poslova koji su iz osnovne nadležnosti državnog organa i koji su Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta određeni kao poslovi državnih službenika i namještenika.
  Navedeno za posljedicu ima da je ograničena upotreba Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kao instrumenta upravljanja, optimizacije, kontrole, mjerenja i razvoja zaposlenih i radnih procesa.
  Dodatni problem je što na ovaj način angažovana lica pristupaju brojnim podacima kojima bi pristup trebalo da imaju isključivo državni službenici i namještenici. (nalaz br. 15 iz predmetne revizije DRI, str. 26)

Preporuka U6

- **Subjekti revizije treba da ugovore sa fizičkim licima bez zasnivanja radnog odnosa zaključuju samo za poslove za koje nijesu sistematizovana radna mjesta i poslove koji nijesu iz osnovne nadležnosti državnog organa, odnosno da za sva nova zapošljavanja primjenjuju Zakon o državnim službenicima i namještenicima.**

Nadzor i kontrola ugovora zaključenih sa fizičkim licima bez zasnivanja radnog odnosa

Zaključak

- Kod jednog broja subjekata revizije rukovodioci organizacionih jedinica su davali saglasnost na izvještaje koje su dostavila angažovana lica, smatrajući to jednim vidom kontrole. Međutim, lica odgovorna za nadzor i kontrolu sprovođenja poslova od strane angažovanih fizičkih lica nijesu vršili ocjenu obima, kvaliteta i pravovremenosti izvršenja ugovorenih obaveza. Navedeno za posljedicu ima da su državni organi uskraćeni za bitne informacije koje se odnose na rezultat i efekat rada angažovanih lica. (nalaz br.16 iz predmetne revizije DRI, str. 27)

Preporuka U7

- **Da bi ugovoreni poslovi sa fizičkim licima bez zasnivanja radnog odnosa bili realizovani na efikasan i adekvatan način neophodno je da subjekti revizije internim procedurama urede sistem nadzora i kontrole realizacije zaključenih ugovora i isti primjenjuju u praksi.**

Izvještavanje o realizaciji zaključenih ugovora o angažovanju fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa

Zaključak

- Fizička lica koja su angažovana putem raznih vrsta ugovora bez zasnivanja radnog odnosa nijesu sačinjavala izvještaje o svom radu ili su ti izvještaji sačinjavani na način koji ne omogućava utvrđivanje obima i kvaliteta izvršenih poslova.
  Navedeni izvještaji, na osnovu kojih se isplaćuje ugovorena naknada, su veoma jednostavni i uglavnom orjentisani na iznošenje statističkih podataka, bez detaljne analize, pa često isti ne predstavljaju dodatnu vrijednost za naručioca posla. Međutim, s obzirom da se radi o

poslovima iz osnovne nadležnosti državnog organa i sistematizovanim poslovima, ne može se ni očekivati ostvarivanje dodatne vrijednosti izuzev u slučaju kada se radi o ekspertsko-konsultanskim ugovorima zaključenim nakon sprovedenog postupka javne nabavke ili javnog poziva (oglasa) za prijavu kandidata. (nalazi 17-18 iz predmetne revizije DRI, str. 28-29)

Preporuka U8

- **Subjekti revizije treba da definišu i uspostave jasan postupak izvještavanja od strane fizičkih lica angažovanih bez zasnivanja radnog odnosa.**

Zaključak

- Izvještavanje od strane odgovornih lica zaduženih za praćenje rada angažovanih fizičkih lica nije uređeno internim pravilima/procedurama kod subjekata revizije koji su ih donijeli.
  Subjekti revizije su angažovali veliki broj fizičkih lica i po tom osnovu utrošili značajna sredstva. Angažovana lica su vršila značajne poslove iz nadležnosti subjekata revizije ili realizovali projekte koji su doprinijeli ostvarivanju nadležnosti istih. Međutim, u izvještajima o radu subjekata revizije nije prepoznat i targetiran rad angažovanih fizičkih lica. Subjekti revizije nijesu analizirali efekte izvršenih poslova za koje su angažovali fizička lica bez zasnivanja radnog odnosa. Navedeno za posljedicu ima da odgovorna lica u državnim organima, a ni zainteresovane strane, nemaju informacije o vrijednosti koja je dobijena u odnosu na uloženi novac. (nalazi br. 19-20 iz predmetne revizije DRI, str. 30)

Preporuka U9

- **Subjekti revizije treba da uspostave i primijene sistem praćenja, evaluacije i izvještavanja o angažmanu fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa koji će omogućiti dobijanje podataka o ostvarenim rezultatima, kako bi identifikovali mogućnosti za kvalitetnije upravljanje procesom angažmana i unapređenje učinka angažovanih fizičkih lica.**

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „PRIPREMLJENOST INSTITUCIJA CRNE GORE ZA REALIZACIJU CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA IZ PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030. GODINE“

Potpisivanjem Programa održivog razvoja do 2030, Crna Gora se obavezala da će nizom mjera i aktivnosti, doprinositi postizanju ciljeva u okviru države, ali i postizanju ciljeva na globalnom nivou kroz međunarodnu saradnju. Na Samitu održanom septembra 2015. godine, UN su usvojile rezoluciju Program održivog razvoja do 2030. godine (Agendu 2030) koju su potpisale sve članice UN među kojima je i Crna Gora. Donošenjem Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030 godine (jul 2016. godine) Crna Gora je u potpunosti prihvatila i u nacionalni sistem ugradila zahtjeve UN utvrđene Agendom 2030.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Nacionalni savjet za održivi razvoj
- Uprava za statistiku – MONSTAT
- Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
- Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore – Kancelarija za održivi razvoj
- Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore - Sektor za strateško planiranje i koordinaciju politika Vlade

Da li su nadležne institucije preduzele odgovarajuće aktivnosti kako bi Crna Gora bila pripremljena za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. godine?

Institucije u Crnoj Gori nijesu u dovoljnoj mjeri pripremljene za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. godine, te se njihova pripremljenost ocjenjuje kao djelimično uspješna.

U cilju uspješnije realizacije ciljeva održivog razvoja treba preduzeti aktivnosti na daljem unapređenju zakonskog i strateškog okvira kao i jačanju kapaciteta nadležnih institucija.

Posebno je važno razvijati kapacitete Uprave za statistiku, u cilju utvrđivanja jasnih linija za praćenje ciljeva održivog razvoja i ostvarivanja uloge predviđene NSOR 2030.

Za ostvarivanje napretka u realizaciji ciljeva održivog razvoja potrebno je intezivirati aktivnosti na usklađivanju sektorskih strategija i pratećih planova i programa sa NSOR 2030. Subjekti koji su uključeni u sprovođenje NSOR 2030 nijesu obezbijedili dovoljno kvalitetnih podataka na osnovu kojih se može mjeriti napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i donositi odluke u cilju postizanja održivog razvoja.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Pripremljenost institucija Crne Gore za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz programa održivog razvoja do 2030. godine“ je usvojen 06.10.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 14 PREPORUKA

Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za turizam,poljoprivredu,ekologiju i prostorno planiranje

Nije istekao rok za dostavu Akcionog plana za realizaciju preporuka 22.12.2023.g.

Nije istekao rok za dostavu Izvještaja o realizaciji preporuka 06.10.2024. g.

Nije održana Skupštinska rasprava

OCJENA, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA „PRIPREMLJENOST INSTITUCIJA CRNE GORE ZA REALIZACIJU CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA IZ PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030. GODINE"

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Nacionalni savjet za održivi razvoj, Uprava za statistiku - MONSTAT, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore - Kancelarija za održivi razvoj, Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore - Sektor za strateško planiranje i koordinaciju politike Vlade
Predmet revizije:	Aktivnosti koje su preduzimale nadležne institucije Crne Gore u cilju pripreme za realizaciju ciljeva održivog razvoja.
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji uspjeha „ Pripremljenost Institucija Crne Gore za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz programa održivog razvoja do 2030. godine" je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me

OCJENA, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja I izjašnjenja subjekata revizije, a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: senator **dr Branislav Radulović** (rukovodilac Kolegijuma) i senator **dr Milan Dabović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 06.10.2023. godine usvojio je: **Konačni izvještaj o reviziji uspjeha „Pripremljenost institucija Crne Gore za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. godine ".**

OCJENA

Održivi razvoj je koncept koji se odnosi na pristup razvoju koji ima za cilj zadovoljavanje potreba današnjih generacija bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Održivi razvoj promoviše dugoročnu dobrobit čovječanstva uz minimalan negativan uticaj na okolinu. Agenda za održivi razvoj do 2030. godine, globalni je okvir koji je usvojen od strane Ujedinjenih naroda 2015. godine kako bi se promovisao održivi razvoj širom svijeta. Agenda 2030 sastoji se od 17 ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals - SDGs) koji su postavljeni kao smjernice za postizanje održivosti u različitim sektorima i područjima do 2030. godine.

Donošenjem Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030 godine-NSOR (2016. godine) Crna Gora je u potpunosti prihvatila i u nacionalni sistem ugradila zahtjeve UN utvrđene Agendom 2030.

Državna revizorska institucija je sprovela reviziju pripremljenosti institucija za realizaciju ciljeva održivog razvoja. Pripremljenost institucija se posmatrala u kontekstu uspostavljenog zakonskog, strateškog i institucionalnog okvira, kao i sistema praćenja i izvještavanja o napretku realizacije ciljeva održivog razvoja. Na osnovu sprovedene revizije Državna revizorska institucija je ocijenila da institucije u Crnoj Gori **nijesu u dovoljnoj mjeri pripremljene** za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. godine, te se njihova pripremljenost ocjenjuje kao djelimično uspješna.

Procjena ukupnog učinka svake zemlje na ispunjavanju 17 globalnih ciljeva održivog razvoja vrši se na osnovu Indeksa SDG. Prema rezultatima za 2022. godinu Crna Gora je bila na 86. poziciji i bila je najslabije rangirana evropska država. Aktivnosti nadležnih organa (prije svega Kancelarije za održivi razvoj uz podršku UNDP i UN) koje su preduzete tokom 2022. i 2023. godine, na polju brže implementacije ciljeva održivog razvoja uticale su da se Crna Gora, prema SDG izvještaju za 2023. godinu, pomjerila za 19 mjesta unaprijed i trenutno zauzima 67 mjesto.

Revizijom je ocijenjeno da u cilju uspješnije realizacije ciljeva održivog razvoja treba preduzeti aktivnosti na daljem unapređenju zakonskog i strateškog okvira kao i jačanju kapaciteta nadležnih institucija.

Posebno je važno razvijati kapacitete Uprave za statistiku, u cilju utvrđivanja jasnih linija za praćenje ciljeva održivog razvoja i ostvarivanja uloge predviđene NSOR 2030.

Za ostvarivanje napretka u realizaciji ciljeva održivog razvoja potrebno je intezivirati aktivnosti na usklađivanju sektorskih strategija i pratećih planova i programa sa NSOR 2030, na način koji će obezbijediti da se precizno definišu obaveze i odgovornosti svih subjekata uključenih u sprovođenje NSOR 2030.

Subjekti koji su uključeni u sprovođenje NSOR 2030 nijesu obezbijedili dovoljno kvalitetnih podataka na osnovu kojih se može mjeriti napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i donositi odluke u cilju postizanja održivog razvoja. Uspostavljanjem platforme (krajem 2022. g.) za praćenje indikatora održivog razvoja (www.sdgmontenegro.me) ostvaren je napredak u ovoj oblasti, ali je u narednom

periodu potrebno preduzeti aktivnosti na uspostavljanju sistema koji će obezbijediti prikupljanje, razmjenu, usklađivanje, kontrolu i potvrđivanje podataka i za rezultat imati praćenje što većeg broja indikatora COR-a.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Strateški okvir

Zaključak

- Donošenjem Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030 godine-NSzOR (2016. godine) Crna Gora je u potpunosti prihvatila i u nacionalni sistem ugradila zahtjeve UN utvrđene Agendom 2030.
  NSOR je najviši akt strateškog planiranja sa kojim moraju biti usklađene sektorske strategije, politike, razvojni planovi i programi, na način da se u njima obezbijedi integracija ciljeva i mjera održivog razvoja.
  Uspostavljeni sistem strateškog planiranja nije u potpunosti obezbijedio usklađenost sektorskih strategija, politika razvojnih planova i programa sa NSOR-om.
  Promjene u organizaciji državne uprave nijesu praćene odgovarajućim izmjenama regulative, što za posljedicu ima da nadležnosti organa vezano za praćenje i sprovođenje NSOR-a nijesu jasno razdvojene.

Preporuka U1

- **Preporučuje se Nacionalnom savjetu za održivi razvoj da inicira aktivnosti na usaglašavanju pravnih akata kojima je uređeno sprovođenje, praćenje i izvještavanje NSOR 2030 i da razmotri mogućnost da se posebnim zakonskim aktom (u skladu sa uporednom praksom država u okruženju) uredi nacionalni sistem strateškog planiranja i upravljanje održivim razvojem. Predmetnim aktom/zakonom bi se definisao sistem akata strateškog planiranja, institucionalni okvir, način izrade i sprovođenja akata, način praćenja i izvještavanja i dr.**

Zaključak

- Polazeći od platforme koju je postavila NSOR do 2030. godine, svi nadležni resori trebali su da, do 2017. godine, utvrde vezu između pojedinih ciljeva održivog razvoja i njihovih sektorskih strategija, planova i programa, odnosno mjera i akcija za koje će biti zaduženi u sprovođenju NSOR-a.
  Međutim, svi nadležni resori nijesu sproveli analizu postojećih planskih dokumenata kao početni korak u identifikaciji nedostataka u strateškim dokumentima i potrebe za usklađivanjem, što je između ostalog, trebalo da omogući usklađivanje postojećih relevantnih strategija, programa i planova sa COR do 2018. godine, kako je bilo predviđeno u NSOR-u.
  Generalni sekretarijat Vlade/Sektor za koordinaciju, praćenje usklađenosti i praćenje sprovođenja strategija kojima se utvrđuju javne politike, priprema mišljenja o usklađenosti strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike i izvještaja o njihovom sprovođenju, sa pravnim okvirom kojim se uređuje strateško planiranje, sa ostalim nacionalnim strateškim dokumentima i/ili pravnom tekovinom EU. Prilikom procjene usklađenosti sektorskih strategija i programa sa krovnim strateškim dokumentima koju vrši Generalni sekretarijat Vlade ne daje se ocjena usklađenosti sa ciljevim održivog razvoja, odnosno NSOR-om, već se procjenjuje usklađenost sektorskih strategija i programa sa krovnim strateškim dokumentima, među kojima je i NSOR.

Preporuka U2

- **Preporučuje se Nacionalnom savjetu za održivi razvoj da preduzme aktivnosti u cilju usklađivanja sektorskih strateških, planskih i programskih dokumenata i propisa sa principima, ciljevima i mjerama politike održivog razvoja i davanja preporuka i stručnih mišljenja kako bi se isti dopunili/izmijenili na način da se osigura integrisanje principa održivog razvoja.**

Preporuka U3

- **Preporučuje se Generalnom sekretarijatu Vlade - Sektoru za koordinaciju, praćenje usklađenosti i praćenje sprovođenja strategija da prilikom davanja mišljenja na nacrte/predloge akata vrši ocjenu da li su isti usklađeni sa NSOR-om na način da su ciljevi/mjere iz NSOR-a integrisani u sektorskim strategijama i programima kao i da li se mjerenje ishoda vrši na osnovu indikatora održivog razvoja (gdje god je to moguće, odnosno gdje su dostupni podaci).**

Zaključak

- Sistem strateškog planiranja u Crnoj Gori zasniva se na Uredbi o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata koju prati i razrađuje Metodologija razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, koja predstavlja osnovni alat izradu i praćenje sprovođenja strateških dokumenata. U 2022. godini pristupilo se unaprjeđenju ove Metodologije kao osnovnog alata za izradu i praćenje sprovođenja strateških dokumenata. Pripremljene su i Smjernice za pripremu strateških dokumenata i Priručnik za evaluaciju strateških dokumenata koji daje smjernice Vladinim resorima za planiranje i sprovođenje evaluacije strateških dokumenata.
  Međutim, pokazalo se da ne postoji dovoljna informisanost o ciljevima održivog razvoja ni u procesu pripreme, ni u procesu sprovođenja strateških dokumenata. Jedan od razloga je što službenici koji rade na pripremi strateških dokumenata ne prolaze obavezno kroz Program obrazovanja službenika za strateško planiranje, česte organizacione promjene (zbog kojih dio administracije nije upoznat sa Uredbom i Metodologijom).
  U cilju rješavanja ovog problema Generalni sekretarijat je dao svoj doprinos izradom sajta http://www.javnepolitike.me, koji daje jasan pregled pregled javnih politika na snazi u Crnoj Gori, njihov odnos prema strateškom okviru EU i Ciljevima održivog razvoja UN, kao i sveobuhvatne informacije o sistemu strateškog planiranja u Crnoj Gori. Sajt je namijenjen državnim službenicima i službenicama sa ciljem preuzimanja potrebnih informacija za izradu sektorskih strateških dokumenata kako bi se usklađenost s NSOR 2030 povećala.

Preporuka U4

- **Preporučuje se Generalnom sekretarijatu Vlade - Sektoru za koordinaciju, praćenje usklađenosti i praćenje sprovođenja strategija da inicira aktivnosti na kontinuiranom osposobljavanju službenika za strateško planiranje kroz realizaciju programa obuke službenika za strateško planiranje.**

Zaključak

- U skladu sa NSOR-om 2030 predviđeno je da se postupak kontrole i potvrđivanja podataka i indikatora koje proizvode administrativni proizvođači statistike vrši od strane MONSTAT-a. U tom kontekstu, u periodu do 2018. godine trebalo je razmotriti mogućnost izmjena i dopuna Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike u cilju proširenja nadležnosti

MONSTAT-a tako da pored zvanične statistike verifikuje i koordinira statistikom administrativnih proizvođača za potrebe izvještavanja u okviru međunarodne statističke saradnje. Međutim, ni pet godina nakon planiranog roka nijesu izvršene planirane izmjene Zakona, što onemogućava Upravu za statistiku da u potpunosti ostvari svoju ulogu na način kako je predviđeno NSOR-om do 2030.

Preporuka U5

- **Preporučuje se Nacionalnom savjetu za održivi razvoj da pokrene aktivnosti na izmjenama Zakona o zvaničnoj statististici i sistemu zvanične statistike u cilju usklađivanja nadležnosti Uprave za statistiku kako bi mogla u potpunosti da ostvari ulogu predviđenu NSOR-om 2030.**

Aktivnosti na promociji ciljeva održivog razvoja

Zaključak

- Prema podacima Kancelarije za održivi razvoj aktivnosti na promociji ciljeva održivog razvoja sprovodili su se na različite načine kroz organizaciju sastanaka radnih tijela NSzOR-a, konferencija i okruglih stolova na teme značajne za održivi razvoj koje organizuje NSzOR, medijska gostovanja predstavnika/ca Kancelarije za održivi razvoj, Nacionalnog savjeta za održivi razvoj i sl. U prvoj polovini 2023. godine kreirana je platforma Dijalog za razvoj i pokrenut je projekat CBIT (Capacity building initiative for transparency).
  Međutim, od donošenja NSOR-a (2016. godina) nije razvijena komunikaciona strategija koja treba da obezbijedi sistematično informisanje javnosti i podstakne širu raspravu o pitanjima vezanim za održivi razvoj.

Preporuka U6

- **Preporučuje se Nacionalnom savjetu za održivi razvoj da, u cilju podizanja javne svijesti o održivom razvoju, donese i sprovodi komunikacionu strategiju.**

Institucionalni okvir za sprovođenje politike održivog razvoja

Zaključak

- U Crnoj Gori za sprovođenje politike održivog razvoja nadležan je Nacionalni savjet za održivi razvoj (NSzOR). Nacionalni savjet čine predsjednik i 39 članova koje imenuje Vlada. Članovi/ice NSzOR su predstavnici svih relevantnih društvenih struktura (svi ministri u Vladi, sekretar Skupštine, glavni pregovarač za EU, stručne institucije, finansijske institucije, poslovna udruženja, univerziteti, sindikati, NVO, nezavisni stručnjaci, predstavnici mladih i mediji). Predsjednik NSzOR-a je Predsjednik Vlade, a sekretar je rukovodilac KOR-a.
  Iako je predviđeno da NSzOR zasijeda najmanje dva puta godišnje, u periodu 2018-2022. g. su održane samo tri sjednice, zbog ograničenja izazvanih korona virusom i čestih promjena Vlade. Kancelarija za održivi razvoj (KOR), između ostalog, obavlja poslove praćenja i usmjeravanja sprovođenja NSOR-a i izvještavanja o realizaciji Nacionalne strategije održivog razvoja, odnosno Akcionog plana ove strategije, reviziju i ažuriranje.
  U periodu od 2017-2020. godine, kao organizaciona jedinica za održivi razvoj u okviru Ministarstva održivog razvoja i turizma, sve poslove koji se odnose na održivi razvoj obavljao je jedan službenik. U 2020. godini primljen je još jedan službenik.

Kancelarija za održivi razvoj trenutno je organizaciona jedinica Generalnog sekretarijata Vlade u okviru koje su sistematizovana četiri radna mjesta (rukovodilac/teljka i tri savjetnička), od kojih su popunjena tri mjesta.

Preporuka U7

- **Preporučuje se Generalnom sekretarijatu Vlade da, u odnosu na postojeće nadležnosti Kancelarije za održivi razvoj i činjenice da je NSzOR usljed čestih promjena Vlade značajan dio vremena nefunkcionalan, razmotri mogućnost jačanja kapaciteta KOR-a.**

Zaključak

- Za uspješno praćenje sprovođenja NSOR-a od izuzetne je važnosti uloga Uprave za statistiku kao proizvođača statističkih podataka za indikatore i kao institucije koja pored zvanične statistike treba da verifikuje i koordinira stastistikom administrativnih priozvođača. Međutim, Uprava za statistiku ne sprovodi aktivnosti vezane za ulogu koordinatora statistike administrativnih proizvođača, jer nijesu izvršene odgovarajuće izmjene Zakona i nijesu razvijeni neophodni kapaciteti da bi ispunila veoma zahtjevnu ulogu u sprovođenju NSOR-a 2030.
  Uprava za statistiku nije sistematizovala organizacionu jedinicu, ali ni jedno službeničko mjesto u čijem opisu poslova je praćenje ciljeva održivog razvoja.

Preporuka U8

- **Preporučuje se Nacionalnom savjetu za održivi razvoj da pokrene aktivnosti u cilju dostizanja neophodnog nivoa opremljenosti resursima Uprave za statistiku (prostornim, tehnološkim i finansijskim), koji će omogućiti da Uprava u potpunosti ostvari svoju ulogu u sprovođenju NSOR-a 2030.**

Preporuka U9

- **Preporučuje se Upravi za statistiku da uspostavi posebnu organizacionu jedinicu ili tim čiji će jedini cilj biti praćenje ciljeva održivog razvoja.**

Praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja

Zaključak

- Uspostavljanje funkcionalanog informacionog sistema i baza podataka je osnov za uspješno mjerenje ostvarivanja ciljeva održivog razvoja.
  U periodu nakon donošenja NSOR-a 2030 pa do 2022, godine aktivnosti koje su nadležni organi preduzimali nijesu za rezultat imale uspostavljanje odgovarajućeg informacionog sistema i baze podataka.
  U 2022. godini ostvaren je prvi značajan napredak na uspostavljanju sistema za praćenje i izvještavanje, kada je na inicijativu Kancelarije za održivi razvoj, a u saradnji sa Upravom za statistiku i podršku Kancelarije rezidentnog koordinatora Ujedinjenih nacija i UNECE-e, nacionalnim potrebama prilagođena platforma za praćenje indikatora održivog razvoja (www.sdgmontenegro.me).
  Međutim, SDG platforma još uvijek nije modifikovana da ponudi pristup svim relevantnim akterima, već Kancelarija za održivi razvoj, nakon prikupljenih inputa vrši njihov unos na platformu.

Preporuka U10

- **Preporučuje se Generalnom sekretarijatu Vlade - Kancelariji za održivi razvoj da uporedo sa aktivnostima koje treba da omoguće pristup SDG platformi svim relevantnim akterima, preduzme i aktivnosti na izradi plana informisanja/edukacije svih proizvođača podataka koji treba da pristupaju platformi.**

Zaključak

- Potpisivanjem Programa održivog razvoja do 2030, države članice UN, su se obavezale 2015. godine, da će sistematski pratiti i procjenjivati sprovođenje Programa u narednih 15 godina. Napredak u realizaciji Programa odnosno ciljeva održivog razvoja procjenjuje se na osnovu određenih pokazatelja-indikatora.
  U skladu sa NSOR 2030, do 2020. godine trebalo je da se u statistički sistem Crne Gore uvede i prati 168 indikatora čiji je proračun trebalo da vrši 26 proizvođača podataka (8 zvaničnih i 18 administrativnih). Bilo je predviđeno da administrativni proizvođači statistike treba da prođu proces kontrole i potvrđivanja podataka i indikatora od strane MONSTAT-a, kao i da tadašnje Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Agencija za zaštitu životne sredine apliciraju za zvaničnog proizvođača statistike. Međutim, nadležne institucije nijesu obezbijedile da se planirani broj indikatora uvede u statistički sistem Crne Gore kao ni kontrolu i potvrđivanje podataka koje proizvode administrativni proizvođači statistike.
  Od kraja 2022. godine podaci po indikatorima se unose na platformu sdgmontenegro.me. Prema podacima sa platforme, na 09.09.2023. godine, u Crnoj Gori su prijavljeni podaci za 131 indikator (za 70 indikatora podatke prate međunarodne institucije u Crnoj Gori).
  Kancelarija za održivi razvoj ne raspolaže sa podacima o realizovanim obavezama od strane zvaničnih i administrativnih proizvođača statističkih podataka u odnosu na NSOR-om ustanovljene obaveze u dostavi podataka za indikatore.

Preporuka U11

- **Preporučuje se Nacionalnom savjetu za održivi razvoj da preduzme aktivnosti kako bi se uspostavio funkcionalan sistem koji će obezbijediti prikupljanje, razmjenu, usklađivanje, kontrolu i potvrđivanje podataka i za rezultat imati praćenje što većeg broja indikatora, na osnovu zvaničnih statističkih podataka.**

Preporuka U12

- **Preporučuje se Generalnom sekretarijatu Vlade - Kancelariji za održivi razvoj da preduzme aktivnosti na izradi procedure koja će urediti način i odgovornosti za dostavu podataka za indikatore od strane zvaničnih i administrativnih proizvođača statističkih podataka za potrebe praćenja i izvještavanja o sprovođenju NSOR-a 2030.**

Izvještavanje o napretku u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja

Zaključak

- Ključna faza za uspješnu implementaciju NSOR-a 2030 jeste praćenje i izvještavanje o rezultatima njenog sprovođenja.
  Predviđeno je da se izvještavanje o sprovođenju NSOR-a 2030 sprovodi, na period od dvije godine, počevši od 2019. godine, na osnovu standardizovanih obrazaca pomoću kojih se evidentiraju sprovedene aktivnosti i ocjenjuje napredak u primjeni mjera i podmjera iz Akcionog plana Strategije, uz prikupljanje podataka za dostupne indikatore za postavljene ciljne ishode.
  Izvještavanje o sprovođenju NSOR-a 2030 nije vršeno na predviđeni način, pa ni nakon sedam godina sprovođenja, ne postoji zvaničan dvogodišnji Izvještaj o sprovođenju NSOR-a 2030 (izvještaj na nacionalnom nivou).

Preporuka U13

- **Preporučuje se Nacionalnom savjetu za održivi razvoj da preduzme aktivnosti koje će obezbijediti redovno izvještavanje o sprovođenju NSOR-a 2030.**

Zaključak

- Dvogodišnje periodično izvještavanje o sprovođenju NSOR trebalo je da omogući sprovođenje analize dobijenih podataka, izradu preporuka za unapređenje dokumenta i periodičnu reviziju NSOR-a 2030. Međutim, prvi presjek stanja o sprovođenju NSOR-a 2030. godine napravljen je 2019. godine kao radni izvještaj. Drugi presjek stanja zaključno sa 2021. godinom je u završnoj fazi i bio je osnov za izradu Drugog dobrovoljnog izvještaja o sprovođenju NSOR-a 2030. godine.

Preporuka U14

- **Preporučuje se Generalnom sekretarijatu Vlade - Kancelariji za održivi razvoj da na osnovu izvještaja o sprovođenju NSOR-a izradi preporuke za unapređenje NSOR-a i razmotri potrebu za revizijom NSOR-a 2030.**

REVIZIJE INFORMACIONIH SISTEMA

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI ELEKTRONSKOG SERVISA eNARUČIVANJE

Polazeći od značaja koji zdravstveni sistem i zdravstvena zaštita imaju na cjelokupno društvo**, DRI je sprovela reviziju informacionog sistema u cilju ispitivanja efikasnosti elektronskog servisa za online naručivanje elektronskih recepata za redovnu terapiju za hronične bolesnike.**

KO JE BIO SUBJEKAT REVIZIJE?

FOND ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

U kojoj mjeri je novim elektronskim servisom online naručivanja elektronskih recepata (terapije) za hronične bolesnike, postignuto smanjenje broja posjeta kod izabranog doktora, kao i smanjenje administracije u programskom dijelu rada kod medicinskog osoblja?

ŠTA JE UTVRĐENO REVIZIJOM?

Elektronski servis eNaručivanje je uveden neposredno prije složene epidemiološke situacije uzrokovane prisustvom novog koronavirusa, odmah je pokazao svoje prednosti u vidu smanjenja broja rizičnih kontakata kako za pacijente – hronične bolesnike, tako i za izabrane doktore i drugo medicinsko osoblje. Imajući u vidu da dostupnost korišćenja elektronskog servisa eNaručivanje u najvećoj mjeri zavisi od uredno unešenih i preciznih planova rada izabranih doktora, to ažurnost unosa planova rada domova zdravlja sa precizno unešenim radnim vremenom izabranih doktora mora korespondirati sa činjeničnim stanjem o prisustvu izabranih doktora u ambulantama i biti na većem nivou. Takođe, izabranim doktorima se mora pružiti dodatna edukacija vezana za jedinstveno korišćenje aplikacije i detaljnije uputstvo koje korespondira sa istom. Dodatnom promocijom elektronskog servisa eNaručivanje u domovima zdravlja i od strane izabranih doktora unaprijediće se kvalitet elektronskih usluga u zdravstvenom sistemu.

Državna revizorska institucija je na osnovu sprovedenog postupka revizije, utvrdila da je funkcionisanje elektronskog servisa eNaručivanje elektronskih recepata za redovnu terapiju za hronične bolesnike uspješno u dijelu koji se odnosi na funkcionisanje aplikacije, sa potrebom dodatnih poboljšanja u dijelu koji se odnosi na edukaciju, promociju i prezentaciju građanima, kako bi se povećao broj korisnika elektronskog servisa eNaručivanje.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Senator dr Branislav Radulović, (rukovodilac Kolegijuma) i Senator dr Milan Dabović, (član Kolegijuma).

Izvještaj o reviziji elektronskog servisa e-Naručivanje je usvojen 28.03.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATE 3 PREPORUKE

Subjekat revizije je dostavio Akcioni plan za realizaciju preporuka.

Subjekat revizije je dostavio Izvještaj o realizaciji preporuka.

ZAKLJUČCI, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI ELEKTRONSKOG SERVISA - eNARUČIVANJE

Vrsta revizije:	Revizija informacionog sistema
Subjekat revizije:	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore
Predmet revizije:	Elektronski servis eNaručivanje
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović, član Kolegijuma

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Elektronskog servisa - eNaručivanje je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije i utvrđenog činjeničnog stanja, u skladu sa članom 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: **dr Branislav Radulović** (rukovodilac Kolegijuma) i **dr Milan Dabović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 28.03.2023. godine, usvojio je: **Konačan izvještaj o reviziji elektronskog servisa eNaručivanje**

ZAKLJUČAK

Polazeći od značaja koji zdravstveni sistem i zdravstvena zaštita imaju na cjelokupno društvo, DRI je sprovela reviziju informacionog sistema u cilju ispitivanja efikasnosti elektronskog servisa za online naručivanje elektronskih recepata za redovnu terapiju za hronične bolesnike.

Elektronski servis eNaručivanje je uveden neposredno prije složene epidemiološke situacije uzrokovane prisustvom novog koronavirusa, odmah je pokazao svoje prednosti u vidu smanjenja broja rizičnih kontakata kako za pacijente – hronične bolesnike, tako i za izabrane doktore i drugo medicinsko osoblje. Imajući u vidu da dostupnost korišćenja elektronskog servisa eNaručivanje u najvećoj mjeri zavisi od uredno unešenih i preciznih planova rada izabranih doktora, to ažurnost unosa planova rada domova zdravlja sa precizno unešenim radnim vremenom izabranih doktora mora korespondirati sa činjeničnim stanjem o prisustvu izabranih doktora u ambulantama i biti na većem nivou. Takođe, izabranim doktorima se mora pružiti dodatna edukacija vezana za jedinstveno korišćenje aplikacije i detaljnije uputstvo koje korespondira sa istom. Dodatnom promocijom elektronskog servisa eNaručivanje u domovima zdravlja i od strane izabranih doktora unaprijediće se kvalitet elektronskih usluga u zdravstvenom sistemu.

Državna revizorska institucija je na osnovu sprovedenog postupka revizije, utvrdila da je funkcionisanje elektronskog servisa eNaručivanje elektronskih recepata za redovnu terapiju za hronične bolesnike **uspješno** u dijelu koji se odnosi na funkcionisanje aplikacije, **sa potrebom dodatnih poboljšanja**[1] u dijelu koji se odnosi na edukaciju, promociju i prezentaciju građanima, kako bi se povećao broj korisnika elektronskog servisa eNaručivanje.

Državna revizorska institucija na osnovu uvida i iznesenih nalaza i zaključaka subjektu revizije daje preporuke u cilju unapređenja elektronskog servisa eNaručivanje.

NALAZI, PREPORUKE I RIZICI

Nalaz

- Izabrani doktor kroz aplikaciju *Kontakt* koju koristi u svom svakodnevnom radu, nije uvijek u mogućnosti da odbije realizaciju eNaručivanja, odnosno u određenim situacijama aplikacija mu to ne dozvoljava.

Rizik

- Nemogućnost odbijanja realizacije eNaručivanja, može da ima za posledicu propisivanje ljekova koji nisu traženi od strane pacijenta i koji mu nisu potrebni.

[1] Smjernice za vršenje revizije informacionih sistema Državne revizorske institucije (br: 06-035/22-3004/2 od 26.12.2022. godine);

Preporuka IT1

- **Preporučuje se Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore da unaprijedi aplikaciju *Kontak*t za izabrane doktore u dijelu koji se odnosi na odbijanje eNaručivanja, kako bi se izabranim doktorima omogućilo da koriste aplikaciju na uobičajen način, i kako bi se spriječilo neracionalno propisivanje ljekova.**

Nalaz

- Elektronska verzija korisničkog uputstva koje se odnosi na elektronski servis eNaručivanje nije dovoljno razrađeno.

Rizik

- U nedostatku detaljnog korisničkog uputstva, različiti načini postupanja izabranih doktora pri realizaciji poručene terapije za hronične bolesnike, mogu dovesti do toga da pacijentu ne bude prepisan recept za poručenu terapiju.

Preporuka IT2

- **Preporučuje se Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore da korisničko uputstvo za elektronski servis eNaručivanje upotpuni sa opisom glavnih varijanti upotrebe, uključujući i one alternativne varijante, i prilagodi ih korisnicima različitog iskustva. Ovako inovirano korisničko uputstvo mora biti dostupno korisnicima softvera kroz informacioni sistem u svakom trenutku.**

Nalaz

- Poručivanje terapije elektronskim servisom eNaručivanje od strane hroničnih bolesnika, kojih ima 328.110, u odnosu na broj naručenih terapija 54.749 za prvih deset mjeseci 2022. godine, je nedovoljno.

Rizik

- Nedovoljnom promocijom elektronskog servisa eNaručivanje veliki broj hroničnih bolesnika svoju redovnu terapiju i dalje poručuje fizičkim odlaskom u dom zdravlja kod svog izabranog doktora.

Preporuka IT3

- **Preporučuje se Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore da dodatno promoviše elektronski servis eNaručivanje kako putem medija i promocija u domovima zdravlja, tako i od strane izabranih doktora koji treba da upoznaju pacijente sa mogućnostima elektronskih servisa i na taj način unaprijede kvalitet elektronskih usluga u zdravstvenom sistemu.**

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI INTEGRALNOG ZDRAVSTVENOG INFORMACIONOG SISTEMA (IZIS) – SEGMENT: ZAKAZIVANJE LJEKARSKIH PREGLEDA KROZ ZDRAVSTVENI SISTEM

Polazeći od značaja koji zdravstveni sistem i zdravstvena zaštita imaju na cjelokupno društvo, DRI je sprovela reviziju Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem, u cilju ispitivanja efikasnosti elektronskog zakazivanja ljekarskih pregleda u IZIS, iz primarne zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite.

KO JE BIO SUBJEKAT REVIZIJE?

MINISTARSTVO ZDRAVLJA CRNE GORE

U kojoj mjeri Integralni zdravstveni informacioni sistem omogućava efikasno elektronsko zakazivanje ljekarskih pregleda iz primarne zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite?

ŠTA JE UTVRĐENO REVIZIJOM?

Web servis koji povezuje primarni nivo sa tercijarnim nivoom zdravstvene zaštite radi nesmetano i bez prekida u radu, tako da sistem Centralnog zakazivanja ljekarskih pregleda funkcioniše uspješno u smislu funkcionisanja elektronskog zakazivanja ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem, uz pomoć aplikacije koju koriste izabrani doktori za zakazivanje termina sa primarnog nivoa zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite.

- U pogledu punog ostvarenja ciljeva, sistem Centralnog zakazivanja ljekarskih pregleda zavisi od raspoloživosti/dostupnosti termina za specijalističke i dijagnostičke preglede, te u tom segmentu nije u dovoljnoj mjeri uspješan. Naime, po dobijanju planova rada u ambulantama, koje pripremaju direktori klinika, direktori službi i odjeljenja, termini se automatski unose u informacioni sistem od strane operatera u Službi za poslove informacionog sistema CIS KCCG. Međutim:
- Iako se redovni termini puštaju kvartalno, a vanredni termini mjesečno u zavisnosti od potrebe i raspoloživosti ambulanti/specijalista, za neke specijalnosti termini pušteni iz Kliničkog centra ne sačekaju drugu smjenu izabranih doktora već se odmah popune.
- Ljekari specijalisti često ne zakazuju kontrolne preglede kada imaju tu mogućnost, pa pacijent kontrolni pregled opet zakazuje preko izabranog doktora.
- Dešava se da pacijent ranije realizuje (unaprijed) potreban pregled, a da se zakazani termin ne oslobodi u sistemu Centralnog zakazivanja.
- Nerijetko se dešava da izabrani doktor upućuje pacijenta na specijalistički pregled bez minimuma obavljenih dijagnostičkih pregleda, jer vidi da u sistemu postoji slobodan termin.

- Oko 1/4 zakazanih pregleda se ne realizuje zbog nedolaska pacijenata.
- Ministarstvo zdravlja je uspostavilo pravila koja se odnose na funkcionisanje Integralnog zdravstvenog informacionog sistema – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda, donošenjem Uputstva o načinu ostvarivanja zdravstvene zaštite na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, Senator Nikola N. Kovačević, (rukovodilac Kolegijuma) i Senator dr Branislav Radulović, (član Kolegijuma).

Izvještaj o reviziji Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem je usvojen 07.09.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 5 PREPORUKA

IZVJEŠTAJ O IT REVIZIJI DOSTAVLJEN:
Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore

Subjekat revizije je dostavio Akcioni plan za realizaciju preporuka.

Subjekat revizije je u obavezi izvijestiti DRI o realizaciji preporuka do 07.03.2024. godine

ZAKLJUČCI, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI INTEGRALNOG ZDRAVSTVENOG INFORMACIONOG SISTEMA (IZIS) – SEGMENT: ZAKAZIVANJE LJEKARSKIH PREGLEDA KROZ ZDRAVSTVENI SISTEM

Vrsta revizije:	Revizija informacionog sistema
Subjekat revizije:	Ministarstvo zdravlja
Predmet revizije:	Integralni zdravstveni informacioni sistem – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI, Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) - segment: zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije i utvrđenog činjeničnog stanja, u skladu sa članom 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma na sjednici održanoj 07.09.2023. godine, usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) – segment: zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem**

ZAKLJUČAK

Polazeći od značaja koji zdravstveni sistem i zdravstvena zaštita imaju na cjelokupno društvo, DRI je sprovela reviziju Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem, u cilju ispitivanja efikasnosti elektronskog zakazivanja ljekarskih pregleda u IZIS, iz primarne zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite.

Državna revizorska institucija, je, u postupku predmetne revizije, sprovedene u periodu od februara do juna 2023. godine, na bazi utvrđenog činjeničnog stanja, utvrdila da:

- **Web servis** koji povezuje **primarni** nivo **sa tercijarnim** nivoom zdravstvene zaštite **radi nesmetano i bez prekida u radu**, tako da sistem Centralnog zakazivanja ljekarskih pregleda funkcioniše **uspješno u smislu funkcionisanja elektronskog zakazivanja** ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem, uz pomoć aplikacije koju koriste izabrani doktori za zakazivanje termina sa primarnog nivoa zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite.

- U pogledu **punog ostvarenja ciljeva,** sistem Centralnog zakazivanja ljekarskih pregleda **zavisi od raspoloživosti/dostupnosti termina** za specijalističke i dijagnostičke preglede, te u tom segment **nije u dovoljnoj mjeri uspješan**. Naime, po dobijanju planova rada u ambulantama, koje pripremaju direktori klinika, direktori službi i odjeljenja, **termini se automatski unose** u informacioni sistem od strane operatera u Službi za poslove informacionog sistema CIS KCCG.

  Međutim:
  - Iako se redovni termini puštaju kvartalno, a vanredni termini mjesečno u zavisnosti od potrebe i raspoloživosti ambulanti/specijalista, za neke specijalnosti termini pušteni iz Kliničkog centra ne sačekaju drugu smjenu izabranih doktora već se odmah popune.
  - Ljekari specijalisti često ne zakazuju kontrolne preglede kada imaju tu mogućnost, pa pacijent kontrolni pregled opet zakazuje preko izabranog doktora.
  - Dešava se da pacijent ranije realizuje (unaprijed) potreban pregled, a da se zakazani termin ne oslobodi u sistemu Centralnog zakazivanja.
  - Nerijetko se dešava da izabrani doktor upućuje pacijenta na specijalistički pregled bez minimuma obavljenih dijagnostičkih pregleda, jer vidi da u sistemu postoji slobodan termin.
  - Oko 1/4 zakazanih pregleda se ne realizuje zbog nedolaska pacijenata.

- Ministarstvo zdravlja je uspostavilo pravila koja se odnose na funkcionisanje Integralnog zdravstvenog informacionog sistema – segment: Zakazivaje ljekarskih pregleda, donošenjem Uputstva o načinu ostvarivanja zdravstvene zaštite na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite[1].

U cilju unapređenja elektronskog zakazivanja ljekarskih pregleda, Državna revizorska institucija na osnovu uvida i iznesenih nalaza i zaključaka, izdaje sledeće preporuke.

[1] br. 7501/21-3596/1

NALAZI, PREPORUKE I RIZICI

Nalaz

- Izabrani doktori iz domova zdravlja se u svom radu susrijeću ograničenjima i zabranama koje su postavljene u informacionom sistemu Kliničkog centra Crne Gore, a kojima su onemogućeni da pacijentima izvrše zakazivanje ljekarskih pregleda, pa se tim povodom obraćaju Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore koji nema nadležnosti za rješavanje ovih posebnih situacija.

Rizik

- Povećava se rizik da pacijentu ne bude pružena adekvatna zdravstvena zaštita.

Preporuka IT1

- **Ministarstvo zdravlja Crne Gore treba da u saradnji sa domovima zdravlja, a na osnovu primjedbi i sugestija izabranih doktora, izvrši analizu i dâ predlog za poboljšanje sistema Centralnog zakazivanja u odnosu na ograničenja i zabrane zakazivanja specijalističkih i dijagnostičkih pregleda koje su postavljene u informacionom sistemu Kliničkog centra Crne Gore.**

Nalaz

- Elektronskim povezivanjem informacionih sistema otpusne liste i izvještaji ljekara specijalista iz informacionog sistema Kliničkog centra Crne Gore se ne prenose u Integralni informacioni sistema zdravstva i nisu dostupni izabranim doktorima.

Rizik

- Ukoliko elelektronski zdravstveni karton pacijenta ne sadrži sve potrebne podatke obesmišljava se digitalizacija zdravstvenog sistema.

Preporuka IT2

- **Ministarstvo zdravlja Crne Gore treba da preduzme radnje, u skladu sa svojim ovlašćenjima, kako bi se otklonili uočeni problemi vezani za prenos otpusnih listi i izvještaja ljekara specijalista iz informacionog sistema Kliničkog centra Crne Gore u Informacioni sistem primarne zdravstvene zaštite.**

Nalaz

- Pojedini zdravstveni radnici neadekvatno koriste pojedine funkcije aplikacije, pa tako: izabrani doktori pri kreiranju uputa za specijalistu čekiraju polje ”Potvrđujem da je pripremna dijagnostika u cijelini obavljena” bez obzira na to da li je urađena kompletna dijagnostika prije upućivanja pacijenta na specijalistički pregled; medicinske sestre u slučajevima kada se specijalistički pregled odradi ranije, ne otkazuju kasnije termine tog pacijenta; ljekari specijalisti ne zakazuju kontrolne preglede pacijentima kroz sistem Centralnog zakazivanja i drugo.

Rizik

- Neadekvatnim korišćenjem pojedinih funkcija aplikacije dolazi do gubljenja termina, dok sa druge strane nedostaju termini za zakazivanje izabranim doktorima.

Preporuka IT3

- **Ministarstvo zdravlja Crne Gore treba da, zbog velikog broja zdravstvenih radnika i korisnika Integralnog zdravstvenog informacionog sistema, te čestih promjena na radnim zadacima zaposlenih, periodično organizuje obuke za rad u aplikacijama Integralnog zdravstvenog informacionog sistema na svim nivoima.**

Preporuka IT4

- **Ministarstvo zdravlja Crne Gore u saradnji sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore i Kliničkim centrom Crne Gore treba da izvrši nadogradnju korisničkih uputstava za rad u aplikacijama Integralnog zdravstvenog informacionog sistema, kako bi bila kvalitetnija i prilagođena korisnicima različitog nivoa.**

Dodatno, nadležni Kolegijum na bazi revizorskog nalaza utvrdio je da:

Nalaz

- Ministarstvo zdravlja Crne Gore i Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore i pored obaveze iz Pravilnika o vrstama zdravstvenih usluga za koje se mogu sačiniti liste čekanja, kao i načinu i postupku sačinjavanja listi čekanja[2], ne objavljuju na svojim internet stranicama liste čekanja svih zdravstvenih ustanova.

Preporuka IT5

- **Ministarstvo zdravlja Crne Gore i Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore treba da objavljuju na svojim internet stranicama liste čekanja svih zdravstvenih ustanova, u skladu sa članom 17 Pravilnika o vrstama zdravstvenih usluga za koje se mogu sačiniti liste čekanja, kao i načinu i postupku sačinjavanja listi čekanja.**

[2] "Službeni list Crne Gore", br. 038/17 od 20.06.2017.

JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE

Godišnjim planom revizija za 2023. godinu, Državna revizorska institucija je planirala da izvrši 2 (dvije) finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave i 1 (jednu) kontrolnu reviziju[1]. U odnosu na navedeno, Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **1** (jednu) finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja jedinice lokalne samouprave za 2022. godinu, dok će se revizija Završnog računa budžeta Opštine Rožaje za 2022. godinu izvršiti i objaviti do kraja 2023. godine. Takođe, Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila i 1 (jednu) finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja jedinice lokalne samouprave za 2021. godinu, koja je planirana Godišnji planom revizija DRI za 2022. godinu. U oblasti lokalne samouprave, DRI je izvršila i objavila kooperativnu reviziju uspjeha na temu „Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije“[2].

U nastavku je dat pregled finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave, i izvršenih objavljenih u izvještajnom periodu:

Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu

Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja 2 finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave izrazila mišljenja na godišnji finansijski izvještaj i usklađenost poslovanja sa zakonima i podzakonskim aktima. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja u finansijskim revizijama i revizija pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave:

Opština Nikšić za 2022. godinu	**Uslovno mišljenje na finansijsku reviziju**	**Negativno mišljenje na reviziju pravilnosti**
Opština Gusinje za 2021. godinu	**Uslovno mišljenje na finansijsku reviziju**	**Negativno mišljenje na reviziju pravilnosti**

[1] Kontrolna revizija – kontrola realizacije preporuka iz Izvještaja Završnog računa budžeta Opštine Andrijevica za 2019. godinu je sastavni dio Poglavlja „Kontrola realizacije preporuka“

[2] Izvještaj o kooperativnoj reviziji uspjeha „Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije je sastavni dio Poglavlja “Revizije uspjeha”.

U finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave, Državna revizorska institucija je dala ukupno **3 preporuke na finansijsku reviziju i 51 preporuku na reviziju pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave** i to:

Opština Nikšić za 2022. godinu	**2 preporuke na finansijsku reviziju**	**22 preporuke na reviziju pravilnosti**
Opština Gusinje za 2021. godinu	**1 preporuka na finansijsku reviziju**	**29 preporuka na reviziju pravilnosti**

Finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave utvrđene su **ključne nepravilnosti** u sljedećim oblastima:

Planiranje budžeta opština	**Naplata sopstvenih prihoda**	**Oblast upravljanja i finansijskih kontrola** (neuspostavljanje Unutrašnje revizije; neimenovanje rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju)
Zapošljavanje (ugovori o djelu; ugovori o privremenim i povremenim poslovima; imenovanje visoko rukovodnog kadra; zloupotreba podataka o volonterskom radu)	**Javne nabavke** (neprikazivanje svih nabavki u izvještajima o sprovedenim javnim nabavkama i ugovorima za jednostavne nabavke; ne vrši se procjena stvarnih potreba u skladu sa raspoloživim sredstvima za javne nabavke)	**Evidencija imovine i obaveza**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI ZAVRŠNOG RAČUNA BUDŽETA OPŠTINE GUSINJE ZA 2021. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Opština Gusinje
Predmet revizije:	Završni račun budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Skupštini Opštine Gusinje, Vladi Crne Gore, Ministarstvu finansija, Ministarstvu javne uprave, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, Vrhovnom državnom tužilaštvu i Zajednici Opština Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i razmatranja navoda Opštine Gusinje sadržanih u Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu, na osnovu člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu **Zoran Jelić** (član Senata – rukovodilac Kolegijuma) i **dr Branislav Radulović** (član Senata – član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 27.12.2022. usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Završnog računa Budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Završnog računa budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu državni revizor nije bio u mogućnosti da prikupi dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza o iznosu neizmirenih obaveza Opštine, ali je zaključio da mogući efekti neotkrivenih pogrešnih prikazivanja na finansijske izvještaje, mogu biti materijalne prirode, ali ne i prožimajući, te u skladu s navedenim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na finansijsku reviziju.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti Odluke o Završnom računu Opštine Gusinje za 2021. godinu utvrđeno je da Opština nije u svim aspektima uskladila poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđeni slučajevi neusklađenosti sa: Zakonom o lokalnoj samoupravi, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o komunalnoj policiji, Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, Zakonom o poreskoj administraciji, Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o državnoj imovini, Zakonom o javnim nabavkama, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Uputstvom o radu trezora lokalne samouprave, koji pojedinačno i zbirno imaju i materijalan i prožimajući karakter. Na osnovu navedenog nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Opština Gusinje nije iskazala neizmirene obaveze u obrascu NEO što je trebalo učiniti shodno Pravilniku o sadržaju izvještaja o ukupno ostvarenim primicima i izdacima po potrošačkim jedinicama i izvještaja o neizmirenim obavezama i budžetskom zaduženju opština. Državni revizor se nije mogao uvjeriti u iznos neizmirenih obaveza opštine Gusinje.

Preporuka F1

- **Opština treba da obezbijedi punu primjenu Pravilnika o sadržaju izvještaja o ukupno ostvarenim primicima i izdacima po potrošačkim jedinicama i izvještaja o neizmirenim obavezama i budžetskom zaduženju opština i obezbijedi tačnu evidenciju neizmirenih obaveza.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da su tokom 2021. godine zaposlena četiri lica iz kategorije visoko rukovodni kadar preko javnog konkursa (Rukovodilac za operativne poslove u Službi zaštite i spašavanja, sekretarka Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti, sekretar Sekretarijata za privredu, razvoj i finansije i direktor Direkcije za investicije) i sedam lica na neodređeno radno vrijeme (tri komunalna policajca, 2 zaposlena u Službi zaštite i spašavanja, Inspektor II u Sekretarijatu za inspekcijske poslove i samostalni savjetnik III u Sekretarijatu za privredu, razvoj i finansije).
  U skladu sa čl. 102 Zakona o lokalnoj samoupravi, u okviru kategorije visoki rukovodni kadar - zvanja i uslovi za nivo I su: sekretar Sekretarijata, direktor Direkcije i direktor Uprave - VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima rukovođenja ili osam godina radnog iskustva na istim ili sličnim poslovima u odnosu na poslove radnog mjesta za koje je objavljen konkurs.
  U Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sistematizaciji radnih mjesta za navedena radna mjesta predviđeno je„najmanje dvije godine radnog iskustva na poslovima rukovođenja ili pet godina radnog iskustva na istim ili sličnim poslovima u odnosu na poslove radnog mjesta“.
  U okviru kategorije visoki rukovodni kadar, zvanja i uslovi za nivo 1 visokog rukovodnog kadra - sekretarka Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti, ne ispunjava uslove za navedeno radno mjesto po osnovu radnog iskustva, jer je imala 27 mjeseci volonterskog rada i ne ispunjava uslove u skladu sa članom 102 Zakona o lokalnoj samoupravi.
  U skladu sa čl. 102 Zakona o lokalnoj samoupravi, zvanja i uslovi za nivo 2 visokog rukovodnog kadra - načelnik Komunalne policije – VII1 nivo kvalifikacija obrazovanja, u skladu sa posebnim zakonom. Članom 36 Zakona o komunalnoj policiji predviđeno je da načelnik Komunalne policije može biti lice koje ima VII1 nivo kvalifikacija obrazovanja i najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima rukovođenja iz oblasti djelokruga poslova Komunalne policije, Komunalne inspekcije, Policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost i organa državne uprave nadležnog za unutrašnje poslove ili najmanje osam godina radnog iskustva na istim ili sličnim poslovima koji zahtijevaju samostalnost u radu.
  Načelnik komunalne policije u Opštini zasnovao je radni odnos Rješenjem o imenovanju, prema Volonterskoj knjižici ima 30 mjeseci ukupnog trajanja volonterskog rada i ne ispunjava uslove u skladu sa članom 36 Zakona o komunalnoj policiji.
  U skladu sa čl. 102 Zakona o lokalnoj samoupravi zvanja i uslovi za nivo 2 visokog rukovodnog kadra - komandir Službe zaštite i spašavanja, pored opštih uslova za zasnivanje radnog odnosa lokalnih službenika i namještenika, mora da ima VII1 nivo okvira kvalifikacija i najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima zaštite i spašavanja.
  Rukovodilac za operativne poslove Službe zaštite i spašavanja primljen je Rješenjem o zasnivanju radnog odnosa na neodređeno radno vrijeme, Ugovor o volonterskom radu u trajanju od 10 mjeseci ima upisan u radnoj knjižici što nije u skladu sa članom 29 Zakona o volonterskom radu, kojim je određeno da se volonterski rad upisuje u volontersku knjižicu.

Preporuka P1

- **Opština treba da uslove za zasnivanje radnog odnosa visokog rukovodnog kadra predviđene Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta uskladi sa članom 102 Zakona o lokalnoj samoupravi i posebnim zakonima.**

Nalaz

- Za visoki rukovodni kadar nijesu raspisivani javni konkursi, već su imenovani, odnosno postavljeni vršioci dužnosti. Navedeno nije u skladu sa članom 112 Zakona o lokalnoj samoupravi kojim je određeno da se popuna radnih mjesta iz kategorije visoki rukovodni kadar vrši na osnovu javnog konkursa. VD status visoko rukovodnog kadra produžavan je dva i više puta, što nije u skladu sa članom 124 Zakona o lokalnoj samoupravi kojim je određeno da se, u slučaju prestanka mandata licu koje vrši poslove visoko rukovodnog kadra, može odrediti vršilac dužnosti do imenovanja odnosno postavljenja, a najduže do 6 mjeseci.

Preporuka P2

- **Opština treba da shodno članu 112 Zakona o lokalnoj samoupravi, popunu radnih mjesta iz kategorije visoki rukovodni kadar vrši na osnovu javnog konkursa, a da vršioce dužnosti imenuje, odnosno postavlja u slučajevima i pod uslovima određenim članom 124 Zakona.**

Nalaz

- Opis radnih mjesta ne odgovara poslovima koje zaposleni obavljaju u toku radnog vremena. Pravilnici o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta nijesu utvrđeni zavisno od obima, vrste i složenosti poslova i na način kojim se obezbeđuje njhovo efikasno, ekonomično i efektivno vršenje.
  U kabinetu predsjednice Opštine broj radnih mjesta je 9 a trenutno su angažovana 4 zaposlena. U Sekretarijatu za privredu, razvoj i finansije Pravilnikom br:03/250 od 26.01.2022. broj izvršilaca je 27 a trenutno angažovanih je 11 zaposlenih. Sekretar za privredu razvoj i finansije pomenutim Pravilnikom, odobrava plaćanje iz trezora za potrebe potrošačkih jedinica – uvidom u dokumentaciju odobrava samo za svoj sekretarijat. Vrši kontrolu upotrebe i namjenskog korišćenja sredstava budžeta opštine - uvidom utvrđeno da obavlja kontrolu samo za svoj sekretarijat. Samostalni savjetnik I za poslove vođenja trezora likvidature i blagajne prema opisu poslova radnog mjesta obavlja „obračun plata i drugih naknada“za koje je u postupku revizije utvrđeno da izvršava sekretar za privredu razvoj i finansije. Samostalni savjetnik I za poslove vođenja trezora likvidature i blagajne prema opisu poslova radnog mjesta obavlja i vodi blagajničko poslovanje podizanje i isplate gotovine. U postupku revizije utvrđeno da Opština obavlja bezgotovinsku isplatu putnih naloga.
  U skladu sa čl. 70 Zakona o lokalnoj samoupravi, unutrašnja organizacija i sistematizacija organa lokalne uprave utvrđuje se zavisno od obima, vrste i složenosti poslova i na način kojim se obezbjeđuje njihovo efikasno, ekonomično i efektivno vršenje. Opština prilikom izrade akata o sistematizaciji nije utvrdila kriterijume koji bi obezbijedili efikasno, ekonomično i efektivno vršenje poslova lokalne samouprave.

Preporuka P3

- **Opština treba da u skladu sa čl. 70 Zakona o lokalnoj samoupravi prilikom izrade akata o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji organa lokalne uprave utvrdi kriterijume zavisno od obima, vrste i složenosti poslova i na način kojim se obezbjeđuje njihovo efikasno, ekonomično i efektivno vršenje.**

Nalaz

- U toku 2021. godine zaključeno je više ugovora o djelu čiji je status produžavan više puta u toku godine i to na poslovima komunalne policije (ugovor produžavan 6 puta); administrativno tehnički poslovi u Sekretarijatu za planiranje prostora, imovinu i zaštitu životne sredine; Službi

zaštite i spašavanja. Zaposlenom angažovanom po ugovoru o djelu na poslovima vozača (od 03.08.2020.) radni odnos se vodi u radnoj knjižici i prijavljen je na obavezno socijalno osiguranje što nije u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje. Opština je na radnim mjestima koja su sistematizovana Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta ili na poslovima iz redovne djelatnosti organa, angažovala zaposlene na osnovu ugovora o djelu što nije u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima i Zakonom o lokalnoj samoupravi.

Preporuka P4

- **Opština treba da za obavljanje poslova koji spadaju u nadležnost organa lokalne uprave, sprovede postupke popune radnih mjesta, čija je procedura definisana Zakonom o državnim službeniicma i namještenicima i Zakonom o lokalnoj samoupravi.**

Nalaz

- U skladu sa članom 2 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti poslodavac je dužan da Zavodu za zapošljavanje, radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, prijavi slobodna radna mjesta, koje Zavod oglašava na oglasnoj tabli, internet stranici Zavoda i u medijima. Opština nije popunjavala obrazac E1 - prijavu o slobodnom radnom mjestu, kao ni obrazac E3 – prijavu o zasnivanju radnog odnosa, koji takođe nije dostavljala Zavodu.
  Evidencija o zaposlenim licima odnosno matična knjiga zaposlenih treba da sadrži evidenciju počev od dana zasnivanja radnog odnosa, zaključno sa danom prestanka radnog odnosa i poslodavac je dužan da je čuva trajno. U Opštini matična knjiga zaposlenih sadrži evidenciju od 2021. godine.

Preporuka P5

- **Opština treba da u skladu sa članom 25 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, područnoj službi Zavoda za zapošljavanje na propisanim obrascima dostavlja prijave o slobodnim radnim mjestima i prijavu o zasnivanju radnog odnosa.**

Nalaz

- Opština nije u skladu sa članom 127 i 128 Zakona o lokalnoj samoupravi vršila ocjenjivanje zaposlenih u opštini Gusinje. Uvidom u personalne dosijee samo su pojedini zaposleni po potrošačkim jedinicama ocijenjeni.

Preporuka P6

- **Opština treba da u cilju praćenja rada i pravilnog odlučivanja o kretanju u službi vrši godišnje ocjenjivanje zaposlenih u skladu sa članom 127 i 128 Zakona o lokalnoj samoupravi, najkasnije do 31. januara tekuće godine za prethodnu godinu.**

Nalaz

- Opština Gusinje nije uspostavila Unutrašnju reviziju na jedan od načina predviđenim članom 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P7

- **Opština treba da u skladu sa čl. 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru uspostavi unutrašnju reviziju formiranjem sopstvene jedinice unutrašnje revizije ili obavljanjem unutrašnje revizije od strane jedinice za unutrašnju reviziju drugog subjekta, na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.**

Nalaz

- Opština ne vodi elektronski Centralnu kadrovsku evidenciju, što je u obavezi shodno članu 145 i 147 Zakona o lokalnoj samoupravi.

Preporuka P8

- **Opština treba da u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o državnim službenicima i namještenicima vodi Centralnu kadrovsku evidenciju u elektronskom obliku.**

Nalaz

- Organi lokalne uprave i službe nijesu u skladu sa članom 76 Zakona o lokalnoj samoupravi podnosile godišnje izvještaje o radu predsjedniku Opštine u roku propisanom čl. 98 Statuta Opštine, odnosno do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu.

Preporuka P9

- **Organi lokalne uprave i službe treba da u skladu sa članom 76 Zakona o lokalnoj samoupravi podnose godišnje izvještaje o radu predsjedniku Opštine u roku propisanom čl. 98 Statuta Opštine, odnosno do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu.**

Nalaz

- Opština nije obezbijedila punu primjenu Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave.

Preporuka P10

- **Opština treba da u skladu sa članom 5 Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave podneske, akte i druge pošiljke prima u pisarnici neposredno, putem poštanskog operatora ili elektronskim putem. Razvrstavanje podnesaka, odnosno akata vršiti u skladu sa čl. 7 Uredbe dodjeljivanjem jedinstvenog klasifikacionog znaka.**

Nalaz

- Interno uputstvo za korišćenje mobilnih kartica i telefona ne sadrži limite potrošnje. U Obavještenju od 02.10.2022. godine nalazi se veći broj zaposlenih (sekretarica, portir, vozač) od lica koja imaju pravo na korišćenje službenih kartica. U reviziji nije priložen dokaz da su navedena lica predložena za korišćenje službenih kartica od strane rukovodilaca u skladu sa članom 5 navedenog Uputstva.

Preporuka P11

- **Opština treba da izmijeni i dopuni Interno uputstvo za korišćenje službenih telefona u dijelu određivanja limita potrošnje za korišćenje službenih telefona i obezbijedi punu primjenu istog.**

Nalaz

- Nije obezbijeđena primjena Internog uputstva o načinu i uslovima korišćenja službenih vozila jer isto ne sadrži limite potrošnje. Nijesu dati na uvid dokazi koji se odnose na redovno izdavanje putnih naloga za korišćenje službenih vozila i evidenciju istih, kao ni dokumentacija koja se odnosi na kontrolu potrošnje goriva i maziva, te popravku i servisiranje vozila.

Preporuka P12

- **Opština treba da dopuni Interno uputstvo o načinu i uslovima korišćenja službenih vozila, odredi limite potrošnje za zaposlene koji koriste službene automobile i obezbijedi kontrolu upotrebe na za to predviđenim obrascima.**

Nalaz

- Zasnivanje radnog odnosa u Službi zaštite i spašavanja na poslovima vatrogasac - spasilac nije usklađeno sa članom 46a koji određuje da vatrogasac – spasilac mora da ispunjava pored opštih i posebne uslove, a jedan od njih je da nije stariji od 25 godina života prilikom prvog zasnivanja radnog odnosa. Takođe, prilikom zaposlenja i prijema u radni odnos na određeno radno vrijeme u toku 2021. godine i na neodređeno radno vrijeme u toku 2022. godine niko od kandidata u skladu sa članom 46b nije imao izvještaj specijaliste o psihofizičkim sposobnostima. Služba zaštite i spašavanja dužna je da shodno članu 45 Zakona vodi evidencije o svojim aktivnostima. Evidencija koja je dostavljena na uvid je nepotpuna.

Preporuka P13

- **Opština treba da u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju vrši zapošljavanje u Službi zaštite i spašavanja, uključujući i komandira, periodično vrši provjeru psihofizičkih sposobnosti zaposlenih i obezbijedi vođenje evidencija o aktivnostima Službe na zaštiti i spašavanju.**

Nalaz

- Opština nije shodno članu 6 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave dostavljala Ministarstvu finansija kvartalne izvještaje na obrascima 1, 2, 5 i 7, dok je godišnji finansijski izvještaj za 2021. godinu dostavila sa zakašnjenjem (broj 03-4488 od 21.10.2022. godine).

Preporuka P14

- **Opština treba da shodno članu 6 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, dostavlja kvartalne finansijske izvještaje Ministarstvu finansija, najkasnije do 15. u prvom mjesecu narednog kvartala tekuće godine za prethodni kvartal na obrascima 1, 2, 5 i 7, kao i godišnje finansijske izvještaje do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu.**

Nalaz

- Preduzeća i ustanove čiji je osnivač Opština ne dostavljaju mjesečne finansijske izvještaje i godišnje finansijske izvještaje na obrascima 3 i 5.

Preporuka P15

- **Opština treba da shodno članu 6 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, obezbijedi da sva preduzeća i ustanove čiji je osnivač, dostavljaju mjesečne finansijske izvještaje opštini, najkasnije do 10. u prvom mjesecu narednog kvartala tekuće godine za prethodni kvartal, kao i godišnje finansijske izvještaje do 01. februara tekuće godine za prethodnu godinu.**

Nalaz

- Završni račun budžeta za 2021. godinu nije urađen u skladu sa članom 40 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, ne sadrži sve izvještaje predviđene Zakonom i nije shodno čl. 41. dostavljen Ministarstvu finansija i Državnoj revizorskoj instituciji u roku od 15 dana od dana usvajanja sa finansijskim izvještajima privrednih društava, ustanova i drugih pravnih lica čiji je opština osnivač.
  Opština nije shodno članu 42 Zakona o finansiranju lokalne samouprave odluku o budžetu, odluku o izmjenama budžeta i odluku o završnom računu budžeta objavljivala na internet stranici u roku od 15 dana od dana usvajanja.

Preporuka P16

- **Opština treba da u skladu sa čl. 40 – 42 Zakona o lokalnoj samoupravi, izradi Završni račun budžeta Opštine i u roku od 15 dana od usvajanja dostavi isti Ministarstvu finansija i Državnoj revizorskoj instituciji i objavi ga na svojoj internet stranici.**

Nalaz

- Raspoređivanje službenika za finansije nije urađeno u skladu sa tačkom 4 – 6 Uputstva o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave.
  Nije uspostavljen sistem unutrašnjih kontrola na način predviđen tačkom 10 – 12 Uputstva o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave koji mora biti usklađen sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru: Sredstva utvrđena Odlukom o budžetu Opštine nijesu odobravana na obrascima: 1 – Dinamički plan potrošnje obrazac 2 – Dodjela sredstava za mjesec kao i Zahtjev za rezervisanje sredstava – Obrazac 3.

Preporuka P17

- **Opština treba da u skladu sa Uputstvom o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave izvrši raspoređivanje službenika za finansije i uspostavi sistem unutrašnjih kontrola usklađen sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

Nalaz

- Ukupno zaduženje po osnovu prinudne naplate i tereta hipoteka iznosi 68.423,59€, a naplaćen je iznos od 5.513,36€, odnosno 8,06%.
  Opština nije pokretala postupke pred Osnovnim sudom radi utuženja privremenog ili trajnog oduzimanja nepokretnosti po osnovu dugovanja po osnovu poreza na nepokretnosti.

Preporuka P18

- **Opština treba da u skladu sa Zakonom o poreskoj administraciji preduzima mjere prinudne naplate prema svim poreskim obveznicima koji nijesu izmirili poreske obaveze u propisanim rokovima. Takođe, u skladu sa članom 333 i članom 335 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima obavijesti hipotekarne dužnike o početku namirenja potraživanja vansudskom ili sudskom prodajom nepokretnosti koje su opterećene hipotekom, u skladu sa Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju.**

Nalaz

- Zaposleni u Sekretarijatu za privredu, razvoj i finansije pohađali su obuku za korišćenje softvera za administriranje lokalnih javnih prihoda (LARIS) koji se još uvijek ne koristi u Opštini.

Preporuka P19

- **Opština treba da počne sa aktivnostima na korišćenju softvera za administriranje lokalnih javnih prihoda (LARIS) radi pojednostavljenja poreskog postupka, lakše komunikacije i nižih troškova za poreske obveznike, kao i unaprjeđenja naplate lokalnih javnih prihoda.**

Nalaz

- Izuzev za porez na nepokretnostima, Opština ne vodi elektronske evidencije vezane za ostale vrste sopstvenih prihoda.

Preporuka P20

- **Preporučuje se Opštini da uspostavi elektronsku evidenciju poreskih obveznika za sve vrste sopstvenih prihoda i kroz jedinstveni softver za poresko knjigovodstvo evidentira obaveze i uplate.**

Nalaz

- Usvojeno Interno uputstvo za obračun i isplatu zarada prilikom pripreme podataka o zaradi ne sadrži dokumente evidencija dolaska i izlaska službenika u Opštini Gusinje i evidenciju o radnom vremenu koja služe kao osnov za obračun zarada. Rukovodioci potrošačkih jedinica potpisuju evidenciju o radnom vremenu za zaposlene u svojoj potrošačkoj jedinici za mjesec za koji se radi obračun i dostavljaju do 5. u narednom mjesecu sekretaru Sekretarijata za privredu razvoj i finansije, a ne kako je navedeno u Internom uputstvu do 21 u mjesecu. Evidencija vezana za zaposlene, rješenja o varijabili, doznake za bolovanja, ugovori o djelu ne čuvaju se na jednom mjestu uz spisak zaposlenih za isplatu zarada, već svaka potrošačka jedinica za svoje zaposlene čuva dokumentaciju.

Preporuka P21

- **Opština treba da obračun i isplatu zarada uskladi sa pravilima koja su određena internom procedurom.**

Nalaz

- Članom 9 Internog uputstva data je mogućnost angažovanja radnika po osnovu ugovora o djelu od strane potošačkih jedinica i dostavljanja podatka Sekretarijatu za privredu, razvoj i finansije na isplatu. Opština je zaposlenim po ugovoru o djelu angažovanim do i preko 12 mjeseci na

poslovima iz redovne nadležnosti opštine, obračunavala bruto zarade i prikazivala ih kao da su u radnom odnosu. Navedeni postupci nijesu usklađeni sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Preporuka P22

- **Opština treba da za obavljanje poslova koji spadaju u nadležnost organa lokalne uprave, sprovede postupke popune radnih mjesta, čija je procedura definisana Zakonom o državnim službenicma i namještenicima i Zakonom o lokalnoj samoupravi, dok uplatu doprinosa treba vršiti u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**.

Nalaz

- Prijava zaposlenog na obavezno socijalno osiguranje (zdravstveno, penzijsko i invalidsko osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) se ne obavlja u skladu sa članom 33 Zakona o radu, po kom je poslodavac obavezan da prijavi zaposlenog sa danom stupanja na rad i da prijavu preda nadležnom organu u roku od osam dana. Evidentiran je slučaj prijave zaposlenog posle 11 mjeseci.

Preporuka P23

- **Opština treba da prijavljivanje zaposlenog na obavezno socijalno osiguranje vrši u skladu sa čl. 33 Zakona o radu, sa danom stupanja na rad i da prijavu preda nadležnom organu u roku od osam dana od dana stupanja na rad.**

Nalaz

- Opština nije plaćala obaveze u skladu sa članom 14 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica za odborničke naknade, radna tijela i ostale naknade zaposlenima koje je isplaćivala sa ovog izdatka. Neisplaćene obaveze po ovom osnovu predstavljaju neizmirene obaveze opštine za 2021. godinu.

Preporuka P24

- **Opština treba da prilikom isplate naknada skupštinskim odbornicima, pripadajuće poreze obračunava u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

Nalaz

- Članom 200 Zakona o radu određeno je da se ugovori o privremenim i povremenim poslovima mogu zaključiti ne duže od 120 dana za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost sa licem koje se nalazi na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje.

Preporuka P25

- **Opština treba da ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključuje u skladu sa čl. 200 Zakona o radu, za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini, sa licem koje se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđena nepravilna evidencija kod sljedećih izdataka:
  - izdatke za izvršene komunalne usluge (čistoća, voda, kanalizacija, održavanje) za potrebe Opštine u iznosu od 7.345,77€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računu 4196 - izdaci za komunalne usluge
  - izdatke po osnovu ugovora o djelu za 4 lica u iznosu od 1.845,00€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računu 4191 – izdaci po osnovu ugovora o djelu
  - studentske stipendije u iznosu od 1.500,00€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računu 4318 - Ostali transferi pojedincima
  - kupovinu i opravku peći na pelet u iznosu od 2.213,41€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računu 4153- tekuće održavanje opreme
  - nabavku kancelarijskog materijala u iznosu od 1.963,01€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računu 4131- izdaci za administrativni materijal
  - izdatke za pogrebne troškove u iznosu od 1.620,00€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računima grupe 431 - transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru
  - registraciju i popravku vozila u iznosu od 1.685,89€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računu 4153 – tekuće održavanje opreme
  - zaštitne opreme za potrebe Komunalne policije u iznosu od 4.446,02€. Navedeni iznos trebalo je evidentirati na računu 4133 – materijal za posebne namjene.

Preporuka P26

- **Opština treba da obezbijedi da se evidencija izdataka vrši na računima određenim Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžet opština.**

Nalaz

- Sekretarijat planiranje prostora, imovinu i zaštitu životne sredine **nije**, shodno Zakonu o državnoj imovini uspostavio evidenciju državne imovine i, samim tim, podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini, shodno članu 51 Zakona o državnoj imovini, nije dostavio državnom organu nadležnom za poslove imovine do kraja marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Preporuka P27

- **Opština treba da uspostavi registar pokretne i nepokretne imovine i obezbijedi da se, shodno Zakonu o državnoj imovini, podaci o pokretnoj i nepokretnoj imovini, organu nadležnom za poslove imovine dostavljaju na propisanim obrascima i u određenim rokovima.**

Nalaz

- Plan javnih nabavki za 2021. godinu iznosio je 540.517,65€, dok je u Izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki ukupna vrijednost realizovanih javnih nabavki tokom 2021. godine iznosila 194.436,41€ sa uračunatim PDV-om, odnosno 35,97% u odnosu na plan, što upućuje na slabosti uplaniranju javnih nabavki.

Preporuka P28

- **Opština treba da Plan javnih nabavki zasniva na procjeni stvarnih potreba i u skladu sa raspoloživim sredstvima planira postupke javnih nabavki.**

Nalaz

- U izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki evidentirano je da su jednostavne nabavke realizovane u ukupnom iznosu od 124.231,41€, pri čemu se iznos od 32.780,00€ odnosi na realizovane javne nabavke procijenjene vrijednosti veće od 5.000,00€, a manje od 40.000,00€, a iznos od 48.201,41€ odnosi na realizovane jednostavne nabavke procijenjene vrijednosti do 5.000,00€.
  Upoređivanjem troškova po dobavljačima, iskazanim u Glavnoj knjizi, sa podacima iskazanim u Izvještaju o sprovedenim jednostavnim nabavkama, utvrđeno je da Opština nije shodno članu 182 Zakona, evidentirala sve nabavke male vrijednosti do 5.000,00€.

Preporuka P29

- **Opština treba da sve nabavke vrši sprovođenjem procedura javnih nabavki u skladu sa uslovima, načinom i postupkom koji je propisan Zakonom o javnim nabavkama i prikaže ih u Izvještaju o sprovedenim javnim nabavkama.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI ZAVRŠNOG RAČUNA BUDŽETA OPŠTINE NIKŠIĆ ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Opština Nikšić
Predmet revizije:	Završni račun budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Skupštini Opštine Nikšić, Ministarstvu finansija, Ministarstvu javne uprave, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet i Zajednici Opština Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije i Izjašnjenje Opštine Nikšić br: 02-031- sl. od 03.07.2023. godine na navode Preliminarnog izvještaja Završnog računa budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu, na osnovu člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i člana 45 i 46 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu **Zoran Jelić** (član Senata – rukovodilac Kolegijuma) i **Nikola N. Kovačević** (predsjedavajući Senatom – član Kolegijuma), a na osnovu Odluke Senata broj: 06-035/23-2019/2 od 31.07.2023. godine usvojen je **Konačni izvještaj o reviziji Završnog računa Budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Završnog računa budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu na osnovu prikupljenih revizorskih dokaza utvrđeno je da su pogrešna prikazivanja pojedinačno ili zbirno materijalno značajna, ali nijesu prožimajuća za finansijske izvještaje, te u skladu s navedenim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na finansijsku reviziju**.**

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti Odluke o Završnom računu Opštine Nikšić za 2022. godinu utvrđeno je da Opština nije u svim aspektima uskladila poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđeni slučajevi neusklađenosti sa: Zakonom o lokalnoj samoupravi, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o poreskoj administraciji, Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o volonterskom radu, Zakonom o javnim nabavkama, Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Uputstvom o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini i Uputstvom o načinu obračuna zarade i naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, koji pojedinačno i zbirno imaju i materijalan i prožimajući karakter. Na osnovu navedenog nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- U postupku revizije utvrđeno je da je na računu 463 – otplata obaveza iz prethodnog perioda Odlukom o budžetu planiran iznos od 2.635.346,00€, a Odlukom o izmjenama Odluke o budžetu iznos od 1.158.870,00€ iako je u tom trenutku izvršenje iznosilo 1.814.830,78€, odnosno, za 655.960,78€ više nego što je planirano rebalansom. Na kraju 2022. godine izvršenje je iznosilo 2.119.121,44€, odnosno 182,86% u odnosu na plan.

Preporuka F1

- **Prilikom donošenja Odluke o izmjeni Odluke o budžetu, Opština treba na osnovu izvještaja o izvršenju budžeta za devet mjeseci tekuće fiskalne godine, izvrši adekvatnu procjenu izvršenja budžeta za preostala tri mjeseca tekuće fiskalne godine.**

Nalaz

- U Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji prikazan je suficit/deficit u iznosu 107.284,15€, dok je povećanje/smanjenje depozita iznosilo 550.073,75€. U obrascu INT I promjena depozita prikazana je u iznosu od 548.494,54€, kao razlika između stanja gotovine, na početku i na kraju godine (6.955.054,60€ - 6.406.560,06€). Razlika između depozita prikazanog u Izvještaju o konsolidovanoj potrošnji (550.073,75€) i iznosa prikazanog u obrascu INT I (548.494,54€) iznosi 1.579,24€. Razlika od 1.579,24€ je nastala zbog prikazivanja stanja sa namjenskih računa u iznosu od 1.438,08€, stanja na deviznom računu od 41,13€, stanja blagajne od 50,00€ i pogrešne uplate od 50,00€.
  Revizijom je utvrđeno da podaci iskazani u Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji za 2022. godinu, po pojedinim budžetskim pozicijama prihoda i rashoda, ne odgovoraju podacima utvrđenim u postupku revizije. Odstupanja se odnose na transakcije u okviru klase 7 i transakcije u okviru klase 4 koja nijesu uticala na ukupan iznos na navedenim klasama i nijesu uticala na iskazani finansijski rezultat. Međutim, revizijom je utvrđena nepravilna evidencija izdataka u zabrinjavajućem iznosu od 2.378.430,63€.

Preporuka F2

- **Opština treba da obezbijedi da se planiranje i evidencija izdataka vrši na odgovarajućim računima određenim Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete Opština.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Opština je tokom 2022. godine, prije zasnivanja radnog odnosa na neodređeno radno vrijeme, zbog povećanog obima posla angažovala zaposlene po osnovu Ugovora o privremenim i povremenim poslovima. Ugovori o obavljanju privremenih i povremenih poslova zaključeni su za vršenje poslova iz redovne nadležnosti Opštine Nikšić koji se mogu okvirno prepoznati kroz opis poslova iz Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji što nije u skladu sa odredbama čl. 108 - 122 Zakona o lokalnoj samoupravi kojima je regulisan postupak zasnivanja radnog odnosa. Takođe, Ugovori su produžavani više puta po 120 dana što nije u skladu sa članom 200 Zakona o radu.

Preporuka P1

- **Opština treba da ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključuje u skladu sa čl. 200 Zakona o radu, za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini, sa licem koje se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.**

Nalaz

- Opština je za pojedine zaposlene nakon Ugovora o privremenim i povremenim poslovima zaključivala Ugovore o djelu na ime povećanog obima posla. Ugovorom o djelu reguliše se odnos između naručioca i poslenika u skladu sa odredbama Zakona o obligacionim odnosima. Suština ovog ugovornog odnosa je u tome da se ne radi o radnom odnosu, gdje naručilac nije u ulozi poslodavca, a poslenik (izvođač) nije u ulozi zaposlenog. Međutim, ukoliko je sklopljen ugovor o djelu, a radnik obavlja poslove koji s obzirom na prirodu i vrstu posla imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos, takav ugovor se smatra ugovorom o radu, nezavisno od

toga kako su stranke taj ugovor nazvale. Navedeno angažovanje nije u skladu sa propisima koji regulišu oblast zapošljavanja i predstavlja njihovu zloupotrebu.
Odlukom o budžetu Opštine Nikšić za 2022. godinu nijesu planirani izdaci po osnovu ugovora o djelu. Uvidom u računovodstvenu dokumentaciju utvrđeno je da je opština na ime ugovora o djelu isplatila iznos od 296.555,22€ sa pripadajućim porezima i prirezima. Od ukupno isplaćenog iznosa, iznos od 277.792,82€ evidentiran je na računu 412 – ostala lična primanja, dok je preostali iznos od 18.762,40€ evidentiran po mjestu troška i u okviru pojedinih programskih aktivnosti koje su planirane Odlukom o budžetu opštine Nikšić.

Preporuka P2

- **Opština treba da zaključivanje ugovora o djelu vrši u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima samo za obavljanje poslova koji su van redovne djelatnosti poslodavca, odnosno za vršenje poslova koji nijesu predviđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.**

Nalaz

- Članom 12a Zakona o volonterskom radu propisano je da Ugovor o volonterskom radu može da se zaključi i sa licem koje želi da se stručno osposobi i stekne posebna znanja i vještine za rad u svojoj struci. Volonterski rad obavljen u smislu ovog člana priznaje se kao radno iskustvo i kao uslov za polaganje stručnog ispita. Međutim, članom 17 istog Zakona volonter ima pravo na volontersku knjižicu i upisivanje podataka o volonterskom radu. Nakon prestanka volonterskog rada, organizator volonterskog rada u skladu sa čl. 30 Zakona upisuje u volontersku knjižicu: podatke o vremenu pružanja volonterske usluge, vrsti volonterskog rada i obuci koju je volonter stekao tokom trajanja volonterskog rada. U Opštini Nikšić u 5 slučajeva je utvrđeno da je zasnivanje radnog odnosa usljed priznavanja volonterskog rada kao radnog iskustva vršeno bez volonterske knjižice i Ugovora o volonterskom radu.

Preporuka P3

- **Opština treba da priznavanje volonterskog rada vrši u skladu sa Zakonom o volonterskom radu, na osnovu zaključenih ugovora o volonterskom radu i podataka iz volonterske knjižice o vremenu pružanja volonterske usluge, vrsti volonterskog rada i obuci koju je volonter stekao tokom trajanja volonterskog rada.**

Nalaz

- Sekretar sekretarijata za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje koji je imenovan 22.11.2021.g na osnovu javnog konkursa za radno mjesto kojim su propisani uslovi VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja, najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima rukovođenja ili 8 godina radnog iskustva na istim ili sličnim poslovima u odnosu na poslove radnog mjesta za koje je objavljen konkurs, ne ispunjava uslove za navedeno radno mjesto. Uvjerenje o završenim specijalističkim akademskim studijama je od 22.07.2020. godinu što znači da zaposleni nema najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima rukovođenja ili 8 godina radnog iskustva na istim ili sličnim poslovima u nivou VII1 kvalifikacije obrazovanja.

Preporuka P4

- **Opština treba da uslove za zasnivanje radnog odnosa visokog rukovodnog kadra predviđene Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta uskladi sa članom 102 Zakona o lokalnoj samoupravi i posebnim zakonima.**

Nalaz

- Direkcija za imovinu, Služba zaštite i spašavanja i Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine nijesu vršili ocjenjivanje državnih službenika i namještenika što nije u skladu sa članom 127 Zakona o lokalnoj samoupravi. Takođe, u Opštini nije vršeno ocjenjivanje visokog rukovodnog kadra u 2022. godini što nije u skladu sa članom 128 Zakona o lokalnoj samoupravi.

Preporuka P5

- **Opština treba da, u cilju praćenja rada i pravilnog odlučivanja o kretanju u službi, obezbijedi ocjenjivanje visoko rukovodnog kadra i državnih službenika i namještenika u skladu sa članom 127 i 128 Zakona o lokalnoj samoupravi.**

Nalaz

- Služba unutrašnje revizije nije imala rukovodioca od jula 2021. do sredine juna 2022. godine. Iz tog razloga dio Godišnjeg plana iz 2021. godine nije realizovan što je imalo uticaja na pripremu i realizaciju plana za 2022. godinu koji je donijet septembra mjeseca nakon imenovanja rukovoditeljke Službe za unutrašnju reviziju, koja je u međuvremenu raskinula radni odnos (09.03.2023. godine). U skladu sa članom 49 st 6 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru Jedinica za unutrašnju reviziju ne može imati manje od tri unutrašnja revizora sa rukovodiocem jedinice za unutrašnju reviziju.

Preporuka P6

- **Opština treba da shodno članu 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru imenuje rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju.**

Nalaz

- Opština podatke o korišćenju, održavanju i evidenciji službenih vozila ne vodi u Službi za zajedničke poslove kako je to predviđeno Internim uputstvom o količini goriva za korišćenje službenih vozila Opštine Nikšić koje je donijeto 01.03.2022. godine.

Preporuka P7

- **Opština treba da korišćenje, održavanje i evidenciju službenih vozila preda u nadležnost Službe za zajedničke poslove i izvrši usklađivanje Internog uputstva za ostvarivanje prava na korišćenje službenih vozila sa Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave Opštine Nikšić.**

Nalaz

- Trezorsko poslovanje ne vrši se u potpunosti u skladu sa članom 58 Uputstva u o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave jer se u izvršenju budžeta ne koriste obrasci: Dinamički plan potrošnje - obrazac 1, Zahtjev za rezervisanje sredstava – Obrazac 3, Izmjena dnevnika - obrazac 5.

Preporuka P8

- **Opština treba da u skladu sa članom 58 Uputstva o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave izvršenje budžeta vrši na obrascima – Dinamički plan potrošnje obrazac 1, Zahtjev za rezervisanje sredstava – Obrazac 3 i Izmjena dnevnika - obrazac 5.**

Nalaz

- Opština nije shodno članu 31 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti dostavila nacrt odluke o budžetu opštine Ministarstvu finansija do 1. novembra, već 09.12.2020. godine.
  Predlog odluke o Budžetu opštine Nikšić za 2022. godinu na koji je Ministarstvo finansija dalo saglasnost 20.12.2021.g, nije mogao biti dostavljen Skupštini Opštine do 1. decembra tekuće godine, kako je to određeno članom 28 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, već je to urađeno 23.12.2021. godine.

Preporuka P9

- **Opština treba da planiranje i usvajanje budžeta vrši u skladu sa rokovima predviđenim čl. 32. Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i čl. 28 Zakona o finansiranju lokalne samouprave.**

Nalaz

- U toku 2022. godine doneseno je 692 rješenja (345 za fizička i 347 za pravna lica) o prinudnoj naplati. Uprava lokalnih prihoda ne vodi evidenciju o vrijednosti potraživanja po osnovu rješenja o prinudnoj naplati, kao i o naplaćenom iznosu potraživanja po ovom osnovu.

Preporuka P10

- **Opština treba da u skladu sa Zakonom o poreskoj administraciji preduzima mjere prinudne naplate prema svim poreskim obveznicima koji nijesu izmirili poreske obaveze u propisanim rokovima. Takođe, u skladu sa čl. 333 i 335 Zakona o svojinsko pravnim odnosima treba obavijestiti hipotekarne dužnike o početku namirenja potraživanja, vansudskom ili sudskom prodajom nepokretnosti opterećene hipotekom, u skladu sa Zakonom o izvršenju i obezbeđenju.**

Nalaz

- Opština je izvršila preplatu po osnovu plaćenog poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u 2022. godini u iznosu od 298.232,72€. Greška je uslijedila usled iskazivanja veće bruto osnovice ličnih primanja u odnosu na bruto osnovicu koja je iskazana u obračunskim listama zaposlenih u organima lokalne samouprave Opštine. U toku revizije dostavljeni su novi korigovani IOPPD obrasci za 2022.g.

Preporuka P11

- **Opština treba da obračun naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad vrši u skladu sa Uputstvom o načinu obračuna zarade i naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad i Zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju.**

Nalaz

- Knjiga dnevnica od strane potrošačkih jedinica sadrži pored zaposlenih na neodređeno i određeno radno vrijeme i zaposlene po osnovu Ugovora o povremenim i privremenim poslovima i Ugovore o djelu. Na obračunu zarada za januar mjesec nalazi se 17 zaposlenih po osnovu Ugovora o povremenim i privremenim poslovima jedan zaposleni po osnovu Ugovora o djelu.

Preporuka P12

- **Opština treba da sa pozicije 411 isplaćuje isključivo zarade zaposlenima, a radnike angažovane po Ugovorima sa izdatka 4191 shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština**

Nalaz

- Opština je u 2022. godini na ime prekovremenog rada isplatila iznos od 67.994,40€ u bruto iznosu. Prekovremeni rad za svih 12 mjeseci 2022.g zaposlenima se obračunavao na osnovu usmenog naloga rukovodilaca potrošačke jedinice prema licu koje sastavlja Knjigu dnevnica.

Preporuka P13

- **Opština treba da u skladu sa Zakonom o radu, prekovremeni rad uvodi u slučaju iznenadnog povećanja obima posla, više sile i drugim iznenadnim slučajevima, pisanom odlukom poslodavca i da obavijesti inspektora rada o uvođenju prekovremenog rada u roku od tri dana od dana donošenja odluke o uvođenju prekovremenog rada.**

Nalaz

- Odlukom o zaradama i drugim primanjima opštinskih službenika i namještenika u Opštini Nikšić, u skladu sa članom 4 predviđeno je da se određenim službenicima i namještenicima utvrđuje dodatak na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima, do 30%. Na ovaj način Opština je dodatkom na osnovnu zaradu obuhvatila 94,83% zaposlenih.

Preporuka P14

- **Opština treba da skladu sa čl. 17 Zakona o zaradama u javnom sektoru preispita obuhvat dodatka za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima i precizira radna mjesta, način ostvarivanja i iznos dodatka koji se isplaćuje uz osnovnu zaradu.**

Nalaz

- Korisnici transfera (TO Nikšić, RTV Nikšić, SRC Nikšić i PC Nikšić) su podnosili opštinskom trezoru zahtjeve za plaćanja, bez odgovarajuće propratne dokumentacije (obračune zarada, fakture za plaćanja i sl.), što nije u skladu sa tačkom 79 Uputstva o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave, po kome Službenik za kontrolu zahtjeva, prije nego potvrdi Zahtjev za plaćanje, provjerava da li je prateća dokumentacija kompletirana. Tačkom 80 ovog Uputstva Službenik za kontrolu zahtjeva dužan je da odbije zahtjev za plaćanje sredstava i vrati ga potrošačkoj jedinici ako zahtjev ne posjeduje potpunu prateću dokumentaciju.

Preporuka P15

- **Opština treba da u skladu sa tačkom 79 Uputstva o bližem načinu rada trezora jedinica lokalne samouprave odobrava plaćanja potrošačkim jedinicama, na osnovu kompletirane dokumentacije.**

Nalaz

- Opština nije u skladu sa članom 56 i 57 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, obezbijedila funkciju nadzora nad potrošnjom dodijeljenih sredstava korisnicima transfera (TO Nikšić, RTV Nikšić, SRC Nikšić i PC Nikšić).

Preporuka 16

- **Opština treba da u skladu sa čl. 56 i 57 Zakona o finansiranju lokalne samouprave obezbijedi nadzor nad finansijskim, materijalnim i računovodstvenim poslovanjem korisnika budžeta u pogledu namjene, obima i dinamike korišćenja sredstava.**

Nalaz

- U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju i Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore 2014. - 2020. godine, jedinica lokalne samouprave dužna je da predlog strateškog plana dostavi na saglasnost organu državne uprave nadležnom za poslove regionalnog razvoja. Strateški plan razvoja je osnovni dokument kojim se utvrđuje pravac sveukupnog razvoja opštine, definišu prioriteti razvoja i u skladu sa njima kanališu finansijska sredstva i kapaciteti. Opština Nikšić nije donijela Strateški plan razvoja što nije u skladu sa članom 26 Zakona o lokalnoj samoupravi i čl. 8 Zakona o regionalnom razvoju.

Preporuka P17

- **Opština treba da u skladu sa članom 26 Zakona o lokalnoj samoupravi i čl. 8 Zakona o regionalnom razvoju donese Strateški plan razvoja kojim će odrediti opšti cilj razvoja opštine i strateške ciljeve sa prioritetima za njihovo ostvarivanje.**

Nalaz

- Kod sufinansiranja adaptacija fasada i ravnih krovova nije vršen nadzor o utrošku sredstava od strane organa opštine nadležnog za stambene poslove, što je trebalo učiniti u skladu sa članom 5 zaključenih Ugovora;
- u 6 slučajeva odobrena sredstva nijesu utrošena u određenom roku, a nijesu ni vraćena opštini, kao što je određeno članom 6 zaključenih Ugovora, već se nalaze na žiro-računima skupštine stanara stambenih zgrada.

Preporuka P18

- **Opština treba da u cilju poboljšanja uslova stanovanja u stambenim zgradama u potpunosti obezbijedi primjenu Odluke o sufinansiranju adaptacije fasada i ravnih krovova stambenih zgrada na teritoriji opštine Nikšić i zaključenih Ugovora sa korisnicima sredstava.**

Nalaz

- Opština je na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije ušla u projekat adaptacije javne rasvjete na način što će postojeću rasvjetu zamijeniti LED svjetlosnim izvorima, po Tenderskoj dokumentaciji za otvoreni postupak javne nabavke broj 05/22 od 24.05.2022. godine. Zaključeni su Ugovor o izvođenju radova sa "Javna raszvetljava" - Artek, kao i Ugovor o cesiji (ustupanju potraživanja). Po ugovoru je Javna rasvjetljava – Artek (Cedent ili povjerilac), JRL Montenegro doo Podgorica (Korisnik kredita), Opština Nikšić (Cesus – dužnik) i Erste bank (Cesionar ili novi povjerilac).
  Javna razsvetljava – Artek, ustupa Erste banci radi naplaćivanja sva svoja sadašnja i buduća potraživanja prema Opštini Nikšić, koja proističu iz Ugovora o izvođenju radova. U skladu sa Ugovorom o cesiji, Opština Nikšić će sva plaćanja na ime ustupljenih potraživanja vršiti isključivo na račun Erste banke. Javna razsvetljava – Artek može indosirati u korist Erste banke mjenice izdate od strane Opštine Nikšić, kao obezbjeđenje plaćanja u skladu sa Ugovorom o izvođenju radova.

Opština se po ovom osnovu zadužila bez saglasnosti Vlade i Skupštine Opštine, što nije u skladu sa članom 57 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i članovima 43 - 51 Zakona o finansiranju lokalne samouprave.

Preporuka P19

- **Opština treba da u skladu sa članom 57 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i članovima 43 - 51 Zakona o finansiranju lokalne samouprave prilikom zaduženja obezbijedi saglasnost Vlade i Skupštine Opštine.**

Nalaz

- Popis nije vršen na propisanom PL obrascu što nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

Preporuka P20

- **Opština treba da u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini popis imovine vrši na propisanom PL obrascu.**

Nalaz

- Upoređivanjem troškova po dobavljačima, iskazanim u Glavnoj knjizi, sa podacima iskazanim u Izvještaju o sprovedenim jednostavnim nabavkama, utvrđeno je da Opština nije evidentirala sve jednostavne nabavke procijenjene vrijednosti do 5.000,00€**,** što nije u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.

Preporuka P21

- **Opština treba da, u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama, u izvještaju o sprovedenim javnim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke, prikaže sve nabavke koje su izvršene u izvještajnom periodu.**

Nalaz

- Najveći dio isplaćenog iznosa po osnovu sudskih sporova odnosi se na naknadu štete zbog ujeda ili napada pasa lutalica. Prema izvještaju o radu Direkcije za imovinu za 2022. godinu, bilo je u radu 470 predmeta, po kojima je Opština isplatila iznos od 328.681,98€. Do 2022. godine (od 2017. godine) po ovom osnovu je isplaćen iznos od 1.362.558,07€, odnosno za period 2017 – 2022. godine ukupno isplaćena naknada štete po osnovu ujeda i napada pasa lutalica iznosila je **1.691.240,05€.**

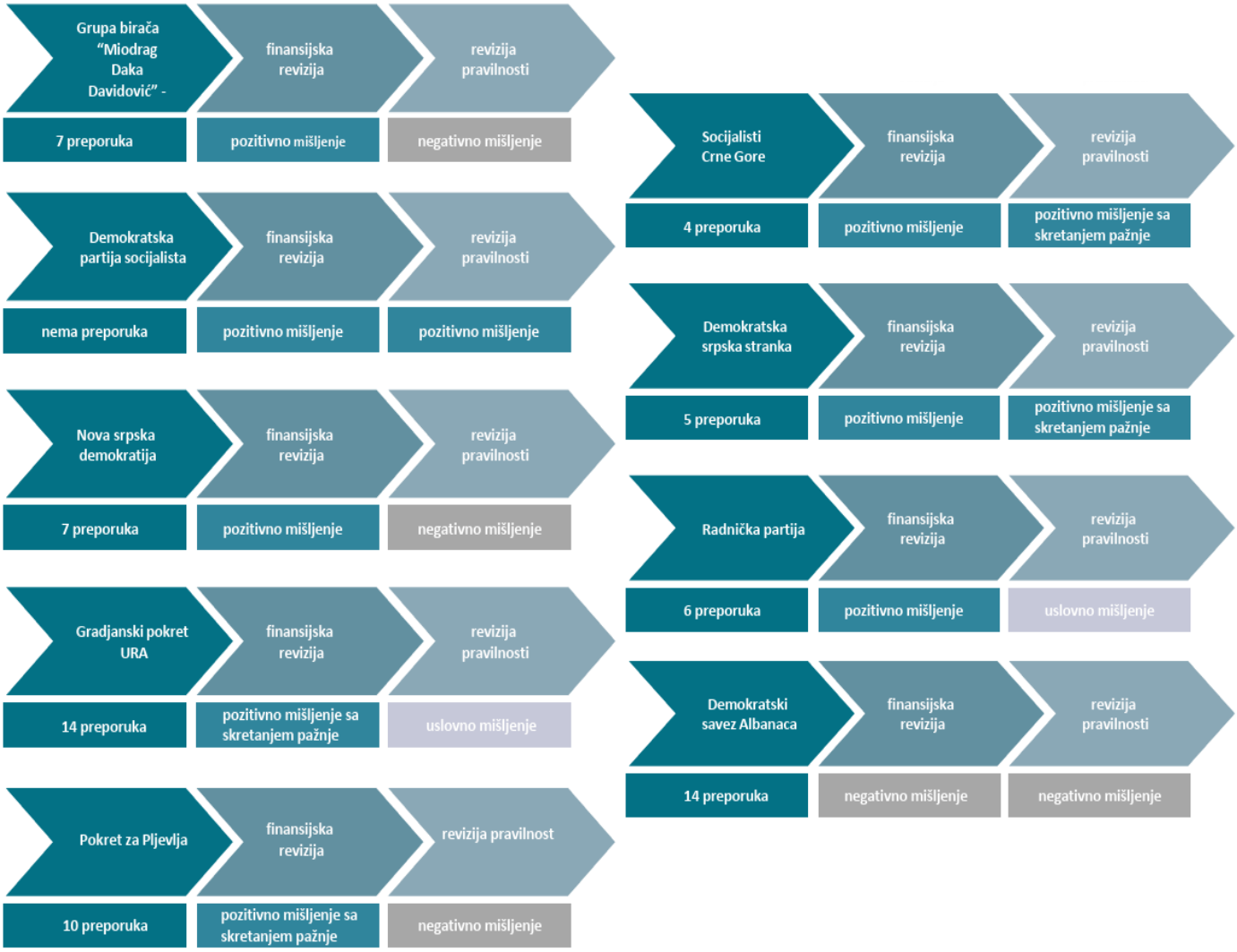
Preporuka P22

- **Opština treba da pristupi rješavanju problema u vezi objektivne odgovornosti za naknadu štete građanima, kako bi se izbjegao veliki odliv sredstava iz opštinskog budžeta po navedenom osnovu.**

REVIZIJE POLITIČKIH SUBJEKATA

Primjenjujući kriterijume iz Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i na bazi procijenjenog rizika, Državna revizorska institucija je za 2023. godinu planirala revizije kod 10 političkih subjekata. U odnosu na navedeno, u izvještajnom periodu izvršene su finansijske revizije i revizije pravilnosti **9 političkih subjekata** u kojima je dato **18 mišljenja** od čega **7** pozitivnih, **4** pozitivnih sa skretanjem pažnje, **2** uslovna i **5** negativnih i ukupno **67** preporuka. Revizija političkog subjekta Pokret "Evropa sad" će se okončati i objaviti do kraja 2023. godine.

Pregled izvršenih i objavljenih **finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja političkih subjekata** u izvještajnom periodu, sa izraženim mišljenjima i datim preporukama prikazan je na sljedećem grafiku:

Vršenjem revizije političkih subjekata, Državna revizorska institucija kontinuirano identifikuje slabosti i daje preporuke u cilju unaprjeđenja stanja u ovoj oblasti. I u ovom izvještajnom periodu identifikovane su **ključne nepravilnosti** kod revidiranih političkih subjekata koje su date u narednom pregledu:

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA GRUPE BIRAČA ”MIODRAG DAKA DAVIDOVIĆ – NARODNI POKRET” ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Grupa birača ”Miodrag Daka Davidović - Narodni pokret”
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Grupe birača ”Miodrag Daka Davidović – Narodni pokret” za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu Skupštine Crne Gore i Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača ”Miodrag Daka Davidović – Narodni pokret” za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (od 10.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača ”Miodrag Daka Davidović – Narodni pokret” za 2022. godinu (br. “I“ 04-038/23-231 od 29.09.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Branislav Radulović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 16.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača ”Miodrag Daka Davidović - Narodni pokret” za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Grupe birača ”Miodrag Daka Davidović - Narodni pokret” za 2022. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (čl.48 i 49), Zakona o računovodstvu, Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat (konstatovano u okviru nalaza i preporuka P1, P2, P3 i P4) nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Grupa birača nije shodno članu 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, svojim internim aktima uredila način vršenja unutrašnje kontrole finansijskog poslovanja, niti je propisala način ostvarivanja uvida člana subjekta u prihode i rashode subjekta.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da svojim aktima uredi način vršenja unutrašnje kontrole finansijskog poslovanja, kao i da propiše način ostvarivanja uvida člana subjekta u prihode i rashode subjekta, kako je to utvrđeno članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Grupa birača nije donijela finansijski plan i program rada za 2022. godinu, što nije u skladu sa članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je, između ostalog, utvrđeno da je politički subjekt dužan da donese finansijski plan i program rada do kraja tekuće za narednu godinu.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije je dužan da donosi finansijski plan i program rada u skladu sa odredbama utvrđenim članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Grupa birača ne obezbjeđuje vođenje računovodstvenih evidencija (dnevnik, glavnu knjigu, evidencije potraživanja i obaveza i ostale evidencije). Takođe, Grupa birača ne vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda, što nije u skladu sa članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja kojim je, između ostalog, utvrđena obaveza vođenja računovodstvene evidencije od strane političkih subjekata.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi vođenje računovodstvenih evidencija, koje predstavljaju osnov za sastavljanje finansijskih izvještaja, kao i da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda, kako je to utvrđeno članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Grupa birača nije vršila popis imovine i obaveza, uključujući popis depozita na žiro računu i potraživanja na dan 31.12.2022. godine.

Preporuka P4

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši popis imovine i obaveza, uključujući popis depozita na žiro računu i potraživanja, budući da isti vrši poslovanje u skladu sa Zakonom o računovodstvu.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Grupa birača u poslovnim knjigama ne obezbjeđuje evidenciju potraživanja. Takođe, ista nije prezentirala dokumentaciju o usaglašavanju potraživanja sa Opštinom Nikšić po osnovu prihoda iz 2022. godine.

Preporuka P5

- **Preporučuje se subjektu revizije da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava koja mora biti zasnovana na usaglašenoj i ovjerenoj dokumentaciji.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Grupa birača ne posjeduje djelovodnu knjigu i ne vrši evidentiranje ulaznih i izlaznih akata u djelovodnik, osim odluka koje evidentira u elektronskoj evidenciji – word/pdf dokumentu.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da vrši evidentiranje svih ulaznih i izlaznih akata, kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja istih cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti.**

Preporuka drugom državnom organu

Skupštini Crne Gore i Odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Grupa birača u 2022. godini finansijsko poslovanje (redovan rad), obavljala preko žiro računa otvorenog kod poslovne banke na fizičko lice ovlašćeno za zastupanje Grupe birača iz razloga što ista, kao grupa birača nema pravni subjektivitet, te ne može otvoriti žiro račun kod poslovne banke u svojstvu pravnog lica.
  Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja grupe birača definisane su kao politički subjekti koji politički status stiču zaključivanjem ovjerenog ugovora radi zajedničkog nastupa na izborima. Članom 24 stav 6 Zakona propisano je, da za potrebe finansiranja izborne kampanje političkog subjekta grupe birača, žiro račun otvara fizičko lice koga sporazumno odrede, na osnovu međusobnog ugovora koji su sklopili članovi grupe birača, ali Zakonom nije definisan dalji način poslovanja grupe birača, nakon što ista nakon održanih izbora osvoji mandate i stekne parlamentarni status (na lokalnom ili državnom nivou), ukoliko se ne transformiše u političku partiju, a kao grupa birača nema pravni subjektivitet.

Preporuka P7

- **Budući da Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja nije definisan pravni status grupe birača, preporučuje se nadležnom skupštinskom odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu, odnosno radnoj grupi nadležnoj za izmjene Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja da, izmjenama Zakona definiše način poslovanja grupe birača kao političkog subjekta nakon održanih izbora i sticanja parlamentarnog statusa, ukoliko se ista ne transformiše u političku partiju.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA DEMOKRATSKE PARTIJE SOCIJALISTA ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska partija socijalista
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratske partije socijalista za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije socijalista za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (broj 06-2689 od 10.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije socijalista za 2022. godinu (br. "I" 04-038/23-239 od 09.10.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Branislav Radulović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 16.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije socijalista za 2022. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske partije socijalista za 2022. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj**.**

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da je subjekt revizije finansijske i druge radnje uskladio u svim bitno materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA NOVE SRPSKE DEMOKRATIJE ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Nova srpska demokratija
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Nove srpske demokratije za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Centralnoj banci Crne Gore i Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br.522 od 16.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2022. godinu (br. "I" 04-038/23-245 od 10.10.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Milan Dabović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 18.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Nove srpske demokratije za 2022. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (čl.17,20,24 i 25), Zakona o radu, Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat (konstatovano u okviru nalaza i preporuka P1, P2, P3 i P4) nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u poslovnim knjigama evidentirala neizmirene obaveze po osnovu izbornih kampanja za lokalne izbore sa stanjem na dan 31.12.2022. godine u ukupnom iznosu od 144.020,85€, pri čemu nije prezentirala dokaze o izmirenju navedenih obaveza sa posebnih žiro računa, prije zatvaranja izbornih žiro računa.
  Takođe, revizijom je utvrđeno da je Partija sa redovnog žiro računa izvršila isplate po osnovu izmirenja obaveza iz izborne kampanje u iznosu od 7.280,80€ i to: za lokalne izbore u Herceg Novom u iznosu od 6.031,31€, lokalne izbore u Mojkovcu u iznosu od 749,49€ i za lokalne izbore u Nikšiću u iznosu od 500€, kao i da je po osnovu izmirenja obaveze iz izborne kampanje iz 2020. godine iz blagajne Centrale izvršila isplatu naknade jednom opunomoćenom predstavniku u iznosu od 400,00€, što nije u skladu sa odredbama člana 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je utvrđeno da se sva sredstva namijenjena za finansiranje izborne kampanje uplaćuju na poseban žiro račun i sva plaćanja troškova izborne kampanje vrše sa tog računa.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da sva plaćanja troškova izborne kampanje vrši sa posebnog žiro računa, prije zatvaranja istog, kako je to propisano odredbama člana 24 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i ne može iskazivati neizmirene obaveze po ovom osnovu.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije izvršila zatvaranja posebnih žiro računa za izborne kampanje u roku od 90 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora, što nije u skladu sa odredbama člana 25 Zakona. Naime, Partija nije u propisanom roku zatvorila posebne račune za lokalne izbore u Beranama, Žabljaku, Podgorici, Plavu, Bijelom Polju i Kolašinu, dok je sa zatvaranjem izbornih računa za izbore u Tivtu i Budvi neznatno kasnila.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da zatvaranje posebnog žiro računa za izborne kampanje vrši u roku utvrđenom odredbama člana 25 Zakona.**

Nalaz

- Upoređivanjem zvaničnih podataka o utrošenim sredstvima iskazanih u izvještajima za lokalne izbore za izbor odbornika i podataka evidentiranih u poslovnim knjigama Partije, utvrđeno je da Partija u izvještajima o porijeklu, iznosu i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava iz javnih i privatnih izvora koji su dostavljeni ASK-u za izborne kampanje u Podgorici i Budvi, nije iskazala sve troškove (u Izvještaju koji se odnosi na Podgoricu podaci se razlikuju za ukupan iznos od 12.801,70€, dok u Izvještaju koji se odnosi na Budvu podaci se razlikuju za ukupan iznos od 30.533,25€), dok su razlike u podacima neznatne za ostale izborne kampanje.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da vrši usaglašavanje podataka iskazanih u Izvještajima koje dostavlja Agenciji za sprječavanje korupcije sa podacima evidentiranim u poslovnim knjigama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija za lokalne izbore u Podgorici prekoračila limit troškova izborne kampanje propisan Zakonom. Prema podacima ASK-a, limit troškova izborne kampanje za Podgoricu je 68.425,56€, dok shodno podacima evidentiranim u Glavnoj knjizi subjekta revizije isti iznose 83.862,60€.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da ostvaruje troškove izborne kampanje u skladu sa utvrđenim limitima, kako je to propisano članom 17 stav 12 i članom 20 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Uvidom u putne naloge kojim su pravdani troškovi službenih putovanja, utvrđeno je da su obračuni dnevnica vršeni u skladu sa važećom Uredbom, osim kod određenog broja putnih naloga kod OO Plužine po osnovu kojih su vršene isplate putnih troškova na istom putnom nalogu za više uzastopnih putovanja iz istog mjesta polaska (Plužine). Takođe je utvrđeno, da kod većine opštinskih odbora putni nalozi po osnovu kojih su izvršene isplate naknada po osnovu korišćenja sopstvenog vozila u službene svrhe ne sadrže obračun navedenih troškova, već samo kilometražu i iznos za isplatu, što nije u skladu sa članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, iako putni nalozi sadrže fiskalne račune za gorivo. U postupku revizije nijesu prezentirani Izvještaji sa službenog puta kod pojedinih opštinskih odbora.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da se prije polaska na svako službeno putovanje izda nalog za službeno putovanje licu koje se upućuje na službeni put, kao i da isplatu troškova korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe, vrši na osnovu obračuna navedenih troškova na način utvrđen članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedinom važećem propisu koji reguliše ovu oblast.**

Nalaz

- Uvidom u djelovodnik Centrale Partije utvrđeno je da se u istom ne vrši zavođenje faktura dobavljača i putnih naloga, kao i da nijesu popunjavana sva polja istog. Takođe, djelovodnik Partije nije zaključen na kraju 2022. godine. Partija nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

Preporuka drugom državnom organu

Centralna banka Crne Gore

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je sa izbornog računa Partije za lokalne izbore u Beranama izvršena prinudna naplata redovnih poreskih obaveza Partije u iznosu od 2.183,47€, što nije u skladu sa članom 17 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisan da sredstva sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje ne mogu biti predmet izvršenja u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja i obezbjeđenja, osim za naplatu troškova izborne kampanje.

Preporuka P7

- **Centralna banka Crne Gore, shodno odredbi člana 17 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ne treba da sprovodi prinudnu naplatu sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje, s obzirom da sredstva sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje ne mogu biti predmet izvršenja u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja i obezbjeđenja, osim za naplatu troškova izborne kampanje.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA GRAĐANSKOG POKRETA "URA" ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Građanski pokret "URA"
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Građanskog pokreta "URA" za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Građanskog pokreta "URA" za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (od 12.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Građanskog pokreta "URA" za 2022. godinu (br. "I" 04-038/23-234 od 04.10.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Milan Dabović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 18.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Građanskog pokreta "URA" za 2022. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Građanskog pokreta "URA" za 2022. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 11.671,49€, tj. 1,84% od ukupnih rashoda Partije, koji iznose 634.320,13€. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u preporuci F1.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Građanskog pokreta "URA" utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog u odnosu na kriterijume revizije koje su materijalno značajne, ali ne i prožimajuće. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (čl.14 i 48), Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica člana (čl. 2, 5 i 6) i Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, pa u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u poslovnim knjigama evidentirala troškove reprezentacije u ukupnom iznosu od 7.462,10€, koji nijesu dokumentovani (nedostaju fiskalni računi/fakture), što nije u skladu sa članom 20 Zakona o računovodstvu.

Preporuka F1

- **Subjekt revizije treba da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, shodno članu 20 Zakona o računovodstvu.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Uvidom u poslovne knjige Partije utvrđeno je da Partija ne obezbjeđuje posebne računovodstvene evidencije prihoda i rashoda redovnog rada i za izborne kampanje što nije u skladu sa članom 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja kojim je propisano da je politički subjekt dužan da vodi računovodstvenu evidenciju o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi prihoda, imovine i rashoda.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije je shodno članu 48 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dužan da obezbijedi vođenje računovodstvene evidencije o prihodima, imovini i rashodima po porijeklu, visini i strukturi.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija tokom 2022. godine, sa računa ženske organizacije izvršila plaćanje troškova u iznosu od 72.309,62€. Partija nije prezentirala Statut ženske organizacije, već Pravilnik o načinu organizovanja i rada Foruma žena GP URA, kojim nije bliže uredila način trošenja sredstava namijenjenih za finansiranje ženske organizacije u političkom subjektu, što nije u skladu sa odredbama člana 14 stav 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je utvrđeno da se budžetska sredstva za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija u političkim subjektima mogu trošiti samo u skladu sa Statutom te ženske organizacije.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi donošenje posebnog Statuta ženske organizacije u cilju stvaranja uslova za trošenje sredstava za finansiranje ženske organizacije u političkom subjektu u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Uvidom u putne naloge kojim su pravdani troškovi dnevnica za službena putovanja u inostranstvo (1.506,05€), utvrđeno je da dio istih ne sadrže potpise korisnika putnog naloga, vrijeme polaska, odnosno dolaska sa službenog putovanja, kao i da nijesu podnošeni izvještaji sa službenih putovanja, što nije u skladu sa odredbama Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedinim propisom koji reguliše oblast službena putovanja. Takođe, utvrđeno je da putni nalozi ne sadrže djelovodni broj.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da troškove službenih putovanja obračunava i isplaćuje na osnovu putnih naloga koji sadrže sve potrebne elemente, u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija tokom 2022. godine, gotovinski iz blagajne izvršila isplate na ime troškova goriva u iznosu od 8.274,446€. Navedeni troškovi pravdani su fiskalnim računima, uz koje nijesu prezentirani dokazi za koja vozila je gorivo korišćeno, s obzirom da je Partija tokom 2022. godine raspolagala sa dva službena vozila, a Odlukom o potrošnji goriva u službene svrhe, utvrdila je pravo korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe i način pravdanja troškova goriva.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da prilikom pravdanja troškova goriva, precizno definiše za koja vozila se isto koristi, kao i da pravdanje troškova goriva u slučaju korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe vrši na način utvrđen internom Odlukom o potrošnji goriva u službene svrhe.**

Nalaz

- Uvidom u fiskalne račune/fakture Partije kojim su pravdani troškovi reprezentacije, utvrđeno je da isti nijesu ovjereni od strane lica koje je koristilo ugostiteljske usluge, kao ni od strane ovlašćenog lica koji odobrava troškove reprezentacije na teret sredstava Partije. Glavni odbor Partije je Odlukom o troškovima reprezentacije utvrdio ko ostvaruje pravo na troškove reprezentacije na teret sredstava Partije. Odlukom je definisana i namjena korišćenja sredstava za reprezentaciju. U postupku revizije na osnovu prezentirane dokumentacije (fiskalnih računa) nije se moglo utvrditi da li su troškovi reprezentacije ostvareni u skladu sa važećom Odlukom.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da se računi za pravdanje troškova reprezentacije ovjeravaju od strane lica koje je koristilo ugostiteljske usluge i ovlašćenog lica koje odobrava troškove reprezentacije na teret sredstava Partije u cilju efikasne kontrole da li se troškovi reprezentacije ostvaruju u skladu sa važećom Odlukom.**

Preporuka P6

- **Preporučuje se subjektu revizije da izmjenom postojećeg ili donošenjem novog internog akta preciznije odredi način pravdanja troškova reprezentacije i utvrdi ko ima pravo na korišćenje reprezentacije i u kojim iznosima.**

Nalaz

- Uvidom u Izvještaj o izvršenom popisu Partije za 2022. godinu, utvrđeno je da Komisija za popis u istom nije iskazala podatke o cjelokupnoj imovini Partije, već samo podatke o opremi nabavljenoj u 2022. godini. Takođe, godišnji popis imovine i obaveza Partije ne sadrži podatke o stanju sredstava na svim žiro računima (devizni žiro račun i depozite na četiri računa vezana za lokalne izbore održane 2021. godine, evidentirane u poslovnim knjigama), što nije u skladu sa odredbama člana 2, 5 i 6 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica.

Preporuka P7

- **Subjekt revizije treba da vrši popis imovine i obaveza na način utvrđen odredbama Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2022. godini angažovala ovlašćenog procjenjivača koji je izvršio procjenu fer vrijednosti opreme. Shodno Izvještaju o procjeni, ukupna vrijednost opreme na dan 31.12.2022. godine je procijenjena u iznosu od 87.739,81€. Partija nije u poslovnim knjigama evidentirala procijenjenu vrijednost opreme, odnosno nije izvršila odgovarajuća knjiženja shodno Izvještaju o procjeni ovlašćenog procjenjivača, već će, shodno Izjavi, isto izvršiti u toku 2023. godine.

Preporuka P8

- **Subjekt revizije treba da izvrši odgovarajuća knjiženja u poslovnim knjigama shodno Izvještaju o procjeni fer vrijednosti opreme sačinjenog od strane ovlašćenog procjenjivača.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija podnosila nadležnom organu mjesečne IOPPD obrasce za 2022. godinu, ali sa zakašnjenjima za određene mjesece u odnosu na rokove propisane Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Preporuka P9

- **Subjekt revizije je dužan da IOPPD obrasce podnosi nadležnom organu u roku propisanom važećim Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**.

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija na isplaćene neto naknade obračunavala i plaćala poreske obaveze (porez i prirez) na način kao da su sva angažovana lica u radnom odnosu, pri čemu u postupku revizije nijesu prezentirani dokazi o radno – pravnom statusu za lica angažovana ugovorom o djelu, pa se nije moglo utvrditi da li je obračun poreskih obaveza pravilno izvršen na isplaćene naknade, budući da se poreske obaveze ne obračunavaju na isti način za lica u radnom odnosu i nezaposlena lica.

Preporuka P10

- **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza**.

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije vršila usaglašavanja obaveza sa dobavljačima na kraju finansijske godine.

Preporuka P11

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima na kraju finansijske godine u cilju preciznog iskazivanja istih.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u poslovnim knjigama evidentirala potraživanja od lokalnih samouprava na osnovu usaglašene dokumentacije sa lokalnim samoupravama, osim za dvije opštine (Ulcinj i Herceg Novi), čiji podaci navedeni u dokumentaciji dostavljenoj Partiji ne odgovaraju podacima iskazanih potraživanja Partije prema ovim opštinama. Takođe, opština Budva nije u svom dopisu navela iznos dugovanja prema Partiji, već je Partija potraživanja prema opštini Budva iskazala shodno odlukama o visini budžetskih sredstava za finansiranje političkih subjekata za dio 2022. godine.

Preporuka P12

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama evidentira potraživanja prema lokalnim samoupravama na osnovu usaglašene dokumentacije sa istima.**

Nalaz

- Uvidom u poslovne knjige Partije utvrđeno je da je Partija na kraju 2022. godine u istim evidentirala depozite na četiri žiro računa otvorena za lokalne izbore održane 2021. godine (ukupno 10,92€), iako su isti, shodno prezentiranim potvrdama banke, ranije zatvoreni u propisanom roku.

Preporuka P13

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama sprovede potrebna knjiženja po osnovu zatvaranja žiro računa kod poslovnih banaka, a koji nijesu u funkciji.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA DEMOKRATSKE SRPSKE STRANKE ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska srpska stranka
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratske srpske stranke za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Centralnoj banci Crne Gore i Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br.18/2023 od 13.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2022. godinu (br. "I" 04-038/23-230 od 29.09.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **Zoran Jelić** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 23.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske srpske stranke za 2022. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da je subjekt revizije finansijske i druge radnje uskladio u svim bitno materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u preporukama P1 – P5.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2022. godini ostvarila priliv sredstava u iznosu od 804,10€ iz budžeta lokalne samouprave po osnovu finansiranja redovnog rada ženske organizacije, dok shodno evidencijama u poslovnim knjigama nije imala odliva sredstava po osnovu finansiranja rada ženske organizacije. U postupku revizije nije prezentiran poseban Statut ženske organizacije, što nije u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi donošenje posebnog Statuta ženske organizacije u cilju stvaranja uslova za korišćenje sredstava za finansiranje ženske organizacije u političkom subjektu u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Uvidom u blagajničku dokumentaciju vezanu za isplatu troškova službenih putovanja, utvrđeno je da je Partija vršila obračun i isplatu dnevnica za službena putovanja u zemlji po putnim nalozima, uz koje nijesu priloženi izvještaji sa službenog puta, što nije u skladu sa

članom 9 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru. Takođe, uvidom u naloge za službena putovanja, utvrđeno je da su predsjednica Partije i pojedini predsjednici opštinskih odbora iste potpisivali u svojstvu nalogodavca i podnosioca računa, čime nije obezbijeđeno razdvajanje odgovornosti.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije je dužan da obračun i isplatu putnih troškova vrši na osnovu putnih naloga uz koje su, između ostalog, priloženi izvještaji sa službenog puta, kako je to propisano članom 9 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Preporuka P3

- **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju uspostavljanja kontrolnih aktivnosti, obezbijedi razdvajanje odgovornosti kojim se sprječava da isto lice istovremeno bude odgovorno za odobravanje i ostvarivanje određenih prava (isplata sredstava).**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija vršila isplatu troškova upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe shodno Uredbi o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, pri čemu nije navedene troškove dodatno dokumentovala fiskalnim računima, što nije u skladu sa Odlukom Partije o ostvarivanju prava na gorivo i reprezentaciju kojom je, između ostalog, utvrđeno da se troškovi upotrebe sopstvenog vozila pravdaju fiskalnim računima i putnim nalozima.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe dodatno dokumentuje fiskalnim računima o potrošnji goriva, kako je to utvrđeno Odlukom Partije.**

Nalaz

Partija nije prezentirala dokaze da obezbjeđuje vođenje evidencija vezanih za kancelarijsko poslovanje.

Preporuka P5

- **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi vođenje evidencija koje se odnose na kancelarijsko poslovanje, kao i da u cilju adekvatne validnosti izlaznih i ulaznih akata internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja arhiviranih predmeta.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA DEMOKRATSKOG SAVEZA ALBANACA ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratski savez Albanaca
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratskog saveza Albanaca za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratskog saveza Albanaca za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (od 20.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratskog saveza Albanaca za 2022. godinu (br."I" 04-038/23-256 od 18.10.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Branislav Radulović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 23.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratskog saveza Albanaca za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratskog saveza Albanaca za 2022. godinu nije u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Partija u poslovnim knjigama i Godišnjem konsolidovanom finansijskom izvještaju, koji nije sačinila na propisanim obrascima, iskazala troškove u ukupnom iznosu od 5.071,86€, koje nije dokumentovala, dok troškove u ukupnom iznosu od 1.196,92€ nije evidentirala i iskazala na odgovarajuće račune. Takođe, Partija je u Bilansu uspjeha iskazala prihode u manjem iznosu za 659,72€ u odnosu na iste evidentirane u Glavnoj knjizi (od kojih je iznos od 400,00€ umjesto na prihode evidentirala na potraživanja), dok u Izvještaju o načinu i namjeni utroška sredstava za finansiranje redovnog rada ženske organizacije nije iskazala podatke o ostvarenim prilivima (9.262,86€) i odlivima sredstava (4.631,12€) po osnovu finansiranja rada ženske organizacije. Konstatovane nepravilnosti u Godišnjem konsolidovanom finansijskom izvještaju predstavljaju materijalno značajnu grešku u odnosu na utvrđenu materijalnost (materijalnost je utvrđena u iznosu od 799,01€, tj. 2% od ukupnih rashoda Partije, koji iznose 39.950,05€), pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na finansijsku reviziju.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da Demokratski savez Albanaca nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja koje se odnose na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 14 i 49), Zakona o računovodstvu (član 20 i 22), Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat (konstatovano u okviru nalaza i preporuka br. P3,P4 i P6) nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije sačinila Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2022. godinu na obrascima propisanim važećim Pravilnikom o obrascu godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta, kao i da u Izvještaju o načinu i namjeni utroška sredstava za finansiranje redovnog rada ženske organizacije nije iskazala podatke, iako u 2022. godini ostvarila prilive (9.262,86€) i odlive sredstava (4.631,12€) po osnovu finansiranja rada ženske organizacije. Takođe, uvidom u podatke evidentirane u

Glavnoj knjizi Partije i iste iskazane u Godišnjem konsolidovanom finansijskom izvještaju za 2022. godinu utvrđena je neusaglašenost u podacima jer su prihodi u Izvještaju (Bilans uspjeha), iskazani u manjem iznosu za 259,72€ u odnosu na iste evidentirane u Glavnoj knjizi, kao i za iznos priloga od fizičkih lica od 400,00€, koji je u Glavnoj knjizi, umjesto na prihode evidentiran na potraživanja.

Preporuka F1

- **Subjekt revizije treba da sačinjava godišnji konsolidovani finansijski izvještaj političkog subjekta na propisanim obrascima shodno važećem Pravilniku o obrascu godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta i da u poslovnim knjigama pravilno evidentira sve poslovne transakcije koje se odnose na fiskalnu godinu, kao i da u godišnjem konsolidovanom finansijskom izvještaju, iskazuje podatke koji su usaglašeni sa podacima evidentiranim u poslovnim knjigama.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u poslovnim knjigama i Godišnjem konsolidovanom finansijskom izvještaju iskazala troškove u ukupnom iznosu od 5.071,86€, koje nije dokumentovala (nedostaju fiskalni računi/fakture i dokumentacija za isplatu neto naknada), što nije u skladu sa odredbama člana 20 Zakona o računovodstvu, kojim je, između ostalog, propisano da računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva. Navedeni troškovi se odnose na: troškove po osnovu isplaćenih neto naknada u ukupnom iznosu od 1.836,00€, troškove reprezentacije u ukupnom iznosu od 2.107,90€, troškove mobilne telefonije u iznosu od 165,83€, troškove nabavke protokolarnog poklona u iznosu od 230,00€, gotovinski plaćene troškove u iznosu od 532,13€ i troškove nastale korišćenjem platne kartice u iznosu od 200,00€.

Preporuka F2

- **Subjekt revizije treba da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, shodno članu 20 Zakona o računovodstvu.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije u poslovnim knjigama na odgovarajuće račune evidentirala poslovne transakcije u ukupnom iznosu od 1.996,92€, od kojih se iznos od 1.596,92€ odnosi na troškove. Partija je na račun potraživanja evidentirala prihode u iznosu od 400,00€, dok je troškove goriva u iznosu od 666,04€ evidentirala na račun 531 – troškovi transportnih i ptt usluga evidentirala, troškove komunalnih usluga u iznosu od 48,14€ na račun 535 - troškovi reklame i propagande i troškovi reprezentacije, prevoza i goriva u ukupnom iznosu od 882,74€ na račun 550 - troškovi drugih neproizvodnih usluga, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

Preporuka F3

- **Subjekt revizije treba da prilikom evidentiranja poslovnih transakcija u poslovnim knjigama u potpunosti primjenjuje Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija donijela Finansijski plan i program rada za 2022. godinu sa zakašnjenjem (dana 05.01.2022. godine), što nije u skladu sa odredbama člana 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da se finansijski plan i program rada donose do kraja tekuće za narednu godinu. Navedeni akt ne sadrži podatke o programskim aktivnostima Partije, već samo podatke o planiranim prihodima i rashodima.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da donosi finansijski plan i program rada do kraja tekuće za narednu godinu u skladu sa članom 49 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kao i da godišnjim programom rada definiše planirane partijske aktivnosti.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2022. godini evidentirala ostvarene prihode u iznosu od 39.444,72€, što odgovara iznosu planiranih prihoda, dok je rashode ostvarila u iznosu od 39.950,05€, što je za 9.434,05€ ili 30,92% više od planiranih rashoda, pa se konstatuje da rashodi nijesu realno planirani.

Preporuka P2

- **Preporučuje se subjektu revizije da realnije planira rashode, a u slučaju ostvarivanja istih u značajno većem ili manjem iznosu da izvrši korekciju Finansijskog plana.**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da su tokom 2022. godine, sa računa ženske organizacije DSA izvršena plaćanja troškova u ukupnom iznosu od 4.631,12€, pri čemu Statutom ženske organizacije DSA nije bliže uređen način trošenja sredstava namijenjenih za finansiranje ženske organizacije u političkom subjektu, već isti sadrži samo odredbe o organizaciji, programskim opredjeljenima i nadležnostima organa, što nije u skladu sa odredbama člana 14 stav 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je utvrđeno da se budžetska sredstva za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija u političkim subjektima mogu trošiti samo u skladu sa Statutom te ženske organizacije.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da Statutom ženske organizacije bliže uredi način trošenja sredstava namijenjenih za finansiranje rada ženske organizacije u cilju stvaranja uslova za trošenje navedenih sredstava u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Uvidom u Izvještaj o izvršenom popisu Partije za 2022. godinu, utvrđeno je da Partija nije izvršila godišnji popis obaveza, potraživanja i depozita na žiro računima sa stanjem na dan 31.12.2022. godine, već samo popis opreme (iskazano deskriptivno), što nije u skladu sa članom 22 Zakona o računovodstvu i članom 2, 5 i 6 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da vrši godišnji popis imovine i obaveza u skladu sa odredbama člana 22 Zakona o računovodstvu i odredbama člana 2, 5 i 6 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica.**

Nalaz

- Uvidom u bančine izvode žiro računa Partije i podatke evidentirane u poslovnim knjigama Partije utvrđena je razlika u stanju depozita za iznos od 154,92€, koliko je evidentirano više depozita u poslovnim knjigama Partije u odnosu na bančine izvode žiro računa. Shodno obrazloženju od strane predstavnika Agencije koja je vodila poslovne knjige Partije, navedena razlika se odnosi na depozit sa žiro računa koji nije aktivan više od dvije godine. Shodno navedenom konstatuje da stanje depozita Partije na kraju 2022. godine po bančinim izvodima, ne odgovara stanju depozita na žiro računa iskazanom u poslovnim knjigama Partije i Finansijskom izvještaju za iznos od 154,92€.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama pravilno evidentira sve poslovne transakcije na osnovu adekvatne računovodstvene dokumentacije, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, kako je to propisano članom 20 Zakona o računovodstvu, kao i da sprovede potrebna knjiženja po osnovu zatvaranja žiro računa kod poslovnih banaka, a koji nijesu u funkciji.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije vodila blagajničko poslovanje tokom 2022. godine, iako je shodno prezentiranoj dokumentaciji ostvarila priliv i odliv gotovinskih transakcija u iznosu od 2.420,00€. Partija ne obezbjeđuje pomoćnu evidenciju blagajničkog poslovanja kroz dnevnik blagajne, kao ni evidenciju istog u okviru Glavne knjige preko računa Blagajne, već vrši direktno evidentiranje troškova po osnovu gotovinskih plaćanja, što nije u skladu sa odredbama člana 20 Zakona o računovodstvu kojim su, između ostalog, propisana pravila urednog knjigovodstva.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da sve gotovinske transakcije evidentira u pomoćnoj knjizi za blagajničko poslovanje (dnevniku blagajne), koja predstavlja osnov za evidentiranje istih u Glavnoj knjizi, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, kako je to propisano članom 20 Zakona o računovodstvu.**

Nalaz

- Partija je troškove goriva u iznosu 7.123,91€, koji su plaćeni preko žiro računa dokumentovala zbirnim mjesečnim specifikacijama i fakturama izdatim od strane dobavljača, pri čemu nijesu u svim fakturama navedeni podaci o licu i registarski broj vozila za koje je korišćeno gorivo, niti su dodatno dokumentovani fiskalnim računima. Budući da Partija ne posjeduje sopstveno vozilo, ista nije internim aktom utvrdila ko ima pravo na korišćenje goriva na teret sredstava Partije, do kog limita i u koje svrhe, što je bila u obavezi.

Preporuka P7

- **Subjekt revizije treba da internim aktom definiše ko ima pravo na priznavanje troškova goriva na teret sredstava Partije, do kog limita i u koje svrhe, prilikom korišćenja sopstvenog automobila za potrebe Partije.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija u poslovnim knjigama ne obezbjeđuje evidenciju potraživanja. Takođe, ista nije prezentirala dokumentaciju o usaglašavanju potraživanja sa lokalnim samoupravama po osnovu prihoda iz 2022. godine.

Preporuka P8

- **Preporučuje se subjektu revizije da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava, koja treba da bude zasnovana na ovjerenoj i usaglašenoj dokumentaciji.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije vršila usaglašavanja obaveza sa dobavljačima na kraju finansijske godine.

Preporuka P9

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima na kraju finansijske godine u cilju preciznog iskazivanja istih.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije internim aktom definisala ko ima pravo na korišćenje reprezentacije na teret sredstava Partije, do kog limita i za koje namjene.

Preporuka P10

- **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko ima pravo na korišćenje reprezentacije na teret sredstava Partije, do kog limita i za koje namjene.**

Nalaz

- Partija nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

Preporuka P11

- **Subjekt revizije treba da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA „POKRETA ZA PLJEVLJA“ ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	„Pokret za Pljevlja“
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj „Pokreta za Pljevlja“ za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja „Pokreta za Pljevlja“za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (broj 210/23 od 18.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja „Pokreta za Pljevlja“ za 2022. godinu (br. “I“ 04-038/23-248 od 16.10.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** - rukovodilac Kolegijuma i senator **dr Branislav Radulović** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 23.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja „Pokreta za Pljevlja“ za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj „Pokreta za Pljevlja“ za 2022. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 793,92€, tj. 2% od ukupnih rashoda Partije, koji iznose 39.695,79€. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u preporuci F1.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja „Pokreta za Pljevlja“ je utvrđeno da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja koje se odnose na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 14, 24 i 25), Zakona o računovodstvu (član 20 i 22), Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, pa u skladu sa tim, a imajući vidu da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju prožimajući efekat (konstatovano u okviru nalaza i preporuke P2) nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije na odgovarajući račun evidentirala troškove pomoći i donacija u iznosu od 2.000,00€ u poslovnim knjigama, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica jer je navedene troškove, umjesto u okviru računa 551 – Reprezentacija, trebalo evidentirati u okviru računa 559 - Ostali nematerijalni troškovi. Takođe, Partija je u okviru ostalih troškova i režijskog materijala evidentirala nabavku opreme u iznosu od 196,27€, što nije u skladu sa Pravilnikom, s obzirom da je nabavku opreme trebalo evidentirati na odgovarajući račun u okviru klase 0, a ne na troškove.

Preporuka F1

- **Subjekt revizije treba da prilikom evidentiranja troškova u poslovnim knjigama u potpunosti primjenjuje Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica, kao i da nabavku opreme evidentira na odgovarajući račun u okviru klase 0, shodno važećem Pravilniku, a ne na trošak.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2022. godini ostvarila prihode u ukupnom iznosu od 43.251,04€, dok su rashodi ostvareni u iznosu od 39.695,79€, što se u značajnoj mjeri razlikuje u odnosu na prihode i rashode planirane Finansijskim planom za 2022. godinu (ukupno planirani prihodi i rashodi Partije za 2022. godinu iznose po 9.755,05€).

Preporuka P1

- **Preporučuje se subjektu revizije da realnije planira prihode i rashode, a u slučaju ostvarivanja istih u značajno većem ili manjem iznosu da izvrši korekciju Finansijskog plana.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je „Pokret za Pljevlja“ samostalno izvršio otvaranje posebnog žiro računa kod poslovne banke za finansiranje troškova izborne kampanje na lokalnim izborima u Pljevljima, koji nije zatvorio nakon zaključivanja Sporazuma o zajedničkom-koalicionom nastupu na lokalnim izborima u Pljevljima, zajedno sa dva politička subjekta (Demokrate CG i Ujedinjena CG), po osnovu kojeg je zaključen i Sporazum o otvaranju zajedničkog žiro računa (Demokrate CG) i imenovanju odgovornog lica za upravljanje namjenski prikupljenim sredstvima na izbornom žiro računu. Takođe, Pokret za Pljevlja je sa izbornog žiro računa koji je samostalno otvorio izvršio plaćanja troškova izborne kampanje po osnovu lokalnih izbora u Pljevljima u ukupnom iznosu od 18.544,00€ i isti nije zatvorio (stanje sredstva na navedenom računu 31.12.2022. godine iznosilo 11.856,00€), što nije u skladu sa odredbama člana 24 i 25 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim su utvrđene obaveze otvaranja i zatvaranja posebnog žiro računa.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba vrši otvaranje i zatvaranje posebnog žiro računa za izborne kampanje na način propisan odredbama člana 24 i 25 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija tokom 2022. godine, sa računa ženske organizacije izvršila plaćanje troškova u iznosu od 958,20€, pri čemu nije prezentirala Statut ženske organizacije, već Odluku o organizaciji i načinu rada organizacije žena Pokreta za Pljevlja, što nije u skladu sa odredbama člana 14 stav 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je utvrđeno da se budžetska sredstva za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija u političkim subjektima mogu trošiti samo u skladu sa Statutom te ženske organizacije.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi donošenje posebnog Statuta ženske organizacije u cilju stvaranja uslova za trošenje sredstava za finansiranje ženske organizacije u političkom subjektu u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da Partija nije izvršila godišnji popis obaveza, potraživanja i depozita na žiro računima sa stanjem na dan 31.12.2022. godine, već samo popis opreme, što nije u skladu sa članom 22 Zakona o računovodstvu i članom 2 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica. Takođe, revizijom je utvrđeno da Partija ne obezbjeđuje evidenciju osnovnih sredstava u Glavnoj knjizi, kao ni analitičku evidenciju istih u posebnom računovodstvenom programu ili vanbilansno.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da vrši godišnji popis imovine i obaveza u skladu sa odredbama člana 22 Zakona o računovodstvu i člana 2 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, kao i da vodi evidenciju osnovnih sredstava u cilju upoređivanja popisom utvrđenog stanja i utvrđivanja eventualnih razlika (manjkova ili viškova).**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija obezbjeđuje evidenciju blagajničkog poslovanja u okviru Glavne knjige, dok ne obezbjeđuje pomoćnu evidenciju blagajničkog poslovanja kroz dnevnik blagajne.

Preporuka P5

- **Subjekt revizije treba da vodi pomoćnu evidenciju blagajničkog poslovanja, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, shodno članu 20 Zakona o računovodstvu.**

Nalaz

- Uvidom u putne naloge kojim su pravdani troškovi dnevnica za službena putovanja u zemlji utvrđeno je da dio putnih naloga ne sadrži datum pravdanja istih, kao i da nijesu podnošeni izvještaji sa službenog putovanja, što nije u skladu sa članom 9 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru. Takođe, Partija je izvršila isplate na ime troškova upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe Predsjedniku Partije, bez pisane saglasnosti o odobravanju upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe, što nije u skladu sa članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru. Revizijom je utvrđeno i da je dio putnih naloga potpisivan od strane Predsjednika Partije u svojstvu nalogodavca i podnosioca računa.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da troškove službenih putovanja obračunava i isplaćuje na osnovu putnih naloga koji sadrže sve potrebne elemente, u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Preporuka P7

- **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi da putne naloge ne potpisuje isto lice u ulozi nalogodavca i podnosioca računa.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije vršila usaglašavanje obaveza sa dobavljačima (nijesu prezentirani IOS-i ili slične potvrde).

Preporuka P8

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima na kraju finansijske godine u cilju preciznog iskazivanja istih.**

Nalaz

- Uvidom u djelovodnik Partije utvrđeno je da se u istom ne vrši zavođenje faktura dobavljača. Partija nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

Preporuka P9

- **Subjekt revizije treba da vrši evidentiranje i arhiviranje svih ulaznih i izlaznih akata, kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA RADNIČKE PARTIJE ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Radnička partija
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Radničke partije za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić - član Kolegijuma

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Radničke partije za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br.123/23 od 19.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Radničke partije za 2022. godinu (br. "I" 04-038/23-253 od 17.10.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** – rukovodilac Kolegijuma i senator **Zoran Jelić** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 23.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Radničke partije za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Radničke partije za 2022. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti poslovanja Radničke partije utvrđene su neusklađenosti poslovanja iste u odnosu na kriterijume revizije koje su materijalno značajne, ali ne i prožimajuće. Neusklađenosti se odnose na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, Zakona o računovodstvu, Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru i Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, pa u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija tokom 2022. godine, sa računa ženske organizacije izvršila plaćanje troškova u iznosu od 3.900,33€, u vezi sa kojim nije prezentirala poseban Statut ženske organizacije, što nije u skladu sa odredbama člana 14 stav 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je utvrđeno da se budžetska sredstva za finansiranje redovnog rada ženskih organizacija u političkim subjektima mogu trošiti samo u skladu sa Statutom te ženske organizacije.

Preporuka P1

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi donošenje posebnog Statuta ženske organizacije u cilju stvaranja uslova za trošenje sredstava za finansiranje ženske organizacije u političkom subjektu u skladu sa članom 14 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u poslovnim knjigama evidentirala pojedine troškove, koje nije dokumentovala, što nije u skladu sa odredbama člana 20 Zakona o računovodstvu, kojim je, između ostalog, propisano da računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, shodno članu 20 Zakona o računovodstvu.**

Nalaz

- Uvidom u putne naloge kojim su pravdani troškovi službenih putovanja u zemlji utvrđeno je da veći dio putnih naloga ne sadrži izvještaje sa službenog puta, što nije u skladu sa odredbama člana 9 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

Preporuka P3

- **Subjekt revizije treba da troškove službenih putovanja obračunava i isplaćuje na osnovu putnih naloga koji sadrže sve potrebne elemente, u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da, subjekat revizije izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD obrasce) za 2022. godinu nije dostavljao nadležnom poreskom organu u roku utvrđenom članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (do 15-og u mjesecu za prethodni obračunski period), izuzev za jedan mjesec izvještajnog perioda.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije je dužan da IOPPD obrasce dostavlja nadležnom organu u roku utvrđenom članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija tokom 2022. godine vršila plaćanja troškova goriva i reprezentacije, a nije internim aktom utvrdila ko ostvaruje pravo na navedene troškove na teret sredstava Partije, kao ni limit za iste.

Preporuka P5

- **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko ostvaruje pravo na korišćenje goriva i reprezentacije na teret sredstava Partije, kao i da utvrdi limit za navedene troškove.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

Preporuka P6

- **Subjekt revizije treba da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA SOCIJALISTA CRNE GORE ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Socijalisti Crne Gore
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Socijalista Crne Gore za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima
Sastav Kolegijuma:	Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić - član Kolegijuma

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijalista Crne Gore za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br.36/2023 od 18.10.2023. godine) na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijalista Crne Gore za 2022. godinu (br. "I" 04-038/23-254 od 17.10.2023. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, senator **Nikola N. Kovačević** - rukovodilac Kolegijuma i senator **Zoran Jelić** - član Kolegijuma na sjednici održanoj dana 23.10.2023. godine, razmotrio je i usvojio **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijalista Crne Gore za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Socijalista Crne Gore za 2022. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da je subjekt revizije finansijske i druge radnje uskladio u svim bitno materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u preporukama P1 – P4.

NALAZI I PREPORUKE

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2022. godini ostvarila prihode u iznosu od 17.235,48€, što je za 5.798,52€ ili 25,17% manje u odnosu na planirane, dok je rashode ostvarila u iznosu od 13.314,79€, što je za 5.285,21€ ili 28,41% manje od planiranih.

Preporuka P1

- **Preporučuje se subjektu revizije da realnije planira prihode i rashode, a u slučaju ostvarivanja istih u značajno većem ili manjem iznosu da izvrši korekciju Finansijskog plana.**

Nalaz

- Partija je dostavljala nadležnom organu IOPPD obrasce za 2022. godinu ali ne u roku (do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec) utvrđenim članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Preporuka P2

- **Subjekt revizije treba da dostavlja nadležnom organu IOPPD obrasce u roku (do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec) utvrđenim članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**

Nalaz

- Uvidom u naloge za službena putovanja kojim su pravdani troškovi upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe utvrđeno je da putni nalozi nijesu dodatno dokumentovani fiskalnim računima za gorivo.

Preporuka P3

- **Preporučuje se subjektu revizije da troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe dodatno dokumentuje fiskalnim računima o potrošnji goriva.**

Nalaz

- Revizijom je utvrđeno da Partija nije internom procedurom definisala poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja ulaznih i izlaznih akata.

Preporuka P4

- **Subjekt revizije treba da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.**

REVIZIJE PRIVREDNIH DRUŠTAVA

Revizije privrednih društava

Godišnjim planom revizija za 2023. godinu, Državna revizorska institucija je planirala da izvrši **4 (četiri) finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja privrednih društava** i to **2 (dvije) revizije privrednih društava čiji je osnivač država ili u kojima država ima većinsko vlasništvo** i **2 (dvije) revizije privrednih društava u vlasništvu lokalne samouprave.** U odnosu na navedeno, Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **1 (jednu)** finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja **privrednog društva čiji je osnivač država za 2022. godinu i 2 (dvije)** finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja **privrednog društva u vlasništvu lokalne samouprave,** dok je započeta **revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO "Crnogorski elektrodistributivni sistem" Podgorica za 2022. godinu**.

U nastavku je dat pregled **finansijskih revizija i revizija pravilnosti privrednih društava**, izvršenih i objavljenih u izvještajnom periodu:

- **Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore Budva za 2022. godinu**
- **Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Možura" DOO Bar za 2022. godinu**
- **Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Luka Kotor" AD Kotor za 2022. godinu**

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja **3 finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja privrednih društava** izrazila mišljenja na godišnji finansijski izvještaj i usklađenost poslovanja sa zakonima i podzakonskim aktima. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja u finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja privrednih društava:

JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore Budva za 2022. godinu	Pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju	Uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti
Možura DOO Bar za 2022. godinu	Pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju	Uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti
"Luka Kotor" AD Kotor za 2022. godinu	Pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju	Uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti

U finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja jedinica privrednih društava, Državna revizorska institucija je dala ukupno **4 preporuke na finansijsku reviziju i 30 preporuka na reviziju pravilnosti poslovanja privrednih društava** i to:

Na osnovu sprovedenih finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja privrednih društava, Državna revizorska institucija je utvrdila ključne nepravilnosti i slabosti u sljedećim oblastima:

Neusklađenost između planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda

Oblast upravljanja i finansijskih kontrola
(nedostatak plana unaprjeđenja upravljanja i kontrola, nedostatak strateških i drugih planova;
nedostatak sistema izvještavanja)

Zapošljavanje
(ugovori o djelu; ugovori o privremenim i povremenim poslovima;
zapošljavanje preko Agencije za posredovanje)

Javne nabavke
(ne vrši se procjena stvarnih potreba u skladu sa raspoloživim sredstvima za javne nabavke;
nepredviđene nabavke bez izmjene plana javnih nabavki)

REVIZIJE PRIVREDNIH DRUŠTAVA ČIJI JE OSNIVAČ DRŽAVA ILI U KOJIMA DRŽAVA IMA VEĆINSKO VLASNIŠTVO

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA "JAVNO PREDUZEĆE ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE" BUDVA ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	„Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore" Budva
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Milan Dabović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Upravnom odboru kao organu upravljanja Preduzeća, Vladi Crne Gore, Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore.

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore" Budva za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije i Izjašnjenja subjekta revizije na Preliminarni izvještaj o reviziji „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ – Budva za 2022. godinu, br. 0201-2716/11 od 12.10.2023. godinu, na osnovu člana 12 i 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i člana 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu senator **Zoran Jelić** (rukovodilac Kolegijuma) i senator **dr Milan Dabović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 17.10.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ Budva za 2022. godinu**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišnjih finansijskih izvještaja „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ - Budva za 2022. godinu utvrđeno je da su finansijski izvještaji za 2022. godinu sastavljeni u svim materijalnim aspektima, u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da su prezentovani na fer i objektivan način. Utvrđena odstupanja nijesu materijalno značajna u odnosu na postavljene kriterijume za finansijsku reviziju, te u skladu s tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na finansijsku reviziju.

Ne izražavajući rezervu u odnosu na dato mišljenje skrećemo pažnju Društvu na dosljednu primjenu Međunarodnog računovodstvenog standarda 8 i Međunarodnog računovodstvenog standarda 37.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti Godišnjih finansijskih izvještaja „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ - Budva za 2022. godinu, utvrđeno je da Društvo nije u potpunosti uskladilo poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđena odstupanja i neusklađenosti poslovanja Društva sa sljedećim propisima: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o državnoj imovini, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini i Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini **i** Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica koja su materijalno značajna ali ne i prožimajuća u odnosu na postavljene kriterijume za reviziju pravilnosti, na osnovu čega nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na reviziju pravilnosti.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Provjerom načina obračuna odloženih poreskih obaveza, utvrđeno je, da je prilikom izračunavanja vrijednosti sredstava nad kojim se ne vrši obračun amortizacije (zemljište, umjetnička djela) i koja su u fazi pripreme, greškom izuzeta i nematerijalna sredstva koja su bila u funkciji, u vrijednosti od 11.114,00€. Takođe je prilikom obračuna odloženih poreskih obaveza primijenjena stopa poreza na dobit pravnih lica od 9%, na ukupnu razliku između sadašnje knjigovodstvene vrijednosti i sadašnje vrijednosti sredstava po obračunu amortizacije u poreske svrhe. Obračunom u postupku revizije je utvrđeno da je efekat

naznačenih grešaka manje iskazivanje pozicije odloženih poreskih obaveza za iznos od 20.758,61€, za koliko je manje iskazana pozicija u Iskazu o rezultatu - "Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja".

Preporuka F1

- **Preporučuje se Preduzeću da izvrši korekciju obračuna odloženih poreskih obaveza, kao i korekciju odgovarajućih knjigovodstvenih stavova u vezi sa tim, kako bi se efekti odrazili u narednim finansijskim iskazima.**

Nalaz

- Preduzeće nije izvršilo analizu sudskih sporova, kako bi se utvrdila vjerovatnoća odliva sredstava po tom osnovu i napravila pouzdana procjena, već je evidentirani iznos rezervisanja utvrđen na osnovu ostvarenja Plana korišćenja sredstava Javnog preduzeća za 2022. godinu. Shodno naznačenom Planu pod stavkom „Gubici i naknade štete" je planiran iznos od 110.00,00€, dok je ostvarenje po tom osnovu iznosilo 48.621€, te je razlika ova dva iznosa od 61.379€ knjigovodstveno proknjižena na rezervisanja po osnovu sudskih sporova na kontu 4095.
  Struktura planiranih rashoda svrstanih prema Planu korišćenja sredstava Javnog preduzeća za 2022. godinu, u kategoriju „Gubici i naknade štete" se odnosi na: Naknade trećim licima; Otpisi nenaplaćenih potraživanja; Gubici od prodaje i rashodovanja osnovnih sredstava i Rashodi iz ranijih godina. Uzimajući u obzir opisani način opredjeljivanja rezervacije sa sudske troškove, konstatuje se da nijesu ispunjeni uslovi MRS 37 koji se odnose na priznavanje rezervisanja za sudske sporove. Zbog specifičnosti analize sudskih sporova, revizor se nije mogao izjasniti o visini eventualno pogrešnog iskazivanja predmetne pozicije.

Preporuka F2

- **Preporučuje se Preduzeću da rezervisanje troškova koji se odnose na sudske postupke izvrši nakon pouzdane procjene iznosa buduće obaveze po osnovu sudskih sporova Preduzeća.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Postoji znatna neusklađenost između planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda. Takođe, u Preduzeću ne postoji Metodologija planiranja, kojom bi se definisala potreba za planiranjem, vrste i sadržina planova (ukuljučujući i Plan korišćenja sredstava), način sačinjavanja planova, lica (službe) odgovorne za sačinjavanje planova, način usvajanja planova, praćenje implementacije planiranih aktivnosti i dr.

Preporuka P1

- **Preporučuje se Preduzeću da nakon sprovedene analize utvrdi nedostatke u planiranju, kao i da usvoji Metodologiju planiranja.**

Nalaz

- U Preduzeću su na kraju 2022. godine u radnom odnosu bila 54 lica. Tokom godine ugovorima o djelu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima angažovano je 77 lica, pretežno za poslove iz djelatnosti Preduzeća, koji su predviđeni aktom o sistematizaciji, za koje su isplaćeni troškovi naknada u iznosu od 164.827,59€. Takođe, Preduzeće je posredstvom Agencije za ustupanje zaposlenih za 10 mjeseci angažovalo 39 lica (prosječno 32 lica na mjesečnom nivou) pretežno za poslove koji su predviđeni aktom o sistematizaciji, u vezi sa čim su nastali troškovi u ukupnom iznosu od 324.332,20€ (od čega je provizija Agencije iznosila 20.829,38€). Uzimajući u obzir da troškovi koji se odnose na zarade zaposlenih, iskazanih na računima 520 i 521 iznose 1.268.349,79€, dok su troškovi naknada za angažovana lica iznosila 489.159,79€ konstatuje se da je nivo troškova nastao po osnovu angažovanih lica na značajnom nivou, koji su dodatno uvećani i za troškove provizije.

Preporuka P2

- **Preporučuje se Preduzeću da preispita potrebe, način i obim angažovanja lica za vršenje poslova iz djelatnosti Preduzeća, odnosno da, u cilju veće transparentnosti i omogućavanja jednake dostupnosti radnih mjesta, zapošljavanje na radnim mjestima koja su predviđena aktom o sistematizaciji i za koje postoji izražena potreba, vrši u skladu sa Zakonom o radu – javnim oglašavanjem.**

Nalaz

- Popis imovine nije vršen na propisanom PL obrascu, već na obrascu koji sadrži podatke o nabavnoj, amortizovanoj i sadašnjoj vrijednosti. Pomenuti obrazac ne sadrži podatke o utvrđenim manjkovima i viškovima, razliku između knjigovodstvenog stanja i stanja po popisu, već je to prikazano u posebnim tabelama. Navedeno nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kojim je predviđeno da se popis vrši na Obrascu PL, u kojem se unosi: stanje u knjigovodstvenoj evidenciji, stanje po popisu, kao i razlika između ta dva stanja (višak/manjak).

Preporuka P3

- **Preduzeće treba da vrši popis imovine na Obrascu PL, u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- U statutu Preduzeća nije naznačena vrijednost osnovnog kapitala, kao ni podaci o vlasniku kapitala. U Centralnom registru privrednih subjekata nije evidentirana vrijednost osnovnog kapitala.

Preporuka P4

- **Preporučuje se Preduzeću da osnivačkim aktima definiše iznos i vlasništvo nad kapitalom kao i da Centralnom registru privrednih subjekata prijavi podatke o kapitalu.**

Nalaz

- Preduzeće je iskazalo iznos rezervi na podračunu 321 – Zakonske (obavezne) rezerve u iznosu od 7.806,51€, iako izdvajanje u Zakonske rezerve nije predviđeno Zakonom o privrednim društvima, niti drugim propisom kojim se uređuje ova oblast. Takođe, Preduzeće nije Statutom (niti drugim aktom) predvidjelo formiranje statutarnih rezervi, kojim bi se odredio način formiranja, iznos i njihovo korišćenje.

Preporuka P5

- **Preporučuje se Preduzeću da Statutom definiše rezerve, utvrdi način formiranja, iznos i korišćenje rezervi, te da u skladu sa tim vrši knjigovodstveno evidentiranje rezervi.**

Nalaz

- U postupku revizije je utvrđeno da je većina zaključenih ugovora o korišćenju morskog dobra iz 2019. godine, sa istim zakupcima aneksirana i naredne 4 godine, pod istim uslovima i cijenama zakupa, zaključno sa 2023. godinom, te je prepoznat rizik propuštene dobiti, obzirom na inflaciju i skok cijena po kojima zakupci izdaju i naplaćuju plažni mobilijar i sl.

Preporuka P6

- **Preporučuje se Preduzeću da u sljedećem javnom pozivu u dijelu naknada za korišćenje/zakupnina i vremena zakupa, definiše usklađivanje cijena zakupa sa uslovima i načinom valorizacije predmeta ugovora (u slučaju godišnjeg produženja ugovora), kao i da donese izmjene i dopune cjenovnika početnih naknada za korišćenje/zakup morskog dobra.**

Nalaz

- U postupku revizije je utvrđeno da su Odlukom o davanju u zakup/na korišćenje djelova morskog dobra prema programu privremenih objekata u zoni morskog dobra i Atlasu crnogorskih plaža i kupališta kriterijumi i podkriterijumi za izbor najpovoljnijeg ponuđača, definisani na način da se smanjuje mogućnost drugim zainteresovanim pravnim/ fizičkim licima da učestvuju u pozivu.

Preporuka P7

- **Preporučuje se Preduzeću da uz dobijanje saglasnosti Vlade Crne Gore u sljedećim javnim pozivima za kupališta, dodatno propiše kriterijume za učešće, kako bi se što većem broju fizičkih/pravnih lica omogućilo da učestvuju u postupku.**

Nalaz

- Osim licima koja su zaposlena u Preduzeću, zimnica je isplaćena i licima koja su angažovana ugovorom o djelu (dakle, licima koja nijesu u radnom, već u obligacionom odnosu), što nije u skladu sa čl. 27 Kolektivnog ugovora, kojim je predviđeno da se zimnica isplaćuje samo zaposlenima u Preduzeću.

Preporuka P8

- **Preduzeće treba da isplaćuje zimnicu samo licima koja su u radnom odnosu, u skladu sa Kolektivnim ugovorom.**

Nalaz

- Uvidom u računovodstvenu dokumentaciju, utvrđeno je da su ugovori o djelu zaključivani i za poslove koji su predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji koji je važio u momentu zaključenja ugovora, iako se ugovor o djelu može zaključiti za obavljanje poslova koji su van djelatnosti pravnog lica, a koji imaju za predmet samostalnu izradu ili opravku određene stvari, samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla.

Preporuka P9

- **Preduzeće treba da ugovore o djelu zaključuje isključivo za izvršenje poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.**

Nalaz

- Ugovori o privremenim i povremenim poslovima zaključivani su za period duži od 120 radnih dana u kalendarskoj godini, kao i za poslove koji zahtjevaju određena znanja i stručnost, i koji su sistematizovana aktom o sistematizaciji. Navedeno nije u skladu sa članom 200 Zakona o radu kojim je predviđeno da poslodavac može, za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini (privremeni i povremeni poslovi), sa određenim licem koje se nalazi na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje, da zaključi ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova.
  Prilikom obračuna naknada po osnovu zaključenih ugovora o privremenim i povremenim poslovima Preduzeće nije postupalo u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i odredbama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, već je obračunavalo i uplaćivalo porez, prirez i doprinos za PIO (20,5%) na iznos 70% bruto osnovice (kao za ugovore o djelu). Nepravilan obračun navedenih naknada, uslovio je i nepravilnu evidenciju u IOPPD obrascu.

Preporuka P10

- **Preduzeće treba da ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključuje samo pod uslovima predviđenim čl. 200 Zakona o radu i da prilikom isplate naknada izvršiocima posla vrši obračun pripadajućih poreza i doprinosa u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Nalaz

- U okviru podračuna 5599 – drugi nematerijalni troškovi su evidentirani troškovi sa opisom „nedokumentovani trošak“ (39 stavki), u ukupnom iznosu od 6.201,98€. Troškovi se odnose na korišćenje poslovne platne kartice „Business Debit“. U postupku revizije je utvrđeno da u vezi sa naznačenim troškom, u knjigovodstvu Preduzeća ne postoji dokumentacija kojom se pravdaju naznačeni troškovi, već je knjiženje pojedinačnih iznosa vršeno na osnovu izvoda stanja prometa na transakcionom računu Preduzeća. Nakon utvrđenih nedostataka koji se

odnose na pravilno dokumentovanje troškova, od strane službenika Ekonomsko finansijskog sektora, prezentiran je dio računa koji se odnose na plaćanje posredstvom „Business Debit" kartice u ukupnom iznosu od 4.464,68€ (za 17stavki), dok ostatak iznosa od 1.737,30€ (22 stavki) nije dokumentovan. Prezentirani računi nijesu zavedeni i nije izvršena njihova verifikacija.

Preporuka P11

- **Preporučuje se Preduzeću da obezbijedi dokumentovanje troškova koji nastaju korišćenjem platne kartice, te da se dokumentacija uz obrazloženje nastalih troškova, blagovremeno dostavlja knjigovodstvu na knjiženje.**

Nalaz

- Realizacija nabavki (2.019.686,25€) u odnosu na zadnju izmjenu plana (5.935.430,01€) iznosila je 34% za 2022 godinu, sa značajnim učešćem jednostavnih nabavki u odnosu na planirane, što upućuje na slabosti u planiranju javnih nabavki.

Preporuka P12

- **Preporučuje se Preduzeću da Plan javnih nabavki zasniva na procjeni stvarnih potreba i u skladu sa raspoloživim sredstvima planira postupke javnih nabavki.**

Nalaz

- U izvještaju o jednostavnim nabavkama ispod 5.000,00€ prikazan je iznos nabavki za reprezentaciju od 16.954,08€ (uključujući PDV), što je iznad dozvoljenog iznosa za jednostavne nabavke ispod 5.000,00€. Takođe u odnosu na ukupan iznos evidentiranih troškova reprezentacije (24.676,78€) nije sproveden odgovarajući postupak nabavke.

Preporuka P13

- **Preporučuje se Preduzeću da izdatke za reprezentaciju planira u skladu sa potrebama i da shodno tome sprovede odgovarajući postupak nabavke, kao i da sve nabavke evidentira u izvještaju u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Trošak naknada za rad dva člana Upravnog i dva člana Revizorskog odbora, koja su zaposlena u Preduzeću (24.279,88€) evidentirani su na računima 520 i 521, i iste je trebalo evidentirati na računu 526 - troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora. Takođe, na računima 520 i 521 evidentiran je i trošak poreza i prireza za jubilarne nagrade (1.825,79€), solidarne pomoći (726,00€), naknada za troškove za dolazak i odlazak sa rada (17.666,72€), isplate po osnovu poklona za 8. mart (9.153,90€), kao i trošak zimnice (29.429,52€), a iste je trebalo evidentirati na računu 529 - ostali lični rashodi i naknade.
  - Na računu 522 - troškovi naknada po ugovoru o djelu, osim troškova naknada po ugovoru o djelu evidentirani su i troškovi naknada ugovora o privremenim i povremenim poslovima, a iste je trebalo evidentirati na računu 524 - Troškovi naknade po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima.

- Preduzeće je trošak zakupa komunalne infrastrukture u iznosu od 9.090,91€ evidentiralo na podračunu 5321- troškovi usluga i održavanja, a iste je trebalo evidentirati na računu 533-troškovi zakupa.
- Preduzeće je troškove koji se odnose na izdatke za humanitarne, kulturne, zdravstvene, obrazovne i sportske namjene pravnim i fizičkim licima u ukupnom iznosu od 192.205,04€, iskazalo u okviru grupe 57, umjesto grupe 55 – nematerijalni troškovi, što bi bilo u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

Preporuka P14

- **Preduzeće treba da vrši evidenciju poslovnih promjena u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

Skretanje pažnje

Nalaz

- Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, nije reorganizovano u skladu sa Zakonom o unaprjeđenju poslovnog ambijenta i Zakonom o privrednim društvima jer nije dobilo saglasnost na statusne promjene od Vlade. Preduzeće je u prethodnom periodu, u cilju pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore, više puta informisalo i dostavljalo nadležnom ministarstvu odluke o reorganizaciji Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom u privredno društvo sa ograničenom odgovornošću i Statut Društva koje je usvajao Upravni odbor Preduzeća. Međutim, Preduzeće do završetka revizije nije dobilo saglasnost na reorganizaciju. Takođe, evidentan je problem koji Preduzeće ima sa identifikacijom i evidentiranjem državne imovine koju koristi.

Preporuka P15

- **Preduzeće treba da u saradnji sa Vladom obezbijedi sprovođenje postupka reorganizacije i statusnih promjena Javnog preduzeća u skladu sa Zakonom o unaprjeđenju poslovnog ambijenta i Zakonom o privrednim društvima. Kroz reorganizaciju Preduzeća treba definisati i način sticanja kapitala, korišćenja i evidentiranja imovine.**

REVIZIJE PRIVREDNIH DRUŠTAVA U VLASNIŠTVU LOKALNIH SAMOUPRAVA

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA „LUKA KOTOR“ AD KOTOR ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	„Luka Kotor“ AD Kotor
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru direktora kao organ upravljanja i rukovođenja Društva, Opštini Kotor i Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja “Luka Kotor“ AD Kotor za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije i izjašnjenja subjekta revizije br: 0302-2116 od 26.06.2023. godine na Preliminarni izvještaj o revizijie Godišnjeg finansijskog izvještaja „Luka Kotor“ – AD Kotor za 2022. godinu (Interno br:05-038/23-95), na osnovu člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i člana 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu senator **Zoran Jelić** (rukovodilac Kolegijuma) i senator **dr Branislav Radulović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 30.06.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Luka Kotor“ - AD Kotor za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišnjih finansijskih izvještaja „Luka Kotor“ – AD Kotor za 2022. godinu utvrđeno je da su finansijski izvještaji za 2022. godinu sastavljeni u svim materijalnim aspektima, u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da su prezentovani na fer i objektivan način. Utvrđena odstupanja nijesu materijalno značajna, te u skladu s tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na finansijsku reviziju.

Ne izražavajući rezervu u odnosu na dato mišljenje skrećemo pažnju Društvu na dosljednu primjenu Međunarodnog računovodstvenog standarda 12.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti Godišnjih finansijskih izvještaja „Luka Kotor“ AD Kotor za 2022. godinu, utvrđeno je da Društvo nije u potpunosti uskladilo poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđena odstupanja i neusklađenosti poslovanja Društva sa sljedećim propisima: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o državnoj imovini, Zakonom o javnim nabavkama, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini i Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini koja su materijalno značajna ali ne i prožimajuća u odnosu na postavljene kriterijume za reviziju pravilnosti, na osnovu čega nadležni Kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na reviziju pravilnosti**.**

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Društvo je na 31.12.2021. godine izvršilo procjenu sredstava što je uslovilo uvećanje knjigovodstvene vrijednosti sredstava za 583.213,79€. Razlika između knjigovodstvene vrijednosti revalorizovanog sredstva i njegove poreske osnovice je privremena razlika i ona dovodi do odložene poreske obaveze/sredstva. Na iznos uvećane vrijednosti sredstava, Društvo je trebalo da obračuna iznos odloženih poreskih obaveza u iznosu od 52.489,24€. Navedena greška nije uticala na iskazani finansijski rezultat.

Preporuka F1

- **Društvo treba da primjenjuje Međunarodni računovodstveni standard 12, te da shodno tome u pasivi Iskaza o finansijskoj poziciji izvrši ispravku greške.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Uzimajući u obzir prikazane uporedne podatke o planiranim i ostvarenim prihodima i rashodima tokom 2022. godine, kao i nizak stepen realizacije planiranih investicionih ulaganja, evidentno je značajno odstupanje između planiranih i ostvarenih aktivnosti te planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda. Ovo ukazuje na potrebu formalnijeg pristupa u procesu planiranja.
  Takođe, u periodu krize COVID-19, onemogućene su redovne aktivnosti Društva, što je negativno uticalo na poslovanje, te bi samim tim bilo opravdano da Društvo u budućem periodu pored redovnog plana izradi i plan za krizne situacije. Na ovaj način Društvo bi spremnije odgovorilo na buduće krize koje utiču na slobodan protok brodova i putnika i tako smanjilo negativan uticaj na poslovanje Društva.

Preporuka P1

- **Društvo treba da, na osnovu stečenih iskustava tokom krize Covid-19, osmisli i učini operativnim planove za oporavak nakon krize koji bi poslužili kao valjana osnova za odgovor na krizu i obezbijedili stabilnost i kontinuitet poslovanja u budućim kriznim situacijama.**

Nalaz

- Društvo nije, u skladu sa članom 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru uspostavio unutrašnje kontrole utvrđivanjem internih pravila i procedura za sve procese koje se odvijaju u Društvu (obračun i isplatu zarada, blagajničko poslovanje, korišćenje sredstava reprezentacije, korišćenje službenih telefona i visine limita, evidentiranje i plaćanje ulaznih i izlaznih faktura). U postupku revizije Društvo je donijelo sljedeće procedure i akta:
  Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja službenih vozila u svojini „Luka Kotor“ AD Kotor br: 0202-804 od 28.03.2023. godine, Pravilnik o službenim putovanjima u zemlji i inostranstvu broj: 0202-806 od 28.03.2023. godine i Pravilnik o blagajničkom poslovanju broj: 0202-807 od 28.03.2023. godine.

Preporuka P2

- **Društvo treba da u skladu sa članom 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru nastavi sa uspostavljanjem unutrašnjih kontrola utvrđivanjem internih pravila i procedura za korišćenje sredstava reprezentacije, korišćenje službenih telefona i visine limita, evidentiranje i plaćanje ulaznih i izlaznih faktura.**

Nalaz

- Društvo nije, u skladu sa članom 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru kroz kontrolne aktivnosti izvršio razdvajanje odgovornosti kojom se sprječava da jedno lice istovremeno bude odgovorno za odobravanje, ovlašćivanje, evidentiranje ili kontrolu i nije uspostavilo sistem dvojnog potpisa u kome finansijska obaveza ne može biti preuzeta ili izvršeno plaćanje bez potpisa rukovodioca subjekta i rukovodioca finansijske službe ili drugog ovlašćenog lica.

Preporuka P3

- **Društvo treba da, u skladu sa članom 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru izvrši razdvajanje odgovornosti kojom se sprječava da jedno lice istovremeno bude odgovorno za odobravanje, ovlašćivanje, odnosno izvršenje, evidentiranje ili kontrolu i uspostavi sistem dvojnog potpisa u kome finansijska obaveza ne može biti preuzeta ili izvršeno plaćanje bez potpisa rukovodioca subjekta i rukovodioca finansijske službe ili drugog ovlašćenog lica.**

Nalaz

- Unutrašnja revizija u Društvu nije uspostavljena u skladu sa članom 49 Zakona, organizovanjem organizacione jedinice za unutrašnju reviziju, niti je potpisan sporazum Društva sa unutrašnjom revizijom drugog subjekta, uz saglasnost Ministarstva. Društvo Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta ima predviđeno radno mjesto Interni revizor-jedan izvršilac, koje nije popunjeno.

Preporuka P4

- **Društvo treba da u skladu sa članom 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru uspostavi unutrašnju reviziju.**

Nalaz

- U Društvu popis na kraju godine nije rađen na Obrascu PL, koji je predviđen Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini. Takođe, Društvo nije u skladu sa članom 50 Zakona o državnoj imovini, i članom 9 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini, podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini dostavilo nadležnom organu Opštine, do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu na propisanim obrascima (pokretnih stvari na obrascima PS-1 i PS-2 i nepokretnih stvari na obrascima NS-1 i NS-2).

Preporuka P5

- **Društvo treba da vrši popis imovine na Obrascu PL, u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kao i da podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini dostavlja nadležnom organu Opštine, na propisanim obrascima i u propisanim rokovima, u skladu sa Zakonom o državnoj imovini i Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini.**

Nalaz

- Zaposlenima koji obavljaju poslove lučkog pilota isplaćivan je poseban dodatak u iznosu od 150€ neto po brodu, odnosno jahti kojom je upravljano odnosno pilotirano, bez pravnog osnova sadržanog u opštem aktu poslodavca.
  Posebni dio zarade u iznosu od 74,63€ bruto isplaćivan je od 01.01.2022. do 30.06.2022. godine, na osnovu Odluke o posebnom dijelu zarade broj: 0302-2673 od 27.11.2021. godine.

Preporuka P6

- **Društvo treba sve dodatke i uvećanja zarada da obračunava i isplaćuje u skladu sa Zakonom o radu i opštim aktom poslodavca.**

Nalaz

- Realizacija nabavki (112.198,08€) značajno je niža u odnosu na plan (1.144.613,91€), što upućuje na slabosti u planiranju javnih nabavki (ispod 10% planiranih nabavki je realizovano). Društvo nije planiralo postupak javne nabavke za nabavku usluga transfera putnika morskim putem sa brodova u statusu međunarodnog pomorskog saobrćaja.

Preporuka P7

- **Preporučuje se Društvu da Plan javnih nabavki zasniva na procjeni stvarnih potreba i u skladu sa raspoloživim sredstvima planira postupke javnih nabavki.**

Nalaz

- Društvo je sprovelo otvoreni postupak za nabavku naftnih proizvoda i goriva i zaključilo Ugovor broj: 0306-515 od 01.03.2022. godine (Partija 1–6.050€ sa PDV-om) i Ugovor broj: 0306-516 od 01.03.2022. godine (Partija 1–18.950€ sa PDV-om). Sprovedena javna nabavka i zaključeni ugovori nijesu evidentirani u statističkom izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama.
  Društvo nije sprovelo postupak za jednostavnu nabavku betonskih sidrenih blokova i usluga revizije, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki.

Preporuka P8

- **Društvo treba da sve nabavke realizuju kroz postupke javnih (ili jednostavnih) nabavki, i da sve javne nabavke evidentira u izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.**

Nalaz

- Društvo je nepravilno evidentiralo prihode po projektu DANOVA u iznosu od 73.267,65€, na računu 641 – Prihodi po osnovu uslovljenih donacija, umjesto na računu 6799 – Ostali nepomenuti prihodi.
  Društvo je nepravilno evidentiralo prihode od prevoza putnika u iznosu od 290.650€, na računu 6590 – Prihodi od prevoza putnika-Tenderi, ovu vrstu prihoda je trebalo evidentirati na računu 612 – Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na domaćem tržištu.
  Društvo je nepravilno evidentiralo i prihode od otkupa tenderske dokumentacije u iznosu od 7.142,40€, na računu 6699 – Ostali finansijski prihodi, ovu vrstu prihoda je trebalo evidentirati na računu 659 – Ostali poslovni prihodi.
  Trošak naknada fizičkim licima po osnovu ugovora o dopunskom radu u iznosu od 10.383,84€ evidentiran je na računu 520 - Troškovi zarada i naknada zarada, umjesto na računu 525 – troškovi naknada fizičkim licima po osnovu ostalih ugovora.
  Društvo je poslovne promjene koje se odnose na rashode nastale u tekućem izvještajnom periodu, a na osnovu vjerodostojne računovodstvene isprave iz tog perioda umjesto na računu 5912 (Aneks I sa „MV Konsalt“ d.o.o. Podgorica zaključen je 17.05.2022. godine, faktura broj: 35/2022 zaprimljena u Društvu 30.05.2022. godine) trebalo da knjiži na konto 550 – Troškovi neproizvodnih usluga.

Preporuka P9

- **Društvo treba da evidentira poslovne promjene shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u Kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.**

MIŠLJENJE, NALAZI I PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA „MOŽURA“ DOO BAR ZA 2022. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	„Možura“ DOO Bar
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Odboru direktora kao organu upravljanja i rukovođenja Društva, Opštini Bar i Opštini Ulcinj kao vlasnicima Društva, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Možura“ DOO Bar za 2022. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije i Izjašnjenja subjekta revizije br: 1996/23 od 26.09.2023. godine, na Preliminarni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Možura“ DOO Bar za 2022. godinu (Interno br: 05-038/23-213 od 15.09.2023. godine), na osnovu člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i člana 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu senator **Zoran Jelić** (rukovodilac Kolegijuma) i senator **dr Branislav Radulović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 09.10.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Možura“ DOO Bar za 2022. godinu.**

MIŠLJENJE

MIŠLJENJE O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

Finansijskom revizijom Godišnjih finansijskih izvještaja „Možura“ – DOO Bar za 2022. godinu utvrđeno je da su finansijski izvještaji za 2022. godinu sastavljeni u svim materijalnim aspektima, u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da su prezentovani na fer i objektivan način. Utvrđena odstupanja nijesu materijalno značajna, te u skladu s tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na finansijsku reviziju.

Ne izražavajući rezervu u odnosu na dato mišljenje skrećemo pažnju Društvu na dosljednu primjenu Međunarodnog računovodstvenog standarda 8.

MIŠLJENJE O REVIZIJI PRAVILNOSTI

Revizijom pravilnosti godišnjih finansijskih izvještaja „Možura“ doo bar za 2022. godinu, utvrđeno je da društvo nije u potpunosti uskladilo poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. revizijom su utvrđena odstupanja i neusklađenosti poslovanja društva sa sljedećim propisima: zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, zakonom o radu, zakonom o državnoj imovini, zakonom o javnim nabavkama, uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini i uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini koja su materijalno značajna ali ne i prožimajuća u odnosu na postavljene kriterijume za reviziju pravilnosti, na osnovu čega nadležni kolegijum DRI izražava **uslovno mišljenje** na reviziju pravilnosti.

NALAZI I PREPORUKE

Finansijska revizija

Nalaz

- Društvo je trebalo da izvrši umanjenje iznosa nabavne vrijednosti za iznos amortizacije zaključno sa 31.12.2022. godine, te da tako dobijen podatak za neotpisanu vrijednost na kraju godine iz (kolone 8) OA obrasca koristi za obračun odloženog poreskog sredstva/obaveze. Međutim, prema izjavi odgovornog lica Društvo od početka rada nije raspolagalo podatkom o nabavnoj vrijednosti doniranih građevinskih objekata, već za tu svrhu počev od 2020. godine koristi podatke dobijene procjenom vrijednosti tih građevinskih objekata.
  Način obračuna odloženog poreskog sredstva/obaveze koji je primijenjen od strane Društva može imati uticaj na finansijski rezultat. Revizoru u postupku revizije nisu stavljeni na uvid podaci o nabavnoj vrijednosti građevinskih objekata koji su donacija, kao ni iznosi amortizacije za protekle godine koji se odnose na nabavnu vrijednost tih sredstava zaključno sa 31.12.2022. godine, pa se nije mogao izvršiti obračun odloženih poreskih sredstava/obaveza.

Preporuka F1

- **Društvo treba da obezbijedi podatke o nabavnoj vrijednosti doniranih građevinskih objekata i da nakon toga izvrši korekciju u obračunu odloženog poreskog sredstva/obaveze, shodno odredbama Međunarodnog računovodstvenog standarda 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.**

Revizija pravilnosti

Nalaz

- Društvo je kroz izrađeni Poslovnik integrisanog Sistema menadžmenta (IMS-a) preduzelo korake da uskladi svoje poslovanje sa zahtjevima međunarodnog Standarda ISO 9001:2015 - Sistemi menadžmenta kvalitetom i ISO14001:2015 - Sistemi menadžmenta životnom sredinom, u cilju unapređenja sistema poslovanja. Međutim, Društvo nije u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru obezbijedilo sprovođenje upravljanja i unutrašnjih kontrola zasnovano na elementima upravljanja i kontrola.

Preporuka P1

- **Društvo treba da, u cilju unapređenja upravljanja i unutrašnjih kontrola, obezbijedi dosljednu primjenu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

Nalaz

- Društvo nije donijelo dugoročan plan upravljanja ljudskim resursima u smislu izmjena organizacione strukture Društva, smanjenja ili povećanja broja zaposlenih, nepopunjenosti radnih mjesta ili odsustva zaposlenih sa ključnih funkcija. U Sektoru za ekonomsko - pravne poslove na značajnim poslovima: samostalni referent – računovođa i samostalni referent za pravne poslove angažovani su zaposleni preko Agencije za privremeno zapošljavanje.

Preporuka P2

- **Preporučuje se Društvu da u skladu sa Zakonom o radu, u Sektoru za ekonomsko - pravne poslove angažuje odgovarajuće kadrove, po pravilu javnim oglašavanjem i zaključivanjem ugovora o radu, a angažovanje o privremenom ustupanju zaposlenih preko Agencije koristi kao izuzetak.**

Nalaz

- Iznos nenaplaćenih potraživanja (2.477.821,84€) značajno premašuje iznos ostvarenih poslovnih prihoda u 2022. godini (1.599.046,61€). U postupku revizije utvrđeno je da Društvo nije donijelo posebnu proceduru kojom su propisani rokovi i odgovornosti u procesu naplate potraživanja. Društvo treba posebnu pažnju da posveti naplati istih.

Preporuka P3

- **Društvo treba da donese posebnu proceduru kojom su propisani rokovi i odgovornosti u procesu naplate potraživanja i da izradi Strategiju naplate potraživanja i na osnovu iste sačini Akcioni plan naplate potraživanja sa mjerama, nosiocima aktivnosti i rokovima i mjesečnim izvještavanjem Odbora direktora o ostvarenim rezultatima.**

Nalaz

- Shodno članu 44 Zakona o državnoj imovini evidenciju nepokretnih i pokretnih stvari, na kojima svojinska prava i ovlašćenja vrši Crna Gora, a koje služe za obavljanje funkcije, vode organi koji te stvari koriste. Organi i službe dužni su da vrše popis imovine koju koriste. Revizijom je utvrđeno da Društvo ne vodi evidenciju zemljišta koje koristi, kao ni da ga obuhvata popisom. Takođe, Društvo nije podatke iz popisa imovine dostavilo Upravi za državnu imovinu i katastar, odnosno nadležnom organu opštine na propisanim obrascima (pokretnih stvari na obrascima „PS-1“ i „PS-2“ i nepokretnih stvari na obrascima „NS-1“ i „NS-2“);

Preporuka P4

- **Društvo treba da blagovremeno vrši popis i podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini dostavlja nadležnim organima za poslove imovine, na propisnim obrascima u elektronskoj formi, radi vođenja Registra nepokretnosti do kraja februara tekuće godine, za prethodnu godinu.**

Nalaz

- U izvještaju o sprovedenim javnim nabavkama evidentirano je da je procijenjena vrijednost planiranih nabavki u iznosu od 662.500€ (bez PDV-a), dok je ukupna ugovorena vrijednost sprovedenih javnih nabavki u 2022. godini iznosila 224.869,65€ (bez PDV-a), što je 33,94% manje u odnosu na plan.

Preporuka P5

- **Društvo treba da plan javnih nabavki zasniva na procjeni stvarnih potreba i u skladu sa raspoloživim sredstvima planira postupke javnih nabavki, a sve nepredviđene nabavke za kojima se naknadno ukaže potreba realizuje na način što će pristupiti izmjenama prvobitnog plana.**

Skretanje pažnje

Nalaz

- Deponovanje otpada je osnovna djelatnost Društva, koju Društvo treba da obavlja na neodređeno vrijeme i dok postoje ekonomski i drugi uslovi za obavljanje djelatnosti. S obzirom da se radi o djelatnosti od javnog i opšteg ekonomskog interesa, neophodno je poslovanje Društva u narednom period učiniti izvjesnijim. Uzimajući u obzir trenutne kapacitete Deponije, kao i da količina deponovanog otpada raste iz godine u godinu, očekivano je da u srednjoročnom periodu dođe do prepunjenosti planiranih kapaciteta.

Preporuka P6

- **Preporučuje se Društvu da u saradnji sa osnivačima i Vladom u što hitnijem roku definiše budući status deponije Možura na način da isti proširi sa novim sanitarnim kadama ili da se definiše alternativna lokacija koja bi omogućila nastavak nesmetanog odlaganja otpada opštinama sa juga Crne Gore.**

SISTEMSKE PREPORUKE

SISTEMSKE PREPORUKE IZ REVIZIJE PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2022. GODINU

SISTEMSKE PREPORUKE IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2022. GODINU

U procesu revizije je utvrđeno da se odredbe člana 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu[1] u vezi sa obavezom uplate i evidencije nekonsolidovanih sopstvenih prihoda javnih ustanova, koje se finansiraju iz budžeta, ne primjenjuju na sve javne ustanove. Naime, stavom 5 člana 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, je propisano da javna ustanova mora biti prepoznata organizacionom i/ili programskom klasifikacijom godišnjeg zakona o budžetu kako bi bila predmet konsolidacije [2].

SP1

Preporučuje se Skupštini Crne Gore da razmotri mogućnost, da u cilju usklađivanja sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, izmijeni normu godišnjeg zakona o budžetu koja se odnosi na konsolidaciju sopstvenih prihoda javnih ustanova, na način da se u Glavnoj knjizi trezora evidentiraju svi nekonsolidovani primici i izdaci (sopstveni prihodi, donacije i drugi, kao i njihova potrošnja) svih javnih ustanova koje se finansiraju iz budžeta Crne Gore.

Revizijom je utvrđeno da je sa Centralnog računa državnog trezora vršen prenos sredstava JP Morsko dobro u iznosu od 9.254.270,12€, Veterinarskoj komori i veterinarskim ambulantama u iznosu od 219.036,85€ i DOO Fondu za zaštitu životne sredine u iznosu od 238.760,78€, shodno zakonskim ovlašćenjima. Finansiranje navedenih entiteta vrši se direktno bez prenosa sredstava na Glavni račun državnog trezora, tako da se potrošnja ne evidentira u Glavnoj knjizi trezora.

SP2

Preporučuje se da se pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda finansiraju kroz sistem budžeta Crne Gore.

Ministarstvo finansija je evidentiralo primitke od povraćaja plaćenih izdataka iz prethodnog perioda na grupi računa 715 – Ostali prihodi pri čemu Državna revizorska institucija skreće pažnju da se ove transakcije i evidentiranje istih ponavljaju.

SP3

Potrebno je da Ministarstvo finansija razmotri mogućnost uvođenja konta ekonomske klasifikacije za primitke od povraćaja plaćenih izdataka.

Revizijom je utvrđeno da je Vlada Crne Gore kod Uprave za inspekcijske poslove, Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Ministarstva zdravlja imenovala lica za vršioce dužnosti u dva mandata, što nije u skladu sa članom 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

SP4

Preporučuje se Vladi Crne Gore da, u skladu sa članom 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima određuje vršioca dužnosti do imenovanja odnosno postavljenja lica a najduže do 6 mjeseci.

Revizijom je utvrđeno da ne postoji zakonska obaveza vođenja centralizovane evidencije po svim potraživanjima iz budžeta Crne Gore (pozajmice i krediti opštinama, finansijskim institucijama i dr.), pa samim tim ne postoje cjeloviti izvještaji koji bi pružili presjek stanja po svim potraživanjima na datum 31.12.2022. godine.

[1] "Sl. list CG",br. 144/21, 055/22, 109/22

[2] Uzimajući u obzir programsku i organizacionu klasifikaciju koja je na snazi, odredbama se obuhvataju samo sopstveni prihodi javnih ustanova kulture, dok su izuzete javne ustanove obrazovanja, javne zdravstvene ustanove, kao i javne ustanove socijalnog staranja.

SP5

Potrebno je stvoriti zakonske pretpostavke za centralizovanu evidenciju potraživanja. Evidenciju potraživanja je neophodno centralizovati iz razloga primjene novog Zakona o računovodstvu u javnom sektoru i promjene načina obračuna budžetskog rezultata kojim neto pozajmljivanje od strane budžeta postaje korektivni iznos izvora finansiranja deficita.

SP6

Državna revizorska institucija skreće pažnju da je u postupku revizije utvrđeno da Komisije za popis Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva kulture i medija, Ministarstva sporta i mladih, Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstva kapitalnih investicija i Uprave za katastar i državnu imovinu nijesu izvršile popis blagajne i obaveza na 31.12.2022. godine. U toku 2022. godine subjekti revizije nijesu vršili isplate preko blagajne, već su iste vršene preko SAP sistema u skladu sa usmenom informacijom Ministarstva finansija kojom su obaviješteni o prestanku rada blagajne.

U procesu revizije utvrđeno je da odgovarajući zakonski propisi koji propisuju naplatu javnih prihoda nemaju usaglašenu nomenklaturu prihoda sa njihovom ekonomskom suštinom.

SP7

Državna revizorska institucija skreće pažnju da je potrebno da predlagači zakona usaglašavaju nomenklaturu prihoda sa njihovom ekonomskom suštinom.

SISTEMSKE PREPORUKE IZ POJEDINAČNIH REVIZIJA

Senat Državne revizorske institucije je usvojio preporuke sistemskog značaja, koje su proistekle iz vršenja finansijskih revizija i revizija pravilnosti sedam (7) subjekata revizije, od kojih se 4 odnose na revizije potrošačkih jedinica, 2 na revizije političkih subjekata i 1 na reviziju fonda. Sistemske preporuke su date

u cilju unaprjeđenja sistema javnih finansija i poslovanja većeg broja subjekata revizije kroz moguće izmjene zakonskih i podzakonskih akata i otklanjanje uočenih slabosti u određenim oblastima.

U nastavku je dat grafički prikaz sistemskih preporuka iz izvršenih pojedinačnih finansijskih revizija i revizija pravilnosti.

Revizije potrošačkih jedinica

Agencija za investicije Crne Gore za 2021. godinu	**Ministarstvu ekonomskog razvoja, organima nadležnim za realizaciju razvojnih projekata jedinica lokalne samouprave**	2 preporuke	uspostaviti objedinjenu bazu podataka sa finansijskim, evidencionim i podacima od ukupnog uticaja za sprovođenje posebnog programa	opredijeliti razvojne projekte primjereno stepenu razvijenosti jedinica lokalne samouprave

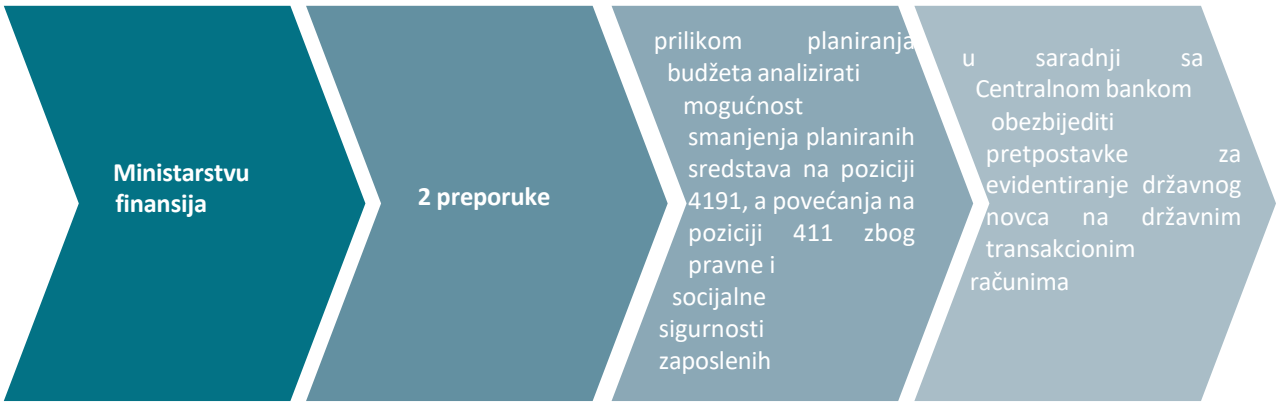
Revizije političkih subjekata

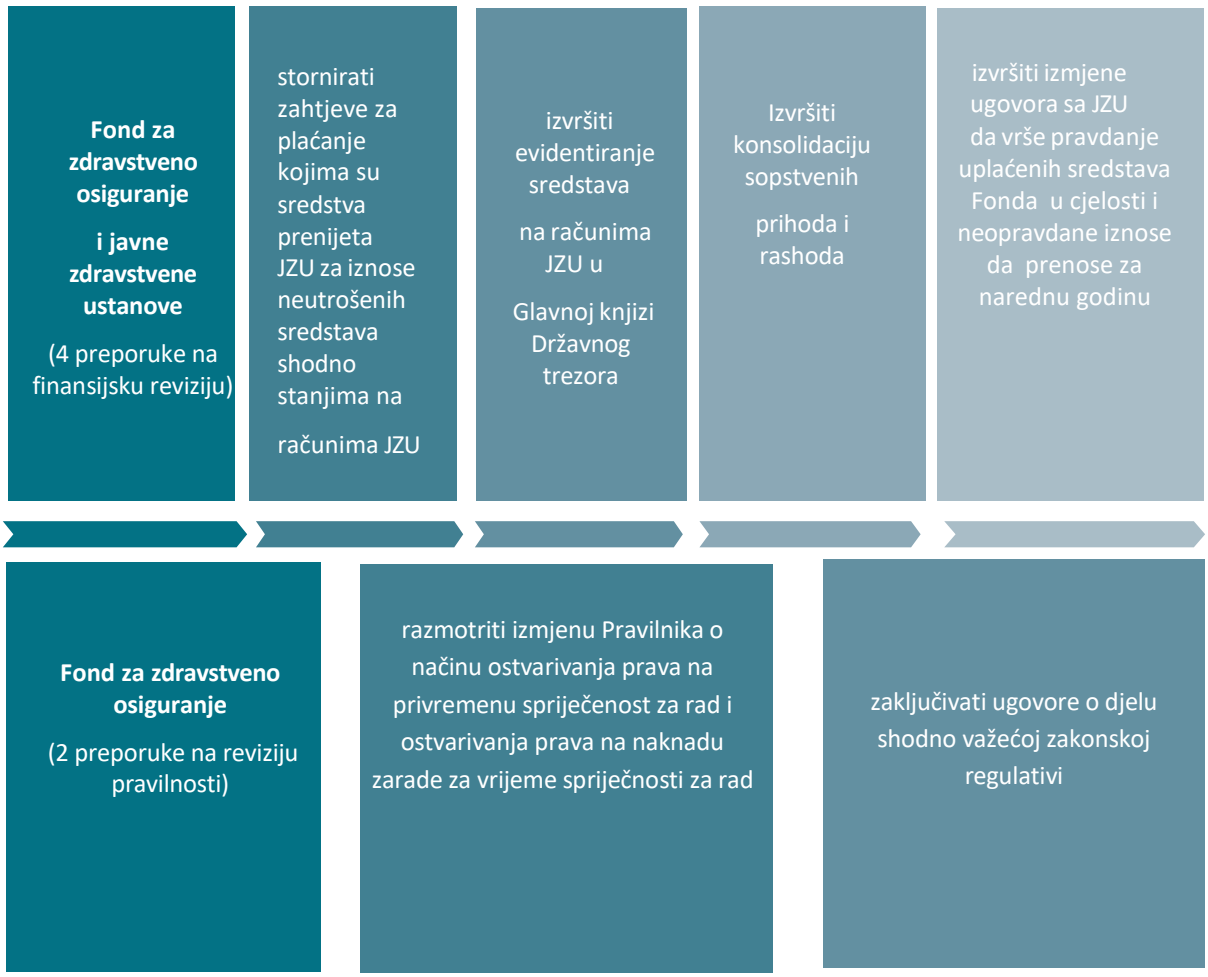
Miodrag Daka Davidović Narodni pokret za 2022. godinu	**Odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu**	1 preporuka	Definisati pravni status grupe birača kroz izmjene Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja
Nova srpska demokratija za 2022. godinu	**Centralnoj banci Crne Gore**	1 preporuka	Centralna banka ne treba da sprovodi prinudnu naplatu sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje

Revizija fondova

Fond za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu	**Fondu za zdravstveno osiguranje; Ministarstvu zdravlja; Ministarstvu finansija**	**9 preporuka**	**4 finansijska revizija**	**5 revizija pravilnosti**

Ministarstvu zdravlja
1 preporuka
Izvršiti procjenu broja zaposlenih u JZU i definisati način finansiranja shodno potrebama

Ministarstvu finansija
2 preporuke
prilikom planiranja budžeta analizirati mogućnost smanjenja planiranih sredstava na poziciji 4191, a povećanja na poziciji 411 zbog pravne i socijalne sigurnosti zaposlenih
u saradnji sa Centralnom bankom obezbijediti pretpostavke za evidentiranje državnog novca na državnim transakcionim računima

Fond za zdravstveno osiguranje
i javne zdravstvene ustanove
(4 preporuke na finansijsku reviziju)
stornirati zahtjeve za plaćanje kojima su sredstva prenijeta JZU za iznose neutrošenih sredstava shodno stanjima na računima JZU
izvršiti evidentiranje sredstava na računima JZU u Glavnoj knjizi Državnog trezora
Izvršiti konsolidaciju sopstvenih prihoda i rashoda
izvršiti izmjene ugovora sa JZU da vrše pravdanje uplaćenih sredstava Fonda u cjelosti i neopravdane iznose da prenose za narednu godinu
Fond za zdravstveno osiguranje
(2 preporuke na reviziju pravilnosti)
razmotriti izmjenu Pravilnika o načinu ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme spriječnosti za rad
zaključivati ugovore o djelu shodno važećoj zakonskoj regulativi

SISTEMSKE PREPORUKE IZ POJEDINAČNIH REVIZIJA

Sistemske preporuke kod revizija potrošačkih jedinica:

Revizija Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu

SP1

Vlada Crne Gore treba da vršioce dužnosti starješine organa uprave, odnosno službe ili lica koja vrše poslove visoko rukovodnog kadra određuje najduže do šest mjeseci, kako je to propisano odredbama člana 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

Revizija JU Dom starih Bijelo Polje za 2022. godinu

SP2

Ministarstvo rada i socijalnog staranja treba da u koordinaciji sa ustanovama socijalne i dječje zaštite obezbijedi donošenje rješenja o ostvarivanju prava na usluge smještaja korisnika u ustanovama u skladu sa važećim pravnim propisima, kao i da preispita mogućnost povećanja svog učešća u pokriću troškova smještaja korisnika koji nijesu u mogućnosti da samostalno plaćaju usluge, kako bi se obezbijedila adekvatna podrška i resursi za njihovu njegu i zbrinjavanje od strane Doma.

Revizija diplomatskih predstavništava za 2022. godinu

SP3

Preporučuje se organima nadležnim za postavljenje ambasadora da u što kraćem roku preduzmu aktivnosti postupka postavljenja ambasadora u zemljama prijema u kojim su mjesta ambasadora upražnjena, u cilju obezbjeđenja uslova za nesmetano predstavljanje i zastupanje interesa Crne Gore u istim.

Revizija Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu

SP4

U cilju vođenja jedinstvene evidencije o realizovanim ulaganjima obezbijeđenim sprovođenjem posebnog programa, preporučuje se organima nadležnim za pripremu, sprovođenje i nadzor posebnog programa da uspostave objedinjenu bazu podataka koja će sadržati finansijske, evidencione i podatke od ukupnog uticaja za sprovođenje ovog programa

SP5

Preporučuje se nadležnim organima da za realizaciju programa od značaja opredjeljuju razvojne projekte primjereno stepenu razvijenosti jedinica lokalne samouprave u cilju obezbjeđivanja ravnomjernijeg regionalnog razvoja.

Sistemske preporuke kod revizija političkih subjekata

Revizija Grupe birača Miodrag Daka Davidović Narodni pokret za 2022. godinu

SP6

Budući da Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja nije definisan pravni status grupe birača, preporučuje se nadležnom skupštinskom odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu, odnosno radnoj grupi nadležnoj za izmjene Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja da, izmjenama Zakona definiše način poslovanja grupe birača kao političkog subjekta nakon održanih izbora i sticanja parlamentarnog statusa, ukoliko se ista ne transformiše u političku partiju.

Revizija Nove srpske demokratije za 2022. godinu

SP7

Centralna banka Crne Gore, shodno odredbi člana 17 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ne treba da sprovodi prinudnu naplatu sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje, s obzirom da sredstva sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje ne mogu biti predmet izvršenja u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja i obezbjeđenja, osim za naplatu troškova izborne kampanje.

Sistemske preporuke kod revizije fondova

Revizija Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu

SP8

Fond treba da izvrši storniranje zahtjeva za plaćanje kojima su sredstva prenijeta JZU za iznose neutrošenih sredstava shodno stanjima na računima JZU i to po budžetskim pozicijama u tekućoj (izvještajnoj) godini uz evidentiranje istih u narednoj kalendarskoj godini zahtjevima za plaćanje bez prenosa sredstava u cilju istinitog i objektivnog iskazivanja primitaka i izdataka u finansijskim izvještajima.

SP9

Fond zdravstva CG treba izvršiti evidentiranje stanja sredstava na računima JZU na kontima klase 1 u glavnoj knjizi Državnog trezora.

SP10

Fond zdravstva CG treba da izvrši konsolidaciju sopstvenih prihoda i rashoda finansiranih iz istih.

SP11

Potrebno je da Fond izvrši izmjene ugovora sa javnim zdravstvenim ustanovama na način da se istim zdravstvene ustanove obavezuju da vrše pravdanje uplaćenih sredstava Fonda u cjelosti, kao i da se neopravdani iznosi prenose u narednu godinu. Takođe, potrebno je da se u Fondu obezbijedi praćenje pravdanja uplaćenih sredstava po JZU na način da se svaka naredna uplata uslovljava pravdanjem prethodne, odnosno da se ista umanjuje za iznos neopravdanih sredstava, a da se u slučaju utvrđivanja više uplaćenih sredstava na kraju godine isto koristi kao osnov za umanjenje planiranih sredstava za narednu godinu toj JZU.

SP12

Potrebno je da Fond za zdravstveno osiguranje razmotri mogućnost da izmijeni Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad da se kao osnov za obračun naknade koristi dokaz od poreskog organa o visini isplaćene zarade zaposlenom kako je to regulisano u Pravilniku o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite, nakon sprovedene analize izdataka.

SP13

Ministarstvo zdravlja treba da izvrši procjenu broja zaposlenih u JZU shodno broju korisnika zdravstvenih usluga koje pokrivaju te JZU i da definiše način njihovog finansiranja u skladu sa utvrđenim potrebama, obzirom da su troškovi bruto zarada i doprinosa na teret zaposlenih u strukturi ukupnih troškova Fonda u 2021. godini iznosili 41,25% i da je utvrđen trend stalnog uvećavanja broja zaposlenih u JZU.

SP14

Preporučuje se subjektu revizije da zaključuje ugovore o djelu saglasno važećoj zakonskoj regulativi, uz obavezu izvršilaca da dostave izvještaje o sprovedenim aktivnostima po zaključenim ugovorima, uz obezbjeđenje nadzora i kontrole. Posebno treba voditi računa da se ugovorima o djelu mogu angažovati lica za obavljanje poslova koji nisu iz opisa poslova državnih službenika i namještenika tj. samog Fonda.

SP15

Preporučuje se da Ministarstvo finansija prilikom planiranja budžeta kako Fonda tako i ostalih državnih organa i organa državne uprave analizira mogućnost smanjenja planiranih sredstava na poziciji 4191 - planirani iznosi (aproprijacije), mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje (varanti/alokacije), ugovaranje obaveza, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na izdatke po osnovu isplata ugovora o djelu a povećanja planiranih sredstava na poziciji 411 - bruto zarada, čime bi se stvorio osnov za rješavanje pravnog statusa ovih lica, dovelo do pravne i socijalne sigurnosti zaposlenih i ispoštovala činjenica da poslove iz nadležnosti organa obavljaju državni službenici i namještenici koji za svoj rad bivaju plaćeni.

SP16

Ministarstvo finansija u saradnji sa Centralnom bankom CG treba da obezbijedi pretpostavke za evidentiranje državnog novca na državnim transakcionim računima kroz izmjene Odluke o sadržini Centralnog registra transakcionih računa u članu 5 stav 1 tačka 7 uvođenjem posebne oznake za "državni račun" čime bi se stvorila osnova da se svi žiro računi javnih zdravstvenih ustanova označe kao državni transakcioni računi i izvrši konsolidacija primitaka, izdataka i salda (početnog i krajnjeg) evidentiranih na istim.

KONTROLA REALIZACIJE PREPORUKA

Fiskalna disciplina, odgovorno i transparentno upravljanje javnim finansijama jesu izazovi modernog vremena. Kroz date preporuke i prije svega praćenje njihove implementacije nastoje se otkloniti identifikovane slabosti sistema i pružiti dodatna vrijednost društvu. Za implementaciju izdatih preporuka od strane Državne revizorske institucije odgovorni su subjekti revizije, dok je vrhovna državna revizija odgovorna za: - izradu preporuka; - praćenje implementacije preporuka (follow up); - kontrolu i ocjenu jesu li subjekti revizije postupili prema datim preporukama i preduzeli potrebne aktivnosti radi otklanjanja nepravilnosti i sprječavanja njihovog ponavljanja, odnosno je li subjekat revizije ostvario predviđena unaprjeđenja.

Dodatnu podršku naporima Državne revizorske institucije u jačanju sistema javnih finansija pruža Zaključak[1] koji je Skupština donijela prilikom razmatranja Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu, Izvještaja o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021 - oktobar 2022. godine koji je dat u narednom pregledu:

Zaključak Skupštine Crne Gore

Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu. Takođe, Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2021 - oktobar 2022. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještava Skupštinu Crne Gore.

U izvještajnom periodu Državna revizorska institucija je u skladu sa metodologijom izvršila kontrolu realizacije preporuka kroz reviziju Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore, izvještaje o realizaciji preporuka iz pojedinačnih revizija i kontrolne revizije. Analiza je pokazala da je od ukupno datih **998** preporuka realizovana **434** preporuka, **174** nije realizovano, **184** djelimično realizovano, **116** je u fazi realizacije, za **71** preporuku se nije mogao utvrditi status, dok **19** preporuka nije primjenjivo.

[1] Objavljen u „Službenom listu CG“, br.150/22

Realizacija preporuka iz revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godine

Realizacija preporuka iz pojedinačnih izvještaja

Kontrolne revizije

KONTROLA REALIZACIJE PREPORUKA IZ REVIZIJE PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2021. GODINU

Skupština Crne Gore, povodom razmatranja Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu, Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021. – oktobar 2022. godine dana 27. decembra 2022. godine donijela je Zaključak broj: 33/22-4/8 - EPA 586 XXVII i isti objavila u Službenom listu Crne Gore[1].

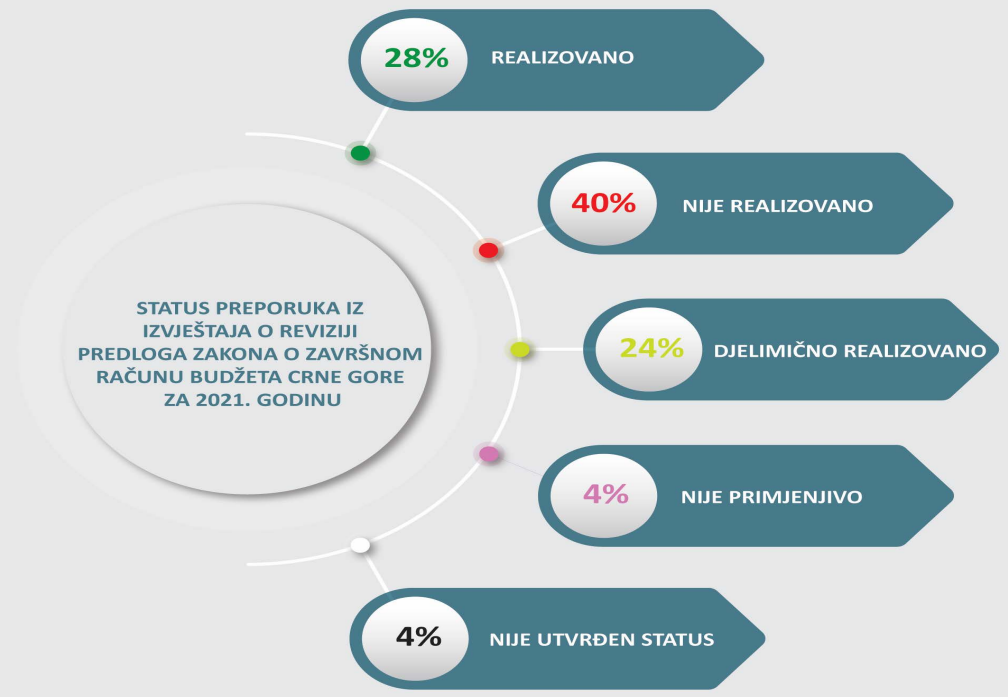
Zaključkom Skupštine Crne Gore broj: 33/22-4/8 - EPA 586 XXVII se, između ostalog, "poziva Vlada Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu. Takođe, Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2021 - oktobar 2022. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještava Skupštinu Crne Gore."

Državna revizorska institucije je, na osnovu nalaza utvrđenih revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Informacije o realizaciji Akcionog plana za implementaciju preporuka Državne revizorske institucije na kraju prvog kvartala 2023. godine (dopis br: 04-430/23-3918/1 od 6. septembra 2023. godine, DRI br: 06-035/23-2150-1 od 6. septembra 2023. godine) utvrdila sljedeće:

Kontrola realizacije preporuka iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2022. godinu	06.10.2023.	Senator dr Milan Dabović – rukovodilac Kolegijuma i Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – član kolegijuma	Vlada Crne Gore – Ministarstvo nadležno za poslove finansija / potrošačke jedinice obuhvaćene zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu	1	53	15 21 13 2 2	Predsjedniku Crne Gore, Skupštini Crne Gore, Vladi Crne Gore

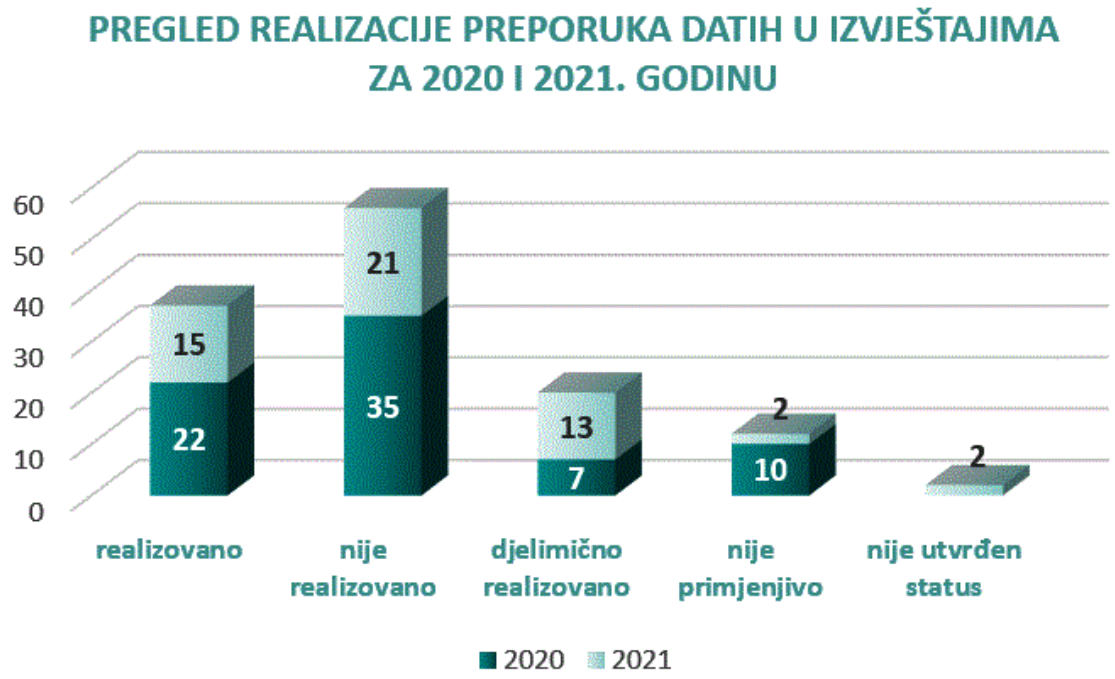
realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Grafik: Status preporuka iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu

[1]"Službeni list Crne Gore", br. 150/22

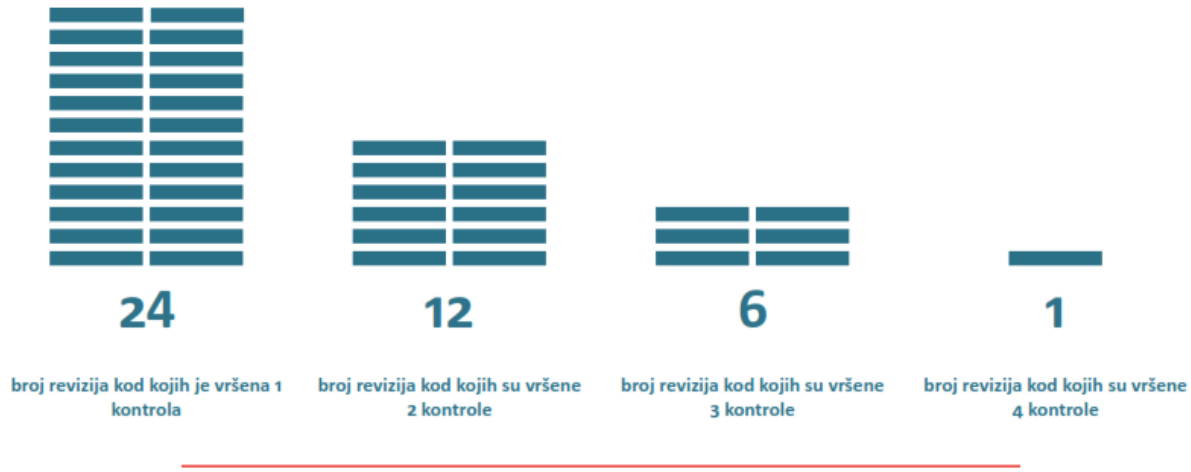
Grafik: Pregled realizacije preporuka datih u izvještajima za 2020. i 2021

KONTROLA REALIZACIJE PREPORUKA IZ POJEDINAČNIH REVIZIJA

Praćenje implementacije preporuka iz pojedinačnih izvještaja je alat kojim Državna revizorska institucija nastoji dodatno ojačati svoju preventivnu ulogu i mehanizam kontrole upravljanja i korišćenja javnih sredstava. Kroz kontrolu realizacije preporuka iz **43** revizije utvrđeno je da je **43.49%** preporuka realizovano, **17.43%** nije realizovano, **18.44%** djelimično realizovano, **11.62%** je u fazi realizacije, kod **7.11%** preporuka nije utvrđen status, dok **1.90%** preporuka nije primjenjivo. Utvrđeno stanje realizacije preporuka kod pojedinih subjekata revizije je zahtijevalo dodatne kontrole Državne revizorske institucije u cilju poboljšanja rada istih. O stanju i napretku u radu subjekata, Državna revizorska institucija je kroz dostavljanje Izvještaja o realizaciji preporuka, upoznavala i nadležne skupštinske Odbore.

Grafik: Pregled broja revizija po broju vršenih kontrola

Grafik: Pregled broja dostavljenih izvještaja o realizaciji preporuka skupštinskim odborima

Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2020. godinu	30.07.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost	3	26	19 1 2 1 3	Administrativnom odboru i Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja Nacionalnih savjeta za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja Nacionalnih savjeta za 2020. godinu	10.03.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član Kolegijuma	Albanski nacionalni savjet	1	21	9 1 11	Odboru za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore
			Bošnjačko vijeće		9	2 1 6	
			Hrvatski savjet		9	6 3	
			Savjet muslimanskog naroda		9	5 2 1 1	
			Romski savjet		18	3 2 4 6 3	
			Srpski savjet		21	1 5 4 8 3	

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka iz izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2020. godinu	17.01.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava	1	51	14 23 5 1 8	Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva odbrane za 2020. godinu	06.10.2021.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član Kolegijuma	Ministarstvo odbrane	2	16	9 4 3	Odbor za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije za 2020. godinu	29.04.2022.	Senator DRI Zoran Jelić – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član Kolegijuma	Ministarstvo ekonomije	2	20	15 4 1	

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Tužilaštva za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Tužilaštva za 2020. godinu	16.07.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član Kolegijuma	Tužilaštvo	3	38	33 3 1 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Ustavnog suda za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ustavnog suda za 2021. godinu	29.07.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović - član Kolegijuma	Ustavni sud	1	10	4 5 1	Ustavnom odboru Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2020. godinu	31.05.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović - član Kolegijuma	Zavod za zapošlja-vanje	3	45	29 1 13 2	Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava za 2021. godinu	30.06.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić - član Kolegijuma	Ministarstvo pravde	1	18	12 1 1 4	Odbor za ljudska prava i slobode i Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore
			Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava		21	2 13 6	

Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2021.godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2021.godinu	14.09.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović - član Kolegijuma	Agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti	1	18	13 3 1 1	Administrativnom odboru i Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u izvještaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Radio televizije Crne Gore za 2021. godinu	16.11.2022.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić - član Kolegijuma	Radio televizija Crne Gore	1	18	7 11	

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta za 2021.godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta za 2021.godinu	21.09.2022.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – član Kolegijuma	Ministarstvo prosvjete	1	19	12 2 1 4	
			Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja		8	7 1	
			Ministarstvo kulture i medija		17	11 2 3 1	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore ranije Uprave za šume za 2021. godinu	17.02.2023.	Senator Zoran Jelić – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član Kolegijuma	Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore	1	52	22 6 3 13 4 4	Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu	02.02.2023.	Senator dr Milan Dabović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	1	49	36 9 1 3	Ministarstvu zdravlja; Vrhovnom državnom tužilaštvu; Nacionalnom savjetu za borbu protiv korupcije

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu	12.12.2022.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član kolegijuma	Agencija za nacionalnu bezbjednost	1	5	2 1 1 1	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za sport i mlade za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za sport i mlade za 2021. godinu	21.01.2023.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – član Kolegijuma	Uprava za sport i mlade (Ministarstvo sporta i mladih)	1	6	4 1 1	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Efikasnost i ažurnost upravljanja Centralnom kadrovskom evidencijom							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Efikasnost i ažurnost upravljanja Centralnom kadrovskom evidencijom	05.07.2022.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović - član Kolegijuma	Uprava za kadrove	2	3	2 1	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji uspjeha “Efikasnost redovnog i investicionog održavanja državnih puteva”							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Efikasnost redovnog i investicionog održavanja državnih puteva	07.04.2021.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić - član Kolegijuma	Ministarstvo kapitalnih investicija	3	8	4 3 1	
			Uprava za saobraćaj		6	2 3 1	

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o reviziji uspjeha „Efikasnost upravljanja sistemom otpadnih voda“							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji uspjeha „Efikasnost upravljanja sistemom otpadnih voda“	04.05.2023.	Senator dr Branislav Radulović - rukovodilac Kolegijuma i Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević - član Kolegijuma	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	1	12	4 2 6	Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore
			Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede		2	1 1	
			Uprava za vode		8	1 7	
			Uprava za inspekcijske poslove		2	1 1	
			Glavni grad Podgorica				
			Opština Danilovgrad		6	6	
			Opština Bijelo Polje		8	1 6 1	
			Opština Berane		7	2 3 1 1	
			Opština Pljevlja		8	2 5 1	
			Opština Budva		8	2 3 3	
			Opština Bar		7	2 5	

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o reviziji uspjeha „Efikasnost upravljanja sistemom otpadnih voda“	04.05.2023.	Senator dr Branislav Radulović - rukovodilac Kolegijuma i Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević - član Kolegijuma	Opština Herceg Novi	1	8	2 2 2 2	Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore
			DOO Vodovod i kanalizacija Podgorica		3	1 2	
			DOO Vodovod i kanalizacija Danilovgrad		4	2 2	
			DOO Vodovod i kanalizacija Bistrica - Bijelo Polje		4	3 1	
			DOO Vodovod i kanalizacija Berane		5	2 1 2	
			DOO Vodovod Pljevlja		5	1 1 3	
			DOO Vodovod i kanalizacija Budva		3	3	
			DOO Otpadne vode Budva		4	1 3	
			DOO Vodovod i kanalizacija Bar		4	1 1 2	
			DOO Vodovod i kanalizacija Herceg Novi		4	3 1	
			DOO Društvo za izgradnju vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Opštini Herceg Novi		6	6	

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u Izvještaju o reviziji Efektivnost funkcionisanja Aplikacije za evidenciju rezultata PCR testiranja na Covid-19							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Efektivnost funkcionisanja Aplikacije za evidenciju rezultata PCR testiranja na Covid-19	24.12.2021.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član kolegijuma	Institut za javno zdravlje Crne Gore	1	5	1 1 2 1	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Konfirmacija troškova zdravstvene zaštite po osnovu COVID-a 19							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Konfirmacija troškova zdravstvene zaštite po osnovu COVID-a 19	30.12.2021.	Senator DRI dr Milan Dabović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović - član Kolegijuma	Ministarstvo zdravlja	1	2	2	Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore
			Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta		1	1	
			Opšta bolnica Nikšić		2	2	
			Dom zdravlja Podgorica		2	2	
			Dom zdravlja Nikšić		2	2	
			Dom zdravlja Ulcinj		1	1	
			Klinički centar Crne Gore		1	1	
			ZU Apoteke Crne Gore “Montefarm”		1	1	
			Specijalna bolnica Brezovik		1	1	
			Uprava za katastar i državnu imovinu		2	2	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u izvještaju o reviziji “Efikasnost korišćenja subvencija za proizvodnju i pružanje usluga u poljoprivredi iz sredstava budžeta”							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Efikasnost korišćenja subvencija za proizvodnju i pružanje usluga u poljoprivredi iz sredstava budžeta	11.02.2022.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić - član Kolegijuma	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	1	9	2 4 2 1	Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u izvještaju o reviziji "Uspješnost sprovođenja Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke"							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Uspješnost sprovođenja Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke	26.09.2022.	Senator dr Branislav Radulović - rukovodilac Kolegijuma i Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević - član Kolegijuma	Ministarstvo zdravlja i Institut za javno zdravlje	1	10	2 5 3	Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji informacionog sistema obrazovanja Crne Gore, oblast IT upravljanje							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Revizija informacionog sistema obrazovanja Crne Gore, oblast IT upravljanje	28.06.2021.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović - član Kolegijuma	Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta	3	8	5 3	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Elektronskog servisa eNaručivanje							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Elektronskog servisa eNaručivanje	28.03.2023.	Senator DRI dr Branislav Radulović – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović - član Kolegijuma	Fond za zdravstveno osiguranje	1	3	5	

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijaldemokratske partije Crne Gore za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijaldemokratske partije Crne Gore za 2020. godinu	20.09.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član Kolegijuma	Socijaldemokratska partija Crne Gore	2	9	8 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja "Građanskog pokreta URA" za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja "Građanskog pokreta URA" za 2020. godinu	04.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović – član Kolegijuma	Građanski pokret URA	2	16	11 1 4	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore za 2020. godinu	08.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Demokratska Crna Gora	2	2	2	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2020. godinu	08.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Bošnjačka stranka	2	20	16 3 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijaldemokrata Crne Gore za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijaldemokrata Crne Gore za 2020. godinu	13.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Socijaldemokrate Crne Gore	2	12	12	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača “Tivatska akcija” za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača “Tivatska akcija” za 2020. godinu	13.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Grupa birača “Tivatska akcija”	2	11	6 1 4	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Albanske alternative za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Albanske alternative za 2020. godinu	14.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Albanska alternativa	2	8	3 3 2	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača "Arsenal za Tivat" za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača "Arsenal za Tivat" za 2020. godinu	15.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Grupa birača "Arsenal za Tivat"	2	7	5 2	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2020. godinu	27.09.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Nova srpska demokratija	3	11	10 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Hrvatske građanske inicijative za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Hrvatske građanske inicijative za 2021. godinu	10.10.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Hrvatska građanska inicijativa	1	11	3 5 2 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača "Goran Božović" za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Grupe birača "Goran Božović" za 2021. godinu	06.10.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Grupa birača "Goran Božović"	1	2	2	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove demokratske snage FORCA za 2021.godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove demokratske snage FORCA za 2021.godinu	12.10.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Nova demokratska snaga FORCA	1	2	1 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Liberalne partije za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Liberalne partije za 2021. godinu	20.10.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Liberalna partija	1	10	4 2 3 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Stranke pravde i pomirenja za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Stranke pravde i pomirenja za 2021. godinu	06.10.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Stranka pravde i pomirenja	1	14	3 4 7	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije za 2020. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije za 2020. godinu	14.10.2021.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	Demokratska partija	3	10	3 5 1 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja DEMOS-a za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja DEMOS-a za 2021. godinu	20.10.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI Zoran Jelić – član Kolegijuma	DEMOS	1	5	5	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske narodne partije za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske narodne partije za 2021. godinu	15.09.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Milan Dabović - član Kolegijuma	Demokratska narodna partija	1	11	8 1 1 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

Izvještaj o realizaciji preporuka datih u reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Prave Crne Gore za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Prave Crne Gore za 2021. godinu	20.10.2022.	Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović – član Kolegijuma	Prava Crna Gora	1	12	3 2 6 1	Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

KONTROLNE REVIZIJE

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **3 (tri) kontrolne revizije**, odnosno kontrolu realizacije ranije izdatih preporuka sadržanih u izvještajima o reviziji.

U nastavku je dat pregled **izvještaja o kontrolnim revizijama**, izvršenim i objavljenim u izvještajnom periodu:

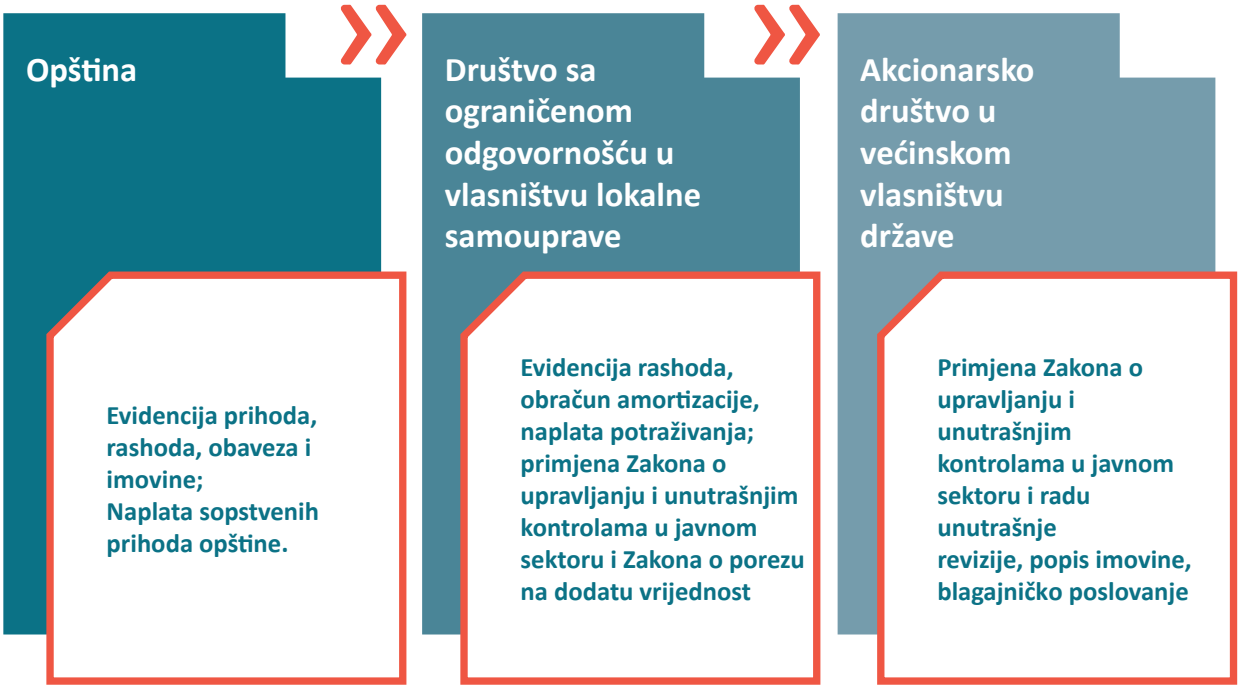

- 13. Jul Plantaže AD Podgorica za 2018. godinu
- DOO Deponija Podgorica za 2019. godinu
- Opština Andrijevica za 2019. godinu

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja 3 kontrolne revizije izvršila ocjenu realizacije ukupno **63 preporuke**. U nastavku je dat pregled statusa realizacije preporuka sadržanih u izvještajima o kontrolnim revizijama:

Kontrolnim revizijama je utvrđeno da su subjekti revizije ostvarili značajne rezultate u postupanju po preporukama datim u izvještajima o reviziji, međutim postoje i dalje nedostaci u dosljednoj primjeni zakona i podzakonskih akata u određenim oblastima i to:

OCJENA REALIZACIJE PREPORUKA IZ IZVJEŠTAJA O KONTROLNOJ REVIZIJI „13 JUL PLANTAŽE“ AD PODGORICA ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Kontrolna revizija
Subjekat revizije:	„13 Jul Plantaže“ AD Podgorica
Predmet revizije:	Kontrola realizacije preporuka sadržanih u konačnom Izvještaju o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja za 2018. godinu.
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Predsjedavajući Senatom Nikola N. Kovačević - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Vladi Crne Gore, Ministarstvu finansija, Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet i Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore i Odboru direktora Društva

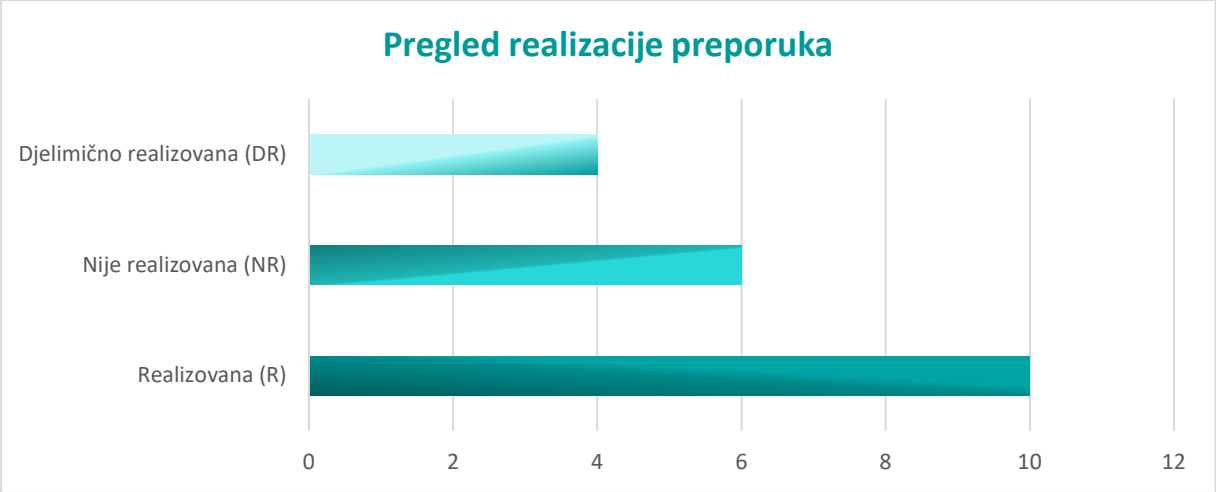
[1] Kompletan konačan izvještaj o Kontrolnoj reviziji “13 Jul Plantaže “AD Podgorica za 2018. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

OCJENA

Na bazi sprovedene Kontrolne revizije i Izjašnjenja AD „13. Jul - Plantaže“ Podgorica na preliminarni izvještaj Kontrolne revizije AD „13. Jul - Plantaže“ Podgorica, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: **Zoran Jelić** (Senator - rukovodilac Kolegijuma) i **Nikola N. Kovačević** (Predsjedavajući Senatom DRI - član Kolegijuma), na sjednici održanoj 04.11.2022. godine usvojio je **Konačni izvještaj Kontrolne revizije AD „13. Jul - Plantaže“ Podgorica**.

Državna revizorska institucija je prilikom revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja AD „13. Jul - Plantaže“ Podgorica za 2018. godinu, izradila ukupno **20 preporuka, i sve se odnose na Društvo.** Stepen realizacije preporuka utvrđen Kontrolnom revizijom prikazan je u sljedećim tabelama:

redni broj	status preporuke	brojevi preporuka u izvještaju	ukupno po stepenu realizacije preporuke
1	Realizovana (R)	2, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 18, 19 i 20	10
2	Nije realizovana (NR)	3, 4, 6, 11, 15 i 17	6
3	Djelimično realizovana (DR)	1, 5, 9 i 12	4
4	U fazi realizacije (UFR)		
5	Nije primjenjivo (NP)		
6	Nije utvrđen status preporuke (NUS)		
ukupno			20

Kontrolnom revizijom utvrđeno je da je **od 20 preporuka datih Društvu:**

- **10 preporuka realizovano** (preporuke: 2, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 18, 19 i 20);
- **6 preporuka nije realizovano** (preporuka 3, 4, 6, 11, 15 i 17).
- **4 preporuke su djelimično realizovano** (preporuke: 1, 5, 9 i 12).

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je kod realizacije ranije izrađenih preporuka Društvo ostvarilo značajne rezultate, ali da i dalje postoje nedostatci u dosljednoj primjeni Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i radu unutrašnje revizije, procjene rizika u skladu sa Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu, popisu imovine i u dijelu blagajničkog poslovanja (odobravanje akontacija za službena putovanja).

OCJENA REALIZACIJE PREPORUKA IZ IZVJEŠTAJA O KONTROLNOJ REVIZIJI „DEPONIJA“ DOO PODGORICA ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Kontrolna revizija
Subjekat revizije:	Deponija“ DOO Podgorica
Predmet revizije:	Kontrola realizacije preporuka sadržanih u konačnom Izvještaju o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja DOO „Deponija“ Podgorica za 2019. godinu
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Glavnom gradu Podgorica, Odboru direktora Društva i Upravi prihoda i carina – PJ Podgorica

[1] Kompletan konačan izvještaj o Kontrolnoj reviziji “Deponije” DOO Podgorica za 2019. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

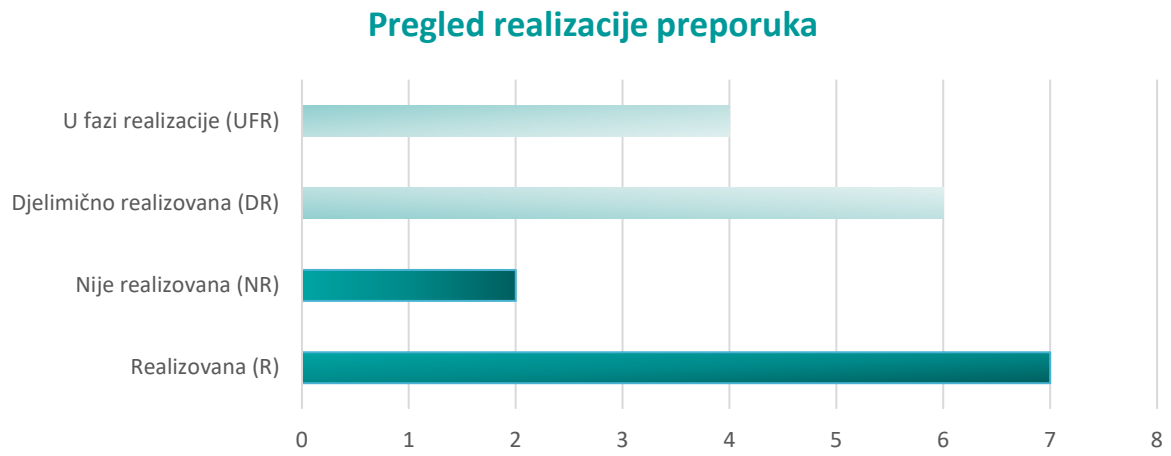
OCJENA

Na bazi sprovedene Kontrolne revizije nadležni Kolegijum DRI u sastavu: **Zoran Jelić** (Senator - rukovodilac Kolegijuma) i **Nikola N. Kovačević** (Predsjedavajući Senatom DRI - član Kolegijuma), na sjednici održanoj 22.12.2022. godine usvojio je **Konačni izvještaj Kontrolne revizije DOO „Deponija" Podgorica.**

Državna revizorska institucija je prilikom revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Deponija" Podgorica za 2019. godinu, izradila ukupno **20 preporuka,** od kojih se **19** odnosi na Društvo, a **jedna** (Preporuka broj 15) odnosi se na Poresku upravu (sada Upravu prihoda i carina Crne Gore).

Stepen realizacije preporuka utvrđen Kontrolnom revizijom prikazan je u sljedećim tabelama:

redni broj	status preporuke	brojevi preporuka u izvještaju	ukupno po stepenu realizacije preporuke
1	Realizovana (R)	2, 5, 7, 14, 17, 18 i 20	7
2	Nije realizovana (NR)	6 i 19	2
3	Djelimično realizovana (DR)	1, 4, 9, 12, 13 i 16	6
4	U fazi realizacije (UFR)	3, 8, 10 i 11	4
5	Nije primjenjivo (NP)		
6	Nije utvrđen status preporuke (NUS)		
7	Preporuke drugom organu (DO)	15	1
ukupno			20

Kontrolnom revizijom utvrđeno je da je **od 19 preporuka datih Društvu:**

- **7 preporuka realizovano** (preporuke: 2, 5, 7, 14, 17, 18 i 20);
- **2 preporuke nisu realizovane** (preporuka 6 i 9);
- **6 preporuke je djelimično realizovano** (preporuke: 1, 4, 9, 12, 13 i 16);
- **4 preporuke su u fazi realizacije** (preporuke: 3, 8, 10 i 11) i
- **1 preporuka je data drugom organu** (Poreskoj upravi - preporuka 15) i ista **nije realizovana**.

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je kod realizacije ranije izrađenih preporuka Društvo ostvarilo značajne rezultate, ali da i dalje postoje nedostaci u dosljednoj primjeni: Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica u dijelu evidentiranja rashoda; Metoda obračuna amortizacije za prvu grupu osnovnih sredstava (koja uslovljava između ostalog i pravilan obračun odloženih poreskih obaveza/sredstava, poreza na dobit i neto dobiti); Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru; Registracije promjena kod CRPS; Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru; Zakona o porezu na dodatu vrijednost; Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica i Naplate potraživanja.

OCJENA REALIZACIJE PREPORUKA IZ IZVJEŠTAJA O KONTROLNOJ REVIZIJI OPŠTINE ANDRIJEVICA ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Kontrolna revizija
Subjekat revizije:	Opština Andrijevica
Predmet revizije:	Kontrola realizacije preporuka sadržanih u Konačnom izvještaju DRI o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Andrijevica za 2019. godinu.
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić - rukovodilac Kolegijuma Predsjedavajući Senatom DRI Nikola N. Kovačević - član Kolegijuma
Izvještaj o reviziji dostavljen na upoznavanje:	Skupštini Opštine Andrijevica, Ministarstvu finansija, Ministarstvu javne uprave, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore i Zajednici Opština Crne Gore

[1] Kompletan konačan izvještaj o Kontrolnoj reviziji Opštine Andrijevica za 2019. godinu je dostupan na internet stranici Državne revizorske institucije na linku https://dri.co.me/

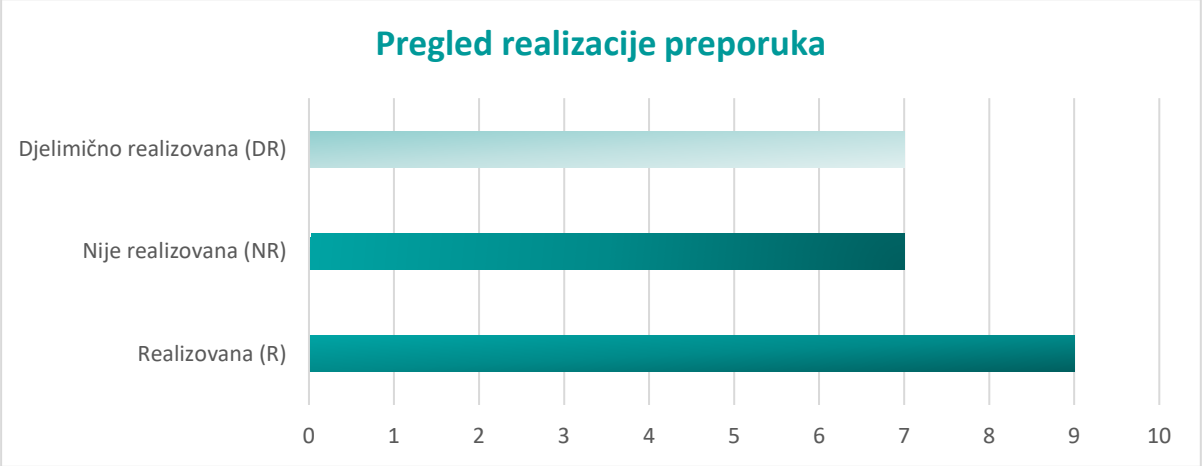
OCJENA

Na bazi sprovedene Kontrolne revizije Opštine Andrijevica i Izjašnjenja Opštine nadležni Kolegijum DRI u sastavu: **Zoran Jelić** (Senator – rukovodilac Kolegijuma) i **Nikola N. Kovačević** (Predsjedavajući Senatom – član Kolegijuma), na sjednici održanoj 25.07.2023. godine usvojio je **Konačni izvještaj Kontrolne revizije Opštine Andrijevica.**

Državna revizorska institucija je prilikom revizije Završnog računa budžeta Opštine Andrijevica za 2019. godinu, izradila ukupno **23 preporuke.**

Stepen realizacije preporuka koje su date Opštini utvrđen Kontrolnom revizijom prikazan je u sljedećoj tabeli:

redni broj	status preporuke	brojevi preporuka u izvještaju	ukupno po stepenu realizacije preporuke
1	Realizovana (R)	F1, F2, F3, P3, P6, P9, P12, P18 i P20	9
2	Nije realizovana (NR)	P4, P7, P8, P10, P13, P17 i P19	7
3	Djelimično realizovana (DR)	P1, P2, P5, P11, P14, P15 i P16	7
4	U fazi realizacije (UFR)		
5	Nije primjenjivo (NP)		
6	Nije utvrđen status preporuke (NUS)		
ukupno			23

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je **od 23 preporuke koje su date Opštini:**

- **9 preporuka realizovano** (preporuke: F1, F2, F3, P3, P6, P9, P12, P18 i P20);
- **7 preporuka nije realizovano** (preporuke: P4, P7, P8, P10, P13, P17 i P19);
- **7 preporuka su djelimično realizovane** (preporuke: P1, P2, P5, P11, P14, P15 i P16).

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je kod realizacije ranije izrađenih preporuka Opština realizovala 9 preporuka, 7 preporuka nije realizovala, dok je 7 preporuka djelimično realizovala. Kontrolnom revizijom je utvrđeno da i dalje postoje značajni nedostatci u evidenciji: prihoda, rashoda, obaveza i imovine Opštine, kao i kod naplate sopstvenih prihoda Opštine.

OSTALE AKTIVNOSTI

5.1. Pregovarački proces Crne Gore – Poglavlje XXXII Finansijski nadzor, oblast eksterne revizije

Doprinos Državne revizorske institucije u pregovaračkom procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji je nastavljen kroz aktivno učešće Institucije u radu pregovaračke grupe – XXXII (Finansijski nadzor).

Evropska komisija je u Izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru za 2022. godinu u Pregovaračkom poglavlju XXXII „Finansijski nadzor“[1] istakla da je Državna revizorska institucija unaprijedila proces praćenja revizorskih preporuka i godišnjeg planiranja revizija, kvalitet revizorskog rada, kao i institucionalne kapacitete kroz stručno usavršavanje revizorskog kadra. Posebno je apostrofirana nezavisnost Državne revizorske institucije, koja je usklađena sa principima nezavisnosti Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI)[2]. U okviru ovog Pregovaračkog poglavlja, za oblast eksterne revizije definisano je sljedeće završno mjerilo:

DRI Crne Gore se usaglašava sa standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI), uključujući obezbjeđivanje finansijske, funkcionalne,institucionalne nezavisnosti, sprovođenje finansijske revizije i revizije uspjeha, i obezbjeđuje dovoljan administrativni kapacitet.

U nastavku je dat pregled statusa ispunjenosti obaveza za izvještajni period iz završnog mjerila za pregovaračko poglavlje XXXII- Finansijski nadzor, oblast eksterne revizije:

Usklađen zakonski okvir sa pravnom tekovinom EU - Okvir profesionalnih objava Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija

Unaprijeđeno praćenje revizorskih preporuka - rast broja kontrolisanih preporuka; redovno dostavljanje izvještaja o realizaciji preporuka nadležnim skupštinskim odborima

Razvoj revizije uspjeha sa širokim spektrom tema i oblasti revizije s fokusom na ciljeve održivog razvoja

Godišnji plan revizija se donosi na osnovu **strateških planova revizija** i **ocjeni rizika**

Rast broja revizorskog kadra i ulaganje u stručno usavršavanje kadra kroz realizaciju programa obuka

Komunikacija sa civilnim sektorom poboljšana u procesu **godišnjeg planiranja revizija**

Kao i do sada, Državna revizorska institucija će u svom radu nastaviti da primjenjuje principe nezavisnosti, samostalnosti i nepristrasnosti, kao osnovne principe za funkcionisanje i rad vrhovnih revizorskih institucija, koji predstavljaju pravnu tekovinu za Pregovaračko poglavlje XXXII- Finansijski nadzor.

[1] file:///C:/Users/PC/Downloads/Montenegro%20Report%202022%20(1).pdf
[2] Do trenutka objavljivanja Godišnjeg izvještaja, Evropska komisija nije objavila Izvještaj EK o Crnoj Gori za 2023. godinu

Državna revizorska institucija će u narednom periodu nastaviti sa aktivnostima u pravcu daljeg razvoja revizije uspjeha, efikasnijeg praćenja revizorskih preporuka i proaktivnije komunikacije i saradnje sa Skupštinom primjenjujući obaveze iz Protokola o saradnji, posebno u oblasti praćenja realizacije preporuka datih u izvještajima o reviziji, koje DRI redovno dostavlja na upoznavanje Skupštini, odnosno nadležnim skupštinskim odborima.

Državna revizorska institucija Crne Gore redovno priprema i dostavlja priloge za Godišnji izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore, koji sadrži pregled realizovanih aktivnosti Institucije iz pregovaračkog poglavlja XXXII - Finansijski nadzor za izvještajni period.

5.2. Saradnja i javnost rada

5.2.1. Saradnja sa ključnim zainteresovanim stranama

Saradnja sa Skupštinom Crne Gore

Saradnja Državne revizorske institucije i Skupštine se realizuje shodno Protokolu o saradnji Državne revizorske institucije i Skupštine i Planu za ispunjavanje obaveza iz Protokola o saradnji. Obaveze definisane Protokolom su grupisane po različitim oblastima saradnje i odnose se na:

U odnosu na oblast saradnje „Razmatranje izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore i Godišnjeg izvještaja Državne revizorske institucije“, Državna revizorska institucija je u skladu sa Zakonom izvršila i objavila Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu, kao i Godišnji izvještaj DRI o izvršenim revizijama i aktivnostima za period oktobar 2021 – oktobar 2022. godine. Na 43. sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i plenarnoj sjednici Skupštine Crne Gore održanim u decembru 2022. godine povodom razmatranja Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu sa Izvještajem o reviziji Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021-oktobar 2022. godine, Državna revizorska institucija je predstavila nalaze i preporuke iz predmetnih izvještaja, kao i aktivnosti na unaprjeđenju rada Institucije u izvještajnom periodu.

Skupština Crne Gore je usvojila Zaključak[1] kojim između ostalog poziva Vladu Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu. Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2021 - oktobar 2022. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještava Skupštinu Crne Gore.

Na 37. sjednici Odbora za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore, održanoj decembra 2022. godine povodom razmatranja Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice iz oblasti bezbjednosti i odbrane, DRI je predstavila nalaze i preporuka iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godine, koje se odnose na potrošačke jedinice iz oblasti bezbjednosti i odbrane, kao i iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2021. godinu.

Predstavnik Državne revizorske institucije je učestvovao u postupku donošenja Zakona o Budžetu Crne Gore na 45. sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore na kojoj je razmatran Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu i tim povodom se osvrnuo na tehničku strukturu budžetskih podataka i prezentovao je potencijalne rizike po sprovođenje godišnjeg Budžeta Crne Gore za 2023. godinu. Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore je na 38. sjednici razmotrio i utvrdio Predlog nacrta budžeta Državne revizorske institucije za 2023. godinu.

U skladu sa Planom za ispunjavanje obaveza iz Protokola o saradnji Skupštine i Državne revizorske institucije, a u dijelu sprovođenja kontrolnih saslušanja, razmatranja izvještaja o pojedinačnim revizijama sa iskazanim negativnim mišljenjem, kao i praćenjarealizacije preporuka, u izvještajnom periodu na sjednicama nadležnih skupštinskih odbora:

- Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore je aprila 2023. godine razmotrio izvještaj DRI o reviziji uspjeha „Uspješnost sprovođenja politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori". Predmetnom revizijom je utvrđeno da institucionalno nedostaje odgovarajući cjelovit i koherentan okvir za ostvarivanje i unapređenje rodne ravnopravnosti u praksi, jer većina nadležnih i drugih državnih organa često nijesu dosljedni ili u dovoljnoj mjeri posvećeni u sprovođenju svojih zakonskih obaveza u vezi s rodnom ravnopravnošću. U maju 2023. godine, DRI je upoznala predsjednika Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa statusom realizacije preporuka iz revizije uspjeha „Uspješnost sprovođenja Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke";
- Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je na sjednici održanoj maja 2023. godine između ostalog razmatrao Izvještaj o realizaciji preporuka iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2020. godinu, koji je Odboru dostavila Državna revizorska institucija decembra 2022. godine.

Državna revizorska institucija je shodno potpisanom Protokolu o saradnji sa Skupštinom (u daljem tekstu: Protokol) dostavila sve konačne izvještaje o reviziji Skupštini na uvid i nadležnim skupštinskim radnim tijelima izvještaje o pojedinačnim revizijama s izraženim uslovnim i negativnim mišljenjem. U nastavku je dat grafički prikaz dostavljenih izvještaja o reviziji nadležnim skupštinskim odborima.

[1] "Službeni list Crne Gore", br. 150/22 od 30.12.2022. godine

Tabela: Broj dostavljenih izvještaja o reviziji nadležnim Skupštinskim odborima

Saradnja sa Vladom i državnim organima

Državna revizorska institucija Crne Gore je u izvještajnom periodu nastavila da realizuje saradnju s Vladom Crne Gore, posebno s Ministarstvom finansija, Vrhovnim državnim tužilaštvom, Agencijom za sprječavanje korupcije i drugim državnim organima.

U skladu sa ciljevima iz Sporazuma o saradnji, Državna revizorska institucija redovno razmjenjuje podatke sa Agencijom za sprječavanje korupcije u oblasti kontrole finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja. S tim u vezi, Državna revizorska institucija je dostavila podatke Agenciji u vezi sa primjenom člana 37 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, odnosno podatke o političkim subjektima koji nijesu u predviđenom zakonskom roku dostavili DRI svoj završni račun i godišnji konsolidovani finansijski izvještaj. Takođe, Državna revizorska institucija obavještava Agenciju u slučaju da u postupku revizije godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkog subjekta utvrdi da javni funkcioner nije prijavio prihode ostvarene po osnovu angažovanja za obavljanje određenih poslova u partiji.

Državna revizorska institucija je u decembru 2022. godine u saradnji sa Agencijom za sprječavanje korupcije realizovala za zaposlene DRI obuku na temu integriteta i sukoba interesa, koja je jedna od aktivnosti iz Strateškog plana razvoja DRI „Podizanje nivo svijesti među zaposlenima o značaju integriteta“.

U skladu sa potpisanim Sporazumom o saradnji sa Vrhovnim državnim tužilaštvom, Državna revizorska institucija dostavlja nadležnom tužilaštvu, po ocjeni nadležnog Kolegijuma izvještaje o reviziji u kojima je dato negativno mišljenje. U izvještajnom periodu, Državna revizorska institucija je dostavila Tužilaštvu pet (5) izvještaja o reviziji i to:

- Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu;
- Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu;
- Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu;
- Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Dom starih „Bijelo Polje“ i
- Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, ranije Uprave za šume Crne Gore za 2021. godinu.

U okviru Programa reforme upravljanja javnim finansijama za period 2022-2026. godine, Državna revizorska institucija Crne Gore učestvuje u reformskoj oblasti – Stub 4 Finansijska kontrola „Eksterna revizija“. Državna revizorska institucija je ujedno i članica Posebne radne grupe za reformu javne uprave, čiji je rad usmjeren na praćenju napretka u oblastima definisanim strateškim dokumentima, kao što su Strategija reforme javne uprave 2022-2026 i Program upravljanja javnim finansijama 2022-2026. godine. U tom kontekstu, Državna revizorska institucija učestvuje na sastancima PFM dijaloga između Crne Gore i Evropske komisije, koji su posvećeni razmatranju napretka Crne Gore u oblasti reforme upravljanja javnim finansijama.

Saradnja sa civilnim sektorom i medijima

Državna revizorska institucija je u duhu realizacije strateškog cilja *„Državna revizorska institucija jača uticaj revizije kroz proaktivnu saradnju sa zainteresovanim stranama“* intenzivirala aktivnosti na unaprjeđenju dosadašnje saradnje sa civilnim sektorom, posebno u procesu predlaganja i planiranja revizija za Godišnji plan revizije.

U odnosu na javni poziv, koji je Državna revizorska institucija objavila u julu mjesecu 2023. godine, osam predstavnika civilnog društva, dva strukovna udruženja i dva medijska predstavnika su dostavili pisane priloge sa predlozima tema i oblasti revizije. Pristigli predlozi revizija su poslužili kao osnova za diskusiju na konsultativnom sastanku, koji je Državna revizorska institucija organizovala u septembru 2023. godine. Uvažavajući nadležnosti i princip nezavisnosti u izboru revizija, svi iskazani predlozi će biti razmotreni kroz postupak ocjene rizika u odnosu na postavljene kriterijume za predlaganje revizija za naredni revizorski ciklus.

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu nastavilu praksu učešća na konferencijama, okruglim stolovima i drugim skupovima u organizaciji civilnog sektora, kao i praksu redovnog dostavljanja informacija na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama. U izvještajnom periodu, zaprimljena su 23 zahtjeva državnih organa, organizacija civilnog sektora i građana i to:

Tabela: Zahtjevi zainteresovanih strana

Državna revizorska institucija redovno objavljuje na svojoj internet stranici rješenja i druge pojedinačne akte koji su od značaja za prava, obaveze i interese trećih lica, kao i informacije kojima je po zahtjevu pristup odobren. Od podnijetih ukupno 8 zahtjeva za pristup informacijama, za 5 zahtjeva je dozvoljen pristup, dok je za 3 zahtjeva odbijen pristup kao neosnovan ili nepotpun i nerazumljiv. Državna revizorska institucija je u ovom izvještajnom periodu blagovremeno pružala odgovore državnim organima na sve zahtjeve za pojašnjenje (ukupno 6). Pored predloga revizija, pristiglih na javni poziv, Senat će uzeti u obzir i zahtjeve za reviziju (ukupno 9), koji su u prethodnom periodu

pristigli na adresu Institucije kroz redovan proces ocjene rizika i analize potencijalnih tema za potrebe godišnjeg planiranja revizija.

Efikasni odnosi između VRI i eksternih zainteresovanih strana, kao i način na koji vrhovne revizorske institucije mogu da angažuju zainteresovane strane, uključujući civilni sektor identifikovani su kao jedna od prioritetnih oblasti za VRI iz regiona. Prepoznajući značaj saradnje sa civilnim društvom, predstavnici DRI su učestvovali u radu okruglog stola na temu „Saradnja s civilnim društvom u cilju povećanja razumijevanja i uticaja vrhovnih revizorskih institucija“, u junu 2023. godine, u Sarajevu u organizaciji Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.
Za potrebe okruglog stola, SIGMA je sprovela istraživanje, čiji će rezultati poslužiti VRI učesnicima za dalji razvoj komunikacije i angažovanja zainteresovanih strana u procesu revizije, a sve u cilju povećanja uticaja revizorskog rada.

Državna revizorska institucija je uzela učešće u radu XV Nacionalne antikorupcijske konferencije u organizaciji NVO MANS povodom dana borbe protiv korupcije. U okviru panela „Izazovi u primjeni Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja u Crnoj Gori“, DRI je prezentovala predloge za izmjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja na osnovu ključnih nepravilnosti utvrđenih u revizijama političkih subjekata.

Veća otvorenost i transparentnost rada predstavlja jedno od osnovnih načela komunikacione politike Državne revizorske institucije. Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu kontinuirano sarađivala sa predstavnicima media obavještavajući o revizorskim nalazima i rezultatima rada javnost putem konferencija za medije, saopštenja, izjava, odgovora na pitanja novinara, najava događaja i drugih oblika obavještenja. Državna revizorska institucija je održala tri (3) konferencije za novinare i to povodom objavljivanja nalaza iz Izvještaja Međunarodne inicijative za razvoj (IDI) o ocjeni navoda o prijetnjama i rizicima po nezavisnost Državne revizorske institucije u septembru 2023. godine, kao i povodom revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima DRI za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine.

Državna revizorska institucija redovno objavljuje na svojoj internet stranici www.dri.co.me informacije povodom objavljivanja izvještaja o reviziji, kao i između ostalog informacije o saradnji Institucije sa ključnim zainteresovanim stranama i međunarodnim organizacijama, učešću predstavnika DRI na stručnim skupovima, seminarima, radionicama na nacionalnom i međunarodnom planu i održanim obukama. Pored toga, internet prezentacija Državne revizorske institucije sadrži informacije u vezi sa otpočinjanjem i završetkom planiranih revizija, kao i informacije o broju kontrolisanih revizorskih preporuka sa statusom njihove implementacije. U izvještajnom periodu, Državna revizorska institucija je obavijestila javnost putem 80 saopštenja dok zvanična internet stranica bilježi 138 objava pod odjeljkom Aktuelnosti.

5.2.2. Međunarodna saradnja

Državna revizorska institucija, kao punopravna članica Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI) i Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI) ostvaruje saradnju sa VRI kroz učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima posvećenim razmjeni međunarodnih revizorskih praksi, kao i kroz sprovođenje aktivnosti i projekata unutar međunarodnih strukovnih radnih grupa. Državna revizorska institucija je članica jedne radne grupe u okviru INTOSAI organizacije - INTOSAI Radne grupe za IT reviziju (INTOSAI WGITA), dok je u okviru EUROSAI-ja članica tri radne grupe – EUROSAI Radne grupe za reviziju opština (EUROSAI TFMA), EUROSAI Radne grupe za reviziju životne sredine (EUROSAI WGEA) i EUROSAI Radne grupe za IT (EUROSAI WGIT). Članstvo u strukovnim radnim grupama INTOSAI-a i EUROSAI-a služi Državnoj revizorskoj instituciji da dalje unaprjeđuje profesionalna znanja i vještine revizora, kao i revizorske prakse i metodologije shodno međunarodnim revizorskim standardima u oblastima od značaja za rad Institucije.

Državna revizorska institucija je takođe posvećena jačanju bilateralne saradnje sa vrhovnim revizorskim institucijama i međunarodnim organizacijama, koja se u izvještajnom periodu realizovala kroz sprovođenje zajedničkih aktivnosti i projekata. Kao članica Mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Evropsku uniju i Evropskog revizorskog suda, Institucija je sprovodila aktivnosti na jačanju revizorskih kapaciteta u oblasti revizije uspjeha, revizije pravilnosti, kao i saradnje sa civilnim sektorom.

Saradnja sa Međunarodnom organizacijom vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI)

Državna revizorska institucija Crne Gore, kao punopravna članica Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI) je u novembru 2022. godine učestvovala na XXIV Kongresu Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija, u Rio de Žaneiru u organizaciji Računskog suda Savezne Republike Brazila. Na Kongresu su razmatrane dvije ključne teme - „Uloga vrhovnih revizorskih institucija u vanrednim situacijama“ i „Globalan glas, globalan rezultat, dalekosežni uticaj“, koje su podržane usvajanjem Rio de Žaneiro Deklaracije, koja ističe značaj nezavisnosti, transparentnosti i profesionalnog djelovanja vrhovnih revizorskih institucija u vanrednim situacijama.

Državna revizorska institucija je od marta 2022. godine članica INTOSAI Radne grupe za IT reviziju (INTOSAI WGITA), čiji je cilj razvoj znanja i vještina u reviziji informacionih sistema u skladu sa međunarodnim revizorskim standardima VRI.

U sprovođenju revizije informacionih sistema, pored Smjernica za vršenje revizije informacionih sistema, Državna revizorska institucija primjenjuje INTOSAI Priručnik za sprovođenje revizije informacionih sistema za vrhovne revizorske institucije, koji je nedavno ažuriran unutar INTOSAI Radne grupe za IT reviziju.

U septembru 2023. godine, INTOSAI Razvojna Inicijativa (IDI) je predstavila zaključke i preporuke iz Izvještaja IDI o ocjeni navoda o prijetnjama i rizicima po nezavisnost DRI Crne Gore, koji je dostupan javnosti na zvaničnoj internet stranici IDI-ja www.idi.no i DRI Crne Gore www.dri.co.me. U nastavku su dati zaključci i preporuke iz Izvještaja IDI o ocjeni navoda o prijetnjama i rizicima po nezavisnost DRI Crne Gore:

Preporuka 1.

IDI zaključuje da kašnjenje u imenovanju predsjednika i petog člana Senata predstavlja kršenje principa 2 Meksičke deklaracije. Pored toga, neimenovanje petog člana Senata predstavlja miješanje zakonodavne vlasti u rad DRI u smislu principa 3 Meksičke deklaracije.

Preporuka 2.

Prijedlog za izmjenu Zakona o DRI ne predstavlja kršenje principa Meksičke deklaracije, ali proces rasprave o reformi mora se ispratiti. IDI preporučuje da potencijalna reforma bude inkluzivan i otvoren proces uz učešće postojećih članova Senata DRI i drugih relevantnih aktera kao što su organizacije civilnog sektora. IDI podstiče da potencijalna reforma treba da bude vođena dugoročnim pristupom sa ciljem da se unaprijedi rad Institucije, uzimajući u obzir postojeće dobre prakse u INTOSAI zajednici u skladu sa principima Meksičke deklaracije.

Razlog za iniciranje ovog postupka su slučajevi prijetnji po nezavisnost Institucije nastali tokom 2022. i početkom 2023. godine, a koji su se odnosili na sljedeće:

- kašnjenje u imenovanju petog člana Senata i predsjednika Senata od strane Skupštine;
- stvaranje negativne atmosfere kroz izjave političkih aktera o radu DRI, koja bi mogla uticati na javno mnjenje i urušiti dugogodišnji kredibilitet DRI;
- politička inicijativa za izmjenu člana Zakona o DRI u vezi sa stalnošću funkcije članova Senata.

Cilj ove ocjene je bio da se utvrdi u kojoj mjeri neimenovanje u Senatu DRI, kao i potencijalna izmjena Zakona predstavljaju ili prijetnju ili rizik po nezavisnost DRI u odnosu na INTOSAI principe Meksičke deklaracije (INTOSAI P-1 i INTOSAI P-10).

Državna revizorska institucija je nastavila da realizuje petogodišnji program INTOSAI Međunarodne inicijative za razvoj – Program za strategiju, mjerenje učinka i izvještavanje (SPMR), koji predstavlja globalni program za jačanje učinka, razvoj institucionalnih kapaciteta i podršku u strateškom planiranju i upravljanju vrhovnih revizorskih institucija.

Nakon što je izradila Izvještaj o samoocjeni učinka Državne revizorske institucije shodno metodologiji za mjerenje učinka VRI (SAI PMF), Tim Državne revizorske institucije za strateško planiranje i upravljanje, koji je formirao Senat je razmotrio nalaze iz Izvještaja, koji su mu poslužili za ocjenu stanja i za definisanje budućih prioriteta Strateškog plana razvoja DRI za period 2023-2027. godine. Na osnovu metodologije iz Priručnika za strateško upravljanje vrhovnih revizorskih institucija, izrađena je SWOT analiza prioritetnih oblasti sa okvirom rezultata, koji sadrži razradu strateških ciljeva, podciljeva i aktivnosti sa indikatorima rezultata i uticaja. Članovi Tima za strateško planiranje i upravljanje su u februaru 2023. godine uzeli učešće na obuci Međunarodne inicijative za razvoj na temu operativnog planiranja, implementacije strateškog plana i izvještavanja. U saradnji sa Međunarodnom INTOSAI Inicijativom za razvoj (IDI), Državna revizorska institucija je u septembru 2023. godine organizovala konferenciju za novinare povodom predstavljanja nalaza iz Izvještaja Međunarodne inicijative za razvoj (IDI) o ocjeni navoda o prijetnjama i rizicima po nezavisnost DRI.

INTOSAI se zalaže i promoviše nezavisnost vrhovnih revizorskih institucija, koja se odnosi na sposobnost vrhovnih revizorskih institucija da objektivno i efikasno izvršavaju svoje zadatke samo ako su nezavisne od subjekta revizije i zaštićene od spoljnog uticaja. Na poziv i u organizaciji INTOSAI

inicijative za razvoj (IDI), delegacija Državne revizorske institucije je učestvovala na Drugom sastanku Referentne grupe za proaktivno zalaganje za nezavisnost vrhovnih revizorskih institucija, u aprilu 2023. godine u Pragu. Na sastanku Referentne grupe, delegacija DRI Crne Gore je upoznala učesnike sa razlozima za pokretanje SIRAM[1] postupka, koji je Institucija inicirala krajem 2022. godine. Ovom prilikom se predsjedavajući Senatom susreo sa predsjednikom Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI), predsjednikom Računskog suda Savezne Republike Brazil i predsjednikom Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI), na kojem se razgovaralo o podršci predsjedništva INTOSAI-a i EUROSAI-a u sprovođenju SIRAM postupka za DRI i očuvanja njene nezavisnosti shodno međunarodnim principima INTOSAI-a.

[1] Mehanizam za brzo zagovaranje nezavisnosti VRI

Saradnja sa Evropskom organizacijom vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI)

Državna revizorska Crne Gore institucija je u decembru 2016. godine postala članica EUROSAI Radne grupe za reviziju opština.

Delegacija Državne revizorske institucije je uzela učešće na VII Godišnjem sastanku EUROSAI Radne grupe za reviziju opština (TFMA) i seminaru na temu „Raspodjela transfera i grantova“, koji je održan u Varšavi u periodu 19-20. oktobra 2023. godine. Na seminaru se razgovaralo o oblicima finansiranja opštinskih sopstvenih i dodijeljenih poslova iz transfera i grantova iz centralnog budžeta, kao i iskustvima članica u revidiranju ove oblasti.

Državna revizorska institucija Crne Gore, pored VRI Albanije, Rumunije, Poljske, Turske, Slovačke i Sjeverne Makedonije sprovela je kooperativnu reviziju u okviru EUROSAI Radne grupe za reviziju opština na temu „Sopstveni prihodi opština za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije”. Revizijom je konstatovano da postoje nedostaci u organizaciji sistema odgovora na pandemiju COVID – 19, sistemu finansiranja lokalnih samouprava, kao i potrebi unapređivanja digitalizacije usluga opština i korišćenju stečenih iskustava u budućim krizama. Završni sastanak povodom prezentovanja Zajedničkog izvještaja kooperativne revizije EUROSAI radne grupe za reviziju opština je održan u septembru 2023. godine u Skoplju.

Državna revizorska institucija Crne Gore, pored VRI Albanije, Rumunije, Poljske, Turske, Slovačke i Sjeverne Makedonije sprovela je kooperativnu reviziju u okviru EUROSAI Radne grupe za reviziju opština na temu „Sopstveni prihodi opština za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije”. Revizijom je konstatovano da postoje nedostaci u organizaciji sistema odgovora na pandemiju COVID – 19, sistemu finansiranja lokalnih samouprava, kao i potrebi unapređivanja digitalizacije usluga opština i korišćenju stečenih iskustava u budućim krizama. Završni sastanak povodom prezentovanja Zajedničkog izvještaja kooperativne revizije EUROSAI radne grupe za reviziju opština je održan u septembru 2023. godine u Skoplju.

Državna revizorska institucija je od aprila 2018. godine postala članica EUROSAI Radne grupe za informacione tehnologije (IT).

Državna revizorska institucija koristi članstvo u EUROSAI IT Radnoj grupi za razmjenu iskustava sa IT revizorima iz drugih VRI članica EUROSAI-a, stvaranje mogućnosti za saradnju u cilju daljeg unaprjeđenja metodologije za vršenje IT revizije i mogućnosti za sprovođenje paralelnih revizija u budućnosti. Delegacija DRI je u oktobru 2023. godine prezentovala dosadašnje iskustvo u vršenju revizije IT sistema na XVI sastanku EUROSAI Radne grupe za informacione tehnologije (ITWG), održanom u Varšavi.

Državna revizorska institucija Crne Gore je u decembru 2021. godine postala članica EUROSAI Radne grupe za reviziju životne sredine (EUROSAI WGEA), čiji je cilj podsticanje i podrška profesionalnoj saradnji i razmjena znanja i iskustva u oblasti revizije životne sredine.

Državna revizorska institucija poklanja veliku pažnju razvoju i sprovođenju revizija, koje se tiču implementacije ciljeva održivog razvoja u oblasti zaštite životne sredine. S vezi, delegacija DRI je u novembru 2022. godine učestvovala na godišnjoj konferenciji Radne grupe posvećenoj reviziji uspjeha zaštite životne sredine,kao i na proljećnom zasijedanju Radne grupe na temu „Klimatske promjene - napredak ostvaren u naporima za prilagođavanje“, u maju 2023. godine održanim u Varšavi.

U organizaciji Vrhovne revizorske institucije Republike Češke, Državna revizorska institucija je uzela učešće na sastanku Radne grupe za reviziju životne sredine Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (WGEA) na temu „Održiva energija“, održanom septembra 2023. godine u Pragu. Prezentovan je napredak ostvaren na realizaciji klimatskih i energetskih ciljeva na nivou EU, kao i nalazi i rezultati revizija Evropskog revizorskog suda i drugih članica EUROSAI Radne grupe u oblasti energetske efikasnosti, smanjenja gasova staklene bašte, obnovljivih izvora energije.

Saradnja u okviru Mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Evropsku uniju i Evropskog revizorskog suda

Vrhovne revizorske institucije država kandidata za članstvo EU i predstavnici SIGMA-e[1] učestvuju u svojstvu aktivnog posmatrača u radu Kontakt komiteta kroz Mrežu vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata i Evropskog revizorskog suda (u daljem tekstu: Mreža). Redovni godišnji sastanak Kontaktnog odbora predsjednika vrhovnih revizorskih institucija zemalja članica Evorpske unije je održan u organizaciji Računskog suda Portugala, u periodu od 21-22. juna 2023. godine na temu implementacije Plana Evropske unije pod nazivom RePowerEU.

Na marginama Kontaktnog komiteta, održan je sastanak oficira za vezu Mreže, na kojem je prisustvovao oficir za vezu Državne revizorske institucije Crne Gore sa oficirima za vezu VRI Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Srbije, Turske, Moldavije, Ukrajine i Kosova i predstavnicima SIGMA-e i Zajedničke radne grupe za revizorske aktivnosti, kojom predsjedava Nacionalna kancelarija za reviziju Švedske. Početkom 2024. godine, Državna revizorska institucija Crne Gore će biti domaćin skupa članica Mreže na temu revizije završnog računa budžeta država, koja je ujedno prepoznata kao jedna od prioritetnih tema vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU.

U cilju jačanja revizorskih kapaciteta u različim oblastima revizije javnog sektora, Državna revizorska institucija uzima aktivno učešće na radionicama i seminarima u okviru Plana rada Mreže. S tim u vezi, DRI je učestvovala u radu okruglog stola na temu „Saradnja s civilnim društvom u cilju povećanja razumijevanja i uticaja vrhovnih revizorskih institucija“, u junu 2023. godine u Sarajevu i seminaru na temu „Revizije usklađenosti“ u oktobru 2023. godine, u Prištini.

Državna revizorska institucija je posvećena jačanju revizorskih kapaciteta za sprovođenje revizije uspjeha. S tim u vezi, četiri revizora DRI učestvuje u Programu obuka za članice Mreže za reviziju uspjeha, koji se realizuje od marta 2023. godine uz mentorstvo eksperata iz NAO Švedske.

[1] Zajednička inicijativa OECD-a, Podrška unapređenja rukovođenja i upravljanja

Bilateralna saradnja Državne revizorske institucije sa vrhovnim revizorskim institucijama

Strateškim planom razvoja Državne revizorske institucije za naredni petogodišnji period se apostrofira značaj sprovođenja revizija uspjeha u oblasti ciljeva održivog razvoja iz Agende UN 2030. godine. Naime, Institucija posebnu pažnju posvećuje reviziji rodno odgovornih politika, jer želi doprinijeti unaprjeđenju položaja žena i djevojčica u crnogorskom društvu. S tim u vezi, Državna revizorska institucija je u februaru 2023. godine potpisala Sporazum za sprovođenje paralelne revizije uspjeha u oblasti Cilja održivog razvoja 5 iz UN Agende 2030 - „Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i devojčice“ sa VRI Republike Srbije, Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Uredom za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i Glavnom službom za reviziju javnog sektora Republike Srpske. Podršku u realizaciji dogovorenih projektnih aktivnosti potpisnicama sporazuma u ovom procesu pruža Agencija Ujedinjenih naroda za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women). Do sada, održana su četiri regionalna sastanka, na kojima se razgovaralo o fazama sprovođenja nacionalnih revizija uspjeha i to u: februaru 2023.godine u Beogradu; aprilu 2023. godine u Sarajevu; junu 2023. godine u Podgorici i septembru 2023. godine u Banja Luci.

Značaj promovisanja etičkog ponašanja i jačanja integriteta je bio prepoznat prethodnim Strateškim planom razvoja DRI. S tim u vezi, organizovan je seminar na temu „Etike“ u saradnji sa Državnim uredom za reviziju Republike Hrvatske, u februaru 2023. godine, na kojem su zaposleni imali priliku da se upoznaju sa alatima za praćenje i ocjenjivanje primjene etičkog okvira, kao i nalazima revizija u oblasti etike.

Na marginama okruglog stola „Saradnja s civilnim društvom u cilju povećanja razumijevanja i uticaja VRI“, organizovan je bilateralni susret sa Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, juna 2023. godine u Sarajevu. Tokom susreta, posebno je apostrofiran značaj sprovođenja paralelnih revizija dvije institucije, kao i organizovanje tematskih radionica za revizore u oblasti revizije javnog sektora.

Delegacija Ureda za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine je boravila u posjeti Crnoj Gori u okviru bilateralne saradnje sa Državnom revizorskom institucijom Crne Gore. Ovom prilikom razgovaralo se o načinima razvoja saradnje u oblastima praćenja implementacije revizorskih preporuka i kontrole i osiguranja kvaliteta revizija. Pored toga, razgovaralo se o paralelnoj reviziji uspjeha, koju sprovodi Državna revizorska institucija Crne Gore i Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine na temu „Upravljanje rijekama – zaštita rijeka od odlaganja komunalnog otpada“.

Državna revizorska institucija je 15. maja 2023. godine bila domaćin naučnog skupa povodom obilježavanja dana Institucije u Crnoj Gori. Naučni skup je bio organizovan u tri panela i to na temu „Revizija javnog sektora i fiskalna stabilnost“, „Izvještavanje o rezultatima revizije“ i „Revizije oblasti ciljeva održivog razvoja“. Naučnom skupu su prisustvovali visoki zvaničnici VRI Albanije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Hrvatske, Slovenije, Kosova i Turske, kao i zamjenik direktora SIGMA Programa.

Delegacija Nacionalne kancelarije za reviziju Republike Kosova je boravila u posjeti Državnoj revizorskoj instituciji Crne Gore u martu 2023. godine. Tim povodom, razgovaralo se o pravnom okviru i nadležnostima vrhovnih revizorskih institucija, uspostavljenom procesu praćenja implementacije revizorskih preporuka, sistemu kontrole i osiguranja kvaliteta revizija, primjeni informacionog sistema za upravljanje procesom revizije, kao i o procesu sprovođenja revizija uspjeha.

Delegacija Državne revizorske institucije Crne Gore je boravila u bilateralnoj posjeti Računskom sudu Republike Slovenije, u septembru 2023. godine u Ljubljani. Tokom posjete, razmijenjena su iskustva u oblasti revizije godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata, revizije lokalnih samouprava, kao i načina izrade i prezentovanja Godišnjeg izvještaja i približavanja nalaza revizije javnosti.

Delegacija Državne revizorske institucije je učestvovala na Međunarodnoj konferenciji „Uloga vrhovnih revizorskih institucija u korist građana“, koja je održana u oktobru 2023. godine u Prištini u kontekstu obilježavanja 20. godišnjice NAO Republike Kosova. Predstavnik DRI Crne Gore je tom prilikom održao izlaganje o ulozi eksterne revizije i uticaja na fiskalnu disciplinu u cilju zaštite javnog interesa. Međunarodnoj tematskoj konferenciji su prisustvovali predstavnici rukovodstva VRI Republike Hrvatske, Češke, Sjeverne Makedonije, Švedske, Portugala, Albanije, Turske.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama

Saradnja sa SIGMA-om se realizovala kroz pružanje ekspertske podrške Instituciji u izradi novog Strateškog plana razvoja DRI za period 2023-2027. godine.

Eksperti SIGMA-e su u saradnji sa Timom DRI za strateško planiranje i upravljanje sproveli ocjenu saradnje DRI sa ključnim zainteresovanim stranama – Skupštinom, Vladom, subjektima revizije, civilnim sektorom, medijima, univerzitetima i profesionalnim udruženjima. Na bazi Izvještaja IDI-ija o samoocjeni i Izvještaja SIGMA-e o sprovedenom istraživanju među ključnim zainteresovanim stranama, Institucija je izradila i donijela Strateški plan razvoja DRI za period 2023-2027. godine. Državna revizorska institucija je u martu 2023. godine organizovala konferenciju povodom prezentovanja Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije Crne Gore za period 2023 – 2027. godine uz učešće eksperata iz Zajedničke inicijative OECD-a i Evropske unije (EU) – SIGMA i INTOSAI Međunarodne razvojne inicijative.

U aprilu 2023. godine, na zahtjev Državne revizorske institucije Crne Gore, SIGMA je sprovela analizu na temu„Razmišljanja o potencijalnoj promjeni dužine trajanja mandata članova Senata DRI Crne Gore“. Analiza je inicirana kao podrška SIRAM postupka koji je sprovodila INTOSAI Inicijativa za razvoj (IDI). Imajući u vidu da Međunarodni standardi i principi vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI) predstavljaju pravnu tekovinu Evropske unije i jedno od mjerila u pregovaračkom procesu sa EU u okviru Poglavlja XXXII Finansijska kontrola za Crnu Goru, analiza je urađena u odnosu na međunarodne principe - Lima i Meksičke deklaracije o nezavisnosti VRI, poređujući pravni okvir Državne revizorske institucije u Crnoj Gori u odnosu na dobru praksu Evropske unije.

U cilju jačanja kapaciteta DRI u oblasti saopštavanja i izvještavanja o rezultatima revizije, a u skladu sa strateškim ciljevima za naredni petogodišnji period, Državna revizorska institucija je dogovorila realizaciju projektnih aktivnosti u saradnji i uz podršku eksperata SIGMA-e u oblasti unaprjeđenja izgleda i sadržaja Godišnjeg izvještaja DRI uz sprovođenje istraživanja za potrebe Godišnjeg izvještaja i Izvještaja o reviziji Prijedloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore, kao i unaprjeđenja komunikacionih vještina revizorskog kadra da na lak i razumljiv način prenesu ključne nalaze revizije.

Saradnja sa Svjetskom bankom

U okviru misije Svjetske banke povodom procjene sistema javnih nabavki kroz primjenu MAPS alata, održan je novembra 2022. godine sastanak sa predstavnicima Državne revizorske institucije Crne Gore, na kojem se razgovaralo o nalazima revizije usklađenosti poslovanja subjekata revizije u oblasti javnih nabavki, kao i o primjeni elektronskog sistema javnih nabavki u Instituciji. Takođe, u novembru 2022. godine, održan je sastanak sa predstavnicima DRI Crne Gore u okviru posjete Svjetske banke povodom zajma za razvojne politike i tim povodom razgovaralo se o iskustvima iz revizije u dijelu poštovanja Zakona o kontroli državne pomoći, revizije zaštite životne sredine, i ulozi Institucije u oblasti primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti. Delegacija Svjetske banke, u čijem sastavu su eksperti iz oblasti primjene računovodstvenih i revizorskih standarda boravila je u oktobru 2023. godine u posjeti Državnoj revizorskoj instituciji u okviru misije vezano za pripremu Izvještaja Svjetske banke o poštovanju standarda i kodeksa u računovodstvu i reviziji (ROSC).

Saradnja sa Međunarodnom fondacijom za izborne sisteme (IFES)

Predstavnici Državne revizorske institucije su u junu 2023. godine primili delegaciju Međunarodne fondacije za izborne sisteme i tom prilikom su razgovarali o dosadašnjem radu Institucije na reviziji godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata, kao i o najčešćim nalazima utvrđenim u poslovanju političkih subjekata.

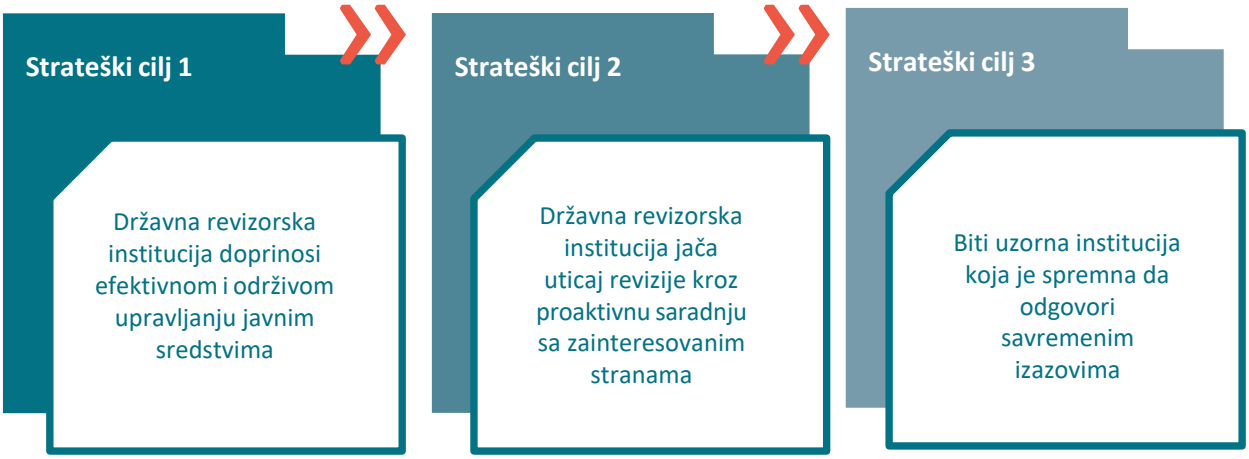
Saradnja sa Komitetom za monitoring Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope

Delegacija Komiteta za monitoring Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope je u oktobru 2023. godine posjetila Državnu revizorsku instituciju povodom razgovora o implementaciji Preporuka Kongresa 379 (2015) o „Lokalnoj demokratiji u Crnoj Gori“.

Predstavnici Institucije Crne Gore su prezentovali postupak finansijskog nadzora jedinica lokalne samouprave sa statusom implementacija preporuka iz revizija lokalnih samouprava.

5.3. Strateški plan razvoja Državne revizorske institucije za period 2023 – 2027. godine

Analizirajući ostvarenje strateških ciljeva iz Strateškog plana razvoja DRI za period 2018 – 2022. godine, nalaze i preporuke iz Izvještaja INTOSAI Inicijative za razvoj (IDI) o ocjeni učinka DRI i Izvještaja SIGMA-e o sprovedenoj anketi među subjektima revizije i ključnim eksternim zainteresovanim stranama, Državna revizorska institucija je u martu 2023. godine donijela Strateški plan razvoja DRI za period 2023 – 2027. godine sa Operativnom planom za sprovođenje Strateškog plana razvoja DRI za 2023. godinu. Vodeći se misijom i ključnim vrijednostima, Strateškim planom razvoja nastoji se osigurati da Institucija ide u korak s promjenama u društvu i javnom sektoru za dobrobit građana. Novim Strateškim planom predviđena su tri strateška cilja razvoja sa podciljevima i aktivnostima za realizaciju i to:

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu posvetila pažnju realizaciji strateških ciljeva i aktivnosti iz Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2018 – 2022. godine i Operativnog plana za 2023. godinu. U nastavku je data analiza realizacije Strateškog plana razvoja DRI za period 2018 - 2022. godine i Operativnog plana DRI za 2023. godinu.

Analiza realizacije Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2018 - 2022. godine

Sprovođenjem strateških aktivnosti u oblasti revizije ojačani su kapaciteti Institucije u obavljanju različitih vrsta revizija, unaprijeđena je revizorska metodologija u skladu sa međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija, proces godišnjeg planiranja revizije i praćenja realizacije revizorskih preporuka i ojačana je kontrola kvaliteta i osiguranje kvaliteta rada Institucije. Politika razvoja Institucije u periodu 2018 – 2022. godine, pored realizacije definisanih strateških prioriteta vođena je usvajanjem nekoliko ključnih strateških dokumenata kao što su Komunikaciona strategija za period 2020-2024. godine i Strategija upravljanja ljudskim resursima za period 2021-2025. godine, čija realizacija pomaže da se unaprijedi praksa izvještavanja i komunikacija sa ključnim zainteresovanim stranama, bolje razumijevanje rada Institucije, kao i da se ojačaju politike profesionalnog razvoja.

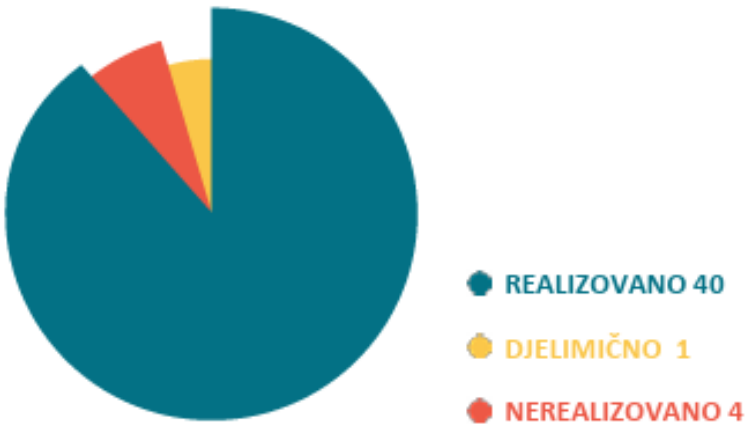
U okviru Strateškog cilja „Jačanje integriteta Državne revizorske institucije na domaćem i međunarodnom planu“, Državna revizorska institucija je unaprijedila saradnju sa Skupštinom primjenjujući obaveze Institucije definisane Protokolom o saradnji i Akcionim planom za ispunjavanje obaveza iz Protokola. Donošenjem i realizacijom aktivnosti iz Komunikacione strategije DRI za period

2020 - 2024. godine, DRI je unaprijedila komunikacionu politiku sa ključnim zainteresovanim stranama povećavajući otvorenost Institucije, unapređenjem internet stranice i transparentnosti rezultata Institucije korišćenjem vizuelno grafičkih elemenata prezentovanja istih. Znanja i vještine revizorskog kadra su unaprijeđene kroz pojačanu saradnju sa vrhovnim revizorskim institucijama članicama EUROSAI -a i sa međunarodnim organizacijama.

U okviru Strateškog cilja „Jačanje uticaja Državne revizorske institucije u unaprjeđenju upravljanja javnim finansijama“, postupak godišnjeg planiranja revizija se sprovodi shodno strateškim prioritetima i ciljevima višegodišnjeg plana revizija. Postupak praćenja implementacije revizorskih preporuka je unaprijeđen kroz primjenu Smjernica za izradu, praćenje i kontrolu realizacije preporuka DRI i uspostavljanje Registra za praćenje preporuka što je uticalo na povećanje broja kontrolisanih preporuka. Pored toga, ojačane su procedure za sprovođenje svih vrsta revizija shodno međunarodnim standardima i najboljom EU praksom. U okviru Strateškog cilja „Povećanje kapaciteta i efikasnosti rada Državne revizorske institucije“, Državna revizorska institucija je ojačala upravljanje ljudskim resursima kroz usvajanje i sprovođenje Strategije i Akcionog plana. Kroz povećan broj realizovanih obuka, unaprijeđene su profesionalne kompetencije zaposlenih u Državnoj revizorskoj instituciji.

U nastavku je prikazano ostvarenje strateških ciljeva iz Strateškog plana razvoja DRI za period 2018-2022. godine:

Grafik: Sprovođenje Strateškog plana razvoja DRI za period 2018 – 2022. godine[1]

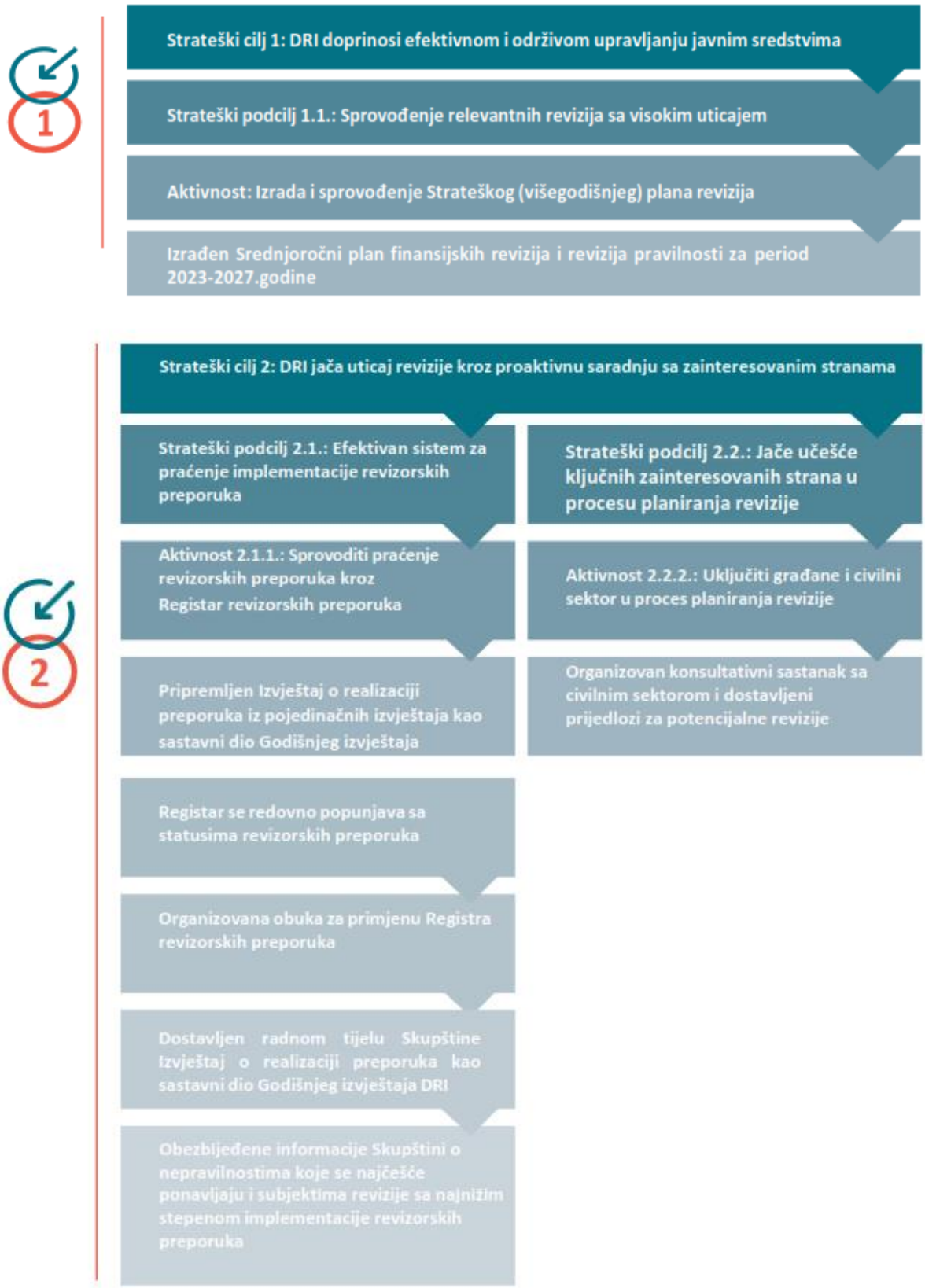

Sprovođenje Operativnog plana za realizaciju Strateškog plana razvoja DRI za 2023. godinu

Posmatrajući period od donošenja Operativnog plana za 2023. godinu do oktobra 2023. godine u odnosu na rok za realizaciju strateških aktivnosti, u nastavku je prikazano ostvarenje aktivnosti iz tri strateška cilja, za koje je istekao rok realizacije.

[1] Djelimično realizovana aktivnost (1) i nerealizovane aktivnosti (4) planirane su Strateškim planom razvoja DRI za period 2023-2027. godine.

Tabela: Sprovođenje Operativnog plana za period april – oktobar 2023. godine

Strateški cilj 3: Biti uzorna institucija koja je spremna da odgovori savremenim izazovima

Strateški podcilj 3.2.: Efikasan proces revizije korišćenjem savremenih tehnologija

Aktivnost 3.2.1.: Izrada i implementacija IT Strategije

U toku izrada IT Strategije

Aktivnost 3.2.2.:Izrada i implementacija informacionog sistema za upravljanje procesom revizije

Angažovan eksterni konsultant za pripremu uvođenja AMS-a,izradu projektnog zadatka, tehničke specifikacije

Izvršena analiza stanja za potrebe izrade projektnog zadatka

5.4. Upravljanje ljudskim resursima

Ljudski resursi predstavljaju osnovni kapital svake institucije i važan alat u ostvarenju njenih ciljeva. Angažovanje pravog kadra i njegovo optimalno raspoređivanje, adekvatno osposobljavanje, razvijanje i motivacija zaposlenih strateški je interes Državne revizorske institucije.

Državna revizorska institucija je, pored usvajanja Strategije za upravljanje ljudskim resursima za period 2021 – 2025. godina sa Akcionim planom za njenu implementaciju, dodatno ojačala funkciju ljudskih resursa na način što je u okviru Službe za administrativno stručne poslove sistematizovala Kancelariju za upravljanje kadrovima, pravne i opšte poslove.

Aktivno učešće u izradi i implementaciji strateških dokumenata, kontinuirana saradnja sa zaposlenima u ostalim organizacionim jedinicama, davanje stručnih mišljenja, aktivnosti usmjerene na kadrovsko planiranje i druge aktivnosti iz nadležnosti Službe i Kancelarije jesu pokazatelj angažovanja u održavanju politike ljudskih resursa.

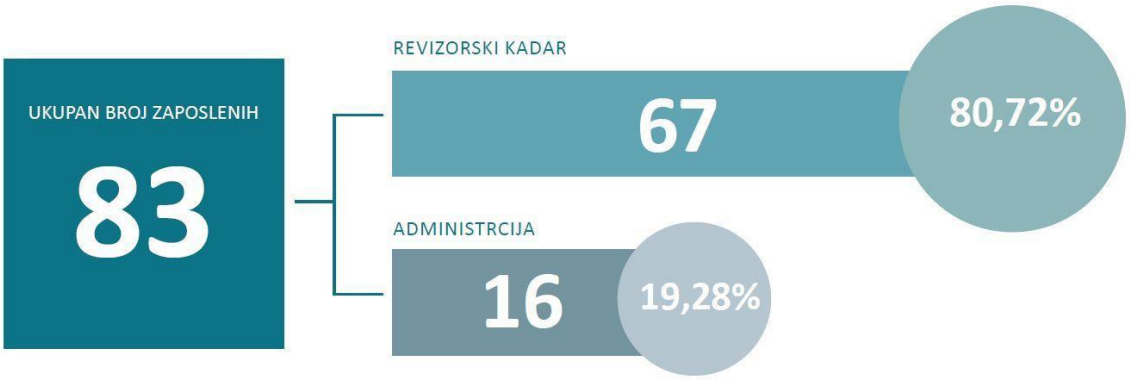
Dugogodišnje iskustvo, posjedovanje adekvatnih znanja iz oblasti ljudskih resursa i kontinuirana obuka zaposlenih u Kancelariji daje dodatnu vrijednost nastojanju Institucije da raspolaže zadovoljnim, profesionalnim i prije svega kompetentnim kadrom.

Kadrovska politika, profesionalni razvoj, ocjena učinka, razvoj kompetencija, motivacioni modeli i zadržavanje kadra su oblasti čija reforma će rezultirati povećanjem profesionalizma, inovacija i efikasnosti rada zaposlenih u Instituciji.

Državna revizorska institucija radi na povećanju efikasnosti rada putem poboljšanja upravljanja u oblasti ljudskih resursa, razvijanju kadrovskog potencijala i obezbjeđivanju kadra koji raspolaže visokim etičkim vrijednostima, znanjima, vještinama i integritetom.

Broj i struktura zaposlenih u DRI

U oktobru 2023. godine Institucija je imala **83** zaposlenih od čega su **67** u potprogramu: Sprovođenje revizija - aktivnost: Realizacija godišnjeg plana revizije: odnosno **80,72%**, a **16** u potprogramu: Stručni i operativni poslovi DRI - aktivnost: Upravljanje i administracija DRI, odnosno **19,28%**.

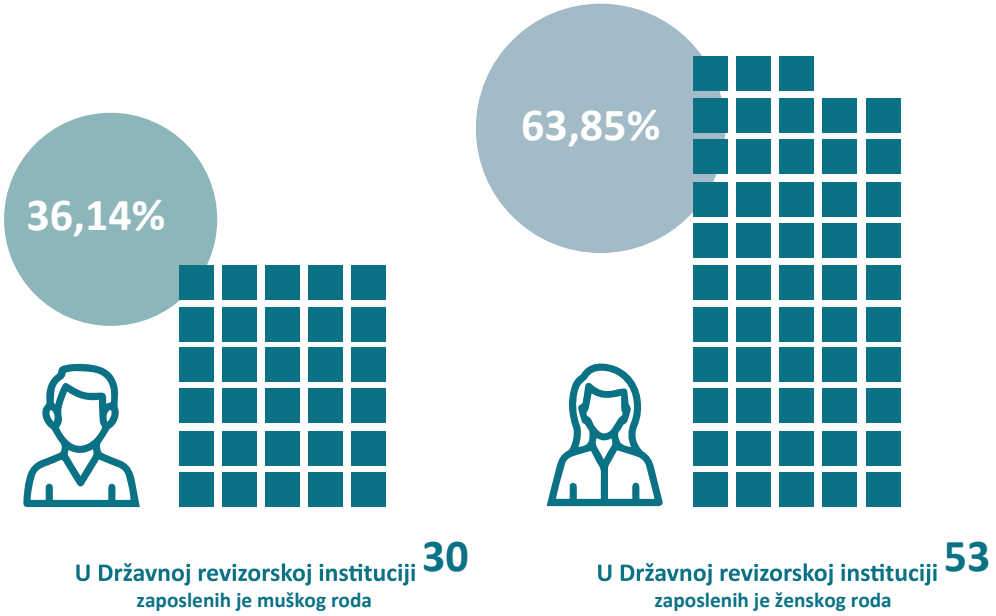
U izvještajnom periodu, po osnovu raspisanih oglasa, osam (**8**) lica je zasnovalo radni odnos u DRI, i to: pet (5) državnih revizora (od kojih su dva izvršioca bila u radnom odnosu u Instituciji u nižem zvanju) putem javnog oglašavanja, jedan (1) rukovodilac Jedinice za unutrašnju reviziju putem javnog oglašavanja i dva (2) samostalna savjetnika III (jedan putem javnog oglašavanja i jedan putem internog oglašavanja). U toku su četiri (4) postupka popune radnih mjesta: tri (3) javna oglasa i jedan (1) interni oglas.

U prvoj polovini 2023. godine, upražnjeno je jedno (1) radno mjesto zbog odlaska u penziju zaposlenog (savjetnik predsjednika Senata).

Na sljedećem grafiku dat je uporedni prikaz strukture i broja zaposlenih za period **oktobar 2022 – oktobar 2023. godine:**

	2022	2023
Predsjednik Senata	0	0
Član Senata	4	4
Sekretar Institucije	1	1
Savjetnik predsjednika DRI	1	0
Državni revizor - načelnik u sektoru	5	5
Državni revizor - rukovodilac odjeljenja	17	17
Državni revizor	24	29
Stariji saradnik državnog revizora	4	4
Saradnik državnog revizora	8	6
Rukovodilac Jedinice za unutrašnju reviziju	0	1
Načelnik Službe	1	1
Rukovodilac Kancelarije	4	4
Samostalni savjetnik II	0	2
Samostalni savjetnik III	2	2
Viši savjetnik III	1	1
Samostalni referent	5	5
Referent	1	1
ukupan broj zaposlenih	78	83

Od ukupnog broja zaposlenih, na dan 01. oktobar 2023. godine, zaposleno je **30** muškaraca, odnosno 36,14%, dok je zaposlenih žena **53,** odnosno 63,85%.

5.4.1. Usavršavanje zaposlenih

Savremena teorija i praksa upravljanja ljudskim resursima poklanja veliku pažnju konceptu permanentnog unaprjeđivanja stručnog znanja zaposlenih, zbog čega je neophodna dugoročna politika edukacije i stalnog unaprjeđenje znanja kadrova u DRI. Obučavanje i usavršavanje zaposlenih u Instituciji, uz praćenje i adekvatnu evaluaciju stečenih znanja, imaće za cilj stvaranje visoko kvalifikovanog i profesionalnog kadra Institucije na dugoročnom nivou.

U cilju permanentne edukacije zaposlenih, Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu nastavila sa realizacijom Plana obuka za 2023. godinu, organizovanjem ispita za državnog revizora, kao i sa usavršavanjem zaposlenih kroz saradnju sa drugim vrhovnim revizorskim institucijama, međunarodnim organizacijama i ostalim relevantnim institucijama.

Plan i realizacija obuka za 2023. godinu - U svrhu kontinuiranih obuka i stručnog usavršavanja zaposlenih u Instituciji je, nakon sprovedene analize potreba i prioritetnih oblasti koje treba obuhvatiti obukama, intervjua sa zaposlenima u DRI, donešen Plan obuka za 2023. godinu.

Planom obuka za 2023. godinu planirane su:

- Obuke na nacionalnom nivou:
  - Obuke koje organizuje i sprovodi Državna revizorska institucija
  - Obuke kod Uprave za ljudske resurse
  - Obuke koje organizuju i sprovode instituti i druge institucije
- Međunarodne obuke

OBUKE NA NACIONALNOM NIVOU

OBUKE KOJE ORGANIZUJE I SPROVODI DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA	realizovane / nerealizovane	Broj polaznika
Prednosti obračunskog računovodstva u odnosu na gotovinsko računovodstvo u javnom sektoru	✓	15
Excel napredni nivo	✓	16
Praćenje i kontrola realizacije preporuka izdatih od DRI-a	✓	36
Praktična primjena Smjernica za predlaganje i izbor finansijske revizije i revizije pravilnosti za Godišnji plan DRI	✗	
Zloupotrebe u računovodstvu i efekti na finansijske izvještaje	✓	35
Otvaranje transakcionih računa sa oznakom „Državni"	✗	
Obračun zarada	✓	35
Etički kodeks državnih službenika i namještenika	✗	
Popunjavanje aplikacije „Registar preporuka"	✓	19
Primjena MRS u finansijskom izvještavanju	✓	19
Kursevi engleskog jezika	✓	12
Revizorski ispit u 2023. godini	✓	7
		194

		BROJ OBUKA	
OBUKE KOD UPRAVE ZA LJUDSKE RESURSE	Opšti program	12	13
	Specifični program	2	3
OBUKE KOJE ORGANIZUJU I SPROVODE INSTITUTI I DRUGE INSTITUCIJE		11	70
MEĐUNARODNE OBUKE		5	84

Engleski jezik - Kroz pohađanje kursa engleskog jezika nastavljeno je sa usavršavanjem znanja zaposlenih iz oblasti stranih jezika. Kurseve engleskog jezika u izvještajnom periodu pohađa 12 (dvanaest) zaposlenih iz Institucije. Od toga Advanced nivo (C2) pohađa sedam (7) zaposlenih, Preintermediate nivo (B1) četiri (4) zaposlena dok jedan (1) zaposleni pohađa individualni kurs engleskog jezika i to Intermediate nivo (B2).

Ispit za državnog revizora - U izvještajnom periodu od oktobra 2022. do oktobra 2023. godine Državna revizorska institucija je u skladu sa Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za Državnog revizora organizovala dva ispitna roka - decembarski 2022. i februarski 2023. godine.
Za polaganje ispita za državnog revizora u decembarskom ispitnom roku u 2022. godini prijavilo se 5 kandidata, dok se u februarskom ispitnom roku u 2023. godini prijavilo 7 kandidata, od kojih je u oba ispitna roka pet (5) kandidata položilo ispit. Ukupan broj lica koja imaju položen ispit za državnog revizora na dan 30.09.2023. godine je 147.

Do kraja 2023. godine Državna revizorska institucija će organizovati decembarski ispitni rok za polaganje ispita za državnog revizora.

Slijedi pregled obuka koje je organizovala Državna revizorska institucija po temama i broju polaznika:

realizovane obuke za 2023. godinu	broj polaznika	
Praćenje i kontrola realizacije preporuka izdatih od DRI		36
Zloupotrebe u računovodstvu i efekti na finansijske izvještaje		35
Obračun zarada		35
Popunjavanje aplikacije "Registar preporuka"		19
Primjena MRS u finansijskom izvještavanju		19
Excel napredni nivo		16
Prednosti obračunskog računovodstva u odnosu na gotovinsko računovodstvo u javnom sektoru		15
Kurs engleskog jezika		12
Revizorski ispit za 2023. godinu		7

Obuke koje sprovodi i organizuje Uprava za ljudske resurse:

Opšti programi (Uprava za ljudske resurse) - 13 zaposlenih pohađalo je 12 obuka iz oblasti Opšteg programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja državnih službenika i namještenika i to iz oblasti kancelarijskog poslovanja, rješavanja konfliktnih situacija, EDMS-Načina upravljanja elektronskim dokumentima, informatičke zaštite podataka, mobinga, emocionalne inteligencije, ESJN, sajber bezbjednosti, mirnog rješavanja radnih sporova, tajnosti podataka i dr. tema značajnih za usavršavanje zaposlenih u Instituciji.

Specifični programi (Ministarstvo finansija/Uprava za ljudske resurse) - 1 zaposleni je pohađao obuku za polaganje ispita za sticanje sertifikata računovođe u javnom sektoru, 2 zaposlena pohađaju program obuke za unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, dok je 1 zaposleni pohađao obuku na temu Konsalting angažmani unutrašnje revizije i IIA globalni okvir kompetencija unutrašnje revizije. Takođe 1 zaposleni je pohađao obuku na temu "Upravljanje funkcijom unutrašnje revizije i uloga unutrašnjeg revizora u upravljanju rizicima"

Obuke koje organizuju i sprovode instituti i druge institucije:

Institut računovođa i revizora CG – četiri (4) zaposlena su pohađala obuku na temu Izmijenjeni i dopunjeni poreski propisi.

Institut sertifikovanih računovođa i revizora CG – šest (6) zaposlenih su pohađali šest (6) obuka iz oblasti MSFI, popisa imovine i obaveza, sastavljanja Godišnjih finansijskih izvještaja za 2022. godinu, jedan (1) zaposleni je prisustvovao Simpozijumu računovođa i revizora CG, dok je sedam (7) zaposlenih prisustvovalo Kongresu računovođa i revizora.

Institut za standardizaciju Crne Gore – četiri (4) zaposlena su pohađala obuku na temu Analiza standarda MEST EN ISO/IEC 27001:2019 - Informaciona tehnologija - Bezbjednosne tehnike - Sistemi za upravljanje bezbjednošću informacija – Zahtjevi.

Governance Academy-EGA – jedan (1) zaposleni je pohađao obuku na temu Election cybersecurity workshop.

Agencija za sprečavanje korupcije - 52 zaposlena su pohađala obuku na temu "Intenzivirati obuke revizorskog kadra" i aktivnosti "Podizati nivo svijesti među zaposlenima o značaju integriteta**".**

Institut za ekonomiju i pravo – tri (3) zaposlena su pohađala obuku na temu „Javne nabavke-primjena u praksi".

Međunarodne obuke

DRI takođe realizuje obuke za revizorski kadar u okviru regionalne i međunarodne saradnje kroz učešće na seminarima i radionicama u organizaciji INTOSAI-a, EUROSAI-a i Mreže VRI zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU i Evropskog revizorskog suda, koje su opisane u dijelu Međunarodne saradnje.

5.5. Budžet Državne revizorske institucije

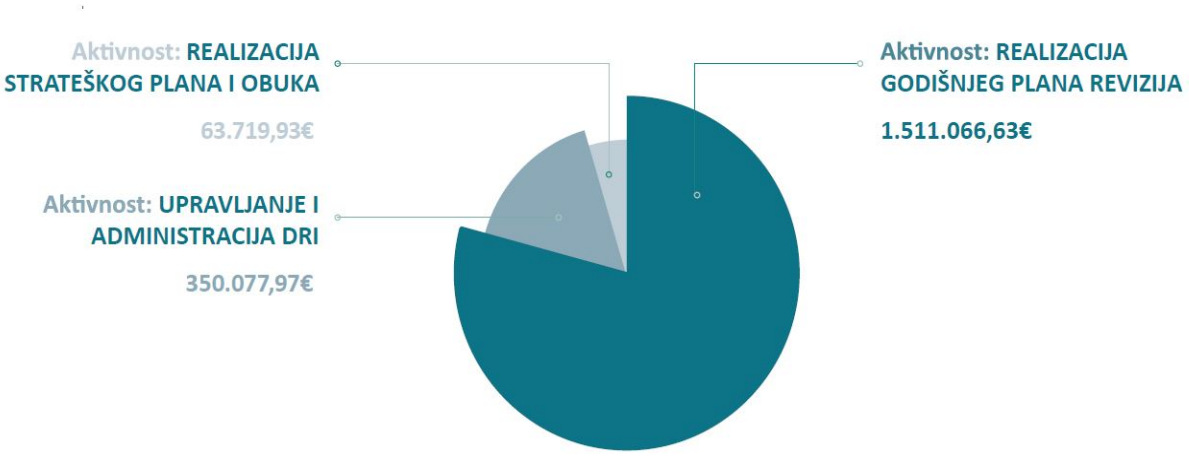
Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu Državnoj revizorskoj instituciji su odobrena sredstva u iznosu od **2.062.643,00€** na programu: **Državna revizija javnih sredstava i državne imovine,** a ista su tokom godine uvećana preusmjerenjem sredstava iz tekuće budžetske rezerve na **2.145.143,00€.**

Osnovni ciljevi navedenog programa su vršenje revizije u cilju unaprjeđenja upravljanja javnim finansijama i povećanja transparentnosti trošenja javnih sredstava i povećanje % kontrole realizacije preporuka.

Za realizaciju programskih aktivnosti u budžetskoj 2022. godini ostvarena je potrošnja na godišnjem nivou u iznosu od **1.924.864,53€**, odnosno **89.73%** kroz sljedeće potprograme i aktivnosti:

	PROGRAMI I AKTIVNOSTI	tekući budžet za 2022. godinu	potrošnja do 31.12.2022.	% izvršenja
I	**Program: Sprovođenje revizije**			
	Aktivnost: Realizacija Godišnjeg plana revizija (14042001001)	1.649.902,91	1.511.066,63	91,59%
II	**Program: Strateški plan i obuke**			
	Aktivnost: Realizacija Strateškog plana i obuka (14042002001)	84.399,31	63.719,93	75,50%%
III	**Program: Stručni i operativni poslovi DRI**			
	Aktivnost: Upravljanje i administracija DRI (14042003001)	410.840,78	350.077,97	85,21%
	ukupno	**2.145.143,00**	**1.924.864,53**	**89,73%**

Grafik: Izvršenje budžeta Državne revizorske institucije za 2022. godinu po programima

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu Državnoj revizorskoj instituciji su odobrena sredstva u iznosu od **2.842.648,22€** na programu: **Državna revizija javnih sredstava i državne imovine.**

Do 30.09.2023. godine za realizaciju programskih aktivnosti, a koje su detaljno opisane u prethodnom dijelu izvještaja, ostvarena je budžetska potrošnja u iznosu od **1.569.742,13€,** odnosno **55.22%**, kroz sljedeće potprograme i aktivnosti:

	PROGRAMI I AKTIVNOSTI	tekući budžet za 2023. godinu	potrošnja do 30.09.2023.	% izvršenja
I	**Program: Sprovođenje revizije**			
	Aktivnost: Realizacija Godišnjeg plana revizija (14042001001)	1.953.037,36	1.238.127,75	63,39%
II	**Program: Strateški plan i obuke**			
	Aktivnost: Realizacija Strateškog plana i obuka (14042002001)	398.216,55	46.272,98	11,62%
III	**Program: Stručni i operativni poslovi DRI**			
	Aktivnost: Upravljanje i administracija DRI (14042003001)	491.394,31	285.341,40	58,07%%
	ukupno	**2.842.648,22**	**1.569.742,13**	**55,22%**

Grafik: Pregled potrošnje budžeta Državne revizorske institucije po programima za period 1.1.2023.-30.09.2023. godine

Državna revizorska institucija planira da do kraja 2023. godine preostala budžetska sredstva utroši za nastavak realizacije programskih aktivnosti, koje su prije svega usmjerene na reviziju subjekata koji su predviđeni Godišnjim planom revizija za 2023. godinu, kao i za aktivnosti na praćenju realizacije datih preporuka, sprovođenje aktivnosti na realizaciji Strateškog plana razvoja, a sve uz podršku stručne službe.

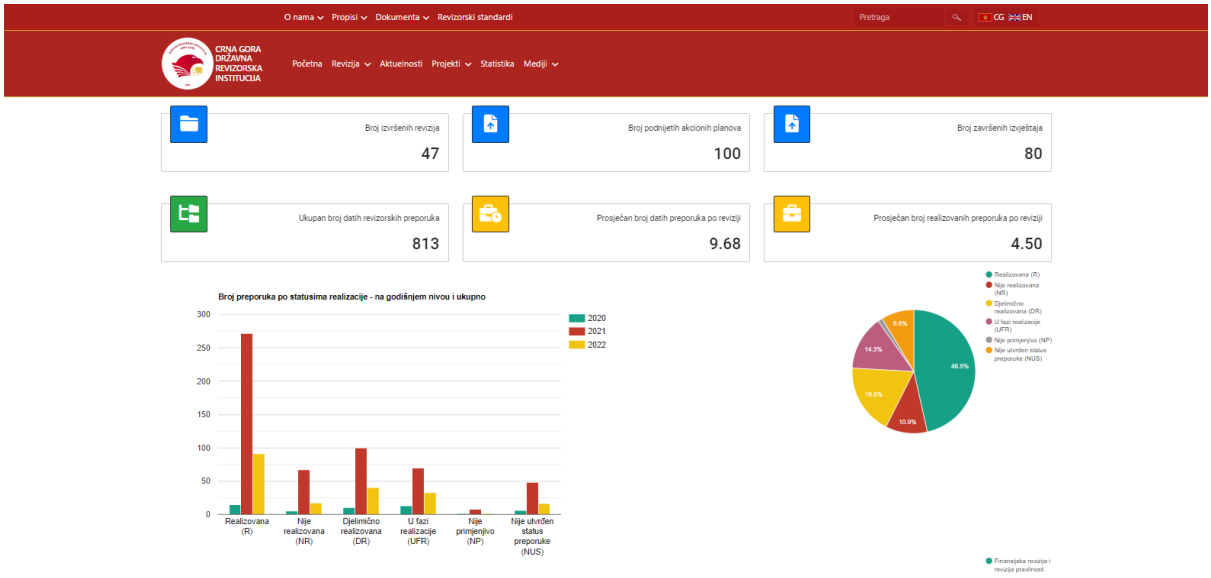
5.6. Informacioni sistem Državne revizorske institucije

Kancelarija za razvoj i primjenu informacionih tehnologija je zadužena za poslove koji se odnose na: definisanje, standardizaciju, objedinjavanje, razvoj, upravljanje, održavanje i praćenje informacionog sistema za potrebe svih organizacionih jedinica Državne revizorske institucije, kao i nabavku nove računarske opreme u skladu sa potrebama i inovacijama iz oblasti informacionih tehnologija.

Unaprjeđenje Web sajta kroz razvoj novih funkcionalnosti u skladu sa razvojem aplikativnog softvera i pratećih servisa

Državna revizorska institucija je krajem 2022. godine realizovala projekat redizajniranja portala Institucije (https://dri.co.me). Ovim unaprjeđenjem postojeća tehnologija je zamijenjena naprednijom i postojanijom. Takođe, novi portal je značajno doprinio modernizaciji predstavljanja ključnih podataka Institucije, naročito u dijelu izvještavanja o relizaciji preporuka. Ovo unaprjeđenje je omogućilo sinhronizovano povezivanje sa **elektronskim registrom preporuka.** Sinhronizacija omogućava prikaz statusa preporuka iz registra, kao i kompletnu statistiku, u realnom vremenu (https://dri.co.me/statistika).

Slika: Prikaz statistike

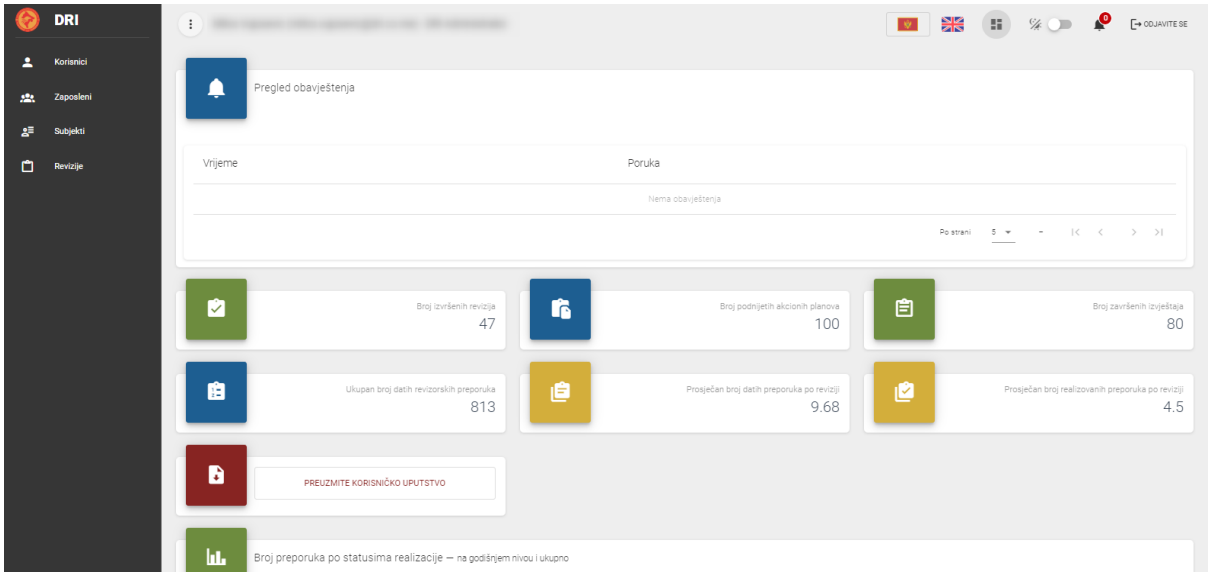

U izvještajnom perodu kreirana je zvanična email adresa (**prijavi.prevaru@dri.co.me**) namijenjena za prijave od strane javnosti, a koje upućuju na potencijalne malverzacije. Sve prijave koje se pošalju na ovu adresu prosljeđuju se na nekoliko mail adresa zaposlenih u Instituciji, a koji su zaduženi da u skladu sa procedurama sagledaju i analiziraju dobijene podatke i u vezi sa tim reaguju na neki od načina predviđenim procedurama.

Unaprjeđenje i nadogradnja informacionog sistema

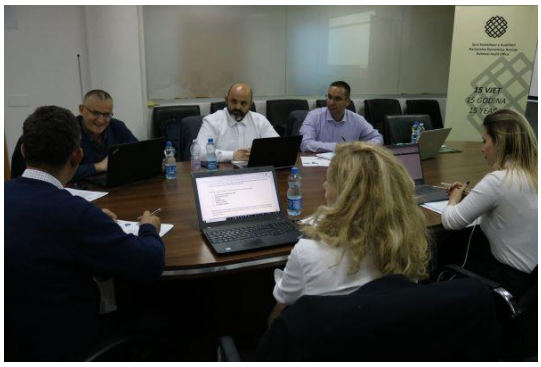
U cilju unaprjeđenja poslovnih procesa vezanih za date preporuke, izvještavanje o njihovoj realizaciji kao i ocjenjivanju istih, u prethodnom izvještajnom periodu realizovan je elektronski registar preporuka. Ovaj registar je omogućio efikasnu komunikaciju između subjekata revizije tj. njihovih predstavnika i revizorskog kadra koji je vršio reviziju. Registar je javno dostupan za subjekte revizije.

Slika: Elektronski registar preporuka

Subjektima revizije je omogućeno da date preporuke kroz registar dostavljaju Akcione planove i Izvještaje o realizaciji preporuka. Benefit ovakvog načina rada je efikasna komunikacija sa revizorima u cilju što bolje realizacije datih preporuka. Aplikacija je konfigurisana tako da se za svaku ključnu izmjenu ili dopunu u registru, kod određene revizije, subjekat automatski obavještava putem email. Registar je za subjekte javno dostupan na linku https://registarpreporuka.dri.co.me/.

U cilju unaprjeđenja efikasnosti i efektivnosti procesa revizije, što boljeg korišćenja kapaciteta revizorskog kadra u smislu kvaliteta rada i povećanja broja izvršenih revizija, naprednog izvještavanja kao i po ugledu na većinu VRI kako u regionu tako i šire, Institucija je u izveštajnom periodu pokrenula jedan od kapitalnih projekata, koji se odnosi na implementaciju informacionog sistema za upravljanje procesom revizije AMS (Audit Management System). Da bi na što kvalitetniji način pristupili ovome projektu i iz svih uglova sagledali potencijalne probleme i izazove, službenici Kancelarije za razvoj i primjenu informacionih tehnologija su sa kolegama revizorima posjetili Nacionalnu kancelariju revizije Kosova i Državni ured za reviziju Republike Hrvatske. Cilj o posjeti su bile prezentacije sistema za upravljanje procesom revizije i sagledavanje njihovih mogućnosti. Teme su takođe bili i izazovi sa kojima su se kolege susrijetale prilikom planiranja, kao i tokom i nakon izrade njihovih sistema. Projekat je trenutno u fazi pripreme tenderske dokumentacije za sprovođenje postupka javne nabavke u koju su uključeni i eksterni stručni konsultanti.

Unaprjeđenje infrastrukture, monitoring i upotreba bezbjedonosnih alata u cilju jačanja informacione bezbjednosti

Ključni cilj koji se nameće u narednom periodu je bezbjednost informacionog sistema. Kada je ovaj segment u pitanju, Institucija kontinuirano radi na unaprjeđenju svih aktivnosti vezanih za bezbjednost. Tako je u izvještajnom periodu realizovana aktivnost unaprjeđenja bezbjednosti server sale, a koja je obuhvatila sisteme videonadzora, kontrole pristupa, protivprovalnog sistema i sistema za detekciju vlage, požara i potresa.

Kada je u pitanju zaštita podataka koji su u posjedu Institucije, u toku su pripreme za realizaciju javne nabavke koja će obuhvatiti nabavku adekvatnih softverskih i hardverskih rješenja. Ovom nabavkom će se unaprijediti sigurnost i dostupnost podataka, kao i brz oporavak u incidentnim situacijama. Takođe, nabavkom softvera za virtuelizaciju povećaće se bezbjednost i iskorištenost hardverskih resursa.

U izvještajnom periodu je odrađena obnova svih licenci vezanih za bezbjednosne alate i uređaje, takođe su implementirani i sigurnosni sertifikati, kako na portalu tako i na elektronskom registru preporuka.

Kontinuirano se rade analize svih segmenata informacionog sistema kako bi adekvatan način utvrdile potrebe za eventualnim izmjenama ili nadogradnjom.

5.7. Unutrašnja revizija

Unutrašnja revizija predstavlja nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje Državne revizorske institucije. Ona pomaže rukovodstvu Državne revizorske institucije u ispunjavanju ciljeva, uvodeći sistematičan, disciplinaran pristup procjenjivanju i unapređenju efektivnosti procesa upravljanja rizicima, kontrole i upravljanja.

Sredinom aprila 2023. godine, usvojena je Povelja unutrašnje revizije koja predstavlja interni akt Državne revizorske institucije kojim se postavljaju okvirna pravila, principi i postupci djelovanja unutrašnje revizije, definiše svrha i misija unutrašnje revizije, primjena standarda profesionalne prakse unutrašnje revizije, ovlašćenja i odgovornosti rukovoditeljke Jedinice za unutrašnju reviziju i Senata Državne revizorske institucije, nezavisnost, objektivnost i osiguranje kvaliteta, kao i saradnja sa Direktoratom za centralnu harmonizaciju i razvoj unutrašnjih kontrola Ministarstva finansija.

Krajem juna 2023. godine usvojeni su: Strateški plan unutrašnje revizije za period 2023-2025. godine, Godišnji plan unutrašnje revizije za 2023. godinu i Godišnji plan kontinuiranog profesionalnog usavršavanja unutrašnjih revizora za 2023. godinu. Senat Državne revizorske institucije dao je saglasnost na Program obezbjeđenja i unapređenja kvaliteta unutrašnje revizije, koji je osmišljen sa ciljem da omogući procjenu usaglašenosti aktivnosti Jedinice za unutrašnju reviziju sa Standardima unutrašnje revizije. Identifikovani su rizici u okviru Jedinice za unutrašnju reviziju koji mogu uticati na njen cilj, procijenjena vjerovatnoća nastanka rizika, njihov uticaj i način reagovanja u slučaju nastanka istih.

Krajem III kvartala 2023. godine, u skladu sa Godišnjim planom unutrašnje revizije za 2023. godinu, otpočeta je Revizija sistema upotrebe službenih vozila. Cilj ove revizije je ocjena adekvatnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola u procesu upotrebe službenih vozila i usklađenost sa važećom zakonskom regulativom.